

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Reflexe arabsko-izraelského konfliktu ve 30.
letech 20. století očima českých tištěných médií**

Lucie Kábová

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Kulturní antropologie Předního východu

Diplomová práce

**Reflexe arabsko-izraelského konfliktu ve 30.
letech 20. století očima českých tištěných médií**

Lucie Kábová

Vedoucí práce:

ThDr. Mgr. Alena Hanzová, Th. D.

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

Děkuji paní ThDr. Mgr. Aleně Hanzové, Th. D. za vstřícný přístup, věcné připomínky a odborné vedení diplomové práce.

„Otázka vzniku Židovského státu není rozhodováním mezi dobrem a zlem, ale rozhodováním mezi menší či větší nespravedlností. Nespravedlnost je nevyhnutelná a my se musíme rozhodnout, zda je lepší být nespravedlivý k palestinským Arabům, či k Židům.“

Chajim Weizmann¹

¹ citace: Smith, Ch. D.: *Palestine and the Arab-Israeli Conflict: A History with Documents*. Boston 2007, s. 186

Obsah

1	Úvod	8
2	Vývoj v Palestině a britská politika v letech 1920 – 1936	12
2.1	Pařížská mírová konference a britská zahraniční politika na Blízkém východě	12
2.2	Britský mandát v Palestině	15
2.3	Imigrace a demografická transformace	18
2.4	Nabývání půdy	20
2.5	První nepokoje	27
2.6	Třicátá léta v bouři Arabské revoluce	37
3	Výběr z periodik	51
3.1	<i>Národní listy</i>	51
3.2	<i>Národní politika</i>	84
3.3	<i>Lidové listy</i>	90
3.4	<i>Lidový deník</i>	102
3.5	<i>Pražské noviny (podnázev „Československá republika“)</i>	111
3.6	<i>Židovské noviny</i>	115
3.7	<i>Haló noviny</i>	156
4	Československé dějiny 30. let 20. století	159
4.1	Odraz velké hospodářské krize v sociální a polit. sféře ..	159
4.2	Demokracie v ohrožení	165
4.3	Československo v pomnichovském období a v letech 2. světové války (1938-1945)	176
5	Československo versus Židé: historie vzájemných vztahů mezi Čechy a Židy v průběhu 30. let 20. století na území ČSR	184

5.1	Počátek: Formování česko-židovských vztahů v Československu	184
5.2	Masaryk a Židé – vzájemná pomoc.....	191
5.3	Postavení Židů v nové republice	195
5.4	Židovské strany, spolky a hnutí v letech 1919-1938.....	197
5.5	Masaryk v Palestině	202
5.6	Sionisté a prezident Beneš.....	204
5.7	Po Mnichovu	207
6	Závěr	211
7	Resumé	228
8	Seznam použité literatury a pramenů.....	229
9	Přílohy	237
10	Chronologický přehled	254
11	Galerie osobností.....	257
12	Z archivu kanceláře prezidenta republiky	284
13	Periodika.....	295
13.1	<i>Národní listy</i>	295
13.2	<i>Národní politika</i>	358
13.3	<i>Lidové listy</i>	370
13.4	<i>Lidový deník</i>	384
13.5	<i>Pražské noviny</i>	395
13.6	<i>Židovské noviny</i>	407
13.7	<i>Haló noviny</i>	494

1 ÚVOD

Předkládaná diplomová práce se zabývá studii arabsko - izraelského konfliktu ve 30. letech 20. století, nutno ale podotknout, že je jistě nezbytné se alespoň v prvních kapitolách této práce stručně zmínit o situaci, která panovala v Palestině koncem let dvacátých, jelikož velká řada událostí a jevů měla vyústění či velmi úzce souvisela s událostmi (vykupování půdy od arabských latifundistů, vyhánění arabských rolníků, události spojené s rokem 1929 – spor o Zeď Nářků, vyhlášení fámy Amína al-Husajního o chystaném židovském útoku proti jeruzalémským mešitám, atd.), které se následně udály právě ve 30. letech a vyvrcholily rokem 1936 v Arabskou revoluci, vyvolanou neutuchajícím všudypřítomným napětím mezi palestinskými Araby a židovskými přestěhovalci. V jednotlivých kapitolách bude na tuto problematiku (arabsko-izraelský konflikt) nahlíženo hned z několika odlišných úhlů pohledu – a to z pohledu židovských přistěhovalců, kteří viděli v Palestině svou „*Zemi zaslíbenou*“, zemi, ve které by konečně mohli dosáhnout oné blažené svobody a mohli uskutečnit své touhy, vytvořit si svůj vlastní stát na místě, kde se zrodila jejich kultura a historie, místo, odkud pocházeli jejich praotcové a významné náboženské autority. Z pohledu palestinských Arabů byla Palestina domovem jejich prapředků, bylo to také území, které, jak doufali, se jednou stane součástí velké arabské říše, a konečně lze pohlédnout na zájmy Britů, kteří si na Palestině cenili především její velmi výhodné strategické pozice, kterou zaujímal. Jako držitel tohoto mandátního území měla totiž Británie přehled na dění v Suezumu (nejkratší námořní cesty do Indie) a díky své geografické poloze se stala hlavním nárazníkovým územím v britské koloniální ochraně Indie a Egypta.

Kapitola, která bude následovat, bude pojednávat o imigraci a demografické transformaci obyvatel v Palestině. Čistě pro srovnání bude zde uvedena informace o počtu jednotlivých složek obyvatelstva před první alijou, během ní, a poté bude následovat průřez jednotlivými

obdobími souvisejícími s probíhajícími emigracemi do Palestiny. Vše bude doplněno o obrazovou a grafickou přílohu, aby si každý ze čtenářů mohl udělat vlastní úsudek.

V další části práce se budu zabývat nabýváním arabské půdy a jejím prodejem sionistům², což byla mimochodem jedna z klíčových myšlenek tohoto myšlenkového a politického hnutí. Uvedu i některé příklady související s touto problematikou a kapitola bude doplněna i řadou citací – přímých komentářů několika světových odborníků či osobností k této problematice.

Následující dvě kapitoly jsou pak jakýmsi vyústěním jednotlivých dějů spojených s událostmi a jevy, které se udály koncem 20. a začátkem 30. let minulého století. Za vyvrcholení těchto událostí a vzájemných napjatých vztahů mezi Židy a Brity na jedné straně a palestinskými Araby na straně druhé můžeme považovat Arabskou revoluci, která proběhla „ve vlnách“ od dubna 1936 do listopadu téhož roku a poté od září roku 1937 do ledna 1939.

V další kapitole již budu podrobně rozebírat jednotlivé články z československých tištěných médií, každý druh, typ novin (konkrétně se jedná o Národní listy, Národní politiku, Lidové listy, Lidový deník, Židovské noviny, Haló noviny, Pražské noviny (Československou republiku)), bude v závěru podroben rozboru a opatřen komentářem. V příloze lze dále najít všechny články z jednotlivých tiskovin, i ty, které jsem do vlastního rozboru nevybrala. Budu se zajímat především o postoj jednotlivých tištěných periodik v souvislosti s jejich logickým zaměřením (více v závěru).

Následující kapitola bude jen jakýmsi stručným přehledem československých dějin ve 30. letech minulého století a závěrečná

² Termín sionisté se používá pro stoupence židovského nacionalistického hnutí zvaného sionismus, jehož iniciátorem byl novinář Theodor Herzl. Jejich cílem byl návrat Židů do Palestiny a vytvoření vlastního státu (Pečenka M., Luňák, P. a kolektiv: *Encyklopedie moderní historie*. Praha 1998, s. 457).

kapitola bude potom věnována jednotlivým politickým osobnostem Československé republiky a jejich pohledům na danou problematiku.

K sepsání diplomové práce jsem čerpala jak ze zahraničních publikací, tak i z českých zdrojů zabývajících se do hloubky arabsko-izraelskou problematikou. Zde musím alespoň zmínit vynikající práci sociologa Samih K. Farsouna a socioložky Christiny E. Zachariové „*Palestina a Palestinci*“ (v org. *Palestine And The Palestinians*), která patří mezi nejkomplexnější analýzy politického hospodářství Palestiny ve 20. století. Velmi kvalitně je zpracována také kniha „*Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*“ od JUDr. PhDr. Marka Čejky, Ph.D., která svým čtenářům podává celistvý pohled na arabsko-izraelskou problematiku. Co se týká publikací, zaměřujících se na dějiny Československa a československou zahraniční politiku, jistě stojí za zmínku kniha Jindřicha Pánka a Oldřicha Tůmy a kol.: „*Dějiny českých zemí.*“ a dále kniha od Jindřicha Dejmky: Edvard Beneš: *Politická biografie českého demokrata, část II.*

Pokud jde o novinové články, osobní korespondenci, odborné články či některé obrazové nebo grafické přílohy, bylo mi umožněno nahlédnout do těchto archivních pramenů prostřednictvím Národního archivu, Národní knihovny České republiky a konečně Archivu Kanceláře prezidenta republiky.

Co se týká formy a způsobu psaní, chci pouze zdůraznit, že při psaní slova „Žid“ není rozlišováno, zda jde o Žida ve smyslu etnickém nebo náboženském a je psáno toto slovo vždy s velkým písmenem. Důvodem bylo zjednodušení práce a snaha o vyhnutí se polemikám, zda je slovo v určitém případě používáno s ohledem spíše na národ nebo spíše na náboženství a také onen fakt, že v samotném židovství splývá náboženství s etnicitou. Pokud se v textu vyskytuje „žid“ je to pouze v citacích.

Co se týče přepisu arabských jmen, vycházím z knihy Marka Čejky, viz „*Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*“ a z překladu knihy Colina Chapmana „*Čí je*

země zaslíbená?: Pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci.“ U jmen, která nejsou v publikaci zmíněna, vycházím z přepisu jmen jim podobných. Přepis hebrejských názvů a jmen vychází z překladu knihy Moshe Yegara „Československo, sionismus, Izrael“.

2 VÝVOJ V PALESTINĚ A BRITSKÁ POLITIKA V LETECH 1920 – 1936

2.1 Pařížská mírová konference a britská zahraniční politika na Blízkém východě

V roce 1919 byla v Paříži uspořádána mírová konference vítězných mocností první světové války, která měla mimo jiné rozhodnout o budoucím osudu Palestiny.³ Právě na této mírové konferenci byl poprvé nabídnut Světovou sionistickou organizací plán týkající se vzniku židovského státu v Palestině. Podle tohoto plánu⁴ by nově vzniklý židovský stát kromě území Palestiny výrazně přesahoval část dnešního Jordánska, Libanonu, mnohem větší část Sýrie než Golanské výšiny a část Sinajského poloostrova. Vítězné mocnosti však s plánem nesouhlasily a návrh zamítly.⁵ 30. ledna téhož roku byla vítěznými mocnostmi přijata rezoluce o vytvoření mandátů.⁶ v Palestině. V této rezoluci bylo stanoveno, že se Francie a VB budou podílet na poskytování rad a účastnit se řízení mandátního území, které jim bylo přiděleno do doby, kdy by dané mandátní území získalo svou vlastní samostatnost.

3. ledna roku 1919 byla předsedou SSO Chajimem Weizmannem a emírem Fajsalem podepsána dohoda o vzájemném respektování obou národů (arabského národa na straně jedné a židovského na straně druhé

³ Hourani, A. H. *Syria and Lebanon: A Political Essay*, Lebanon 1968, str. 51-53

⁴ viz obr. č. 1, s. 237

⁵ Lebrecht, H. *Palestinci – dějiny a přítomnost*. Praha 1984, s. 56, 57

⁶ Mandát – jednalo se o formu mezinárodního poručení koloniálních území poražených velmocí. Mocnosti měly být zodpovědně za řízení, sociální a kulturní úroveň a rozvoj obyvatelstva mandátních území do té doby, dokud nebudou shledány způsobilými pro osamostatnění. Jak dlouho bude tento proces vedoucí k osamostatnění trvat, však nebylo nikde stanoveno. Mandátní území měla být kontrolována stálou mandátní komisí SN. Komise SN však nedisponovala takovými prostředky, kterými by si mohla vynutit svých rozhodnutí na mocnostech vykonávající mandátní správu. To následně vedlo k nakládání mocností se svěřenými územími de facto jako s koloniemi. Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 40

(de facto šlo o Fajsalův souhlas ke splnění Balfourovy deklarace⁷ ze dne 2. listopadu 1917).⁸

Oba aktéři však danou dohodou sledovali své cíle. Weizmann usiloval o emírovu podporu v otázce sionismu a Fajsalovi na oplátku přislíbil podporu v oblasti financí ze strany sionistů.⁹ Několik měsíců po podepsání dohody Fajsal v jednom svém dopise uvedl následující slova: *„My Arabové, a obzvláště pak ti vzdělaní mezi námi, pohlížíme s nejhlubšími sympatiemi na sionistické hnutí ... vřele vítáme Židy zpátky doma ... Pracujeme společně na reformovaném a novém Blízkém východě a naše hnutí doplňují jedno druhé. Naše hnutí jsou národní, nikoliv imperialistická. Je dost prostoru v Sýrii pro oba naše národy a domnívám se, že ani jedna strana nemůže být úspěšná bez té druhé.“*¹⁰ Kromě toho, Weizmann již dříve, (konkrétně na jaře 1918), Fajsala ujišťoval, že sionisté rozhodně nebudou usilovat o židovskou vládu v Palestině. Dohoda ale neměla dlouhého trvání.¹¹ Fajsal totiž v dodatku dohody dopsal vlastní rukou následující podmínku: *„S výše uvedenými články budu souhlasit pouze za předpokladu, že Arabové získají svou nezávislost, tak jak se požaduje v mém memorandu ze dne 4. února 1919, určeném ministerstvu zahraničí Velké Británie. Pokud by došlo k sebemenší odchylce, nebudu vázán ani jediným slovem této dohody, která v tomto případě musí být pokládána za zcela bezvýznamnou a neplatnou.“*¹² (V dodatku taktéž uvedl, že nebude

⁷ viz obr. č. 2 a 3, s. 238

⁸ Chapman, C. *Čí je země zaslíbená?: Pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. Praha 2003, s. 63

⁹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005, s. 37

¹⁰ Gilbert, M. *The Routledge Atlas of the Arab-Israeli Conflict*. London 1993, s. 8

¹¹ Lebrecht, H. *Palestinci – dějiny a přítomnost*. Praha 1984, s. 61

¹² citace: Chapman, C. *Čí je země zaslíbená?: Pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. Praha, 2003, s. 64

podporovat židovské přistěhovalce do doby, dokud nebude mít svůj stát v Sýrii.).¹³

8. března roku 1920 bylo Syrským národním kongresem (zvolený 1919) vyhlášeno nezávislé Syrské království (nezávislost včetně Palestiny, Libanonu a částí severní Mezopotámie) v čele s Fajsalem jako panovníkem. Byla jmenována komise pověřená k vypracování ústavy a arabština byla ustanovena oficiálním jazykem země. Syrské království však nemělo dlouhého trvání.¹⁴

V dubnu roku 1920 byla na konferenci v San Remu¹⁵ Společností národů udělena mandátní práva Britům a Francouzům na Blízkém Východě. Pod britskou mandátní správu se dostala Mezopotámie (Irák) a Palestina, z níž bylo v roce 1921 vyčleněno Zajordánsko. Pod francouzskou mandátní správou se ocitla Sýrie. Z důvodu nedodržení slibů Arabům ze strany Velké Británie, kteří nechali Sýrii napospas Francouzům, se tedy vzájemná dohoda z roku 1919 mezi Weizmannem a Fajsalem stala neplatnou.¹⁶ Fajsal následně odmítl usnesení vyplývající ze San Rema a jmenoval vládu národní obrany v čele Hášimem al-Átassím.

Francouzi si ale svůj nárok na syrský mandát vydobyli silou a devět dní po vyhlášení francouzského ultimáta 23. července 1920 zvítězili nad Araby v bitvě u Majsalúnu. Fajsal uprchl k Britům do Zajordánska a Sýrie se tak dostává do rukou Francouzů.¹⁷

Roku 1921 se Winston Churchill stal britským ministrem kolonií. Za svůj cíl na Blízkém Východě si kladl stabilizovat britskou pozici v této

¹³ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005, s. 37

¹⁴ Petran, T.; *Syria: A Modern History*. London 1972, s. 59

¹⁵ viz obr. č. 4, s. 239

¹⁶ Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*, Westport (the USA) 1996, s. 451 – 452

¹⁷ Bullard, R. *The Middle East: A Political and Economic Survey*. Oxford 1958, s. 457

oblasti. Svým poradcem učinil důstojníka, který měl již na Blízkém východě mnoho zkušeností - T. E. Lawrence. Ve stejném roce Churchill zorganizoval konferenci v Káhiře. Ta ustanovila v Sýrii sesazeného emíra Fajsala králem Iráku a jeho bratra Abdalláha postavila do čela Zajordánska. Těmito kroky byly alespoň částečně uspokojeny nesplněné požadavky arabských vůdců, ne však většiny Arabů. Tato konference byla také tou poslední, se kterou skončily velké změny na Blízkém východě související s rozpadem Osmanské říše v první světové válce. V Palestině se tak začala odvíjet éra britského mandátu.¹⁸

2.2 Britský mandát v Palestině¹⁹

Počátky britského mandátu v Palestině se jevily jako téměř bezkonfliktní a mohli bychom o nich mluvit jako o relativně klidném období, které navenek působilo dojmem, že se Arabové s daným stavem de facto smířili. V britských vládnoucích kruzích se začal projevat poměrně velký optimismus, o čemž svědčí i fakt, že v roce 1926 byly v Palestině redukovány britské ozbrojené síly na 12 letadel a dva prapory motorizované pěchoty. Rovněž došlo k reorganizaci a k omezení počtu bezpečnostních sil a policie na britském mandátním území.²⁰

Podle oficiálního prohlášení britské vlády bylo cílem mandátního systému zajištění mezinárodní správy majetku a příprava území bývalé Osmanské říše na svou vlastní samosprávu, na kterou podle slov britské vlády není ještě Palestina připravena. Nicméně pod rouškou těchto oficiálních prohlášení a tvrzení se ve skutečnosti skrývaly poněkud jiné zájmy a cíle této ostrovní velmoci. Británie usilovala o provedení Balfourovy deklarace, (ve které VB záměrně nespécifikovala termín národní domoviny pro Židy), jejíž požadavky byly protichůdné a

¹⁸ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 40

¹⁹ viz obr. č. 5, s. 240

²⁰ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 115

neslučovaly se s cíli a požadavky, které Britové slibovali Palestincům toužící po své národní domovině.

Podle sionistů bylo národní domovinou, (uvedené v Balfourově deklaraci) míněno zřízení židovského státu v Palestině.

Británie také zajistila zřízení tzv. Židovské agentury, která měla být podle oficiálního vyjádření uznána jako veřejný subjekt za účelem rady a spolupráce s mandátní správou Palestiny v hospodářských, sociálních a jiných záležitostech, které mohou mít vliv na zřízení židovské populace v Palestině, měla pomoci s přistěhovalstvím Židů do Palestiny a uzavřít dohodu s místními Židy. Měla také podporovat právo každé komunity zastávat svůj vlastní školní systém, používat hebrejský jazyk vedle toho arabského a anglického jako jazyk úřední atd. Mandátní smlouva byla do značné míry orámována klauzulemi, které podporovaly sionistický cíl nad zájmy palestinského sebeurčení.²¹

Zatímco sionisté byli s mandátními podmínkami spokojeni, palestínští Arabové začali být takovými opatřeními velmi rozrušeni, protože velké množství bodů v mandátní dohodě uvádělo židovskou komunitu jménem, zatímco Araby (90% populace Palestiny v té době) jen jako „ostatní sekce obyvatelstva“. Britská mandátní vláda v Palestině se zavázala poskytnout podporu úspěšným osadnickým aktivitám, aby osadníci mohli početně rozšířit svou základnu prostřednictvím práva na imigraci, dát zemi (Palestinu) k dispozici novým osadníkům. Britové tedy udělovali sionistům různé formy výhod či ekonomických úlev.

Od poloviny dvacátých let Britové začali měnit svou politiku vůči židovským přistěhovalcům do Palestiny. Původní snahou bylo vybudovat nezbytné předpoklady pro vytvoření úspěšné židovské osadnické komunity v Palestině, tato snaha se později změnila v úmysl ochraňovat ji během těžkých časů britského mandátního období v Palestině, a později

²¹ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 72

snaha směřovala k rozvoji židovské ekonomické enklávy, k ochraně židovského průmyslu.²²

Palestinský mandát byl oproti ostatním mandátům vytvořených Spojenými národy jedinečný v tom, že mandátní vláda otevřeně podporovala evropské židovské emigranty k usazení se v Palestině (v souladu s Balfourovou deklarací). Na druhou stranu považovali Britové Palestinu za „běžnou“ kolonii s typickými rysy metropole obchodu, financí, administrativy a obranné politiky. Pevně zafixovaná k britské libře, nesměla Palestina disponovat centrální bankou, nebo vydávat svou vlastní měnu. Její měna byla kontrolována měnovým úřadem v Londýně a země byla spravována prostřednictvím koloniálního systému příjmů a výdajů se zvláštním důrazem na správu a zabezpečení a jen velmi málo na vládou dotovaný rozvoj či sociální služby. Palestina, stejně jako ostatní kolonie, měla platit náklady na svou vlastní vnitřní a vnější bezpečnost, (v tomto případě, aby byla zaručena bezpečnost židovských koloniálních osadníků proti místním Palestincům).

Palestina byla chudá země postrádající zdroje, investice a růstový potenciál. Britský zájem v Palestině byl čistě strategický, navzdory náboženskému a kulturnímu zdůvodnění uvedené v Balfourově deklaraci. Země totiž byla hlavním nárazníkovým státem v britské koloniální ochraně Indie, Egypta a Suezského průplavu (nejkratší námořní cesty do Indie)²³ Několik leteckých tras také vedlo přes Palestinu do již zmíněné Indie a dále do Iráku. A byla to také hlavní cílová stanice ropovodů z iráckých ropných polí (Britové vlastnili Iraq Petroleum Company=IPC).

²² Podle názoru S. Farsouna, a Ch. Zachariové palestinská mandátní vláda a působení židovské osadnické přistěhovalecké komunity vytvořily (citují): „ historické podmínky pro rozvoj „klasických modelů kapitalismu“ v Palestině: vyvlastnění pozemků a proletarizaci (proces zbavování malovýrobců vlastnictví výrobních prostředků) venkovského lidu (rolnictva).“ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 74

²³ *Židovská historie (4): Britské mandátní území Palestina*, klíčové slovo: nárazníková ochrana, [citováno dne 24.11.2011]. Dostupné z: <<http://archiv.eretz.cz/?p=4866>>.

Nicméně, Britové i sionisté viděli obrovský potenciál pro ekonomický růst Palestiny v židovských přistěhovalcích s vynikajícím vzděláním, technologickým know-how a kapitálem, který by produkoval ekonomický „koláč“, který by byl sdílen s chudými a zaostalými palestinskými Araby. Britové a sionisté se domnívali, že na tomto vývoji, založeném na židovském přistěhovalectví, by Palestina byla schopná pojmout mnohem větší populaci (samozřejmě včetně židovských emigrantů). V tomto potencionálu Britové také viděli řešení dvojích závazků, které dali Palestincům = (právo na sebeurčení) a sionistům = (národní domovinu) v mandátní smlouvě.

Sionistický projekt byl plný nesouvislostí, rozporů a konfliktů s Palestinci (místní ob.) a příležitostně i s britskou mandátní správou, ale v konečném důsledku byla jeho realizace vcelku úspěšná (viz 1948 – vznik židovského státu).²⁴

2.3 Imigrace a demografická transformace²⁵

V 18. století žilo v Palestině kolem 300 000 převážně arabských obyvatel. Židovské obyvatelstvo zde čítalo zhruba 5 000 obyvatel, což byl jen nepatrný zlomek z asi 3 000 000 Židů žijících v diaspoře. V roce 1880 už ve Svaté zemi žilo asi zhruba 24 000 Židů. Oproti palestinským Arabům, kterých bylo kolem 470 000, tak stále tvořili výraznou menšinu. V době první aliji (1882-1903) přišlo do Palestiny 35 000 Židů - nejvíce z Ruska (především příslušníci hnutí Chovevej Cijon a Bilu). Druhá alija (1904-1914) znamenala příchod asi 40 000 Židů, nejvíce z východní Evropy, kteří do Palestiny přišli hlavně v reakci na antisemitismus v Rusku. Během této vlny byl založen Tel-Aviv a první kibuc (Deganja). Také došlo k oživení hebrejského jazyka. Velká část příchozích Židů byli

²⁴ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 75

²⁵ viz tab. č. 1, s. 249

socialisté.²⁶ Ačkoliv mnoho z těchto nově příchozích i dřívějších osadníků krátce na to z Palestiny emigrovalo, dosáhla celková židovská populace²⁷ v Palestině v roce 1914 90 000 Židů. V roce 1922, při sčítání lidu prováděné mandátní vládou, čítala země 757 182 obyvatel, z toho bylo 89% palest. Arabů a 11% Židů. Většina Židů žila v městských oblastech nového Západního Jeruzaléma a v Tel-Avivu.²⁸

Třetí alija mezi lety 1919-1923 –přinesla dalších 35 000 emigrantů, většinou z Ruska a Polska. Tito přistěhovalci reagovali především na založení „Židovské národní domoviny“ Balfourovou deklarací. Čtvrtá alija (1924-1928) znamenala příchod asi 67 000 osob především střední vrstvy z Polska osidlující velká města a také Židů, kteří překročili imigrační kvóty do USA.²⁹ V prosinci roku 1931 provedl britský mandát sčítání lidu a ukázalo se, že v mandátu Palestina žije 1 040 000 lidí, z toho 84% Arabů a 16% Židů. Pátá alija proběhla mezi lety 1929-1939. Do Palestiny v té době emigrovalo na 250 000 lidí.³⁰ Jednalo se především o sekularizované německé Židy, kteří prchali před nacisty. Tato alija znamenala zásadní změnu charakteru dosavadní židovské populace v mandátu Palestina.

V roce 1936 došlo náhle k nárůstu židovské populace zhruba na odhadovaných 370 000, to je 28% z celkového počtu obyvatel. Jedná se opravdu o dramatické zvýšení z původních 16% v roce 1931. Nebylo tedy divu, že arabská populace byla velmi znepokojena tímto rychlým tempem, které měnilo demografické složení země bez jejich souhlasu a proti jejich vůli. Tato radikální změna, vyskytující se v krátkém časovém rozpětí 5 let,

²⁶ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 26

²⁷ viz tab. č. 2, s. 249

²⁸ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 75

²⁹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005 s. 26

³⁰ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 76

musí být jistě uznána jako jedna z důležitých příčin (palestinského) arabského povstání v roce 1936.³¹

2.4 Nabývání půdy

Již v roce 1882 si sionisté začínali uvědomovat, že jejich představa o Palestině jako o minimálně osídleném území je mylná. Naopak zjistili, že nejen, že se nejedná o neobydlenou zemi, ale i to, že nebude ani zdaleka tak snadné jí získat. Až na některé bažinaté oblasti byla Palestina hustě osídlena a intenzivně kultivována. Navíc zde existoval poměrně složitý systém vlastnictví půdy, který byl navíc zatížen různými formami soukromého a užívacího práva, a to navzdory osmanským reformám a liberalizaci v 19. století. Půda, která byla k dispozici, byla drahá a zanedlouho se stala ještě dražší, čím více rostla poptávka populace, jejíž počet neustále narůstal v důsledku přirozeného přírůstku a imigrace.

V době vzniku palestinského mandátu sionisté doufali, že palestinské území, na které bylo nahlíženo jako na rozsáhlé a potencionálně přístupné území, by mohlo sloužit jako základ k získání půdy, což se však nakonec ukázalo jako dosti nereálné. Nicméně v roce 1947 bylo přibližně 195 000 dunumů³² půdy poskytnuto, nebo pronajato židovským osadníkům britskou mandátní správou.

Sionistická politika nabývání půdy měla svou politickou logiku. Sionisté se nezajímali jen o rozlohu území, ale zajímala je také kvalita a umístění. Proto měli tendenci kupovat půdu ve velkých sousedících oblastech ve vnitrozemských nebo pobřežních planinách. Židé se usazovali i na půdě, která nebyla příliš rozlehlá a nebyla tudíž ekonomicky rentabilní, protože bylo důležité „stanovit právo na nárok

³¹ Stein, K. W. *The Land Question in Palestine, 1919 – 1939*. North Carolina 1984, s. 25- 27

³² dunum – jednotka míry, používaná na Blízkém Východě, sloužící k vyjádření plošného obsahu, 1 dunum se rovná přibližně 1 000 m². *Encyclopedia of The Middle East* - dunum, klíčové slovo: dunum, [citováno dne 15.04.2012]. Dostupné z: <<http://www.mideastweb.org/Middle-East-Encyclopedia/dunum.htm>>.

půdy“. Výkup půdy nebyl realizován soukromými osobami, nýbrž politickými agenturami Sionistického hnutí, jako byl např. Židovský národní fond (Ha-Keren ha-kajjemet lejisra'el)³³, založený v roce 1901, palestinský nadační fond (Keren Ha-jesod), založený v roce 1920 Světovou sionistickou organizací, což byly klíčové instituce financující sionistické projekty. Dále to byly: Palestinská rozvojová (developerská) společnost (PLDC), Asociace pro židovské osidlování Palestiny (PICA) a Židovská kolonizační asociace.³⁴ Zhruba 70% veškeré palestinské půdy vlastněné sionisty bylo zakoupeno prostřednictvím PLDC, jménem Židovského národního fondu. Všemi vlastněná půda byla zakoupena ve jménu židovského lidu a vyhrazena výlučně pro židovské užívání.³⁵

Formálním zřízením palestinského mandátu pod britskou správou a libanonského mandátu pod správou Francie došlo k vytvoření silného podnětu k prodeji velmi rozsáhlých pozemků samotnými vlastníky půdy především z Libanonu, (kteří se většinou na tomto území vůbec nenacházeli), sionistickým organizacím, kterým byl poskytován veliký kapitál. Bejrútské obchodnické rodiny zjistily, že je daleko pohodlnější a také výnosnější prodat půdu sionistickým organizacím, než hospodařit se svými nemovitostmi v Palestině.³⁶

Např. nesmírně bohatý levantský rod Sursocků, který většinu svého času trávil v západní Evropě, vlastnil část nejúrodnější půdy v Palestině. Členové této rodiny mezi lety 1891 – 1920, po provedení několika transakcí, převedli veškerý majetek (půdu) na sionisty. A to i navzdory vznešenému dovolávání se smyslu pro arabskou historii. Nejenže prodali nejúrodnější území, které se v Palestině nacházelo, ale prodali například i území s křížáckým hradem, který byl proslaven samotným Saladinem, nebo roku 1920 pozemky i s 22 vesnicemi, ve kterých žilo asi 8 000

³³ Tento fond podporoval i první československý prezident T. G. Masaryk. (pozn. aut.)

³⁴ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 78

³⁵ viz obr. č. 9, s. 244

³⁶ Stein, K. W. *The Land Question in Palestine*. 1919 – 1939, North Carolina 1984, s. 37

rolníků, jimž tyto pozemky poskytovaly obživu. Jaký byl další osud těchto rolníků, se nepodařilo zjistit. Ti, kteří patřili k nájemcům, byli odškodněni (3,5 libry na osobu). Tento prodej vešel ve známost jako známá a velmi kritizovaná transakce. Zdaleka však nebyl jediný.

Anglický novinář David Hirst, který byl dopisovatelem listu *The Guardian* a řadu let prožil na Blízkém východě, ve své knize *The Gun and the Olive Branch* popisuje např. to, jak byla země prodávána Židům po roce 1929 a proč podle něj musí Arabové obviňovat jen sami sebe za způsoby, jimiž byla půda Židům po roce 1929 prodávána³⁷: *„I když sionisté vděčí za svůj mimořádný úspěch mnohým, často i náhodným okolnostem, neschopnost a neodpovědnost arabských předáků a lehkomyšlnost a egoismus privilegovaných vrstev, rozhodně nepatří mezi ty zanedbatelné.... Půda, kterou Židé nakoupili do roku 1929, pocházela z devíti desetin od zahraničních vlastníků. Potom však, navzdory sílícímu židovskému přistěhovalectví, byli hlavními viníky domácí majitelé půdy. V této době si také na své přišli arabští lichváři... (, a to velmi hanebným způsobem: maloroľníci si byli nuceni vypůjčovat při úrokové sazbě až 50%, zoufale totiž lpěli na svých políčkách, které stejně nakonec pod drtivou tíhou zadlužení byli donuceni přenechat Židům...Je tedy pochopitelné, že ti, kdo ochotně mrhali arabským dědictvím se oficiálně stávali vyvrheli společnosti. Při každé vhodné příležitosti byli veřejně zatracováni... (na konferencích, v klatbách vyhlášených náboženskými autoritami, v předvolebních prohlášení konkurenčních polit.stran atd...“³⁸* Například z roku 1932 je známo, že Strana nezávislosti vydala prohlášení, ve kterém uvádí:³⁹ *„... národ nemá žádnou budoucnost, dokud nebudou uzavřeny brány imigraci a nebude zakázán prodej půdy; delegáti opětovně vyjadřují svoji nespokojenost s jednáním překupníků a*

³⁷ Chapman, C. *Čí je země zaslíbená?: Pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. Praha 2003, s. 59-60

³⁸ citace: Chapman, C. *Čí je země zaslíbená?: Pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. Praha 2003, s. 60

³⁹ tamtéž, s. 60

*prodejců půdy a domnívají se, že nastal čas, kdy je třeba se jim postavit a trestat je.*⁴⁰

V roce 1935, v době, kdy množství imigrantů i prodané půdy nabylo do té doby nevídané intenzity, muftí Hadži Amín Al-Husajní⁴¹ sezval

⁴⁰ citace: Chapman, C. *Čí je země zaslíbená?: Pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. Praha 2003, s. 60

⁴¹ Hadži (Hadždž) Amín al-Husajní - (1893, Jeruzalém – 1974, Bejrút), vlastním jménem Muhammad Amín al-Husajní (arab.-محمد أمين الحسيني), arabský nacionalista, stal se vůdčí postavou hnutí bojujícího proti sionismu a vzniku židovského státu v době Britského mandátu v Palestině. Pocházel z prominentní arabské jeruzalémské rodiny al-Husajní. Od roku 1921 do roku 1948 zastával funkci Velkého jeruzalémského muftího. Paradoxně ho do tohoto vysokého úřadu jmenoval britský Žid a sionista, vysoký komisař Herbert Samuel. Amín al-Husajní byl také vůdčí postavou palestinského odporu proti sionismu, načež právě z tohoto důvodu se častokrát dostával do konfliktu s britskými úřady, např. v roce 1920 byl odsouzen k patnácti letům vězení za roli, kterou hrál při arabsko-židovských střetech. Nakonec byl však v srpnu téhož roku omilostněn. Zatykač byl na něj uvalen opět ve 30. letech. Britská zpravodajská služba se domnívala, že je odpovědný za vedení Arabského povstání a za nepokoje, které vyústily až v útoky muslimských povstalců proti židovským a britským cílům. Britové nejdříve zamýšleli pro al-Husajního deportaci, z jejího uskutečnění však měli obavy, neboť se domnívali, že to jenom zhorší celkovou situaci, zvýší se arabské násilí a nijak to nevyřeší arabský požadavek na ukončení židovské imigrace a zamezení odkupu půdy pro Židy v Palestině. Dříve však, než se mohli Britové nadát, podařilo se al-Husajnímu uprchnout lodí na moře. Nedaleko libanonského pobřeží byl náhle zadržen francouzskou námořní stráží (hlídkou). Byl převezen do Bejrútu, kde založil síť, která mu umožnila pokračovat v jeho antibritských a antižidovských aktivitách v Palestině. Opět začal být činný v nepřátelské propagandě, navazoval nové kontakty, dařilo se mu získávat nové finanční prostředky, nakupovat zbraně a také posílat své agenty do Palestiny. Vysoký komisař McMichael se snažil přemluvit Francouze k vyhoštění al-Husajního ze země. Marně. V říjnu 1939 uprchl do Iráku, Během druhé světové války podporuje země Osy a pomáhá zorganizovat protibritské povstání, které však končí neúspěchem a muftí se přesouvá do Itálie. V roce 1941 přijíždí do Berlína, kde se záhy stal velkým propagátorem nacizmu. Pomocí berlínského rozhlasu vysílá Arabům na Blízkém východě svůj projev, ve kterém vybízí všechny muslimy k džihádu proti Britům. Na Blízký východ také vyslal také několik parašutistických výsadku, ty ale vesměs dopadly neslavně. Za zmínku stojí také to, že se pokoušel o zorganizování Arabské islámské armády, vzhledem k blížícímu se konci války se však tato myšlenka neuskutečnila. Po válce byl zatčen a ve Francii měl být souzen jako válečný zločinec, podařilo se mu však opět uprchnout, tentokrát do Egypta. Navzdory německé propagandě a muftího přítomnosti v Německu se ostatní členové Vysoké arabské komise od muftího de facto distancovali a Palestina zůstala během války klidná. Zemřel v roce 1974 v Bejrútu. 2 (Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli*

kolem 400 božích mužů, imámů, islámských soudců, muftíjů, kazatelů a učitelů a ti všichni společně vydali fatwu⁴², která hlásala oficiální zákaz prodeje půdy židovským imigrantům a prohlašovala ty, kteří tento zákaz neuposlechnou za odpadlíky, jimž má být odepřen pohřeb na muslimských hřbitovech.

Je ale také pravdou, že ony uskutečňované prodeje půdy odhalily fatální slabost arabské komunity. I když se samotní prodejci či zprostředkovatelé půdy mohli od arabského obyvatelstva těšit všemožným slovním výpadům a nadávkám, jen málokdy je potkalo něco horšího. Prodej půdy byl označen za vlastizradu a velmi často to vedlo k tomu, že jedna politická frakce obviňovala druhou. To vše vedlo k velkému pokrytectví, neboť nikdo z „hříšníků“ nebyl vyloučen ze společnosti ani nebyl nikterak potrestán. Často právě ti, které bylo nejvíce slyšet mluvit o hanebném pokrytectví, byli těmi, kdo se na ní plně podíleli. Např. v roce 1932 shledal deník *Al-^cArab* nadmíru zvláštním, že se arabská exekutiva tolik rozohňovala nad prodejem arabské půdy, přitom někteří její členové půdu sami prodávali.

Britská vyšetřovací skupina, jejímž úkolem bylo odhalit všechny „podezřelé“ transakce, se setkávala jen s velkým odporem jak u arabského, tak u židovského vedení.⁴³ Kenneth Stein dokonce tvrdí, že do roku 1945 prodej půdy Židům nebo židovským organizacím nepalestinskými arabskými vlastníky, (kteří se o své nemovitosti starali

Conflict, Westport (the USA) 1996, s. 237-8, dále: Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 42

⁴² Fatwa - (arab. - فتوى) právní názor nebo doporučení či dobrozdání, které navrhne kvalifikovaný islámský právník („muftí“). Bahbouh, Ch., Fleissig, J., Raczynski, R. *Encyklopedie islámu*. Praha 2008, s. 82

⁴³ Chapman, C. *Čí je země zaslíbená?: Pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. Praha 2003, s. 60-61

mimi Palestinu), představoval 52,6%, u velkých palestinských vlastníků to činilo 24,6% a u rolníků 9,4%.⁴⁴

Odebrání takového množství orné půdy a postupné zamezování práce na těchto polích palestinsko-arabským rolníkům vedlo nejen k obrovským počtům bezzemků, ale také k proletarizaci (proces zbavování malovýrobců vlastnictví výrobních prostředků) a k celkové tíživé ekonomické situaci v Palestině. Vlna nespokojenosti palestinských rolníků, politický aktivismus, odpor a násilnosti namířené proti sionistům a britským autoritám se nejvíce projevila v období velkých převodů půdy, což mělo značný podíl na vypuknutí velkých nepokojů v srpnu roku 1929 a následné arabské revoluce v letech 1936 – 1939 (a válkou v roce 1947-1948).

Toto období je také spojeno s velkými židovskými přistěhovaleckými vlnami do Palestiny, a to zejména pět let před vypuknutím arabské revoluce v roce 1936. I přes velké skupování půdy a získávání grantů od britského mandátu, nebyli židovští osadníci schopni kontrolovat více než 7% země, s výjimkou vojenského vítězství v roce 1948 a poté opět v roce 1967.⁴⁵

Britská politika vůči židovským přistěhovalcům byla na začátku velmi vstřícná a snažila se co nejvíce, aby Židé mohli snadno získávat v Palestině svou půdu. Později, zejména v důsledku politických a násilných střetů a nepokojů, začala svou politiku pomalu přehodnocovat. Podílela se také na zajišťování židovských podniků a závodů v Palestině a to hlavně pomocí bezpečnostní politiky, a zvýhodněných cel, které zahrnovaly: volný dovoz surovin, produkovaných Palestinci v Palestině. Podle článku 6 mandátní listiny, Británie přislíbila pomoc se snadnějším židovským osidlováním Palestiny na státních pozemcích a na pozemcích, které nejsou požadovány pro veřejné účely. Několika židovským

⁴⁴ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 79 - 80

⁴⁵ Stein, K. W. *The Land Question in Palestine, 1919 – 1939*. North Carolina 1984, s. 85-87

podnikatelům byly také udělovány koncese: např. Rutenbergovi, společnosti the Dead Sea salt a společnosti the Athlit Salt Company.

Koncese, které Rutenberg získal, byly velmi kontroverzní a ambiciózní. Byla mu poskytnuta výhradní práva na užívání vody v povodí Auja, dodávání elektřiny a zavlažování pomocí libovolného druhu energie v okrese Jaffa. Dále mu byla udělena výlučná práva k provedení velkého hydroelektrického zavlažovacího projektu, který se vztahoval na povodí řeky Jordán a Jarmúk. Koncese také udělovaly Rutenbergovi práva na dodávky elektrické energie v celé Palestině (s výjimkou Jeruzaléma) a Zajordánska a možnost elektrifikace veškerého železničního systému.

Opozice vůči Rutenbergovo koncesím se neobjevila pouze v Palestině mezi palestinskými Araby, kteří celou situaci považovali za ekonomické privilegování Židů, ale také v samotné Británii mezi konzervativci, kteří nechtěli přihlížet ekonomickým přínosům, které by z toho plynuly židům v Německu i Německu samotnému. Palestinský mandát i britská vláda ovšem tyto námitky ignorovaly a dvě velké společnosti jako byla Jaffa Electric Company a the Palestine Electric Corporation (zakladatel Rutenberg) byly stejně vytvořeny z velké části díky židovskému kapitálu v letech 1921 a 1923. Tyto společnosti také pomohly elektrifikovat novou osadu Tel-Aviv a podílely se tak na jeho rychlém vzestupu a vytvoření moderního židovského města v Palestině.⁴⁶

Jedna z dalších velkých koncesí byla udělena společnosti the Athlit Salt Company. Jednalo se o židovský podnik, který měl licenci na produkci soli. Tato koncese poukázala na jasné zvýhodňování sionistů. Uměle vyvolaná vysoká cena soli začala být neúnosná a začala se projevovat především na každodenním životě palestinských Arabů. Soli bylo totiž zapotřebí nejen jako základní každodenní potraviny, ale jednalo se také o klíčový prvek při výrobě mýdla a koženého zboží, které bylo jedním z palestinských průmyslových odvětví s dlouhou tradicí.

⁴⁶ Stein, K. W. *The Land Question in Palestine, 1919 – 1939*. North Carolina 1984, s. 87-88

Také je ale ještě nutno říci, že již před britským mandátem židovští osadníci položili základ pro průmyslový sektor, který byl více náročný na kapitál, ale i efektivnější než palestinský sektor. Právě v průběhu existence britského mandátu zažil židovský průmyslový sektor nový a významný pokrok. Tento trend byl dále upevněn ve 30. letech po příchodu židovských imigrantů pocházejících hlavně z Německa, kteří přicházeli ve velkém počtu do městských center s ještě větším kapitálem a technickými dovednostmi. Tento vývoj také předznamenal novou budoucnost židovského průmyslu v Palestině. Během druhé světové války nabyl židovský průmysl ještě více na síle, jelikož ho Britové podporovali k uspokojení potřeb (včetně vojenské techniky) Spojeneckých sil a domácího trhu.

Podle průzkumu, který byl proveden v roce 1939, se ukázalo, že zatímco Židé tvoří jen 31% z celkového počtu obyvatel Palestiny, židovské kapitálové investice tvořily 88% z celkových průmyslových investic.⁴⁷

2.5 První nepokoje

Jak již bylo v předchozích kapitolách řečeno, britský mandát v Palestině nevzbuzoval mezi jejím arabským obyvatelstvem přílišnou důvěru. Naopak, na počátku 20. let se Arabové začali domnívat, že místo slibovaného arabského státu pouze vyměnili tureckou nadvládu za nadvládu evropskou. Celkový negativní pohled na věc navíc posilovala britská politika, nové a nové aljeje do Palestiny a samozřejmě také odprodeje půdy. S neustávajícím přílivem židovských přistěhovalců se Arabové začali více obávat demografické převahy Židů v Palestině, v jejímž důsledku se stávala vidina arabského státu čím dál více mlhavější.

⁴⁷ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 82-83

Mezi další závažné skutečnosti, které emotivní Araby nemohly příliš ponechat v klidu, bylo britské povolení, které dovolovalo Židům vyvěšování sionistické vlajky. Vlajka arabských nacionalistů však již být vyvěšována nesměla. Také někteří sionisté někdy volili dosti neuvážená slova, která nemusela vyznít zrovna moc smířlivě. Příkladem může být Chajim Weizmann, který při jednom ze svých projevů prohlásil, že „*Palestina bude židovská tak, jako je Anglie anglická*“... někteří z nich se také začali chovat k místnímu obyvatelstvu s jakousi koloniální přezíravostí.⁴⁸

To vše postupně vedlo k prvním nepřiměřeným reakcím a násilnostem. Dnes nelze přesně konstatovat, kdy a kde konkrétně ke spáchání prvních násilností došlo. Je ovšem velmi pravděpodobné, že jej měly na svědomí některé z radikálních skupin pocházející z arabského prostředí, popřípadě některé beduínské kmeny. S jistotou můžeme říci, že se nejednalo o masové násilí z arabského prostředí, jako spíš o okrajové dění.

Je ale také pravdou, že sionisté do určité míry s arabským odporem v Palestině počítali, a proto ho do značné míry pokládali za přirozený. Např. představitel radikálního (revizionistického) sionistického křídla Vladimír Žabotinskij (1880-1940), pozdější velký „rival“ Davida Ben Guriona, prohlásil:⁴⁹ „*Arabové milovali svoji zem stejně jako Židé. Instinktivně velmi dobře pochopili záměry sionistického hnutí a jejich rozhodnutí bránit se bylo naprosto přirozené. Mezi Araby a Židy nedošlo k nedorozumění, jednalo se o přirozený spor.*“⁵⁰

Nejen mezi Židy a Araby se však začalo stupňovat veliké napětí. Také uvnitř sionistického hnutí začalo docházet k vážným rozporům a

⁴⁸ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 42

⁴⁹ Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*. Westport (the USA) 1996, s. 658

⁵⁰ Čejka, M. *Světový terorismus - encyklopedie*. Praha 2001, s. 261

rozepřím. Právě ony se také staly předzvěstí budoucích problémů izraelské židovské společnosti. Vznikla i řada konfliktů, souvisejících se sionistickým vedením a to jak v zahraničí, tak i v samotné Palestině. Jedním z takových příkladů mohou být např. židovští komunisté, kteří se v roce 1921 v Tel-Avivu dostali do potyček, které souvisely s jejich výroky, že Palestina by měla být ryze socialistickou zemí, socialismus sionistických labouristů pro ně byl nedostačující.⁵¹ Neustále probíhal také konflikt mezi sionisty a nesionisty. V letech 1924 byl v Jeruzalémě sionistickým extremistou zavražděn básník Ja'akov Jisra'el de Haan (1881-1924). Dále, např. v roce 1935 se od mezinárodního ultra-ortodoxního hnutí Agudat Jisra'el („*Jednota Izraele*“) oddělila ostře anti-sionistická skupina Neturei Karta (aramej. „*Strážci města*“).

První rozsáhlejší arabsko-židovské násilnosti začaly probíhat od roku 1920. Z počátku se nejednalo o akce dopředu plánované, spíše šlo o reakce vzniklé jako důsledek napětí a emocí. Ty však také často končily velmi krvavě. V dubnu 1920, v den oslavy svátku Nabí Músá, (svátek proroka Mojžíše) se ve Starém městě v Jeruzalémě rozhořel plamen násilí. Na tamější židovské obchody zaútočili Arabové. Výsledkem bylo 5 mrtvých a 211 zraněných Židů na jedné straně a 4 mrtví a 32 zraněných Arabů na straně druhé. Jak je z tohoto činu patrné, arabské násilí mělo na počátku tendence ve smyslu výtržnictví a skupinového protisionistického násilí, než že by se jednalo přímo o akce organizované.⁵²

Sionisté se zanedlouho rozhodli pro odvetu. Na činnost židovské sionistické obranné organizace Ha-Šomer⁵³, navázala v roce 1920

⁵¹ Smith, Ch. *Palestine and the Arab-Israeli Conflict: a History with Documents*. Boston 2007, str. 113

⁵² Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 43

⁵³ Ha-Šomer – hebrej. „*Strážce*“. Židovská sionistická obranná organizace, založená v roce 1909 na území Palestiny. Jednalo se o malou skupinku židovských emigrantů, kteří měli za úkol hlídat židovské osady před vnějším nebezpečím, zejména proti útokům Arabů. Se vznikem britského mandátu v Palestině bylo zapotřebí prohloubit vojenské a obranné struktury tamějšího

pozemní židovská vojenská organizace Hagana.⁵⁴ Jednalo se již o lépe ozbrojené a vycvičené židovské vojenské oddíly, které měly podobně jako Ha-Šomer za úkol ochranu sionistických usedlostí a to hlavně kibuců a farem. Představitelé této vojenské organizace se domnívali, že sami Britové nemají ambici vojensky konfrontovat Araby, kteří počátkem 20. let začali podnikat četné útoky na židovské osadníky. Britské úřady pokládaly tuto organizaci za ilegální, britské tajné služby však s Haganou spolupracovaly.

Koloběh násilí a vzájemných odvet mezi oběma stranami se však začal v následujících letech stupňovat do takové míry, jaké jej známe z pozdější historie konfliktu.

I když se ve dvacátých letech začal arabsko-židovský konflikt čím dál více prohlubovat a rozpínat, ještě v roce 1925 si do svých poznámek napsal teolog a znalec Palestiny Carl Steuernagel (1869-1958) toto:⁵⁵

židovského obyvatelstva. Tady Ha- Šomer narazil na velkou překážku, neboť jeho členové nikdy nedosáhli počtu sta lidí. Tudíž bylo nakonec rozhodnuto nahradit tuto dobrovolnickou organizaci nahradit celostátní vojenskou organizací – Haganou. V květnu roku 1920 byl Ha-Šomer oficiálně rozpuštěn a volně splynul s nově zřízenou Haganou.

Mordecai, N. *The Twentieth Century in Eretz Israel: A Pictorial History*. Köln am Rhein 1998, s. 43 – 44, dále s. 93, Jewish Virtual Library - Ha-Shomer, klíčové slovo: Ha-Shomer, [citováno dne 10.08.2011]. Dostupné z: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/Ha-Shomer.html>>

⁵⁴ Hagana – hebrej. „*Obrana*“, (viz obr. na str. 251) v letech 1920 – 1929 postrádala tato organizace silné centrální vedení. Oddíly Hagany byly početně velmi omezené a také slabě vyzbrojené. Skládaly se především z řad židovských farmářů, jejichž cílem bylo především bránit své farmy a kibucy před arabskými útoky. Role Hagany se razantně změnila po roce 1929, v době arabských nepokojů, zejména po masakru v Hebronu, který následně vedl k etnickým čistkám a k vystěhování všech Židů z Hebronu. Hagana se poté stala rozsáhlou organizací zahrnující téměř veškerou mládež a dospělé z židovských osad i několik tisíc obyvatel měst. V té době se jí také podařilo získat značné množství zbraní a začala rozvíjet dílny na výrobu ručních granátů a vojenského vybavení. Z netrénovaných a amatérských milic se tak postupně stala profesionalizovaná armáda. V roce 1936 již čítala na 10 000 mobilizovaných mužů a v záloze měla na 40 000 rezervistů. Během arabského povstání v Palestině v letech 1936 – 1939, se aktivně zapojovala nejen do potlačení arabské revolty, ale také do ochrany britských zájmů. Do vedení Hagany se tenkrát zapojil Jicchak Sadeh, který byl zastáncem ofenzivní taktiky spočívající v odvetných výpadech proti arabským povstalcům. (Mordecai, N. *The Twentieth Century in Eretz Israel: A Pictorial History*. Köln am Rhein 1998, s. 117, Jewish Virtual Library - Sadeh Yitzhak, klíčové slovo: Yitzhak, [citováno dne 10.08.2011]. Dostupné z: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/sadeh.html>>.

⁵⁵ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 44

„Vypadá to, že Arabové jsou stále vstřícnější ke spolupráci s Židy a že protiklady mezi nimi se namnoze zveličují palestinsko-arabskou exekutivou a některými novinami.“⁵⁶

Rozsáhlých násilností mezi Araby a Židy, které ve dvacátých letech začaly již vážně narušovat vzájemné soužití obou stran, se Britové zalekli natolik, že v roce 1922 vydali tzv. první *Bílou listinu*, která radikálněji omezovala židovské přistěhovalectví.⁵⁷ Sir Herbert Samuel, britský vysoký komisař pro Palestinu, přišel s návrhem vytvořit legislativní orgán, který by reprezentoval rozličné palestinské komunity. Část Arabů však tento návrh odmítla, ostatní ale měli zájem se na něm podílet, jako např. umírněná frakce kolem jeruzalémského starosty Raġíba Al-Našášíbiho (1881-1951). Svým nejednoznačným postojem, který Arabové dohromady zastávali, nakonec sami sebe vyloučili z ovlivňování situace v Palestině prostřednictvím svých ústředních orgánů.

Koncem 20. a začátkem 30. let se začal čím dál více prohlubovat jeden z ústředních problémů arabsko-židovského sporu. Jednalo se o již zmíněnou otázku prodeje židovské půdy bohatými arabskými rodinami do rukou sionistů. Tento problém způsobil v řadách nižších vrstev obyvatelstva Palestiny velikou frustraci, neboť si byli vědomi toho, že tyto transakce nemohou jakkoliv ovlivnit. Dále na ně obrovskou měrou působil tlak nespokojenosti a obav, vyvolaný velkou nezaměstnaností a také strach ze sionistické přítomnosti.⁵⁸ Další nevole v arabských řadách vyvolal neúspěch delegace Arabského výkonného výboru v jednání s Herbertem Samuelem o návrhu ustanovení volené Zákonomárné rady. Všechny tyto a ještě mnoho dalších důvodů, úzce souvisejících s odporem, který se nahromadil v důsledku střetávání konfliktních arabských požadavků a sionistických nároků, vedly nakonec k vypuknutí

⁵⁶ citace: Krupp, M. *Sionismus a stát Izrael*. Praha 1999, s. 75

⁵⁷ Kvíčalová, S. *Sionismus a jeho důsledky*, klíčové slovo: Bílá listina, [citováno dne 17.08.2011]. Dostupné z: <<http://theses.cz/id/ox9wm6/BAKALKA.pdf>>.

⁵⁸ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 44

velkých nepokojů v srpnu roku 1929. Za samotný začátek nepokojů můžeme považovat spor, (uskut. se 24. 9. 1928) související se Zdí nářků v Jeruzalémě. Tento spor vyvolal následný řetězec událostí, které vyvrcholily v srpnu roku 1929.⁵⁹

Po staletí muslimské nadvlády existoval v Jeruzalémě náboženský status quo, kdy se Židé mohli bez jakýchkoli úskalí modlit u Zdi nářků. Formálně však Zed' nářků náležela k vlastnictví muslimské náboženské nadace⁶⁰. Ve dvacátých letech přišli sionisté s myšlenkou Zed' nářků odkoupit, v čemž začali Arabové spatřovat symbol toho, co se v budoucnosti nakonec stane s celou Palestinou. Židé také usilovali o oddělení prostoru kolem Zdi pro muže a ženy, v čemž Arabové viděli porušení staletého status quo. V tomto případě se za ně Britové postavili a látku následně odstranili. Ihned poté došlo k násilným potyčkám mezi oběma stranami, které tímto způsobem poměrně rychle vstoupily do mezinárodního povědomí. Závažným problémem se také stalo zpolitizování sporů, ať již šlo o Zed' nářků či jiná posvátná místa. Do vzájemných provokací se velmi často zapojovali také čelní náboženští představitelé obou komunit (mj. Velký jeruzalémský muftí Al-Husajní a rabín Kook), výjimkou nebyli ani představitelé radikálních politických frakcí (viz Vladimír Žabotinski ad.).⁶¹

15. srpna 1929 byla židovskými náboženskými horlivci z Tel Avivu uspořádána demonstrace u Zdi nářků. Následovala odpověď v podobě arabské demonstrace vedené muslimskými radikály z Nábulusu. Nepokoje se rozlévaly celou Palestinou.⁶² 23. srpna 1929 se mezi arabským obyvatelstvem v Palestině rozšířila zpráva o tom, že se Židé

⁵⁹ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 116

⁶⁰ arab. „*waqf*“, pozn. aut.

⁶¹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 45

⁶² Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 116

údajně chystají tajně zaútočit na jeruzalémské mešity. Arabové následně zahájili útok na židovskou čtvrť: na 64 nevinných a neozbrojených ultraortodoxních Židů bylo bez milosti pobito. Tato událost logicky vyvolala obrovskou bouři nevole na straně druhé – u sionistů, kteří hned na to zaútočili na mnoho mešit v celé Palestině.⁶³ K nejvážnějším potyčkám došlo v Jaffě, Haifě a Hebronu.⁶⁴ V posledně zmiňovaném městě došlo k velkému masakru tamějšího židovského obyvatelstva, které muselo být následně evakuováno z postižené oblasti do bezpečí. Mnoho z nich nacházelo útočiště v různých zemích, stovkám z nich bylo dokonce pomoheno u jejich arabských sousedů. Např. izraelský historik Tom Segev uvádí, že při svém studiu v sionistických archivech našel seznam 435 hebronských Židů zachráněných Araby.⁶⁵ Do Hebronu⁶⁶ se Židé opět navraceli až v době během Šestidenní války, kdy město připadlo pod izraelskou kontrolu.⁶⁷

Arabští extrémisté útočili převážně na synagogy a židovské nemocnice (Haifa), naopak židovští extrémisté napadali muslimy v mešitách (Jaffa, Jeruzalém). Bouře přinesly utrpení a ztráty na obou stranách (116 zabitých Arabů, 133 zabitých Židů).⁶⁸

Na tyto krvavé události záhy reagoval vysoký komisař J. Chancellor vydáním prohlášení o všech nepokojích, které se během tohoto období udály. V prohlášení rozhodně odsoudil všechny násilnosti, kterých se, jak uvádí, dopustilo převážně arabské obyvatelstvo. Národní rada

⁶³ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005 s. 46

⁶⁴ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 116

⁶⁵ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 46

⁶⁶ viz tab. č. 3, s. 250

⁶⁷ Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*, Westport (the USA) 1996, s. 217

⁶⁸ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 116

palestinských židů („*Va'ad Leumi*“), Vrchní rabinát a organizace ortodoxních židů („*Agudat Jisra'el*“) přeložili Chancellorovi své memorandum, kde byl zrekapitulován vývoj událostí od incidentu se Zdí nářků a následně vyjádřeno zklamání nad postojem, jaký zaujali na celý sled události vůči Židům britské úřady.

Arabský výkonný výbor také nemeškal a zaslal Chancellorovi proti jeho prohlášení protest, ve kterém je vysvětlováno, proč jsou podle nich viníky všech nedávných násilností sionisté.

Později v lednu 1930 Rada společnosti národů na základě návrhů britské vlády vyjádřila svůj souhlas se sestavením mezinárodní komise, jejímž cílem bylo vyšetřit rozdílné a protichůdné nároky Židů a muslimů ke Zdi nářků. Komise pracovala v zemi v červnu a červenci 1930. Co se týká problematiky se Zdí nářků, dospěla ke kompromisnímu řešení a to tím, že potvrdila právo Židům na přístup ke Zdi nářků ke konání bohoslužeb, což ovšem vyvolalo vlnu nevole v muslimských řadách. Ti závěry komise odmítli s tím, že se podle nich nejedná o kompetentní orgán, který by mohl o takovýchto záležitostech týkajících se posvátných míst v Palestině rozhodovat. Britská vláda se proto rozhodla k uzákonění rozhodnutí komise tím, že je vydala jako královský „příkaz v radě“ a zveřejnila je 8. června 1931. Tímto aktem byly veškeré události, související nebo odvíjející se od problematiky se Zdí nářků uzavřeny.⁶⁹

Paralelně s tím se nově vzniklá labouristická McDonalдово vláda snažila získat co nejucelenější obraz o tom, co se v Palestině vlastně událo. Ministr kolonií lord Passfield se proto rozhodl jmenovat vyšetřovací komisi, do jejíhož čela postavil Waltera Shawa. Šetření komise mělo být omezeno pouze na bezprostřední příčiny událostí, spojené s touto problematikou.

⁶⁹ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 116

Tato komise v Jeruzalémě vyslechla svědectví všech tří zúčastněných stran a to: mandátní správy, Arabů a Židů a následně uvedla hlavní důvody vzniku bouří na území Palestiny a to: incidenty spojené se Zdí nářků, činnost muslimských společností pro ochranu posvátných míst, ustavení rozšířené Židovské agentury, která ještě více znásobila obavy Arabů, že sionisté budou daleko intenzivněji a energičtěji provádět změny v Palestině za větší finanční podpory ze zahraničí. Jako další důvody byly uvedeny: propaganda mezi arabským obyvatelstvem a v arabských novinách, nedostatečná připravenost britského vojska atd. Komise ve své zprávě také uvádí, že arabské obyvatelstvo cítí velké zklamání z toho, že vůbec nebyly splněny jeho politické a národní aspirace. Židy vidí jako své nepřátele a k „židovské domovině“ cítí odpor. Židovské přistěhovalectví a následná kolonizace v nich budí obavy z budoucnosti a to takové, že budou časem zbaveni možnosti obživy a dostanou se pod sionistickou politickou nadvládu.

Ve zprávě bylo zřejmé, že pohled komise na celou věc je takový, že bouří násilí vyvolali Arabové. Z textu však bylo patrné, že ono prohlášení nevyznělo jako obvinění, ale spíše jako něco snadno pochopitelného.⁷⁰ Komise se dále shodla na tom, že velký jeruzalémský muftí Al-Husajní,⁷¹ jehož postavení během nepokojů značně posílilo, je přímo odpovědný za nepokoje v Palestině. Komisi byla taktéž kritizována i politika převodů arabské půdy, která vyvolávala nespokojenost a obavy původních obyvatel. Závěr komise nakonec zněl takto. Vyzvala k omezení převodů půdy na Židy a zároveň také k omezení přistěhovalectví na území Palestiny. Zároveň komise vyzvala mandátáře k tomu, aby podal jasné prohlášení o své politice v Palestině, ve kterém by se zaměřil především na stížnost Arabů na to, že nemohou dosáhnout ani nejzákladnějšího stupně samosprávy, kdežto Židé, díky uznání Židovské agentury, mají v tomto ohledu privilegované postavení.

⁷⁰ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 47

⁷¹ Krupp, M. *Sionismus a stát Izrael*. Praha 1999, s. 88.

Sionisté reagovali na tuto zprávu velmi pobouřeně a okamžitě proti ní zahájili diplomatickou činnost. Židovská agentura vydala memorandum, ve kterém jasně popřela všechna tvrzení komise, týkající se negativních důsledků sionistické činnosti v Palestině na místní obyvatelstvo. Zároveň předala britské vládě jiné memorandum s prosbou o umožnění uskutečnění hlavních bodů sionistického programu. I když je v tomto memorandu psáno, že Arabům by měla být poskytnuta stejná práva jako Židům, o několik řádků níže se můžeme dočíst o tom, že samospráva Palestiny na národním základě prostě není možná, protože by byla předčasná a vedla by k popření demokracie.

Na britskou vládu byl vyvíjen tlak nejen ze strany médií, ale také ze strany některých prosionisticky zaměřených britských vysokých politiků, jako byli např. lord Cecil, Malcolm McDonald aj., kteří byli toho názoru, aby se britská vláda při provádění své politiky v Palestině držela především „ducha mandátu“. Pod tímto tlakem se vláda rozhodla odložit obecné prohlášení o své politice do té doby, než neobdrží zprávu o ekonomických podmínkách a možnostech Palestiny.⁷²

Tak byla ustanovena další komise, do jejíhož čela byl ministrem kolonií postaven John Hope-Simpson. Tato komise soustředila svůj hlavní zájem především na zemědělství jako na rozhodující prvek palestinské ekonomiky. Výsledky komise byly nakonec začleněny do tzv. *Passfieldovy bílé knihy (listiny)*.⁷³ Tedy jednalo se vlastně o jakési prohlášení o britské politice v Palestině, které bylo velmi okatě koncipováno v duchu teorie tzv. „*dvojího závazku*“ (to jest, že budou splněny závazky britské vlády jak vůči židům, tak i vůči Arabům, což Británii vytvářelo vhodný prostor pro manévrování mezi oběma stranami a udržení rovnováhy obou sil), přičemž se více vycházelo vstříc arabským

⁷² Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 118 - 119

⁷³ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 48

požadavkům⁷⁴ Vzápětí však tento dokument vyvolal krizi v britské vládě a byl zamítnut.⁷⁵

2.6 Třicátá léta v bouři Arabské revoluce

I přes nemalé snahy palestinských vůdců o umírněné taktické manévry, ať již na poli politickém či diplomatickém, nepřineslo jednání ono kýžené ovoce, ve které palestinští Arabové ještě na počátku 20. let doufali. Nepomohl ani poměrně velký počet uskutečněných kongresů, vyslaných delegací, veřejných setkání a rezolucí, které byly vydány palestinskou mandátní vládou. Podle Philipa Mattara⁷⁶ se stal palestinský lid do roku 1929 značně frustrovaným, více militantním, s antibritskými postoji a McDonaldova korespondence byla jen dalším důkazem o neúčinnosti britské umírněné politiky. Nového ducha, nesoucího se ve znamení bojovnosti, vnesli do palestinského povědomí novinové články a veřejné projevy, které napadaly tradiční vedení vysokých palestinských hodnostářů a jejich neúspěšné politicko-strategické snahy. Na politickém bojišti se objevila nová generace vůdců. Pomalu ale jistě se tak začalo vytvářet příhodné podhoubí, vedoucí až k samotnému arabskému povstání.

Příčina vedoucí k arabské revoltě byla více než zřejmá: palestinská antipatie k prosionisticky laděné britské politice a její neschopnost vytvořit palestinskou samosprávu na území Palestiny. Nový britský komisař, sir Arthur Wauchope, vyvíjel na své nadřízené na Ministerstvu pro kolonie v Londýně značný nátlak, aby je tak přiměl k vytvoření Palestinské

⁷⁴ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 118 - 119

⁷⁵ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 48

⁷⁶ Philip Mattar – palestinsko-americký historik, narozený 1944 v Jeruzalémě. Profesor na univerzitě v Yale, Georgetownu a the City College of NY. Je prezidentem Palestinsko-amerického výzkumného centra ve Washingtonu a byl také výkonným ředitelem Istitutu pro palestinská studia od r. 1984 – 2001. Mattarova kniha vydaná v letech 1988, *The Mufti of Jerusalem Al-Hajj Amin Al-Husayni and the Palestinian National Movement*, byla první standardní biografií pojednávající o Amínu al- Husajním. Amazon - Philip Mattar, klíčové slovo: Mattar, [citováno dne 09.10.2010]. Dostupné z: <<http://www.amazon.com/Philip-Mattar/e/B00QH6P1OQ>>

legislativní rady. Prozionistickými politiky byl však tento návrh v britském parlamentu zamítnut a to samozřejmě velmi pobouřilo palestinské Araby, kteří srovnávali své politické nároky a tužby se svými sousedy (Sýrie, Irák, dříve Egypt), kteří již předtím podnikly kroky vedoucí k suverenitě.

Rolnictvu se ještě více zhoršila životní úroveň z důvodu zavedení daně z pozemku (1928) britskými úřady, která byla založena na základě hodnoty vyšší ceny za sklizeň v letech výrazného růstu (1924 – 1927). Tyto doslova ochromující daňové sazby a prudký pokles příjmů vedly některé rolníky a majitele půdy k prodeji svých pozemků. Palestiňští lichváři byli obzvláště aktivní v prodeji půdy židovským organizacím i přes hrozící fakt, že byli palestinskou arabskou veřejností slovně pranýřováni a bylo jim vyhrožováno i fyzickou újmou. Stále obtížnější ekonomická situace nakonec vedla mandátní vládu k tomu, aby byly odpuštěny daně alespoň těm nejchudším rolníkům, (podle doporučení Hope Simpsona). Nepochybně to byla také právě špatná ekonomická situace, která pobídla rolníky ke vzpouře proti britským úřadům.

Mnohem více znepokojivým prvkem v tomto ekonomickém kontextu byl však náhlý a velmi prudký vzestup židovské migrace do Palestiny v 1. pol. 30. let.⁷⁷ Tento vzestup samozřejmě souvisel s vypuknutím světové hospodářské krize a nástupem Adolfa Hitlera k moci v roce 1933. Mezi lety 1933 – 1935 se zdejší židovská populace v Palestině zdvojnásobila. Z počátku se Britové snažili židovské přistěhovalectví podporovat a nijak neomezovat. Díky tomu bylo zachráněno mnoho Židů před smrtí. Jenomže to také vedlo ke zvyšování napětí v Palestině a nárůstu židovsko-arabských násilností.⁷⁸ V roce 1931 emigrovalo do Palestiny 4 075 Židů, v roce 1932 to bylo již 9 553 Židů. Za rok 1933 vzrostl počet židovských emigrantů o 30 327, v letech 1934 o 42 359 a v roce 1935 o

⁷⁷ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 104

⁷⁸ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 48

61 854 lidí. Poměr obyvatelstva v Palestině ve druhé polovině třicátých let byl tedy zhruba 28% Židů a 72% Arabů. V poměru k roku 1931, kdy celkový poměr Židů na celkovou populaci činil 16%, se tento počet v letech 1936 (kdy Židé tvořili již oněch zmíněných 28% obyvatelstva Palestiny) téměř zdvojnásobil.⁷⁹

Ve třicátých letech pomalu ale jistě dospívala nová generace palestinských Arabů narozená již v období britského mandátu, kterou bychom mohli charakterizovat jako více nacionalisticky vyhraněnou, než byla generace jejich rodičů. V této době také začal vystupovat se svými horlivými projevy jeruzalémský muftí, který již naprosto otevřeně vyzýval k ozbrojenému boji proti sionistům. Také je to doba, ve které dochází k lepší organizaci arabského odboje.⁸⁰ Vzniká čím dál více militantních skupin a organizací, např. strana Istiqlál („*Nezávislost*“). Myšlenky těchto nových organizací se nesly v duchu panarabismu a byly kritické vůči umírněnému palestinskému vedení a jeho způsobu politického a diplomatického fungování. Mezi členy těchto organizací či stran byli velmi výřeční, pohotoví a na svou dobu velmi osvícení muži, jako byli např. Auní [°]Abd al-Hádí, Akram Zu[°]ajtir, [°]Izzat Darwaza, a Ahmad aš-Šuqajrí, který se stal později prvním předsedou Organizace pro osvobození Palestiny (OOP) v roce 1964. Tito vůdci stáli za silnou opozicí, jejíž činnost byla dosti aktivní vůči sionistům a také vůči Britům a jejich mandátní vládě. Vyzývali k ukončení britského mandátu a jeho nahrazení parlamentní Palestinsko-arabskou vládou atd. Názorový proud, který tito vůdci a jejich členové zastávali, velmi zaujal místní palestinskou veřejnost, frustrovanou beznadějí a možností se jakkoliv stávajícímu režimu bránit.⁸¹

⁷⁹ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 105

⁸⁰ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 48

⁸¹ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 105

Stále většího významu nabýval v této době politický aktivismus, který se těšil velkému ohlasu v ilegálních náboženských organizacích. Jedna z těchto organizací byla vedena šejkem ʿIzz ad-Dín al-Qassámem.⁸² V tomto hnutí byl velice patrný al-Qassámův smysl pro sociální spravedlnost a snaha o přímou revoluční aktivitu. Ač byl sám al-Qassám náboženským duchovním, požadoval od jeruzalémského muftího, aby peníze (získané ze zakátu) místo do nákladné renovace mešit a dalších náboženských budov, investoval do nákupu zbraní pro arabský odboj. Podobně jako Istiqlál, panarabisté či nacionalisté nabyl téhož přesvědčení o tom, že veškeré diplomatické či politické taktiky vysokých palestinsko-arabských hodnostářů při zajišťování palestinských práv vyšly v niveč a dokonce, že přivedly zemi na pokraj totální katastrofy.

Nacionalisté se začali obávat toho, že vysoký příliv židovských emigrantů povede k vytvoření židovské majority na území Palestiny. Majíc toto na paměti, chopili se tedy Al-Qassám a jeho následovníci zbraní v okolí venkova, v témže okamžiku se zdvihla vlna násilí ve městech a zintenzivnil se židovský odpor.

V listopadu roku 1935 byl se svou ozbrojenou skupinou přepaden a následně zabit britskými vojáky. Jeho násilná smrt se stala symbolem mučednictví a oddanosti k budoucí vlast. Tento způsob sebeobětování nabídl palestinskému lidu nový pohled na způsob boje, který byl podle nich čestnější, respektovanější, a byl lépe vnímán širokou palestinskou veřejností, než politické taktiky palestinské elity.

Právě smrt al-Qassáma se stala podnětem k formování ozbrojených skupin, sestávajících z velkého počtu mladých lidí, jež sami sebe nazývali Ichwán al-Qassám („Qassámovo bratrstvo“), kteří krátce po svém vzniku zahájili ozbrojené boje proti židovským osadníkům a britským úřadům.

⁸² Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*, Westport (the USA) 1996, s. 422

Zabití dvou Židů cestujících autobusem Qassámovým bratrstvem⁸³ (dne 15. dubna 1936), se stalo spouštěčem řady odvetných úderů, jež měla na svědomí židovská milice Hagana, která záhy po tomto incidentu nechala zabít dva Palestince. Následné protiútoky a další vlna zabíjení přiměla Brity k vyhlášení výjimečného stavu. 19. dubna 1936 vyhlásili vůdci Istiqlálu a další nacionalisté generální stávku, která se začala rychle šířit po celé zemi. Stávka zahrnovala především střední třídu podnikatelů a odborníky na lokálních vedoucích pozicích. Organizace rodící se z palestinské občanské společnosti, tj. (odborníky, obchodní komory, Celopalestinské shromáždění arabských studentů a tradiční beduínští i klanoví vůdci) stávku podpořily.⁸⁴

Z důvodu vedení stávky se elitní vedení rychle reorganizovalo do tzv. Vysoké arabské komise, která vznikla sjednocením arabských politických stran a frakcí,⁸⁵ odrážející různé sociálně-ekonomické a ideologické zájmy palestinského lidu. Jindy vzájemně soupeřící strany si tedy v této době navzájem potřásly pravicí. Jednalo se o strany jako např. Sjezd mládeže, Strana národní obrany, v čele s Nashashibim, Palestinská arabská strana, v čele s Amínem al-Husajním, Reformní strana aj. Co se týká Palestinské komunistické strany, ta fungovala již od roku 1920, ale měla jen malý přímý vliv. Jedním z jejích hlavních cílů byla nezávislost Palestiny pro palestinské Araby a Židy, bez britského imperialismu. Na konci 30. let je však tato strana vzhledem k četným konfliktům mezi jednotlivými členskými komunitami rozdělena do samostatné arabské a židovské strany.⁸⁶

⁸³ Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*, Westport (the USA) 1996, s. 422

⁸⁴ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado(the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 106

⁸⁵ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 48

⁸⁶ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado(the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 105

Vysoká arabská komise veřejně vyzývala ke generální stávce všech arabských pracovníků, k bojkotu židovských výrobků a dokonce k útokům na židovská osídlení a britské úřady.⁸⁷ Tato počáteční fáze Arabské revoluce trvala zhruba od dubna 1936 do listopadu téhož roku.⁸⁸ (Stávka trvala šest měsíců). V době, kdy se stávka pomalu, ale jistě, chýlila ke konci, se z občanské neposlušnosti zrodilo ozbrojené povstání. Na venkově bylo povstání do značné míry organizováno spontánně, nezávisle, řízené dle rolnických norem. Byly zde velké rozdíly v náboru rekrutů, organizaci a struktuře vedení. Rekruté byli buďto dobrovolníci, nebo lidé vybíraní klanem („*ḥamula*“) či svou vlastní rodinou, nebo o jejich náboru rozhodovali starší, uznávaní muži té obce či vesnice. Různorodé, ne zrovna oblíbené metody, které byly během povstání uskutečňovány, jako např. silný nátlak vyvíjený při náboru nových rekrutů či při získávání materiálních příspěvků, však dozajista neztratily podporu u domácího obyvatelstva, především v řadách venkovanů. Např. většina rolnických rodin s velkým nadšením přispívala jak prostřednictvím peněz, jídla, nových rekrutů, tak i přístřeším a dalším nezbytným materiálem či službami. „*Thá'ir*“ (rebel) byl často považován za velkou celorodinnou zodpovědnost. Rodina sháněla peníze na jeho zbraň, rozhodovala o tom, kteří synové půjdou do boje a kteří zůstanou s rodinou.

Rebelové se organizovali do guerillových skupin, kterým se říkalo „*fašá'il*“ skládali se z několika mužů vedených vůdcem („*qá'id*“), který setrval ve vedení buďto po dobu dočasnou či trvalou. Skupiny *fašá'il* používaly často taktiku tzv. bleskového útoku a následného rychlého zmizení, které probíhalo v noci a to především v oblastech, ze kterých tito muži původem pocházeli. Když vyzývali své nepřátele k boji, podléhali regionální či národní velitelské struktuře, a to zejména po příchodu Fawzí

⁸⁷ Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*, Greenwood Press, Westport (the USA) 1996, s. 406

⁸⁸ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 48

al-Qawugji, ⁸⁹ který také figuroval v izraelsko-palestinském konfliktu v letech 1947 – 1948. Lokální guerillové skupiny fasa'il získaly na efektivnosti po integraci do národně koordinovaného dění. Často nicméně reagovali velmi spontánně, (každou akci, kterou uskutečnili, nazývali faz'a), a to zvláště ve spojitosti se sousedními skupinami, kterým vyjížděli na pomoc, zvláště pokud se dostali pod britské obklíčení, či při předem vyhlášeném britském poplachu.

Jednotlivé lokální partyzánské skupiny měly výhodu v malém počtu bojovníků a výborných znalostech místního terénu, což jim umožnilo, rychle uprchnout a skrýt se před Brity u venkovanů, se kterými byli spřízněni.⁹⁰

V průběhu povstání se jim podařilo převzít kontrolu nad velkou většinou venkova. Vyvinuli velmi propracovaný systém daní, zásobování a vojenské výzbroje. Byly vytvořeny povstalecké soudy, které rozhodovaly o venkovských civilních sporech a kriminálních činech. Tímto způsobem nahradily tradiční instituce: především radu starších a její roli ve sociálním zprostředkování, řešení konfliktů, soudních rozhodnutí a britských soudů. Někteří povstalečtí vůdci ustanovili nové právní předpisy (v písemné formě) a jmenovali muslimské soudce a další úředníky.

Stávku, stejně tak i ozbrojené povstání, vnímala Británie jako přímý útok na svou moc v Palestině. Proti povstání byla vysokým komisařem 19. dubna 1936 rychle zahájena série velmi zásadních mimořádných opatření, které ještě více utvrzovaly Palestince v jejich postoji. Stávka poté byla 2. června 1936 prohlášena za nelegální a na samotném konci září onoho roku, poté, co došlo k atentátu na britského hejtmana, britské úřady zatkly, uvěznily či nechali deportovat (na Seychelly) vůdce povstání, prominentní členy Vysoké arabské komise, odborové předáky atd. Postupně byla uvalena cenzura na určité tiskoviny, některé noviny

⁸⁹ Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*, Greenwood Press, Westport (the USA) 1996, s. 39

⁹⁰ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado(the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 106

byly dokonce úplně zrušeny. Byl vyhlášen zákaz vycházení v předem stanovenou dobu, udělovaly se kolektivní, tvrdé tresty, týkající se celé vesnice, či jednotlivých městských částí. Také se prováděly přísné prohlídky, běžně docházelo k zabavení věcí bez patřičného oprávnění, ve snaze o odzbrojení místních obyvatel.⁹¹

Z pohledu Arabů nebyla tato fáze stávků příliš úspěšná. Nepokoje se podařilo utlumit až po nasazení 20 000 britských vojáků, svou roli sehrály i mírové aktivity okolních arabských států. Potlačení revoluce však následně vedlo k posílení sebedůvěry na straně sionistů.

Britové chtěli dalším nepokojům zamezit jmenováním nové vyšetřovací komise, která měla zjistit příčiny vzniku revoluce a dále bylo jejím úkolem předložit jakýsi návrh týkající se budoucího vzájemného soužití sionistů a palestinských Arabů na území Palestiny.⁹²

Co se týká příčin vzniku Arabské revoluce, Peelova komise⁹³ ve své zprávě uvádí, že příčiny vzpoury byly ty samé jako ty, které vyvolaly nepokoje či výtržnosti v letech 1920, 1921, 1929 a 1933, a to: touha Arabů po národní nezávislosti a jejich obavy z vytvoření židovské národní domoviny.⁹⁴ Čím déle komise v Palestině působila, tím častěji se začala setkávat se stále protikladnějšími požadavky obou zneprátených stran. Sionisté si např. vymíňovali neomezené přistěhovalectví, zatímco Arabové zastávali opačné stanovisko. Nakonec tedy Peelova komise dospěla k názoru, že naproti sobě stojí dva oprávněné nároky, a navrhla ukončení britského mandátu a rozdělení Palestiny na židovský a arabský stát, který by byl připojen k Transjordánsku. Města jako Jeruzalém, Jaffa

⁹¹ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado(the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 107

⁹² Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 49

⁹³ Peelova komise byla pojmenována podle svého šéfa, bývalého státníka pro Indii Earla Peela, viz obr. č. 7, s. 242

⁹⁴ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado(the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 107

či Betlém měly zůstat pod britskou mandátní správou.⁹⁵ Zároveň navrhla omezení židovského přistěhovalectví na 12 000 osob po dobu následujících pěti let.⁹⁶

Tento návrh však velmi pobouřil Palestince, kteří na daný návrh nahlíželi jako na neoprávněné rozdělení jejich vlasti, přičemž argumentovali tím, že i kdyby obdrželi 80% Palestiny, nejúrodnější část země by připadla sionistům a čtvrt miliónu Arabů z Galileje by muselo být evakuováno. Židovský stát, který by totiž podle tohoto návrhu vznikl, by zahrnoval de facto stejný počet Židů a Arabů, zatímco arabský stát by byl z 90% arabský a palestínští Arabové by sice žili v arabském státě, avšak ten by nebyl spravován jimi, kdežto Hášimovci z Transjordánska.

V roce 1937 se v syrském Blúdánu uskutečnil arabský kongres, který návrh Peelovi komise jednoznačně odmítl a naopak volal po jednotném arabském odporu proti vzniku židovského státu.

Reakce sionistů na plán navrhovaný Peelovou komisí byly do značné míry smíšené, i když je pravdou, že převažovaly spíše pozitivní ohlasy. Za zmínku stojí i názor či myšlenka, kterou zastávali Chajim Weizmann nebo David Ben Gurion, a to, že hranice navržené britskou komisí nebudou jistě definitivní a že v budoucnu dojde k postupnému rozšíření území ve prospěch židovského státu.

Arabové na stávající situaci zareagovali obnovením nepokojů, trvajících od září 1937 do ledna 1939. Svého vrcholu však revoluce dosáhla v létě roku 1938, (kdy bylo v bojích zabito 1 700 Arabů, 292 Židů a 69 Britů).⁹⁷ K povstání se připojila významná palestinská města včetně Jeruzaléma.⁹⁸

⁹⁵ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 49

⁹⁶ Gilbert, M. *Izrael - dějiny*. Brno 2002, s. 100.

⁹⁷ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 49

⁹⁸ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado(the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 107

Britská správa se poprvé stala otevřeným cílem arabského násilí (např. došlo k zavraždění britského vysokého komisaře v Galileji).⁹⁹ Vzhledem k vzniklým fámám, že válka v Evropě již značně polevila,¹⁰⁰ zahájili Britové mohutnou kampaň, která měla vést k potlačení revolty.¹⁰¹ Jedním z jejích cílů bylo také zadržení velkého jeruzalémského muftího, což se ovšem Britům nezdařilo, a Amín al-Husajnímu se díky tomu podařilo uprchnout do Libanonu a následně do Iráku. To však mělo neblahý dopad na Vysokou arabskou komisi, která se ihned po ztrátě své ústřední osobnosti rozpadla a arabský odboj začal velmi postrádat ústřední vedení. Jelikož docházelo k daleko častějším útokům nejen na sionisty, ale i na samotné Brity, došlo k vytvoření pevné spolupráce Britů na jedné straně a sionistů na straně druhé. Jako příklad je zde možné uvést mladého britského důstojníka Charlese Orde Wingata (1903 – 1944), který velmi úzce spolupracoval s Haganou a pomáhal spolu s ní organizovat přepadové oddíly. V roce 1937 rozvinula naplno svou činnost militantní organizace Irgun,¹⁰² revizionistické křídlo sionistů odštěpené od

⁹⁹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 49

¹⁰⁰ v roce 1938 totiž Britové uzavřeli s Německem usmiřovací pakt (politika appeasementu). (Pánek, J. Tůma, O. a kol.: *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 337)

¹⁰¹ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 107

¹⁰² Irgun („Ha-Irgun ha-Cva'i ha-le'umi“ neboli hebrej. „Národní vojenská organizace“, viz obr. na str. 252), známá také pod zkrácenými názvy Irgun, Ecel či Hagana Bet. Jedná se o židovskou militantní organizaci revizionistického křídla sionistů odštěpená od Hagany. Organizaci vytvořil v roce 1931 Abraham Tehomi. Kladla velký důraz na vojenský výcvik a disciplínu. Ideologicky Irgun vycházel z revizionistického sionismu Vladimira Žabotinského a naprostou většinu jeho členů tvořili členové mládežnické organizace Bejtar a mladí revizionisté. V roce 1937 se však Tehomi s Haganou dohodli na vzájemném sloučení těchto dvou velkých těles – Hagany a Irgunu. To však vedlo záhy k rozkolu v samotném Irgunu v roce 1937. Irgun zastával názor, že pouze aktivní odvěta odstraší Araby i jeho ideologie, založená na učení již zmíněného Žabotinského, byla postavena na principu, který poukazoval na to, že pouze židovské ozbrojené síly mohou zajistit bezpečnost židovskému státu a že každý Žid disponuje právem vstoupit do Palestiny. Prvním velitelem Irgunu byl Robert Bitker, po něm nastoupil do funkce Moše Rosenberg a poté David Razi'el. Znakem Irgunu byla mapa mandátu Palestina (včetně Transjordánska), společně s rukou třímající pušku a hebrejským nápisem Rak kach!

Hagany, které se postupem času začalo připravovat na budoucí boj proti Britům¹⁰³

Britové nasadili do boje proti arabským povstalcům dvě vojenské divize, eskadru letadel, policejní posilu, transjordánskou pohraniční sílu a židovskou pomocnou vojenskou sílu, čítající 6 000 židovských dobrovolníků. Britské vojsko tedy v celkovém počtu převyšovalo Palestince deset ku jedné. Vše nasvědčovalo tomu, že Britové mají v tomto boji navrch a bude pro ně velmi snadným úkolem rychle a efektivně potlačit arabské povstání. Jenže, až do roku 1939 se jim nepodařilo porazit zhruba 2 000 palestinských povstalců. Poté však došlo k velkému vyčerpání a celkové únavě (z vleklého konfliktu) palestinského lidu. Řada významných palestinských politických představitelů byla poslána do exilu, vojenské vedení se začalo všemožně štěpit a rozdělovat, povstání začalo ztrácet na své síle.¹⁰⁴

Někteří arabští povstalci, dokonce i radikální sionisté byli následně uvězněni či popraveni. Domy rodin, které poskytovaly radikálům pomoc, byly srovnány se zemí. Toto byl začátek praxe odvetného bourání domů, kterou Izrael používá jako represí do dnešních dnů...V roce 1939 došlo prakticky k úplnému rozpadu arabského odboje, který sice ještě tu a tam

(„*Jedině takto!*“). Židovská agentura jej veřejně odsoudila za opoziční (disidentké) aktivity, které se britská administrativa snažila potlačovat a dokonce prováděla hromadná zatýkání jejich členů. Až do května 1939 spočívala aktivita Irgunu pouze v odvetných bojích proti útočícím Arabům. Po vydání britské Bílé knihy v roce 1939 se jejich hlavním cílem stali britští mandátní činitelé. Irgun se mimo jiné podílel i na organizaci nelegálního přistěhovalectví Židů do Palestiny („*Alíja Bet*“). S vypuknutím 2. světové války ohlásil Irgun zastavení protibritských vojenských akcí a nabídl Britům spolupráci v boji proti nacistickému Německu. Tehdejší velitel David Raziel byl zabit v Iráku v květnu 1941 při jedné z bojových misí. Jeho nástupcem se stal Ja'akov Meridor, který byl následně nahrazen Menachemem Beginem v prosinci roku 1943. Begin zůstal ve vedení Ecelu do roku 1948. (Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*, Westport (the USA) 1996, s. 246-7)

¹⁰³ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 49

¹⁰⁴ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 107

podnikal bojovné aktivity, ovšem většinou již šlo jen o nepříliš významné bojůvky mezi arabskými povstalci a Araby, kteří byli považováni za „zrádce“. To nakonec některé arabské vesničany, kteří byli tehdy ze všech stran vystavováni vydírání, vedlo k zorganizování kontrarevolučních oddílů, které spolupracovaly s Brity a sionisty.

Poté, co došlo k ukončení bojů mezi jednotlivými znepřátelenými stranami, stali sionisté daleko silnějšími než kdykoliv předtím. Došlo však k určité polarizaci vztahů mezi hlavním vedením sionistických labouristů pod vedením Ben Guriona a Žabotinského revizionisty.¹⁰⁵

Během již zmiňované následné fáze Arabského povstání (září 1937 – leden 1939) se ve vzduchu opět vznášel velký otazník nad otázkou rozdělení palestinského území. Již ve zprávě, která byla uveřejněna Peelovou komisí, stálo, že by měla být do Palestiny vyslána další vyšetřovací komise, která by měla za úkol opět prozkoumat návrh na rozdělení země a následně doporučit hranice budoucího arabského a židovského státu. Jenže v důsledku pokračující další fáze povstání v září 1937, se tyto plány zhatily, a bylo je možné realizovat až koncem dubna roku 1938,¹⁰⁶ kdy do Palestiny dorazila tzv. Woodheadova komise, a která svůj průzkum prováděla v době, kdy povstání kulminovalo. Zpráva této komise byla zveřejněna v říjnu 1938, a stálo v ní, že komise schopna najít jakýkoli praktický plán na rozdělení Palestiny, který by podmínky vytyčené britskou vládou.¹⁰⁷ Komise dospěla k závěru, že v cestě tomuto projektu stojí nejen potíže na poli politickém, ale i velké finanční a ekonomické problémy, takže je prakticky neproveditelný.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 50

¹⁰⁶ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 136-7

¹⁰⁷ Mordecai, N. *The Twentieth Century in Eretz Israel: A Pictorial History*. Köln am Rhein 1998, s. 204.

¹⁰⁸ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 136-7

I přesto však navrhla nový plán na rozdělení Palestiny, rovněž ale bez jakéhokoliv efektu.

V roce 1939 se v Londýně konala konference, na kterou byli pozváni jak zástupci palestinských Arabů a sousedních arabských států, tak i představitelé Židovské agentury. Jednání však nespĺnilo britská očekávání a dostalo se velmi brzy do slepé uličky kvůli zcela protichůdných cílům.

Na počátku druhé poloviny 30. let byl již ve vzduchu cítit závan napětí z očekávané světové války. U Britů to znamenalo hlavně rychlé přehodnocení své zahraniční politiky. Britský zájem na Blízkém východě se soustředil hlavně v obraně Egypta a Suezského průplavu. Z toho vyplývá, že v této situaci začínalo být uspokojení arabských zájmů pro Brity opět velmi ale velmi důležité. Naopak záležitosti týkající se sionismu ustupovaly jaksí do pozadí. Toto vše ve svém důsledku vedlo k vydání další (asi nejznámější) „*Bílé listiny*“ v roce 1939, kde se uvádělo, že „*židovský stát nebude vytvořen proti vůli arabské většiny*“. Z toho tedy vyplývá, že měl vzniknout pouze stát arabský, v jehož rámci by měla být vybudována „*židovská národní domovina*“. To vše ale souviselo také s židovskou imigrací, která byla tímto dokumentem radikálně omezena a to na 75 000 přistěhovalců během pěti let, a to i přes děsivou situaci v Evropě¹⁰⁹

Jenže jak Židé, tak i Arabové Bílou listinu odmítli. Arabům se listina nezamlouvala z toho důvodu, že zmiňovaný arabský stát neměl vzniknout ihned, ale až po tzv. „*přechodném období*“, (během něhož si má země samosprávu osvojit), jehož délka nebyla pevně stanovena. Dále nesouhlasili s omezením židovského přistěhovalectví, jelikož požadovali

¹⁰⁹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 50

jeho úplné zastavení.¹¹⁰ Nebezpečí, které hrozilo mnohým Židům v Evropě, příliš nevnímali.¹¹¹

Židé byli tímto návrhem velmi pobouřeni. Den po jejím vydání se dokonce po celé zemi konaly velké židovské demonstrace.¹¹² Sionisté viděli v Bílé listině porušení veškerých předešlých britských slibů. Ben Gurion např. prohlásil.¹¹³ že je třeba „*podpořit Velkou Británii ve válce, jako by nebylo Bílé listiny, zároveň však bojovat proti Bílé listině, jako by války nebylo.*“¹¹⁴

Co se týče arabských požadavků na omezení židovské imigrace, sionistům připadaly tyto jako dosti irelevantní a naopak prosazovali co nejvyšší možnou židovskou imigraci do Palestiny.¹¹⁵

Britská zahraniční politika tak před 2. světovou válkou opět ukázala svou pragmatickou tvář: v dobách míru bylo pro Brity jednodušší a výhodnější podporovat v Palestině sionisty, naopak za krizové situace bylo účelnější spojit se s Araby.¹¹⁶

¹¹⁰ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 139-140

¹¹¹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 50

¹¹² Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 140

¹¹³ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 50

¹¹⁴ Morris, B. *Righteous Victims – A History of the Zionist-Arab Conflict 1881 – 2001*. New York 2001, s. 164

¹¹⁵ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005, s. 50

¹¹⁶ citace: Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005, s. 51

3 VÝBĚR Z PERIODIK

3.1 *Národní listy*

Národní listy (27. srpna 1920), str. 2, ročník 60., číslo výtisku 236, Praha

Arabské nepokoje.

zdroj: (ČTK.)

Článek pochází z roku 1920, tedy z doby, kdy již bylo Společností národů rozhodnuto o udělení mandátního práva Britům v oblasti Palestiny. Snaží se kriticky zmapovat situaci tehdejší doby, která v Palestině probíhala. Schvaluje rozhodnutí britské vlády v uskutečnění plánu britské koloniální správy a podivuje se nad tím, že Arabové na palestinských hranicích se dožadují o rozšíření britské mandátní správy směrem na východ, kdežto Arabové z Iráku se proti tomuto kroku britského mandátu velmi zpěčují.

Národní listy (25. srpna 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 233.

Krvavé srážky mezi Židy a Araby v Palestině.

(Reuter.)

Článek reaguje na palestinské nepokoje spojené se sporem Židů a Arabů o Zed' nářků. Hovoří o vyslání britských válečných lodí z oblasti Malty a Káhiry do Palestiny. Cílem bylo utlumit konflikt vzniklý mezi Araby a Židy. Článek pouze cituje probíhající události, které čerpá prostřednictvím agentury Reuter. Chybí zde zásadní komentář novin k dané problematice.

Národní listy (26. srpna 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 234.

Krvavé srážky v Jeruzalémě.

(?)¹¹⁷

Článek má opět podobu pouze informativní, zmiňuje se o krvavých srážkách v Palestině, o počtu mrtvých. Článek však nijak zásadně nekomentuje probíhající události, ale na druhé straně je zde poněkud cítit jakási sympatie k židovským imigrantům, viz citace:

„Z Jerusalema, 25. srpna. Celkový počet Židů zabitých při rvačkách s Araby činí 20 osob, mezi nimiž jest také celá jedna šestičlenná rodina, která byla pobita v Motze. Kromě toho mají Arabové 7 mrtvých. V noci na dnešek byl odražen útok na odloučenou židovskou čtvrť, ve které je sirotčinec Difkin. Židovské policii dostalo se zprávy, že do Jerusalema táhnou Arabové z Hebronu a Náplusu, aby podporovali Mohamedány.“

Již z titulku je cítit negativní postoj autora článku k palestinským Arabům. Je zde zmínka o zabití 1 z britských policejních příslušníků, načež se zde objevuje rychlá reakce Britů v podobě bleskurychlého vyslání vojenského pluku do Palestiny.

Národní listy (26. srpna 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 194.

Na 120 mrtvých v Jerusalémě při bojích mezi Židy a Araby.

(?)

Opět jsou zde líčeny probíhající krvavé střety v Palestině, dochází k celkovému zostření situace a k úmrtí desítek mrtvých. Za zmínku určitě stojí uvedená informace o plenění židovských domů, což nahrává k negativnímu pohledu na arabské obyvatelstvo v Palestině, viz citace:

¹¹⁷ Zdroj či název agentury je nečitelný nebo zcela chybí

„... Ztráty na straně Židů odhadly se na 50 a na straně Arabů na 70 mrtvých. Mezi zabitými jsou 2 Britové. Při bojích došlo na mnoha místech k plenění židovských domů, hlavně v předměstích...“

Národní listy (27. srpna 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 235.

Krvavé nepokoje v Palestině.

(?)

Článek opět komentuje komplikovanou situaci v Palestině, nezmiňuje se však pouze o srážkách v Jeruzalémě, ale tentokrát i o nepokojích v dalších městech jako Hebron, Tel-Aviv atd. Britové Židům z Hebronu poskytli ochranu v policejních kasárnách, jelikož tam došlo k velkému masakru tamějšího židovstva. Celkově článek vyznívá ve prospěch Židů.

Z článku je patrné autorův kritický postoj k dané problematice. V textu je de facto uvedeno, že za vypuknutím a celkovým průběhem nepokojů stojí především palestínští Arabové.

Dále je zde použito označení „*mohamedán*“, viz „*mohamedánské listy*“, což na dnešní čtenáře může působit velmi pejorativním dojmem.

V následujícím odstavci je patrný velký zájem USA, politicky podpořit své židovské občany.

Večerník Národních listů (27. srpna 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 235.

Arabové se krvavě mstí na palestýnských Židech.

(?)

V článku opět chybí objektivní pohled na vzniklou situaci. Z textu je možné usoudit, že autor článku neznal detailně probíhající situaci, že vše bylo pouze citováno ze zahraničního zdroje. Při tvorbě článku použil velmi emočně laděný titulek ovlivňující čtenáře těchto listů k vytvoření negativního pohledu na palestýnské Arabů, viz titulek: „Arabové se krvavě

mstí na palestýnských Židech“. Tím, že autor čerpal informace pouze zprostředkovaně z různých zahraničních periodik, např. podle londýnských zpráv jsou Arabové líčeni jako nelítostní zabijáci, kteří nemilosrdně vraždí a plení vše židovské, co jim přijde pod ruku, viz citace:

„... Zprávy, jež z Palestiny docházejí, jsou dosti zmatené, neboť jednak pocházejí z pramenů, jež jsou židovskému živlu blízké, kdežto zprávy sympatizující s Araby, jakož i zprávy britské, líčí situaci méně krvavě. Podle londýnských zpráv arabské kmeny a tlupy táhnou po židovských osadách, vraždí a plení...“

Z článku je evidentní silná vazba mezi židovskými svazy a USA. Z textu je patrné, že američtí židé v USA mají velký politický vliv a jsou velice organizováni. Např. se zde píše o delegaci americko-sionistického svazu, která odjela do Washingtonu, kde podala protest státnímu tajemníku a britskému velvyslanci z důvodu protižidovských nepokojů v Palestině. Delegace se dokonce dožadovala intervence Spojených Států, viz citace:

„... Státnímu departementu docházejí od Židů všech amerických krajů žádosti, aby washingtonská vláda zasáhla do událostí v Palestině...“

„... Delegace sionistického svazu amerického odjela do Washingtonu, kde podá protest státnímu tajemníku a britskému velvyslanci ve příčině protižidovských nepokojů v Palestině. Delegace se bude dožadovati intervence Spojených Států...“

Zajímavá je zde uvedená reakce z Polska, z Varšavy, kdy Poláci na tuto situaci reagují poměrně zostra, polský konzul v Jeruzalémě navštěvuje britského zástupce vysokého komisaře, kterého požádal o ochranu polských státních příslušníků a dále navštívil kolonie polských Židů v okolí Jeruzaléma, které byly atakovány Araby.

Z textu je cítit autorův postoj k židovským imigrantům, kteří jakoby měli mít daleko větší právo na území, než palestínští Arabové. Je zde tedy patrná jasná sympatizace k židovské straně, viz citace:

Arabové se krvavě mstí na palestýnských Židech.

Tlupy Arabů vraždí po židovských osadách. – Mezinárodní židovské svazy volají o americkou pomoc.

„Jak již v ranním čísle poslední telegramy svědčí, vření v Palestině stává se úplným povstáním arabských kmenů proti privilegovaným židovským kolonistům. Boj Arabů proti Židům je krutý a neúprosný. Stará nenávist propuká se vsí vášnivostí synů pouště...“

Domnívám se, že člověk, který by více znal, nebo se podrobněji zajímal o vývoj v Palestině, by zřejmě neměl takový vyhraněný politický pohled na celou problematiku.

Večerník Národních listů – Obrázkový večerník (27. srpna 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 195.

Válečný stav v Palestině.

Nové vraždění a plenění. – 150 židů zabito, 500 zraněno. – Ztráty Arabů poloviční...

(?)

Podtitulek vypovídá o tom, že na vraždění a plenění se v Palestině podílejí především Arabové, méně pak Židé, protože jsou v článku uvedeny počty zabitých Židů a jejich zraněných, dále pak je zde uvedeno, že ztráty na arabské straně jsou pouze poloviční. Výčet mrtvých mi přijde velmi neobjektivní a je z něj patrné, že větší agrese je na straně Arabů, viz citace:

„...Arabské tlupy po zprávě o přibytí anglických vojáků opustily sice Jerusálém, ale zato vrhly se na židovské kolonie v kraji, nešetříce

majetků ani životů. Soukromé – a snad přemrštěné zprávy mluví o 150 ubitých a 50 raněných Židech. Ztráty arabské jsou prý asi poloviční.“

Za zmínku zajisté stojí i následující článek, který je uvozen podtitulem –

Masakr v rabínské škole.

„Z Hebronu došla zpráva, že tam arabské tlupy přepadly proslulou školu pro vzdělání rabínů. Asi 50 žáků bylo zabito, mezi nimi 12 Američanů. Na 30 amerických žáků utrpělo těžší a lehčí zranění...“

Zajímavé je, že je zde zmíněno i to, že mezi 50 zabitými žáky bylo i 12 Američanů. Je zde tedy zdůrazněno, že nejde nejen o Židy, ale o americké Židy, což přidává na vážnosti celého sdělení a celý článek jakoby dává oprávnění k zásahu ze strany USA, jelikož se to týká již jí samotné a nejen ostatních zemí, což se poté také dále odráží v následujících člancích, viz citace:

Zárok Spojených států.

„Jak se z Londýna oznamuje, dostavil se včera generál Dawes do Foreign Office a odevzdal tam nótu, v níž washingtonská vláda žádá za ochranu amerických státních občanů v Palestině...“

V následujícím článku je patrné, že represe jsou zaměřeny přímo proti Arabům, aniž by řešily velmi komplikovanou situaci v obecné rovině. Britové řeší probíhající nepokoje násilím a nesnaží se hledat jiná východiska či cesty, které by jasně a bez použití hrubého násilí vedly k vyřešení celé složité situace. Použitím násilí se daná situace jistě nevyřeší. Tím, že palestinským Arabům nenabízejí žádnou alternativu, jak daný konflikt řešit, ať již na diplomatické nebo vyjednávací úrovni, a jako jediné řešení proti nim používají násilí, není se čemu divit, že palestinským Arabům nezbývá nic jiného, než se bránit a snažit se domoci určitých práv, viz citace:

„... Podle posledních zpráv byl v Jerusalémě včera k večeru znovu klid porušen. V Jaffě zaútočili Arabové na vládní budovy. Britská policie byla nucena zasáhnouti a vystřeliti do davu. Pět Arabů bylo usmrceno a přes třicet poraněno.“

Večerník Národních listů – Obrázkový večerník (28. srpna 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 196.

V Palestině obnoven klid?

Rozpor mezi zprávami úředními a soukromými.

(?)

Již uvedený titulek umístěný jako jedna z hlavních zpráv na úvodní straně deníku vyjadřuje jakousi nejistotu, jestli byl konflikt v Palestině britskou mandátní správou konečně vyřešen... Celý text nasvědčuje tomu, že konflikt není absolutně (objektivně) řešen a dokonce, že zde chybí i jakákoli jiná snaha než použití násilí, jak celou situaci řešit. Dochází pouze k masivnímu vraždění lidí, kteří bojují za svou vlast, za svobodu a práva.

Je si také možné všimnout, že informace o počtech mrtvých, samozřejmě přijaté ze zahraničních deníků (především britských) jsou velmi neobjektivní. Deník dokonce uvádí, že zde existuje dokonce značný rozpor mezi úředními zprávami anglickými a soukromými zprávami, zejména v počtu zabitých, viz citace:

Počet mrtvých Židů nepřestupuje číslici 100?

„Podle prohlášení anglického koloniálního ministerstva v Londýně je nemožno, aby počet mrtvých dostoupil čísla, které udávají francouzské zprávy, mluvící o 600 zabitých. Podle anglických odhadů není mrtvých více než 100. V Jerusalemě bylo usmrceno 14 Židů a 8 Mohamedánů. V jiných místech jsou ztráty menší...“

Podle mého mínění nechtějí britské úřady přiznat objektivní počty zabitých Arabů a Židů, protože by to vedlo k myšlence, že jejich vojenské

nasazení bylo velmi masivní a technicky nepřiměřené, vzhledem k mizerně ozbrojené arabské straně, viz citace:

„... Na venkově dochází ještě k přepadávání jednotlivých usedlostí nebo kolonií židovských, anglická letadla však rozptylují vrháním pum větší shluky Arabů...“

Z válečných i dopravních lodí je stále vylodováno anglické vojsko. Z Egypta odjíždí dalších 1000, z Malty 900 mužů. V okolí Jeruzaléma je soustředěno 1500 anglických vojáků s děly a tanky.

Článek se dále zmiňuje o pražském sionistickém biru (sdružení), které dostalo od čs. konzula Friče v Jeruzalémě informaci, že českoslovenští občané v Palestině neutrpěli ztráty ani na majetku ani na životech.

Z dosud uvedených článků z deníku Národních listů je patrné, že autoři textů velmi často pouze jaksi „slepě“ překládají články z mezinárodních deníků či mezinárodních agentur typu Reuter aj. a článek již není opatřen vlastním komentářem či krátkou kritikou autora. Informace jsou často velmi kusé, zmiňují se velmi často o počtu mrtvých, ale obyčejný čtenář není absolutně vůbec informován o politickém pozadí v Palestině, je pro něj téměř nemožné vytvořit si objektivní názor na celou problematickou situaci. Nepíše se zde, že Arabové, i když samozřejmě mnohé z jejich činů stojí na rozhraní humánnosti či lidským právům, bojují za svobodu, za svou vlast a že proti typu politiky, kterou s nimi Britové vedli, tedy politikou plnou násilí a technicky (vojensky) nepřiměřených vojenských zásahů, se ani jinak než násilím a bojem (Arabové) jednat nemohli, jelikož jim nic jiného nezbývalo. Palestinští Arabové jsou zde často líčeni jako krvelačná monstra, které vraždí Židy, kteří jsou de facto nevinní, pokorní a bez jakékoli viny ve vzniklém sporu. Pohled na Araby je zde podle mého názoru velmi pokřivený a negativní, často je zde používán pojem s velmi pejorativním nádechem, který má být jakýmsi souhrnným označením „Mohamedáni“. Pisatel si však zřejmě

neuvědomuje, že tento název by se dal doslova pochopit tak, že jde o společnost lidí, kteří jsou muslimského vyznání. To je však samozřejmě chybná domněnka, jelikož proti židovským imigrantům osidlujícím oblast Palestiny nezasahovali jenom muslimští palestínští Arabové, nýbrž i palestínští Arabové křesťanského vyznání.

Večerník Národních listů (28. srpna 1929), str. 1, ročník 69.,
číslo výtisku 236.

Nepokoje v Palestýně již téměř potlačeny.

(?)

Úvod článku hovoří objektivně o tom, že informace přicházející z Palestiny jsou velmi rozporuplné a to podle toho z jakého zdroje pochází. Izraelské zdroje uvádějí přímo hrozivé informace, naproti tomu zdroje britské jsou daleko umírněnější a opatrnější v poskytování faktů.

Za informaci stojí i fakt, že článek hovoří i o britských zbězích, především důstojnících arabského původu, kteří v podstatě „arabským povstalcům“ pomáhají a využívají své moderní a kvalitnější výzbroje a znalostí moderního válečnictví.

Pisatel tohoto článku se poté následně odkazuje na agenturu Reuter, která uvádí, že ke vzplanutí konfliktu došlo proto, že arabský venkov trpělivě snášel všechna příkoří agresivní britské politiky, jakož i dalekosáhlých nároků sionistů. Náhle však došlo ke vzplanutí dlouho potlačovaných pocitů, následkem zvyšujícího se sebevědomí sionistů. (Zajímavé je, že se zde vůbec neobjevuje fakt, že obrovské problémy praktického (ekonomického) rázu ovlivňující vzájemné soužití sionistických Židů a Arabů ovlivnil i odprodej arabské půdy patřící desítkám rodin a klanů do rukou sionistů.

Dále se zde píše o potom, že krátký klid v Palestině byl přerušen 28. srpna dalšími krvavými útoky, kdy problém eskaluje v 20 000vou demonstraci v Damašku proti židovskému obyvatelstvu.

Večerník Národních list – Obrázkový večerník (29. srpna 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 197.

Protizidovské vření v Palestině nepřestává.

(?)

Článek hovoří o protisionistickém hnutí, šířícím se i na venkov. Dále uvádí, že palestiniští Arabové získávají posily ze strany syrských Arabů a drúzů. Britové reagují vysláním britských vojenských oddílů. Židé jsou mezitím svázeni do přístavů, kde se mají dostat pod britskou ochranu.

Arabové žádají o změnu ústavy, a nechávají se slyšet, že boje nepřestanou, dokud nebude učiněna přítrž „*sionistické rozpínavosti*“.

Deník dále cituje pražský sionistický list „*Selbstwehr*“, který přinesl zprávu o arabských útocích na osady, obývané židovskými kolonisty.

Hovoří o i dvou již vypálených židovských osadách. Podle dalších zpráv byl na kolonii československých židovských kolonistů v Bejt Alfě podniknut útok, který se však podařilo odrazit.

Deník dále informuje o dobré organizovanosti amerických sionistů, o tom vypovídá fakt, že na 10 000 vycvičených a zkušených vojáků amerických Židů se dobrovolně hlásí k vojenské službě za účelem potlačení arabského povstání v Palestině.

Večerník Národních listů (29. srpna 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 237.

Arabské kmeny se sjednocují proti Židům.

(?)

Vůbec poprvé se v tomto článku deníku Národních listů komentují srážky mezi Araby a Židy v tom smyslu, že za příčinu vzniku konfliktu a za jeho následek nesou vinu nejen Arabové, ale i Židé, viz citace:

„...Je zajímavé, že pomalu vychází najevo příčina, proč došlo k tak krvavým událostem. O při o zed' nářků přinesli jsme svého času obšírný článek. Již tehdy bylo vidno, že trpělivost domorodého arabského obyvatelstva dochází. Neustranní pozorovatelé oznamují z Palestiny, kde jsou očividnými svědky krvavých srážek, že vystupování židovských osadníků vybičovalo přímo vášnivou povahu Arabů k dnešním událostem. Všeobecně se mluví, že židé na sebe uvrhli nenávist přílišnou roztahovačností, počínajíce si tak, jako by Palestina patřila jen jim...“

Z článku se však nikde nedohledáme informace, že na vině je taktéž Velká Británie, což je ale vzhledem k politickému zaměření novin celkem logické...

Článek dále poukazuje na etnografické složení obyvatel USA, doslova uvádí, viz citace:

„... V Americe, resp. Ve Spojených Státech, jež jsou etnograficky známy jako „největší židovská země“, hlásí se tisíce bývalých vojáků ze světové války, ovšem židovského původu, a staví se k dispozici britským úřadům. Je pochopitelné, že služeb jejich nemůže býti užito, neboť jednak britské úřady stačí na ovládnutí každé situace a za druhé není možno, aby koloniální úřad poštvat na sebe všechny arabské národy...“

Podle mého mínění je však pochopitelné, že VB nebude chtít využít této nabídky ze strany amerických vojáků židovského původu, neboť bude chtít zvládnout situaci na svém mandátním území sama a zároveň si jistě nebude chtít proti sobě poštvat další Arabů ze sousedních území.

Za zmínku jistě stojí i následující článek, který je převzat z „Daily Express“ od jeho dopisovatele z Jeruzaléma. Můžeme se zde dočíst o provedení britského vojenského zásahu proti beduínům, střílejících poblíže Jeruzaléma přímo do města, viz citace:

„Daily Express“ oznamuje z Jerusalema, že tlupa arabských záškodníků, která z úkrytu na návrší, poblíže Jerusalema střílela do města, byla včera

za soumraku potřena. Stíhání této tlupy se zúčastnil oddíl britského vojska s obrněnými auty a letadly. Beduini byli zaskočeni a zanechali na místě mnoho zbraní, střeliva a kořisti. Část se jich vzdala, kdežto několik set se jich rozprchlo. Byli stíháni letadly, která se pohybovala nízko při zemi. Na prchající Beduiny byla spuštěna palba z kulometů, takže jejich řady značně prořídly.“

Již po přečtení několika řádků je patrné, jak neadekvátní bylo jednání ze strany Britů, jelikož proti několika chabě vyzbrojeným beduínským ozbrojencům použili obrněná auta a dokonce do akce zasahovaly i britské letouny. Celý článek budí dojem o velké krutosti a snaze o co nejrychlejší potření arabských záškodníků. Jelikož deník se dále touto dosti zarážející informací nezabývá, chybí zde jakýkoli dodatek či komentář, je možné z toho usoudit, že s britským zásahem tiše souhlasí a nikterak jej nevyvádí z míry, což může na tehdejšího čtenáře, znalého dané situace v Palestině, působit přinejmenším poněkud rozpačitě.

Dále se v deníku píše, jak zajímavý je názor Vatikánu, neboť prý vyjádřil svůj nesouhlas s tím, aby si Židé, kteří se do Palestiny přestěhovali, uzurpovali domorodé obyvatelstvo.

Nakonec celkový pohled na vzniklou situaci v Palestině deník uzavírá kusým článkem o Židech ve Lvově, kteří ostře vystupují proti Británii a událostem na palestinském území. Dochází ke střetu mezi demonstranty a policí.

Národní listy (30. srpna 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 238.

Včerejší schůze pražských Židů o situaci v Palestině.

(?)

Z tohoto článku je velmi dobře patrné, jak dobře byli Židé v tehdejší Československu organizováni. Je zde uvedeno, že pražští Židé ostře vystoupili proti nerozhodnosti britské mandátní vlády v

Palestině a neúčinném zásahu proti Arabům. Během schůze dospěli k závěru, že je třeba reorganizovat politické složky v Palestině a potrestat všechny viníky vzniklých nepokojů. Dále se usnesli na tom, že budou požadovat po britské mandátní vládě v Palestině, aby trvala na Balfourově deklaraci, což se má projevit tím, že bude zvýšena židovská imigrace do země, viz citace:

„Pražští Židé uspořádali včera večer ve velkém sále židovské radnice protestní schůzi proti událostem v Palestině. Schůze konala se za veliké účasti, takže velký sál nepojal ani všech přítomných...“

„... V předsednictvu schůze, kterou řídil Norbert Adler zasedali kromě vůdců sionistických také zástupcové nesionistických organizací židovských v ČSR. Protest pražských Židů tlumočili řečníci inž. O. Asxhermann, spisovatel dr. Max Brod a měst. rada Angelo Goldstein. Všichni ostře odsuzovali nerozhodnost palestinské vlády a žádali, aby mandatorní moc odvolala úředníky, kteří neplní úkol, odpovídající mandatorním závazkům...“

„... Dále žádali řečníci přísné potrestání všech původců palestinských bouří a od mandatorní moci určité prohlášení, že trvá na Balfourově deklaraci. Toto stanovisko ať projeví také tím, že zvýší židovskou imigraci do země. Nakonec byly na schůzi přečteny telegramy z Palestiny, z nichž vyplývá, že čsl. kolonie neutrpěla dosud žádných ztrát na životech. Po řeči dr. Goldsteina byla schválena resoluce ve smyslu výše uvedených požadavků...“

Z textu je patrné, že u nás měli Židé značné postavení a velký vliv. Nebáli se veřejně vystoupit a dožadovat se změn v samotné britské mandátní správě. Média sledovala tato setkání Židů s velkým zájmem (viz ukázky z následujících periodik).

Národní listy (30. srpna 1929), str. 10, ročník 69., číslo výtisku 238.

V Palestině klid. Projev presidenta Hoovera.

(?)

Tento článek informuje čtenáře o projevu amerického prezidenta Herberta Clarka Hoovera, který se vyjadřuje k probíhajícím událostem v Palestině a také k britské vládě samotné. Z projevu je cítit jasná sympatizace s britskou mocenskou politikou. Celý proslov vyznívá velmi pateticky, de facto otevřeně souhlasí s jednáním britské mandátní správy v Palestině. Naopak, Británie je zde líčena jakoby v roli hrdiny či (matky Terezy), který bere na svá bedra takovéto převelice těžké břímě v podobě divoké a neklidné oblasti syropalestinské, viz citace:

„... Vím, že celý svět uznává šlechetnou mysl, již projevila britská vláda tím, že přijala mandát nad Palestinou. Věřím, že z tragických událostí palestinských vzroste v budoucnosti větší bezpečnost, že budou rozhojněny záruky příštího vývoje a že Palestina bude skutečnou domovinou Israelitů. President Hoover vyslovuje kromě toho hluboký soucit všem trpícím a postiženým v Palestině.“

Opět text pozbývá jakýchkoli komentářů či poznámky, zpráva je jistě přejata opět ze zahraničního zdroje, z toho lze soudit, že deník nemá proti tomuto článku či projevu jakýchkoli výhrad a obsahu článku otevřeně přitakává.

Za tímto článkem následuje článek další, který má konečně nějakou snahu objektivně posoudit vzniklé dění v Palestině. Zabývá se otázkou, proč vlastně došlo ke konfliktu mezi Araby a Židy. Je zde řečeno, že pro čtenáře, který soustavně nesleduje dění v Palestině, mohou být tyto události velkým překvapením. Autor článku píše, že sionistické hnutí, hmotně podporované ze zahraničí, bylo oním hybným prvkem (hybatelem), který měl na svědomí velkou židovskou imigraci do

Palestiny. Dále sdílí své pochopení s palestinskými Araby, jelikož píše, cituji:

„... Je pochopitelné, že tímto unikáním cizorodého přistěhovaleckého hnutí, cítilo se silně dotčeno domorodé obyvatelstvo arabské, které má v zemi zdrcující většinu, kde na 900 000 Arabů připadá asi 100 000 Židů.“

Následuje článek oznamující, že českoslovenští Židé v Palestině při nepokojích s Araby neutrpěli žádných ztrát na životech.

Večerník Národních listů – Obrázkový večerník (30. srpna 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 198.

„Zed' Nářků“ vedoucí k potokům krve.

Proč došlo k občanské válce mezi Židy a Araby?

(?)

„Krvavé výtržnosti v Palestině jsou nemalým překvapením pro veřejnost, která nesledovala postup pokusu vytvořit v pravlasti Židů moderní židovský stát. Cíl ten položilo si tzv. sionistické hnutí, které podporováno jest hmotnými příspěvky z celého světa – aranžovalo po světové válce vystěhovalecké hnutí židovské do Palestiny. Je pochopitelné, že tímto vnikáním cizorodého přistěhovaleckého hnutí, cítilo se silně dotčeno domorodé obyvatelstvo arabské, které má v zemi zdrcující většinu. Na 900 000 Arabů připadá asi 100 000 Židů.“

Národní listy (11. května 1936), str. 2, ročník 76., č. výtisku 19.

Britské vojsko na cestě do Jerusaléma.

(Reuter.)

Zpráva je převzata z agentury Reuter. Píše se zde o vyslání dalších vojenských oddílů do Jerusaléma, i když samotná britská vláda vše popírá. Článek není nikterak dále komentován, jde pouze o převzetí uvedené informace od zahraniční tiskové agentury.

Večerník Národních listů (12. května 1936), str. 2, ročník 76.,
č. výtisku 131.

Palestinská starost britské vlády.

(ČTK.)

Podle uvedeného článku se situace v Palestině nemění, píše se zde pouze o tom, že britský kabinet dlouze jednal o probíhající situaci v Palestině. Britskému vysokému komisaři v Jeruzalémě se dostalo ujištění o podpoře vlády pro udržení pořádku v dané oblasti. Arabové chtějí pokračovat ve stávce. V Jaffě je obnoven válečný stav.

Večerník Národních listů (13. května 1936), str. 1, ročník 76., č.
výtisku 132.

Britská výstraha Arabům.

(ČTK.)

Národní listy informují o varovném přednesu v palestinském rozhlase, který pronesl britský vysoký komisař v Jeruzalémě. Varuje arabské obyvatelstvo před přísným trestem, který stihne každého, kdo se bude nadále podílet na výtržnostech a že vláda přísně potrestá všechny viníky, podílející se na probíhajícím konfliktu.

Autor článku nadále odkazuje, jak bylo patrné i v člancích předchozích na britské listy, v tomto případě se jedná o „*Daily Telegraph*“, necituje nebo nebere informace z jiných zahraničních médií, zajímají ho především názory, postřehy a informace britského tisku.

Večerník Národních listů (18. května 1936), str. 2, ročník 76.,
č. výtisku 137.

Situace v Palestině na ostří nože.

(ČTK.)

Je zde zmíněna informace, (opět převzata z „*Daily Telegraph*“), že britské úřady nehodlají omezit židovské přistěhovalectví do Palestiny. (Z toho lze usuzovat, že svým postojem a politikou nahrávají vzniku židovského státu z následujícího textu je patrné, že se Britové vůbec nezajímají o myšlenku vytvoření nějakého arabského státu.) Arabové žádají o omezení židovského přistěhovalectví. Británie tento požadavek naprosto ignoruje a britský vysoký komisař ještě týž den schvaluje listinu židovských emigrantů na příští pololetí. Hovoří se asi o 4 000 lidech.

Večerník Národních listů (20. května 1936), str. 2, ročník 76.

Na 900 osob zatčených.

(Reuter.)

Násilí nemá konce. Dochází k neustále novým a novým výtržnostem v Gaze a Nazaretu. V jaffském přístavu se dokonce srazili stávkující Arabové s arabskými vykladači, kteří chtěli zahájit práci.

(DNB)

Článek čtenáře informuje o stanovisku, které zaujali arabští vůdci ke zvýšení imigračních kvót a k vyslání britské vyšetřovací komise do Palestiny. Podle nich jde o jasné porušení sjednaných dohod mezi oběma stranami, a proto tedy budou Arabové nadále vybízet palestinské obyvatelstvo k dalším stávkám.

Násilí vrcholí v incidentu, který se udál v jeruzalémském kině „*Edison*“, kde arabští útočníci začali z ničeho nic střílet do Židů. Na místě zabili 3 Židy, dále bylo i několik zraněných. Incident, o kterém se zde píše je opravdu velmi krutý a nelítostný, ale po přečtení tohoto článku může

jistě dojít ke vzniku velmi negativnímu pohledu na palestinské Araby, což poté může vést k celkovému dojmu, že nelidská krutost a vraždění jsou doménami všech palestinských Arabů.

Národní listy (25. května 1936), str. 2, ročník 76., číslo výtisku 21.

Nepokoje v Palestině vzrůstají.

(ČTK.)

Článek se hned v úvodu zmiňuje o zatčení dvou arabských mladíků při manifestaci. Hned na to následuje článek s *titulkem* „*Pokojné úmysly Židů*“, který hovoří o židovských přistěhovalcích jako o lidech, kteří usilovně pracují na rekonstrukci země. Dále se zde dočteme o tom, že Národní židovská rada protestuje proti masakrům a přeje si uzavřít dohodu s Araby.

V článku je velmi dobře vidět kontrast, onen velký rozdíl v náhledu na obě strany. Arabové jako bojechtiví, nelítostní, nesmiřitelní barbaři, na druhé straně Židé jako dobrosrdečné, mírumilovné etnikum, usilující jen o dobro a mír s úmysly ryze chrabrymi jako je povznesení zbídačené země z rukou násilníků a bojechtivců.

Večerník Národních listů (25. května 1936), str. 2, ročník 76., ?

Bolavá místa britského imperia.

Celá Palestina pod terorem.

Řádění povstaleckých tlup – Také na četných místech v Indii krvavé výtržnosti.

(Reuter.)

Článek postaven na informacích z agentury Reuter. Nejdříve se zabývá arabským davem a vojáky, kteří byli napadeni kamením poté, co začali rozebírat barikády. Házení kamením bylo z druhé strany oplaceno střelbou do lidí, načež se zde následně píše pouze o dvou mrtvých a jen několika zraněných, což mně samotné přijde velice zavádějící. Dále článek uvádí výčet všeho, co všechno činí ozbrojení arabští povstalci,

kteří se začínají v čím dál větším počtu objevovat po celé Palestině a že jejich zákeřné útoky jsou vlastně úplně na denním pořádku, viz citace:

„...Ozbrojené bandy arabských teroristů se houfně objevují po celé zemi a v horách, a střílí ihned, jakmile spatří policii nebo vojsko. Nelekají se ani pancéřových aut, ničí obilí na polích, přeřezávají telefonní dráty a vrhají pumy s neobyčejnou odvahou. Je proto velmi obtížné podávat zprávy o jednotlivých incidentech...“

Samotný obsah textu nahlíží velmi negativisticky na arabskou stranu. Již pouhého použití slov nejen v textu – „ozbrojené bandy arabských teroristů“, „zákeřné útoky“, ale i v samotném titulku – „Celá Palestina pod terorem“ – „řádění povstaleckých tlup“ je cítit záměrný výběr takových jazykových prostředků, které mají, při celkovém pohledu na Araby čtenáře co nejvíce vyděsit a odpudit.

Večerník Národních listů (26. května 1936), str. 3, ročník 76., ?

Palestina v plamenech revolty.

(ČTK.)

Rozbor následujícího článku bych nejprve započala touto citací:

„Nepokoje v celé Palestině pokračují. Na mnoha místech vybuchly pumy a přerušily telefonické vedení, hlavně s Egyptem. Na ulicích jsou přepadány se zbraní v ruce nejenom hlídky, ale také průvody. V mnoha městech se arabské manifestace proměnily ve rvačku, takže vojsko muselo použít zbraně, aby rozešlo manifestující. V Napluse a Saint Jean d'Acree byly tyto srážky krvavé. Jsou dva mrtví a mnoho raněných. Ve velmi mnoha židovských obcích byly vykáceny stromy a úroda zničena. Hlavní vůdcové stávkové byli vypovězeni, ale přes to nejvyšší stávkový výbor se rozhodl, že vytrvá ve stávce až do konce. Jeden z členů tohoto nejvyššího výboru emír Abdalla zaslal britskému vysokému komisaři nové memorandum, v němž jsou obsaženy arabské požadavky.“

Vysoký komisař odjel včera do Tel Avivu, aby byl přítomen britskému dni na tamějším veletrhu.“

Zatímco jeden ze členů Nejvyššího arabského výboru zaslal britskému vysokému komisaři memorandum se všemi arabskými požadavky, vysoký komisař odjíždí do Tel Avivu na jakýsi britský veletrh.

Z toho je cítit, že britská strana již léta trvajícím konflikt neřeší, jen vojensky, nevychází Arabům nikterak vstříc, de facto se o ně vůbec nezajímá a spolupracuje pouze se stranou druhou, tj. židovskou.

Národní listy (27. května 1936), str. 2, ročník 76., č. výtisku 146.

Nepokoje v celé Palestině. 250 Arabů napadlo Brity.

(ČTK.)

Z ČTK přicházejí zprávy, že v severní části Palestiny nabývá arabské přepadávání skoro ráz povstání. Dochází k ostřejším střetům mezi Araby a britským vojskem, které díky lepší organizovanosti a vojenské výbavě, nabývá rychlé přesily. Častěji dochází ke střetům i v Gaze.

Národní listy (28. května 1936), str. 1, ročník 76., číslo 147., III. vydání

Co se děje v Palestině?

(V.S.) – Praha

Konečně článek (komentář), zabývající se hlubšími souvislostmi a ději související s arabsko-židovskými nepokoji v Palestině.

Autor poukazuje na to, že současná situace v Palestině souvisí především s politickým podtextem (hlavní snahu Britů zabezpečit a zajistit si bez jakýchkoli překážek cestu do Indie a de facto si přisvojit všechna území, která na její cestě leží či jsou jinak mocensky strategická) a světové válečné události z 30. let.

Autor si opravdu nebere servítky.

Dále hovoří o Arabech, jako o nositelích panarabské myšlenky, (poprvé se tu setkáváme s pojmem panarabský) a také to, že do čela tohoto hnutí se staví Egypt. Ten se podle autora z počátku obával Itálie a jejích mocenských zájmu v Habeši, ale tuto obavu vystřídala jiná mnohem větší a to obava z Británie, viz citace:

„...Anglie začala hromadit ve Východní Africe válečné síly, anglické vojenské velení vytvořilo z Egypta válečnou základnu proti italské Lybii a na ochranu Suez, egyptské vody jsou zaplněny anglickým válečným loďstvem a to vše znepokojuje a pobuřuje egyptský lid, zachvácený mohutnou vlnou nacionalismu.

V roce 1922 přiznala Anglie Egyptu samostatnost, ovšem samostatnost, značně omezenou. Egyptští nacionalisté těžce snášeli oktrojování práv Anglii a anglickou kontrolu nad svým státem a vystoupili s požadavkem úplné samostatnosti. Zvláště pak otázka Sudanu, který Anglie anektovala a prohlásila za své kondominium, jistě neobyčejně egyptské nacionalisty a vyvolala silné hnutí protianglické, v jehož čelo se postavil Nahas paša...“

„... Angličané odpověděli vnucením diktatury, která trvala v Egyptě pět let, až do vlády italsko-habešské. Avšak ani diktatura, kterou Angličané vnutili králi Fuadovi, nedovedla zastavit rozmachu síly strany vafd, naopak nacionální a protianglické hnutí rostlo a v posledních volbách vafdisté zvítězili plně...“

„... Egyptané pochopili, co znamená pro Anglii jejich země a jakou je důležitou a pevnou oporou i ochranou anglické koloniální cesty do Indie, a vytušili v tom velmi správně – slabost Anglie.“

„Smrt krále Fuada, ..., stala se повеlem k rozpoutání nového, silnějšího hnutí vítězné strany vafd, která je dnes pánem Egypta a která již vyslovila

také své požadavky pro Anglii přímo nepřijatelné: plně samostatným a rovnoprávným státem, Sudan budiž sloučen s Egyptem!...

Politika nacionálního Egypta se tak stává ohlasem pro tehdejší události v Palestině. Egyptské hnutí prostě nemohlo zůstat bez vlivu na arabský svět. Autor píše, že „dnes“ už je celý svět v pohybu, hovoří o egyptském nacionalismu, který zachvacuje palestinské Araby, kteří se nebouří ani tak proti Židům jako spíše proti protektorátu Velké Británie, viz citace:

„... Ohlasem této politiky nacionálního Egyptu jsou dnešní události v Palestině. Egyptské hnutí nemohlo zůstat bez vlivu na arabský svět. Dnes je už celý Blízký východ v pohybu. Horečka egyptského nacionalismu zachvacuje asijské Araby a zachvátila také Araby palestinské, kteří se nebouří ani tolik proti Židům, jako proti jejich protektorce Anglii a kteří je pronásledují jen proto, že jdou s ní a že se opírají o její ochranu...“

Anglie na to doplácí, prohrává svou politiku, nejen v arabském světě. Myšlenka jediného arabského státu se „dnes“ vyvíjí zcela jinak, než to měl na mysli pl. Lawrence, který kladl základy k vybudování arabského státu ve sféře vlivu a určité autority Velké Británie. Dnes se tato myšlenka odvíjí proti Anglii. Palestinští Arabové se, jak píše autor, vzpírají se zbraní v ruce proti anglickým diktátorům a odmítají rozhodně anglické snahy, aby se i nadále pokračovalo v imigraci Židů do Palestiny.

Večerník Národních listů (28. května 1936), str. 3, ročník 76., ?

Uklidnění v Palestině.

(Reuter.)

Zpráva přejata z agentury Reuter. Píše se zde, že britské vojsko a policie má již situaci v Palestině plně v rukou. Následuje bilance ztrát na životech a zraněných. Zpráva podává tyto informace, viz citace:

„...Bilance ztrát od 19. dubna činí: 1 Evropan zabit, 17 Evropanů zraněných a to: 7 policistů, dva britští vojáci a 8 civilistů. Mezi neevropským obyvatelstvem bylo napočítáno 48 zabitých a to 24 Židé, 22 Arabové, 2 křesťané. Bylo zatčeno 969 Arabů a 275 Židů, většinou pro přestupky proti vyhlášené policejní hodině.“

Počet mrtvých jak mezi Židy, tak především mezi Araby, je podle mého osobního názoru velmi malý, těžko uvěřitelný při takových velkých nepokojích. Dále jistě stojí za zmínku srovnání poměru počtu zatčených Arabů k poměru zatčených Židů.

Večerník Národních listů (30. května 1936), str. 2, ročník 76., číslo výtisku 149.

Sabotáže v Palestině.

(ČTK.)

Podle agentury ČTK zahájil veškerý arabský tisk v Palestině třídní stávkou. Stávka je doprovázená násilnostmi, útoky proti telefonním linkám, výbuchy pum a nezdařilým útokem na zničení mostu.

Národní listy (1. června 1936), str. 2, ročník 76., číslo vydání 22.

Arabové proti násilí.

(?)

Arabský stávkový výbor v Nábulusu uveřejnil manifest, kde se vyslovil proti jakémukoli násilí a útokům na policii.

Autor článku tuto informaci doplňuje o komentář, ve kterém doufá ve vítězství umírněného arabského proudu myšlení, viz citace:

„... Z toho se dá souditi, že umírněné živly snad nabudou vrchu a že Arabové zaujmou smířlivá stanoviska.“

Večerník Národních listů (2. června 1936), str. 2, ročník 76., ?

Dva židovské autobusy přepadeny.

(Reuter.)

„Na cestě z Jaffy do Jerusalema byl včera zastřelen Araby jeden židovský student při přestřelce, která vznikla při přepadení dvou autobusů. Šofér a druhý cestující byli zraněni.“

Z tohoto článku opět může každý běžný čtenář, nezabývající se do větší hloubky touto problematikou, zaujmout velmi negativní stanovisko vůči palestinským Arabům. Článek jakoby říkal, zatímco jiní chtějí jít cestou míru, pro jiné existuje jen boj, krev a násilí.

Večerník Národních listů (3. června 1936), str. 2, ročník 76.,
číslo výtisku 152.

Britské úřady lámou arabskou stávkou v Palestině.

(Reuter.)

„Podle nově upraveného nařízení bylo dáno okresním komisařům právo, nařídit pod trestem pokuty otevření všech obchodních podniků. Vojenské oddíly mohou zde jednat jako policie... Touto novou úpravou nařízení učinila vláda první pokus o zlomení všeobecné arabské stávky.“

Z článku si lze udělat jasnou představu o tom, jakým způsobem „lámou“ Britové arabskou stávkou. Místo diplomacie či oboustranného jednání používají k zastavení stávky ozbrojenou složku, a prostřednictvím úředního vydírání se pokoušejí zlomit nepokoje za každou cenu. Autor článku zprávu opět pouze přebírá z anglické agentury, nemluví se zde o tom, zda je britský postup správný či ne.

Večerník Národních listů (8. června 1936), str. 2, ročník 76.,
číslo výtisku 157.

18.000 stromů zničeno – ženy v čele výtržníků.

(ČTK.)

V městě Sidon v Libanonu vypukla stávka ze sympatie s Palestinci. Židovský tisk oznamuje, že za poslední 3 dny bylo v Palestině zničeno 18.000 stromů a vinných keřů. Na výtržnosti v Haifě¹¹⁸ měly velký podíl ženy, které polévaly olejem a parafinem zboží obchodníků s potravinami, kteří se nepřidali ke stávce, a stavěly barikády na ulicích.

Tento text čerpá informace z velké části z židovského tisku a poukazuje na to, že s Palestinci sympatizují i Arabové z Libanonu a že na výtržnostech se nepodílejí nejen muži, ale i arabské ženy.

Večerník Národních listů (10. června 1936), str. 2, ročník 76.

Pumy a sabotáže v Palestině.

(TASS.)

Podle agentury TASS je od 19. dubna zatčeno v souvislosti s nepokoji celkem 1313 Arabů a 182 Židů.

Večerník Národních listů (15. června 1936), str. 1, ročník 76.,
číslo 164.

Sabotážím v Palestině není konce.

Pumový atentát na dům obývaný Angličany.

(Reuter.)

Tento článek zaujme již svým titulkem, jehož význam je patrný. Sabotáže neberou konce a dokonce byl spáchán pumový atentát na dům, kde bydlí několik britských rodin, viz citace:

¹¹⁸ viz obr. č. 8, s. 243

„... Ve velkém nájemném domě v Haifě, ve kterém bydlí několik britských rodin, nastal včera prudký výbuch. Byl zatčen jistý Arab pro podezření, že je původcem tohoto pumového útoku. Podle nového zákona o sabotáži bude patrně odsouzen k trestu smrti.“

Zde obsah článku vyloženě straní židovské straně a ukazuje na neschopnost britské mandátní správy. Opět jsou za viníky považováni Arabové. Místo toho, aby bylo provedeno řádné vyšetřování spáchaného činu, zadrží britská policie jakéhosi člověka arabského původu, na kterého zřejmě nemají žádné pádné důkazy a který má být podle nově vydaného trestního zákona dokonce odsouzen k trestu smrti za čin, který možná ani nespáchal.

Večerník Národních listů (16. června 1936), str. 2, ročník 76.

Lawrencův falsifikát.

Anglický překlad textu židovsko-arabské smlouvy byl úmyslně porušen.

(ČTK.)

ČTK přebírá tuto zprávu z deníku „*New Chronicle*“ o tom, že anglický překlad židovsko-arabské smlouvy ze 3. ledna 1919 byl úmyslně porušen, a to anglickým plukovníkem T. E. Lawrence, který chtěl při překladu ukázat, že se emír Fajsal (představitel arabské strany, pozdější král Iráku) vyslovuje příznivě pro zřízení mezinárodní židovské domoviny v Palestině. Arabové prý z tohoto činu obviňují Židy. Fajsal však nakonec ještě připojil k textu smlouvy dodatek, psaný arabsky, kde se hovoří o tom, že zřízení mezinárodní domoviny Židů v Palestině bude závislé na zřízení velké arabské říše. Lawrence však text v překladu do anglického jazyka zmírnil, protože mu bylo jasné, že arabská říše může být založena jen tehdy, pokud Židé dosáhnou uskutečnění svých požadavků.

Večerník Národních listů (17. června 1936), str. 2, ročník 76.

Koncentrační tábory v Palestině.

Od počátku nepokojů zabito 31 Židů.

(Reuter.)

Článek má již od začátku pejorativní nádech. Hovoří se zde o tom, že Britové disponují řadou koncentračních táborů určených pro nepohodlné osoby. V článku se uvádí, že v posledních dnech bylo do jednoho z koncentračních táborů dopraveno šest arabských povstaleckých vůdců. Hovoří se zde také o existenci nového koncentračního tábora v Serafandu, kam již bylo dopraveno 15 arabských agitátorů.

Dále je zde uvedena informace, že situace v Palestině je poměrně stabilní a že od počátku nepokojů bylo zabito již 31 Židů. O počtu zabitých Arabů článek mlčí. Autor článku, který informace přejal z agentury „Reuter“, však absolutně ignoruje přítomnost britských koncentračních táborů v Palestině. Vůbec se dále o nich nezmiňuje, nezaráží ho ani ten fakt, že Britové disponují takovými tábory. Jakoby to bylo bráno takřka za samozřejmost, či jakoby bylo konstatováno, že arabští povstalci si stejně nic jiného nezaslouží.

Večerník Národních listů (22. června 1936), str. 1, ročník 76., číslo 171.

Krvavý boj s Araby.

Peklo v „zaslíbené zemi“.

Drakonická opatření mandátní vlády v Palestině. – Doživotní žalář za nošení zbraně.

(ČTK.)

Již hlavní titulek dává znát, komu je v článku straněno – Židům. Je záměrně použito vhodných jazykových prostředků, typu – *krvavý boj*

s *Araby*, který běžnému čtenáři dává dojem o krvavé a nelítostné povaze Arabů. Hlavní titulek je ve velkém kontrastu s méně výrazným titulkem pod ním, kde je použito termínu „*Zaslíbená země*“, což jakoby nahrávalo židovské straně a jejich nekonečné snaze dosáhnout a získat zpět jejich zemi, která jim je uzurpována.

Článek, který záhy následuje, zase líčí, jakým nelidským způsobem jednají Britové s arabskými povstalci. Na jistě nedobře vyzbrojené Araby útočí dokonce až 4 letadly. V boji zasahuje vojsko i policie zároveň.

(Reuter.)

„U Tulkarem v severní části Palestiny došlo k větší srážce s Araby. Bylo použito vojska, policie a letadel. Jeden voják byl zabit, 3 zraněni. Arabové byli zahnáni na útěk, zanechavše na místě 2 mrtvé. Jak se sděluje, odnesli prý s sebou řadu zraněných... Další zprávy oznamují, že při srážce bylo zabito nejméně 10 Arabů. Tři ze čtyř letadel, jichž bylo v boji použito, byla zasažena výstřely Arabů, avšak vrátila se šťastně na letiště...“

Večerník Národních listů (26. června 1936), str. 1, ročník 76.,
číslo výtisku 165.

60.000 Beduinů u Jordánu.

Před válečným výbuchem v Palestině. – Arabské ultimatum.

(Havas)

Informace citována z listu „*New Chronicle*“.

„...že v posledních dnech počíná hroziti nové velmi vážné nebezpečí v Palestině. Až dosud se omezoval arabský odboj jen na západní Jordánsko, nyní však se rozšiřuje také na Zajordání. Na 60.000 Beduinů je prý připraveno překročiti Jordán a připojit se k arabským povstalcům ve Svaté zemi. V hlavním městě zajordánském Ammanu se shromáždilo 200 šejků a usneslo se zaslati ultimatum britskému vysokému komisaři

Wadshopeovi, že odboj v Zajordání veřejně vypukne, jestliže nebudou splněny do 10 dnů požadavky palestinských Arabů. V Zajordání povoluje zákon každému nositi ručnici nebo revolver a libovolné množství nábojů, což v Palestině je zakázáno, takže kdyby se Arabové z tohoto kraje připojili ke svým krajanům v Palestině, musila by Velká Británie svěsti skutečnou válku.“

Z informace je patrné, že Arabové se začínají ve velkém počtu formovat, jelikož pocítují, že jejich boj je opodstatnělý. Britové jim nedávají jiné východisko než to jediné = boj.

Večerník Národních listů (8. července 1936), str. 2, ročník 76.

Nejistota v Palestině.

Povstalci zhoršují situaci chudých vrstev. – Zvýšení daní. Nebezpečí slepoty.

(?)

„... Povstalci jsou zodpovědni za zhoršení situace chudých vrstev obyvatelstva. V důsledku snížení státních příjmů bude nutno zvýšiti daně. Komisař poukázal dále na to, že nejistota na silnicích ohrožuje práci lékařů. Lékaři nemohou vyhledati nemocných, čímž vzniká nebezpečí, že se opět rozšíří oční choroba, v zemi obvyklá, zejména u dětí, z nichž mnoho může býti odsouzeno k slepotě na celý život. Komisař nakonec opakoval rozhodnutí londýnské vlády, že po skončení neklidu v Palestině bude do země vyslána zvláštní komise, která na místě vyšetří poměry.“

Jde de facto o skrytou kritiku arabského povstání. Text jakoby říká, že to kvůli povstalcům se zhoršuje životní úroveň v zemi, zejména mezi chudými. Oni jsou ti, kteří brzdí rozvoj země a stojí za zhoršením celkové ekonomické situace a rozšířením oční choroby.

Je pravda, že snížení životní úrovně souvisí logicky z dlouhotrvajících bojkotů, na kterých se podílí mnoho palestinských Arabů. Ale na druhou stranu je pravda, že Arabové nemají moc na výběr,

jak přinutit Brity k nějakým vstřícným krokům. Místo toho, aby Britové řešili diplomatickou cestou, třeba i na mezinárodní úrovni, snaží se jen Arabů zahnat do kouta a přimět je se přizpůsobit dané situaci, která se Británii jeví jako nejvíce vyhovující.

Národní listy Večerník (10. července 1936), str. 2, ročník 76.

Židé přepadení u Jeruzaléma.

(Reuter.)

Arabští záškodníci stříleli na šest Židů, vracejících se z lomu, kde pracovali. Jeden Žid byl zabit a pět zraněno, z nichž jeden smrtelně.

Opět článek, který má poukázat na arabské krvelačné a nelítostné chování.

Palestina uzavřena židům.

(ČTK.)

Jeruzalémský zpravodaj labouristického listu „Daily Herald“ sděluje, že vůdcové palestinských Arabů dostali z Londýna upozornění britských vládních kruhů, podle nichž je britská vláda ochotna zastavit přistěhovalectví Židů do Palestiny do té doby, dokud královská vyšetřující komise neoznámí výsledky svého vyšetřování. Jest pravděpodobné, že tato komise zahájí své práce v září. Týž zpravodaj dále sděluje, že arabští vůdcové hodlají po zmíněném londýnském upozornění skončit stávkou a teroristickou akcí.

Informace přejaté z jeruzalémského labouristického deníku. Za zamyšlení jistě svědčí fakt, že Britové započnou své vyšetřování v září roku 1936, což je v době, kdy byl tento článek vydán, až za necelé dva měsíce.

Večerník Národních listů (17. července 1936), str. 2, ročník 76.

Nejistota v Palestině.

(?)

Nepokoje stále pokračují. Článek uvádí, že židovští obyvatelé v Palestině si již na trvalý stav nejistoty zvykli.

Arabská stávka trvá již tři měsíce, přesto některé složky obyvatelstva přestávají ve stávce ochabovat. Jsou to hlavně obchodníci, ale arabští vůdci nabádají své stoupence, že když setrvají v dosavadním stavu, bude britská mandátní vláda nucena učinit arabskému obyvatelstvu velké ústupky, hlavně pokud jde o židovské přistěhovalce. Prozatím však přistěhovalců stále pokračuje.

Večerník Národních listů (20. srpna 1936), str. 2, ročník 76.

Světový židovský kongres v Ženěvě.

(?)

Text článku informuje čtenáře o uskutečnění světového židovského kongresu v Ženevě. Kongres se usnesl na řadě rezolucí namířených proti protižidovskému Německu, hlavně se shodli na ostrém obchodním bojkotu, tzn. zákaz nákupu a prodeje německého zboží atd. Deník však považuje za velmi zajímavé, že během kongresu nebylo vůbec jednáno o užívání německého jazyka mezi židovským obyvatelstvem, viz citace:

„... Jest však zajímavé, že nebylo na kongresu jednáno o užívání německého jazyka a tak tedy lze očekávat, že přes usnesený bojkot budou židé na celém světě, ale zase zejména u nás, němčítí, posice Němců všude posilovati, dítky své posílají do německých škol a Němcům všude nadbíhati, jak jen možno.

To platí zejména o některých židech pražských, kteří němčí nejen v Praze docela bez ostychu, ale i v pražských letoviskách, v českých lázních, Karlových Varech, Mariánských a Františkových lázních, kde

tvoří mezi návštěvníky značné procento. Česky nemluví, i když češtinu ovládají dokonale a Němců nenávidí a bojí se jich, jako čert kříže...“

Autor článku kritizuje Židy za to, že i když si neustále stěžují na jednání a chování protižidovského Německa, používání německého jazyka se nevzdají, dokonce to není na světovém kongresu ani projednáváno, píše se tu také, že budou Němcům nadále „*nadbíhatí*“, jak jen budou moci – z čehož je jasně cítit velká kritika Židů, jakoby autor článku dával najevo, že Židé jsou prospěcháři a vychytrali, neustále si na něco stěžují, ale nakonec budou stále své děti vzdělávat v německých školách, nevzdají se používání němčiny a většina z nich se bude nadále snažit o německou přízeň, i když k samotným Němcům cítí velkou nenávist a mají z nich strach.

Následuje kritika některých pražských Židů. Je jim vyčítáno veřejné používání německého jazyka, a to bez ostychu, což u českého národa vyvolává pohoršení a jistě i vlnu pomluv a kritiky.

Za zmínku stojí jistě i následující článek hovořící o dalším tématu, který byl na světovém sionistickém kongresu v Ženevě hojně diskutován a probírán. Jedná se o téma antisemitismu. Velmi zajímavý je komentář, který autor článku o kongresu doplňuje, viz citace:

„... Na kongresu se mnoho mluvilo o antisemitismu a hledaly se prostředky, jak proti němu čeliti. U nás židé se cítí naprosto bezpečnými, vědí dobře, že náš národ jest tak demokraticky založen, že se nenechá svést k pronásledování židů, jak se to stalo již všude v okolních státech evropských, ale jest nepochopitelné, že toho neuznávají a neukazují ani snahu přiblížiti se našemu národu ani jazykem, ani kulturou, ač musí dobře věděti, že, je-li mezi Čechy nějaký antisemitismus, má svůj původ v těchto důvodech rázu nacionálního, nikoli v rozdílu rasy nebo náboženství. Toto téma jest tak široké, že jest skutečně ku podivu, že židovský kongres světový přešel je úplným mlčením. Musíme si tedy jen myslet, že se to stalo úmyslně, neboť „což kdyby...“

Je zajímavé dočíst se o informaci, kterou autor přináší o vztahu českého národa a židovského obyvatelstva sídlícího v Československu. Autor je přesvědčen o tom, že se u nás Židé cítí naprosto bezpečně, dále je zde uvedena informace, že je to přirozeně pochopitelné, neboť Československý stát je stát demokratický, který nepronásleduje a ani v budoucnu se nebude podílet na pronásledování židovské populace v zemi. Na druhou stranu je však pro autora nepochopitelné, že si toho podle něj zdejší Židé nijak zvlášť neváží a neprokazují jediné snahy přiblížit se českému národu ani jazykem, ani kulturou, i když musí dobře vědět, že pokud mezi Čechy existuje nějaká podoba antisemitismu, pak je to z důvodů nacionálního rázu (nepřizpůsobení se), nikoli v rozdílu rasy či náboženství.

Člověk se musí podívat nad tím, jak je možné, že se právě tímto dosti širokým tématem kongres nezabýval a přešel je úplným mlčením.

Národní listy (28. září 1936), str. 4, ročník 76., č. výtisku 39.

Tisíc a jedna noc a skutečnost.

(?)

Není zde jasně uvedeno, odkud autor článku dané informace čerpal, ale píše se zde, že podle nejnovějších zpráv má být palestinský konflikt rozřešen tím, že bude sloučeno Zajordánsko s Palestinou pod vedením emíra Abdulláha. Hovoří se zde také o jednotlivých synech šarífa Husajna, ale článek se podobá spíše vytržené části listu z pohádky Tisíc a jedna noc, viz citace:

„... Bratři jsou velmi rozdílného charakteru. Nejstarší Ali je tlustý a pohodlný, ačkoliv je ještě mlád. Celé hodiny vysedává zadumán ve stinném koutě a saje svou vodní dýmku. Naproti tomu Faisal jako by pocházel ze staré beduinské hrdinské báje. Je velký, urostlý, vzorného důstojného chování. Jeho výrazný obličej s výmluvnými černými, poněkud šikmými očima je orámován černým vousem.

Třetí bratr Abdullah je mnohem těžkopádnější, zavalitý, divoch, jenž se neleká nebezpečí a při honech na leopardy dává často v sázku život. Celé své mládí však trpěl tím, že je jen třetím synem, který přichází v úvahu pro následnictví na trůn. Při každé příležitosti se dává přednost jeho dvěma bratrům...“

3.2 Národní politika

Národní politika (28. srpna 1920), str. 3, ročník 38., číslo vydání 237.

Světová židovská konference v Bratislavě.

(ČTK.)

V Bratislavě byla uspořádána světová židovská konference Mezinárodního ortodoxního svazu „*Agudat Israel*“. Na konferenci se dostavili zástupci z různých zemí světa včetně Francie, Německa, Palestiny atd. Důvodem k uspořádání této konference bylo připravit první mezinárodní kongres ortodoxních Židů.

Na schůzi bylo mimo jiné usneseno, aby byla zvolena ústřední rada, sestávající se ze 45 zástupců všech zemí stojící na demokratických základech. Německý svaz dostal za úkol nakoupit panství v hodnotě 5 milionů marek, kde by se mohli následně vzdělávat židovští hospodáři pro Palestinu. Za Československo zde promluvi dr. Šimkovič, který všechny přítomné ubezpečil o tom, že ČS v žádném případě nepodceňuje význam židovstva jakožto významného elementu v konsolidování mladého státu. Zástupcům ortodoxních Židů se dostalo prostřednictvím ministrů Šrobára, Markoviče, Dérera a Habrmana a v poslední době i od prezidenta Masaryka ujištění v tomto směru.

Národní politika (23. června 1936), str. 3, ročník 54., číslo vydání 174.

Anglie sjednává v Palestině klid.

(?)

Zpráva opět informativního charakteru. Hovoří se zde o pokračujícím „čištění“ arabských pozic britským vojskem. Dále se dozvídáme informaci, že byla mandátními úřady uzavřena silnice vedoucí z Jeruzaléma do Jaffy v délce asi 16 mil v nočních hodinách. K silnici nemají přístup ani vozy ani pěší. V závěru je vypočítáván počet liber šterlinků, o které byli Židé během nepokojů v Palestině připraveni. Částka je odhadnuta na 186.000 liber šterlinků.

Národní politika (22. října 1930), str. 3, ročník 48., číslo vydání 291.

Odpověď anglické vlády Židům a Arabům v Palestině.

Zákonodárná rada bude ustavena co nejdříve.

(?)

Článek informuje o vydání Bílé knihy, ve které je jasně vyjádřeno rozhodnutí britské vlády spravovat palestinský mandát s přesným zněním svého pověření, tak jak bylo schváleno Radou Společnosti národů. Mimo jiné zde stojí, že by Židé neměli trvat na nejradikálnějších snahách sionistů, zároveň nabádá Araby, aby upustili od svého požadavku vytvoření ústavy, která by znemožnila britské vládě dostát její dvojstranné úlohy. Dále je zde autorem uvedeno, že dvojstranná politická strategie je stálým cílem britské vlády a že v nejbližší době bude zřejmě ustanovena zákonodárná rada, ve které bude zasedat vrchní komisař a 10 členů oficiálních a 12 neoficiálních.

Závěr je vlastně jakousi autorovou úvahou nad bouřlivou situací panující v Palestině. Tvrdí, že pouze nejužší spolupráce mezi britskou vládou a hlavními židovskými a arabskými představiteli může předejít katastrofální situaci v Palestině. Z tohoto důvodu (podle autora), britská

vláda žádá Araby o faktické smíření se stavem věcí a Židy, aby slevili ze svých nároků a zároveň poupravili myšlenky zastánců nezávislosti a separatistů.

Národní politika (23. října 1930), str. 6, ročník 48., číslo vydání 292.

Poplach mezi palestinskými Židy pro prohlášení britské vlády.

(Reuter. - ČTK.)

Článek zabývající se opět tématem spojeným s prohlášením britské vlády, tedy s tzv. Bílou knihou. Tentokrát pouzue na to, jaké byly reakce jeruzalémského tisku a Židů obecně na toto prohlášení. Podle jeruzalémského tisku je Bílá kniha pro všechny Židy velkou ranou, která dopadla na Židy. Dokonce i Arabové byli velmi rozčarováni, jelikož jim bylo naznačeno, že nejen provádění mandátu, tak i Balfourovo prohlášení zůstávají v plné platnosti. Podle „Židovského Deníku“ je tato nová politika britské vlády vůči Palestině atentátem proti židovskému národu a je největším zklamáním, které Židé za celou dobu své existence zažili. Světová Unie sionistů-revizionistů vydala dokonce oficiální prohlášení, ve kterém obviňuje britskou vládu z porušení smluvených podmínek. Dále prohlašuje, že je nutné, aby se Židé celého světa snažili všemi prostředky obejít tato nová opatření. V závěru tohoto prohlášení stojí, že žádné přechodné krize nemohou zabránit světovému židovstvu, aby splnilo své historické poslání.

Spojené státy severoamerické.

Američtí sionisté proti zrušení britského palestinského mandátu.

(Reuter. - ČTK.)

„...Na sionistické schůzi byla přijata resoluce, v níž se praví, že se židovský národ ze všech sil se postaví a odpor pokusu britské vlády zrušiti palestinský mandát a učiniti z Balfourovy deklaráce cár papíru.“

Národní politika (26. července 1936), str. 6, ročník 54., číslo vydání 204.

Budou Židé pány Palestiny?

Jak vidí poměry v Palestině náš orientalista univ. prof. dr. Musil.

(iK.)

Autor článku požádal o interview jednoho z nejvýznamnějších orientalistů té doby v Československu – Aloise Musila. Jedná se tedy konečně o článek, ve kterém můžeme nalézt vyjádření odborníka na slovo vzatého v tomto oboru. Článek je poměrně dlouhý, na jeho počátku autor pokládá Musilovi otázku, co je důvodem rozpoutání bouřlivých nepokojů v Palestině, načež následuje Musilova odpověď. Uznávaný československý orientalista mimo jiné uvádí, že za současný stav v Palestině mohou citové pohnutky světového židovstva, které zvítězily nad těmi rozumovými, tj., že právě Palestina byla vybrána za zemi nejvhodnější pro židovské osidlování a vybudování národní domoviny. Dále hovoří o vzniku a vývoji sionistického hnutí a o jeho krocích souvisejících se židovskou kolonizací Palestiny. Hovoří také o politické strategii britské vlády, jelikož tvrdí, že Británie si během války potřebovala naklonit židovské finančníky. To byl také jeden z důvodů, vedoucí k vytvoření Balfourovi deklarace z 2. listopadu 1917.

Krátce po skončení 1. světové války si Anglie vymohla protektorát nad Palestinou, ukázalo se však, že řízení nového mandátu nebude tak jednoduché, jak se na první pohled zdálo. Příčinou byli muslimové v Indii, kteří se rázně postavili na odpor proti vybudování samostatného židovského státu v Palestině. Protože Anglie v té době si již nebyla svou pozicí v Indii tak jista, nemohla muslimy ignorovat, a proto začala hlasitě poukazovat na to, že Židům neslíbila samostatný stát, pouze pomoc při budování jejich domoviny.

Dále uvádí, že sami Židé nejsou v kolonizační politice jednotní. Radikálnější část, vedená Žabotinským, trvá na tom, aby přistěhovalectví

nebylo v žádném případě omezeno, naopak umírněná skupina, vedená Weizmannem, zastává zásadu dorozumění se s Araby a odsuzuje vyhánění arabských rolníků z půdy, na které hospodařili celá staletí.

Dále, uvádí Musil, je důležité si uvědomit, že:

„ ... Je třeba vědět, že půda v Palestině nepatří z největší části samotným palestinským obyvatelům. Ti jsou jen dělníky, nejvýše nájemci na pozemcích statkářů, bydlících dnes v sousední Syrii. Majitelé půdy se ovšem ani na okamžik nerozmýšlejí a použijí vhodné příležitosti, aby ji prodali přeplácejícím ji židům. Necítí povinnosti zajistit svým spoluvěrcům další pokojný život na rodné půdě. Ostatně nebylo zde nikdy národního uvědomění mezi Araby. Ale v posledních letech si uvědomilo mnoho těch, kteří byli zbaveni možnosti výdělků, že se liší od přistěhovalců. Bylo potřeba již jen malé jiskřičky. Ta přišla z Indie. Šankad Alí, vůdce indických mohamedánů, vyburcoval náboženské a národní uvědomění. Na jeho nátlak také Anglie povolila a dala Palestině 28členný zákonodárny sbor. Je v něm 14 Arabů (z toho 9 volených a 5 Angličany jmenovaných), 8 židů, (3 voleni a 5 jmenovaných). Potom bylo do palestinského parlamentu posazeno pět anglických úředníků a 1 zástupce obchodních zájmů...“

Dále poukazuje na rozličné rozdíly mezi samotnými židovskými přistěhovalci:

„...Mezi židy celého světa a tím spíše mezi těmi, kteří přicházejí do Palestiny, je mocné jednotící pouto – náboženství. To však nestačí zakrytí krajní rozdíly mezi jednotlivými vrstvami nového palestinského národa a mezi jejich názory na uspořádání společnosti v příštím státě. Vedle přepychových vil bohatých židů na pobřeží vyrůstají kolonie jejich souvěrců, kde je život uspořádán podle zásad, jimiž se snad lidstvo, dospěje-li tak daleko, bude řídit teprve za několik staletí. Jsou to zásady puritánského kolektivismu, ne nepodobné těm, dle nichž žili první křesťané...“

Svá slova zakončuje myšlenkou, že do Palestiny neustále proudí a bude proudit nový a nový kapitál a lidská energie:

„...Přes to zbývá ještě dosti obojího v ostatním světě, který podporuje snahy souvěrců v „Zemi zaslíbené“. Tím židé asi zvítězí. Do deseti let se stanou nejen hospodářskými, ale i politickými pány v Palestině... a žádná moc světa jim v tom nezabrání.“

Národní politika (28. července 1936), str. 8, ročník 54., číslo vydání 206.

Obchod s Palestinou klesá.

(AVU.)

V úvodu tohoto článku pisatel ve stručnosti poměrně výstižně informuje čtenáře o „současném“ stavu v Palestině, dokonce je zde použito pojmu „arabsko-nacionalistické hnutí“, které bojuje proti sionistickým záměrům (v souvislosti se zmínkou o touze Arabů vytvořit národní arabskou vládu v Palestině). Dále autor hovoří o tom, že tento stav má jistě mimořádný vliv na palestinský hospodářský život. A jelikož Československo vyváží do Palestiny některé ze svých zboží, živě se zajímá o všechny události v této zemi a právě v důsledku těchto událostí odvíjí se i československý vývoz do tohoto koutu světa.

Dále je zde uvedena informace, že ČS zaznamenalo v Palestině velkých úspěchů, ovšem musí se neustále přizpůsobovat novým poměrům, vyplývajících z neustále se komplikující situace v Palestině. V současnosti musí činit velmi přesný rozdíl mezi arabskými a židovskými zákazníky. Arabové se totiž od Židů distancují a úplně emancipují, hledí jen na to, aby měli své vlastní obchodní komory, zástupce a velkoobchodníky. Nově vytvořená arabská obchodní komora v Jeruzalémě vyzývá zvláště důrazně firmy, které do Palestiny vyvázejí, aby bezodkladně vedle zástupců židovských zřizovaly i zástupce arabské za účelem obchodování jen v kruzích arabských zákazníků. Dále v článku stojí, že:

„...Budou-li tedy chtít čs. vývozci zpracovávat dobře palestinský trh, nezbude jim nic jiného, než mít v Palestině zástupce dva, a to židovského pro zákazníky židovské a arabského pro zákazníky arabské, při čemž činnost těchto zástupců má zůstat rozdělena pouze dle zákazníků, má zůstat rozdělena pouze dle zákazníků, nikoliv podle oblastí. V žádném případě nelze se však na události v Palestině dívat příliš černě, naopak, nutno v slibně se vyvíjející průkopnické práci našeho vývozu dále pokračovat, ovšem se zvýšenou opatrností...“

3.3 Lidové listy

Lidové listy (Ústřední orgán československé strany lidové),
(24. srpna 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 193., Praha

Krvavé boje Arabů a Židů v Jerusalémě.

(?)

Článek informuje o vyslání 4 britských válečných lodí a jednoho pluku z Malty a Káhiry do Palestiny, vzhledem k nepokojům, ke kterým došlo mezi Židy a Araby v Jerusalémě. Důvodem této velké rozepře bylo právo Židů na přístup ke Zdi Nářků, která je pozůstatkem Šalamounova chrámu.

V Palestině bylo vyhlášeno stanné právo následkem srážek, které si vyžádaly mnoho mrtvých a zraněných jak na straně Židů, tak i na straně Arabů. Palestinský tisk byl podroben velmi přísné cenzuře.

Lidové listy (*Ústřední orgán československé strany lidové*), (28. srpna 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 197.

Na okraj dne

Židé se nedají.

(?)

Velmi zajímavá úvaha, ve které zaznívá názor, že neustálé střety mezi Židy a Araby je svým způsobem podněcován Velkou Británií. Autor dokonce uvádí několik příkladů z historie. Podle něj nejde o nich nového pod sluncem. Podle jeho mínění se to stávalo často, že utlačovaní, kteří žádali o pomoc zůstali bez pomoci, jelikož se na ně vlády jednotlivých zemí, které s tím měli co do činění, nebo mohli onen vývoj událostí něj. způsobem ovlivnit, vykašlali (příklad demonstrován na případu tureckého zacházení s arménskými křesťany v první 1/2 20.st.). V případě, že však žádali o zakročení v nejisté situaci Židé, bylo jim ze strany britské vlády zcela vyhověno.

„... A hle, pár Židů jest pobito a hned zakročují vlády. Vždyť se nejedná o křesťany, jedná se o Židy. A ti se nedají.“

Článek je velmi emotivní, především jeho konec, kde je autorem jasně naznačen jeho postoj k židovské otázce. Dává najevo svůj názor, ve kterém jako bychom slyšeli větu: „Židé musí mít za každou cenu navrch, jelikož jsou si jisti, že za jejich zády bude vždy stát Velká Británie.“

Lidové listy (*Ústřední orgán československé strany lidové*), (28. srpna 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 197.

Krvavé srážky Arabů se Židy v Palestině.

Na 300 zabitých, přes 300 zraněných.

(?)

Arabsko-židovské nepokoje se rozšířily již po celém území Palestiny. Jedná se vskutku krveprolití, ztráty na životech jsou na obou

stranách. Arabové vypálili židovskou kolonii Artuf, která leží na cestě mezi Jaffou a Jeruzalémem, výtržnosti v Mozze nabyly strašlivých obrátek. Mnoho křesťanů označilo své domy modrým křížem, aby se tak uchránili útoky Arabů.

V Tel-Avivu byly rozpoutány velké nepokoje vzniklé při pohřbu jednoho zřejmě zabitého muslima. Na toto místo bylo vysláno přes 200 britských vojáků.

V Jeruzalémě byl také porušen klid a v Jaffé zaútočili Arabové na vládní budovy. Britská policie střílela do rozníceného davu lidí.

Podle Židovské telegrafní agentury je v současné době nemožné dostat se ze Sýrie do Palestiny. Lidé, kterým se z Palestiny podařilo uprchnout, oznamují, že předevečirem a včera bylo město Haifa napadeno Araby. Přitom byl zabit velký počet lidí, a mnoho bylo také zraněno. Arabové také podnikli útok na vlak vezoucí vojsko z Haify.

Demonstrace Židů v New Yorku.

1500 Židů se zúčastnilo manifestace na protest proti arabským bouřím v Palestině. Řečníci manifestu prohlásili, že částečnou vinu za vzniklé bouře v Palestině nese neschopnost britských úřadů.

Spojené státy údajně zatím nevyšlou žádné válečné lodě do Palestiny, jelikož se má za to, že britské vojsko a lodě zvládnou celou situaci ustát.

Z tohoto textu je dobře patrné, jak ostré byly srážky v jednotlivých městech. Co je však velmi zarážející, bylo zaprvé nesprávné použití náboženských termínů, opět se zde setkáváme s nesprávným výrazem pro vyznavače islámu, v tomto případě jde o termín „*muslemín*“, což je v první řadě arabské označení vyjadřující množné číslo pro vyznavače islámu ve 2. a 4. pádu, (v 1.pádu *muslimůna*). Na druhou stranu však musím říci, že zde nebylo použito žádného pejorativního označení vztahujícího se na muslimy. Další nepřesnost, která se v článku

nacházela, je chybné označení Tel-Avivu za „*Telavir*“ (tento chybný název se v Lidových listech neustále opakuje), což svědčí o špatné orientaci v geografických názvech jednotlivých měst na Blízkém východě.

Lidové listy (*Ústřední orgán československé strany lidové*), (28. srpna 1929), str. 4, ročník 8., číslo výtisku 197.

Pražští Židé proti událostem palestinským.

(?)

Pražští Židé uspořádali protestní schůzi proti stávajícím událostem v Palestině. Odsoudili nemohoucnost britské mandátní vlády a žádali změnu celého jejího vedení. Od samotné britské vlády očekávají prohlášení vztahující se k Balfourově deklaraci.

Z tohoto článku je jasně vidět, že i pražští Židé sledovali s velkým zájmem probíhající události v Palestině a ostře proti nim vystupovali.

Lidové listy (*Ústřední orgán československé strany lidové*), (30. srpna 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 199.

Kolik půdy mají Židé v Palestině.

(?)

Krvavé boje v Palestině znovu obrátily pozornost na židovskou otázku a na poměry, ve kterých žijí Židé ve své staré vlasti. V těchto dnech, jak píše autor článku, vydala Ústřední kancelář Židovského národního fondu v Jeruzalémě přesnou zprávu o majetkových poměrech palestinských Židů. Z této zprávy vyplývá, že Židé mají ve svém držení 5,6% z celkové výměry Palestiny, (do této výměry není započtena půda v Zajordánsku).

Zdá se tedy, že Židé mají ve svém vlastnictví palestinské půdy málo, avšak jde o velký majetek, neboť jim náleží nejurodnější lokality. Např. v údolí Saronu a Šefeli disponují 15% půdy, v údolí Haify a Akko

13,2% půdy, v údolí Jezreelském pak 42% půdy a nakonec v údolí kolem Jordánu 2% půdy.

Problematikou nabývání palestinské půdy se zabývám na začátku své práce (viz Nabývání půdy, str., konkrétně podkapit. 2.4, str. 20), kde se zmiňuji o tom, že půda zakoupená Židy do roku 1929 pocházela z devíti desetin od zahraničních majitelů půdy. Potom však došlo k jakémusi zlomu, který se vyznačoval fenoménem prodeje arabské půdy Židům domácími (arabskými) vlastníky pozemků. V této době si také přišli na své arabští lichváři. Dá se tedy říci, že neodpovědnost arabských předáků a lehkomyšlnost a egoismus privilegovaných vrstev arabské společnosti, měla lví podíl na rozprodání a tudíž i nenahraditelnou ztrátu arabské půdy Židům.

Je také pravdou, že v kupních smlouvách, které sionisté předkládali, byl již většinou vymíňován prodej židovské půdy bez arabských rolníků. Prodejci tak často ve vidině velkého zisku nedbali nějakých hlubších úvah do budoucna. Důsledkem však bylo, že mnoho drobných arabských rolníků muselo nakonec odejít z půdy, kterou obhospodařovali po celé generace. Často se potom stávalo, že tito rolníci nebyli nijak kompenzováni a to samozřejmě vedlo k vytvoření velmi nespokojené skupiny obyvatel, která byla jakýmsi základem pro další stupňování problémů.

Sionisté k tomuto stavu také nijak zvlášť nepřispěli, chovali se velmi pragmaticky a sledovali především své cíle, ale na druhou stranu je pravdou, že největší podíl viny nesla především velká nezodpovědnost arabských majitelů půdy.

Lidové listy (30. srpna 1929), str. 3, ročník 8., číslo výtisku 198.

Palestina jevištěm krvavých událostí.

**Střelba Beduinů do Jerusalema. Panceřová auta a letadla proti útočníkům.
Bouřlivé protianglické demonstrace Židů proti Anglii ve Lvově.**

(?)

„... Z Londýna, 29. srpna. „Daily Express“ oznamuje z Jerusalema, že tlupa arabských záškodníků, která z úkrytu na návrší poblíže Jerusalema střílela do města, byla včera za soumraku potřena. Stíhání této tlupy se zúčastnil oddíl britského vojska s obrněnými auty a letadly. Beduini byli zaskočeni a zanechali na místě mnoho zbraní, střeliva a kořisti. Část se jich vzdala, kdežto několik set se jich rozprchlo. Byli stíháni letadly, která se pohybovala nízko při zemi. Na prchající Beduiny byla spuštěna palba z kulometů, takže jejich řady prořídly.“

Britové neváhají na chabě ozbrojené Araby použít bombardovací letadla a ostřelovat je z kulometů.

Ve Lvovu (dnešní Ukrajina) se konali velmi bouřlivé demonstrace Židů proti britské politice v Palestině. Proti demonstrantům byli nasazeni policisté se šavlemi. Sedm osob bylo lezce zraněno.

Lidové listy (*Ústřední orgán československé strany lidové*), (31. srpna 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 200.

Vpád syrských Arabů do Palestiny.

(?)

Článek hovoří o počtu zabitých a zraněných osob při zuřících konfliktech v Palestině. Dohromady bylo zabito 164 osob, z toho 97 židů, 60 muslimů a 4 křesťané.

Syrští Arabové překročili hranici a vpadli do Palestiny. Proti nim byla ihned vyslána bombardovací letadla, aby jim zabránila v dalším postupu.

V Bagdádu došlo v hlavní mešitě k velkému shromáždění Arabů, kteří otevřeně protestovali a zavrhovali britskou politiku v Palestině.

Lidové listy (*Ústřední orgán československé strany lidové*), (31. srpna 1929), str. 3, ročník 8., číslo výtisku 200.

Krvavé nepokoje v Palestině neustávají.

ČTK.

Před dvěma dny zaútočili Arabové na město Safed. Zapálili židovské domy, zabili přitom 5 Židů a další zranili. V Jeruzalémě panují obavy z dalších krvavých výtržností, ke kterým by mělo dojít tuto sobotu.

V článku je opět chybně užito nesprávného termínu, označujícího muslimské náboženské příslušníky, viz „*musulmané*“ a také je zde zaměněno ryze židovské označení pro den odpočinku „*šabat*“ s arabským výrazem pro sobotu (arab. *jaumu as-Sabtí*).

Byly zavřeny veškeré obchody ve městě a na několika nebezpečných místech byly postaveny silné vojenské oddíly.

Lidové listy (*Ústřední orgán československé strany lidové*), (5. září 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 205.

Polsko protektorem Palestiny?

(?)

„*Nasz Przeglond*“ orgán sionistické strany v Polsku, uveřejňuje velmi zajímavý článek, ve kterém jeho autor žádá, aby byl palestinský mandát svěřen do polských rukou. Svůj požadavek obhájí tím, že prý jen Polsko by dovedlo dobře spravovat palestinský mandát v zájmu židovského lidu. Podle pisatele textu by toto spravování Palestiny Polsko ani nijak finančně nezatěžovalo. Stačilo by pouze zorganizovat v Palestině armádu z polských Židů, která by sama ubránila židovské pozice v této zemi. Sami Arabové by údajně také neměli nic proti Polsku, neboť právě tato země se v muslimském světě odedávna těšila velkým

sympatiím. Taktéž by tento mandát měl náležet Polsku jakožto přísné katolické země.

Lidové listy (Ústřední orgán československé strany lidové), (7. září 1929), str. 3, ročník 8., číslo výtisku 207., Praha

Příčiny bojů mezi Židy a Araby.

(?)

Autor článku nejprve hovoří o tom, že již 14 dní „musulmanští“ Arabové na celém území Palestiny vedou nelítostný, soustředěný útok proti Židům. Výsledkem jsou stovky mrtvých a tisíce zraněných a několik vypálených synagog.

Největší rozčilení panuje mezi americkými Židy, kteří podávají rezoluci americké vládě, aby rázně zakročila a to diplomatickou cestou. Rezoluce se setkala s velkým úspěchem, neboť americký departament pověřil konzula Spojených států v Jeruzalémě, aby podal zevrubnou zprávu o probíhajících událostech...

Dále kritizuje britskou mandátní vládu, kterou viní z toho, že Židům zbytečně zadržuje přístup k půdě, citují „*nomos land*“ (tzn. „*zemi nikomu nepatřící*“), a ti mají poté pouze jedinou možnost a to, kupovat pozemky od Arabů za velmi vysokou kupní cenu.

Hovoří o velkém židovském přínosu vzhledem k palestinské půdě a vůbec o židovském celkovém zvelebení Palestiny (zalesnění území, rekultivaci krajiny, finančního přínosu, vzkvétajícího obchodu se zahraničím, vytvoření průmyslu, a celkové pozvednutí životní úrovně domácího obyvatelstva), za které, jak autor uvádí, jim mohou být všichni Arabové vděční.

Tvrdí, že tato situace není moc příznivá pro majitelé velkých částí půdy (feudály), kteří se poté následně mohou uchýlovat k podněcování fanatismu mezi domácím obyvatelstvem, jelikož se cítí býti dotčeni a

ohrožení vzrůstající životní úrovní domácího obyvatelstva, což u nich logicky vedlo k poklesu příjmů.

Autor také ve svém článku prohlašuje, že nepokoje jsou výsledkem předem dobře vymyšlené politiky, načež upozorňuje na to, že nastoupení nové britské vlády (labouristické) vyvolalo velké znepokojení u arabských šlechticů a některých koloniálních správců. Jedním z klíčových momentů, který nastartovaly celý proces nepokojů, byl podle něho i sionistický kongres v Curychu a následné uzavření dohody mezi Anglií a Egyptem, které vzbudilo přemrštěné naděje arabských nacionalistů.

Pisatel článku tvrdí, že Británie měla v Palestině možnost provozovat jedinou možnou politiku – uplatňovat svou autoritu. Měla být spravedlivá vůči Arabům, ale měla jim dát pocítit, že je v jejich zemi „něco nového“. Jestliže se nechtěla ubírat tímto směrem, neměla se zde zřizovat národní sídlo pro Židy.

Autorův závěr je více než zřejmý. Británie se pramálo stará o správu v Palestině, ujala se jí víceméně hlavně proto, aby mohla snáze střežit Suezský průplav. A k tomu jim přišla, jak se říká „vhod“, arabská touha po nezávislosti. K dosažení jejich cílů se jim zdálo vhodné šetřit na židovské věci. Pozdější snaha i naděje Británie o spolupráci mezi Araby a Židy zklamala a neobstála. Osudnou chybou bylo to, že Britové odtud stáhli téměř všechny své vojenské síly, (poněvadž od posledního povstání drúzů byl v Palestině klid). Příliš brzo se oddali naději, že pacifikace země je již provedena definitivně, viz citace:

„... Avšak v Palestině, právě jako v Syrii, vzhledem v různosti náboženské, různosti zájmů i ras, bude lze udržovati mír jen potud, pokud domorodé obyvatelstvo bude jasně cítiti, že je zde evropská moc, schopná i ochotná zakročiti důrazně v případě potřeby.“

Lidové listy (15. února 1930), str. 3, ročník 1930, číslo výtisku 38.

Krach židovské kolonisace v Palestině.

(?)

Článek komentuje situaci v ČS v době těsně po skončení 1. světové války, kde židovští sionisté přijali s velkým „jásotem“ novinu, že lord Balfour a spojenecké mocnosti prohlásili Palestinu za národní židovskou domovinu.

Jistě stojí za zmínku, že pisatel článku zde záměrně použil slovo „židovští sionisté“ a nikoliv slovo Židé. Dále pisatel uvádí toto:

„... V Československu reklamovali sionisté pro sebe práva menšinového národa, nijak se neohlíželi na to, že nemají práva mluvíti jménem všech židů v ČSR...“

Sionisté si zde podle autora článku dávali za právo, promlouvat za celou židovskou menšinu v ČSR.

Dále v textu stojí, že pro velkou část židovské menšiny v ČSR je židovství bráno především jako otázka náboženská nikoliv národnostní. Za zmínku jistě stojí i další informace, která je v článku uvedena a to, že většina československých Židů se údajně místo do „tábora“ českého hlásila do „tábora“ německého. Podle autora jsou sionisté podporováni ze zahraničních fondů, čehož poté hojně využívají k ohromné propagandě, jejímž cílem je získat co nejvíce především mladých židovských příslušníků, kteří by byli schopni co nejdříve odcestovat do Palestiny a pracovat tam „za těžkých životních podmínek“.

Velmi zajímavá se jeví i následující pasáž, ve které autor neskrytě kritizuje negativní roli Velké Británie ve svém palestinském mandátu:

„... Židovská kolonisace palestinská děje se za nejvyššího protektorátu Velké Británie. Hlava světového sionistického hnutí prof. dr. Weizmann, měl a má dosud značný vliv na britskou palestinskou politiku. Během

několika málo let se ukázalo, že jinak vyhlíží myšlenka v teorii a jinak v praxi...“

Autor zaujímá pevné stanovisko k roli Británie v Palestině. Tvrdí, že Britové zde nic výjimečného neudělali, negativně hodnotí jednotlivá jednání a chování Britů v Palestině. Ostře kritizuje i samotnou židovskou kolonizaci, říká, že hlava sionistického hnutí dr. Weizmann má velký vliv britskou palestinskou politiku, a že jinak vypadají myšlenky sionismu v teorii a jinak v praxi. Židovská kolonizace musí čelit různým potížím – hlavně těm hospodářským.

„... Kromě toho schází se v Palestině různorodý živel židovský, značně se od se lišící...“

Dále hovoří o tom, že se v Palestině setkávají různé skupiny židovských emigrantů (tedy z různých koutů světa), z čehož logicky vyplývá fakt, že tito lidé mají poněkud odlišné představy o životě v Palestině, kulturní rozdíly (východní a západní Židé) jsou prý také velkou překážkou, která se projevuje především v neschopnosti plně modernizovat zemi. Mezi Židy se začíná hovořit o značném rozčarování z toho, co od života v „*Zemi zaslíbené*“ očekávali a mnoho z nich jich přemýšlí o návratu do země, ze které do Palestiny emigrovali.

Mezi sionisty se prý také jasně rýsují dvě frakce – umírněných a radikálních sionistů.

Hovoří se zde také o tom, že by se mělo omezit přistěhovalectví do Palestiny. Dokonce se objevují zprávy o tom, že se někteří Židé vrací zpět domů. Dokonce se zde objevuje pojem reemigrace, tedy opětovný návrat do země, ze které emigrant odešel do Paletiny. I do Československa se vrátilo několik židovských rodin a to především z důvodu znechucení neutuchajících arabsko-židovských nepokojů a těžkého existenčního boje, které musí každý nově příchozí emigrant svádět s, pro něj novým, „syrovým“ prostředím.

Pozice sionistů je podle autora otřesena, krach jejich kolonizační politiky v Palestině je „úplný a neodvratný“.

„...Myšlenka o samostatném židovském státě dostává povážlivé trhliny, sionisté mají čím dále tím více otřesenou posici. Krach jejich kolonizační politiky v Palestině je úplný a neodvratný.“

Pondělní Lidové listy (3. srpna 1936), str. 2, ročník 15. (uvedeno 3.), číslo výtisku 26.?, neuspořádanost ročníků a čísel výtisků!!

Krvavá Svatá země.

(?)

Z železničního vlaku na trati Jaffa- Tel Aviv – Lydia, projíždějícího zrovna kolem Tel Avivské hlavní třídy, byla z okna svržena puma, která způsobila smrt jednoho dítěte a zranila 28 osob. Pachatel je neznámý...

K takovýmto doslova teroristickým útokům neznámých pachatelů dochází v této době poměrně často. Novinové články většinou uvádějí, že pachatel nebyl dopaden, ale spekuluje se o několika osobách, za které jsou často označováni palestiniští Arabové.

Nedělní Lidové listy (23. srpna 1936), str. 5, ročník 15., číslo výtisku 193.

Do Palestiny a Egypta

(Cestopis)

(?)

V různých československých tištěných médiích můžeme tu a tam narazit na velmi zajímavě psané cestopisy ať již různých dobrodruhů a turistických nadšenců, či silně nábožensky založených lidí, které popisují svou návštěvu Svaté země, Egypta, Libanonu, Jordánska, Sýrie atd.

Velmi živě jsou čtenářům popisovány zvyklosti a kultura místních obyvatel, často i s neskrytou kritikou sobě vlastní... Čtenáře těchto

cestopisů upoutá po prvních přečtených řádcích bohatá slovní zásoba pisatele, která se mísí s hravostí a skvělou dovedností formulování autorových myšlenek, viz citace (následující ukázka - název: *Do Palestiny a Egypta* - líčí několika týdenní putování katolické společnosti do Turecka, Palestiny, Egypta atd.)

„... Právě na sv. Annu přijíždíme do Beyrouthu. Cestou míváme stany Beduinů a potkáváme první karavany a velbloudy. Vůdce jejich klusá vpředu na oslu a korábové pouště vážným tempem se pohybují obtěžkáni nákladem, spojeni provazem za sebou. Z Baalbeku se pouštíme do hor a projíždíme nádhernými serpentinami hranice a ocitáme se ve vlastní Syrii...“

„... Nový týden jsme začali v palestinské Haifě. Celní prohlídka byla důkladná. Hlavně zbraně jsou zakázány. Památné pohoří Karmel, které je přímo u Haify, jsme také navštívili, a u P. Marie Karmelské se pomodlili. Vyhlídka z klášterní terasy na moře je jedinečná. Řeholníci-karmelitáni se snaží z hory udělat to, čím byla dříve („karmel“ = zahrada), a osazují všechna místa olivami, chlebovníky, aj. Kaktusy roustou divoce a jsou velmi neoblíbeným plevellem. Hospic na Karmelu je krásná budova, v níž je možno pobýt nejdéle 3 dny.“

3.4 Lidový deník

Lidový deník (18. srpna 1929), str. 4, ročník 16., číslo výtisku 207., Praha

Židovské povstání v Palestině.

(?)

Ve vládních kruzích a mezi Araby se šíří pověst o zamýšleném židovském povstání v Palestině. Proto zde byly soustředěny všechny policejní oddíly. Napjatá situace kolem „Zdi nářků“ vyvrcholila v obrovské demonstraci (10 000 lidí) u příležitosti zničení Jeruzalémského chrámu

v roce 70 n.l. Židé demonstrovali v Tel Avivu proti skandálu týkajícího se Zdi Nářků, (opět uveden špatný název města – „Tel Awir“), a žádají propuštění těch palestinských úředníků, jejichž jasným cílem bylo zabránit vybudování židovského státu.

***Lidový deník* (23. srpna 1929), str. 6, ročník 16., číslo výtisku 196.**

Nové bouře židů v Jerusalémě.

Při pohřbu obětí demonstrací mnoho těžce zraněných.

(?)

V Jerusalémě došlo k těžké srážce mezi Židy a britskými policisty poté, co se Židé vypravili uctít památku 17letého kurdského Žida, zastřeleného při židovské demonstraci britskou kulkou. Během smutečního procesí došlo ke střetu s britskými policisty. Na to byl pohřební průvod rozeznán obušky, padly také střelné rány, několik těžce zraněných bylo převezeno do Rotschildovy nemocnice.

***Lidový deník* (29. srpna 1929), str. 2, ročník 16., číslo výtisku 201.**

Arabové chtějí zničit všechny židovské kolonie v Palestině.

(?)

V Jerusalémě byl sjednán klid, přesto Arabové podnikli organizované útoky na židovské kolonie.

Do Palestiny byly vyslány posily z Egypta, Malty, a to čtyři válečné lodi a tři pěší pluky s tanky a letadly.

Zde je vidět, jak se celková situace v Palestině stává pro Brity nezvladatelnou a daleko složitější, než si jistě z počátku namlouvali. I přes sjednání klidu (výjimečného stavu) Arabové neustávají v bojích, načež Britové zesilují své pozice, aby tak neztratili kontrolu nad celým územím. Na Araby dokonce neváhají zaútočit nejmodernějším vojenským

bojovým arzenálem té doby: letadly a tanky. Nad tím se ovšem autor článku ani v nejmenším nepozastavuje.

Dále uvedená informace vyhlášená podle britského ministerstva, která se zmiňuje o celkovém počtu mrtvých: 93 židů, 46 Arabů a 4 křesťanů. Podle mého názoru bylo mrtvých daleké více, ale vzhledem k tak choulostivé záležitosti, jakou tyto citlivé údaje byly, bych se ani nedivila, kdyby byly poupraveny na míru britského ministerstva pro kolonie.

Lidový deník, (31. srpna 1929), str. 1, ročník 16., číslo výtisku 203., Praha fotografie

Na pomoc pronásledovaným Židům.¹¹⁹

(?)

Krátký článek doplněný fotografií anglického vojska tábořícího u Jeruzaléma. Autor zde velmi straní Židům, uvádí totiž, že Arabové se bouří proti Židům proto, jelikož mají velké obavy, že budou Židy z Palestiny postupně vytlačeni. Dále je zde věta, která jasně dává najevo autorův postoj vůči arabskému domácímu obyvatelstvu, kde tvrdí, že:

... „Tato nenávisť Arabů vůči Židům dlouho byla utajena, až propukla se zuřivostí, vlastní Arabům....“

Vidí je jako krvelačné, necitlivé a kruté barbary, kteří jsou lační po pomstě a násilí. Celkově text budí velké emoce a hájí práva Židů, jelikož tvrdí, že ti mohou hájit své území za pomoci britských posádek. Arabové tak musí čelit dvěma protivníkům najednou, z nichž jeden disponuje nejmodernější technikou té doby, (viz obrněná auta, letadla, dobře organizované vojsko).

¹¹⁹ viz obr. č. 11, s. 245

Lidový deník (8. září 1929), str. 2, ročník 16., číslo výtisku 211.

Papež - proti židovské kolonizaci v Palestině.

(?)

Vatikán pozorně sleduje události v Palestině. Živě se také zajímá o Židy v Jeruzalémě. 22. července Vatikán zaslal Společnosti národů memorandum o Balfourově projektu, kde upozorňuje na to, že množství Židů v Palestině se citelně dotýká práv ostatních náboženství na tomto území. Nesouhlasí s krvavými řežbami, avšak na druhou stranu zaujímá stanovisko, že je povinností lidskosti a křesťanství chránit Židy proti barbarům. Dále ale tvrdí, že početně je Židů v Palestině příliš velké množství, a měl by se tedy co možná nejrychleji změnit (snížit), protože neustálý nárůst Židů vede pomalu ale jistě k velkému nepoměru ras v Palestině.

Lidový deník (5. dubna 1936), str. 2, ročník 23., číslo výtisku 78.

V Palestině se nepokoje šíří.

(?)

Situace v Palestině stává se stále vážnější. Židovská čtvrť v Tel Avivu byla úplně zničena požárem. Nové nepokoje byly hlášeny z Jaffy a z Tel Avivu. Za srážek mezi Araby a Židy bylo usmrceno pět osob, raněných jest 21, z nichž 13 bylo převezeno do nemocnice.

Pisatel velmi stručně nastiňuje obraz v té době aktuální situace v Palestině. Uvádí jména měst, ve kterých došlo k novým nepokojům a na závěr neopomine informovat o počtu mrtvých a zraněných.

Lidový deník (16. dubna 1936), str. 3, ročník 23., číslo výtisku 115.

Palestina ve varu.

(?)

Situace v Palestině zůstává nadále vážná. Britský vysoký komisař navrhl nejvyšší arabské radě řešení problému židovského přistěhovalectví, avšak ta po pětihodinové rozmluvě návrh nakonec odmítla.

Následuje krátké výstižné zhodnocení probíhající situace v Palestině. V Jeruzalémě po krvavých nepokojích vzrostl neklid jak na židovské, tak i na arabské straně a všude ve městě jsou vidět vojenské hlídky.

Lidový deník (26. dubna 1936), str. 2, ročník 23., číslo výtisku 99.

Protižidovské demonstrace v Bratislavě.

(?)

Jedinečnou příležitost k uspořádání protižidovských demonstrací zavládlo promítání filmu „*Golem*“ v jednom z bratislavských kin. Na uspořádání těchto demonstrací se podíleli katoličtí a henleinovští němečtí studenti. V kině muselo být dokonce přestavení na určitou dobu přerušeno a sál musel být vyklizen. Nepokoje skončily v Židovské ulici vybitím okna domu patřícímu jednomu židovskému obchodníkovi. Celkem bylo zadrženo 21 podezřelých osob.

Lidový deník (19. května 1936), str. 2, ročník 23., číslo výtisku 148.

Vážná situace v Palestině.

(?)

V sobotu se udály opětně krvavé srážky. V neděli hlídkoval v hlavních ulicích jeruzalémských skotský prapor. V Jerusalemě byl vyhlášen výjimečný stav.

Lidový deník (23. května 1936), str. 1, ročník 23., číslo výtisku 121.

Bombardovací letadla nad Jerusalemem.

Arabové napadli anglické vojenské hlídky.

(?)

Článek opět podává informaci o tehdejší dění v Palestině. Hovoří o napadení hned dvou britských oddílů, nezávisle na sobě, arabskými „domorodci“, přičemž byli dohromady 3 britští vojáci a jeden Arab těžce zraněni.

Toho dne ve večerních hodinách byl Araby přepaden autobus převážející Židy. Při střelbě byli dva z židovských cestujících zraněni.

Lidový deník (29. května 1936), str. 2, ročník 23., číslo výtisku 126.

Pokles našeho vývozu do Palestiny.

(?)

Článek hovoří o poklesu vývozu československých výrobků do Palestiny. Za první čtvrtletí roku 1936 činil pokles celých 16% oproti předchozímu roku. Oproti tomu dovoz palestinských výrobků do ČS vzrostl o plných 100%. Je jasné, že pokles je zapříčiněn nejistou a velmi komplikovanou situací, která v té době v Palestině panovala. Pozici Československa v dovozu výrobků do Palestiny zaujímá velmi rychle a obratně cizí konkurence. Pisatel vytýká ukvapené jednání ČS vývozců, které je podle autora článku zcela bezdůvodné.

Lidový deník (30. května 1936), str. 1, ročník 23., číslo výtisku 127.

Letci a slzotvorný plyn proti teroristům v Palestině.

Jerusalémští studenti chtějí vytvořit židovskou legii.

(?)

Opět další z bezpočtu článků, informujících o „nekonečných“ střetech mezi Araby na jedné straně a Židy a britskými oddíly na straně druhé. Podle pisatele článku se tamější situace čím dál více zostřuje. Dále je zde uvedena informace, podle které britská vláda uvažuje o vyhlášení válečného stavu nad celou oblastí Palestiny. Britové prý neváhají na Araby použít bombardovací letadla a ostřelovat je z kulometů.

Židovští studenti nabízejí britským vojenským silám svou pomoc. Dokonce žádají o vytvoření židovských legií.

Vysoký komisař prohlásil, že se chce za každou cenu vyhnout ztrátě na životech, a proto je uchováván v rezervě slzotvorný plyn.

Jak je z článku patrné, situace se v tomto regionu vůbec nelepší. Právě naopak. Opět je zde použito nevhodného *termínu* „arabský terorista“, „arabské teroristické tlupy“.

Lidový deník (27. července 1937), str. 1, ročník 24., číslo výtisku 173.

Polsko se bude domáhat Velké Palestiny.

Také polští židé mají zájem o vystěhovalectví do své původní vlasti.

(?)

Velmi zajímavý článek informující o velkém ohlase v Polsku, způsobeném židovským přistěhovalectvím do Palestiny. Velký ohlas byl zapříčiněn tím, že v Polsku v této době žily cca 3,3 miliony Židů, z nichž velká většina uvažuje o emigraci do „Země zaslíbené“. Autor se dokonce

zmiňuje o tom, že se již před 1. světovou válkou stěhovalo z Polska do Palestiny na 75 000 Židů ročně. V posledních letech emigrovalo do Palestiny na 300 000 Židů, z toho polovina připadá právě na Židy z Polska. Podle autora článku se tedy není co divit, že zájem Polska o Palestinu vzrůstá. I polští Židé hovoří o Palestině jako o své vlasti.

***Lidový deník*, (10. srpna 1937), str. 2, ročník 24., číslo výtisku 185.**

Němečtí židé ani v Palestině se netěší dobré pověsti.

Doznání vynikajícího palestinského židovského pracovníka.

(?)

Jeden z velmi zajímavých článků, které vrhají jiné světlo na soudobé události v Palestině. V následujícím případě se jedná o interview s „*palestinským židovským pracovníkem*“, který v krátkém rozhovoru hodnotí příchod německých Židů do Palestiny. Ve své otevřené zpovědi se netají uvést na pravou míru vzájemné soužití židovských imigrantů v „*Zemi zaslíbené*“. Tvrdí, že ačkoliv němečtí Židé s sebou do Palestiny přivážejí velké peníze a majetky a mohli by být tedy pro celou židovskou komunitu prospěšní, chtějí okamžitě obchodovat, stavět továrny a spekulovat. Jsou prý také velmi rozpínaví a vyhýbají se kolonizačním pracím.

Hlavním cílem je u nich údajně touha po zisku a rychlém zbohatnutí, viz citace:

„... rozpínavost německých Židů v Palestině přesahuje všechny meze.“ Takto mluví o německých Židech v Palestině palestinský Žid.

Je sice pravda, že němečtí židovští emigranti přivezli si sebou do Palestiny – tisíce, ba mnozí i svoje miliony.

Oni přišli do Palestiny na – hotové, přišli obchodovat, špekulovat, stavět továrny, zakládat obchodní společnosti, ale kolonizačním pracem němečtí Židé – se vyhýbají.

Bohatí německo-židovští spekulanti nemají v Palestině kurs. Židé, kteří budovali dnešní Novou Palestinu, dávají jim veřejně najevo, že je nevidí rádi. Většina německých Židů má však miliony v kapsách a proto se jim do kolonií nechce. Jsou zvyklí na vysoký životní standard a nejsou pro Palestinu – zemi těžké práce – zralí.—,

Ejhle, jaké výstižné vysvědčení dávají německým Židům jejich vlastní souvěrci z Palestiny! A na nás se německo-židovské listy v naší republice a naši socialisté zlobí, když žádáme ostrý postup proti židovským emigrantům z Německa a proti německým Židům vůbec, kteří se v naší republice drze roztahují!“

Je celkem paradox slyšet tato slova neskrytě kritizující jednu ze skupin židovských imigrantů od jiného Žida. Spíše se můžeme setkat s články, hovořící o vzájemné židovské spolupráci a soudržnosti. Z tohoto článku je zcela patrné, že němečtí Židé nebyli palestinskou židovskou komunitou (imigrantů) zcela přijati. Zřejmě byli zvyklí na vysoký životní standard, a tudíž pro ně bylo jen těžce přijatelné podílet se na těžkých pracích, dokonce se zde píše, že „*nejsou pro Palestinu – zemi těžké práce – zralí.*“

Jedná se o výjimečný pohled jednoho židovského emigranta na jiné emigranty, přicházející do Palestiny. Při čtení tohoto článku mohou čtenáře jednotlivé odstavce na čtenáře působit velmi emotivně. Konec textu je pak jakýmsi autorovým emotivním vyústěním reakcí na výše uvedené interview. Je zde cítit velký negativní postoj autorův, snad i české veřejnosti k německým Židům, působících v ČS. Tento názor tkvěl zřejmě v mínění české veřejnosti, že němečtí Židé disponují velkým majetkem a dávají veřejně najevo svůj vysoký standard a život na vyšším stupni společenského žebříčku. Dalším problémem byl podle mého

názoru i jejich příchod z Německa, které v této době vedlo poměrně agresivní politiku vůči ČS státu.

Lidový deník (30. září 1937), str. 1, ročník 24., číslo výtisku 230.

I ve Svaté zemi koncentrační tábory.

(?)

V souvislosti se zavražděním britského vysokého komisaře pro Palestinu bylo zatčeno již na 150 Arabů. Zatčení byli ihned deportováni do koncentračního tábora u Akko. Arabský tisk se rozhodl protestovat proti zatčení a arabský Nejvyšší výbor se rozhodl podat protest u mandátní vlády.

3.5 *Pražské noviny* (podnázev „Československá republika“)

Pražské noviny („Československá republika“), (26. srpna 1933), str. 1, ročník 254., číslo výtisku 196.

President Masaryk o židovském problému v Německu.

(?)

Jacob Landau, ředitel jedné telegrafní agentury byl přijat prezidentem T. G. Masarykem v jeho letním sídle v Topolčiankách. Slyšení trvalo 40 minut.

President Masaryk mimo jiné prohlásil:

„Sleduji události na sionistickém kongresu v Praze s největším zájmem. Úsilí o vytvoření židovského národního domova v Palestině má moje plné sympatie.“

Landau se ho tázal i na (v té době) aktuální židovský problém v Německu. Na to Masaryk odpověděl, že tento problém není možné v žádném případě považovat čistě jen za vnitřní záležitost německého státu a je třeba ho řešit v mezinárodním měřítku. Dále podotkl, že mnoho

německých Židů, kteří touží tento stát opustit, staví do velmi nepříjemné situace všechny země, které jim nabídly azyl. Přesto přese všechno věří, že se situace nakonec obrátí k lepšímu, jelikož antisemitismus není věcí nikterak novou a překvapující.

Na závěr interview Masaryk uvedl, že je důležité, aby každý stát uplatňoval mírovou a konstruktivní politiku, která nejenže zlepší vzájemné vztahy jednotlivých národů, ale bude také jedním z východisek světové hospodářské krize.

Pražské noviny („Československá republika“), (31. října 1933), str. 1, ročník 254., číslo výtisku 250.

Arabové se bouří proti Židům v Palestině.

(?)

Článek informuje čtenáře o probíhajících výtržnostech namířených proti židovským přistěhovalcům v Palestině, především ve městech Jeruzalém, Jaffa a Haifa¹²⁰. Arabský výbor požaduje úplné zastavení židovského přistěhovalectví a hodlá podat stížnost Společnosti Národů.

Dále je zde velmi stručně zmíněna jedna z vážnějších demonstrací, probíhající v Jeruzalémě, kde byly na policisty házeny pumy. Jeden policista byl zabit dýkou. Pisatel článku dále uvádí, že po určité době bylo „konečně“ dovoleno policistům použít palné zbraně, načež bylo 30 lidí zabito a asi 250 zraněno. Židovská národní rada vyzvala palestinské Araby ke smíření a k dorozumění ve prospěch Palestiny.

Na tyto informace navazuje článek o příplutí dvou parníků, jednoho do Port Sa'ídu a druhého na Kypru, které na svých palubách vezli dohromady kolem 1 700 židovských emigrantů. Egyptská vláda však prvnímu parníku nedala povolení k vylodění a druhý parník, který měl přímý cíl do Palestiny, vzhledem k obavám z probíhajících nepokojů zakotvil na ostrově Kypr, kde vyčkává na další rozkazy.

¹²⁰ viz obr. č. 8, s. 243

Pražské noviny („Československá republika“), (22. září 1936), str. 2, ročník 257., číslo výtisku 221.

Urputní arabský boj proti židům v Palestině.

(?)

Situace v Palestině se nelepší, dochází stále k útokům. Židé prohlašují, že mají právo bránit se ozbrojenou silou. Arabští vůdci zaslali pěti „musulmanským“ hlavám států telegraf s žádostí o pomoc.

Pražské noviny („Československá republika“), (10. června 1931), str. 2, ročník 252., číslo výtisku 131.

Sjednocování Arábie.

Obnovený anglický plán z r. 1924.

(?)

Autor článku zde rozebírá politickou taktiku iráckého premiéra Núrí paši a jeho snahou o federačním spojení Iráku a Zajordánska, což je prý jen jeden z prvních kroků tohoto iráckého premiéra. Cílem má být vznik velké sjednocené Arábie. Z článku je patrna velká angažovanost Núrího paši ve věci arabské otázky, Núrí nejdříve uzavírá v jordánském hl. městě °Ammánu (zde chybně uvedeno Annanu) přátelskou smlouvu se Zajordánskem, dále vyjednává o budoucím zrušení cel pro národní arabský průmysl mezi oběma těmito zeměmi.

... „Podobné smlouvy sjednal irácký ministerský předseda Nuri paša s Hedžasem a Redžasem. Základem tohoto federativního hnutí jsou nejen politické a vojenské otázky, ale i snahy po vytvoření národního průmyslu a sjednocení kulturní. Nuri paša a irácká delegace odebrala se přes Jerusalema, kde jednala s arabskou exekutivou do Kahýry a pak do Hedžasu, kde uzavřela smlouvu s králem Ibn Saudem.“...

Tyto snahy vycházející především z Iráku britská vláda nadšeně podporuje, jelikož mají údajně smířit arabské vládnoucí rody a docílit

převedení plánu z r. 1924 o sjednocené Arábii. Nurí paša se dále chystá na cestu do Ženevy, aby tu podnikl všechny potřebné kroky vedoucí k přijetí Iráku do Společnosti Národů.

Pražské noviny („Československá republika“), (2. července 1931),
str. 2, ročník 252., číslo výtisku 153.

XVII. sionistický kongres v Basileji.

(SDA.)

Zpráva hovoří o proběhnuvším 17. sionistickém kongresu ve švýcarském Basileji. Švýcarské politické a anglické špičky vyjádřily podporu tomuto židovskému zasedání. Byli zde i zástupci Společnosti národů a Mezinárodního úřadu práce. Na začátku kongresu se jednalo o problému nového vybudování Palestiny. Svůj referát zde přednesl také odstoupivší předseda sion. organizace dr. Chajim Weizmann, který vyslovil své politování nad soudobou židovskou politickou situací ve světě, která se za poslední dva roky neustále zhoršuje. Dále např. uvedl, že velkou katastrofou pro židovský národ a sionismus byla zkáza ruských Židů, kteří byli pro sionismus velkou oporou. Dále se obhajoval proti námitkám svých odpůrců, kteří mu vytýkali změnu v dosud uplatňované Herzlově politice. Nakonec se vyslovil k britskému mandátu a Churchillově Bílé knize. Uvedl, že vinu na menším osidlování Palestiny nemají jen politické zřetele, ale i sám židovský národ, který zavřel „své peněženky“ a tím znemožnil rozsáhlejší osidlování. O anglické civilní správě v Palestině řekl, že je velmi zaujata proti obsahu mandátu a vytkl jí její nedostatečné zkušenosti ve správě země.

Pražské noviny („Československá republika“), (3. července 1931),
str. 6, ročník 252., číslo výtisku 154.

XVII. sionistický kongres v Basileji.

(?)

Článek navazuje na výše zmíněný text z 2. července roku 1931, z čísla 153.

... „za posledních deset let pro slabé finanční příjmy bylo přistěhovalectví do Palestiny menší, než bylo předvídáno. Roční průměr byl 9000 osob. Kapitál investovaný v Palestině za posledních 10 let činí 1,800.000 liber šterlinků...“

3.6 Židovské noviny

Židovské noviny (12. srpna, 1938), str. 2, ročník 1., číslo
výtisku 13., Bratislava, psáno slovensky

Mac Donald v Palestině

Ir. Praha

Autor článku kritizuje nerozhodnost a značnou váhavost anglické vlády, jejíž (podle autora) až přespříliš opatrný a málo radikální postup ve věci palestinské, absolutně nijak nepřispívá v řešení situace v této zemi. Nejen sami Arabové, ale i samotní Židé začínají být čím dál více znepokojeni danou situací, která jaksi nemá konce. Samotná váhavost a mírný postup vůči, cituji, „arabským teroristům“, přispívá k čím dál většímu chaosu.

K potlačení arabských vzbouřenců (autor v celém článku uvádí pouze pojem „arab. teroristé“, o obraně palestinských Arabů, žijících v této zemi již po celé generace, bojujících proti britskému mandátu a nově příchozím přistěhovalcům, tu však nepadne ani řeč) používá anglická armáda s klidným svědomím pancéřových aut a dokonce i

bojových letadel. Samotný čin britské armáda, potažmo anglické vlády, o kterém je v textu řeč, mi přijde velmi neadekvátní vzhledem k velmi chabě ozbrojeným arabským vzbouřencům.

Situace, která se stává čím dál více neudržitelnou, vede k následující události. S hrozby vypuknutí občanské války v Palestině doslova přinutí vysoký komisař a nejvyšší vojenský velitel anglickou vládu k rychlému projednání celé problematiky, načež vláda urychleně zareaguje tak, že vyšle ministra kolonií McDonalda pár dní po jejím rokování do Palestiny.

Autor dále uvádí, cituji:

„... Mac Donald byl dva dny v zemi a mohl se přesvědčit o tom, že váhání anglické správy jen podpořilo radikální kruhy arabských extremistů, finančně a politicky podporovaných velmocí, která myslí, že už je čas vyměnit staré impérium Britanii impériem jiným. Vskutku je pravda, že rázný postup vůči arabským teroristům byl by sjednal pořádek v zemi a přispěl k zvýšení anglické prestiže na Blízkém východě...“

Pisatel článku sice název oné zmiňované velmoci nezmiňuje, ale z politického sledu událostí je zcela patrné, že se jedná o Německo, které má velké ambice i na Blízkém východě.

Dále je zde zmínka o tzv. „Woodheadově komisi“, jejíž úkolem bylo studovat poměry v Palestině a sestavit plán na rozdělení země. Tímto plánem se podle autora bude dále zabývat nejen anglická vláda a parlament, ale i Společnost Národů.

Konečné rozhodnutí anglické vlády ve věci palestinské otázky úzce souvisí s plánem syrské vlády, uspořádat meziparlamentní konferenci arabských států, kde by byl předním tématem jednání neklidný stav v Palestině.

Palestina – odbytiště česko-slovenských výrobků.

Je třeba zřídit stálou vzorkovnu.

Redaktory Židovských novin zaujal úvodník v Pražském týdeníku „*Weithandel*“, číslo 31. ze dne 5. srpna 1938 se zajímavým titulem Československý zájem o Palestinu.

Weithandel píše, že se začínají postupně oživovat československé obchodní styky s Palestinou a to především z důvodu politických poměrů v Evropě ve druhé polovině 30. let (Německo, Rakousko...). Obchodníci, kteří nakupovali hlavně německé a rakouské zboží, v nastávající době hledají náhradu právě v ČS. (Jednalo se logicky především o obchod s židovskými v Palestině).

Zájem Československa obchodovat s Palestinou dokazuje i fakt, že je v daném článku stručně představen i praktický ekonomický plán, jehož cílem je zřízení československé vzorkovny v Palestině, což by dle autora mohlo vést k podchycení zájmu palestinských obchodníků o československé zboží. Dále je zde uvedeno, že i ostatní evropské země se vrhají na obchod s Blízkým Východem, ČSR by tedy za nimi neměla zaostávat a zůstat nečinná.

Židovské noviny (12. srpna, 1938), str. 3. - 4., ročník 1., číslo výtisku 13.

„Kdyby se něco stalo...“

(ČTK.)

ČTK hlásí z Haify velice bedlivě sleduje situaci v Palestině. Text popisuje stav situace na Blízkém východě. V Palestině, Egyptě a v Zajordánsku dochází k opěvňování britských leteckých základen. Práce jsou prováděny urychleně, budují se i protiletecké kryty.

Bomba – bumerang:

Arab ozbrojený bombou a puškou vnikl do židovské osady blízko Petach Tikvy. Bomba vybuchla v jeho ruce a roztrhala bombonosiče na nudle.

Použité přirovnání „roztrhala ...na nudle“ve výše uvedeném textu, stejně jako samotný titulok „bomba – bumerang“, na mě působí velmi cynicky a nevkusně.

Arabská strana svobody

V článku stojí, že Arabská strana svobody protestuje proti přijímání židovských posil do řad britských ozbrojených sil.

Židovské noviny (1938), str. 2, ročník 1., číslo výtisku ?

Britská vláda neustoupí teroru.

Arabové musí Židům dovolit, aby si v Palestině vybudovali svou národní domovinu.

(ITA.)

Článek cituje anglický „Times“. Zaobírají se rozhlasovými projevy ministra pro kolonie McDonalda a vysokého komisaře sir Harolda McMichaela. „Times“ tvrdí, že již nelze pochybovat o tom, že otázka rozdělení Palestiny je v současné době stejně tak jako předtím základ britské politiky v Palestině. Dále uvádí, že britská politika si bude stát i nadále na svých požadavcích (plánech), aniž by uposlechla jakéhokoliv návrhu, cituji, „arabských teroristů“.

Oba dva, jak McDonald, tak McMichael potvrdili, že konečná forma řešení palestinské otázky bude stanovena tehdy, až komise zabývající se onou problematikou dokončí svou práci, která se může protáhnout i do několika následujících měsíců.

Současné události nahrávají návrhu podaného Peelovou komisí, a to: aby došlo k teritoriálnímu rozdělení obou národů, a komise smí podat návrhy na případné změny plánu.

„Times“ dále uvádí, že by ale nebylo v žádném případě žádoucí, aby byl návrh Peelovy komise negován.

V závěru „Times“ uvádí, že:

„... Arabové, kteří po mnohé generace sice v Palestině a v Sýrii žijí, avšak k zvelebení těchto zemí ničem nepřispěli, musí Židům dovolit, aby si vybudovali národní domovinu v Palestině, která by do doby před 2000 lety byla jejich vlastní. Je jejich povinností, Židům umožnit, aby svým sionistickým hnutím Levantu oživilí a povznesli. Arabovi obývaná teritoria blízkého a středního Orientu jsou nepoměrně velká vůči malému území rezervovanému pro židovský stát v Palestině. Na neštěstí není mimo Palestinu žádného města pro tisíce a statisíce Židů hledajících útočiště před svým utrpením...“

Tuto úvahu hodnotím dle svého názoru jako silně prosionistickou. De facto uvádí, že Arabové, sídlící po generace v Palestině jsou zcela neschopní dosáhnout zvelebení své země či vybudovat takovou zemi, která by byla schopna reprezentovat jejich snahu, plni cíle... Tudíž by se vlastně podle autora úvahy neměli ani nijak zvlášť podívat nad tím, že o toto úsilí projeví zájem Židé, díky nimž se z Palestiny stane reprezentativní a moderní země.

Závěrečná věta, „není mimo Palestiny žádného města“ pro Židy je také dosti zavádějící a diskutabilní. Jsou zde cítit silné prosionistické tendence.

Židovské noviny (19. srpna, 1938), str. 4, ročník 1., číslo výtisku
14.

Palestina - Peelův plán padl?

(?)

Podle britského listu „*Evening Standard*“ Peelův plán na rozdělení Palestiny (rozdělit Palestinu na stát arabský a stát židovský a na koridor pod mandátem britským) padl. Podle nového rozhodnutí britské vlády by se měla tato problematika vyřešit tím způsobem, že na jedné straně bude

vytvořena autonomní židovská oblast a zbytek Palestiny zůstane pod britským mandátem. Arabové však svého požadavku na samosprávu nedosáhnou.

Jednou z příčin takového rozhodnutí britské vlády je i to, že Ibn Sa'úd, přítel a spojenec Anglie, žádá o navrácení britského přístavu Akko Arabům.

Židovské noviny (2. září, 1938), str. 4., ročník 1., číslo výtisku 16.

Palestina

Jicchak Grünbaum a Mossinson v ostřelovaném autě. – Oba nezraněni.

(?)

Zpráva informuje o bombových útocích na dva známé sionistické vůdce Jicchaka Grünbauma a dr. B. Mossinsona. Oba z útoku vyvázli nezraněni. Více se již o tomto incidentu noviny nezmiňují.

Populační pohyby v Palestině.

(ITA.)

Článek informuje o výsledcích palestinského statistického úřadu za 1. čtvrtletí roku 1938, kdy se v Palestině narodilo celkem 16 944 dětí, z toho 2 986 Židů. Co se týče úmrtnosti, 80% se týká, citují, „mohamedánů“, 13% Židů.

V současnosti je v Palestině 29,8% Židů, 61% „mohamedánů“, 8,3% křesťanů.

Židovské noviny (9. září, 1938), str. 1, ročník 1., číslo výtisku 17.

Je tomu rok

(Vzpomínka na osobnost T. G. Masaryka, autor: H. J. Tauber)

Autor vzpomíná na osobnost T. G. Masaryka a vyzdvihuje jeho smysl pro spravedlnost, kritickou schopnost a odvahu vypořádat se se

všemi nepravdami, které souvisely s národním životem, s právy menšin, které byly často v zemi, ve které žily, utlačovány a nedostávalo se jim takových práv jako většinové společnosti, citace:

„... A takovou modlou byl též latentní antisemitismus v Čechách, který Hilsnerovou aférou byl vybičovaný k nevídané prudkosti. Zase to byl Masaryk, který viděl v antisemitistickém tažení podvratnou práci poctivých a zlomyslných fanatiků a neklamný náznak úpadku. Nebyly to pouze Masarykovy humanitní zásady, které mu dávají vystupovat jako obránce Židů, sám hovoří ve svých pamětech, že v hilsneriádě nerozhodovaly žádné sentimentální důvody. Šlo o dvě věci: o pravdu, kterou chtěl Masaryk použít za každou cenu, a o národ, který nechtěl nechat upadnout do středověké tmy...“

„... Masaryk nepřestal nikdy být vroucným nacionalistou... Podle Masaryka si svět zvykl opovrhovat malými národy, a proto je úlohou statečných vlastenců, aby dokázali světu neoprávněnost této myšlenky...“

Autor článku dále cituje jednu z pasáží, týkající se boje za myšlenkovou a státní svobodu z knihy „Cesta demokracie“, jejíž je Masaryk autorem, kde mimo jiné stojí:

„... Avšak tento veliký cíl je před námi nadále, každému z nás a všem dohromady, a bude do konce našeho života: dobytou svobodu a samostatnost, zachovat a vybudovat, stát se celým svým životem občanem opravdu svobodným...“

Jakoby Masaryk v některých pasážích svého díla přímo vyzýval – „Jdi za svým cílem a vytvoř si svůj vlastní stát...“ Pisatel článku si uvedl tuto a další pasáže Masarykových děl zřejmě z toho důvodu, protože cítil jakousi podporu plynoucí z těchto knih a také návod, jak by se měl židovský národ zachovat, aby si i přes svůj určitý handicap získal autoritu u ostatních národů disponujících svým vlastním státem. Autor článku vyzdvihuje myšlenku Masarykova díla „Cesta demokracie“, ve které Masaryk hovoří o tom, že každý národ, který si dobude svobodu a

samostatnost, by si měl tyto dvě vlastnosti v sobě zachovat a nadále je určitým způsobem rozvíjet a stát se občanem svobodným.

Židovské noviny (9. září, 1938), str. 2, ročník 1., číslo výtisku 17.

Dědictví

(Dr. O. N.)

Autor tohoto článku se hlásí k odkazu T. G. Masaryka. Píše o tom, že Masarykův světonázor se odráží i v etice židovského národa. Dokonce zde uvádí, že Masaryk se ztotožňuje s židovským duchem a s židovskou osobností. Také se zastával pronásledovaného a často opovrhovaného židovského národa, oceňoval také jeho vůli k životu a statečnost.

Autor dále píše o tom, že pokud dobře porozumíme odkazu T. G. Masaryka, může dojít ke spolupráci konstruktivních sil v československém národě, (spojí se lidé, kteří budou pomáhat Židům v rámci ČSR).

Nezdá se však, že duchovní dědictví prezidenta Masaryka je vždy všemi správně chápáno. Když se podíváme do slovenského a částečně i českého tisku (30. léta 20. stol.), objeví se tam postoje určité části obyvatelstva, které z jeho myšlenek nevyhází, viz citace:

... Za vším se vyskytují nepovolání, kteří mají odvahu, bez toho, že by k tomu měli nejmenší legitimitu, židovskou náboženskou a světonázorovou literaturu, talmud a etické zákony tupit a (difamovat), přičemž je inspirují takové prameny, které nežidovští odborníci, soudní rozsudky a papežské buly odhalili a odsoudili už dávno jako falzifikáty...

...A vše znovu se pokoušejí (bafamovat?) sionistického Žida, podporujícího budovatelské dílo v Palestině, jako méněcenného vlastence, tak jako by jedno s druhým bylo neslučitelné. Zapomínají přitom na klasický případ amerických Slováků, kteří ještě nejsou menšími patrioty americkými, když srdcem lpějí na staré vlasti a z dálky ji podporují z nejlepších sil. Opovážil-by se někdo pochybovat o jejich

vlastenectví? A nevedla právě podpora poskytovaná československými sionisty tomuto budovatelskému dílu v Palestině k tomu, že dnes mezi oběma státy existují takové úzké hospodářské vztahy a obchodní styky, že v Palestině žijící Židé českoslovenští zjednali republice vážnost mezi Židy v Palestině a na celém světě a zvýšili také sympatie pro stát Masarykův a Benešův, bez toho aby čekali odměnu, z čistých pocitů vděčnosti a poctivého vlastenectví...

Tento text jasně říká, že podpora poskytovaná sionisty k budování státu v Palestině se odrazila i v úzkých hospodářských vztazích a obchodních stycích. Českoslovenští Židé žijící v Palestině dopomohli získat Československu vážnost a silnou pozici v hospodářských vztazích s Palestinou.

Židovské noviny (9. září, 1938), str. 3, ročník 1., číslo výtisku 17.

Světová konference Keren Hajesodu zahájena

(?)

Židovské noviny přinášejí informace ze zahájení konference Ha-jesodu, ve francouzském městě Evian. Velkou váhu zde měl proslov dr. Weizmanna:

„Židovský národ prožívá nejosudovější krizi ve svých dějinách. Evion neůže přinést dostatečnou nápravu. Trvalým řešením může být jedině Palestina. Omezení přistěhovalectví ukazuje na slabost vlády. Bezprostředním naším požadavkem je obnovení zásady hospodářské nosnosti země. Výzva k židovskému národu o podporu palestinského židovstva a o konsolidaci kolonizace. Výzva k arabskému lidu o mír a spolupráci...“

Je tedy více než zřejmé to, s jakým zájmem české židovstvo sledovalo tuto pro ně tak významnou konferenci.

Weizmann mimo jiné uvedl, že pouhou konferencí v Evian se židovská otázka nevyřeší, je třeba podpořit budování židovského státu

v Palestině. Ředitel Keren Ha-jesodu uvedl, že je třeba finančně podporovat hospodářskou situaci v Palestině, ale je zároveň důležité zaměřit se také na tuto oblast také podporováním hospodářství a vhodně uplatňované politiky.

„... Anglie, Francie, Spojené Státy a ostatní země zastoupené v Eviane převzaly dobrovolně ve jménu lidskosti břemeno, které jim jiné národy uložily...“

„... Naše situace je dnes tak akutně kritická, že jsme nuceni požadovat trvalé řešení našeho problému. Toto řešení může být nalezené v Palestině, národní to domovině našeho lidu, který nemá vlastní. Napříč nepokojům, které v posledních 2 letech lomcují touto krajinou, Palestina absorbovala okolo 35.000 židovských přistěhovalců a dokonce dnes, když přistěhovalectví je vládou z politických důvodů omezené, Palestina přijímá více židovských přistěhovalců, jako žádná jiná země mimo Spojených států...“

Dále se vyjadřuje k budoucímu rozhodnutí, které má učinit britská vláda na základě vyšetřovací komise, působící v Palestině.

„...Nevíme, co komise na rozdělení navrhne anebo, co bude posledním rozhodnutím vlády. Nedáme však nikdy svůj souhlas k řešení, které by naše masy zbavilo naděje na přistěhovalectví do Palestiny ve velkých masách, na přistěhovalectví, které jak jsme pevně přesvědčeni je možné, i když různí experti čas od času vyslovují o tom pochybnosti...“

Jedná se zde vlastně o výzvu všeho židovstva k podpoře řešení Židovské otázky. Obrací se na všechny Židy, české a slovenské nevyjímaje, a žádá je, aby vyjádřili svou podporu v boji za vytvoření židovské domoviny. Zároveň požaduje na britské vládě, aby dala souhlas k většímu přílivu Židů do Palestiny.

„... Naše bezprostřední požadavky jsou: obnovení zásady, že židovské přistěhovalectví do Palestiny má být určované hospodářskou nosností

země, dále, aby vláda našim bratrům v Palestině poskytla náležitou ochranu a dále, aby podíl Židů při udržování veřejné bezpečnosti, který stále roste, se i nadále zvyšoval, dokud nebude plně vyhovovat potřebám dnešního položení...“

Židovské noviny (9. září, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 17.

Palestina dnes.

Eugen Winterstein.

Svět je rozdělen podle Wintersteina rozdělen do dvou vzájemně zneprátelených pozic, objevuje se fašismus a je jasné, že do toho politického boje bude vtažena i Palestina. Upozorňuje na to, že Británie bojuje o své pozice na Blízkém Východě. Její političtí protivníci to však moc dobře vědí a snaží se proto finančně podporovat nepokoje v Palestině.

Dále píše o velké pospolitosti mezi jednotlivými palestinskými kibuci a uvádí, že v některých koloniích žije velká část lidí z Československa (Šar Ha-golan, Karker atd.)

Židovské noviny (16. září, 1938), str. 1, ročník 1., číslo 18.

T.G. Masaryk – Otázka židovská

(?)

Masaryk byl požádán rumunským literárním orgánem liberální strany (před 2. světovou válkou), aby se vyjádřil k židovské otázce v Rumunsku.

Rumunský liberálně politický orgán Nona re'išta Romana oslovil různé odborníky a světové učence, např. H. S. Chamberleina, Ernesta Macha, prof. Masaryka a další, aby se vyjádřili k nutnosti reformy v Rumunsku, které by úzce týkaly rumunské židovské menšiny, a to k otázce: Jestli mají být Židům poskytnuta všechna práva, která dosud

pozbývali, najednou či postupně. Židé v Rumunsku dosud žádná politická práva neměli a dále nemohli býti ani vlastníky pozemků.

Na tuto problematickou otázku Masaryk odpověděl:

„... Na otázku, jestli má být rumunským Židům poskytnuta úplná rovnoprávnost, pokud jde o práva sociální a politická, odpovídám: Ano! Úplná rovnoprávnost...“

Masaryk se obával, že by mohlo dojít také k některým problémům, ke kterým došlo např. v jiných zemích, kde lidé nabyli rychlé svobody, zároveň ale zdůrazňuje, že je to rozhodně lepší, než současná situace.

Je potřeba na svobody zvykat lidi krok za krokem, a to přípravou a výchovou. Dále radí rumunské vládě, že by měli v politické a sociální emancipaci Židů důsledně pokračovat a „neusnout na vavřínech“:

„... Osvobození Židů pokládám, pravdaže, jen za krok k řešení otázky židovské, a proto (načim) udělat též další kroky, a ty – podle mého názoru – záleží na tom: vlastní lid důkladněji poučovat a vychovávat...“

Podle Masaryka je potřeba i vlastní lid důkladně poučit a vychovávat, protože vzdělaný a pracovitý lid se nemá proč Židům obávat. Potlačování práv Židů stejně k ničemu nevede, jen zhoršuje celkovou situaci v zemi:

„... Potlačení Židů – tomu čí také poznání vaší země - nikomu (neosožilo), otázku židovskou nevyřešilo, spíše ji učinilo palčivější. Za to též učí zkušenost, že obvyklý antisemitismus křesťanských národů je škodlivý...“

Dále uvádí, že si nedovolí nadále dávat jakékoli další osobité rady, jelikož vychází pouze ze zkušeností vlastního lidu, protože nezná dostatečně rumunský lid a jeho zemi, a také proto, že historický vývoj v Rumunsku byl odlišný od toho v ČSR:

„... Úplné osvobození Židů teprve dovrší dílo z r. 1878. Podle mého názoru národ, který drží v nesvobodě 1/16 obyvatelstva své země, sám ještě není svobodný.“

Židovské noviny (16. září, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 18.

Mužný postoj anglických odborářů k židovské otázce

(ITA.)

Angličtí odboráři se vyjadřují k Židovské otázce, kdy vyzývají vládu, aby splnila své povinnosti, které jí plynou z palestinského mandátu. Vystupují proti fašistické propagandě, která usiluje o zničení sociálně hospodářského prostředí v Palestině.

Jejich názory byly velmi demokratické, žádali, aby byla podpořena židovská snaha o vytvoření státu v Palestině ve spolupráci s palestinskými Araby, dále, aby byli Židé bráni jako rovnocenní partneři v jednotlivých zemích. Není třeba se obávat židovské menšiny v jednotlivých státech světa, naopak je třeba, vytvořit jim vhodné podmínky pro jejich život, aby mohli žít v symbióze s ostatními národy.

Arabská delegace v Ženevě.

Článek upozorňuje na 102. zasedání Společnosti Národů uspořádaná v Ženevě, kam přijela také delegace Arabů z Palestiny a Sýrie, která jasně vyjádřila své požadavky na řešení situace v Palestině:

- 1) *Vyhlášení Palestiny za samostatný stát*
- 2) *Uzavření smlouvy mezi Velkou Británií a Palestinou, garantující teritoriální integritu Palestiny*
- 3) *Řešení židovské otázky mimo arabské státy*
- 4) *Budoucí arabský stát v Palestině v souladu s britskou vládou činí opatření k (zaisteniu) práv Židů žijících již v Palestině.*

Jen takovým způsobem může být řešený arabsko-britský konflikt...

Dále uvádí, že je mylné domnívat se, že rozdělení Palestiny ukončí arabsko-židovský konflikt. Způsobilo by to jen přeměnu konfliktu ve válku trvalou a došlo by ke zbytečným ztrátám na životech na obou znesvářených stranách. Znamenalo by to i ohrožení strategických pozic Velké Británie ve Středozemním moři a také zničení všech Židů v Palestině.

Židovské noviny (16. září, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 18.

Palestina

Položení hospodářské a politické

(?)

Následující článek pojednává o neočekávaném příjezdu ministra pro kolonie McDonalda do Palestiny. Podle Židovských novin šlo o nanejvýš vítaný okamžik, neboť tímto neočekávaným příjezdem britského ministra prý dala Británie najevo svou neústupnost ve věci rozdělení Palestiny a vzniku samostatného židovského státu. V McDonalдовě projevu bylo jasně naznačeno, že Británie hodlá rozřešit palestinský problém v několika málo měsících. Otázka má být posuzována dle výsledků zvláštní komise, která byla z tohoto důvodu do Palestiny vyslána. První komise, která byla pro tyto účely do Palestiny poslána, dospěla k závěru, že je třeba Palestinu rozdělit na dva samostatné státy (židovský a arabský), oddělené britským koridorem. Britská vláda přijala tuto politiku jako nejlepší možné řešení, ke konečné úpravě však dojde až po obdržení výsledků technické komise, která měla prozkoumat všechny podrobnosti plynoucí z případného rozdělení. Na závěr ve svém projevu nezapomněl upozornit arabské rebely, které nazývá nepokrytě teroristy, že jejich útoky a bojovné akce nemohou v žádném případě jakkoliv ovlivnit výsledky speciální komise, ani konečné rozhodnutí britské vlády.

Dále je zde poměrně zevrubně rozepisován vývoj palestinského obchodu a jeho hospodářských styků s Československem. Boje v Palestině měly za následek úpadek obchodního života. V prvních třech

měsících 1938 zaznamenal palestinský obchod propad o celých 16% oproti roku předchozímu v době 1. čtvrtletí. Co se týká československého vývozu do Palestiny, byla zjištěna klesající tendence nežli vzestup. Na základě údajů palestinské statistiky se do konce března 1938 snížil dovoz do ČS o 26%.

V posledních měsících (od data výtisku těchto novin), ve kterých se palestinský konflikt značně přiostril, byla velmi postižena i samotná Haifa se svým severním zázemím, což se také projevilo na poli obchodním.

Došlo také k úpadku československého vývozu do Palestiny. Jako tři hlavní příčiny jsou zde uvedeny tyto okolnosti:

- 1) Poplašné zprávy z médií o situaci v Palestině,
- 2) Okolnosti plynoucí následkem zklamání na palestinském trhu
- 3) konečně možnosti jiných, často i daleko lákavějších odbytišť ČS výrobků, případ. na trhu domácím.

Židovské noviny (16. září, 1938), str. 5, ročník 1., číslo 18.

Možnosti československého vývozu do Palestiny

(?)

Od ledna do března roku 1938 činil vývoz Československa do Palestiny 140.727 liber proti 191.241 liber v tom samém období minulého roku. Z tohoto srovnání není možné však vyvodit, že by ostatní země byly těžily na úkor československého obchodu v Palestině. Jeho pokles je možný připsat jedině změně palestinského exportního množství (objem). Československé produkty se se svojí kvalitou i nadále dobře uplatňovaly. Mnoho známek nasvědčuje tomu, že jejich vývoz do Palestiny se v budoucnosti bude moci podstatně zvýšit. Ze skutečnosti, že Anglie Německu odebere palestinský obchod, je možné usuzovat na příznivou prognózu československého exportu do Palestiny...

Jinými slovy, se dalo od československého obchodu očekávat, že to bude právě on, kdo vyplní ono „vakuum“ při zásobování Palestiny, vzniklé vyloučením Německa.

Manifest Židům

(Tento článek souvisí s dějinnými událostmi, odehrávajícími se v roce 1938, konkrétně s událostmi, které vyvrcholily v říjnu 1938 vyhlášením tzv. Žilinské dohody, která se stala faktickým vyhlášením slovenské autonomie. Dohoda byla ujednáním mezi na Slovensku působícími politickými subjekty o společném prosazování zákona o autonomii Slovenska, který pocházel z dílny Hlinkovy slovenské lidové strany (HSL'S), a zahrnovala také luďáky připravený fašizoidní **Manifest slovenského národa.**)

Uvedený článek je vlastně jakousi reakcí Židů, žijících na území dnešního Slovenska, na vyhlášení slovenské autonomie:

„Uskutečnil se dávný sen národa slovenského: bitva za autonomii je dobojovaná.

Slovenští Židé přivítali tento fakt spontánními projevy loajality. Ujistili jsme vládu slovenskou, že jsem ochotni upřímně spolupracovat na zvelebování slovenské državy a že upřímně chceme pomáhat při spravedlivém rozřešení všech problémů.

Dáváme své síly do služeb Slovenské země a tohoto státu, neboť chceme jeho zdárný vývoj a úspěch. Zapojujeme se do této práce jako celek a každý jednotlivě a proto chceme se vnitřně posílit a sjednotit pro těžké úlohy, které na nás čekají.

Proto chceme jako Židé dále pěstovat svůj náboženský a národní život, abychom především židovské mládeži v nejužším spojení s našimi všemi etnickými hodnotami dodali duševní a mravní obsah, zvláště nutný pro těžký život dneška. To znamená zachovat a vybudovat všechny naše kulturní, náboženské, hospodářské a sociální instituce, dosáhnout tohoto

ustanovení zřízením orgánů, pověřených všemi životními a národními problémy židovstva. Úlohy, které třeba vyřešit, jsou jmenovitě: musíme co nejdříve začít s dalekosáhlým převrstvováním co do povolání sledovat řádně pro volbu zaměstnání, zprostředkování práce...“

„...Organizace celého židovského života, žid. hospodářství a uvěrná pomoc, ochrana našich oprávněných životních zájmů si vyžadují koncentraci všech židovských sil. Konečně musí být řešené cílené a ústředně organizované vystěhovalectví...“

Jde v podstatě o pozitivní vyjádření židovské menšiny žijící na Slovensku k uskutečnění následné slovenské autonomie (viz *Žilinská dohoda*, 6. říjen 1938). Židé vyjadřují svůj souhlas a ochotu podílet se na spravování a fungování autonomie. Zároveň je tu však jasně zmíněn fakt, že jako Židé, budou i nadále zachovávat a rozvíjet svůj náboženský či národní život a vše, co k tomu patří (viz citace článku). V Manifestu nezůstala opomenuta ani zmínka o řešení cíleného organizovaného vystěhovalectví do „*Země zaslíbené*“. To bylo způsobeno i vyvolanými obavami z postupného obsazování Československa nacisty, které bylo započato 1. října 1938. Bohužel ale Židé nemohli tušit, jakým způsobem bude probíhat následující vývoj na Slovensku a že k původně zamýšlenému cíli Hlinkovy ľudové strany, tj. získání slovenské autonomie, se záhy přidají velmi autoritativní a fašistické tendence (viz *Židovský kodex č. 198/1941*)¹²¹. Původní důvěra Židů vložená ve vládu slovenského státu, byla podkopána dalším vývojem situací, ale i přístupem nové vlády k řešení židovské otázky.

¹²¹ Židovský kodex - oficiálně nařízení č. 198/1941 Slovens. z. o právním postavení Židů. Šlo v podstatě o vládní nařízení Slovenského státu vydané 9. září 1941. Představovalo soubor protizidovských předpisů a nařízení, který byl z větší části převzat z německých norimberských zákonů. Nutno dodat, že nešlo o první protizidovská nařízení na Slovensku, určitá omezení vůči Židům byla přijata již v dubnu 1939 a do vydání Židovského kodexu jich přibyla celá řada. *198/1941 Sl.z. Nariadenie zo dňa 9. septembra 1941 o právnom postavení Židov.* – Židovský kodex, klíčové slovo: kódex, [citováno dne 10.08.2011]. Dostupné z: <http://www.upn.gov.sk/data/pdf/vlada_198-1941.pdf>.

Židovské noviny (18. listopadu, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 21.

Sionistická práce na Slovensku

(?)

Článek informuje čtenáře o založení dočasného pracovního výboru (pod záštitou Sionistické organizace na Slovensku), který má připravit novou zemskou konferenci. V Bratislavě, která byla mimo jiné hlavní ústřednou slovenské sionist. organizace, byla utvořena sionistická ústřední kancelář s těmito odbory: Sionistický zemský svaz pro Slovensko, Ústřední sběrna KKL pro Slovenskou republiku, Informační kancelář Palestinského úřadu, Informační kancelář Ha-Chalucu. Tyto odbory se zabývali i možnostmi emigrace Židů do Palestiny.

Stanovisko Jewish Agency k statutu angl. vlády

(ITA.)

Židovská agentura reaguje na průběh jednání britské vlády o řešení Palestinské otázky a na uveřejnění závěrečné zprávy vydané Woodheadovou vyšetřovací komisí. Podotýká, že zprávu této komise nelze brát za základ dalších vyjednávání jak mezi Araby a Židy, tak i mezi Židovskou agenturou a britskou vládou. Pokud se takového jednání bude moci zúčastnit i samotná Židovská agentura, pak jedině pod podmínkou, že s ní bude jednáno na základě podmínek uvedených v Balfourově deklaraci. Dále vyjadřují své obavy z toho, že by měli být na toto jednání přizváni i zástupci arabských států sousedících s Palestinou, jelikož nemají žádný vztah k palestinskému území, pokud by k tomu mělo ale dojít, pak i Židé budou nuceni požadovat, aby byl vyslechnut názor USA a Polska.

Také Arabové zamítají Statement of policy

Arabové se také vyjádřili záporně k politickému prohlášení, které učinila britská vláda na řešení Palestinské otázky. Podle nich toto

prohlášení vůbec neobsahuje žádné konečné řešení závažných problémů mezi Židy a Araby v Palestině. Arabové vystupují také proti tomu, aby byli z jednání o této problematice vyloučeni arabští vůdci, kteří se aktivně účastnili Arabského povstání, (především se zde jedná o postavu jeruzalémského muftího Amína al-Husajního).

Z obou těchto za sebou následujících článků je patrné, že plán na rozdělení Palestiny, podaný Woodheadovou komisí a projednávaný britskou vládou nebyl ani podle jedné z obou nesvářených stran životaschopný a proveditelný.

Židovské noviny (20. srpna, 1938), str. 5, ročník 1., číslo 23.

Ze světa

Zástupci Arabů a Židů na palestinské konferenci v Londýně

Pozváni byly: Egypt, Irák, Saudská Arábie, Transjordánsko.

Jewish Agency též Jemen, Muftího anglická vláda definitivně odmítá.

(ŽTA.)

Byli stanoveni možní účastníci palestinské konference uskutečněné v Londýně. Britská vláda se ostře postavila proti přítomnosti jeruzalémského muftího Amína al-Husajního, ale na druhé straně byla s to, svolit k přítomnosti delegátů, kteří byli z politických důvodů deportováni z Palestiny.

Prohlášení prezidenta Roosevelta

Prezident Roosevelt vyjádřil podporu myšlenky vystěhování velkého počtu německých Židů do Palestiny, zvláště děti. Hovoří se zde i o možnosti usídlení německých Židů v oblasti Aljašky.

Židovské noviny (2. prosince, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 23.

V nových poměrech

Sionisté při práci

(?)

Článek informuje o možnosti vystěhování československých Židů do Palestiny, na základě porad Akčního výboru světové sionistické organizace, díky kterým byla zřízena čtyřčlenná delegace, která rokovala o poměrech na Slovensku. Podařilo se jí dosáhnout, že tato konference rozšířila svou činnost na židovské uprchlíky ze sudetských zemí. Díky tomuto úspěchu budou vytvořeny podmínky pro vyučení několika tisíců mladých Židům v hospodářské oblasti v Anglii a skandinávských zemích a tito odborníci se pak budou moci přestěhovat do Palestiny.

Židovské noviny (20. května, 1938), str. 8, ročník 1., číslo 1.

Co se děje v Palestině.

(?)

Článek uveřejňuje názory profesora Aloise Musila, který (jak se zde píše), je znám svým přátelským postojem vůči Arabům. Článek byl poprvé vydán ve „*Slovenské politice*“ dne 3. května 1938.

Autor článku polemizuje s názory A. Musila, pro ilustraci si tedy dovolím uvést několik příkladů:

Musilovi je zde vytýkáno, že ve svém článku referuje o židovsko-arabských událostech v době 1. světové války, zamlčující přitom informace, že sionismus jako takový existoval již dávno předtím.

Dále Musil tvrdí, že Balfourova deklarace není dosti zřetelnou listinou, hlavně co se týká pojmu „*národní domovina*“. Podle Musila lze tedy říci, že deklarace nehovoří přímo o zřízení židovského státu jako o samosprávném uspořádání. Tento názor je mu také v tomto článku

vytknut. Podle autora článku to opět není pravda, jasně se zde podle něj mluví o zřízení státního útvaru a jako důkaz cituje část zprávy z Peelovy komise, která podle něj vyvrací pravdivost tvrzení o slibu Británie šerífovi z Mekky, že pro případ vítězství států Dohody bude uděleno části arabských provincií v bývalé Osmanské říši samostatnost. Opět si dovolím okomentovat toto tvrzení, které považuji za nepravdivé, ze strany autora článku. Myslím si, že je třeba dát Musilovi za pravdu, že užití pojmu „*národní domovina*“ v Balfourově deklaraci je velmi zavádějící a nezřetelné. Jednalo se totiž o záměr ze strany Velké Británie záměrně nespecifikovat tento termín a to z toho důvodu, aby tak umožnila oběma stranám (židovské na jedné straně a arabské na straně druhé) vysvětlit si tento termín po svém a tudíž si nepohněvat ani jednu z uvedených stran.

Dále autor uvádí, že současný ministr pro kolonie Gore prohlásil, že dohoda mezi McMahonem a arabskými vůdci se v žádném případě nevztahuje na Palestinu. (viz úmluva z 3. ledna 1919 mezi Weizmannem a Fajsalem), podle které se prý Palestina přenechává Židům. K tomuto tvrzení si dovolím uvést jednu poznámku a to, že pravda je ovšem taková, že ve výše zmíněné úmluvě se o ničem takovém nepíše. Jednalo se totiž v zásadě „pouze“ o dohodu o vzájemném respektování arabského a židovského národa. Je sice pravdou, že cílem sionistů bylo získat si Fajsalovu podporu v otázce sionismu, ale v žádném případě by Fajsal nepřistoupil na to, aby vydal palestinské území do židovských rukou. Nutno rovněž podotknout, že Fajsal v dodatku oné dohody vlastní rukou připsal ještě několik řádků, hovořících o tom, že bude plně souhlasit s výše uvedenými podmínkami, pokud ovšem Arabové získají nezávislost. Pokud se tak nestane, úmluva dále pozbude platnosti, (což se také stalo).

Těchto polemizujících tvrzení najdeme v článku celou řadu (viz příloha novinových článků z jednotlivých periodik na konci práce...)

Židovské noviny (27. května, 1938), str. 2, ročník 1., číslo
výtisku 2.

Musíme dokázat životní sílu

(Z přednášky na sjezdu Židovské strany.)

(?)

Vedoucí politickou židovskou organizací v ČSR byla Židovská strana, která byla dokonce zastoupena v československém parlamentu. Židům byly vytvořeny příznivé podmínky související s účastí na řízení státu, viz citace převzatá autorem z Ústavní listiny, IV. kapitoly:

„Židé v Č.S.R. mají právo hlásit se k židovské menšině při sčítání lidu, volbách a jiných politických a úředních jednáních, taktéž v poměru ke kulturním a sociálním institucím, uvedených mezinárodní smlouvou o menšinách....“

Zváštní význam mělo (jak autor uvádí) vyhlášení předsedy vlády dr. Hodžy ze dne 12. března 1937, ve kterém uznává, že zákony platící pro národnostní menšiny mají automatickou platnost i pro židovskou menšinu. (Můžeme tedy říci, že tu jde vlastně o jakési stvrzení zákona o menšinách vztahující se na židovskou komunitu v ČSR). Dále uvádí, že ve všech městech ČS sedí členové Židovské strany v zastupitelstvu, (což jistě svědčí o nemalé politické moci, kterou Židé v ČS disponovali.)

Pisatel článku se zmiňuje také o tom, že se Židům již dvakrát nepodařilo získat poslanecký mandát, protože volební zákony prý nevyhovují zcela potřebám malých národů, je tedy vždy potřeba, aby se Židé spojili ještě s jinými politickými stranami, cituji...

„... Až r. 1929 a 1935 získávají Židé spojením se s jinými politickými stranami dva poslance v Národním shromáždění, třebaže podle počtu by měli mít čtyři až pět poslanců a dva členy senátu...“

Židovské noviny (27. května, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 2.

Další vojsko do Palestiny.

(ŽTA.)

Podle agentury Reuter přikročili Britové k ráznému potlačení arabského teroru, protože došlo ke změnám v rozložení vojska a Anglie má údajně poslat do Palestiny 3 000 pěšáků. Anglická policie má být umístěna v osadách Samaří a Galileje na dobu neurčitou, aby znemožnila dalšími výpady arabských teroristů. Za tímto účelem nechá britská mandátní vláda opravit všechny důležité silnice, aby se dostala blíže k povstalcům.

Z textu lze jasně rozpoznat snahy ze strany Británie o co největší posílení pozic a zpřísnění bezpečnostních opatření v Palestině, aby tak rázně potřela veškerý odpor vedený arabskými povstanci.

Rozdělení Palestiny zase aktuální?

(ŽTA.)

V tisku se objevil další návrh na řešení Palestinského problému. Britští vyšší vládní úředníci znovu navrhují rozdělení Palestiny do kantonů, z nichž každý by měl svou vlastní vládu, ale podléhal by autoritě svazu. Podle deníku „*Great Britain and the East*“ by umírnění Arabové s tímto návrhem souhlasili, jelikož si uvědomují, že jejich národ ještě není zralý pro samovládu. Tomuto plánu by také dali přednost před britským protektorátem. Dále se v článku dočteme, že se postupně snižuje naděje na rozdělení Palestiny na dva samostatné státy.

Článek nám nabízí zajímavý pohled umírněných Arabů na Palestinskou otázku. V nově vzniklém plánu či návrhu vidí určitý záblesk svobody, možnosti účastnit se či podílet na řešení problematiky jejich národa, možná ale vidí v tomto návrhu již jeden z prvních kroků, které by mohly v budoucnosti vést ke vzniku samostatného arabského státu...

Židovské noviny (3. června, 1938), str. 5, ročník 1., číslo 3.

Rozvrstvení Židů na Slovensku

Výtah z referátu E. Wintersteina přednášeného na kongresu Židovské strany.

(?)

Článek hovoří jednak o zastoupení Židů na Slovensku a jednak o židovském zastoupení v politických stranách:

„... Dle posledního sčítání lidu z roku 1930 je na Slovensku 136.737 Židů, t. j. 4.1% celého obyvatelstva. Žijí v politické nesvornosti, roztroušeni, bez vnější spojitosti, ale podle naší ústavy jako uznaná národní menšina...“

Podle tohoto článku z Židovských novin Židé byli a nadále jsou součástí československé země, v ústavě jsou zakotvena všechna jejich práva, mohou se spolupodílet na demokracii a vytvářet své vlastní demokratické strany:

„... Židé na Slovensku spolu s ostatními menšinami vítali s radostí pravou demokracii a velmi rychle se do celostátního procesu zařadili. Podobně jako v historických zemích byl i na Slovensku v roce 1920, jako zástupce Židů, utvořen židovský lidový svaz, ze kterého vznikla Židovská strana. Po dlouhých třenicích a roztržkách s oficiální ortodoxií, po bojích, do kterých bylo tehdy vedení zatáhnuto, vykrytalizovala se dnešní Židovská strana, která jako politická organizace pracuje k dobru celého židovského obyvatelstva...“

„... Dle posledního sčítání lidu přiznalo se k židovské národnosti 65.385 t. j. zaokrouhleno 48% celého židovského obyvatelstva...“

Toto tvrzení mi přijde poněkud nadsazené, zřejmě šlo o snahu demonstrovat velkou početní sílu československého židovstva.

Autor dále uvádí, že Židé jsou politicky nejednotní, čehož v hojně míře zneužívá i soudobý antisemitismus.

Nežidovské politické strany prý při svých agitačních akcích využívají velké početnosti židovského obyvatelstva, ale později vůbec nebojují ku prospěch židovské věci, viz citace:

„... Tato úvaha současně vede k poznání, že větší část politických stran je protižidovská, aby tak u protižidovského obyvatelstva našly kořeny své číselné síly, přičemž vůbec nepociťují výčitky svědomí, že zradili židovskou věc...“

Hlavními cíly Židů jsou podle pisatele článku: boj proti antisemitismu, zajištění základních práv židovských občanů, odstranění křivd a v neposlední řadě boj za právo a spravedlnost.

Židovské noviny (10. června, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 4.

Před rozhodnutím v Palestině.

(?)

Článek informuje souhrnně o situaci na Blízkém východě, včetně Palestiny, kde se objevují zprávy o židovské armádě čítající již asi 120 000 mužů. S tímto faktem také souvisí výsledky jednání na konferenci ve švýcarském Nyonu, která plně uznala vojenskou důležitost početného židovského obyvatelstva v Palestině.

Dále jsou zde uvedeny kroky, které podniká britská vláda, aby dosáhla stabilizace poměrů v Palestině, viz citace:

„... Úsilí anglické vlády o pokoj v zemi vedlo k rozmnožení početného stavu židovských strážníků, k drastickým represivním činům, jako i k vypovězení vůdců arabského terorismu, ke konfiskaci jejich majetku a následně k provedení několika rozsudků smrti...“

„..., aby zamezila pašování teroristů, verbovaných v sousedních arabských státech, postavila ploty z ostnatého drátu okolo celých severních a z části i východních hranic. Takto hermeticky uzavřela

hranice a zároveň reorganizovala rozdělení strážnic tak, aby nikdo nepovolaný nepřišel na půdu Palestiny...“

Následuje kritika na anglickou vládu, podle které Anglie řeší vše prostřednictvím politikou ústupků a hraje tak svůj (mocenský, politický) „match“ na obě strany.

Židovské noviny (10. června, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 4.

Merkaz lanoar pracuje úspěšně

(?)

Pod titulem „*Židé za republiku a svobodu*“ uveřejnil deník „*A-Zet*“ tuto zprávu: Ve středu měla v Nitře tělocvičná jednota Makabi¹²² slavnostní vystoupení za velké účasti svých členů a oficiálních hostů. Vystoupení vyznělo v podmanivý manifest věrnosti státní vlajce a národu československému. Dr. Ludevít Neumann, známý průkopník pro národní myšlenku čsl. Židů uvedl, že Židé jsou si v těchto těžkých dobách vědomi svých povinností, a proto se tedy bude stavět vždy po bok národa československého. Byly zde zmíněny některé citace T. G. Masaryka.

Počátkem května vyzval tento svaz všechny své členy ke společnému setkání, při kterém by všichni členové slavnostním způsobem projevíli věrnost Republice a národu židovskému. Slib věrnosti, složený všemi členy, zněl takto:

„... Slibujeme na svou čest a svědomí, že zůstaneme vždy a všude věrni republice Československé, že budeme zachovávat všechny její zákony a nařízení a bránit její celistvost a demokratické zřízení. Slibujeme, že zůstaneme věrni makabejské myšlence a naší jednotě, že budeme zachovávat a plnit členské povinnosti a vždy věrně se hlásit k židovskému národu. Slibujeme zachovávat disciplínu a bratrské přátelství ke cti jednoty a židovského národa...“

¹²² Makabi - svaz sdružující všechny židovs. tělocvičné a sportovní kluby v ČSR, pozn. aut.

Zde je tedy jasně vidět většinový pohled Židů na národní (českosl) otázku. Jelikož mnoho z nich neváhalo projevit věrnost ČSR a slíbit jí i svou účast při obraně společné vlasti, je možné konstatovat, že většina z nich považovala tuto zemi za svou vlast, které byli plně oddáni, neváhající přitom nasadit i své vlastní životy...

Židovské noviny (17. června, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 5.

Ze světa – Československo

(?)

Židovské noviny přinášení informace o společném obchodu mezi ČSR a Palestinou:

„... Dovoz tovaru zboží z Palestiny v prvních třech měsících t. r. vzrostl z 10.7 mil. r. 1937 na 16.6 mil., vývoz do Palestiny v té jisté době klesl z 18.2 mil. na 13.2 mil. V květnu vykazuje statistika vývozu menší vzestup (z 3.3 mil. r. 1937 na 3.61 mil., kdy dovoz klesl z 5.4 na 4.13 mil. Kč).“

Jedná se pouze o informativní článek, demonstrující míru dovozu a vývozu z a do Palestiny.

Palestina

Ostnatý drát pro severní hranici Palestiny.

Opět pouze velmi stručný, informativní článek pojednávající o tehdejší situaci v Palestině. Hovoří o tom, že do města Haify dorazilo dalších 350 tun ostnatého drátu, určeného k zajištění severní palestinské hranice. Dokonce byl do Palestiny přizván tehdejší britský odborník na boj proti teroru Charles Tegart z Bengálska.

Další velmi stručná zpráva informuje o zastřelení židovského strážce u Tiberiasu arabskými povstanci. Dále se zmiňuje o ustavičných útocích na osady Chedera a Roš Pina.

Noviny se zajímají i o dění na arabské straně a uveřejňují článek o Dr. Ahmedovi Maherovi, vůdci parlamentní opozice v Egyptě, který pozval

muslimské zástupce z několika zemí na konferenci do Káhiry. Konference se měla zabývat palestinskou otázkou.

V následujícím krátkém článku se zase hovoří o jedné z komisí pro rozdělení Palestiny, o jejím pracovním postupu v Jeruzalémě a Transjordánsku. Uvádí se zde, že po svém návratu z Transjordánska vyslechla komise Davida Ben Guriona, Moše Šertoka, dr. Bernáta Josepha a Zalmana Lifschitza ve věci Palestinské otázky. Porady se údajně protáhly do třetí hodiny ranní.

Anglický král Jindřich VI. na své narozeniny vyhlásil všeobecnou milost:

„... Šlomo Jacobsonovi, který pro zabití Araba, vstoupivšího neoprávněně na židovskou půdu, byl odsouzen na sedm a půl roku do vězení touto všeobecnou milostí byl navracená svoboda...“

Židovské noviny (24. června, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 6.

O československé iniciativě v Palestině.

(?)

Hovoří se zde o vzájemných hospodářských vztazích mezi ČSR a Palestinou. I když se Palestina pomalu ale jistě teprve zotavuje z hospodářské krize, je důležité si uvědomit jeden důležitý fakt a to, že základní tendence palestinského hospodářství je (ve 30. letech) stále pevná a jeví vzestupný kurz.

„... vztahy mezi Československem a Palestinou jsou na počátku nového a významného období. K tomu je potřebná přesná znalost tohoto území, což bude v blízké budoucnosti velmi důležité pro nejširší obchodnické kruhy československé i pro československý kapitál, hledající jinde investičních možností. Při správně pochopené spolupráci obou těchto skupin je možné počítat v této zemi s úspěchem, který jim může složit za operační základnu v dalších zemích předního orientu...“

V podstatě je zde řečeno, že československý kapitál vložený do palestinského obchodu by se měl v budoucnosti těšit velkému úspěchu a novým možnostem na obchodním či hospodářském poli.

„... Klasickým příkladem a důkazem, že energií a účelným použitím kapitálu je možné dosáhnout úspěchu, je československým kapitálem a iniciativou založená společnost „Ata Textile Ltd.“ v Kfar Ata u Haify, která i v době krize zaznamenávala stálý vzestup...“

„...Je dostatek schopných lidí (v ČSR), kteří by se mohli chopit iniciativy (v Palestině). Bylo by jistě možné, aby tato iniciativa vyšla ze strany československo-palestinské obchodní komory, která by tím získala velkou zásluhu o utužení a rozšíření vzájemných vztahů. Budoucnost ukáže, že takováto situace by mohla mít pro obchodní styky československo-palestinské největší význam.“

Židovské noviny (24. června, 1938), str. 5, ročník 1., číslo 6.

Tarbut- Vydání spisů T.G. Masaryka v Hebronu

(?)

Velmi zajímavý článek, který se zmiňuje o tom, že má být v Palestině utvořen zvláštní výbor či komise (složená z uznávaných spisovatelů a vědců), jejíž úkolem by bylo vydat sebrané spisy T. G. Masaryka s názvem „*Va'ad hozast klitvej Masaryk*“. Celkově se má vydat pět svazků, které by měly být nejprve vhodně zvoleny a tříděny. Cena vydané publikace má být 250 Kč. Autor článku nadšeně hodnotí tento významný počín, který poukazuje na to, že se ani v době nepokojů a hospodářské krize ani na okamžik nepozastaví kulturní práce v Palestině. Publikaci bylo možné zakoupit i v ČSR, viz adresa: *Tarbut, Praha 15, Doudova 16.*

Židovské noviny (1. července, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 7.

Ze světa – Palestina

(?)

V Palestině byl odsouzen k trestu smrti Žid jménem Šalamon ben Josef, který byl odsouzen za útok na arabský autobus, při kterém zahynulo několik osob. Rozsudek smrti byl proveden 30. srpna 1938. Ihned poté vypukly velké nepokoje a demonstrace v Tel Avivu, Jeruzalémě atd., jako vyslovení velkého nesouhlasu židovského obyvatelstva s tímto vykonaným trestem. Toho v zápětí využili revizionisté, kteří na podnět tohoto činu zahájili velkou kampaň mezi židovskou mládeží. K demonstracím a nepokojům byla povolána policie a učinila všechna potřebná bezpečnostní opatření:

„... V židovských částech města skupiny strážníků s obušky rozptylují shluky lidí, stále se tvořící. Za skupinami strážníků je vidět pancéřované vozy s kulomety. Jak se zdá, soustředila britská vláda všechny své policejní síly ke kontrole židovských okresů. V Jeruzalémě a jiných městech nesčetné židovské obchody vyvěsily černé zástavy, které však po několika hodinách policie odstranila. V Tel Avivu jsou všechny obchody a úřady zavřené a v žádném závodě se nepracuje. Poslední slova Ben Josefa před popravou byla adresována Jabotinskému. Řekl: „Obětoval jsem svůj život v naději, že pro židovský národ bude to poučením, že sebevládní posledních dvou let bylo pouze na škodu...““

Časopis „Davar“, vedoucí list palestinských „pracujících“, ve svém úvodníku píše:

„... Stovky a stovky vrahů zůstalo bez trestu. Neschopnost vlády a jeho celého chybného systému zapříčinily tyto vraždy. V tomto systému obětovala se též nevinná krev „ben Jozefa“...“

Článek napomíná k tomu, aby jišuv zachoval disciplínu a vyhýbal se každé provokaci. V podobném smyslu píše i židovský deník „*Haarec*“.

Je ale pravdou, že takovýchto incidentů (viz Šalamon ben Josef a atentát na arabský autobus) spáchaných, jak Araby, tak i Židy je celá řada a podle vytištěných dobových článků, jejichž témata se nesou v tomto duchu, nelze s určitostí říci, že by tyto násilné činy převládaly jen na jedné či na druhé straně, ačkoliv je pravdou, že arabským útokům na Židy v Palestině se nejen v ČS médiích soustředí větší pozornost a jsou také více ve společnosti probírány.

Teror prý zlikvidují do konce července.

Hlavní britský vojenský stan v Palestině doufá v brzké „*zlikvidování arabského teroru*“ do konce července roku 1938. Palestinské hranice byly uzavřeny tzv. *Tegartovým ostnatým drátem*, což znemožnilo další pronikání arabských povstalců ze severu a vyvolalo ústup menších operujících oddílů k severu. Další arabské oddíly se na rozkaz svých vůdců stahly do Transjordánska, odkud mohli nerušeně udržovat styk se Sýrií. Proto se také britské armádní vedení domnívá, že se konečný boj mezi britským vojskem a povstalcí odehraje na transjordánské půdě.

Britská mandátní vláda uvažuje o vybudování a rozšíření přístavu v Gaze na jihu Palestiny. Odtud by pak mohla lépe vyvážet obilí a citrusy, než z přístavů Jaffa a Haifa.

Židovské noviny (8. července, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 8.

K evianské konferenci – Rezoluce Židovské strany v ČSR.

(?)

Židovská strana v Československu, která reprezentuje židovskou menšinu v ČS, a čl. komitét pro židovský světový kongres se zabývaly otázkami, které bude řešit konference v Evian, svolaná na podnět

amerického prezidenta Roosevelta (tématem byl osud politických uprchlíků z Německa), a usnesly se na této rezoluci:

- 1) *Vyslovujeme svou hlubokou procítěnou vděčnost prez. Rooseveltovi za jeho šlechetnou iniciativu pro svolání konference, účelem které je poskytnout pomoc uprchlíkům...*
- 2) *Žádáme, aby konference v Evian protestovala se vším důrazem proti pronásledování židovských menšin... a odsoudila ... svou autoritou neslýchané krutosti, kterými německý režim židovské spoluobčany týrá, ponižuje a tupí.*
- 3) *Emigrační země musí mít životní zájem na tom, aby se přistěhování dělo organizovaně...*
- 4) *Bezprostřední a nutnou úlohou konference je zachránit německé a rakouské Židy od programů (pogromů) a týraní.*
- 5) *... Potřeba mezinárodní finanční pomoci spoluprací mocností za účasti židovských organizací a sociálních sítí.*
- 6) *...Zvýšit příliv emigrantů...*
- 7) *...Zvýšit příliv uprchlíků a nabídnout jim i jiné pracovní možnosti než pouze práci v zemědělství atd.*
- 8) *Jediný prostředek, který umožňuje pronásledovaným žid. masám konstruktivní podmínky vystěhovalectví, je polnohospodářská kolonizace velkých neobývaných území, ...kde první příliv přistěhovalců (50.0000 – 100.000) může vytvořit základ pro normální vývoj a další příliv židovských mas ze zemí emigrace.*
- 9) *...Pomoc mezinárodních sil při kolonizaci neobývaných území...*

10) *V rámci všeobecného řešení židovského emigračního problému připadá velký a osobitý význam židovské národní domovině v Palestině.*

11) *...Komise má studovat židovskou emigraci nejen z hlediska okamžité pomoci, ale i z hlediska řešení, které by obsáhlo problém v jeho celistvosti.*

12) *Pověřujeme Židovský světový kongres, aby nás zastupoval v tomto smyslu při konferenci v Evian.*

předs., Inž. A. Frischer v. r.

posl. Dr. A. Goldstein v. r.

posl. Dr. Ch. Kugel v. r.

gen. taj. Dr. L. Zeimanovits v. r.

Čsl. výbor pro židovský kongres světový:

Dr. E. Müller v. r.

B. Jelilnek v. r.

(Na této konferenci se konstatovaly především statistická data o počtu takto postižených osob, o jejich kvalifikaci, dále o tom, které státy jsou ochotné přijmout na své území uprchlíky a v jakém počtu. Jak je uvedeno v následujícím článku:

„... Bude se hledat jedním slovem řešení pro faktický stav, nastolený jistým režimem.“)

Židovské noviny (15. července, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 9.

Zápas o pobřeží Středozemního moře

(I.)

Zpráva poměrně podrobně informuje o boji jednotlivých zneprátených mocností, (Británie na jedné straně, Itálie a Německo na straně druhé), o nadvládu nad Syropalestinou a především pak nad jejími

pobřežními oblastmi. Zmiňuje se o snaze jeruzalémského muftího, který v tuto dobu působil v oblasti dnešního Libanonu, pokračovat v protibritských a protižidovských aktivitách, mezi které patřilo např. organizování povstaleckých skupin operující na palestinském území. Pisatel článku dává do přímé souvislosti neutuchající nepokoje v Palestině právě s postavou Amína al-Husajního. Uvádí, že muftí je vydatně podporován Německem a Itálií.

Poukazuje na to, že konference v Evian by si měla uvědomit tu skutečnost, že Arabové jsou nejen zásadně proti rozdělení země (Palestiny), ale i proti nové židovské přistěhovalecké vlně z Německa a Rakouska. Naproti tomu Židovská agentura žádá ve svém memorandu otevření palestinských bran a přitom poukazuje na to, že dosud bylo v Palestině přijato 45 000 Židů z Německa, kteří tu našli nový domov.

Dále je zde podrobena kritice sama Anglie, která podle autora sice pracuje vždy velmi pomalu a opatrně, ale její následné činy poté přetrvají na dlouhé roky. Kritizuje její nerozhodnost, ale zároveň poukazuje na to, že v této době dává v sázku nejen jednu malou zem (Palestinu), nýbrž celá velká britská říše je ohrožena a třese se v základech.

O část z budoucí rozdělené Palestiny projevil zájem i Egypt. Část britského kabinetu se již rozhodla vyhovět této možnosti a vyslovila se pro připojení této části k Egyptu. Sám egyptský panovník by s tímto plánem velmi rád souhlasil a mnozí egyptští činitelé by právě ve Farúqovi rádi viděli budoucího chalífu. A tak by se tedy v samotné Káhiře koncentroval celý islámský svět pod vedením Egypta. Jsou zde ale i jiní žadatelé o tuto arabskou část rozdělené Palestiny. Následník íránského trůnu vyjevil své přání oženit se sestrou krále Farúqa. Vše je podle pisatele článku otázka následujícího průběhu událostí...

Trvalý teror v Palestině.

70 mrtvých v uplynulém týdnu v Palestině.

Oficiální zpráva sděluje, že v posledním týdnu byl počet obětí nepokojů v Palestině následující:

„... Arabové: 52 mrtvých, 155 zraněných, Židé: 12 mrtvých, 18 zraněných. Vzhledem na velké napětí mezi arabským obyvatelstvem byly zesíleny policejní patroly v blízkosti židovských závodů. Londýnská vláda rozhodla, že vyšle do Palestiny kromě dvou pěších bataliónů i 11. husarský pluk, který se dosud zdržuje v Egyptě...“

Emír Abdulláh z Transjordánska předložil vysokému komisaři McMichaelovi memorandum, ve kterém prohlašuje, že palestinské nepokoje pronikají i do samotného Transjordánska. Mezi tamějším obyvatelstvem prý vzniká velké napětí a svaz arabských žen dokonce v memorandu žádá, aby byli vyhnáni všichni židovští vůdci, zároveň žádají po McMichaelovi jeho posvěcení ve věci užití protiteroristických opatření proti židovským městským čtvrtím a koloniím, které prý poskytly úkryt teroristům.

Zprávy o arabských stávkách si odporují. Z arabských pramenů se oznamuje, že stávka je úplná, načež na oficiálních místech pochybují o pravdivosti těchto zpráv.

„Anglické noviny oznamují, že palestinská vláda uvažuje o přísném potrestání revizionistických vůdců, podezřelých z organizování odvetných útoků posledního týdne. Na anglických politických místech hovoří se o možnosti vyhlášení vojenského stavu v Palestině...“

„...Situace v Palestině stále vážná. Útoky proti Židům v mnohých částech Palestiny (Haifa, žid. kolonii Givat Adu, ad.). Četní ranění a několik mrtvých. Boj mezi židovskými výpomocnými policisty a arabskou tlupou v Givat Ade.“

Židovské noviny (15. července, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 9.

Kompromitování Židů

(autor L.)

Článek referuje o způsobu psaní několika článků, které se v té době objevily především ve slovensky psaném tisku. Jedná se v podstatě o kritiku způsobu použitých slov a tezí, které měly za úkol zdiskreditovat židovskou menšinu. Konkrétně se autor tohoto článku zabývá textem uveřejněným v časopise Slováč, ve kterém se údajně autor pouští do nevkusných útoků na Židy. Nejde tedy ani tak o objektivní nesprávnost kritizovaných tezí, ale čistě o to, že kritizovaný pisatel je náhodou příslušníkem jiného národa (židovského), viz citace:

*„... Tak si dovolil časopis Slováč spojit tvrzení **údajně** nesprávných historických dat uveřejněných v časopise A-Zet s takovou kritikou Židů vůbec, že je se třeba (čudovat) podívat nejen nad neohrabaností pisatele tohoto článku, ale třeba vůbec pochybovat o (pisatelově objektivní kritice)...“*

Takovýto způsob zbanalizování umění a vědy je podle autora článku v Židovských novinách odsouzeníhodné, neboť takový způsob kritiky se dostává do povědomí československé veřejnosti, která denně čte časopisy a právě z nich čerpá poučení o tom, co by mělo platit při posuzování hodnoty uměleckého či vědeckého díla,

„... na cestu vkusu, který v obyčejném životě nazýváme nevkusem. Dobrému jménu poslouží každý hlavně tím, že dobré jméno jiného zbytečně a násilně neposkvrní, i když na povrch u zračí se ve způsobu psaní, vždy pisatel sám a jeho charakter. Kdo jinému uzná nárok na čisté jméno a přesvědčení, bude si moci činit nárok na to, aby i jeho považovali za pořádného člověka...“

„Špinaví Židé“ ve Slovenském hlase.

J. D. Austerlitz

Dne 13. července 1938 vyšlo mimořádné vydání „Slovenského Hlasu“, číslo, které bylo záhy zkonfiskováno. Cenzor ponechal v klidu jen část oněch inkriminovaných článků. Několik z těchto článků se nachází na straně 3. Nachází se tu mimo jiné článek nazvaný: „PALESTINA A SIONISMUS“. Pod nadpisem je uvedeny iniciály „(C. H.)“ a v textu pod nimi stojí například to, že „První sionistický kongres byl v Palestině roku 1897.“

„... Čitateľům je známo, že Izraeliti – tím rozumíme Židy, kteří zůstali věrni izraelskému náboženskému kultu – vidí v Palestině ještě stále tu starou „zaslíbenou zemi“. Nebudem tu opisovat těch několik rozvášněných a špinavých Židů, pro které neexistuje nic jiného, než jen očekávání Mesiáše a kteří ve své zaryté beznaději shromažďují se v Jeruzalémě při pověstném moři nároků. Ale to je jen jeden z nepatrných aspektů sionismu...“

Autor kritiky („Židovské noviny“) podrobuje nejen článek, ale i jeho autora četné kritice, a poté uvádí všechny informace na pravou míru. Vysmívá se autorovi rasistického článku a na konci textu ho popisuje jako chudáčka, jehož cílem není poznání Palestiny, nýbrž se vůbec zorientovat ve spleti židovských otázek a jeho jednotlivých složek.

Židovské noviny (22. července, 1938), str. 1-2, ročník 1.,
číslo 10.

Pravda a lež.

(?)

V ryze stejném duchu se nese i tento článek, reagující na útok proti Židům, zinscenovaný v souvislosti s bulvárním deníkem „A-Zet“. Kritice jsou podrobena někteří z redaktorů deníku „A-Zet“, kteří si tu a tam

neodpustí připsat do svých článků něco „o typicky židovsky rafinovaných obchodnících“.

Palestinský oheň

Jedná se skutečně o velmi zajímavý článek a to i z toho důvodu, že je uveřejněn právě v Židovských novinách. Podle autora článku české i slovenské noviny otišťují každodenně několik telegramů různých zahraničních agentur, které zveličují nepokoje probíhající na území Palestiny. Obecné zveličování podaných informací je autorem přirovnáno ke způsobu psaní amerického zpravodajství „Hearstov“. Dále již citace článku:

„... Jména osad jsou často udávána tak, že jsou i pro nás hádankou. V posledních dnech jsme jen pomocí palestinských přátel zjistili, že tam není např. kolonie „Samra“, o které všechny noviny psaly, že tam ozbrojené oddíly Arabů povraždily 60 osadníků. Ve skutečnosti se měla věc tak, že půda se řekne arabsky samra a na zemi bojovalo šedesát, dobře ozbrojených arabských teroristů proti anglickému vojenskému táboru. Angličani teroristy zahnali a několik zastřelili...“

Text jak je vidno, je opravdu velmi kritický k takto lživě podávaným informacím, o kterých autor článku (ačkoliv sám zřejmě židovského původu) nemlčí, ale podává o něm přímé svědectví, nic nezamlčuje a objektivně popisuje sled skutečných událostí. To hodnotím jako velké plus pro tento deník, který je, co se týká čtenářů, zaměřený čistě na židovskou menšinu v ČS. I když by takovéto informace mohly být zatajovány či zamlžovány, autor o nich mluví otevřeně s cílem osvětlit jednotlivé události mezi Židy a Araby v Palestině.

Prezident Beneš přijal zástupce Palestiny.

„Dra E. S. Soskina, palestinského delegáta na sjezdu Mezinárodního svazu pro zemědělství, představili prezidentu Benešovi při audienci sjezdových delegátů. V delším rozhovoru diskutovali o současné situaci v Palestině.“

Židovské noviny (22. července, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 10.

Židovští frontovní vojáci a záložníci, hlaste se!

Za organizační komitét:

Alfred Nagel

Bratislava, Župné nám. 5

Jedná se de facto o agitaci, výzvu pro všechny židovské frontové vojáky a záložníky, aby se sjednotili ve svazu, nejen z důvodu chránit zájmy židovského lidu, ale také aby podali viditelný důkaz toho, že svou branností a ochotou k obětem, jsou českoslovenští židé osudově spojeni s touto rodnou půdou a s ideály československé republiky. Zajímavá je také věta, že takováto organizace může nejlépe vyvrátit bajku o tzv. „židovském ulejšákovi“, tedy o nespolehlivosti Židů ve vojsku...

Židovské noviny (29. července, 1938), str. 1, ročník 1., číslo 11.

Hrozivý teror v Palestině

Bomba usmrtila 43 Arabů. Útok na židovskou čtvrť. Vzrušení v celé zemi.

(ITA.)

„Londýn. Včerejšího dne udály se nejtěžší srážky od zřícení tohoto mandátního státu. Nad ránem explodovala na haifském trhu bomba. Výbuch, který měl hrozný účinek. Podle úředních zpráv zahynulo 43 Arabů a 4 Židé, 52 utrpělo zranění, z toho 41 Arabů a 11 Židů...“

Židovské noviny (1. srpna, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 12.

Československých Židů v Palestině

(?)

„... máme poměrně málo. Je jich přibližně 4500. Co do povolání jsou mezi nimi polnohospodáři, pocházející ze středních vrstev, dále pracující v kolektivech, inženýři, učenci a obchodníci. Několik osad palest. vzniklo z popudu mladých přistěhovalců československých. Očekáváme příliv nový, zčásti poháněný smýšlením sionistickým, zčásti zostřením poměrů hospodářských, hlavně v sudetoněmeckých krajích. Tento živel bude nám vítaným přírůstem, neboť v ČSR se naučil, jak třeba stát budovat a zvelebovat. Takovéto zkušenosti politické a hospodářské se nám hodí...“

Židovské noviny (1. srpna, 1938), str. 4, ročník 1.,
číslo 12.

Kdo dodává Arabům zbraně?

(?)

Basilejský deník „*National-Zeitung*“ uveřejňuje úvodník „*Následník plukovníka Lawrence.*“ Článek hovoří o jakémsi „nástupci“ tohoto slavného britského plukovníka, jemuž se přezdívalo „*Lawrence z Arábie*“. Oním nástupcem má být údajně major Glubb, velitel britských patrol na transjordánských hranicích. Má ovládat naprosto dokonale všechny místní beduínské dialekty, jeho pancéřová jízda je prý ohromně rychlá a pomáhá tam, kde je třeba: ochraňuje napadené, trestá ty, co je napadli a také pašeráky, jelikož se právě v této době ve velkém rozmáhá ilegální přeprava zbraní. Do Palestiny, která je zahalena mračny nekonečných bojů, jsou tajně dopravovány zbraně. Otázka zní, odkud? Právě na to odpovídá George Herald v „*Nat.-Zeitung*“ takto:

„... Skutečné vedení guerilly je v rukou trojice: Gustav Schmeller, Faucin Eddin el Kavadží, Charles Crane...“

Gustav Schmeller z Münsteru (Westfálsko) organizuje pašování těchto zbraní. Podle soudobých zpráv prý již od roku 1920 působí v Palestině, bezprostředně se žádného z bojů nezúčastnil, ale říká se o něm, že je to nejúspěšnější pašerák mezi Damaškem a Rudým mořem. Údajně by rád získal na svou stranu Ibn Sa'úda. Kdyby se mu to podařilo, velmi by to zhoršilo postavení Anglie na Předním Východě.

Faucin Eddin al-Kavádži: se stal arabským národním hrdinou. V srpnu roku 1936 totiž na trati Nábulus – Jenin u Quabatgu bojoval proti (patorici) pěti indickým batalijónům.

Faucin Eddin al-Kavádži se narodil v Tripolisu. Studoval v Cařihradě na britském štábním kolegiu. Za 1. světové války bojoval po boku ústředních mocností. Dostal za to železný kříž I. třídy. Později se dostal do Fajsalova generálního štábu, v době, kdy pobýval v Sýrii. Po jeho svrhnutí Francouzi, sloužil Faucin jako francouzský vyzvědač. Tím pádem zradil ty, kteří ho vyznamenali. Roku 1925 bojoval po boku drúzů během jejich povstání a nakonec zběhl k Ibn Sa'údu, kde pracoval jako vojenský poradce. Pak utekl do Iráku, kde kraloval Fajsal. Údajně sní o velké arabské říši sahající od Bagdádu až po Akabu. Takovou říši by mohli utvořit leda tak, že mezi severem a jihem Palestinu osvobodí zpod vlády cizinců. Proto se teď Faucinova námaha výlučně koncentruje na Svatou zemi.

Charles Crane zdědil po svém otci 25 miliónů dolarů. Působil jako diplomat. Od roku 1922 je členem komise pověřené provést hlasování syrského lidu.

„... Sem se dostal r. 1923, coby pozorovatel americký. Tady vznikají jeho sympatie vůči Arabům. Podporuje povstání Drúzů, Faissalův boj v Iráku, financuje Vafd (národní výbor egyptský) a svými šeky podněcuje nepokoje palestinské r. 1929, 1932, 1936 a 1938. Kromě toho podporuje studenty Arabů, zakládá arabské školy a pomáhá Syřanům, kteří chtějí utéci do Ameriky. Arabští náčelníci jsou takměř na něj odkázaní, po

stránce finanční. To se ví, že Charles Crane z Chicaga nerozdává takto štědře z pouhého idealismu. Vsadil na kartu, že v Palestině a Transjordánsku budou zakládány arabské nezávislé státy. Od emírů si nechává poskytovat důležité monopoly hospodářské. Ty by si inkasoval, kdyby takovéto nezávislé státy staly se skutečností...“

3.7 Haló noviny

Haló noviny – reportážní a informační list pro všechny,
(21. dubna 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 104, Praha

Generální stávka a válečný stav v Palestině.

Krvavé srážky v Palestině.

(?)

Článek informuje o dalších střetech mezi britským vojskem a Židy na jedné straně a Araby na straně druhé. Text je informativního charakteru, citově nepodbarvený, nestrání ani jedné z bojujících skupin, čtenáři umožňuje vytvořit si vlastní obrázek na celou situaci, nikdo zde není zvýhodňován ani nadhodnocen.

Haló noviny – reportážní a informační list pro všechny, (27. dubna 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 109.

Generální stávka v Palestině pokračuje

(?)

Autor článku informuje čtenáře o vypuknutí arabské generální stávky v Palestině, během které Arabové (podle autorova mínění) jasně formulovali své požadavky, ze kterých nechtějí za žádnou cenu slevit nebo od některého z nich ustoupit. Požadavky jsou následující:

„... Nejvyšší národní výbor arabský, jemuž předsedal Velký Muftí, se usnesl na formulování arabských požadavků, z nichž nechce za žádnou

cenu sleviti: okamžité zastavení židovského přistěhovalectví, zákaz prodeje půdy, vytvoření národní arabské vlády...“

Dále autor popisuje průběh denního rytmu v době arabské stávky.

„... Všeobecná stávka pokračovala dne v celé Palestině. Jerusalemem projíždějí opuštěnými ulicemi stráže na automobilech. Pouliční ruch je velmi slabý, všechny obchody byly uzavřeny, takže město vypadá jako v den nějakého svátku.“

Haló noviny – reportážní a informační list pro všechny, (27. dubna 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 109.

Generální stávka v Palestině pokračuje

(?)

Informativní zpráva o dalších střetech mezi britským vojskem a Araby, tentokrát u města Tulkarem v severní Palestině. Jednalo se o jeden z větších střetů mezi Brity a Araby na palestinském území. Během bitvy bylo několik mrtvých a mnoho raněných (především na arabské straně).

Britové neváhali v boji využít nové moderní techniky, např. moderních britských bombardovacích letadel a tanků (viz „*Haló noviny*“ - článek „*Ze světa – Boje v Palestině neustávají*“ z 9. října 1936 v příloze., str. 498) Dále jsou zde popisováni Arabové, jako velmi houževnatí bojovníci, kteří se snaží bránit do posledních sil.

Haló noviny – reportážní a informační list pro všechny, (18. července 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 176.

Oběti palestinských bojů.

(?)

Opět jeden z čistě informativních článků, ve kterém se uvádí, že v Palestině bylo mezi 19. dubnem až 15. červencem zabito (zde byl použit výraz zahynulo) 86 muslimů, 4 křesťané a 36 Židů, všichni

civilisté. Znovu se zde setkáváme s výrazem „*musulmané*“, namísto muslimové.

Haló noviny – reportážní a informační list pro všechny, (13. října 1936), str. 2, ročník 1936, číslo výtisku 249.

Ze světa.

Konec stávky Arabů v Palestině?

(?)

Článek podává informaci o situaci, která právě probíhá po ukončení arabské generální stávky. Po půl roce trvající stávky, které se podle pisatele zúčastnilo na 200 000 Arabů, zavládl v jeruzalémských a v dalších městských ulicích v Palestině běžný čilý ruch. Většina obchodů již byla otevřena.

Oběti palestinských bojů.

„Od 19. dubna do 30. září t. r. bylo mezi civilním obyvatelstvem Palestiny a policií i vojáky 1629 obětí nepokojů. Z toho bylo 315 případů smrtelných. Celkem bylo zabito 184 mohamedánů, 80 židů, 9 křesťanů, 7 britských policistů, 7 moslimských policistů, 21 vojáků, námořníků a letců. Raněno bylo celkem 1314 osob a to z civilistů 752 mohamedánů, 288 židů, 51 křesťanů, 39 britských policistů, 41 moslimských policistů, 8 židovských policistů, 96 vojáků, námořníků a letců a 27 vojáků a námořníků utrpělo úraz.“

4 ČESKOSLOVENSKÉ DĚJINY 30. LET 20. STOLETÍ

4.1 Odraz velké hospodářské krize v sociální a politické sféře

Koncem 20. a počátkem 30. let minulého století vrcholila v Československu hospodářská konjunktura.¹²³ Průmyslová výroba za rok 1929 překročila o více než 40% předválečnou úroveň. Zemědělská produkce vzrostla za stejné období o celých 28%.¹²⁴ Československo se díky rozvoji svého vnitřního trhu pomalu, ale jistě měnilo v jednotný ekonomický celek, i když stále ještě regionálně nevyvážený.¹²⁵

Vnitřní trh byl nadále omezený, průmysl byl odkázán na vývoz do zahraničí, kde sváděl obtížný zápas se silící konkurencí ostatních zemí.¹²⁶

V Československu existovalo pouze několik podniků, které dokázaly v plné míře držet krok se světovými trendy v oblasti modernizace výroby.¹²⁷ Převahu měla výroba spotřebního zboží, rozvoj zaznamenal též např. průmysl automobilový a letecký. Technickým pokrokem se v této době stalo především zavádění elektřiny jako rozhodující hnací síly.¹²⁸ V zemědělství dosáhla svého maxima první vlna

¹²³ Hospodářská konjunktura - fáze hospodářského cyklu, která následuje po fázi oživení a v níž výroba převyšuje vrchol dosažený v předcházejícím cyklu. Pro fázi konjunktury jsou příznačné překotná aktivita, a růst výroby, zaměstnanosti, spotřeby a cen. Rychle roste míra akumulace kapitálu, což spolu s technickým pokrokem, změnami složení kapitálu a se zrychlením tempa růstu výroby vytváří zvláště intenzivní poptávku po výrobních prostředcích. Jejich výroba se proto většinou rozšiřuje mnohem více, než odpovídá objektivním výrobním proporcím a skutečné společenské spotřebě. Tyto procesy dále zesiluje sféra úvěru, která soustřeďuje ve velké míře zápůjční kapitál a nabízí jej za výhodných podmínek. Výroba a obchod se rozšiřují až za hranice koupěschopné poptávky. Tím se vytvářejí podmínky pro další hospodářskou krizi z nadvýroby. Než krize propukne, dosahuje výroba vrcholu, ale přitom se stále zdá, že odbytové možnosti jsou ještě větší. Nadvýroba sice již existuje, ale ve skryté formě; když dosáhne nejvyššího stupně, propuká. Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 327

¹²⁴ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 327

¹²⁵ Slovensko a Podkarpatská Rus se oproti českým zemím nadále opožďovaly. Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 328

¹²⁶ Zvláště nepříjemná byla konkurence průmyslových výrobků z Německa, jehož hospodářství se neobyčejně dobře vedlo díky zahraničním kapitálovým investicím. (tamtéž)

¹²⁷ Byly to např. Baťovy obuvnické závody, Škodovka a další zbrojařské závody. (tamtéž)

¹²⁸ S tím také souvisela i rozsáhlá výstavba elektráren. (tamtéž)

mechanizace, docházelo rovněž k přestavbě zemědělských usedlostí, a plošnému zavádění elektrifikace venkova.

Do tohoto vcelku příznivého vývoje zasáhly během roku 1929 první potíže spojené s odbytem zboží. Dotkly se především spotřebního průmyslu¹²⁹ a některých odvětví zemědělské výroby.¹³⁰ 24. října roku 1929 došlo ke krachu na newyorské burze, který zapříčinil vznik světové hospodářské krize.¹³¹ Ta se v Československu objevila s určitým zpožděním, pokles výroby byl zpočátku pozvolný, teprve v polovině roku 1931 došlo k prudkému zlomu. Co se týká československého zahraničního obchodu, lze s jistotou konstatovat, že se v průběhu roku 1932 praktický zhroutil.¹³² Průmyslová výroba se snížila na pouhých 60%.¹³³ Počátkem roku 1931 u nás dosahovala nezaměstnanost hrozivých rozměrů. V lednu téhož roku bylo nezaměstnaných 310 000.¹³⁴

Teprve rok 1934 přinesl, i když poněkud opožděně ve srovnání se západní Evropou relativně pomalý vzestup výroby. Velké naděje byly vkládány především do obnovy vývozu československých produktů do zahraničí. Z řady výhodných odbytišť v blízkém okolí však byly československé výrobky vytlačovány německým průmyslem. Bylo tedy potřeba orientovat se na trhy vzdálenější a méně výhodné.¹³⁵ Vzestup výroby měl velký vliv i na zbrojní průmysl.¹³⁶ V roce 1938 došlo

¹²⁹ Výroba textilu, skla, keramiky. (tamtéž, s. 328)

¹³⁰ Obilnářství, řepářství. (tamtéž)

¹³¹ Hospodářská krize byla navíc provázena nástupem hitlerismu. Masaryk od samotného počátku, hned po vytištění Mein Kampfů zaměřil proti Hitlerovi varovnou pozornost, napsal o knize obsáhlou, odmítavou recenzi. (Mahler, Z. *Ano, Masaryk*. Praha 2007, s. 102)

¹³² Poklesl na jednu třetinu.

¹³³ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 328

¹³⁴ Klimek, A. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. Praha 2002, s. 18

¹³⁵ Jižní Amerika, Dálný Východ, Palestina... Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 329

¹³⁶ Vývoz zbraní, státní objednávky pro armádu. (tamtéž)

k opětovnému poklesu výroby v Československu v důsledku opakovaných potíží na světových trzích.

Co se týká vnitřní politiky československého státu, došlo během roku 1929 k novému přeskupení sil. Novým premiérem po odchodu Antonína Švehly se stal další z agrárních předáků František Udržal¹³⁷, politik disponující celou řadou zkušeností.¹³⁸ Krátce po jeho nástupu došlo k oslabení vládní koalice. Opustila ji Hlinkova slovenská ľudová strana.¹³⁹ V říjnu 1929 proběhly předčasné parlamentní volby¹⁴⁰, ze kterých jako nejsilnější strana opět vyšla strana agrární,¹⁴¹ citelně však zesílily strany socialistické. Na sestavení vlády se tehdy podílelo osm politických stran (vláda široké koalice), z toho šest československých (strana agrární, sociální demokracie, národní socialisté, národní demokraté, strana lidová a živnostenská strana) a dvě německé (Svaz zemědělců, německá sociální demokracie). Do opozice přešla již natrvalo Hlinkova slovenská ľudová strana. Velkou chybou se stala skutečnost, že byla pod tlakem českých národních demokratů z koalice vyloučena aktivistická německá křesťansko-sociální strana, jelikož byla rozhodnuta pokračovat ve své pozitivní politice.

Nová vláda však musela záhy čelit problémům souvisejícím s nastupující hospodářskou krizí. Pokles výroby vyvolal prudký růst nezaměstnanosti.¹⁴² Celkově klesala spotřeba, snižování spotřeby potravin vedlo k poklesu cen zemědělských výrobků, snížení příjmů

¹³⁷ Masaryk hodnotil Udržala takto: oceňoval jeho spolehlivost, věrnost a poslušnost. Velkého zastánce nacházel tento politik také v Alici Masarykové, jejíž sekretářka byla Udržalova dcera Marie. Klimek, A.: *Boj o Hrad, 2., Kdo po Masarykovi?* Praha 1998, s. 181

¹³⁸ Působil ve vídeňské říšské radě i v parlamentu a ve vládě ČS.

¹³⁹ Dotčená probíhající soudním procesem vedeným proti ideologii strany Vojtechu Tukovi. Klimek, A.: *Boj o Hrad, 2., Kdo po Masarykovi?* Praha 1998, s. 196

¹⁴⁰ Klimek, A.: *Boj o Hrad, 2., Kdo po Masarykovi?* Praha 1998, s. 212

¹⁴¹ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 328

¹⁴² Počet nezaměstnaných podle oficiálních údajů klesl v době nejhlubšího propadu v roce 1933 téměř jeden milion osob, ve skutečnosti bylo toto číslo asi o 300 000 vyšší. Klimek, A.: *Boj o Hrad, 2., Kdo po Masarykovi?* Praha 1998, s. 294, dále Pánek, J. Tůma, O. a kol.: *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 329

zemědělců, omezování investic a stagnaci zemědělské výroby. Pokles příjmů ovlivnil i samotný státní rozpočet. Vláda byla nucena omezovat výdaje na sociální dávky a další rozpočtové položky. Ke zvýšení radikálních nálad širokých vrstev obyvatelstva přispěla velkou měrou nezaměstnanost, bída a hlad.

Vláda trpěla nedostatkem prostředků k řešení příčin a následků zhoršeného stavu společnosti. Sahala proto zejména k legislativním opatřením.¹⁴³ a také se pokoušela nalézt řešení na krizi státními zásahy do hospodářství¹⁴⁴, a to např. navýšením agrárních cel, zavádění schvalovacího řízení na dovoz a vývoz zemědělských produktů, provádění zásahů do úvěrové a měnové politiky¹⁴⁵ a zřízení obilního monopolu. Vláda dokonce disponovala tzv. zákonem o mimořádné moci nařizovací, který jí dočasně umožnil provádět ekonomická opatření i bez schválení parlamentu.

Tato tíživá situace vedla k nejrůznějším formám protestů, od polemik v tisku a v parlamentu, přes hladové pochody a demonstrace dělnictva, až po stávky. Některé z nich poté přerůstaly ve srážky s policií a četnictvem, docházelo i ke ztrátám na lidských životech. Vyvrcholením sociálních bojů byla v době velké hospodářské krize v ČSR mostecká stávka z jara 1932. V průběhu roku 1934 sociální konflikty postupně klesaly co do počtu, vlivem pomalého vzestupu výroby.

Nicméně tyto sociální střety a celkový neklid mezi širokými vrstvami lidí nahrával radikalizaci společnosti. Sílily nejen pozice komunistů, ale zároveň se probírali k životu i krajně pravicové, fašistické proudy.¹⁴⁶ Oba extrémní, levicový i pravicový se stávaly nepochybně velkou hrozbou pro parlamentní demokracii. V této době však největší nebezpečí pro

¹⁴³ Cílem ztížit organizování sociálních protestů. Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 329

¹⁴⁴ Některá z nich spíše preferovala zájmy zemědělců než celospolečenské potřeby. (tamtéž)

¹⁴⁵ Deflace. (tamtéž)

¹⁴⁶ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 329

demokratický režim představoval prudký růst nacionalismu.¹⁴⁷ Je pravdou, že česká fašistická hnutí byla značně roztržštěná, navenek se sice projevoval značně hlučně¹⁴⁸, ale větší ohlas mezi lidmi si nevydobyła. Vzestup nacismu v Německu sledovali se smíšenými pocity. I když se vzhlíželi v násilnických metodách německých nacistů, jakožto čeští nacionalisté sledovali s velkými obavami sebemenší projev růstů německé síly a agrese.

Organizačně nejsilnějším hnutím z českých fašistických proudů byla Národní obec fašistická. Jejím vůdcem nebyl nikdo jiný než bývalý legionář a degradovaný generál československé armády Radola Gajda.

Daleko závažnější však byly sílící antidemokratické nálady v řadách samotné národní demokracie. Někteří z jejích vůdců hlásali zavedení „vlády silné ruky“. V roce 1934 se národní demokraté na protest proti devalvaci koruny¹⁴⁹ rozhodli odstoupit z vlády, načež došlo k jejich vzájemnému spojení s Národní ligou Jiřího Stříbrného a s dalšími fašistickými skupinami a vytvořili stranu s názvem Národní sjednocení. Ani v tomto případě si však český fašismus nezískal masový vliv.

Na Slovensku byl dopad hospodářské krize znát mnohem citelněji, nežli v českých zemích. Sílila zde nespokojenost s postavením Slovenska v československém státě a také touha po slovenské autonomii.

¹⁴⁷ Růst českého nacionalismu rovněž zachvacoval ty, kteří silně určují budoucnost národa: studenty. Díky těsnému vítězství v právnickém spolku Všehrd ovládli počátkem 30. let vedení vysokoškolského studentského hnutí národní demokraté, fašizující skupiny a zčásti s nimi spojení klerikálové z vlastních Čech. Byli to ti, kdo po mnichovských událostech šli v Praze v čele při stržení Masarykovy sochy na filosofické fakultě, ovšem i ti, z jejichž řad bylo nejvíce popravených a odvečených do koncentračních táborů po 17. listopadu 1939. K nárůstu německého nacionalismu nahrávaly i očividné chyby ČS vlády, úřadů a ozbrojených složek. Klimek, A. *Velké dějiny zemi Koruny české*. Svazek XIV. Praha 2002, citace: s. 75-76, dále tamtéž, citace: s. 125

¹⁴⁸ Časté byly jejich protižidovské a protiněmecké akce. Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 330

¹⁴⁹ K devalvaci koruny došlo 26. února 1934. (Klimek, A. *Velké dějiny zemi Koruny české*, svazek XIV. Praha 2002, s. 254)

Nejnebezpečnější dopad krize na politickou orientaci z hlediska dalšího vývoje společnosti byl znát mezi Němci v ČSR. Krizí byl totiž mnohem více zasažen lehký průmysl, nacházející se v převážné míře v českém a moravskoslezském pohraničí, jež bylo osídleno hlavně obyvatelstvem německé národnosti. Právě zde se projevila vyšší nezaměstnanost a z ní plynoucí negativní důsledky. To samozřejmě vytvářelo živnou půdu pro růst nacionalismu a opětovné zhoršení vztahů německého obyvatelstva k ČSR. Zároveň na tuto část obyvatelstva působil ve velkém i vzestup nacismu v sousedním Německu. V té době tu působil mnoho německých vzdělávacích, kulturních, tělovýchovných a politických organizací, kteréžto mnohé z nich byly napojeny na nacistické, popř. všenněmecké instituce, s centrály v Německu. Některá vystupování stoupenců Německé nacionální strany a Německé nacionálněsocialistické dělnické strany byla natolik provokativní, že se vláda nakonec usnesla k vydání zákona o zákazu a rozpuštění politických stran.¹⁵⁰

Ještě předtím však 2. října roku 1933 vznikla tzv. *Sudetoněmecká vlastenecká fronta*,¹⁵¹ za jejímž založením stál Konrad Henlein. Právě do této strany začali houfně přecházet členové z obou zakázaných německých stran. V dubnu roku 1935 se Henleinova vlastenecká fronta přeměnila v Sudetoněmeckou stranu¹⁵², jejíž snaha tkvěla především v rozšíření svého vlivu mezi německým obyvatelstvem českých zemí. Na Slovensku se zase Němci sdružovali v Karpatoněmecké straně^{153 154}.

¹⁵⁰ Tyto strany se však ještě před vydáním tohoto zákona stačily samy rozpustit. Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 330

¹⁵¹ Sudetendeutsche Heimatfront. (tamtéž)

¹⁵² Sudetendeutsche Partei. (tamtéž)

¹⁵³ Karpatendeutsche Partei. (tamtéž)

¹⁵⁴ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 330

4.2 Demokracie v ohrožení

Československo, které bylo v té době obzvláště závislé na stabilitě poměrů v Evropě, sledovalo s velkými obavami další probíhající změny v orientaci zahraniční politiky velmocí. Edvard Beneš, kterého můžeme označit za tvůrce československé zahraniční politiky, viděl východisko jednak v těsnějším spojení ČS s Francií a jednak v posílení soudržnosti a akceschopnosti Malé dohody. Právě na jeho podnět byl roku 1933 uzavřen Organizační pak Malé dohody¹⁵⁵. Beneš se také mimo jiné účastnil odzbrojovacích konferencí Společnosti národů, ovšem, jak sám uvedl, cítil pouze nepatrnou účinnost těchto akcí. To ho přimělo více se zabývatí myšlenkou kolektivní bezpečnosti v Evropě. To ho přimělo plně upnout svou pozornost na projekt východního paktu z roku 1934 a na myšlenky francouzského ministra zahraniční Louise Barthou. Plán se však neuskutečnil, neboť se setkal se zásadním odporem na straně Německa a Polska. Tyto dvě země spolu krátce poté uzavřely pakt o vzájemném neútočení. Tento krok směřoval k mezinárodní izolaci ČSR, které se rozhodlo jednat, a toto jednání nakonec vyústilo k trojúhelníku dvoustranných smluv: smlouvy československo-francouzské a nově uzavřené smlouvy francouzsko-sovětské a československo-sovětské v květnu roku 1935.

Nacistické Německo mezitím neustále posilovalo své pozice. Na Velké Británii si vymohlo dohodu, podle které mohlo obnovit své válečné loďstvo (1935). Za porušení versailleské smlouvy bylo považováno i obsazení demilitarizovaného pásma v Porýní německou armádou (1936). Dále Německo vypovědělo rýnský garanční pakt (smlouvu z Locarna) a uzavřelo spojeneckou smlouvu s Itálií, která byla v té době pod vedením Mussoliniho. Společně s Itálií se také účastnilo občanské války ve Španělsku, kde stálo po boku Francových fašistů.

¹⁵⁵ Vznikla Stálá rada, Sekretariát a Hospodářská rada. Usmiřování. Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 331

Velká Británie a Francie se rozhodly přejít k politice appeasementu¹⁵⁶ Německa, jejich klesající zájem o osud střední Evropy byl zcela evidentní.¹⁵⁷ Zkrátka a dobře, původní Versailleský systém evropského uspořádání, na němž byla existence ČSR závislá, se rozpadal.¹⁵⁸

Sílicí izolace ČSR vedla ke stále sebevědomějšímu vystupování antidemokratických sil uvnitř státu. Roku 1935 se konaly parlamentní volby, které však díky Bohu poukázaly na fakt, že fašismus v českém prostředí zůstal na okraji politického života, Národní sjednocení¹⁵⁹ získalo pouhých 6% voličů. Volby potvrdily stabilní vliv demokratických stran. V agrární straně, jejímž vůdcem se stal po smrti Antonína Švehly (1933) Rudolf Beran¹⁶⁰ se ale také začaly znepokojivě objevovat sympatie k množícím se totalitním režimům v Evropě a snahy o dohodu s nacistickým Německem. Naopak vedoucí slovenských agrárníků Milan Hodža¹⁶¹, představoval odlišnou politickou orientaci. Snažil se především o překonání izolace ČS v mezinárodní sféře, což mělo být docíleno navázáním užší spolupráce podunajských států. Jeho plán však nakonec ztroskotal. Narazil totiž jednak na razantní odpor Německa a Itálie, a jednak na odlišné zájmy již existujících autoritativních režimů ve státech uvedeného regionu¹⁶².

Na Slovensku zatím sílila pozice Hlinkovy slovenské ľudové strany¹⁶³.¹⁶⁴ O mnoho větším překvapením však posílení vlivu

¹⁵⁶ Usmiřování. Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 331

¹⁵⁷ Pánek, J. Tůma, O. a kol.: *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 331

¹⁵⁸ Klimek, A. *Velké dějiny zemi Koruny české*. Svazek XIV. Praha 2002, s. 80

¹⁵⁹ Extrémně pravicové proudy viz s. 155 Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 331

¹⁶⁰ Dlouholetý generální tajemník agrární strany. (tamtéž)

¹⁶¹ Od roku 1935 předseda ČS vlády. (tamtéž)

¹⁶² Polsko, Maďarsko, Rakousko, Bulharsko, Jugoslávie. (tamtéž)

¹⁶³ V 1. ½ 30. let byl zásluhou mladých radikálů přijat stranou HSL'S manifest, který ve jménu „křesťanských základů kultury“ útočil proti „židobolševismu“, a také fakticky vznesl požadavek

Sudetoněmecké strany, která ve volbách získala 1,2 milionu hlasů, tj. asi dvě třetiny německých voličů¹⁶⁵. Tento fakt znamenal, že se tato strana suverénně nejsilnější stranou v ČSR a jen díky dodatečnému přidělování mandátů¹⁶⁶ získala v parlamentě pouze o jeden mandát více agrární strana, z jejíž řady byl poté zvolen nový ministerský předseda. Ty německé strany, které se svým politickým programem stavěly pozitivně ke státu, utrpěly obrovské ztráty, jelikož je volilo jen malé procento obyvatel. Sudetoněmecká strana poté začala velmi důrazně prosazovat „práva“ československých Němců a stala se také velmi účinným nástrojem nacistické expanzivní politiky, jejímž cílem bylo rozvrácení a ovládnutí ČSR.¹⁶⁷

V roce 1935 došlo rovněž k abdikaci prezidenta T. G. Masaryka¹⁶⁸. Masaryk viděl svého nástupce v Edvardu Benešovi, neboť v něm viděl záruku pokračování demokratické linie vývoje společnosti a státu. 18. prosince 1935 se nakonec E. Beneš stal druhým československým prezidentem a v následujícím období se tak stal rozhodujícím subjektem¹⁶⁹, který měl kolem sebe soustředit organizačně roztržštěné demokratické síly^{170, 171}.

na federální přestavbu ČSR, což bylo v té době pro celostátní strany naprosto nepřijatelné. Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata*. Část II. Praha 2008, s. 34

¹⁶⁴ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 331

¹⁶⁵ Nashromáždila tedy hlasy zhruba tři čtvrtiny německých voličů a začala se prohlašovat za jejich výhradní mluvčí. Vítězství SdP spolu s faktem, že na Slovensku hlasovalo 30,1% voličů pro tzv. autonomistický blok, jehož hlavní složku tvořili Hlinkovi luďáci, otřásl prestiží ČSR v zahraničí. Klimek, A. *Boj o Hrad, 2., Kdo po Masarykovi?* Praha 1998, s. 402

¹⁶⁶ Ve 2. a 3. volebním skrutiniu. Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 332

¹⁶⁷ Mezi hlavní příčiny Henleinova úspěchu patřila krizí vyvolaná a přetrvávající bída v Sudetech a také trendy k sjednocení Němců umocněné nástupem Hitlera k moci. Klimek, A. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. Praha 2002, citace: s. 314

¹⁶⁸ Ze zdravotních důvodů.

¹⁶⁹ Beneš v jedné ze svých exkurzí po Československu navštívil Klatovy (1937), kde před tamější vojenskou posádkou pronesl následující slova: „... naše republika není zdrojem nebezpečí pro nikoho. Chceme se však bránit, kdyby na nás někdo zaútočil. Ale riziko je dnes veliké, já věřím, že národy evropské jsou si toho vědomy a že si budou vážit toho ohromného

Dá se říci, že specifické postavení měla v této fázi Komunistická strana Československa. Ještě v roce 1934 se tato strana netajila svou ostrou kritikou poměrů v republice a snahou rozvrátit existující politický systém. Avšak rok na to, se postavila do role obránců československého státu z důvodu obav z narůstající fašistické hrozby. Touto novou rolí strana sledovala ale cíle Komunistické internacionály, neboť právě boj proti fašismu se měl stát jejím novým prostředkem k získání rozhodujícího vlivu komunistického hnutí ve společnosti a přípravou k provedení „proletářské revoluce“.¹⁷²

Sociální konflikty, které vznikaly v důsledku hospodářské krize, tvrdé zásahy státní moci proti sociálně motivovaným protestům, omezování demokratických svobod, toto všechno postupně vedlo k jedinému - ke krizi demokracie.¹⁷³

statku, jímž je pro všechny evropský mír.“ Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata*. Část II. Praha 2008, s. 64, dále citace: tamtéž, s. 64

¹⁷⁰ V roce 1937 sepsal Beneš i menší studii o československé politice na mírové konferenci v Paříži, o postavení německé minority v ČSR atd. Svůj cyklus o politice ČSR uzavíral konstatováním, že: „... jeho zahraniční politika bude vždy podporovat všechny kolektivně-bezpečnostní konstrukce v čele s nějakým novým západním paktem ve snaze o spolupráci a pro zajištění také Německu onoho místa, jež mu v evropské politice právem náleží.“ „... Československo nechce býti a ani nebude nástrojem politiky žádné velmoci, ani Německa, ani Ruska, ani velmoci západoevropských, Anglie, Francie a Itálie. Svým zeměpisným položením je však důležitou složkou evropské rovnováhy. Všechny evropské velmoci měly by si to uvědomit a chápat fakt, že právě rozumné zajištění neodvislosti ČSR je podmínkou toho, aby ČSR prostě konstelací mezinárodní nemohlo se státi ani vazalem, ani nástrojem politiky kohokoliv...“(Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata*. Část II. Praha 2008, s. 78-79, dále citace: tamtéž, s. 79)

¹⁷¹ Česká veřejnost zastávala ve většině stanovisko obrany demokracie a dem. republiky, ve slovenské společnosti bylo toto stanovisko oslabeno nevyjasněným postavením Slovenska ve státě. Německá menšina zastávající se demokratického stanoviska byla zase vystavována velkému tlaku agresivního sudetoněmeckého nacionalismu. (Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 332)

¹⁷² Ohledně vojska řekl čerstvý poslanec K. Gottwald v prosinci 1929 v parlamentu: „*My rozvracíme a budeme rozvracet vaši kapitalistickou armádu a bojujeme za armádu rudou, armádu proletářskou.*“ (Klimek, A. *Velké dějiny zemi Koruny české*. Svazek XIV. Praha 2002, citace: s. 29)

¹⁷³ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 332

Na vzestup antidemokratických sil neváhala reagovat česká inteligence, a to jednak prostřednictvím své umělecké tvorby, a také tím, že mnozí z těchto intelektuálů začali intenzivně vstupovat do politického prostředí. Velmi často se také tito čeští intelektuálové (a nejen oni) aktivně podíleli na pomoc německým antifašistům, kteří na útěku před nacisty hledali útočiště právě v ČSR. Podle dostupných zdrojů prošlo do konce 30. let Československem na 10 000 německých emigrantů, pocházejících především z řad demokratické a levicové inteligence. A byli to opět čeští intelektuálové, díky kterým se z ČSR stala na čas nejen exilovou zemí, ale i základnou pro přežívání německé demokratické a humanistické kultury. Mnoho českých organizací poskytovalo těmto uprchlíkům z Německa či Rakouska materiální pomoc, někdy dokonce i pracovní příležitosti.

S rokem 1937 se Československo dostávalo do stále větší a větší mezinárodněpolitické izolace. V té době již bylo ze všech svých stran „obklíčeno“ totalitními a fašistickými režimy. To se samozřejmě velmi odrazilo i ve vnitropolitické situaci. Ještě větší pocit nejistoty, strachu z budoucnosti a beznaděje zapříčinilo úmrtí bývalého prezidenta T. G. Masaryka¹⁷⁴ (14. září 1937), který po své abdikaci (1935) sice již aktivně nezasahoval do politického dění v ČSR, ale byl i nadále považován za morální oporu demokratického režimu a za symbol záruky další existence Československé republiky.¹⁷⁵

Kdo ale v této době nabýval neustále na síle, a nebál se dávat najevo svou přibývajícím moc byla Sudetoněmecká strana (SdP), která se velmi okatě stavěla do role bojovníka za práva německého obyvatelstva v ČSR a byla to právě ona strana, které československá vládní koalice

¹⁷⁴ „Svět ztratil hrdinu,“ psaly svorně americké noviny. A Thomas Mann litoval: „Kdyby Evropa měla vedle sebe Masaryka ještě čtyři osobnosti jeho formátu, vyvíjely by se její dějiny podstatně lépe.“ A dramatik G. B. Shaw prohlásil: „Kdyby existovaly Spojené státy evropské, jako prezidenta bych si dovedl představit jedině Masaryka.“ Mahler, Z. *Ano, Masaryk*. Praha 2007, citace: s. 104

¹⁷⁵ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s.. 333

pomalou ale jistě přiznávala její roli mluvčího zastupujícího německé obyvatelstvo při dalším vyjednávání. Šlo de facto o výraz vnitřní rozkolísanosti vládní koalice, ve které sílily tendence, připravené jednat o ústupcích nacionalistickým silám německého tábora. SdP sama jednala podle pokynů a směrnic z Berlína a jejím posláním bylo přispět k rozkladu republiky zevnitř a vytvořit tak záminku pro zásah zvenčí.

Politika ústupků je jasně patrná např. na jednání ministerského předsedy agrární strany Rudolfa Berana na začátku roku 1938, který dokonce navrhoval získat SdP pro vstup do vládní koalice. To vyvolalo mezi lidmi obrovskou vlnu pobouření, většina z nich totiž požadovala vytvoření vlády, která by se stala skutečnou zárukou demokracie a obrany republiky. Co se týká ostatních koaličních stran, ty sice odmítaly jakékoliv ústupky Henleinovu hnutí, na druhou stranu však nedokázaly využít masové podpory zdola k posílení svých pozic.

V průběhu měsíce března roku 1938 se však došlo k velké události, která změnila dosavadní ubírání československé politiky. SdP se totiž povedlo „pohltnout“ německý Svaz zemědělců, německou křesťansko-sociální stranu a stranu živnostenskou. Vládní koalici záhy opustila i německá sociální demokracie a SdP se tak s konečnou platností stala dominantní politickou silou v prostředí německého obyvatelstva českých zemí. Demokratické strany a organizace se tak začaly ocitát v defenzivě.¹⁷⁶

O velký rozruch se postaral karlovarský sjezd SdP uskutečněný ve dnech 23. - 24. dubna 1938, kde byly formulovány požadavky, jejichž uskutečnění by znamenalo, vznik nového právního řádu¹⁷⁷.¹⁷⁸ Znamenalo

¹⁷⁶ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 334

¹⁷⁷ Hlavním požadavkem tohoto sjezdu SdP bylo uznání Němců v ČSR za svébytnou právní osobu, které je nutno přiznat právo na sebeurčení. Stavisko české politické reprezentace ke karlovarskému programu bylo většinou odmítavé. Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata*. Část II. Praha 2008, s. 109

¹⁷⁸ 22. června bylo britskému a francouzskému vyslanci předáno memorandum, které bylo osobně sepsáno prezidentem E. Benešem a de facto shrnovalo dosavadní průběh jednání

by to také, že by moc v československém pohraničí přešla do rukou SdP a de facto by tak vznikl stát ve státě.¹⁷⁹

Po proběhnutí anšlusu¹⁸⁰ Rakouska k Německu byl v Československu okamžitě vyhlášen zákaz veřejných shromáždění. Jednalo se o reakci vlády, obávající se provokací sudetoněmeckého hnutí. Zatímco v českých oblastech bylo důsledně dbáno na to, aby se tento zákaz dodržoval, Henleinovo hnutí pořádalo v téže době několik desítek demonstrací, aniž by jim v tom kdokoli nějak zabránil. Teprve na konci dubna 1938 byl tento zákaz odvolán, neboť měly proběhnout tradiční prvomájové manifestace. Tyto manifestace se nakonec proměnily ve společné projevy odhodlání všech antifašistických sil k obraně demokracie a republiky^{181, 182}.

V tomto období se zároveň konaly volby do obecních zastupitelstev, tentokrát šlo ale de facto o měření sil mezi zastánci demokracie a fašismu. Henleinovci užívali rozmanité metody nátlaku v oblastech, v nichž měli převahu. Jednalo se o zastrašování, ale i o nejrůznější formy teroru vůči demokraticky smýšlejícím voličům.¹⁸³

premiéra se zástupci SdP. Mimo jiné byla část požadavků této strany Benešem označena za neslučitelné s demokratickými principy republiky, které navíc není možné aplikovat pro menší národnostní skupiny, např. Poláky, Rusíny na Slovensku a Židy. (Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata*. Část II. Praha 2008, s. 125)

¹⁷⁹ Klimek, A. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XIV. Praha 2002, citace: s. 314

¹⁸⁰ Připojení (v tomto případě Rakouska v 12. 3. 1938).

¹⁸¹ Benešovy úvahy tehdy již začaly vycházet z blížící se válečné hrozby, i když současně sliboval, že „chce udělat vše, co bude v jeho v silách, aby získal čas“, myslel tím nejen čas k dokončení zbrojení ČSR, ale i vyzbrojování Francie a především VB. Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata*. Část II. Praha 2008, s. 101, dále citace: tamtéž, s. 101

¹⁸² Pánek, J. Tůma, O. a kol.: *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 334

¹⁸³ Těsně před volbami teroristické úderné oddíly SdP útočily na schůze antifašistických organizací, přepadaly odpůrce nacismu a nebyly jim cizí ani atentáty na republikánsky smýšlející obyvatele bez rozdílu národnosti (Čech, Němec). Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 335

Zatímco vláda byla stále velmi nerozhodnou, představitelé československého kulturního života se rozhodli neprodleně jednat. Téhož roku byl vydán velmi významný manifest, který měl velkou váhu i v mezinárodním měřítku, a jenž byl znám pod názvem „*Věrní zůstaneme*“. Situace v pohraničí i zprávy o soustřeďování německých vojsk na našich hranicích donutily konečně i samotnou vládu k protiakci a 21. května 1938 vyhlásila mobilizaci dvou ročníků vojenských záloh. Jakmile jednotky ČS armády obsadily hraniční opevnění a získaly celou situaci pod kontrolu, začaly nacistické ozbrojené oddíly prchat ve zmatku do říše.¹⁸⁴ Posílení armády a obsazení urychleně budovaných pohraničních pevností vedlo okamžitě ke zklidnění vnitropolitické situace v republice.¹⁸⁵ Reakce VB a Francie, razící myšlenku appeasementu, na mobilizaci ČS armády, však byla velmi kritická. Naopak světová demokratická veřejnost toto opatření uvítala. Až série masových projevů v ČS donutila francouzskou vládu potvrdit svůj závazek, že v případě agrese vyšle pomoc k obraně československého státu. Velká Británie po velkém zaváhání taktéž vyjádřila svou svoji podporu. Česká veřejnost se však z této situace dlouho neradovala.

V květnu dosáhla SdP svého triumfu v (parlamentních) volbách. Více než 90% německých voličů vyjádřilo svou podporu hnutí, které otevřeně strnilo hitlerismu. Strana záhy ovládla většinu obcí v pohraničí a začala v nich prosazovat svou politiku. Také stupňovala svůj tlak na vládu, která neustále ustupovala jejím požadavkům. Nepomohla ani diplomatická návštěva lorda Waltera Runcimana do Prahy v srpnu téhož roku, jelikož sám Runciman začal ihned po svém příjezdu velmi čile navazovat kontakty s představiteli pronacisticky zaměřených kruhů z řad německých podnikatelů a německé šlechty.¹⁸⁶ Tato mise tedy vyšuměla do ztracena a rovněž následující kroky západních velmocí nasvědčovaly

¹⁸⁴ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 335

¹⁸⁵ Dejmek, J.: *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata*. Část II. Praha 2008, s. 101, dále citace: tamtéž, s. 117

¹⁸⁶ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 335

tomu, že se chtějí mermomocí vyhnout stůj co stůj odpovědnosti za vývoj situace ve střední Evropě.¹⁸⁷

12. září 1938 na sjezdu nacistické strany v Norimberku Adolf Hitler opakovaně obvinil Československo z potlačování národních práv a zároveň přislíbil sudetským Němcům, že se postará o jejich osvobození a připojení pohraničních oblastí ČSR k Velkoněmecké říši. To zavdalo sudetským Němcům možnost k pokusu o puč. V pohraničí tedy začalo docházet k nové vlně teroru a k řadě násilným činům, kterým se nevyhnuly ani oběti na lidských životech. To přinutilo ČS vládu k činu a 13. září 1938 vyhlásila stanné právo a tři dny poté rozpustila SdP. Vyhlášením stanného práva se ovšem veškeré odhlodlání vlády k obraně vlasti vyčerpalo, načež okamžitě naznačila ochotu k dalšímu jednání s fašistickými kruhy. Nepokusila se ani přenést ČS otázku na mezinárodní pole, což se později ukázalo jako veliká chyba.

15. září 1938 při návštěvě britského premiéra Nevilla Chamberlaina v německém Berchtesgadenu, Hitler otevřeně vydal souhlas k odtržení pohraničí českých zemí.¹⁸⁸ Tento a ještě další požadavky byly o čtyři dny později předány ČS vládě formou společné anglo-francouzské nóty, ve které mimo jiné stálo, že jestliže ČSR odmítne uposlechnout tyto požadavky, nebude moci nadále očekávat pomoc vyplývající ze spojenecké smlouvy s Francií.

¹⁸⁷ Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata. Část II.* Praha 2008, s. 101, dále citace: tamtéž, s. 131

¹⁸⁸ N. Chamberlain vycházel z předpokladu, že nebude-li Hitlerův požadavek anexe československých pohraničních území přijat, bude nacistický vůdce riskovat za jeho prosazení i evropskou válku, a že tedy jediná možnost, jak takové katastrofě zabránit, je „...naše ochota k jednání o určitých opatřeních k realizaci sebeurčení“. (Chamberlain byl totiž stále přesvědčen, že s Hitlerem lze seriózně jednat). Podle historika A. J. P. Taylora: „Chamberlain neviděl v nezávislosti ČSR britský zájem a sdílel Hitlerův odpor proti jeho spojenectví s Francií a obzvláště se sovětským Ruskem. Věřil též, že ČSR má nejistou pozici jak morálně, tak mocensky, dokud tři miliony Němců zůstávají v jejích hranicích.“ Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata. Část II.* Praha 2008, s. 152, dále citace: tamtéž, s. 152, dále (Klimek, A. *Velké dějiny zemi Koruny české. Svazek XIV.* Praha 2002, citace: s. 482

Prezident Edvard Beneš se v této situaci rozhodl podniknout poslední pokus vymanit republiku z mezinárodní izolace a to tím, že se obrátil na sovětskou vládu a požadoval od ní, aby ČS poskytla okamžitou pomoc, jestliže Francie splní své spojenecké závazky. Konečná odpověď byla kladná, avšak je patrné, že jde pouze o žádost formální.¹⁸⁹

Po mnoha jednáních bylo na Benešův návrh předáno anglické a francouzské vládě odmítavé stanovisko k jejich nótě, načež ještě téhož dne 19. září podnikli vyslanci obou zemí diplomatický zákrok, při kterém víceméně donutili vládu na nótu nakonec přistoupit (21. září), neboť hrozili, že pokud se tak nestane, nechá VB a Francie Československo svému osudu.

Bezprostředně na to, 22. září 1938 propukly v odpoledních hodinách v Praze první demonstrace, které nakonec donutily Hodžovu vládu podat ještě tentýž den demisi. Rozhodující osobností politického řízení státu se stal prezident Edvard Beneš¹⁹⁰, který v té chvíli bral na sebe větší odpovědnost, než která mu jakožto prezidentu ČSR náležela. Nejprve jmenoval novou vládu, do jejíhož čela byl jmenován generál Jan Syrový, národní hrdina z dob první světové války, zároveň ale i osoba nepolitická, která nemohla v této situaci splnit očekávání, která se do ní vkládala.

Po dalším neúspěšném jednání Chamberlaina s Hitlerem, ke kterému došlo ve dnech 22. a 23. září a ve kterých došlo ještě k rozšíření rozsahu německých nároků na ČS, vyhlásila československá vláda mobilizaci.

¹⁸⁹ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 336

¹⁹⁰ V jednom ze svých spisů, kde se zabývá česko-německými vztahy v ČSR uvádí toto: „Češi jsou ve svém celku demokratičtější, liberálnější, vývojovým sociálním doktrínám přístupnější, Němci ve své většině jsou konzervativnější, autoritativním režimům bližší, přístupnější a podléhají snáze agitaci a demagogické akci proti bolševismu, marxismu, antisemitismu a antidemokratismu...“ Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata*. Část II. Praha 2008, s. 82, dále citace: tamtéž, s. 82

Nato se 29. září 1938 konala v Mnichově tzv. „*Schůzka čtyř*“, jejíž účastníci (představitelé Německa, Itálie, VB a Francie) posléze podepsali „dohodu“ o odstoupení pohraničních území českých zemí Německu. Naši zástupci nebyli k tomuto jednání vůbec přizváni, byl jim pouze následně sdělen výsledný text dokumentu.¹⁹¹

Po zvážení všech okolností se československá vláda rozhodla ke kapitulaci¹⁹².¹⁹³ Největší vina padla jednoznačně na Beneše¹⁹⁴, podle kterého nemělo ČS za daného stavu nadějí na úspěch, na druhou stranu byl přesvědčen o tom, že v nejbližší době dojde k vypuknutí velkého evropského konfliktu, v jehož rámci se bude řešit i ČS otázka. Po poradě s vládou mnichovský diktát 30. září 1938 přijal. ČS armáda musela následně opustit všechny pohraniční oblasti a německé jednotky zahájily 1. října obsazování československého území podle nadiktovaných pásem. (Začátkem listopadu si Německo vymohlo ještě připojení více než sta českých obcí na Jilemnicku, Československu a Chodsku.) 4. října 1938 podala úřednická vláda generála Jana Syrového demisi a 5. října abdikoval ze své funkce prezident Edvard Beneš. Tímto aktem po

¹⁹¹ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 337

¹⁹² Pozitiva: kvalita československé armády -) vysoká úroveň pěchot. zbraní, kvalitně vyzbrojené dělostřelectvo, dobrý výcvik ČS vojáků, negativa: zpoždění v motorizaci armády, zaostalé bojové vlastnosti letecké techniky oproti Německu, „protáhlé“ území ČS strategicky nevýhodné, ¼ vojáků v armádě německé národnosti -) otázka jak se zachovají v případě vypuknutí boje. Generální štáb odhadoval schopnost ČS armády bránit se po dobu asi 3 týdnů. Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 338

¹⁹³ Odmítnutí anglo-francouzského plánu by bylo v dané mezinárodní konstelaci znamenalo prakticky jistou agresi Německa proti ČSR v několika příštích dnech, a třebaže republika byla na válku celkem připravena, prezident dobře věděl, že výstavba armády a jejich opevnění není zdaleka dokončena a že zvláště v otázkách protivzdušné obrany existují vážné nedostatky. Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata. Část II*. Praha 2008, dále citace: s. 156

¹⁹⁴ Jistě stojí za zmínku, že po Mnichovu se Beneš začal těšit velké prestiži u značné části politické veřejnosti v západní Evropě a také v USA, kde byly jeho schopnosti a postupné kroky vykonané v průběhu předcházejících krizí považovány hlavně jako téměř sebeobětování ve prospěch evropského míru. Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata, Část II*. Praha 2008, dále citace: s. 186

necelých dvaceti letech skončila existence první Československé republiky.¹⁹⁵

4.3 Československo v pomnichovském období a v letech 2. světové války (1938-1945)

Územní ztráty se dotkly i nároků Polska a Maďarska na některé části ČS. Okupované území českých zemí mělo celkovou rozlohu 28 942, 66 km². Na asi 78% této plochy se utvořily Říšská župa Sudety a zbytek byl připojen přímo k Německé říši. Podle tehdejších odhadů se do říše „vrátilo“ 3,4 miliony sudetských Němců a zabrané území představovalo zhruba 38% z celkové plochy Československé republiky. V odtrženém pohraničí zůstalo podle odhadů necelých 400 000 Čechů.¹⁹⁶

Na území Říšské župy Sudety byly již od prvních dnů uplatňovány rasistické norimberské zákony a cílem tamějších úřadů a zvláště pak gestapa bylo donutit židovské občany k opuštění říšských území. Tento proces nabyl velkých rozměrů již v říjnu téhož roku, kdy začalo docházet k přímé internaci Židů v improvizovaných táborech a také k protižidovským pogromům, jako byla tzv. *křišťálová noc* z 9. na 10. listopadu 1938. Toto protižidovské tažení nemělo pouze rasové, ale i zjevné hospodářské motivy, jelikož nacisté upínali svou pozornost na továrny, obchody, finanční kapitál a na další hodnoty, jež byly v držení židovských majitelů. Protižidovské tažení, které se protáhlo až k přelomu let 1938/9 vedlo k prudkému vyvolání vlny židovské emigrace do vnitrozemí Česko-Slovenské republiky. Nakonec se nacistům podařilo vyhnat z oblasti pohraničí většinu židovstva, načež začalo árijské

¹⁹⁵ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 338

¹⁹⁶ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 343 - Dále se tímto touto problematikou, tedy politickým fungováním, správou a životem v okupovaných částí ČS zaobírat nebudu, jelikož to přesně nesouvisí s tématem mé diplomové práce, mohu ale odkázat ty, kteří se touto jistě velmi zajímavou tematikou chtějí zabývat, na vynikající práci Jaroslava Pánka, Oldřicha Tůmy ad. „*Dějiny českých zemí*“, kde naleznou jistě odpovědi na všechny své otázky.

obyvatelstvo doslova obsazovat byty, obchody, ordinace a advokátní kanceláře, které až dosud patřily právě židovskému obyvatelstvu. Zde je třeba uvést tu skutečnost, právě tento počin německých okupantů zpochybňuje tvrzení některých sudetoněmeckých historiků a publicistů, že místní obyvatelstvo nemělo o protižidovské perzekuci ani ponětí a že se jí tedy ani osobně neúčastnilo...¹⁹⁷

Na okupovaném území zůstala ale necelá polovina českého obyvatelstva. Ztratili však téměř zastoupení ve všech sférách politického, správního, hospodářského i kulturního dění. Většina českých škol byla uzavřena, česká mládež nesměla nastoupit do jakékoli české střední či vyšší školy. Nevycházel český tisk, nehrálo se divadlo, rozhlas ani film. Naprostá většina obyvatel (asi 52 900) získala téměř automaticky německou státní příslušnost s právy říšských občanů. Češi, kteří odešli do vnitrozemí, dosud neokupované částí ČS pak těchto práv pozbývali, měli pouze německou státní příslušnost, což jim však stačilo pro zachování majetku. Byly jim dávány potravinové lístky a měli stejné platy jako Němci, nesměli ale zastávat vedoucí místa nebo posílat své děti do studií. Na rozdíl od Čechů s říšským občanstvím nemuseli rukovat do německé armády.¹⁹⁸

6. října 1938 na základě dohody s dalšími stranami vyhlásila Hlinkova slovenská ľudová strana (HSL'S) v Žilině autonomii Slovenska.¹⁹⁹ Následně byla ustanovena autonomní vláda s předsedou Jozefem Tisem a tři dny na to byla sestavena autonomní vláda také v Podkarpatské Rusi v čele s Andrejem Bródym.

Druhá polovina října a listopad 1938 se nesly v duchu budování „nové“ Druhé republiky. Vládnoucí stranou se stala Strana národní jednoty v čele s Rudolfem Beranem a Národní strana práce s Antonínem

¹⁹⁷ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 344

¹⁹⁸ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 345

¹⁹⁹ Dejmeck, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata*. Část II. Praha 2008, s. 194

Hampl. Novým prezidentem se stal 30. listopadu 1938 JUDr. Emil Hácha, který krátce po svém zvolení do funkce jmenoval novu „ústřední“ vládu s Rudolfem Beranem jako premiérem.²⁰⁰ Ministři autonomních vlád všech částí Česko-Slovenské republiky byli členy ústřední vlády a rozhodovali společně o finančních otázkách či o otázkách obrany a zahraniční politiky. 15. prosince 1938 byl vydán tzv. zmocňovací zákon, schválený Národním shromážděním, který dával vládě právo po dva roky vykonávat zákonodárnou moc, popříp. i upravovat či měnit ústavu.

Ústředním bodem jednání nové vlády a zároveň nejcitlivější bod její politiky byl vztah s Německou říší, jejíž vládní špičky chystali postupnou likvidaci Česko-Slovenska. Problematický se ukázal být i vztah Bratislavy vůči Praze. Na Slovensku se totiž plně prosadila politika HSL'S, uvnitř které sílily separatistické tendence k odloučení Slovenska od českých zemí. Tento vývoj událostí plně vyhovoval politice Berlína, dokonce někteří z luďáckých radikálů jednali s vědomím Jozefa Tisa v Berlíně o odtržení Slovenska od českých zemí. Na to samozřejmě zareagovala ihned pražská vláda a to tím, že její předseda Rudolf Beran předložil prezidentu Háchovi návrh, aby v případě neshody se slovenskými partnery na blížícím se jednání zprostil Tisovu vládu výkonu moci. Z noci 9. na 10. března k tomuto aktu opravdu došlo, Tisova vláda byla zproštěna výkonu moci a na Slovensku do doby nastoupení nové vlády jmenována vláda prozatímní. Ve snaze zabránit rozkladu republiky se premiér Beran odhodlal 6. března k dalšímu vládnímu zásahu, neboť se mu podařilo reorganizovat autonomní vládu v Podkarpatské Rusi.

Mocenská opatření vykonaná „ústřední“ vládou se však na Slovensku setkala s velkou nevolí v řadách radikálů z HSL'S, jejichž předseda Jozef Tiso dostal zanedlouho poté pozvání k návštěvě Berlína, kde se měli projednávat „slovenské záležitosti“.²⁰¹ 14. března, krátce po jeho návratu z Berlína do Bratislavy, začalo jednání Slovenského sněmu.

²⁰⁰ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 346

²⁰¹ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 347

Karol Sidor podal demisi své vlády a Tiso využil situace k tomu, aby poreferoval o výsledcích jeho cesty do Berlína. Několik minut po dvanácté hodině schválil Slovenský sněm samostatnost a vyhlásil Slovenský stát. Byla jmenována nová vláda, jejímž předsedou nebyl nikdo jiný než sám Jozef Tiso. Česko-Slovensko se tedy rozpadlo. 15. března Vorošínova karpátoukrajinská vláda vyhlásila pod vlivem zpráv z Čech a Moravy samostatný stát Karpatská Ukrajina.

14. března odjel na Hitlerovo pozvání do Berlína prezident Česko-Slovenské republiky Emil Hácha. V tu dobu již německá vojska obsadila Moravskou Ostravu, Místek a přilehlé okolí. V rozhovoru s Háchou Hitler oznámil své rozhodnutí obsadit zbývající části Čech a Moravy vojenskými silami a požadoval od Háchy jeho souhlas. Ten však nechtěl bez vědomí a souhlasy vlády nic podnikat, avšak vydán na pospas výhrůžkám a vydírání a po telefonickém rozhovoru s premiérem Beranem nakonec podepsal spolu s ministrem zahraničí Chvalkovským německo-české prohlášení a dne 15. března již německá vojska okupovala zbytek území českých zemí. Den na to, 16. března 1939 byl okupanty vydán výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava.

Vzniklý protektorát neměl vlastní zahraniční zastoupení ani právo na samostatnou armádu. Vládní vojsko mělo pouze symbolický ráz a plnilo jenom pomocné služby. Byl rozpuštěn parlament a zjednodušen politický život. V prezidentském úřadě nadále zůstal Emil Hácha, dále zde směla existovat jakási protektorátní vláda v čele s předsedou. Řízení německé okupační správy převzal po měsíci vojenské správy říšský protektor, kterým byl od roku 1939 do roku 1943 Konstantin von Neurath, poté ho v úřadu zastoupil Reinhard Heydrich (1941-1942), místo státního tajemníka pak zastával sudetský Němec Karl Hermann Frank, který byl navíc koncem dubna 1939 jmenován vyšším vedoucím SS a policie v protektorátu. (Roku 1943 byl Hitlerem jmenován do funkce státního ministra pro Čechy a Moravu, fakticky tak převzal všechnu výkonnou pravomoc okupačního režimu.)

Základními institucemi okupační správy se staly oberlandráty, dohlížející na činnost místní protektorátní správy.²⁰² Kontrolovaly protektorátní úřady a disponovaly právem zrušit jejich nařízení a ustanovit nařízení jiná, vlastní. Součástí okupačních sil byly policejní a bezpečnostní útvary rozsáhlého potlačovacího aparátu (*gestapo* – německá státní tajná policie, *SD* – Sicherheitsdienst, *Sipo* – Sicherheitspolizei a *Kripo* – Kriminalpolizei). Jejich úkol byl jasný – potírat veškerou činnost „nepřátelskou“ říši. Skutečnými nositeli státní moci se staly říšskoněmecké a okupační úřady, zatímco protektorátní české úřady fungovaly pouze jakožto jejich pomocné orgány. Cíl byl více než jasný – zajistit germanizační politiku vyhlazení českého národa a „začlenit“ české země do Německé říše. Tohoto cíle však Němci nebyli schopni dosáhnout během války, jelikož k tomu bylo zapotřebí nejen využití hospodářského potenciálu protektorátu, ale i českých pracovních sil.

Od června 1939 byly na území protektorátu uplatňovány zásady antisemitských norimberských zákonů proti židovskému obyvatelstvu – započalo se „konečné řešení židovské otázky“. V listopadu roku 1941 bylo v Terezíně zřízeno židovské ghetto, které však sloužilo pouze jako přestupní stanice na cestě do vyhlazovacích táborů na východě. K hromadným transportům docházelo od ledna 1942 do října 1944, během nich zahynula v plynových komorách drtivá většina Židů z českých zemí. Úplně stejný osud čekal i na Židy ze Slovenska a Podkarpatské Rusi.

Později se začalo i s přípravami k realizaci „*konečného řešení cikánské otázky*“. Většina českých a moravských Romů následně končila v koncentračních táborech v Osvětimi, Buchewaldu a Ravensbrücku.

Rok 1939 však v sobě předznamenával i první zárodky odporu v Protektorátu Čechy a Morava. Rozhořčení, obavy o vlastní existenci se začaly mezi českým národem projevovat různými formami spontánního

²⁰² Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 348

vzdoru. Sem můžeme zahrnout např. návraty k tradicím národní a kulturní minulosti, každé větší akce, které se stávaly součástí celonárodního vyjádření odporu a vyvrcholily bojkotem tramvajové dopravy 30. září a organizovanými demonstracemi po celém protektorátu.²⁰³ Hned na to následovaly otevřené represe ze strany okupantů.

Také se začal formovat organizovaný odboj. Z iniciativy blízkých spolupracovníků Beneš (Prokop Drtina, Jan Jína), a dále i mladších politiků novinářů a zaměstnanců státní správy se utvořilo tzv. „*Politické ústředí*“ (PÚ), v čele s výborem sestaveným podle předmnichovského politického zastoupení ve vládní koalici (Přemysl Šámal, Ladislav Rašín, Jaromír Nečas, Ferdinand Richter, František Hála aj.). Podle organizačního schématu československé armády byla utvořena vojenská organizace „*Obrana národa*“ (ON). Dalším významným odbojovým centrem byl „*Petiční výbor Věrní zůstaneme*“ (PVVZ). PÚ, ON a PVVZ²⁰⁴ na jaře roku 1940 vytvořily společnou centrálu zvanou „*Ústřední vedení odboje domácího*“ (ÚVOD).²⁰⁵

Český odboj musel již od svého počátku čelit střetům s okupačním bezpečnostním aparátem (gestapo, SD aj.). V průběhu let (konec 1939 – začátek 1940) docházelo i k několika vlnám zatýkání v řadách odbojářů, což samozřejmě velmi citelně zasáhlo jejich činnost. I přes řadu značných problémů se nakonec podařilo českému odboji na konci roku 1941 dosáhnout obdivuhodných výsledků;²⁰⁶ nadále vycházel ilegální tisk, působily ilegální sítě, došlo k rozvoji zpravodajské činnosti a co je velmi důležité, připravoval se rozsáhlý politický program poválečné obnovy ČS. Významnou úlohu sehrál již od počátku Protektorátu československý

²⁰³ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 349

²⁰⁴ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 350

²⁰⁵ ÚVOD se samozřejmě beze zbytku hlásil k zásadám hlásaným z Londýna Benešem, ve srovnání se skladbou Národního výboru byl však nepochybně „*levicovější*“. Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata*. Část II. Praha 2008, s. 253, dále citace: tamtéž s. 257

²⁰⁶ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 350

odboj v zahraničí. Postupně vznikala tři hlavní exilová centra – v Polsku, Francii a v USA, avšak po návratu E. Beneše z USA do Evropy v létě 1939 se hlavní centrum přeneslo do Paříže a Londýna, kde působili např. Jaroslav Stránský, Rudolf Bechyně, Eduard Outrata, František Moravec či bývalý vyslanec Jan Masaryk.

Roku 1939 byl k dohodě exilových politiků o ustavení „Československého národního výboru“ (ČSNV) se sídlem v Paříži. Také se začalo formovat československé vojsko v zahraničí. (Jeho základy vznikaly již koncem dubna 1939 v Polsku, o něco dříve ve Francii²⁰⁷).²⁰⁸ Nejvíce dobrovolníků pro zahraniční vojsko se shromáždilo v roce 1939 ve Francii, která je však odmítala přijmout do pravidelné armády, tudíž vstupovali tito českoslovenští dobrovolníci do „Cizinecké legie“. Pouze letci byli přijímáni přímo do francouzského letectva. Po francouzské kapitulaci bylo přes čtyři tisíce vojáků evakuováno do Velké Británie. Výsledky, kterých v bojích na tomto ostrovním státě dosáhly, je zařadily mezi nejúspěšnější letce v bitvě o Británii, která odrazila útok a zmařila veškeré pokusy Němců o invazi. Českoslovenští vojáci byli také činní v bojích na Středním východě a v severní Africe, viz (1940 – vznik *Československého pěšího 11. praporu* - Východního v Palestině pod vedení Karla Klapálka, v květnu 1942 byl tento prapor reorganizován na 200. československý protiletadlový pluk, počátkem září vznikla ve Velké Británii Československá samostatná obrněná brigáda).

V roce 1940 vydala Velká Británie prohlášení, ve kterém oficiálně uznala nejen československou prozatímní vládu, ale i celé prozatímní státní zřízení ČSR v exilu, které se skládalo z prezidenta Edvarda Beneše, exilové vlády v čele s Msgre. Janem Šrámkem a Státní rady,

²⁰⁷ Za elementární úkol celého odboje pochopitelně považoval „*dělat válku za všech okolností s sebou proti Německu*“. Proto měla být urychleně zahájena výstavba československé armády ve Francii, kde již byl poměrně početný rezervoár mnoha set vojenských profesionálů, a samostatné vojsko mělo být pokud možno postaveno i v Polsku. Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata*. Část II. Praha 2008, citace: s. 225

²⁰⁸ Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 351

která sloužila jako poradní orgán prezidenta republiky. Protože v tu dobu neexistoval žádný československý parlament jako zákonodárny orgán, přijímalo exilové státní zřízení právní normy formou dekretů prezidenta republiky.

18. července 1941 byla v Moskvě podepsána československo-sovětská dohoda o výměně vyslanců a vzájemné podpoře ve válce. Tato dohoda dále uznávala Československou republiku bez omezení a podmínek v její předmnichovské podobě. Téhož dne uznala československou exilovou vládu britská vláda a 31. července 1941 Spojené státy americké.²⁰⁹

²⁰⁹ Pánek, J. Tůma, O. a kol.: Dějiny českých zemí. Praha 2008, s. 352

5 ČESKOSLOVENSKO VERSUS ŽIDÉ: HISTORIE VZÁJEMNÝCH VZTAHŮ MEZI ČECHY A ŽIDY V PRŮBĚHU 30. LET 20. STOLETÍ NA ÚZEMÍ ČSR²¹⁰

5.1 Počátek: Formování česko-židovských vztahů v Československu

Tisíciletá historie česko-židovských vztahů odehrávající se na našem území je velmi rozmanitá a taktéž částečně rozporuplná, jelikož se vyznačuje jak obdobími a událostmi pozitivního rázu (rudolfínská doba, první Československá republika, současnost), tak i obdobími dosti negativního charakteru (středověké pogromy a vyhánění Židů, obviňování z rituálních vražd, novodobý antisemitismus). Jednotlivými počátečními obdobími i následným vývojem těchto vztahů se ve své práci věnovat nebudu, neboť mi již vzhledem k názvu práce přísluší zabývat se vzájemnými česko-židovskými vztahy odehrávajícími se konkrétně ve 30. letech 20. století. Protože je však toto období úzce spjato s fenoménem sionismu, považuji za vhodné, zmínit se alespoň v krátkosti o počátcích tohoto hnutí na našem území.²¹¹

Od konce 19. století můžeme sledovat jakési tři zřetelné směry či proudy, na které se židovstvo v Čechách a na Moravě myšlenkově rozdělovalo, přičemž každé z nich nabízelo své řešení židovské otázky. V první řadě tu byli ti Židé, kteří věřili, že se Židé musejí stát součástí české kultury a její politické sféry, dále ti, kteří viděli cestu v integraci do bohaté a rozmanité rakousko-německé kultury a v neposlední řadě také ti

²¹⁰ viz obr. č. 15, str. 247

²¹¹ Zahradníková, M. *Dějiny Židů v českých zemích.*, klíčové slovo: antijudaismus, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <www.neztratitviru.net/doc/metodika/Zide_v_ceskych_zemich_2006.doc>.

Židé, kteří se rozhodli dbát na svou židovskou příslušnost a kteří si zvolili následovat cestu sionismu^{212, 213}.

První vlastenecké židovské spolky byly v Čechách a také na Moravě zakládány již v první polovině 19. století, tedy ještě 60 let před založení sionistického hnutí Theodorem Herzlem (1860-1904). Jejich vytrvalost a houževnatost spočívala bezesporu v jejich historii, v židovském náboženství a v tradicích. Kontakty mezi českými a moravskými Židy s židovským osídlením v Palestině existovaly již od konce 17. století.²¹⁴ Již v roce 1836 založilo několik studentů spolek, který usiloval o obnovení židovské samostatnosti v Palestině. Tento spolek si samozřejmě kladl za cíl umožnit návrat podstatné části židovstva do „Země zaslíbené“. Další spolky byly zakládány na Moravě a to v letech 1894-1897, jako např. spolek „Sion“. V roce 1893 vznikl v Praze studentský sionistický spolek „Makabea“, který byl jakousi společnou reakcí na německou i českou asimilaci.²¹⁵ Členové spolku Sion se starali o vzdělávací a vlasteneckou osvětu mezi židovskými studenty. Spolku se však nikdy nepodařilo zcela přiblížit české a moravské Židy k idejím židovského vlastenectví. V roce 1896 přerušila Makabea svou činnost a dále existovala pod názvem „Verein der jüdischen Hochschüler in Prag“, o tři roky později s dodatkem „Bar Kochba“.²¹⁶

²¹² Židé v Československu 30. let I., klíčové slovo: asimilanti, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.infoglobe.cz/zajimavosti/zide-v-ceskoslovensku-30-let/>>.

²¹³ Jedním z důvodů vzniku tohoto židovského národního proudu, bylo vzniklé zklamání z nesvářených národních hnutí (českého a německého). Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 9

²¹⁴ Pojar, M. *Hilsnerova aféra a česká společnost 1899-1999*. Praha: Židovské muzeum v Praze, 2000, s. 9-10

²¹⁵ Tento spolek byl založen podle vzoru studentského sionistického spolku založeného roku 1882 ve Vídni a podle téhož vzoru také působil. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 9

²¹⁶ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 261

První sionistický kongres uspořádaný v Basileji v roce 1897 zavedl podnět k zakládání nových sionistických spolků v různých koutech Rakouska-Uherska. Je pravdou, že co českých zemí týká, větší ohlasu si získal sionismus na Moravě, než-li v Čechách. (Jedním z důvodů byl i fakt, že řada Herzlových žáků působících ve Vídni, byli židovští studenti z Moravy.²¹⁷

Právě tito studenti založili v roce 1894 sionistický klub s názvem „*Veritas*“. Právě tento klub dal později podnět k vytvoření jedné z odnoží Světové sionistické organizace v Brně a v dalších moravských městech. Jedním ze studentů, podílejících se na vzniku klubu *Veritas* byl i Berthold Feiwel (1875-1937), který se podílel na organizaci prvního sionistického kongresu v Basileji. V roce 1920 se stal ředitelem fondu „*Keren ha-jesod*“, který vznikl v témže roce a jehož cílem bylo podílet se na spolufinancování sionistického osidlování Palestiny.

Počáteční velmi rychlý vývoj sionismu na Moravě byl způsobem také tím, že celá tato oblast se nacházela blíže k židovským centrům v Haliči,²¹⁸ než-li ostatní oblasti.²¹⁹

Ale i v Čechách nakonec sionismus zapustil své kořeny a pomalu a jistě zde byly také zakládány různé sionistické spolky a za zmínku jistě stojí i ten fakt, že právě prvními zastánci sionistického hnutí byli Židé, žijící v české kulturní oblasti.²²⁰ Český asimilační židovský proud se soustředil zejména kolem „*Spolku českých akademiků-Židů*“ a v roce 1883 vznikla Národní jednota českožidovská, která disponovala vlastním tiskovým orgánem, což byly de facto první české židovské noviny tzv. „*Českožidovské listy*“. V roce 1897 byla ustavena „*Politická jednota*

²¹⁷ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 10

²¹⁸ Právě zde byla židovská tradice rozvinutější a také zde nedocházelo k tak velké asimilaci jako v Čechách. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 10

²¹⁹ Až do 1. světové války tvořili sionisté mezi Židy v Čechách menšinu. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 10

²²⁰ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 10

českožidovská“ a roku 1907 „*Svaz českých pokrokových Židů*.“²²¹ K mnohonásobnému rozšíření myšlenky sionismu do mnoha měst v Čechách i na Moravě přispěl zcela určitě tzv. Hilsnerův proces (1899) a různorodé výbuchy antisemitismu (1897-1900).²²²

Na přelomu 19. a 20. století byl sionismus reprezentován především studentskými organizacemi, jako byly např. „*Sion*“, „*Theodor Herzl*“ nebo „*Barissia*“, dále se sem řadily i různě tělovýchovné organizace - „*Ha-Gibor*“, „*Ha-Koach*“, „*Makabi*“.²²³

22. října roku 1918, tedy krátce před vznikem Československa, byla v Praze ustanovena *Národní rada židovská* (NRŽ)²²⁴ jakožto nejvyšší židovská instituce u nás.²²⁵ Až do vzniku ČSR 28. října roku 1918 odmítaly všechny pražské německy mluvící vzdělávací instituce uznat židovskou národnost.²²⁶ Po vzniku ČSR se situace změnila. Nejenže se Židé mohli svobodně přihlásit k „*izraelitskému náboženství*“, ale byla jim uznána i židovská národnost.²²⁷ Velkou měrou se o tuto skutečnost

²²¹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 261

²²² K židovské národní myšlence se tehdy hlásil především okruh mladých lidí ze střední třídy. Co se týká židovské „*velkoburžoazie*“, ta většinou sympatizovala s pokrokovou německou, později se sociálně demokratickou stranou. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 10

²²³ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 261

²²⁴ Tato rada vznikla vyhlášením sionistické federace v Čechách, která se později nechala slyšet, že se propříště bude nazývat Židovskou národní radou v Čechách. (Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 17)

²²⁵ citace: Židé v Československu 30. let, klíčové slovo: rada, sionisté, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.infoglobe.cz/zajimavosti/zide-v-ceskoslovensku-30-let/>>

²²⁶ Yegar, M: *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 14

²²⁷ ČSR jako jedna z mála zemí střední Evropy uznala židovskou národnost. (Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 262)

zasloužil nejen prezident ČSR T. G. Masaryk, ale také česká inteligence, mající vlastní zkušenosti z bojů za národní uznání, silně sympatizovala s úsilím Židů o uskutečnění jejich ideálů^{228, 229}.

Mezi významné osobnosti židovského původu, působící v této době na území ČSR, kteří svůj život zasvětili sionistickým myšlenkám a cílům, patřili např. Samuel Hugo Bergmann, původně důstojník rakouské armády, se stal jedním ze zástupců reprezentující československé židovstvo ve Výboru židovských delegací na Versailleské mírové konferenci.²³⁰ Spolu s Bergmannem²³¹ se zúčastnil mírové konference v Paříži i dr. Ludwig Singer, ústřední postava židovského národního hnutí. Po založení Národní strany židovské se Singer stal jejím předsedou, zároveň byl také poslancem československého parlamentu. Singer vykonával taktéž funkci předsedy Židovské národní rady, ve které setrval až do své smrti.²³²

²²⁸ Uznání židovské národnosti znamenalo nejen uznání židovské národní jednoty, ale také právo na kulturní a národní sebevyjádření Židů, které mělo za cíl formální snížení počtu příslušníků německé a maďarské menšiny v Československu. Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 262

²²⁹ Založení ČSR v čele s prezidentem T. G. Masarykem, prosazení myšlenky národní suverenity a demokracie podle zásad amerického prezidenta Woodrowa Wilsona, které směřovaly k sebeurčení jednotlivých národů, Balfourova deklarace nebo bolševická revoluce v Rusku, všechny tyto události měly obrovský podíl na vytvoření úplně nových podmínek pro československé Židy a zároveň vedly k posílení sionistického i národního židovského hnutí, které zaujímalo v oné době vůdčí roli ve veřejném životě Židů. Yegar, M. *Československo, sionismus Izrael*. Praha, 1997, s. 16

²³⁰ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 16

²³¹ V roce 1920 emigroval H. Bergmann do Palestiny, kde se v roce 1935 stal rektorem Hebrejské univerzity v Jeruzalémě. Citace: FFMU Brno - Hugo Bergmann, klíčové slovo: Bergmann,[citováno dne 26.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/bergmn.html>>

²³² Pojar, M. *Hilsnerova aféra a česká společnost 1899-1999*. Praha: Židovské muzeum v Praze, 2000, s. 12-14

Další velmi výraznou postavou byl světoznámý spisovatel a skladatel Max Brod (1884-1968), který se v roce 1918 velkou měrou zasloužil o založení československé Národní rady židovské, která se stala v nově vzniklé republice reprezentantem zájmů židovské národnostní menšiny a sám působil jako místopředseda této organizace.

V roce 1921 do Palestiny emigrovala první skupina mládeže z Čech, která zanedlouho po svém příjezdu založila kibuc Chafcejba. Tito mladí lidé patřili k první generaci průkopníků a přistěhovalců, kteří v období mezi oběma světovými válkami přišli do Palestiny.²³³

Židé, kteří v době Rakouska-Uherska toužili spíše po asimilaci a cítili se za součást německé kultury, měli v době ČSR zájem o oslabení této identifikace, naopak se zvýšil jejich zájem o spolupráci se sionisty. Naproti tomu zde existovalo poměrně velké množství asimilovaných Židů – Čechů, kteří se chtěli podílet na kulturní spolupráci s pokrokovými složkami českého národa, se najednou ocitl v nečekaných problémech, souvisejícími se vznikem republiky. Základnami antisionismu uvnitř židovské obce byly jednak extrémní náboženské kruhy ve východní části ČSR (Slovensko, Podkarpatská Rus), a dále komunistické hnutí.²³⁴

Sionisté byli již od počátku svého působení v ČSR zárukou organizovanosti židovské obce. Na základě mírové smlouvy požadovali vysokou míru autonomie. Jedním z příkladů této organizovanosti, píle a úsilí může být založení již zmiňované Národní rady židovské (22. 10.1918).²³⁵ Záhy po svém založení byl publikován seznam jejích členů. Zástupci jiných židovských obcí či organizací byli informováni o tom, že

²³³ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 16

²³⁴ Židé v Československu 30. let I., klíčové slovo: asimilanti, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.infoglobe.cz/zajimavosti/zide-v-ceskoslovensku-30-let/>>.

²³⁵ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 261

se mohou stát jejími členy, pokud budou s to, souhlasit s následujícími podmínkami:

- 1) Uznání židovské národnosti.
- 2) Plná občanská rovnost.
- 3) Práva národnostní menšiny.
- 4) Demokratizace židovské společnosti.

Přesně v den vyhlášení ČSR, představitelé NRŽ (Ludwig Singer, Max Brod) předložili představitelům Národního výboru memorandum, ve kterém byla popsána soudobá situace Židů a zároveň zde byly uvedeny požadavky, plné občanské a zákonné rovnosti, udělení kulturní autonomie v oblasti vzdělávání, zakládání židovských škol a vzdělávacích institucí, výuka hebrejského jazyka, možnost udržování a rozvíjení styků s palestinskými osadníky atd., to vše samozřejmě na základě plné spolupráce a loajality vůči státu.²³⁶ Všechny požadavky byly akceptovány a byly zohledněny i v československé Ústavě z roku 1920. Tímto aktem se Československo stalo první evropskou zemí, která uznala Židy za národ.²³⁷ Zanedlouho po schůzce s představiteli Národního výboru obdržela NRŽ telegram z hlavního sionistického úřadu v Berlíně. V telegramu stálo, že prof. T. G. Masaryk informoval Americkou sionistickou organizaci ZOA (Zionist Organisation of America), že se Židům z ČSR dostane všech občanských práv a že jejich práva i práva ostatních národnostních menšin budou taktéž novou republikou hájena.

²³⁶ Pražští sionisté začali vytvářet svůj program v době před vyhlášením ČSR i těsně po něm. Pracovali paralelně ve dvou směrech a to: v Praze navázali spolupráci s Národním výborem a prezidentem Masarykem, v zahraničí potom s Radou pařížské mírové konference ministrem zahraničí ČSR Edvardem Benešem, který mimo jiné prohlásil, že je stejného názoru jako Masaryk, tedy, že Židé, stejně jako ostatní národnostní menšiny v ČSR, by měli dostat plných občanských práv a svobod. Pokud budou někteří Židé toužit po asimilaci, mohou tak učinit, ale podle jeho názoru má sionismus přednost. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 22 - 23

²³⁷ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 18

Zároveň Masaryk sdělil, že chová k sionistickému a židovskému národnímu hnutí velké sympatie. Dále podotkl, že sleduje činnost sionistického hnutí a že si je jist, že jde o hnutí, usilující o mravní obrodu svého lidu...²³⁸

5.2 Masaryk a Židé – vzájemná pomoc

Kořeny vzájemných vztahů mezi Masarykem a židovskou národnostní menšinou i židovstvem obecně sahají až k Hilsnerovu procesu, probíhajícím v roce 1899.²³⁹ V Masarykových vzpomínkách se můžeme dočíst, jak vyrůstal ve zhoubném prostředí antisemitismu, v prostředí plného předsudky vůči této menšině. Mezi jeden z největších předsudků, který se držel mezi lidmi až do konce 19. století byla pověra o rituálních vraždách.²⁴⁰ K jakémusi oproštění od těchto zhoubných

²³⁸ Podobná slova T. G. M. byla uveřejněna i v New York Tribun 7. října 1918, kde Masaryk vyslovil závazek, že Židé budou v nové republice požívat stejných práv jako všichni ostatní občané. Krátce po svém nástupu do úřadu prezidenta republiky poskytl 31. prosince 1918 rozhovor L. Singerovi a M. Brodovi ad., kteří mu přišli poděkovat za jeho slova, která byla v podobě telegramu zaslána již zmíněné sionistické organizaci v Americe. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 18

²³⁹ Poblíž malého města Polná bylo v lesíku objeveno podřezané tělo devatenáctileté Anežky Hružové. Jelikož nebylo u těla oběti nalezeno tratoliště krve, přiklonilo se pátrání k pověře, že muselo jít zřejmě o rituální vraždu, které se musel dopusti nějaký Žid, aby z krve křesťanské panny mohl zhotovit těsto k přípravě macesů. Ze spáchání tohoto zločinu byl obviněn jistý pobuda Leopold Hilsner. Celá kauza začala rychle upadat do velmi pokleslé polohy – v kramářských písních se dokonce zpívalo: „*Nekupujte u židů cukr, kafe, mouku, zabili nám Anežku, modrookou holku!*“ Nutno ale podotknouti, že protižidovské nálady nebylo pouhou místní zvláštností – např. ve Francii tou dobou přerostly v antisemitský hon, jehož obětí nebyl nikdo jiný než důstojník Dreyfus. Na Ukrajině docházelo k pogromům atd. Mahler, Z. *Ano, Masaryk*. Praha 2007, s. 37, citace: tamtéž, s. 37

²⁴⁰ Pojar, M. *Hilsnerova aféra a česká společnost 1899-1999*. Praha: Židovské muzeum v Praze, 2000, s. 7-9

myšlenek se Masaryk osvobodil až na gymnáziu a poté především během univerzitních studií ve Vídni, kde se velmi často střetával s Židy a mezi mnohými z nich dokonce našel přátele. K případu Hilsnera se údajně začal zabývat z důvodů humanitárního pocitu a také z obav, že takovéto pověry vrhnou hanbu na český národ. V době, kdy přednesl svůj názor na tento proces a prokázal odhodlání snášet všelijaké ústrky, pronásledování atd., kterému musel tak často čelit, z něj učinilo symbol bojovníka za humánní cíle a také proti antisemitskému smýšlení.²⁴¹

Masaryk byl hluboce přesvědčen, že Židé jsou národem samostatným, a tudíž vždy projevoval nesouhlas s jejich asimilací. O této problematice psal již v roce 1883, tedy 14 let před Herzlovým vystoupením. O šest let později nechal publikovat další knihu týkající se marxismu. To bylo již v době po Herzlově vystoupení, o kterém Masaryk slyšel.²⁴² A právě v této publikaci je uvedeno, že Židé jsou homogenním národem, i když nemluví svým jazykem – hebrejštinou. Uvádí zde, že Židé potřebují dospět ke svému obrození, tj. sebeurčení. V sionismu viděl národní hnutí a mravní obrození židovství, i když projevoval značnou skepsi k možnosti návratu do Palestiny, jakkoli jej považoval za oprávněný.

Ve svých novinách „*Naše doba*“ publikoval články, zabývající se vývojem sionistického hnutí. V originále přečetl Herzlův „*Židovský stát*“ a články Achad Ha-ama. Jeho úzký vztah k sionismu se však ani v nejmenším nezamlouval similizovaným Židům – Čechům, kteří byli ve většinou stoupenci jeho strany, a tak se brzy Masaryk ocitl na tenkém ledě. V 1909 během interview s korespondentem týdeníku Lemberk (Lvov) uvedl, že dává najevo svůj plný souhlas se sionismem a s myšlenkou židovského osídlování Palestiny. Naopak vyslovil svůj

²⁴¹ Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina v Československu ve třicátých letech*. Praha 2004, s. 68-69

²⁴² Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 19

nesouhlas k židovské asimilaci, která prý nemá žádnou naději na úspěch. V jednom z dalších interview, které proběhlo pro noviny asimilovaných Čechů, uvedl, že neúspěšnou nadějí na židovskou asimilaci měl na mysli pouze polské a ruské Židy, a osidlování Palestiny je prý jen utopickou záležitostí, jelikož židovský problém se podle Masaryka nevyřeší vystěhovalectvím, naopak, Židé musí bojovat za svá práva v zemích svého současného bydliště. Kulturní asimilace je podle něj oprávněná a přirozená, ne však asimilace sňatková. Židé mohou přijmout naši (zdejší) kulturu a stát se Čechy. Dokonce i náboženství může podle Masaryka zmizet a nábožensky indiferentní Židé se mohou přiblížit k Čechům.²⁴³

Během 1. světové války vedl Masaryk jakýsi svůj zápas o podporu politické samostatnosti a uznání Československa. To byl také jeden z důvodů, proč udržoval styky s předními postavami sionistického hnutí, především s představiteli sionismu v Americe, kteří mu pomohli získat podporu prezidenta Woodrowa Wilsona. Američtí sionisté si Masaryka velmi vážili, jelikož měli neustále na paměti jeho boj proti Hilsnerově aféře ad. Masaryk si byl dobře vědom velkého vlivu, jaký měli Židé v americkém a evropském tisku, a mimo jiné se nechal slyšet, že právě sympatie těchto Židů velmi pomohly národní československé věci. S americkými sionisty vedl také dosti rozsáhlou korespondenci, kde se

²⁴³ Sympatie k židovství a sionismu Masarykovi nebránily v kritice těch, o nichž soudil, že až přehnaně projevují svůj rakouský patriotismus... V srpnu roku 1914 se Max Brod, pacifista, spolu se dvěma přáteli, Franzem Werfelem (1890-1945) a ještě jedním známým, pokusili získat Masaryka pro protiválečnou činnost. Přišli do redakce Času, kde Masaryk tehdy pracoval. Projevil k nim naprostou lhostejnost a podle Broda připojil varovnou větu: „*Radši se starejte, aby vaši krajané neprovokovali.*“ Otočil se k nim zády a zmizel. Někteří to interpretují jako varování, neznámo ovšem čím opodstatněné, německy mluvícím Židům, aby nedonášeli na Čechy podezřelé z nepřátelství vůči Rakousku. Možná měla tato událost něj. souvislost s Masarykovým rozhovorem s hrabětem Thunem, ve kterém ho žádá, aby vyřídil pražským německy mluvícím Židům, aby zmírnili své prorakouské sympatie, neboť nálady proti nim v Praze stoupají... citace: Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 20-21

velmi často zmiňuje o závazku, který zastával vůči židovské menšině poté, co Češi a Slováci získají nezávislost^{244 245}

V této době se také Masaryk vyjádřil kladně k Balfourově deklaraci, ve které viděl moudrý krok provedený britskou vládou, zavazující k podpoře vzniku židovské národní domoviny v Palestině. Svým přesvědčením si následně získal oblibu Židů sionistů i nesionistů po celém světě.

Kladně se vyjádřil i k otázce židovského národního hnutí a asimilace. Sdělil, že ČSR bude v Radě mírové konference podporovat vznik židovské domoviny v Palestině. Co se týká sporu mezi sionisty a asimilacionisty, přistupoval Masaryk k této problematice velmi opatrně a snažil se vždy zachovat neutralitu.²⁴⁶

22. března 1919 byla prezidentem Masarykem přijata delegace Židovské národní rady, v jejímž čele stál Max Brod. Tato delegace nejprve informovala Masaryka o své činnosti ve prospěch ČSR pomocí zahraničních židovských organizací.²⁴⁷ Prezident tato slova s díky přijal a poté Brodovi oznámil, že podpoří požadavky Židovské národní rady uznat židovský lid v československém státě, v němž žijí příslušníci různých národů a kde se i Židé musí rozvíjet svobodně.²⁴⁸

²⁴⁴ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 21

²⁴⁵ Za zmínku jistě stojí, že nejvyšší soudce Brandeis, mimochodem židovského původu, byl jedním z těch, kteří Masarykovi pomáhali formulovat prohlášení nezávislosti. Dalším důležitým Židem, se kterým se T. G. setkal a který mu následně nabídl svou pomoc byl předseda Výboru válečného průmyslu Baruch M. Mernard, díky kterému získal úvěr na získání zásob, proviantu, zbraní a munice pro české jednotky na Sibiři. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 22

²⁴⁶ Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina v Československu ve třicátých letech*. Praha 2004, s. 69-70

²⁴⁷ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 22

²⁴⁸ citace: Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 23

5.3 Postavení Židů v nové republice

Podobně se na toto téma vyjádřil i tehdejší ministr zahraničí Edvard Beneš, který 5. dubna 1919 přijal delegaci židovských zástupců na konferenci v Paříži, jejímž cílem bylo dosáhnout československé podpory pro židovské sionistické požadavky v Radě pařížské mírové konference. Tyto požadavky měly být následně s novým státem podepsány.²⁴⁹ Beneš se v této věci vyslovil kladně, avšak uvedl, že ČSR chce problém práv menšin řešit na širokém a obecném základě, v kontextu občanských práv, aniž by přitom musela být každá menšina jmenována. Dále podotkl, že budou-li zvlášť uvedeni Židé, budou se muset také uvést jednotlivá práva Němců, Rumunů, Maďarů a Poláků.²⁵⁰ Rada konference tento názor přijala za platný a 25. srpna byl tento návrh přijat. Židé na tento výsledek reagovali zklamaneč, nakonec však návrh přijali, avšak s tím, že do mírové smlouvy byl zahrnut odstavec, který sliboval ochranu práv menšin v nových středoevropských státech. 10. září 1919 byla tato smlouva podepsána i Československem a daný odstavec byl obsažen i Ústavě republiky, přijaté 29. února roku 1920.²⁵¹ Československo se tímto aktem stalo prvním státem, ve kterém byla úředně uznána židovská národnost. Zajímavé na tom také je, že až doposud byl za rozhodující faktor v určení národnosti považován jazyk, ale podle ČS Ústavy z roku 1920 se mohli příslušníci židovského náboženství přihlásit k židovské národnosti, nehledě na jejich mateřských jazyk, který mohl být jakýkoliv.

Na druhou stranu měl tento čin své (principiální) i zjištěné pozadí. Masaryk totiž v promluvě ke členům Židovské národní rady uvedl:²⁵² „, že

²⁴⁹ Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina v Československu ve třicátých letech*. Praha 2004, s. 89-90

²⁵⁰ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha, 1997, s. 23

²⁵¹ Politika československých vlád vůči národnostním menšinám (1918-1938), klíčové slovo: 10. září, ochrana menšin, [citováno dne 26.03.2012]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/file/637455/NAR_MENS_MONOGR_20_stran.pdf>

²⁵² Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 24

*Čechoslováci nemohou upírat jiným to, co sami žádají sami pro sebe.*²⁵³

Bylo tím míněno, že z hlediska mravního, je podle Masaryka vždy rozhodující fakt, že je na tom lépe Žid, který se otevřeně hlásí a je si vědom svého židovství, než ten, který se chce asimilovat a sounáležet (patřit) k jinému národu. Co se týče té zjištěné stránky je jisté, že uznání židovského národa oslabilo německou a maďarskou menšinu, jelikož jazykem mnohých Židů byla němčina či maďarština a bez uznání židovské národnosti by se museli přihlásit k Němcům nebo Maďarům. Takhle se však mohl lehce zmenšit počet příslušníků německé a maďarské menšiny.

Přijetí sionistických požadavky Masarykovou vládou vyvolalo velkou vlnu nevole u asimilovaných Židů, kteří si říkali Židé – Češi. Tvrdili totiž, že židovství není nic jiného než náboženství, a to jediné je odlišuje od ostatních Čechů.²⁵⁴ Na toto téma byla dokonce rozvedena ostrá diskuze v jejich časopise „Rozvoj“. Stín na všechny tyto události však postupně vrhne antisemitismus, který se začal šířit v roce 1918 a to po celém státě. Dotkl se především mnoha židovských uprchlíků, kteří prchali do ČSR z důvodu vojenského obsazení Haliče.²⁵⁵ Mnoho židovských organizací včetně sionistů se jim snažilo za každou cenu pomoci, především šlo o snahu získat finanční prostředky z vládních i

²⁵³ citace Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 24

²⁵⁴ Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina v Československu ve třicátých letech*. Praha 2004, s. 57-58

²⁵⁵ Tyto nepokoje vzbudily protesty nejen pražské Národní rady židovské, ale také Světové sionistické organizace (SSO). Např. prezident SSO Chajim Weizmann se celou záležitostí dosti podrobně zabýval. Neváhal spojit se prostřednictvím jiných politických činitelů s ČS vládou a snažit se o zrušení příkazu vypovězení asi 17 000 židovských uprchlíků zpět do Haliče, což se mu nakonec povedlo, jelikož československá vláda v polovině prosince roku 1918 skutečně zrušila příkaz k odsunu válečných uprchlíků. Je ale pravdou, že Weizmann ve svém zájmu o Židy v ČSR neustal. Kritizoval např. stále se zhoršující situaci Židů na Slovensku, cituje dokonce úryvky z antisemitských článků několika slovenských novin a tvrdí, že podobné jevy jsou v přímém rozporu s politikou ČSR proklamované v Paříži. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 26-27

soukromých zdrojů. Příchod těchto uprchlíků (odlišujícími se nejen oblečením, ale i zvyky od českých či moravských Židů), vyvolal velké diskuze jak mezi samotnými Židy, tak i mezi českou intelektuální nežidovskou elitou, jejíž příslušníci se domnívali, že tito uprchlíci jsou jasným důkazem toho, že se Židé nemohou nikdy plně asimilovat a i kdyby, bylo by to jen ke škodě českého národa. Myšlenka vybudování židovského státu mimo hranice Evropy nacházela u Čechů stále výraznější podporu.²⁵⁶

V prvním období republiky došlo na mnoha místech i četným incidentům namířených proti Židům, avšak i přes to se dá říci, že meziválečné Československo bylo méně antisemitské než ostatní země střední Evropy. Nepokoje, které propukly v roce 1920, mající přímou souvislost se zvolením třetího židovského ministra, byly poslední veřejnou demonstrací nenávisti vůči Židům až do mnichovské krize v letech 1938.²⁵⁷

5.4 Židovské strany, spolky a hnutí v letech 1919-1938

3. – 6. ledna 1919 se v Praze uskutečnila konference 340 mladých z Národní rady československých Židů.²⁵⁸ Šlo de facto o snahu sjednotit všechny části židovské komunity do jednoho celku. Úvodního zasedání se zúčastnili i někteří členové vlády. Chajim Weizmann a Nachum Sokolov dokonce poslali blahopřejné telegramy. Na konferenci byla patrná jistá převaha sionistů, která se projevila v tom, že konference vyzvala k přípravě vybudování židovské národní domoviny v Palestině pod britskou správou a jmenovala delegáty do mírové rady v Paříži, mezi

²⁵⁶ citace Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 25

²⁵⁷ Liga proti antisemitismu, klíčové slovo: antisemitismus, [citováno dne 14.03.2012]. Dostupné z: <http://antisemitismus.wz.cz/LPA_clanky/Zide_prvni_republika.htm>.

²⁵⁸ Proti statutu Národní rady židovské jakožto jediného reprezentanta ČS židovstva brojilo jak hnutí asimilovaných Židů – Čechů, tak i krajně ortodoxní strany. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 30

nimiž byl i již zmíněný Hugo Bergmann. Právě na této konferenci byla založena Židovská strana Československa, která měla jasný cíl – zajistit reprezentaci židovské národní menšiny v institucích nového státu. Přidaly se k ní všechny sionistické skupiny, až na Po'alej ha-cijon (Dělníci Sionu). Vznik Židovské strany znamenal opravdový obrat v židovském boji za politická práva a uznání, jelikož právě Židovská strana se stala jedinou centrální politickou židovskou stranou, vyvíjející aktivity v záležitostech židovské obce v ČSR.²⁵⁹ Pracovala samostatně, a co je zajímavé, navzdory všem přátelským snahám oddělená od sionistické organizace.²⁶⁰ Židovská strana se snažila získat zastoupení židovské menšiny také na komunální a parlamentní úrovni. K zastoupení v okresních radách i místních správách docházelo již na samém začátku, avšak k zastoupení v parlamentu došlo až v roce 1929 jako výsledek koalice s Polskou sociálnědemokratickou stranou.²⁶¹

5. ledna 1919 se paralelně s konferencí Národní rady židovské konal i sionistický sjezd, jehož se zúčastnili vedoucí představitelé sionistického hnutí z Čech, Moravy a Slezska, i ze Slovenska přijelo několik zástupců. Na sjezdu byl jmenován dočasný Ústřední sionistický výbor, který si kladl za cíl zorganizovat Sionistickou organizaci v ČSR.

Na sjezdu byla také definována sionistická oblast na Slovensku (sídlo v Bratislavě) a Podkarpatské Rusi k již existující sionistické oblasti české a moravsko-slezské.²⁶² Prezidentem sionistického hnutí

²⁵⁹ Borek, D. *Židovské strany v politickém systému Československa 1918-1938*, Moderní Dějiny, 11. svazek. Praha 2003, s. 60-62

²⁶⁰ citace Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 29-30

²⁶¹ Do parlamentu byli tehdy zvoleni dva zástupci za Židovskou stranu – Julius Reisz a Ludwig Singer. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 30

²⁶² Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 30

v Československu byl ustanoven Joseph Rufeisen (1887-1949), který ve své funkci setrval až do roku 1938.²⁶³

V letech 1919 – 1938 se konalo asi dvanáct sjezdů, na kterých byly vytyčeny jednotlivé kroky a úlohy sionistického hnutí, vedly se různé diskuze vedené na všech úrovních – vydávání knih, brožur, časopisů atd.²⁶⁴

Sionistické hnutí vkládalo mnoho úsilí do záležitostí týkajících se židovských obcí, které také pohlcovaly značnou část její energie. Všechny židovské obce na Moravě a v sudetském pásmu Čech byly pod vedením sionistů. Nějakou dobu se pod jejich vedením ocitla i pražská obec. V některých městech zastupovali sionisté židovskou menšinu v městských zastupitelstvech. V roce 1929 pak poprvé zasedli sionističtí zástupci z Židovské strany do Poslanecké sněmovny ČSR.²⁶⁵

V meziválečném období byly v ČSR zakládány různé sionistické strany a organizace. Některé z nich existovaly již před 1. světovou válkou. Nejednalo se o žádný jednotný celek, ale o mozaiku všemožných skupin a směrů, politických organizací a ideologických proudů. Různily se v názoru na budoucnost židovstva, v otázce národního obrození i na místo Palestiny jako nové židovské domoviny. Mezi ty nejdůležitější organizace můžeme zařadit: Tchelet lavan,²⁶⁶ Ha-Chaluc²⁶⁷.²⁶⁸ Jiné

²⁶³ JTA (Jewish News Archive) - Joseph Rufeisen, klíčové slovo: Rufeisen,[citováno dne 30.03.2012]. Dostupné z: <<http://archive.jta.org/article/1949/09/23/3021231/dr-joseph-rufeisen-former-head-of-czech-zionist-organization-dies-in-tel-aviv>>

²⁶⁴ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 31

²⁶⁵ Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina v Československu ve třicátých letech*. Praha 2004, s. 60-62

²⁶⁶ Tchelet lavan - hebrej. „*Modrá a bílá*“. Židovské mládežnické hnutí, které vzniklo v roce 1919 z organizace Jüdischer Wanderbund (založené 1912 v Berlíně a o rok později v Praze). Po první světové válce členové Tchelet lavan organizovali výuku zemědělských prací jako přípravu na vystěhování do Erec Jisra'el. Zemědělský výcvik byl nutností, neboť bez něj nebylo možné získat povolení k přistěhování – certifikát, který vystavovala britská mandátní správa. Organizovali letní i zimní tábory a semináře. V roce 1920 asi padesát členů založilo v Palestině

mládežnické hnutí, *Ha-Šomer ha-ca'ir*²⁶⁹ se objevilo v roce 1920 na Slovensku a Podkarpatské Rusi, kde začalo podnikat své aktivity. Mělo však velké množství sporů s Židy, kteří se přikláněli ke komunistické straně. Mezi všemi třemi organizacemi a mezi Sionistickou organizací Československa panovaly v té době velmi vřelé a přátelské vztahy.²⁷⁰

Mezi další významnější sionistická hnutí v Československu patřilo např. revizionistické hnutí stoupců Vladimíra Žabotinského (1880-1940). Na Slovensku mělo např. velmi silnou pozici hnutí Mizrachi. Oficiálně se nepřipojilo k zemské sionistické organizaci, ale navazovalo s ní spolupráci především v záležitostech ohledně života židovské obce v ČSR. Dalším významným mládežnickým hnutím bylo Sdružení židovské mládeže *El Al*, založené v lednu 1937. Zpočátku šlo o diskuzní klub nemající více než 50 členů. Jejich cílem bylo obeznámit česky hovořící Židy s myšlenkou sionismu.

Až do počátku 2. světové války pracovaly v Čechách také různé sportovní sionistické kluby jako např. *Ha-Koach*²⁷¹, *Ha-Gibor*²⁷² a nejpočetnější *Makabi*.²⁷³

zemědělskou osadu Chefciba. Mezi členy Tchelet Lavan patřil i Rudolf Slánský(1901-1952), pozdější generální tajemní KSČ, který byl v roce 1952 odsouzen k trestu smrti. (citace: Židovské dějiny – Techelet Lavan, klíčové slovo: Techelet Lavan, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.zidovskedejiny.cz/cz2/resources/dict/techelet>>.

²⁶⁷ *Ha-Chaluc* – hebrej. „*Průkopník, Pionýr*“. Mládežnická sionistická socialisticky zaměřená organizace, která zastřešovala několik menších sionistických skupin. Jejím hlavním cílem bylo vystěhování do Erec Jisra'el. Na Slovensku se tato organizace stala základem sionistického hnutí. (citace: Židovské dějiny - *Ha-Chaluc*, klíčové slovo: *Hechaluc*, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.zidovskedejiny.cz/cz2/resources/dict/hechaluc>>.

²⁶⁸ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 33

²⁶⁹ *Ha-Šomer ha-ca'ir* – hebrej. „*Mladý strážce*“, pozn. aut.

²⁷⁰ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 36

²⁷¹ *Ha-Koach* – hebrej. „*Síla*“, pozn. aut.

²⁷² *Ha-Gibor* – hebrej. „*Hrdina*“, pozn. aut.

Vstřícnost Československa k židovským národním tužbám a přáním a otevřená podpora sionismu ze strany T. G. Masaryka některých předních českých intelektuálů vedla k získání zvláštního postavení ČSR ve Světové sionistické organizaci. Není tedy náhodou, že právě v meziválečném období hostila naše země tři sionistické kongresy,²⁷⁴ a to: XII. sionistický kongres v Karlových Varech (od 1. – 14. září 1921), kterého se zúčastnil i T. G. Masaryk a předseda vlády Edvard Beneš, XIII. sionistický kongres rovněž v Karlových Varech v roce 1923 a XVIII. sionistický kongres v roce 1933 v Praze.²⁷⁵

V Československu také proběhlo setkání výboru Ha-Po'el ha-cijoni²⁷⁶ v roce 1921, zasedání úřadů Palestiny a různých sionistických stran (Ha-Po'el ha-ca'ir – Ca'irej Cijon,²⁷⁷ Ha-Mizrachi, Radikálních sionistů, revizionistického hnutí atd.²⁷⁸ Do Československa přijížděli sionističtí vůdci nejvyšších funkcí, setkávali se zde s předsedy vlád a navštěvovali židovské obce a pořádali pro židovskou veřejnost přednášky. V roce 1925 navštívil ČSR i Chajim Weizmann, Menachem Usiškin,²⁷⁹ Vladimír Žabotinskij a Nachum Sokolov²⁸⁰. Byli přátelsky přijati prezidentem Masarykem i Edvardem Benešem.

²⁷³ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 37-38

²⁷⁴ Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina v Československu ve třicátých letech*. Praha 2004, s. 60-62

²⁷⁵ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 262

²⁷⁶ Ha-Po'el ha-cijoni – hebrej. „Sionistický dělník“, pozn. aut.

²⁷⁷ Ha-Po'el ha-ca'ir – Ca'irej Cijon hebrej. „Mladý dělník – mládež Sionu“, Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 37-38

²⁷⁸ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 39

²⁷⁹ Menachem Usiškin – celým jménem Avraham Menachem Mendel Usiškin (1863 – 1941), sionistický aktivista, předseda Židovského národního fondu v mandátu Palestina. Jewish Virtual Library - Menahem Ussishkin, klíčové slovo: Ussishkin, [citováno dne 21.03.2012]. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/judaica/ejud_0002_0020_0_20251.html>.

Vztahy Masaryka a ČS vlády se SSO byly daleko provázanější, než by se na první pohled zdálo, jelikož mezi oběma stranami existovaly kontakty v politických a přesně cílených záležitostech.²⁸¹

5.5 Masaryk v Palestině

Masaryk se již od počátku velmi zajímal o sionistické hnutí a také dokázal ocenit snahu, se kterou sionisté přistupovali při budování židovské domoviny v Palestině. Nebyl ale ani zdaleka filosemitou, za určitých okolností dokázal být k Židům kritický a ve věci osidlování Palestiny byl značně skeptický. Pochyboval totiž, že by se Židé mohli vypořádat s arabským odporem, a taktéž měl značné pochyby i o úmyslech Velké Británie vybudovat židovskou domovinu proti vůli Arabů. Jisté výhrady měl i ke kolektivistickému „komunistickému“ osidlování Erec Jisra'el. Přesto úsilí, které sionisté do Palestiny vkládali, velmi obdivoval.²⁸² Jedním z důkazů je např. otevření československého generálního konzulátu v Palestině v roce 1926.²⁸³ V následujícím roce dokonce Masaryk sám Palestinu navštívil. Jednalo se o jeho první delší zahraniční návštěvu od konce války. A byl také prvním prezidentem, který po válce tuto zemi navštívil. Doprovod mu dělala jeho dcera Alice. O organizaci celého pobytu se staral československý konzul v Jeruzalémě.

²⁸⁰ Nachum Sokolov – sionistický vůdce, spisovatel, překladatel (1859 – 1936). V roce 1933 byl v Praze opět zvolen prezidentem Světové sionistické organizace. Sokolov se setkal s Masarykem již z doby 1. světové války, kdy se potkávali v Britském muzeu v Londýně, kde Sokolov pracoval na své knize o vzniku sionismu a Masaryk na knize o formování českého národa. Jewish Encyclopedia - Nahum Sokolow, klíčové slovo: Sokolow, [citováno dne 21.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.jewishencyclopedia.com/articles/13836-sokolow-nahum-b-joseph-samuel>>.

²⁸¹ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 40

²⁸² Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 41

²⁸³ Konzulát následně fungoval i po celé období 2. světové války ve službách londýnské exilové vlády. Podílel se mj. na ustavení československé jednotky na Blízkém východě, která operovala v rámci britské armády. citace: Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 262

Po příjezdu zaměřil Masaryk svou pozornost na Jeruzalém, svou návštěvou ale poctil i nové zemědělské usedlosti založené československými přistěhovalci. Zajímala ho také komunita ortodoxních „starousedlíků“, kteří se stavěli proti sionismu, a jejichž velká část pocházela ze Slovenska.²⁸⁴

Během své návštěvy se snažil získat co nejvíce informací týkajících se příčin návratu některých Židů z Palestiny, zajímal se i o problémy spojené s dětskou úmrtností a o vztahy mezi Židy a Araby v této oblasti. Masaryk neopomněl ani položit věnec květin na vojenském hřbitově na Har ha-Cofim.²⁸⁵ Při jedné návštěvě v synagoze přirovnal rabín Avraham Jicchak Kook jeho osvoboditelské úsilí s nadějí Židů v Palestině. Masaryk nato vyjádřil naději ve svobodné soužití Židů v jejich „*Zemi zaslíbené*“. Třetí den podnikl výlet k Jordánu a odpoledne do Tel Avivu. V následujících dnech navštívil jednotlivé kibucy např.: „*Bejt Alfa*“ (založený přistěhovalci z ČSR), Ejn Charod, Tel Josef. Zajímala ho ekonomická struktura jednotlivých kibuců, výchova dětí atd. 14. dubna navštívil Masaryk Kafarnaum, Nazaret a Haifu, kde navštívil další ze skupin československých přistěhovalců a také mošav „*Nehalel*“. Dotazoval se na každodenní život těchto přistěhovalců, velmi ho zajímala také celková situace panující v Palestině. Jeho otázky a poznámky budily u všech účastníků velký dojem, bylo vidět, že se Masaryk o problematiku spjatou se židovsko-arabskými vztahy velmi zajímá. V jednom z rozhovorů pro listy „*Prager Tagblatt*“ uvedl, že je upřímně nadšen všemi úspěchy, kterých Židé v Palestině dosáhli, zároveň však vyjádřil pochybnost nad tím, zda se jim vůbec někdy podaří získat v „*Erec Jisra'el*“ většinu. Nakonec upozornil sionistické hnutí na to, že by si mělo být vědomo několika rozhodujících faktorů, na kterých spočívá jejich

²⁸⁴ První den započal Masaryk procházkou po Starém městě Jeruzaléma. Během svého pobytu navštívil rovněž prezidenta Národní arabské rady Músu Kasáma Pašu. Poté navštívil Národní knihovnu a Hebrejskou univerzitu. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 41

²⁸⁵ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 41

budoucnost, a to na kulturní, společenskou a konečně politickou připravenost.²⁸⁶

14. září 1937 byl dnem úmrtí prvního československého prezidenta T. G. Masaryka. Jako výraz hlubokého smutku přicházely z pověření představitelů Židovské agentury v Jeruzalémě a SSO soustrastné telegramy, vyjadřující obdiv k tomuto významnému muži, oceňující hodnoty, za které bojoval a jeho podporu židovskému lidu a sionismu.²⁸⁷ Osobnost prezidenta Masaryka ocenili i židovští přistěhovalci z ČSR, když 14. února 1940 nazvali následovníci hnutí Ha-Šomer ha-ca'ir svůj kibuc ležící severně od Haify Kfar Masaryk. U slavnostního položení základního kamene byl přítomen i generální československý konzul v Palestině. Po 2. světové válce byl v Praze založen spolek pro vznik studijního institutu T. G. Masaryka. V jeho čele stál mezi jinými např. ministr zahraničí Jan Masaryk.²⁸⁸

Jako upomínka na tak významnou osobnost, která se vyjadřovala zcela otevřeně k podpoře národní svobody Židů a která se velkou měrou zasloužila se o uznání židovské národnosti, byla po Masarykovi nazvána izraelská knihovna, muzeum a dokonce i některé z ulic a náměstí (Jeruzalém, Tel Aviv, Kfar Saba, Lod, Netanja, Petach Tikva, Be'er Ševa, Naharja, Bat Jam) nesou jeho jméno.

5.6 Sionisté a prezident Beneš

Představitelé československé vlády udržovaly diplomatické styky se sionistickými vůdci až do konce první republiky, dokonce byly tyto vztahy udržovány i s pozdější exilovou vládou v Londýně. Vřelé vztahy se sionisty udržoval také Edvard Beneš, který v jednom z rozhovorů

²⁸⁶ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 42

²⁸⁷ Telegramy byly zaslány synovi Janu Masarykovi (1886 – 1948) a československému generálnímu konzulovi v Jeruzalémě. (Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 43)

²⁸⁸ Masaryk, J. *Volá Londýn*. Praha 1990, s. 195-196

s Nachumem Goldmannem²⁸⁹ (1894-1982) uvedl, že je a nadále i bude židovského národa a sionistického hnutí, a že je ochoten poskytnout pomoc, bude-li to kdy třeba. Později se Beneš setkal s Goldmannem znovu. Beneš se Goldmanna vyptával na to, jak je možné, že Židé zareagovali tak nerozhodně na antisemitské zákonodárství nacistického Německa, proč neuspořádali mezinárodní židovský kongres, kde by byl oficiálně vyhlášen boj proti nacistickému režimu. Dále uvedl, že pokud by se tak stalo, neváhal by on ani jiní nežidovští politici a ihned by Židům poskytli svou podporu.²⁹⁰ Nedostatečná reakce Židů na vzrůstající moc nacismu ohrozí v mezinárodním měřítku budoucnost a práva všech Židů, tvrdil Beneš, který se poté snažil Goldmanna přemluvit k rozpoutání mezinárodní kampaně proti rasistickým norimberským zákonům (15. září 1935).²⁹¹

Rovněž představitelé *Nové sionistické organizace* (NSO) (revizionisté), která se odtrhla od SSO se snažili navázat diplomatické styky s Československem, jelikož v něm viděli spojence proti britské vládě, která nebylo s to, splnit slib, daný Židům a sionistickému hnutí koncem 1. světové války. NSO rozvíjela svou diplomatickou činnost, nezávislou na SSO. Vedlo např. diplomatická jednání s představiteli zemí Malé dohody – Rumunska, Československa a Jugoslávie. V únoru roku 1938 se konala v Praze konference NSO. Její čelní představitel, Vladimír

²⁸⁹ Nachum Goldmann patřil mezi významné představitele sionistického hnutí, po určitou dobu také vykonával funkci prezidenta Světové sionistické organizace. Jewish Virtual Library - Nahum Goldmann, klíčové slovo: Goldmann, [citováno dne 30.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/goldmann.html>>

²⁹⁰ Celým světem proběhlo jednoznačné vyjádření se k otázce vzniku židovského státu právě prezidenta ČSR Edvarda Beneše ze 4. října 1946: „*Považuji zřízení židovského státu v Palestině za jediné možné a spravedlivé řešení světové židovské otázky vůbec. Proto kdykoli se mi naskytne příležitost, budu pomáhat vždy k jeho uskutečnění.*“ Válka - Edvard Beneš, klíčové slovo: 1946, [citováno dne 25.03.2012]. Dostupné z: <http://www.valka.cz/clanek_14223.html>.

²⁹¹ Zahradníková, M. *Dějiny Židů v českých zemích.*, klíčové slovo: norimberské zákony, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <www.neztratitviru.net/doc/metodika/Zide_v_ceskych_zemich_2006.doc>.

Žabotinskij se tehdy setkal s prezidentem ČSR Edvardem Benešem a ministrem zahraničí Kamilem Kroftou. Žabotinskij udržoval kontakt s Benešem i po jeho exilu do Londýna. Roku 1940 byl Beneš Žabotinskim požádán o uplatnění svého vlivu na britský válečný kabinet a následnou podporu ve věci zřízení židovské armády, která by bojovala proti Němcům. Zástupce Žabotinského, dr. Benjamin Akzin (1904-1989), udržoval kontakt s československým velvyslancem v Londýně Janem Masarykem.

O politické dění v Československu se velmi zajímali mnozí z představitelů sionistického hnutí, neboť právě v něm viděli mnoho paralel s jejich situací a židovským osídlením v Palestině. O těchto paralelách se zmiňuje např. David Ben Gurion (1886-1973) v jednom ze svých dopisů z roku 1937.²⁹²

To je jistě jeden z důvodů proč byla mnichovská smlouva z 29. září 1938 přijata představiteli sionistického hnutí jako těžká rána. Chajim Weizmann se dokonce v jednom ze svých dopisů zmínil o tom, že po tom, co se přihodilo Rakousku a ČSR ho již nic nemůže vyvést z míry. Reagoval tak na politiku Bílé knihy britské vlády, ve které se hovořilo o omezení přistěhovalců do Palestiny a to v době, kdy to pro Židy bylo jediné východisko jak uniknout před nacisty. Obsah Bílé knihy dostal Weizmann do rukou zhruba v době, kdy Hitler napadl zbytek Československa. V ten den byl Jan Masaryk pozván k Weizmannovi na večeři. Hovořili mimo jiné o britském předsedovi Nevillovi Chamberlainovi, o kterém Weizmann poznamenal něco ve smyslu, že: *„Velmoci se začínají k představitelům Československa chovat jako k Židům. Židé a Češi nezapomenou na Chamberlainova slova o tom, že Anglie nemůže riskovat válku kvůli jakési vzdálené zemi, o níž víme jen velmi málo a jejíž jazyk zní cize.“*²⁹³ Weizmann si dále dovolil uvést poznámku, že mluví-li

²⁹² Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 46

²⁹³ citace: Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 48-50

takto Britové o ČSR, co potom mohou od britské vlády čekat Židé. Chajim Weizmann byl však přesvědčen že zánikem Československa je vinen Beneš, který měl bojovat za svůj lid a nenechat se dovést až ke kapitulaci.²⁹⁴

5.7 Po Mnichovu

Po přijetí mnichovské smlouvy se v Československu začala rychle šířit velká vlna antisemitismu. Dokonce i liberální politici volali po omezení práv Židů a nepokrytě projevovali svůj antisemitistický postoj. Někteří z mnichovské zrady obviňovali samotné Židy.

Tato doba předznamenala změnu v charakteru činnosti všech institucí židovské komunity i sionistického hnutí v Československu. Většina Židů se snažila jednat a co nejrychleji opustit zemi. Z oblasti Sudet, které v té době připadly Německu, opouštěli své domovy židovští uprchlíci, kteří se začali shromažďovat v Praze, dožadující se brzké pomoci. Hlavním úkolem všech židovských organizací se stala emigrace a co možná nejvyšší alija do Palestiny. Pro tento záměr byly otevírány zvláštní kurzy manuálních prací a také kurzy hebrejštiny.²⁹⁵ Vytvořilo se také několik táborů „mládežnické aliji“, které se připravovali na emigraci do Palestiny. V září roku 1938 vyrazil první z nich, čítajíc kolem 150 mladých lidí. Další ze skupin se vydala na cestu o něco později, některé z ostatních skupin byly dopraveny do Anglie, Holandska a Dánska. Většina z nich však nakonec skončila v Palestině.

Odhodlání k záchraně židovského obyvatelstva přimělo jednat i Lea Herrmanna, který se pokusil převést do Palestiny kapitál, aby usnadnil aliju Židů z bývalého Československa.²⁹⁶ V jeho činnosti mu pomáhal Jan

²⁹⁴ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 50

²⁹⁵ Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina za druhé republiky*. Praha 2004, s. 85-87

²⁹⁶ Leo Herrmann – (1888-1951), novinář, sionistický aktivista, člen sion. spolku Bar Kochba, pozdější generální tajemník Keren ha-jesod. Byl také jedním ze členů československé delegace na mírové konferenci ve Versailles. The Yivo Encyclopedia of Jews in Eastern Europe -

Masaryk, který na protest proti mnichovské dohodě rezignoval na místo československého velvyslance v Londýně.

Aby se Židé mohli dostat přes hranice do Palestiny, museli získat vystěhovalecká povolení (certifikáty), udělované britskými úřady. Tempo, se kterým však byla tato povolení udělována bylo tak mizerné, že se NSO a její mládežnická organizace Bejtar²⁹⁷ rozhodli zprostředkovat židovským uprchlíkům nezákonnou aliju do Palestiny.²⁹⁸ Pomoc také zprostředkovala Ha'apala, dokonce i československá policie, která udělovala dočasné pasy především uprchlíkům z Německa a Rakouska, které nedisponovaly žádnými doklady.

Mezi nejvýznamnější organizaci, která zprostředkovala odchod Židů z ČSR, Rakouska, Maďarska a uprchlíků z Německa, byla Ha'apala²⁹⁹ neboli Alija bejt³⁰⁰, jejíž centrum se nacházelo ve Varšavě a Prahu měla za středisko pro střední Evropu. Nejdříve (počátek roku 1938) byl v Praze otevřen úřad vyčleněný pouze pro registraci adeptů vystěhování jen pro členy Bejtaru, později však poskytoval své služby i ostatním Židům. „Karavany“, jak se tyto velké převážené skupiny nazývaly, započaly svou cestu v Bratislavě, odkud se plavily po Dunaji do přístavu Konstanca a poté dále do Palestiny. Mnoho z těchto „nezákonných imigrantů“ byli zadrženi britskou policií a vykázáni na Kypr

Herrmann, Leo klíčové slovo: Herrmann, [citováno dne 31.03.2012]. Dostupné z: <http://www.yivoencyclopedia.org/article.aspx/Herrmann_Leo>.

²⁹⁷ Bejtar – Jedná se o hebrejský akronym slov בְּרִית תְּרוּמָהּ לְדוֹר - „Berit Josef Trumpeldor“ – hebr. volně „Věrní Josefa Trumpeldora“. Samotný Josef Trumpeldor (1880-1920) byl sionista, který padl v legendární bitvě s Araby u Tel-Chaj v roce 1920. Jewish Virtual Library - Betar, klíčové slovo: Betar, [citováno dne 31.03.2012]. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/judaica/ejud_0002_0003_0_02836.html>

²⁹⁸ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 51

²⁹⁹ Ha'apala – hebrej. „Stoupání na vrchol“. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 51

³⁰⁰ Alija bejt - tak tuto organizaci nazývali sami její organizátoři. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 51

či Mauricius. Některé z přeplněných lodí se samy potopili v moři. Podle všeho, dorazilo tímto způsobem asi 6 000 Židů z ČSR do Palestiny. Poslední „karavana“, čítající 2 300 Židů z Československa a plavící se na lodi Sakaria, byla v únoru roku 1940 zadržena Brity. V tomto období i v době poválečné až do založení státu Izrael se tímto způsobem do „Erec Jisra'el“ dostalo na 17 000 československých Židů a to jak zákonně, tak i prostřednictvím Ha'apaly. Asi 18 000 dalších dorazilo do Palestiny později. Těchto zhruba 35 000 přistěhovalců ze všech koutů Československé republiky se velkým dílem zapsalo do utváření nové společnosti v Izraeli, jejího ekonomického, průmyslového a kulturního vzrůstu.

V době vzniku České národní rady (ČS exilové vlády) narukovalo kolem 2 000 Židů původem z ČSR v Palestině do ČS jednotek,³⁰¹ které operovaly v rámci britské armády. Roku 1941 byla v tehdejší SSSR založena československá divize, která podle slov M. Yegara čítala asi 70% židovských vojáků.

Závěrem lze tedy říci, že nástup nacistické moci vedené Hitlerem v Německu roku 1933 otřásl pevnými základy německého židovstva a nejen jím. Mnohým z nich se sice podařilo dosáhnout břehů Palestiny, nebo dalších zemí (Anglie, Francie ad.), avšak většině evropských Židů (i těm československým) zůstala cesta navždy uzavřena. Tato tragická skutečnost však byla na druhé straně i jakýmsi hnacím motorem, projevujícím se v organizační síle sionistické organizace více než ve kterékoli jiné. Úřad Erec Jisra'el, Ha-Chaluc či Alijat ha-no'ar se staly velkou nadějí pro všechny složky židovské společnosti na jejich záchranu. Sionistické organizace v Československu zůstaly i nadále činné a zasloužily se o mnohé (jednání s gestapem, otázky emigrace, sociální pomoc atd.) Taktéž v koncentračním táboře Terezín, měli vůdčí postavení sionisté. Jedním z nich byl např. Jakob Edelstein, který hrál důležitou roli

³⁰¹ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 52

ve správě života obce, než byli Židé posláni do vyhlazovacích táborů. Vypuknutí 2. světové války v září 1939 však znamenalo konec většiny evropského židovstva a s nimi sionistického hnutí a jeho institucí ve všech obsazených zemích.³⁰²

³⁰² Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina za druhé republiky*. Praha 2004, s. 157-159

6 ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo vyhledat co nejvíce dostupných informací v jednotlivých tištěných československých periodikách vycházejících ve 30. letech 20. století, které by se nějakým způsobem vyjadřovaly k situaci panující v témže časovém období v Palestině, tedy měla jsem se specializovat na postoj jednotlivých ideologických periodik k arabsko-izraelskému konfliktu, který ve 2. polovině 30. let 20. století vyvrcholil v Arabské povstání po celém britském mandátním území Palestiny. V neposlední řadě jsem zaměřila svoji pozornost k vyjádřením několika historických a politických osobností k této problematice.

Při svém bádání jsem se nesešla ani s jedinou dostupnou literaturou, která by nějakým způsobem souvisle podávala všechny důležité informace o postoji tehdejšího tisku vycházejícího na území bývalého Československa, či která by informovala o postojích jednotlivých politických či historických osobností k danému tématu. Studiu této problematiky jsem věnovala velké úsilí, mnoho času jsem strávila v Národní knihovně v Praze, či ve Státním archivu. Taktéž mi bylo umožněno nahlédnout do několika významných spisů a dokumentů nacházejících se v Archivu Kanceláře prezidenta republiky v Praze, kde jsem měla možnost nalézt mnohem detailnější informace či zajímavosti odpovídající danému tématu.

Na počátku svého bádání jsem věřila v nalezení mnoha zajímavých informací v každém z periodik. Domnívala jsem se totiž, že tehdejší tisk s velkým zájmem sledoval natolik neklidnou a bouřlivou situaci, jaká v Palestině panovala. K mému velkému překvapení se tak však nestalo, což, (jak jsem později zjistila) bylo celkem logické. Mluvíme-li totiž o 30. letech 20. století, potom hovoříme o období, do kterého ještě spadá období meziválečné, na které plynule navázala doba 2. světové války, jejíž předzvěstí byl již samotný rok 1933, kdy došlo k nástupu nacismu v Německu. Je to období plné všemožných celosvětových zvrátů (nástup autoritativních režimů v řadě zemí světa, vyúsťujících v další světovou

válku) a konfliktů (nepokojů) (krvavá Španělská občanská válka 1936-1939, druhá italsko-etioipská válka 1935-1936), z nichž k některým sice došlo již před tímto časovým úsekem, ale naplno se rozhořely či doznávaly až v letech následujících (Světová hospodářská krize, způsobená krachem na newyorské burze 24. října roku 1929, která způsobila obrovitou nekontrolovatelnou lavinu, která s sebou strhávala vše, co mělo dočinení s hospodářskou oblastí – krach strojírenství, hutnictví, průmyslových odvětví, obrovské procento nezaměstnaných, hlad, bída, nepružné vládní systémy, růst xenofobie, antisemitismus, násilí – v prvním případě, upevňování moci Stalina v SSSR, příprava na nové rozšiřování impéria, revoluce, uměle vyvolávané hladomory, rozšiřování gulagů, Moskevské procesy – v druhém případě).

Tyto a mnoho dalších událostí ovlivňovalo život každého jednotlivce, žijícího v neustále bázni, jaký dopad bude mít „současná“ situace na jejich budoucnost. Většina z těchto již zmíněných událostí zajímala i československou společnost. Především dopad hospodářské krize (jak jsem se již zmínila – obrovská nezaměstnanost, hlad, bída, nejistá vidina v lepší budoucnost) měl velmi neblahý vliv na tehdejší obyvatele první republiky, takže se není čemu divit, že i tehdejší tisk věnoval větší míru pozornosti jiným oblastem zájmu, než situaci panující na Blízkém východě, který neměl tak velký vliv na změnu událostí, panujících v Československu. Průměrného československého čtenáře zajímal spíše dopad hospodářské krize na cenu potravin, procento nezaměstnanosti (v době nejhlubšího propadu v roce 1933 činil počet nezaměstnaných téměř milion osob, i když ve skutečnosti bylo toto číslo asi o 300 000 vyšší), snížení příjmů jednotlivých složek obyvatelstva, výdaje na sociální dávky a další rozpočtové položky. S velkými obavami museli lidé nahlížet na vzestup autoritativních režimů (především Německa), které pomalu, ale jistě „obklíčily“ svou rozpínavostí naši republiku, dále vzestup xenofobních a antisemitských nálad související s obavami o vlastní budoucnost a přežití.

Pokud se v některém z periodik článek týkající se arabsko-židovskými nepokoji v Palestině objevil, pak šlo z velké části o pouhou zmínku, rekapitulaci či popis stávající situace (pravdou ale je, že v určitých časových obdobích spojených s opravdu vyhraněnými situacemi v Palestině, jako např. 1929 - spor o práva ke Zdi Nářků, 1936 – počáteční fázi, částečně i průběhem Velké arabské revoluce v Palestině se noviny poměrně zabývaly, někdy byly články s popisem tamějších událostí doplněny o konkrétní vize či úvahy, rozbory na toto téma). Některá periodika přikládala této problematice větší váhu, některá zase méně, např. více a podrobněji se arabsko-židovskými vztahy zabíraly: *Židovské listy*, *Národní politika*, méně podrobněji poté *Národní listy*, *Lidové listy*, *Lidový deník*. Některé z periodik nelze ani do jedné z těchto dvou kategorií zařadit (*Pražské noviny s podtitulem Československá republika*, *Haló noviny*), jelikož např. obsahovaly malé procento úvah či kritických článků na toto téma, podrobně však popisovaly napjatou situaci v Palestině a mohly tudíž čtenáři poskytnout hlubší vhled do celé problematiky.

Rozbory jednotlivých periodik:

Národní listy – (detailně prohlížené ročníky za rok: srpen 1920, srpen 1929, 1935, 1936, 1937, 1939), vycházím z (srpen 1920, srpen 1929, 1936, 1939)

Ideologické zaměření: "*Národní listy*" patřily k předním českým novinovým titulům, které výrazně ovlivňovaly kulturní a politický život. Po roce 1918 ztrácely *Národní listy* prestiž a s ní také abonenty. V letech 1918–1938 se staly ústředním tiskovým orgánem Československé národně demokratické strany, resp. Národního sjednocení, od roku 1939–1941 ústřední list Národního souručenství. V dubnu 1941 bylo vydávání těchto novin zastaveno

nacistickými okupanty. Redakčně i příspěvatelsky se v nich angažovala řada významných osobností českých dějin, novináři, politici, vědci, literáti. Jmenujme alespoň ty slavnější: zakladatel "*Národních listů*" Julius Grégr, Eduard Grégr, František Palacký, Karel Kramář, Alois Rašín, Jan Neruda, Vítězslav Hálek, Miroslav Tyrš, Josef Václav Frič, Bedřich Smetana, J. B. Foerster, Jakub Arbes, Otokar Fischer, Viktor Dyk, Karel a Josef Čapkové, Karel Matěj Čapek-Chod, Josef Václav Sládek, Svatopluk Čech, Jaroslav Vrchlický...

Zdroj (zpravod. agentura): Uvedení zpravodajské agentury velmi často úplně chybí, takže čtenář nemá žádný přehled o tom, odkud se do novin ta či jiná informace dostala. Pokud je zdroj v článku uveden, pak se jedná především zahraniční (převážně britskou – Reuter, ojediněle ruskou – TASS a francouzskou HAVAS) zpravodajskou agenturu, občas je jako zdroj uvedena ČTK. Ojediněle je citováno z amerického deníku „New Chronicle“.

Titulní strana: Převážná většina článků s danou problematikou je uvedena menšími nadpisy, až na jednu či dvě výjimky (např. *Krvavý boj s Araby. Peklo v „zaslíbené zemi“*). Článek se nachází většinou v pravém či levém dolním rohu, ojediněle doplněn ilustrativní obrazovou přílohou.

Ostatní strany: Převážná většina článku se nachází na 2., ojediněle 4. straně. Na straně 2 se ovšem většina těchto článků nachází uprostřed stránky, či v prostředním sloupci, uvedena velkým poutavým titulkem, doplněna velmi často o drobněji psané podnadpisy. Z 50% se kolem těchto článků objevují zprávy z kultury, dále různé „*Příhody a nehody*“, ke kterým došlo převážně v Praze, dále sportovní rubrika či zprávy o počasí. Velmi často se kolem nich nacházejí i zprávy ze zahraničí psané drobnějším písmem, uvedené zpravidla menším nadpisem.

Shrnutí: Články jsou vesměs informativní, nenabízejí větší vhled do situace, často straní britské koloniální vládě, jen nepatrné

množství článků vytýká její tvrdé zásahy do rozbouřené situace, které většinou nic neřeší, akorát je za nimi mnoho mrtvých. Co mne zaujalo, je poměrně velké množství pejorativních označení („*mohamedán(i)*“, „*arabští záškodníci*“, „*arabští teroristé*“, „*zákeřné (krvavé) útoky arabských teroristů*“, „*povstalecké tlupy arabských záškodníků*“), většinou na účet palestinských Arabů, na které je zde většinou nahlíženo jako na vraždící a krvelačné barbary, lačníci po pomstě, plenící židovské domy, odrážející se v jejich bojechtivosti, nelitosti a násilnictví. Také je zde velmi často uplatňována rovnice Arab = muslim, tedy není zde nikterak rozlišováno mezi Arabem vyznávající křesťanskou či muslimskou víru, o jiných náboženských minoritách ani nemluvě. V mnoha člancích jsou to právě oni (Arabové), kdo mohou za vzniklou chaotickou situaci a nepokoje, zatímco na Židy je zde většinou nahlíženo jako na mírumilovné, dobrosrdečné etnikum, usilující o mír v Palestině či jako na bojovníky za svobodu, kteří jsou neustále utlačováni a je jim uzurpováno jejich právo na získání jejich „*Erec Jisra'el*“ ...

Nutno ovšem podotknout, že jsem se setkala i s jednou či dvěma výjimkami, které zaujaly chápavý postoj k palestinským Arabům, kdežto židovským přistěhovalcům bylo vytknuto, že svým pronikáním do Palestiny jaksi omezují svobodu zdejších obyvatel. Komplexnější pohled na celou situaci, úvaha či rozbor se zde vyskytují velmi vzácně, nutno však dodat, že pokud se v článku objeví, snaží se o co největší míru objektivitu, která však často sklouzává ke stranějí ať již Britům, nebo Židům, narazila jsem ale i na dva nebo tři články, které se zdály být poměrně objektivní, vinící za vzniklé nepokoje jak Araby, tak Židy, ovšem kritika Velké Británie a její politické a vojenské strategie, které vůči nepokojům v Palestině zastávala, se až na výjimku či dvě vůbec neobjevuje. Občas se různé počty mrtvých či zraněných přejaté nejdříve z anglických zpráv a telegramů věhlasných zpravodajských agentur a v jiném čísle ze soukromých zdrojů.

Národní politika - (detailně prohlížené ročníky za rok: květen – září 1920, srpen 1929, 1930, 1936), vycházím z (srpen 1920, 1930, 1936).

Ideologické zaměření: Český konzervativní deník, vydávaný v letech 1883–1945 tiskařským a vydavatelským závodem „*Politika*“ v Praze. Původně mluvčí staročechů, po roce 1918 je Národní politika více blízká národní demokratické straně. V letech 1939–1945 se stala jedním z listů Národního souručenství. Vycházela ve vysokém nákladu a vynikala svou informační a inzertní částí. Měla výrazný vliv na střední vrstvy.

Zdroj (zpravod. agentura): Zdroj se zde mnohokrát ani nevyskytuje, pokud je uveden, jedná se nejčastěji o zpravodajskou agenturu ČTK, či britskou Reuter.

Titulní strana: Na titulní straně se nijak často nevyskytují články o aktuálním dění v Palestině. Pokud ano, jsou často opatřeny velkým titulkem, a jsou většinou umístěné v prostředku stránky.

Ostatní strany: Články vztahující se k této problematice najdeme na stranách 2, 3, 6, ojediněle (zprávy týkající se čs. vývozu do Palestiny) na straně 8 v rubrice „*Národní hospodář*“. Články jsou uvedeny jak velkými, tak malými titulky, jsou umístěné zpravidla uprostřed, či na dolních okrajích stránky.

Shrnutí: Většinou se jedná o poměrně věrný popis situace v Palestině. S úvahami na toto téma se zde tak často nesetkáme, i když velkým překvapením pro mě bylo interview s nejvýznamnějším orientalistou té doby – Aloisem Musilem, který byl požádán, aby se vyjádřil k současné situaci a arabsko-židovským vztahům v Palestině. Zajímavý je tento článek především proto, že je jedním z mála, který se přímo obrací se svou žádostí na odpověď k odborníkovi v této oblasti a může tak poskytnout čtenáři hlubší vhled či pochopení dané problematiky.

Lidové listy (*Ústřední orgán československé strany lidové*)- (detailně prohlížené ročníky za rok: červenec – září 1928, srpen 1929, 1931, leden – září 1932, listopad 1935, 1936, září – říjen 1937, leden - květen 1939, vycházím z: červenec – září 1928, červenec – září 1929, 1936).

Ideologické zaměření: Český katolický deník vycházející v letech 1922 – 1945, v letech 1922 – 1938 ústřední tiskový orgán Československé strany lidové, v letech 1939 – 1945 deník Národního souručenství.

Zdroj (zpravod. agentura): Zdroj se v uvedených člancích objevuje velmi vzácně. Je-li v článku uveden, potom se nejčastěji jedná o naši zpravodajskou agenturu ČTK. Některé ze zpráv čerpají z anglického deníku „*Daily Express*“, nebo z britské zpravodajské agentury Reuter, popřípadně z Židovské telegrafní agentury. Pokud je článek kritikou či úvahou k dané problematice, potom jsou na konci textu iniciály křestního jména a příjmení autora. Někdy je místo zdroje uvedeno, podobně jako u ostatních periodik, název místa odkud je zpráva (informace) převzata (např. Londýn, Jerusalém, Basilej atd.).

Titulní strana: Převážná většina článku s danou problematikou je uvedena menšími titulky, až na jednu či dvě výjimky. Článek se nachází většinou v pravém dolním rohu, ojediněle doplněn ilustrativní obrazovou přílohou.

Ostatní strany: Převážnou většinu článků nalezneme na straně 2. a 3. Nacházejí se zpravidla uprostřed stránky nebo v levém či pravém sloupci, uvedena velkým nebo středně velkým poutavým titulkem, doplněna často o drobněji psané podtitulky. Z velké části zaujímají vedle nich místo zprávy o počasí, ze sportu a kultury (ty jsou zpravidla psány drobným písmem), nebo zprávy ze zahraničí.

Shrnutí: Články jsou mnohem více informativního rázu než-li tomu tak bylo u Národních listů. Často chybí zásadní komentář k dané situaci, která je popisována, někdy je patrna i detailní neznalost

daného prostředí (viz název města Tel Aviv, často chybně psán jako Telavir) atd. Titulky článků mají tendenci za každou cenu čtenáře ohromit (viz názvy typu: Krvavé srážky v Palestině, Krvavá „svatá Země“, Palestina dějištěm krvavých událostí, Krvavé nepokoje v Palestině atd.). S pejorativními názvy se nesetkáme tak často jako tomu bylo v Národních listech, objevíme zde však řadu nepřesností, týkajících se názvů vyznavačů muslimského náboženství (viz „*muselman*“, „*musulmanští*“), ale setkáme se zde i s ryze židovským termínem pro sobotu „šabat“, užitým v souvislosti výkladem o muslimském dni odpočinku ar. *jaumu as-Sabtí*. Úvahy o problematice arabsko-židovských vztahů se zde nevyskytují často, pokud však na ně narazíme, dokáží v lecčems překvapit. V první řadě se snaží o co největší možnou míru objektivitu, kriticky hodnotí nejen palestinské Araby, ale také židovské přistěhovalce a servítky si neberou ani s britskou mandátní správou, o které se v těchto úvahách můžeme dočíst např. to, že se pramálo stará o zklidnění situace v Palestině, řadu neklidných situací řeší s použitím násilí, (které prý sama často podněcuje) a tvrdých trestů. Správy nad Palestinou se údajně ujala víceméně hlavně proto, aby mohla snáze střežit Suezský průplav. A k tomu Britům přišla, jak se říká „vhod“, arabská touha po nezávislosti. K dosažení jejich cílů se jim zdálo vhodné „šetřiti“ (jak je v článku uvedeno), na židovské věci. Pozdější snaha i naděje Británie o spolupráci mezi Araby a Židy zklamala a neobstála. Osudnou chybou bylo (podle autora jednoho kritického článku) to, že Britové odtud stáhli téměř všechny své vojenské síly, (poněvadž od posledního povstání Drúzů byl v Palestině klid). Příliš brzo se oddali naději, že pacifikace země je již provedena definitivně. Mandátní správa je také v jednom ze článků kritizována za to, že židovským přistěhovalcům úmyslně zadržuje přístup k půdě, která podle autorových slov nikomu dosud nenáleží. Dále je zde kritizována samotná britská politika, která to podle jednoho z autorů „*hraje na*

obě dvě strany“ (myšlenou na Židy a Araby), podle toho, co jí zrovna přijde vhod. Kritiky nebyli ušetřeni ani Židé, v několika člancích se o nich můžeme dočíst, že musí mít neustále, jak se lidově říká „navrch“, neboť mají za zády Velkou Británii, (na kterou má podle slov jednoho z autorů velký vliv osobnost Chajima Weizmanna). Na druhou stranu je však v tomto periodiku poměrně dost článků, hovořících o píli a pracovitosti židovských přistěhovalců a o jejich velkém přínosu v hospodářské sféře. Všechny tyto indicie podle slov jednotlivých autorů vedou k zvelebení Palestiny a ke zvýšení její životní úrovně, za což jim (podle slov jednoho z autorů) Arabové mohou být jenom vděční. Na Araby je zde velmi často nahlíženo jako na nelítostné bojovníky, vedoucí soustředěný útok na židovské přistěhovalce a židovské cíle, jejímž výsledkem je mnoho mrtvých a zraněných a také mnoho zničených a vypálených budov. Pokud dojde k nějakému „*teroristickému*“ činu, (jako je např. házení pum z jedoucího vlaku nebo výbuchy bomb v ulicích velkých měst) a pachatel není dopaden, spekuluje se nejčastěji o arabském záškodníkovi než-li o tom židovském. Několik článků je rovněž věnováno československým Židům. Můžeme se zde například setkat s myšlenkou, že pro velkou část československých Židů je židovství více otázkou náboženskou než národnostní a v několika člancích je jim vytýkáno, že se především po skončení 1. světové války celá řada z nich hlásila k táboru německému nikoliv k tomu českému. V několika člancích se také můžeme setkat s termínem „*židovští sionisté*“, a to např. v textech, kde se hovoří o různých plánech či setkání zastánců tohoto myšlenkového hnutí, taktéž v člancích kriticky hodnotících propagační akce sionistů, které jsou prý dotovány ze zahraničních fondů.

Lidový deník - (detailně prohlížené ročníky za rok: květen – září 1920, červenec – září 1928, červenec - září 1929, 1930, červenec – prosinec 1936, duben – prosinec 1937), vycházím z (srpen 1929, duben – květen 1936, červenec – září 1937).

Ideologické zaměření: Český katolický deník

Zdroj (zpravod. agentura): Zdroj, ze kterého je čerpáno, opět ve většině případů zcela chybí. V řadě článků je uvedeno pouze to, že informace byla zaslána z Londýna, z toho je možné usuzovat, že zpráva pochází zřejmě z nějaké britské zpravodajské agentury. Pokud je v článku agentura přeci jen uvedena, jde ze 70% o zpravodajskou agenturu Reuter, o něco menší procentuelní hodnotu pak zaujímá ČTK. Někdy je místo zdroje uvedeno, podobně jako u ostatních periodik, název místa odkud je zpráva (informace) převzata (např. Londýn, Jerusalém, Basilej atd.).

Titulní strana: Co se týká použití velkých a malých titulků na první straně novin, můžeme hovořit o jakési souhře, jelikož nepřevažuje ani jeden z nich. Polovina všech nadpisů je opatřena velkým písmem, umístěna je pak zpravidla uprostřed strany (viz *Polsko se bude domáhat Velké Palestiny*, nebo *Bombardovací letadla nad Jerusalémem*, či *Letci a slzotvorný plyn proti teroristům v Palestině*). Druhá polovina je psána písmem malým, drobnějším a bývá umístována do levého či pravého dolního rohu.

Ostatní strany: Převážná většina článků je umístěna na straně 2. či 3., v ojedinělých případech na straně 4. až 6. Zprávy opatřené velkým titulkem nalezneme zpravidla uprostřed stránky, zprávy s titulkem menším potom v levém dolním, popř. pravém dolním rohu. Vedle těchto článků se potom objevuje zahraniční popř. domácí zpravodajství. Některé z textů lze najít v rubrice zvané „*Poslední zprávy*“, kde jsou umístěny informace z domova a hlavně ze světa.

Shrnutí: Většina článků, které jsem podrobně prošla, jsou hlavně informativního charakteru. Hlubší úvahy o probíhající neklidné situaci v Palestině téměř úplně chybí. Opět se setkáváme s chybnými názvy geografických názvů či měst (viz *Tel Awir* aj.). Názvy jednotlivých zpráv mají opět tendenci ohromit čtenáře a poukázat na závažnost celé situace v Palestině (viz Řeže v Palestině trvají, Palestina ve varu), ne však za každou cenu, jako tomu bylo např. Lidových listech. Pejorativních označení nezůstaly některé články ušetřeny, takže se na několika místech můžeme setkat s termínem „arabští domorodci“, či „arabský(šti) terorista (té)“, nebo „arabské teroristické tlupy“. Jak si můžete povšimnout, opět se tu nacházejí nevhodná označení odkazující na arabské etnikum, obývající palestinské území. Na židovské etnikum, zvláště na židovské přistěhovalce je zde nahlíženo celkem pozitivně, často je zde ale uvedena zmínka o tom, že výhodou Židů je sama Velká Británie, která hájí jejich zájmy a pomáhá bránit židovské území za pomoci vojenských posádek atd. Velmi zajímavý článek byl vydán 10. srpna 1937, kdy byl podle slov Lidového deníku osloven „palestinský židovský pracovník“, jeden z imigrantů, pocházející ze Slovenska, aby se otevřeně vyjádřil ke každodennímu životu židovských přistěhovalců v Palestině a také na celkovou situaci, které v té době v Palestině panovala. Jeho názor byl velmi překvapující, do jisté míry i dosti emotivní, jelikož podrobil silné kritice německé židy, kteří emigrovali do „*Erec Jisra'el*“. Vytýkal jim jejich velkou rozpínavost, lačnost po zisku a majetku, kritizoval také jejich lenost a nechuť k práci, doslova je označil za „*nezralé pro Palestinu – zemi těžké práce*“. Závěr článku byl ještě doplněn autorovou jasně mířenou kritikou na německé Židy, kteří v té době odcházeli z Německa a usazovali se v ČSR, disponující poměrně velkým majetkem, veřejně dávajících na odiv svůj vysoký standart a vyšší stupeň společenského žebříčku (podle slov autora). Tedy, jak je z tohoto článku patrné, pohled na Židy se postupem času

měnil a přetvářel, nebyl jeden a tentýž. Na britskou mandátní správu či na samotnou britskou vládu v těchto novinách nenajdeme snad žádný pokus o jakoukoliv kritiku. Co se týká Arabů, je situace úplně opačná. Arabové jsou zde místy popisováni jako krvelační barbaři lačnící po pomstě a násilí. Cituji: „... *Jejich nenávisť vůči Židům byla dlouho utajena, až propukla se zuřivostí, vlastní Arabům.*“ Myslím, že jasnější obrázek si je možné udělat po přečtení následujících názvů, kterými byly články opatřeny (*Arabové chtějí zničit všechny židovské kolonie v Palestině, Na pomoc pronásledovaným Židům* atd.)... Často také (podle mého názoru), neodpovídají počty mrtvých a zraněných při nepokojích nebo britských vojenských zásazích, což vzhledem k tak choulostivé záležitosti, jakou tyto údaje jistě byly, je celkem pochopitelné, že vše bylo poupraveno na míru britského ministerstva pro kolonie či britské koloniální správy.

Pražské noviny (podtitul „Československá republika“) -

(detailně prohlížené ročníky za rok: srpen – říjen 1933, 1936), vychází z (srpen – říjen 1933, září 1936).

Ideologické zaměření: Nejstarší český deník z roku 1826, navazující na předchozí české noviny z 80. let 18. století. Ústřední noviny, jež dosáhly ve 40. letech 19. století za redakce Karla Havlíčka Borovského vysoké úrovně. V době bachovského absolutismu byly vládním deníkem. Po obnovení ústavního života v 60. letech 19. století ztratily čtenáře a 30. června 1864 zanikly. K jejich obnovení došlo až 1.1. 1866 jako vládní list, kdy vycházely pod názvem „*Pražský deník*“, od 24.12.1895 vycházely opět pod původním názvem. Zanikly až v roce 1939.

Zdroj (zpravod. agentura): Zdroj skoro vždy chybí, pokud je uveden, jedná se především o britskou zpravodajskou agenturu

Reuter nebo ČTK. Někdy je místo zdroje uvedeno, podobně jako u ostatních periodik název místa, odkud je zpráva (informace) převzata (např. Londýn, Jerusalém, Basilej atd.).

Titulní strana: Většina článků na titulní straně je opatřena malým nadpisem a velmi často zaujímá pozici v pravém horním či dolní rohu stránky, ojediněle se nachází uprostřed stránky. S velkým poutavým titulkem na první straně, který by informoval o situaci (či se něj. způsobem týkal situace) v Palestině jsem se nesetkala.

Ostatní strany: Převážná většina článků se nachází na straně 3. Ojediněle na straně 2. aj. Zprávy jsou uvedeny zpravidla malým titulkem, umístěným v levém dolním, zřídka v levém dolním rohu stránky. Kolem článku se potom soustřeďují zprávy ze světa i informace o dění na domácí půdě, občas i články o kultuře či zajímavosti ze světa. Články zabývající se problematikou arabsko-židovských vztahů a situací v Palestině je možné občas nalézt v rubrice „Rozmanité čtení“, kde jsou uvedeny malým drobným titulkem.

Shrnutí: Pražským novinám (potažmo „Československou republikou“) jsem nevěnovala takovou pozornost jako ostatním periodikům, nutno dodat, že jsem zde setkala s menším množstvím zpráv, zachycujících probíhající dění v Palestině. Většina článků jsou ryze informativního charakteru, ovšem v několika případech je vidět snaha o podrobnější mapování a popis celkové situace, taktéž snaha o objektivitu či neutralitu je zde patrná. Titulky k jednotlivým zprávám nejsou většinou tak ohromující, jako tomu je v případě jiných, zde již zmiňovaných periodik. Co se týká pejorativních označení, můžeme se na několika málo místech setkat s označením „musulmané“, či „musulmanské hlavy státu“ atd., ovšem jen ojediněle.

Židovské noviny - (detailně prohlížené ročníky za rok: srpen 1929, červenec – prosinec 1936, 1938), vycházím z (1938).

Ideologické zaměření: Prožidovský deník

Zdroj (zpravod. agentura): Zdroj opět velmi často chybí, je-li uveden, potom se nejčastěji jedná o zpravodajskou agenturu ITA, ŽTA (Židovská tisková agentura), Ir (zřejmě ČS zpravodaj. agentura), nebo ČTK. Občas je informace převzata z britského periodika „*Times*“ aj., převážně britských periodik nebo přímo z jeruzalémských (židovských) tiskovin.

Titulní strana: Na titulní straně se zprávami o dění v Palestině nesetkáváme často, pokud se ale objeví, pak jsou zprávy uvedeny velkým tučným nadpisem (viz *Hrozivý teror v Palestině*, *Útok na židovskou čtvrť*, *Vzrušení v celé zemi*).

Ostatní strany: Je pravdou, že situace v Palestině byla Židovskými novinami velmi důkladně sledována. Proto je vždy téměř celá 2., 3. či 4. strana plná nejrůznějších zpráv z tohoto prostředí (hovořím zde o číslech vycházejících v roce 1938). Titulky článků jsou psány jak velkým, tak malým písmem, často jeden článek zabírá téměř celou stranu daného periodika a vedle něho skoro vždy nalezneme další články zabývající se touto problematikou, psané o něco menším či úplně drobným písmem, řešící počty mrtvých a zraněných, počty a místa výbuchů pum a dalších bomb, přepadení jednotlivých osad a další významné události. Někdy jsou zprávy soustředěny pod jeden celek s názvem „*Ze světa*“, „*Zvěsti*“ nebo prostě jen „*Palestina*“, velmi často se také můžeme setkat s nejrůznějšími úvahami o židovském bytí a životě nejen v Palestině, označené pod souhrnným názvem „*V nových poměrech*“ či „*Mládež*“. Ty se potom nacházejí v (horním) levém nebo prostředním sloupci. Některé z úvah nesou na konci iniciály nebo celá jména svých autorů (viz *H. J. Tauber*, *Dr. O. N.*, *E. Winterstein*, *J. D. Austerlitz* ad.). Často také můžeme narazit na

články ekonomického charakteru, které jsou nějakým způsobem spjaty s československými zájmy v Palestině (viz Vývoz do Palestiny, nebo dosl. „Čo sa robí v Palestíně?“, Náš vývoz do Palestiny, Palestinský posudek o českoslov. zemědělství).

Shrnutí: Velké množství článků je opravdu zevrubným popisem probíhajícího dění v Palestině. S tak velkým množstvím detailních náhledů na celou problematiku jsem se v ostatních periodikách nesešla. Dále musím konstatovat, že v poměrně velkém množství článků je soustředěna dostatečná snaha o objektivitu, která některým jiným periodikám téměř chybí. Je vidět, že pisatelé těchto článků sledovali celou situaci v Palestině velmi důkladně. Názvy jednotlivých zpráv mají občas tendenci ohromit své čtenáře (viz Hrozivý teror v Palestině, Britská vláda neustoupí teroru), ale jinak jde vesměs o názvy, řekněme „decentní“. Autoři zpráv o dění v Palestině se nebojí kritizovat schopnosti palestinské mandátní správy či dokonce samotné britské vlády, o které se zde můžeme dočíst, že je vina svou nerozhodností a značnou váhavostí, používá ve věci palestinské málo radikální postup, což přispívá k celkovému chaosu na palestinském území. Poměrně zajímavá je skutečnost, že se zde velmi často objevují články o velmi detailních britských plánech jednajících v postupu ve věci palestinské otázky, o vyslání jednotlivých komisí, k účelu objasnění nepokojů a bombových útoků na určité cíle.

Pokud jde o kritiku či hodnocení Židů či Arabů, myslím, že nemá smysl se tímto nějak hlouběji zabývat, neboť jak je již ze samotného názvu těchto novin patrné, bude toto periodikum vždy jednat v zájmu židovském, nikoli arabském a pokud v textu k dané problematice bude někomu stranit, což se zde samozřejmě občas děje, pak to bude ve věci židovského zájmu. Co se týká pejorativních označení, můžeme se zde na několika místech setkat s velmi zde užívaným názvem „*arabští teroristé*“ nebo „*mohamedáni*“ (pro vyznavače muslimského náboženství).

V člancích najdeme také mnoho informací o hospodářských zájmech Československa ve věci jejího vývozu do Palestiny (viz Možnosti českoslov. vývozu do Palestiny, Palestina – odbytiště českoslov. výrobků, Je třeba zřídit stálou vzorkovnu v Palestině) atd. Jsou zde i detailní odhady a údaje související s československým vývozem do této země, a poměrně podrobné informace týkající se vývoje palestinského obchodu a jeho hospodářských styků s ČSR. V člancích je také často odkazováno na osobnost T. G. Masaryka, je zde vyzdvihován a obdivován jeho smysl pro spravedlnost, kritickou schopnost a odvalu vypořádat se s nepravdami, související s národním životem a právy menšin. Setkáme se zde i s dlouhými články, vracející se k odkazu T. G. Masaryka, jsoucí příkladem pro nejistou budoucnost v nadcházejícím tolik neklidném období. Židovské noviny se také nesou v duchu či snaze burcovat davu (československého židovstva), často přímo volá či vyzývá k podpoře v boji za vybudování židovské národní domoviny v „Zemi zaslíbené“, odkazujíc přitom na významné osobnosti židovského i nežidovského původu, sympatizující s touto myšlenkou (viz Ch. Weizmann, T. G. M. ad.).

Haló noviny - (detailně prohlížené ročníky za rok: květen – září 1920, srpen 1929, 1930, 1936), vycházím ze (srpna 1920, 1930, 1936).

Ideologické zaměření: Český levicový tisk. Názvem toto periodikum navazuje na starší tituly – pražský, který byl vydáván od roku 1929 a na jehož vzniku se podílel mj. Julius Fučík, a brněnský, který byl vydáván za éry komunistů jako spíše odpočinkový a polobulvární titul. Haló noviny byly od počátku čistě stranickým deníkem, prezentujícím převážně názory KSČM a jí blízkých organizací, hnutí a osob, osob levicově orientovaných, případně představitelů odborových organizací, někdy i ČSSD.

Zdroj (zpravod. agentura): Zdroj skoro vždy chybí, u většiny zpráv je uvedeno pouze to, kde byla zpráva převzata, kde byla napsána (viz „Z Jerusaléma“, „Z Londýna“ atd.)

Titulní strana: Většina článků na titulní straně týkající se této problematiky je uvedena velkým tučným titulkem (viz Krvavé srážky v Palestině), většinou se však setkáme s titulky středně velkými či malými umístěnými v pravém dolním rohu stránky.

Ostatní strany: Převážné množství článků nalezneme na stranách 2, 3 a 4. Jsou uvedeny většinou jak velkými, tak i malými titulky, nacházejí se uprostřed či na okrajích stránky, často jsou součástí rubriky s názvem „Ze světa“, mapující informace ze zahraničí.

Shrnutí: Naprostá většina článků má podobu informativní, téměř vůbec jsem se nesečkala s úvahou či kritickým hodnocením situace. Nutno však dodat, že většina článků, které mají formu popisu, jsou dosti podrobné, lze si díky nim utvořit poměrně přesnou představu o „tehdejším“ dění v Palestině, noviny se snaží o neutrální hodnocení situace, vyhýbají se kritice, pokud se hovoří např. o výbuchu bomby, za kterou byli odpovědní arabští povstalci, pak se zde (dle mého průzkumu), nesečkáme s pojmem „arabští teroristé“ či „krvelačné tlupy Arabů“ atd. Naopak se zde setkáme s větami typu: Arabové brání houževnatě své pozice, či Arabové se pokusili vyhodit do povětří... atd. Stejně neutrálně se zde hovoří o Židech či Britech. Pokud článek informuje o výbuchu např. pumy v centru Jerusaléma a pachatel není znám, pak hovoří o činu, který provedli neznámí pachatelé, (nespekuluje tedy o možných podezřelých).

7 RESUMÉ

I have chosen the topic of the Reflection on the Arabian-Israeli Conflict in 1930s in the Czech Press as a subject of my theses because I wanted to study the issue of the Arab-Israeli Conflict in the Czech mass media closely.

The aim of my study was to ascertain as much information about how it had been written and spoken about this topic in the time of the first democratic republic of Czechoslovakia and what was the opinion of Czechoslovakian Press on this problematic, if this view was prejudiced or unbiased and how much it was influenced by the internal and international politics.

Another aim of this thesis was to find out what opinion were some of the important political personalities from the Czechoslovakia of and what the public meaning was. I have also intended to apply my expert knowledge that I have acquired during my studies at this university.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Tištěné publikace:

1. Bahbouh, Ch.: Fleissig, J., Raczynski, R. *Encyklopedie islámu*. Dar Ibn Rushd, Praha 2008, ISBN 978-80-86149-48-X
2. Borek, D. *Židovské strany v politickém systému Československa 1918-1938, Moderní Dějiny, 11. svazek*. Historický ústav, Praha 2003 ISBN 80-7286-053-4
3. Bullard, R. *The Middle East: A Political and Economic Survey*. Oxford University Press, Oxford 1958. ASIN B0051OSHVO
4. Mahler, Z. *Ano, Masaryk*. Nakladatelství Slávka Kopecká, Praha 2007, ISBN 978-80-86631-60-8
5. Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Centrum strategických studií, Brno 2005, ISBN 80-903333-9-7
6. Čejka, M. *Světový terorismus - encyklopedie*. Barrister & Principal, Praha 2001, ISBN 970-80-87029-19-0
7. Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata. Část II. Prezident republiky a vůdce národního odboje (1935-1948)*, Karolinum, Praha 2008, ISBN 978-80-246-1473-1
8. Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Westview Press, Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, ISBN 0-8133-0340-0
9. Gilbert, Martin. *Izrael - dějiny*. BB art, Brno 2002, ISBN 80-7257-740-9

10. Hourani, A. H.: *Syria and Lebanon: A Political Essay*. Oxford University Press, London (1946) ASIN: B0006CV4RA
11. Chapman, C. *Čí je země zaslíbená?: pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. Volvox Globator, Praha 2003, ISBN 80-7207-507-1
12. Klimek, A.: *Boj o Hrad, 2., Kdo po Masarykovi? Vnitropolitický vývoj Československa 1926-1935 na půdorysu zápasu o prezidentské nástupnictví*. PANEVROPA, Praha 1998, ISBN 80-86130-02-9
13. Klimek, A.: *Velké dějiny zemí Koruny české. Svazek XIV., 1929-1938*. Paseka, Praha 2002, ISBN 80-7185-425-5
14. Krupp, M. *Sionismus a stát Izrael*. Vyšehrad, Praha 1999, ISBN 80-7021-265-9
15. Lebrecht, H. *Palestinci: dějiny a přítomnost*. Nakl. Svoboda, Praha 1984, ISBN 25 – 097 – 84
16. Gilbert, M. *The Routledge Atlas of the Arab-Israeli Conflict*. Routledge, London 1993, ISBN 978-0415359009
17. Masaryk, J. *Volá Londýn*. Panorama, Praha 1990, ISBN 80-7038-201-5
18. Mahler, Z. *Ano, Masaryk*. Slávka Kopecká, Praha 2007, ISBN 978-80-86631-60-8
19. Mordecai, N. *The Twentieth Century in Eretz Israel: A Pictorial History*. Könemann, Köln am Rhein 1998. ISBN 978-3895085956

20. Morris, B. *Righteous Victims – A History of the Zionist-Arab Conflict 1881 – 2001*. Vintage Books, New York 2001, ISBN 978-0679744757
21. Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Academia, Praha 1983, ISBN (neuvedeno)
22. Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Karolinum, Praha 2008, ISBN 978-80-246-1544-8
23. Pečenka M., Luňák, P. a kolektiv. *Encyklopedie moderní historie*. Libri, Praha 1998, ISBN 80-85983-95-8
24. Petran, T. *Syria: A Modern History*. Ernest Benn Ltd, London 1972. ISBN 978-05-103-8906-2
25. Pojar, M. *Hilsnerova aféra a česká společnost 1899-1999 : sborník přednášek z konference na Univerzitě Karlově v Praze ve dnech 24.-26. listopadu 1999*. 1. vyd. Židovské muzeum v Praze, Praha 2000, s. 7-9. ISBN 80-85608-28-6.
26. Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina v Československu ve třicátých letech : sborník přednášek z cyklu ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea v Praze v říjnu 2003 až červnu 2004*. Židovské muzeum, Praha 2004, ISBN 80-85608-94-4
27. Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina za druhé republiky: sborník přednášek z cyklu ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea v Praze v lednu až červnu 2007*. Židovské muzeum, Praha 2007, ISBN 978-80-86889-52-8
28. Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*. Greenwood Press, Westport (the USA) 1996, ISBN 0-313-27374-X

29. Smith, Ch. D. *Palestine and the Arab-Israeli Conflict: A History with Documents*. Bedford/St. Martin's, Boston 2007, ISBN 1403932360
30. Stein, K. W. *The Land Question in Palestine, 1919 – 1939*, The University of North Carolina Press, North Carolina 1984, ISBN 0-8078-1579-9
31. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael: historie vzájemných vztahů*. Victoria Publishing, Praha 1997, ISBN 80-7187-087-0

Elektronické zdroje:

1. *Amazon* - Philip Mattar, [citováno dne 09.10.2010]. Dostupné z: <<http://www.amazon.com/Philip-Mattar/e/B00QH6P1OQ>>.
2. *Archiv zpravodajství Eretz.cz* - Židovská historie (4): Britské mandátní území Palestina, [citováno dne 24.11.2011]. Dostupné z: <<http://archiv.eretz.cz/?p=4866>>.
3. *Encyclopedia of The Middle East* - dunum, klíčové slovo: dunum, [citováno dne 15.04.2012]. Dostupné z: <<http://www.mideastweb.org/Middle-East-Encyclopedia/dunum.htm>>.
4. *FFMU Brno* - Hugo Bergmann, klíčové slovo: Bergmann, [citováno dne 26.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/bergmn.html>>.
5. *Infoglobe* - Židé v Československu 30. let, klíčové slovo: rada, sionisté, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.infoglobe.cz/zajimavosti/zide-v-ceskoslovensku-30-let/>>.

6. *Jewish Encyclopedia* - Nahum Sokolow, klíčové slovo: Sokolow, [citováno dne 21.03.2012]. Dostupné z:
<<http://www.jewishencyclopedia.com/articles/13836-sokolow-nahum-b-joseph-samuel>>.
7. *JTA (Jewish News Archive)* - Joseph Rufeisen, klíčové slovo: Rufeisen, [citováno dne 30.03.2012]. Dostupné z:
<<http://archive.jta.org/article/1949/09/23/3021231/dr-joseph-rufeisen-former-head-of-czech-zionist-organization-dies-in-tel-aviv>>.
8. *Jewish Virtual Library: A Division of The American-Israeli Cooperative Enterprise* - Betar, klíčové slovo: Betar, [citováno dne 31.03.2012]. Dostupné z:
<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/judaica/ejud_0002_0003_0_02836.html>.
9. *Jewish Virtual Library: A Division of The American-Israeli Cooperative Enterprise* – Ha-Shomer, [citováno dne 10.08.2011]. Dostupné z: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/Ha-Shomer.html>>.
10. *Jewish Virtual Library: A Division of The American-Israeli Cooperative Enterprise* - Menahem Ussishkin, klíčové slovo: Ussishkin, [citováno dne 21.03.2012]. Dostupné z:
<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/judaica/ejud_0002_0020_0_020251.html>.
11. *Jewish Virtual Library: A Division of The American-Israeli Cooperative Enterprise* - Nahum Goldmann, klíčové slovo: Goldmann, [citováno dne 30.03.2012]. Dostupné z:

<<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/goldmann.html>>.

12. *Jewish Virtual Library: A Division of The American-Israeli Cooperative Enterprise* - Sadeh Yitzhak, [citováno dne 10.08.2011]. Dostupné z: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/sadeh.html>>.
13. Kvíčalová, S. *Sionismus a jeho důsledky*, klíčové slovo: Bílá listina, [citováno dne 17.08.2011]. Dostupné z: <<http://theses.cz/id/ox9wm6/BAKALKA.pdf>>.
14. *Liga proti antisemitismu*, klíčové slovo: antisemitismus, [citováno dne 14.03.2012]. Dostupné z: <http://antisemitismus.wz.cz/LPA_clanky/Zide_prvni_republika.htm>.
15. *Politika československých vlád vůči národnostním menšinám (1918- 1938)* - Vznik Československa, jeho ústavněprávní základy a reakce menšin, [citováno dne 26.03.2012]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/file/637455/NAR_MENS_MONOGR_20_stran.pdf>.
16. *The Yivo Encyclopedia of Jews in Eastern Europe* - Herrmann, Leo klíčové slovo: Herrmann, [citováno dne 31.03.2012]. Dostupné z: <http://www.yivoencyclopedia.org/article.aspx/Herrmann_Leo>.
17. *Válka* - Edvard Beneš, klíčové slovo: 1946, [citováno dne 25.03.2012]. Dostupné z: <http://www.valka.cz/clanek_14223.html>.
18. Zahradníková, M. *Dějiny Židů v českých zemích.*, klíčové slovo: antijudaismus, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z:

<www.neztratitviru.net/doc/metodika/Zide_v_ceskych_zemich_2006.doc>.

19. *Židé v Československu 30. let I.*, klíčové slovo: asimilanti, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.infoglobe.cz/zajimavosti/zide-v-ceskoslovensku-30-let/>>.

20. *Židovské dějiny* – Techelet Lavan, klíčové slovo: Techelet Lavan, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.zidovskedejiny.cz/cz2/resources/dict/techelet/>>.

Archivní dokumenty:

Národní listy – (detailně prohlížené ročníky za rok: srpen 1920, srpen 1929, 1935, 1936, 1937, 1939), vycházím z (srpen 1920, srpen 1929, 1936, 1939) Čerpáno z: Národní knihovna, Státní archiv

Národní politika - (detailně prohlížené ročníky za rok: květen – září 1920, srpen 1929, 1930, 1936), vycházím z (srpen 1920, 1930, 1936). Čerpáno z: Národní knihovna, Státní archiv

Lidové listy (Ústřední orgán československé strany lidové)- (detailně prohlížené ročníky za rok: červenec – září 1928, srpen 1929, 1931, leden – září 1932, listopad 1935, 1936, září – říjen 1937, leden - květen 1939, vycházím z: červenec – září 1928, červenec – září 1929, 1936). Čerpáno z: Národní knihovna, Státní archiv

Lidový deník - (detailně prohlížené ročníky za rok: květen – září 1920, červenec – září 1928, červenec - září 1929, 1930, červenec – prosinec 1936, duben – prosinec 1937), vycházím z (srpen 1929, duben – květen 1936, červenec – září 1937). Čerpáno z: Státní archiv

Pražské noviny (podtitul „Československá republika“) - (detailně prohlížené ročníky za rok: srpen – říjen 1933, 1936), vycházím z (srpen – říjen 1933, září 1936). Čerpáno z: Národní knihovna, Státní archiv

Židovské noviny - (detailně prohlížené ročníky za rok: srpen 1929, červenec – prosinec 1936, 1938), vycházím z (1938). Čerpáno z: Národní knihovna, Státní archiv

Haló noviny - (detailně prohlížené ročníky za rok: květen – září 1920, srpen 1929, 1930, 1936), vycházím z (srpen 1920, 1930, 1936). Čerpáno z: Státní archiv

9 PŘÍLOHY

Obr. č. 1: Hranice „národní domoviny“ : návrh sionistů na mírové konferenci (Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949.*, Obrazová příloha)

Obr. č. 2 a č.3: Překlad Balfourovy deklaráce (Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005, s. 36), originál Balfourovy deklaráce (Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha, 1983, s. 227)

Obr. č. 4: Konečné přerozdělení mandátů na Blízkém východě (San Remo 1920)

Blame the British and French for Today's Mayhem in the Middle East, [citováno dne 10.02.2012]. Dostupné z:

<<http://travelogue.travelvice.com/israel/blame-the-british-and-french-for-todays-mayhem-in-the-middle-east/>>.



Obr. č. 5: vlevo - Palestina v období britského mandátu (1920-1948) ,
vpravo – plán UNSCOP na rozdělení Palestiny (1947)

Blame the British and French for Today's Mayhem in the Middle East,

[citováno dne 10.02.2012]. Dostupné z:

<<http://travelogue.travelvice.com/israel/blame-the-british-and-french-for-todays-mayhem-in-the-middle-east/>>.



Obr. č. 6: Hranice podle Sykes-Picotovy dohody (1916) Palestine Facts, [citováno dne 10.02.2012]. Dostupné z:

<http://www.passia.org/palestine_facts/MAPS/1916-sykes-picot-agreement.html>.



**Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs
(PASSIA)**

Obr. č. 7: Plán na rozdělení Palestiny podle Peelovy komise z roku 1937
První arabsko-izraelská válka, klíčové slovo: dle Peelovy komise,
[citováno dne 29.11.2011]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Prvn%C3%AD_arabsko-izraelsk%C3%A1_v%C3%A1lka>.



Obr. č. 8: Pouliční demonstrace v Haifě ve 30. letech.

(Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha, 1983, Obrazová příloha)

Obr. č. 9: Židovská osada v Palestině

(Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha, 1983, Obrazová příloha)

Obr. č. 10: Dobová ilustrace „*Strašné pogromy v Palestině*“. *Lidový deník* (29. srpna 1929), str. 3, ročník 16., číslo výtisku 201.

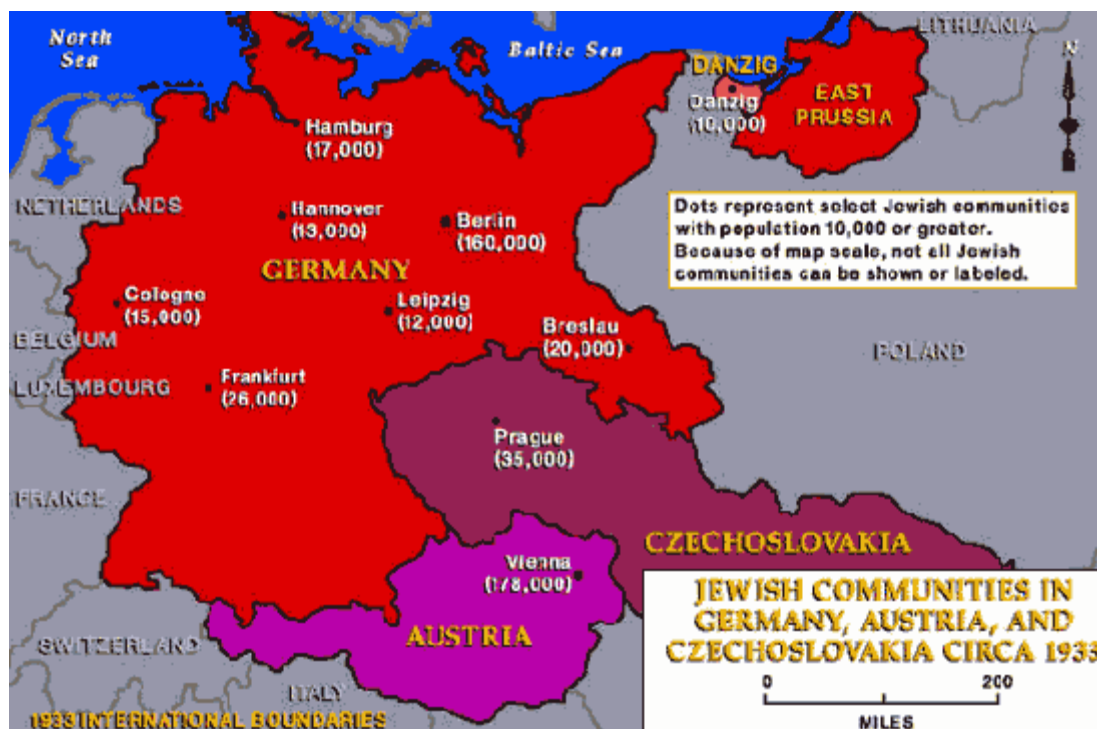
Obr. č. 11: Dobová ilustrace „*Na pomoc pronásledovaným Židům*“. *Lidový deník* (31. srpna 1929), str. 1, ročník 16., číslo výtisku 203.

Obr. č. 12: Dobová ilustrace „*Také ve Svaté zemi stálá občanská válka*“. *Lidové listy* (12. září 1936), str. 2, ročník 15., číslo výtisku 158.

Obr. č. 13 a 14: Dobové fotografie: vlevo: ^oUmarova mešita v Jeruzalémě, vpravo: Zed' Nářků v Jeruzalémě.

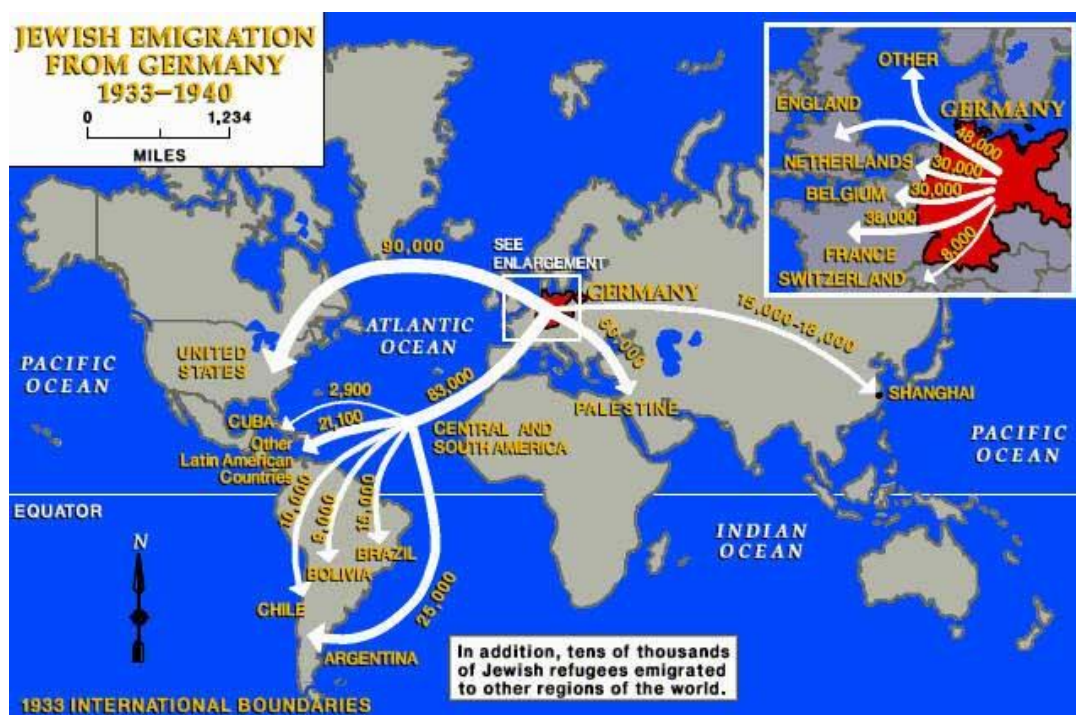
(Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha, 1983, Obrazová příloha)

Obr. č. 15: Židovská komunita v Německu, Rakousku a Československu (c.1933)



Jewish Virtual Library, klíčové slovo: jewish communities, [citováno dne 17.04.2012]. Dostupné z:
 <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/jewcommmap.html>>.

Obr. č. 16: Židovská emigrace z Německa mezi léty 1933-1939



Jewish Virtual Library, klíčové slovo: emigration, [citováno dne 17.04.2012]. Dostupné z:
 <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/emig33.html>>.

Příloha dokumentů a tabulek

Tab.č.1: Vývoj populace v britském mandátu Palestina

(Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005, s. 61)

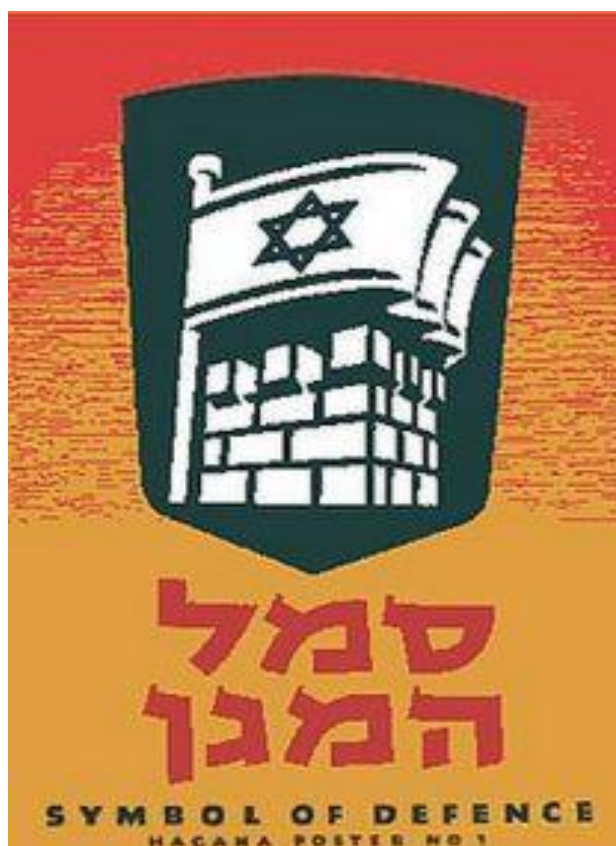
Tab.č. 2: Židovská imigrace v rozmezí let 1920 - 1939

(Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha, 1983, s. 233)

Tab.č. 3: Vývoj populace v Hebronu

(Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005, s. 47)

Znaky sionistických organizací



Znak organizace Hagany

Hagana, klíčové slovo: Hagana, [citováno dne 12.04.2012]. Dostupné z: <<http://www.palba.cz/printview.php?t=4308&start=0>>.



Znak organizace Irgunu

Irgun, klíčové slovo: Irgun, [citováno dne 12.04.2012]. Dostupné z:
<<http://www.palba.cz/printview.php?t=4308&start=0>>.



“This Zhabotinsky map is too optimistic.” Ideologická mapa revizionistického hnutí.

Zhabotinsky, klíčové slovo: Zhabotinsky, [citováno dne 10.04.2012].
Dostupné z: <<http://benatlas.com/2010/05/life-in-the-middle-east-in-1943-by-john-phillips/>>.

10 CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED

(Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha, 1983, s. 229 - 232)

11 GALERIE OSOBNOSTÍ



Chajim Azriel Weizmann (hebrej. **חיים עזריאל ויצמן**),

(1874–1952) byl sionistický vůdce, prezident Světové sionistické organizace a v letech 1948 až 1952 první prezident Státu Izrael.

Chajim Weizmann, klíčové slovo: Weizmann [citováno dne 13.04.2012]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Chajim_Weizmann>.



Fajsal I., celým jménem Fajsal ibn Al-Husajn ibn Ali Al-Hášimí

(arabsky: فيصل بن حسين, *Fajsal ibn Husajn*; 1883 -1933) byl po krátké době v roce 1920 králem Velké Sýrie a od 23. srpna 1921 do roku 1933 králem Iráku. Byl členem hášimovské dynastie, která se pokládá za potomky proroka Mohameda.

Fajsal, klíčové slovo: Fajsal [citováno dne 13.04.2012]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Fajsal_I.>.



Plukovník **Thomas Edward Lawrence**,

známý jako *Lawrence z Arábie* (1888–1935) byl britský voják, cestovatel a arabista. Proslavil se jako organizátor arabského povstání proti Osmanské říši v roce 1916.

T. E. Lawrence, klíčové slovo: Lawrence [citováno dne 13.04.2012].
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/T._E._Lawrence>.



Šejch ʿIzz *ad-Dín al-Qassám* (1882-1935)

(arabsky: القادر بن مصطفى بن يوسف بن محمد القسام عزّ الدين بن عبد), byl arabský nacionalista, který prováděl útoky proti britské správě a Židům v britském mandátu Palestina. Je znám jako otec moderního džihádistického hnutí a praotec palestinských „mučedníků“ (šáhidů). Založil a vedl organizaci Černá (arabsky: *Al-kaf al-aswád*), která byla aktivní především při nepokojích roku 1929. Zemřel roku 1935 poblíž Dženínu, kde byl obklíčen a zastřelen britskými vojáky. Šejch al-Qassám inspiroval radikální islamisty a to především teroristické hnutí které po něm pojmenovalo své vojenské křídlo založené roku 1992 – brigáda ʿIzz ad-Dín al-Qassáma a rakety Kassám, kterými je ostřelován Izrael.

Qassám, klíčové slovo: Qassám [citováno dne 13.04.2012]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Izz_ad-D%C3%ADn_al-Kass%C3%A1m>.



Pinchas Rutenberg (1879-1942),

(hebrej. פנחס רוטנברג, rodným jménem Pjotr Mojsejevič Rutenberg, byl prominentní inženýr a podnikatel, člen strany socialistů-revolucionářů a sionistický vůdce. Hrál aktivní roli v ruských revolucích v letech 1905 a 1917.

Rutenberg, klíčové slovo: Rutenberg [citováno dne 13.04.2012].

Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pinchas_Rutenberg>.



Sir Herbert Louis Samuel (1870–1963),

byl britský politik a diplomat. V letech 1920 až 1925 byl prvním britským vysokým komisařem v britské mandátní Palestině. Ve dvou funkčních obdobích rovněž zastával funkci britského ministra vnitra, a to na krátké období v roce 1916 a v letech 1931 až 1932.

Samuel, klíčové slovo: Samuel [citováno dne 13.04.2012]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Herbert_Samuel.



Arthur Balfour, 1. hrabě z Balfouru,

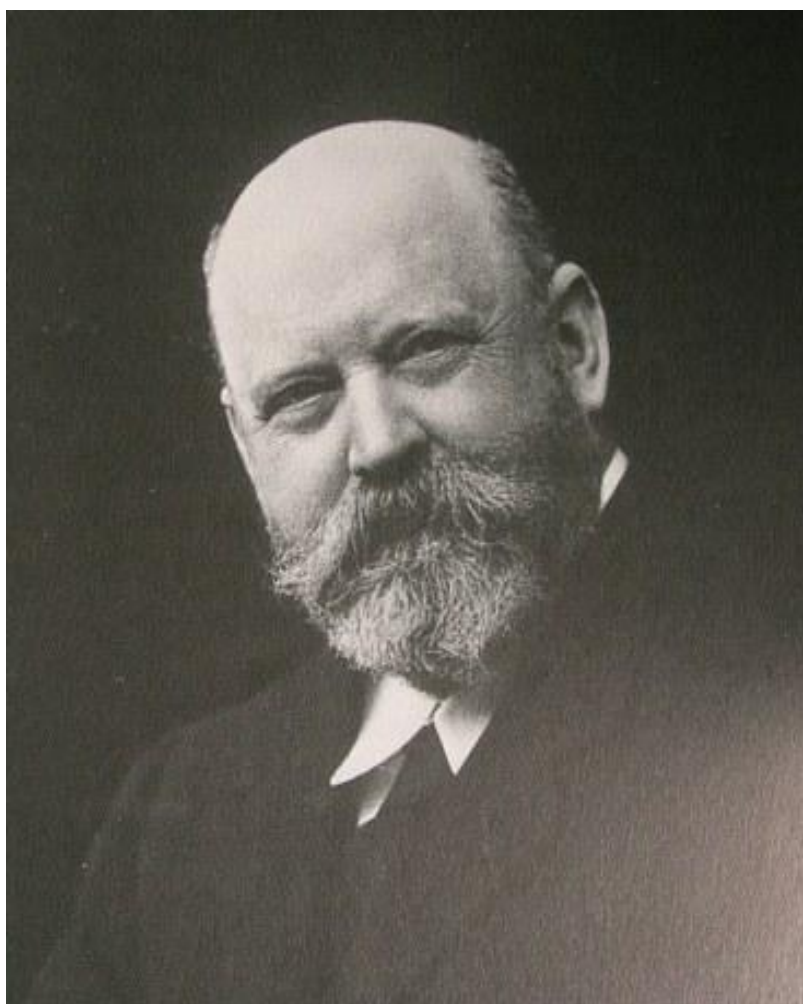
(1848–1930) byl britský státník, člen Konzervativní strany a premiér.

Jako ministr zahraničí byl autorem Balfourovy deklarace, která podporovala zřízení vymezeného území pro Židy v Palestině (nyní Izrael).

lord Balfour, klíčové slovo: Balfour [citováno dne 13.04.2012].

Dostupné z:

<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Arthur_Balfour,_photo_portrait_facing_left.jpg>.



Lionel Walter Rothschild, 2. baron Rothschild, baron de Rothschild,

(1868-1937) byl britský bankéř, politik a zoolog a člen dynastie Rothschildů. (2. listopadu 1917 obdržel dopis od britského ministra zahraničí Arthura Balfoura, jenž mu byl adresován přímo domu na Piccadilly 148. V tomto dopis vyjádřila britská vláda podporu pro vznik Palestiny jako „národního domova pro Židy“. Tento dopis je známý jako Balfourova deklarace.)

baron Rothschild, klíčové slovo: Rothschild [citováno dne 13.04.2012].

Dostupné z:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Lionel_Walter_Rothschild,_druh%C3%BD_baron_Rothschild>.

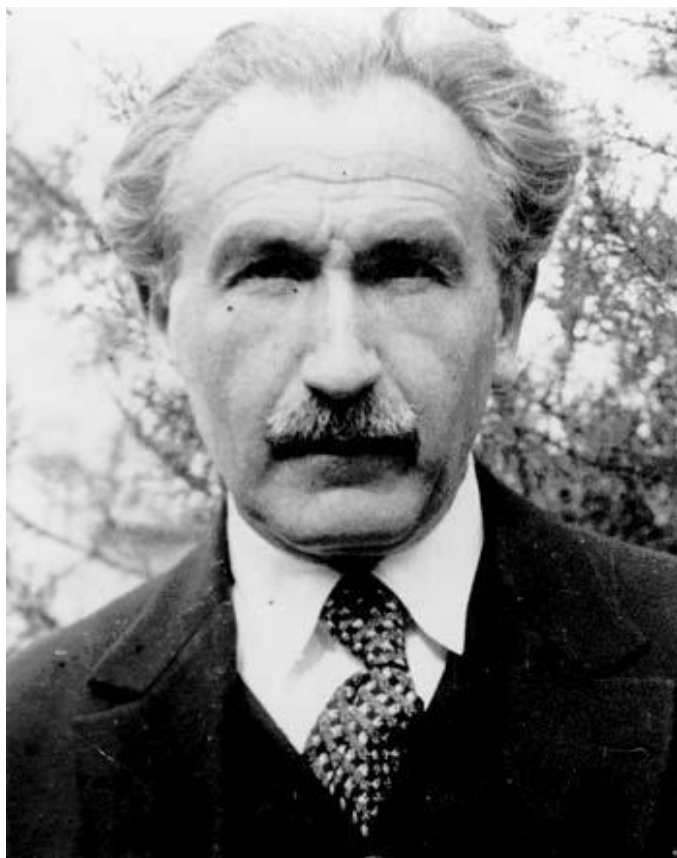


Rudolf Slánský (1901-1952),

Dlouholetý člen ÚV generální tajemník KSČ (1945-1951). Popraven v rámci politických procesů počátkem 50. let 20.

Rudolf Slánský, klíčové slovo: Slánský, [citováno dne 30.11.2011].

Dostupné z: <http://www.valka.cz/clanek_14223.html>.



Samuel Hugo Bergmann (1883-1975),

(hebrej.: שמואל הוגו ברגמן, 1883 -1975) byl filosof, zakladatel a ředitel Židovské národní a univerzitní knihovny a první rektor Hebrejské univerzity v Jeruzalémě.

Hugo Bergmann, klíčové slovo: Bergmann, [citováno dne 30.11.2011].

Bergmann, klíčové slovo: Bergmann, [citováno dne 30.11.2011].

Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hugo_Bergmann>.



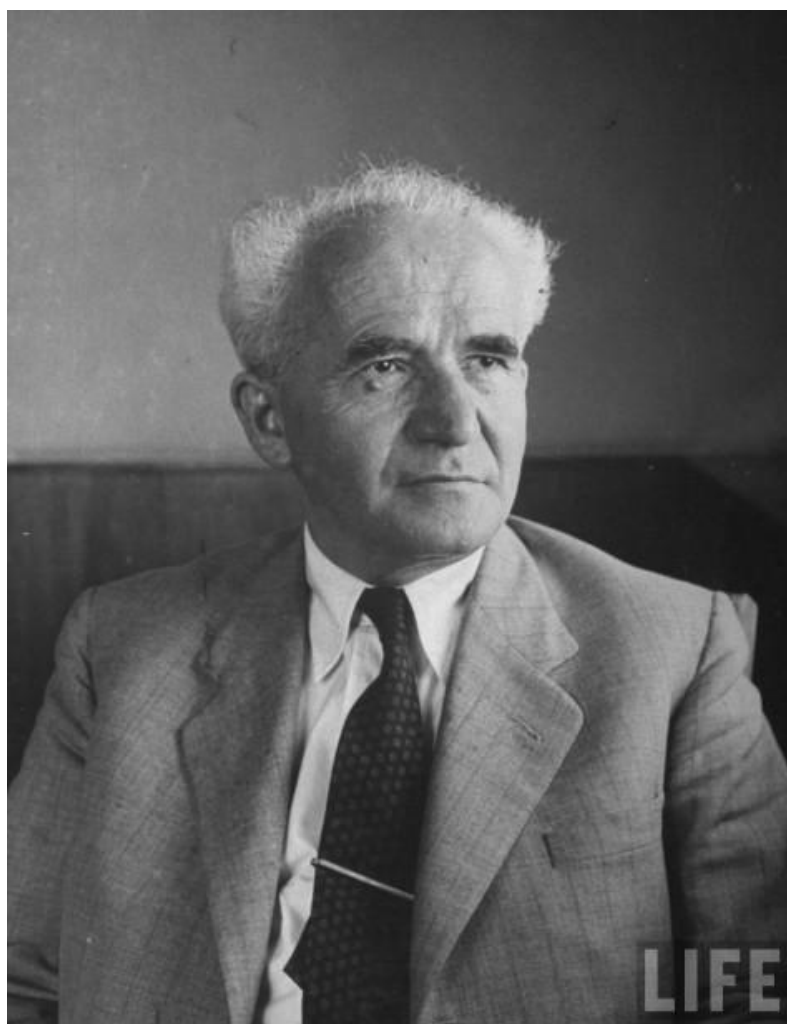
Nachum Goldman (1894-1982),

Prezident Světové sionistické organizace v letech 1956-1968.

Nachum Goldman, klíčové slovo: Goldman, [citováno dne 30.11.2011].

Dostupné z:

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a0/Nachum_Goldman.jpg/220px-Nachum_Goldman.jpg>.



David Ben Gurion (1886-1973),

(hebrej. דָּוִד בֶּן-גּוּרִיּוֹן, rodným jménem David Grün, byl první (a třetí) izraelský premiér; tuto funkci zastával s přestávkou po třináct let.

Významnou roli sehrál při vzniku státu Izraele.

David Ben Gurion, klíčové slovo: Gurion, [citováno dne 30.11.2011].
Dostupné z: < <http://benatlas.com/2010/05/life-in-the-middle-east-in-1943-by-john-phillips/>>.



Vladimir Žabotinskij (1880-1940),

(hebrejsky זאב ז'בוטינסקי), vlastním jménem Vladimir Jevgenjevič Žabotinskij), představitel radikálního (revizionistického) sionistického křídla, zakladatel reviz. sionismu

Žabotinsky, klíčové slovo: Žabotinsky, [citováno dne 10.04.2012].

Dostupné z:

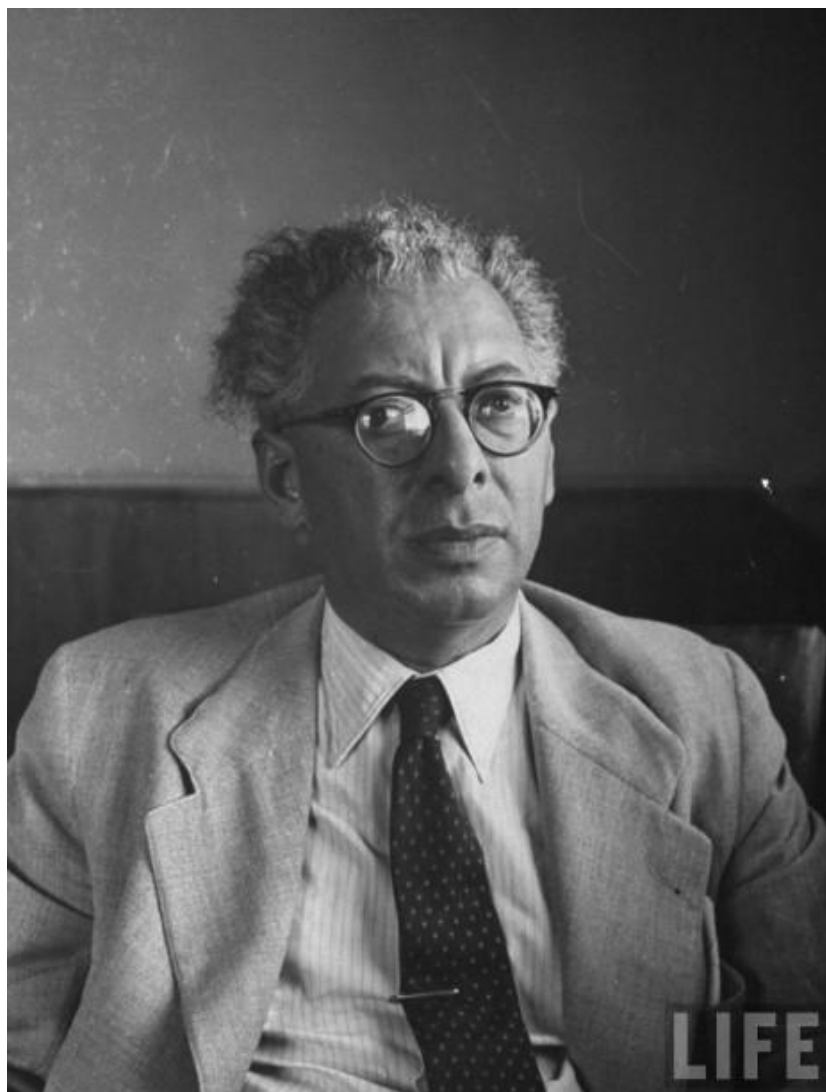
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_%C5%BDabotinsk%C3%BD>.



“Two members of a Jewish organization.”

Jewish organization, klíčové slovo: Jewish, [citováno dne 10.04.2012].

Dostupné z: <<http://benatlas.com/2010/05/life-in-the-middle-east-in-1943-by-john-phillips/>>.



Leo Herrmann (1888-1951),

novinář, sionistický aktivista, člen sion. spolku Bar Kochba, pozdější generální tajemník Keren ha-jesod.

Leo Herrmann, klíčové slovo: Herrmann, [citováno dne 10.04.2012].
Dostupné z: <<http://benatlas.com/2010/05/life-in-the-middle-east-in-1943-by-john-phillips/>>.



Hadži Amín al-Husajní (1893– 1974),

vlastním jménem Muhammad Amín al-Husajní (محمد أمين الحسيني), arabský nacionalista, stal se vůdčí postavou hnutí bojujícího proti sionismu a vzniku židovského státu v době Britského mandátu v Palestině.

Amín Husajní, klíčové slovo: Husajní, [citováno dne 10.04.2012].

Dostupné z: < http://cs.wikipedia.org/wiki/Am%C3%ADn_al-Husajn%C3%AD>.

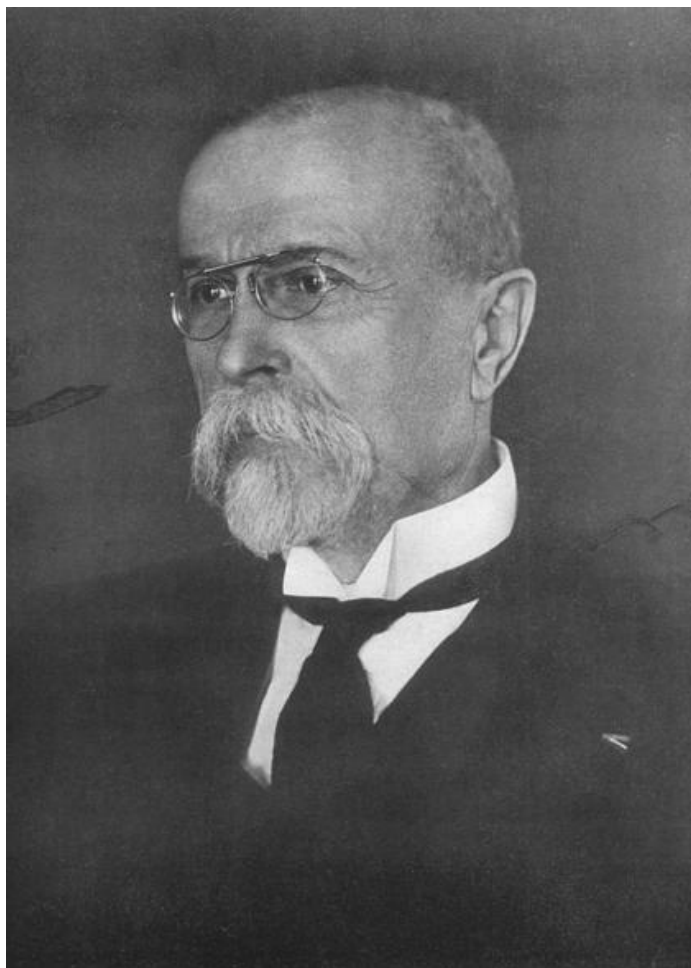


Jicchak Sadeh (1890-1952),

vlastním jménem Jicchak Landsberg (יצחק שדה), jeden ze zakladatelů jednotek Palmach, velitel Hagany a spoluvůrce izraelské armády. Byl známý pod přezdívkou „*ha-Zaken*“ („*Stařec*“).

Jicchak Sadeh, klíčové slovo: Sadeh, [citováno dne 10.04.2012].

Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Jicchak_Sadeh>.



Tomáš Garrigue Masaryk (1850-1937),

1. prezident Československa, ve funkci od 14. listopadu 1918-14.
prosince 1935.

Masaryk, klíčové slovo: Masaryk, [citováno dne 30.11.2011]. Dostupné
z: < Edvard Beneš, klíčové slovo: Beneš, [citováno dne 30.11.2011].
Dostupné z: <http://www.valka.cz/clanek_14223.html>.



Edvard Beneš (1884-1948),

1. ministr zahraničí ČS, 4. předseda ČS vlády a 2. prezident
Československa

Edvard Beneš, klíčové slovo: Beneš, [citováno dne 30.11.2011].
Dostupné z: <http://www.valka.cz/clanek_14223.html>.



František Udržal (1866 –1938),

český politik a československý ministerský předseda a ministr národní obrany.

Udržal, klíčové slovo: Udržal, [citováno dne 12.04.2012]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Udr%C5%BEal>.



Andrej Hlinka (1864—1938),

slovenský katolícký kňaz, politik, vŕdčí osobnosť slovenského národného hnutia, signatár Martinskej deklarácie a zakladateľ a vŕdčí osobnosť Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (tzv. Ľud'ákŕ).

Hlinka, kľúčové slovo: Hlinka, [citované dne 12.04.2012]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Andrej_Hlinka>.



Konrád Henlein (1898-1945),

německý nacistický politik působící v českých zemích. Od začátku 20. let minulého století působil jako cvičitel a funkcionář německého tělovýchovného hnutí v českém pohraničí a propagací nacionalismu získával vliv zejména mezi německou mládeží. V letech 1933-1935 se stal vůdce Sudetoněmecké vlastenecké fronty, 1935-1938 Sudetoněmecké strany (SDP). V letech 1935-1938 působil jako poslanec ČS parlamentu. V říjnu 1938 jmenován říšským komisařem pro obsazená pohraniční území Čech a Moravy, v březnu – dubnu 1939 šéf civilní správy v protektorátu Čechy a Morava, 1939-1945 říšský místodržící v tzv. Sudetech.

Henlein, klíčové slovo: Henlein, [citováno dne 12.04.2012]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Henlein>>.



Konstantin Hermann Karl svobodný pán von Neurath (1873 - 1956),

německý nacistický politik, diplomat, veterán první světové války a důstojník SS v hodnosti SS-Obergruppenführer. Známy je svým působením jako ministr zahraničních věcí nacistického Německa v letech 1932 - 1938 a také funkcí říšského protektora v Protektorátu Čechy a Morava v letech 1939 - 1943.

Neurath, klíčové slovo: Neurath, [citováno dne 12.04.2012]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Konstantin_von_Neurath>.

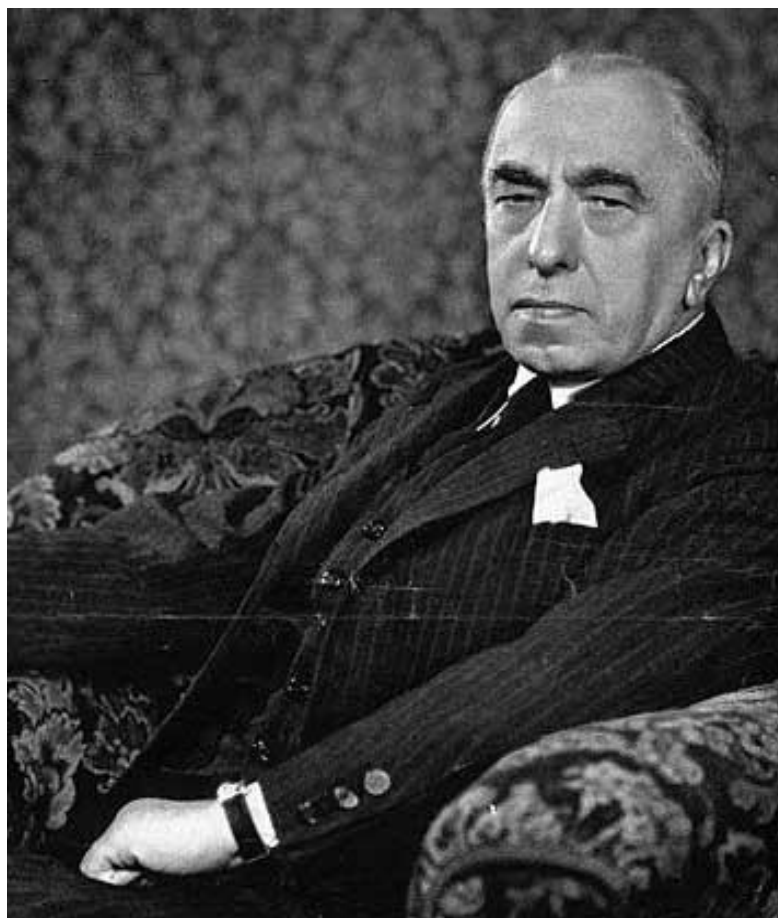


Rudolf Beran (1887–1954),

byl český agrární politik a česko-slovenský ministerský předseda.

Beran, klíčové slovo: Beran, [citováno dne 12.04.2012]. Dostupné z:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Beran>.



Emil Hácha (1872-1945),

byl prezident Československé republiky (1938–1939), státní prezident
Protektorátu Čechy a Morava (1939–1945), překladatel a právník.

Hácha, klíčové slovo: Hácha, [citováno dne 12.04.2012]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Emil_H%C3%A1cha>.



Jozef Tiso (1887–1947),

byl slovenský římskokatolický kněz, politik Hlinkovy Slovenské ľudové strany a v letech 1939–1945 prezident Slovenské republiky, satelitního státu nacistického Německa. Po válce byl odsouzen československým Národním soudem za válečné zločiny k smrti a popraven.

Tiso, klíčové slovo: Tiso, [citováno dne 12.04.2012]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Tiso>.

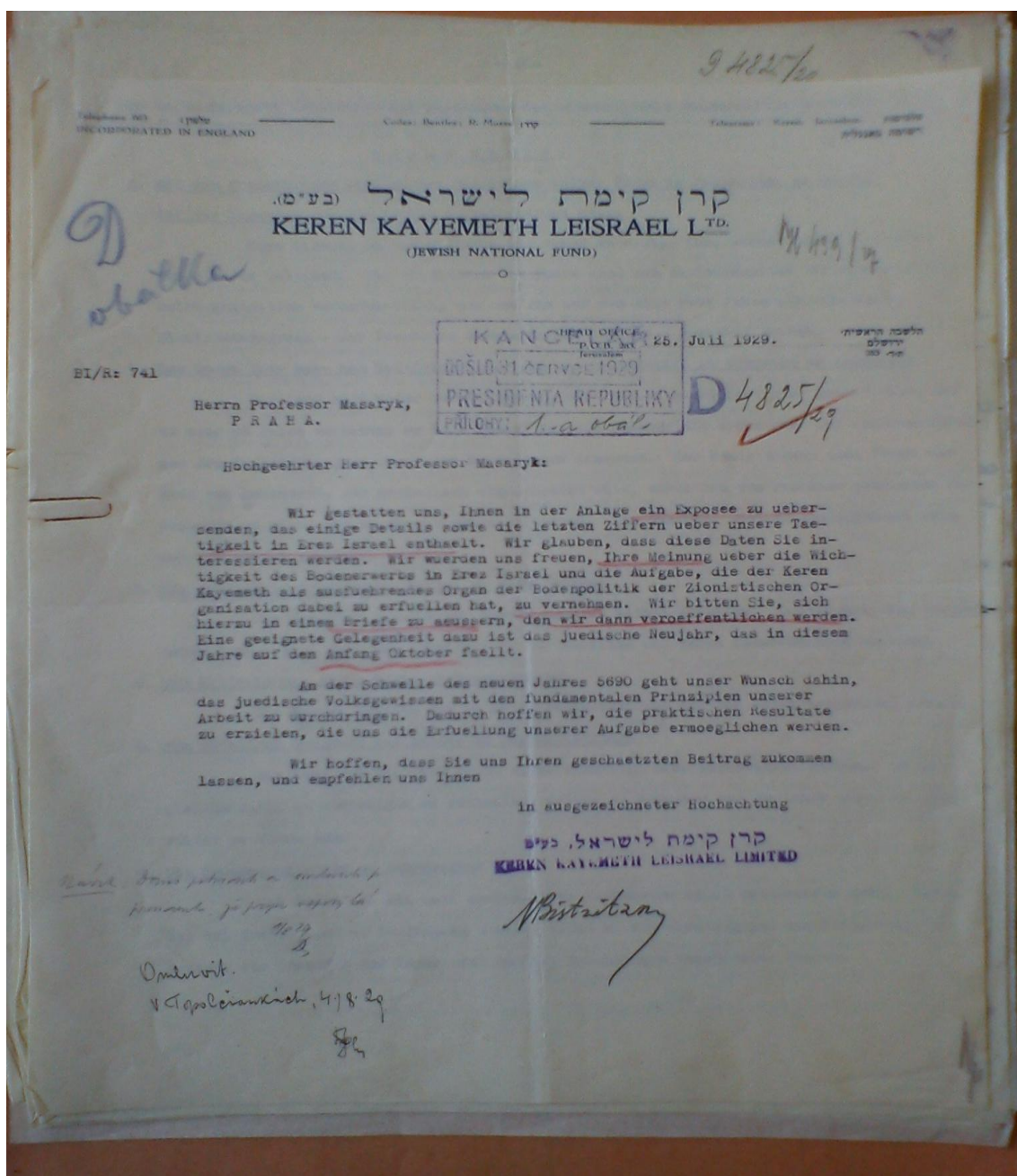


Reinhard Tristan Eugen Heydrich (1904–1942),

byl prominentní nacist, blízký spolupracovník Heinricha Himmlera a druhý nejvyšší představitel SS (obergruppenführer SS) a generál policie, šéf Hlavního úřadu říšské bezpečnosti (RSHA) a Bezpečnostní služby (SD), v letech 1941–1942 zastupující říšský protektor Protektorátu Čechy a Morava. Byl jedním z hlavních organizátorů holocaustu. Jako zastupující říšský protektor prosazoval politiku cukru a biče – sociální výhody dělníkům versus brutální perzekuce vůči neloajálním a nepřátelům. 27. května 1942 provedli atentát (operace Anthropoid) z Anglie vyslaní českoslovenští parašutisté, na jehož následky posléze zemřel.

Heydrich, klíčové slovo: Heydrich, [citováno dne 12.04.2012]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Reinhard_Tristan_Eugen_Heydrich>.

12 Z ARCHIVU KANCELÁŘE PREZIDENTA REPUBLIKY



Dopis Ha-Keren ha-kajemet lejisra'el (Židovský národní fond - jedna z klíčových institucí financující sionistické projekty), zasláný prezidentu Masarykovi dne 25. 6. 1929. Je pravdou, že tento fond byl již od svého vzniku (1901) podporován T. G. Masarykem. V dopise je uvedeno, že Ha-Keren Ha-kajemet si dovoluje zaslat Masarykovi nejnovější údaje o její čínorodé aktivitě a cílech, které si klade do budoucna vykonat v „Erec Jisra'el“ a zároveň doufá v Masarykovu brzkou odpověď.

Opět pan p. p.

D 1050
17

Král. Vinohrady dne 9. března 1927.

Slovotaj pane kancléři !

S radostí přijal jsem novinářskou zprávu, že náš pan prezident z Egypta navštíví i Palestýnu.

Jsem šťasten, že naši státní příslušníci, kteří se vypravovali do Palestýny, budou mít tu čest spatřiti v jejich nové vlasti pana presidenta, který vždy dovedl mít pochopení pro jejich ideální snahy.

Jsem přesvědčen, že po návratu pan prezident potvrdí Vám, pane kancléři, vše to, o čem jsem měl vzácnou příležitost s Vámi mluvit.

Dovahuji na svoji povinnost upozorniti Vás na některé ze lidí Sionistů, na něž by se mohli pořadatelé s důvěrou obrátiti.

Jeou to arch. inž. Richard Pacovský, kapitán čs. v z. v Tel Aviv P.O.B. 23. Je majitelem veliké stavitelské firmy.

Pan Arenstein, bývalý továrník v Dobříši, nyní farmář na nové založené usedlosti nedaleko Tel Aviv. Bude Vám asi osobně znám, protože byl činným realistou.

V Jerusalemě žije malíř Blum, pochází z Brna, je vzácným umělcem.

Konečně jsou to bez rozdílu členové obou československých hospodářských kolonií a to v Haifě Bibracha a v Erech Israel Bet Alfa.

Zvláště dovoluji si upozorniti na dvě vědecké veličiny v zemi bydlící. V Rechovot žije největší zoolog Orientu Aharoni. Vědecké vzdělání nabyt v Praze, kde jeho děti studují. V Talsiot u Jerusalema žije Dr. Klausner, který po 25letém vědeckém bádání vydal knihu Život Kristův. Přichází k závěru, že Kristus skutečně žil. Dr. Klausner je universitním profesorem na universitě v Jerusalemě.

Jsem přesvědčen, že pan prezident vrátí se obohacen do země, jež skýtá tato zajímavá země.

Preji panu prezidentovi na cestu do Svaté země mnoho zdraví.

Vás, pane kancléři, žádám za prominutí, že si dovoluji Vás dopisem obtěžovati.

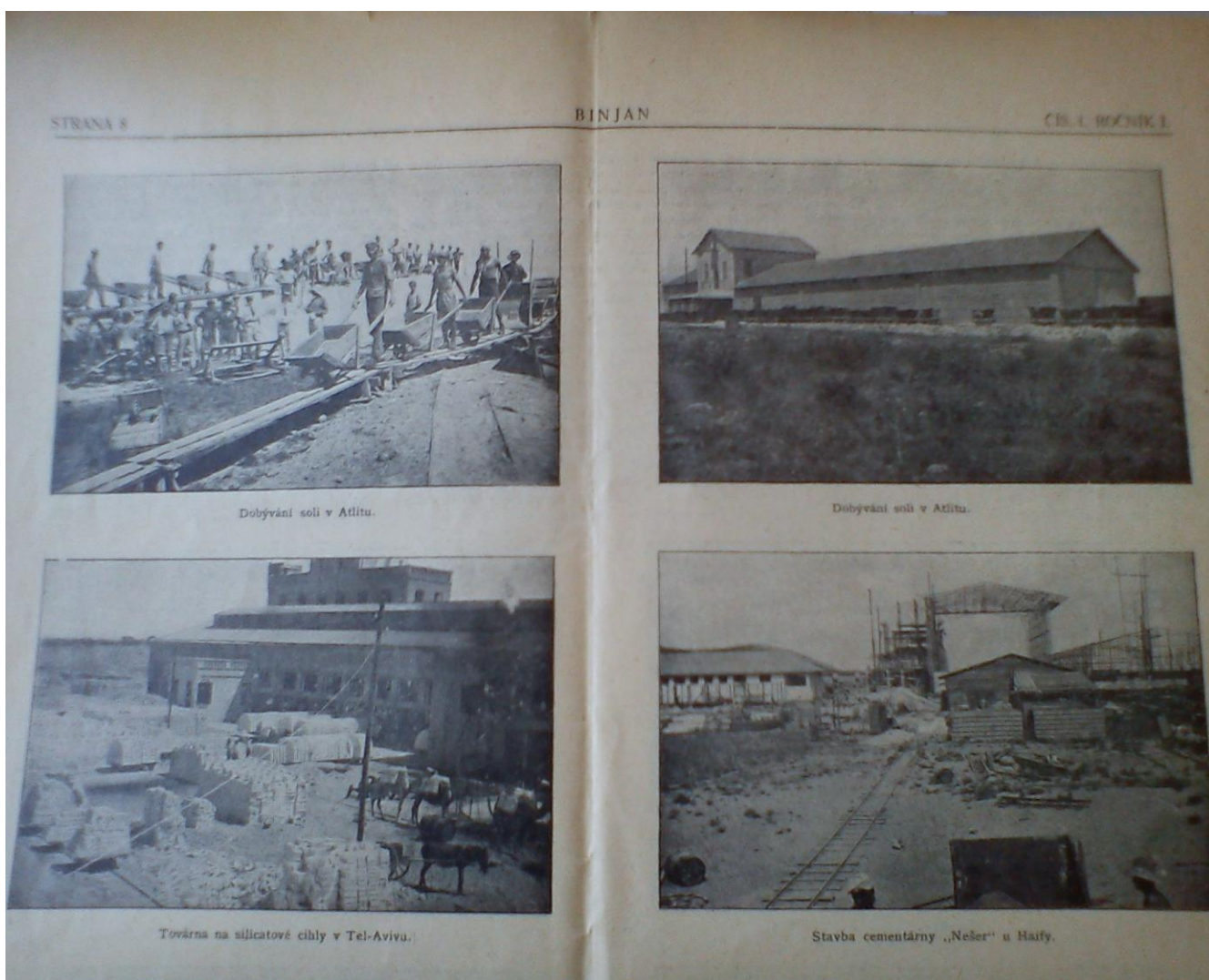
S veškerou úctou

Vám vždy oddaný

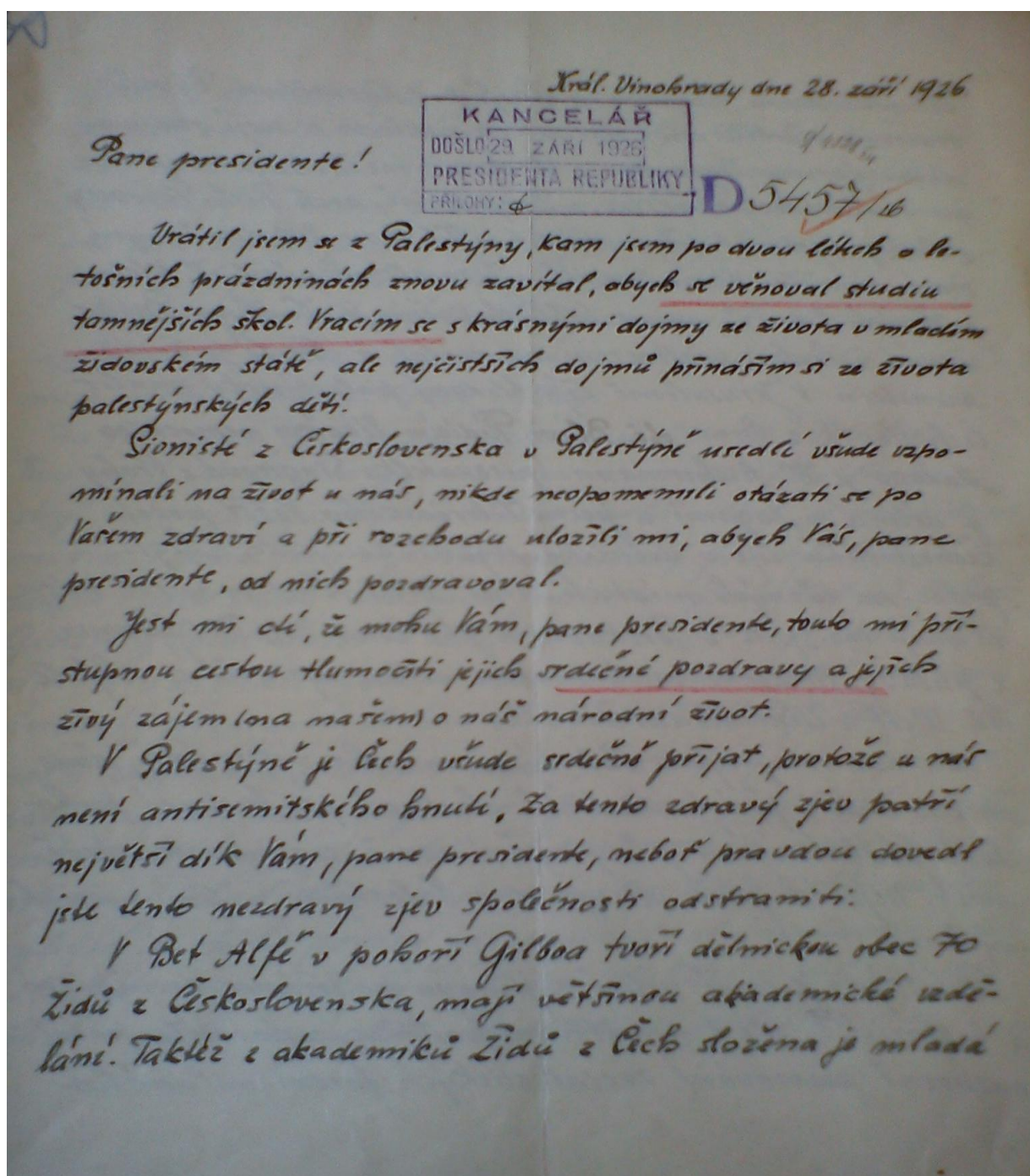
Boh. Milič

Milič Bohumil, učitel
Král. Vinohrady, Havlíčkova 93/III.

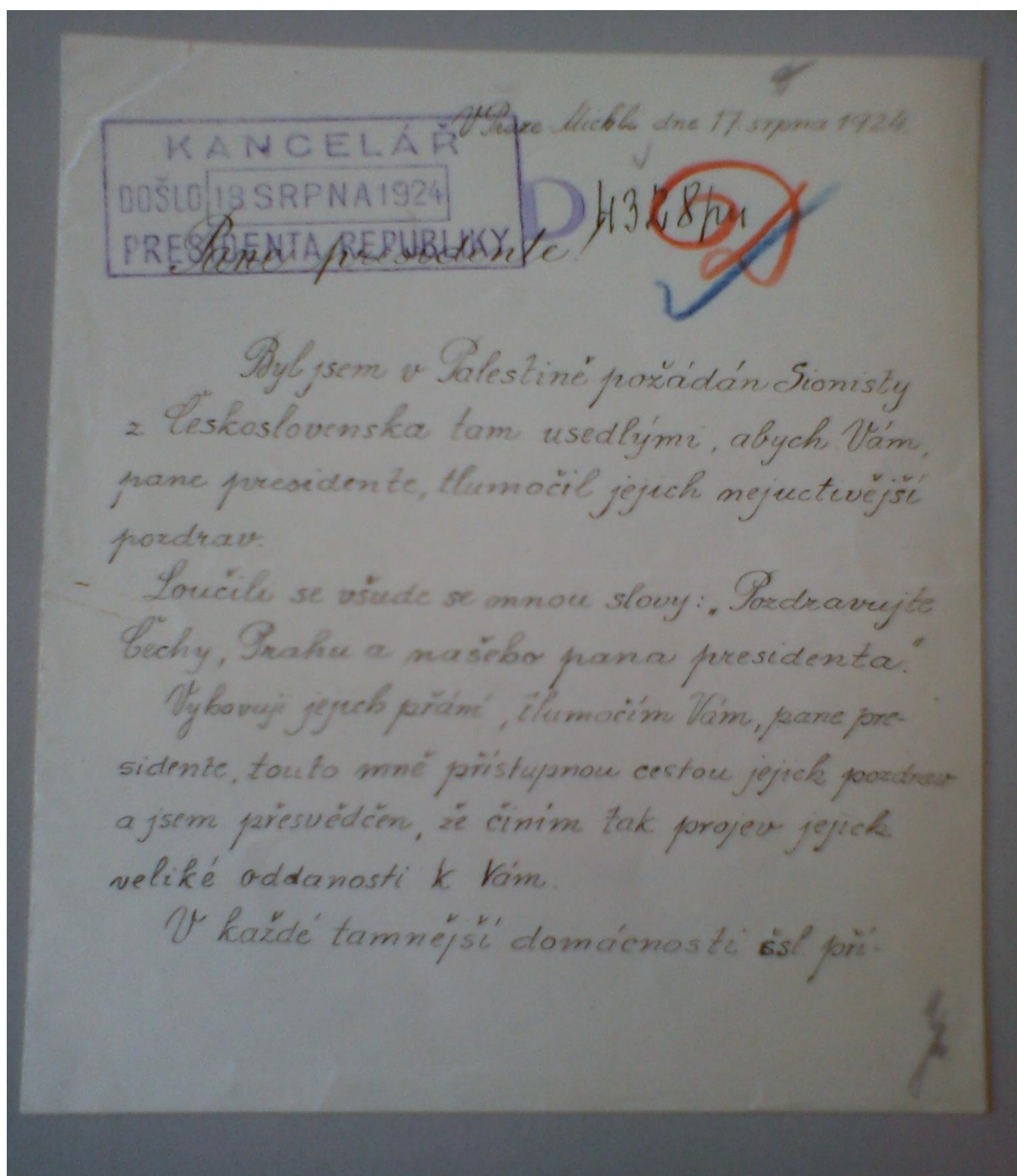
Dopis od československého občana (známého dopisovatele do „Židovských zpráv“) židovského původu – Bohumila Miliče z 9. března 1927. V dopise adresovaném kancléři ČS, potažmo i T. G. M., vyjadřuje své nadšení nad Masarykovou návštěvou Palestiny. Uvádí, že je nesmírně potěšen tím, že se Masaryk osobně touží setkat s ČS židovskými emigranty v Palestině, pro které vždy dokázal (jak píše autor) nalézt pochopení. V dopise se rovněž odvolává na několik „Židů Sionistů“, na které se mohou pořadatelé cesty do Palestiny s důvěrou obrátit.



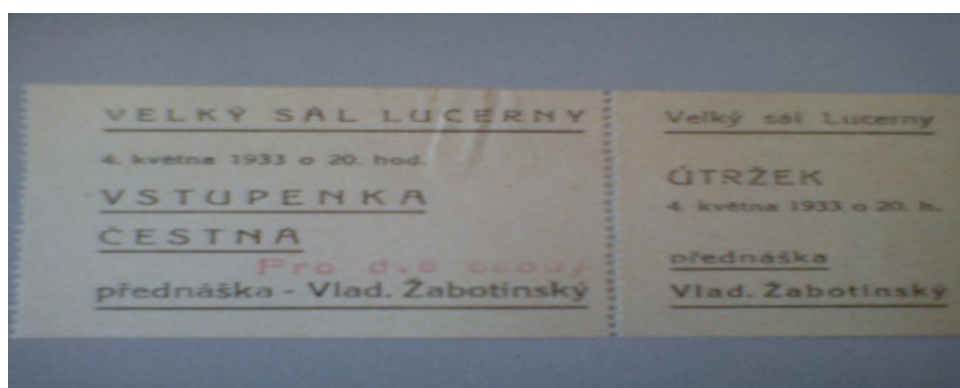
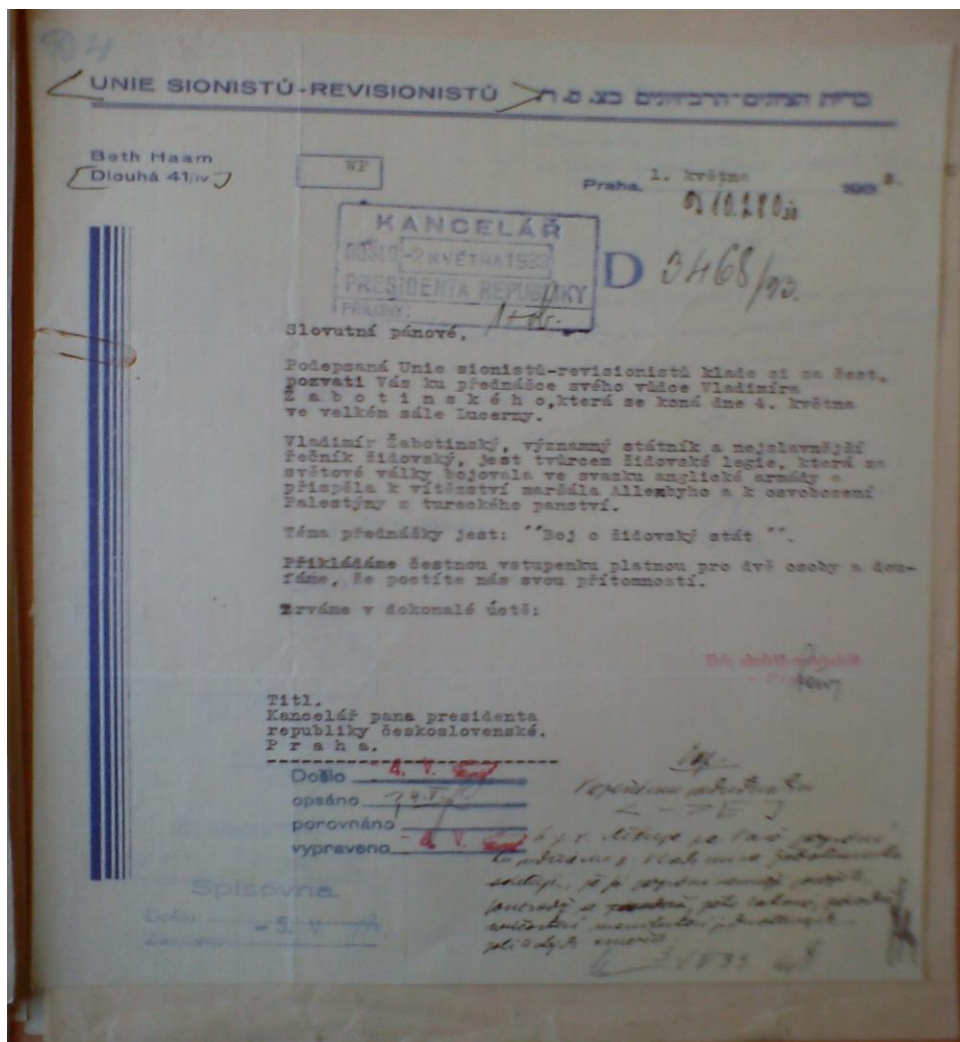
Výstřižky z židovských sionistických novin „*Binjan*“ (číslo 1, ročník 1., 1925? nečitelné) , opatřené komentářem dopisovatele již zmíněného Bohumila Miliče, který několikrát Palestinu navštívil. Následující obrázky popisují, první dva shora: „Dobývání soli v Atlitu.“, vlevo dole: „Továrna na silikátové cihly“, vpravo dole: „Stavba cementárny „*Nešer*“ u Haify.



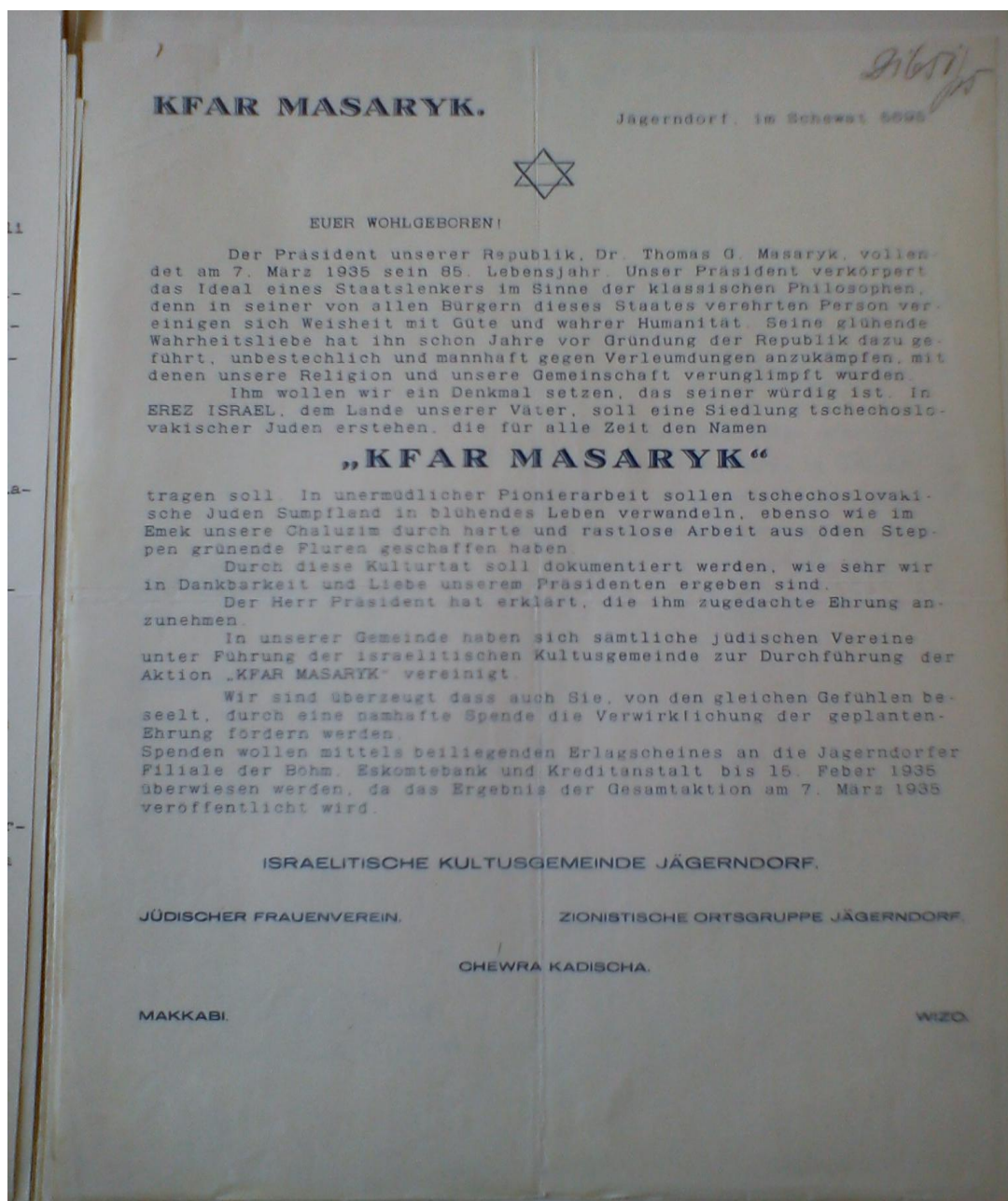
Opět jeden z dopisů, jehož odesilatelem je Bohumil Milič. V tomto dopise komentuje jednu ze svých návštěv Palestiny a tlumočí srdečné pozdravy, které Masarykovi posílají sionističtí Židé z Československa, žijící v Palestině. Mimo jiné se zmiňuje o tom, jak jsou čeští imigranti přijímáni ostatními přistěhovalci. Píše se zde, že Češi jsou zde vážení, neboť „... v ČS není antisemitského hnutí. Za tento zdravý jev patří největší dík Vám, pane prezidente, neboť pravdou dovedl jste tento nezdravý zjev společnosti odstraniti.“



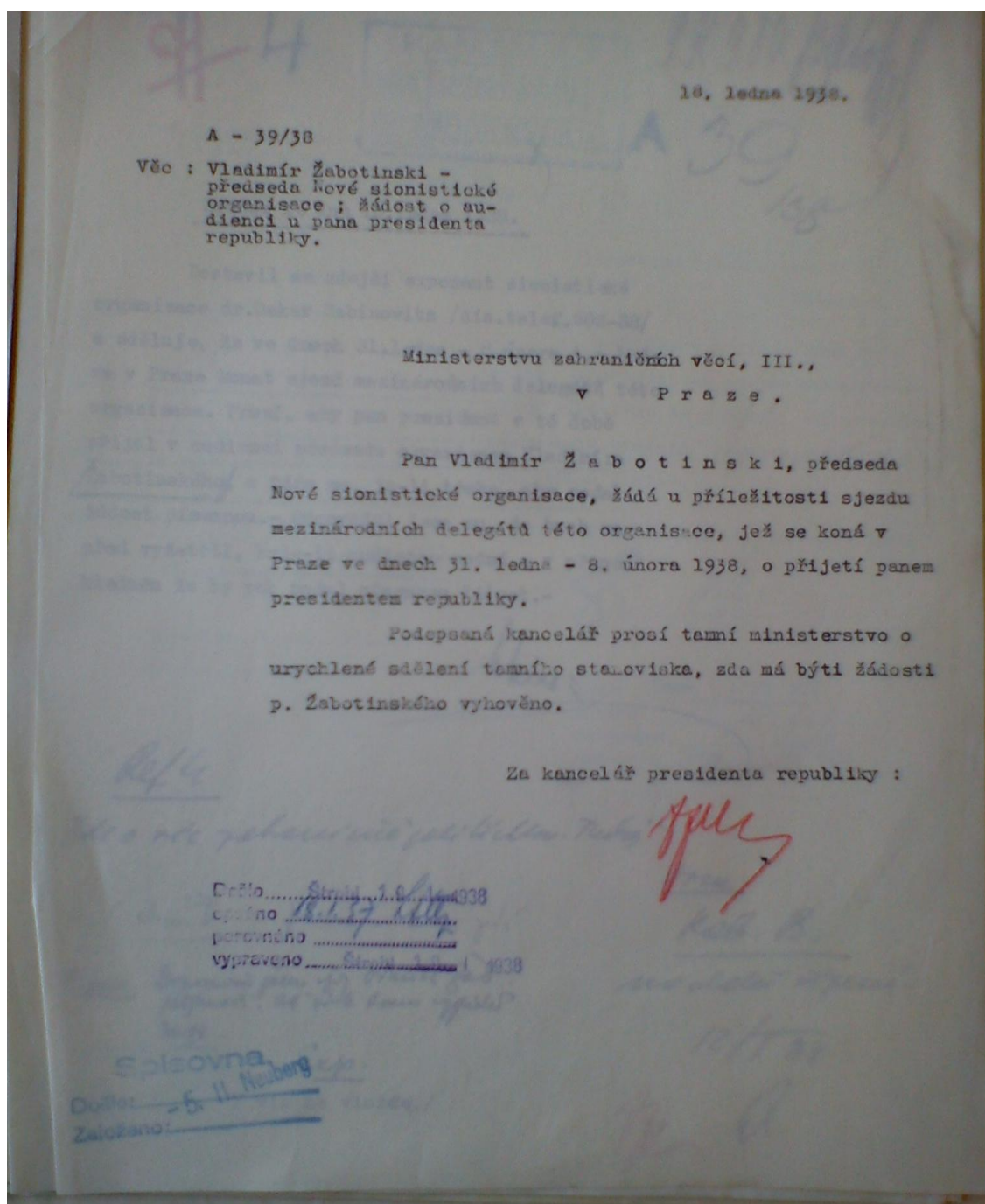
Pozdravy od československých sionistů v Palestině T. G. Masarykovi.



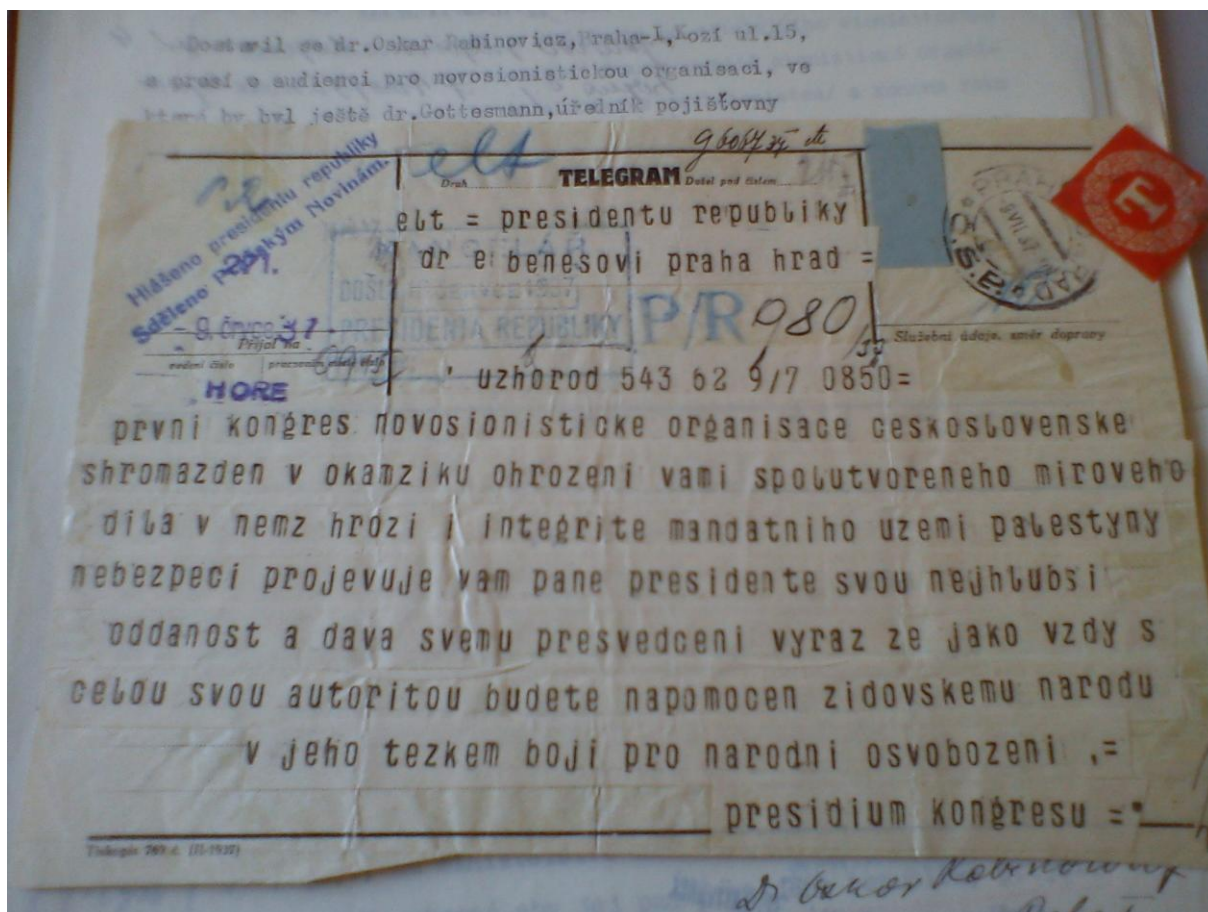
Pozvánka a vstupenka na přednášku Vladimíra Žabotinského (předsedy Nové sionistické organizace), která se konala 4. května 1933.



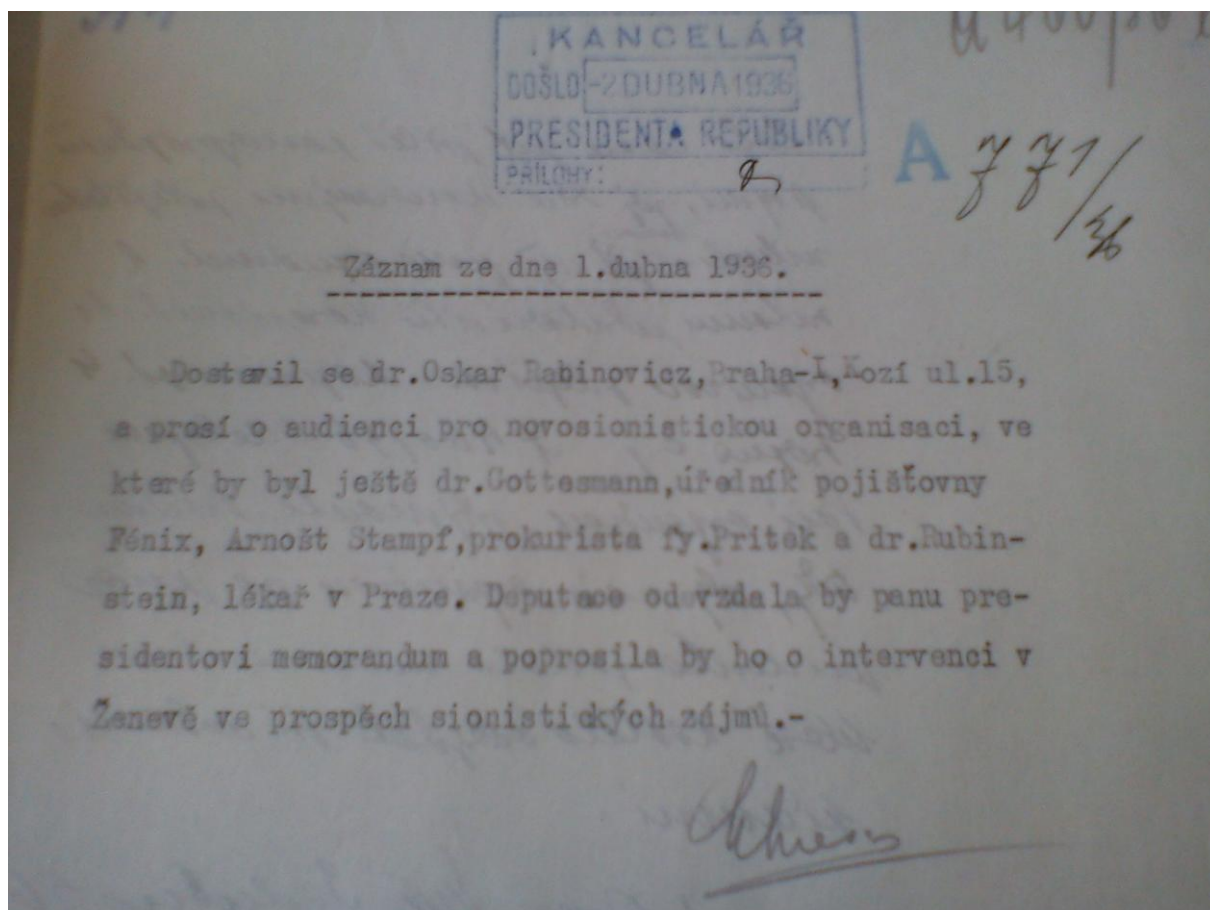
U příležitosti 85. narozenin T. G. M. 7. března 1935 pronesl předseda Náboženské obce židovské v Krnově toto: „*My židé oslavujeme Masaryka jako objektivního a spravedlivého obhájce židovské otázky, jako přítele a průkopníka spravedlnosti a kultury. My chceme a také zvěčníme jeho jméno v Palestině výstavbou kulturního židovského podniku, který bude nazván „Kfar Masaryk“.* Kfar Masaryk byl založen v roce 1938, dodnes se nachází na severu Izraele, v Severním distriktu, v Oblastní radě Mate Ašer. V jeho zakládací listině (viz obr.) se uvádí, že rozhodnutí pojmenovat tento kibuc po Masarykovi bylo učiněno na znamení úcty k jeho osobnosti, humanismu, boji za pravdu, za osvobození národů a z vděčnosti za jeho podporu svobody Izraele.



Žádost o audienci Vladimíra Žabotinského (předsedy Nové sionistické organizace) u příležitosti sjezdu mezinárodních delegátů této organizace, jež se koná v Praze ve dnech 31. ledna – 8. února 1938 u prezidenta Beneše.



Telegram adresovaný E. Benešovi, ve kterém je mu projevena oddanost kongresem československé Novosionistické organizace. Zároveň se jedná o poděkování za prezidentovu sounáležitost ve věci židovského národa.



Záznam z 1. dubna 1936 o sionistické deputaci, která se má setkat s prezidentem Benešem, předat mu do rukou memorandum a zároveň ho poprosit o intervenci v Ženevě ve prospěch sionistických zájmů.



Články v hebrejštině o prezidentovi Benešovi, vycházející v tehdejší židovském tisku v Palestině.

13 PERIODIKA³⁰³

13.1 *Národní listy*

1920

Národní listy (27. srpna 1920), str. 2, ročník 60., číslo výtisku 236.

Arabské nepokoje.

(ČTK.)

Následkem nepokojů byl vyslán do Bagdadu, dle zprávy z úřední strany britský zástupce z Teheranu Sir Percy Cox a Philby, který jest nejlepším znalcem arabských poměrů. Má se za to, že tím bude možno rychlé urovnání obtíží. Oba delegáti obdrželi od vlády neomezenou plnou moc. Jest jim ponecháno na vůli uskutečniti návrh, který dán byl svého času, aby zvolena byla státní rada a všeobecná sněmovna, anebo aby zřízena byla výlučně arabská správa pod britským vedením. „Westminster Gazette“ píše, že jest s podivem, že jest s podivem, že mezopotamští Arabové se zpěčují, kdežto Arabové na hranici palestinské žádali Sira Herberta Samuela o rozšíření britské správy na východ. Dle odpovědi Samuelovy bude posláno do oněch krajín několik britských úředníků, aby Araby zaučili v samosprávě a dali jim průpravu k obraně, samosprávě a v otázkách obchodních. Tento postup jest nejrozumnější, ježto zmenšuje britskou odpovědnost a urychluje politický rozvoj Arabů.

³⁰³ Následující články jsou přímo citovány z originálních zdrojů, výjimkou jsou pouze Židovské noviny, které jsou v originálu psané slovensky, ale zde jsou jednotlivé články přeloženy do češtiny.

1929

Národní listy (25. srpna 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 233.

Krvavé srážky mezi Židy a Araby v Palestině.

(Reuter.)

Z Londýna, 24. srpna. (Reuter.) Z Malty a z Káhýry došly zprávy, že čtyři válečné lodě a jeden pluk vyslány byly do Palestiny následkem nepokojů, k nimž došlo v Jerusalemě mezi Araby a Židy. Předmětem sporů je právo Židů na přístup k tzv. „zdi nářků“, která považována jest za zůstatek Šalamounova chrámu a byla nedávno včleněna do nových staveb.

Britská admirálita potvrdila, že na žádost britského vysokého komisaře v Palestině vyslány byly do Palestiny válečné lodi „Barham“ a „Sussex“. Také bylo sděleno, že v Jerusalemě bylo vyhlášeno stanné právo následkem srážek, k nimž tam včera došlo a při nichž bylo mnoho Židů a Arabů zabito a zraněno. Listy jsou podrobeny přísnější cenzuře.

Z Londýna, 24. srpna. (Reuter.) Křižník „Sussex“ odjel dnes ráno, jak se má za to, do Jaffy, ježto vznikly, jak již bylo oznámeno, v Jerusalemě velké nepokoje a srážky mezi Araby a Židy. Křižník „Barham“ jest připraven k odjezdu a mateřská letadlová loď „Courageous“ udržuje v kotlích páru pro případ, že by byl dán rozkaz, aby dopravila z Malty do Palestiny pluk britského vojska.

Z Berlína, 24. srpna. Podle londýnských informací bylo vysláno z Egypta do Palestiny letadlem 50 mužů anglického vojska a další vojenské oddíly anglického vojska budou z Egypta do Palestiny vyslány vlakem. Tyto expedice jsou v souvislosti s jerušalemskými výtržnostmi.

Národní listy (26. srpna 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 234.

Krvavé srážky v Jeruzalémě.

27 mrtvých – Další boje?

Z Jerusalema, 25. srpna. Celkový počet Židů zabitých při rvačkách s Araby činí 20 osob, mezi nimiž jest také celá jedna šestičlenná rodina, která byla pobita v Motze. Kromě toho mají Arabové 7 mrtvých. V noci na dnešek byl odražen útok na odloučenou židovskou čtvrť, ve které je sirotčinec Difkin. Židovské policii dostalo se zprávy, že do Jerusalema táhnou Arabové z Hebronu a Náplusu, aby podporovali Mohamedány.

Nenávist Arabů k Židům. Nepokoje v Palestině vzrůstají.

Londýn, 26. srpna. Koloniální úřad označuje, že v Jeruzalémě, jakož i v různých místech Palestiny tekla krev, několik osob bylo zabito a poškozen byl majetek. V Hebronu (Již. Palestina) byli 2 Židé usmrceni. V Jaffě došlo k demonstracím ze strany Arabů, pořádek však nebyl porušen. V Nablusu vystřelila policie do davu, který chtěl vzít útokem skupinu příbytků. 8 osob bylo usmrceno. V Jeruzalémě byl m.j. usmrcen britský příslušník, který jednal ve funkci člena policejního sboru. Ministr války oznamuje, že 2. prapor jihostafordshireského pluku byl odeslán z Malty do Palestiny.

Národní listy (26. srpna 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 194.

Na 120 mrtvých v Jeruzalémě při bojích mezi Židy a Araby.

Jak se z Jerusalema oznamuje, nabývají výtržnosti mezi Židy a Araby velikých rozměrů. V noci ze soboty na neděli došlo ve městě k novým krvavým bojům, při nichž policie, snažící se rozptýlit bojující dav, použila i strojních pušek. Ztráty na straně Židů odhadly se na 50 a na straně Arabů na 70 mrtvých. Mezi zabitými jsou 2 Britové. Při bojích došlo na mnoha místech k plenění židovských domů, hlavně

v předměstích. Pancířovaná auta projížděla městem. Britské válečné lodi zakotvily v přístavě Jaffa.

Národní listy (27. srpna 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 235.

Krvavé nepokoje v Palestině.

(UR)

Z Londýna, 26. srpna. Britský koloniální úřad uveřejňuje o situaci v Palestině tuto zprávu: Podle informací, které měl v neděli ráno vysoký komisař v Palestině, byl v Jerusalemě ve starém městě klid, kdežto v nových čtvrtích bylo ještě stříleno a byly zakládány požáry. Situace ve vzdálených židovských předměstích jerusalemských nebyla dosud zvládnuta a docházelo tam ještě k srážkám, které si vyžádaly za obět lidské životy. Zahradní město Talpiothu u Jerusalema bylo vyklizeno. V Hebronu byly ještě v sobotu útoky Arabů na židovské čtvrtě. Doposud bylo zabito 45 Židů a 59 Židů těžce zraněno. Na straně Mohamedánů je 8 mrtvých a 10 zraněných. 450 Židů bylo prozatímně ubytováno v policejních kasárnách a v Hebronu samém je prý nyní klid. V Jaffě byla v neděli ráno obava z nových demonstrací. V Telavivu byly rovněž obavy z nepokojů, avšak místním úřadům se podařilo je odvrátiti. Vysoký komisař je přesvědčen, že jakmile v pondělí připluje britská válečná loď Sussex do Jaffy, bude situace velmi usnadněna. V městech Nábiu, Saladu, Ghaze a Birševě je nálada napjatá, ale udržen byl klid.

(Reuter)

Z Bombaje, 26. srpna. Tři zdejší mohamedánské listy uveřejňují prohlášení, v němž se protestuje proti podpoře, kterou palestinská vláda poskytuje neoprávněným a nerozumným požadavkům Židů, týkajících se „Zdi nářků“.

Z Washingtonu, 26. srpna. Vláda Spojených států svěřila ochranu svých příslušníků v Palestině britské vládě.

Z Washingtonu, 26. srpna. Státní departement obdržel oficiální zprávu z Jerusalema, že 12 amerických židovských studentů koleje Sobudva v Hebronu bylo zabito několik studentů raněno.

Večerník Národních listů (27. srpna 1929), str. 1, ročník 69.,
číslo výtisku 235.

Arabové se krvavě mstí na palestýnských Židech.

Tlupy Arabů vraždí po židovských osadách. – Mezinárodní židovské svazy volají o americkou pomoc.

Jak již v ranním čísle poslední telegramy svědčí, vření v Palestině stává se úplným povstáním arabských kmenů proti privilegovaným židovským kolonistům. Boj Arabů proti Židům je krutý a neúprosný. Stará nenávist propuká se vši vášnivostí synů pouště. Zprávy, jež z Palestiny docházejí, jsou dosti zmatené, neboť jednak pocházejí z pramenů, jež jsou židovskému živlu blízké, kdežto zprávy sympatizující s Araby, jakož i zprávy britské, líčí situaci méně krvavě. Podle londýnských zpráv arabské kmeny a tlupy táhnou po židovských osadách, vraždí a plení.

Američtí židé žádají o zásah Spojených států.

Britský velvyslanec ve Washingtoně navštívil státního tajemníka Stimsona a vyslovil mu osobně politování nad usmrcením několika amerických příslušníků při nepokojích v Palestině. Britský velvyslanec zároveň pojednal se státním tajemníkem Spojených Států o vážné situaci v Palestině.

Státnímu departementu docházejí od Židů všech amerických krajů žádosti, aby washingtonská vláda zasáhla do událostí v Palestině.

Delegace sionistického svazu amerického odjela la do Washingtonu, kde podá protest státnímu tajemníku a britskému velvyslanci ve příčině protižidovských nepokojů v Palestině. Delegace se bude dožadovati intervence Spojených Států.

Židovská telegrafní agentura z Berjrútu oznamuje, že je nemožno dostat se ze Syrie do Palestiny. Lidé, jímž se podařilo z Palestiny uprchnouti, prohlašují, že především večer a včera ráno Arabové napadli Hajfu. Velký počet lidí byl při tom zabit a poraněn. Arabové prý rovněž podnikli útok na vlak, vezoucí vojsko z Hajfy.

VARŠAVA, 27. srpna. Polský konsul v Jerusalemě intervenoval u zástupce vysokého komisaře britského ve věci ochrany polských státních příslušníků a personálu cizích konsulátů v Palestině. Polský konsul navštívil dále kolonie polských Židů v okolí Jerusalema, které jsou ohrožovány Araby.

Poslední zpráva hlásí: 200 zabítych, 300 raněných Židů.

PAŘÍŽ, 27. srpna. „Patit Parisien“ sděluje z Palestiny, že počet zabítych činí až dosud celkem asi 200, raněných přes 300. Počet ztrát na straně arabské není dosud přesně znám, poněvadž arabové odnášejí své mrtvé a zraněné.

Národní listy – Obrázkový večerník (27. srpna 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 195.

Válečný stav v Palestině.

Nové vraždění a plenění. – 150 židů zabito, 500 zraněno. – Ztráty Arabů poloviční...

Situace v Palestině přes zásah anglického vojska se zhoršila. Vláda mandátního území vyhlásila dne 28. srpna ráno nad celou Palestinou válečný stav. Nepokoje rozšířily se i na venkovské kraje. Arabské tlupy po zprávě o přibytí anglických vojáků opustily sice Jerusalema, ale zato vrhly se na židovské kolonie v kraji, nešetříce majetků ani životů. Soukromé – a snad přemrštěné zprávy mluví o 150 ubítych a 50 raněných Židech. Ztráty arabské jsou prý asi poloviční.

Masakr v rabínské škole.

Z Hebronu došla zpráva, že tam arabské tlupy přepadly proslulou školu pro vzdělání rabínů. Asi 50 žáků bylo zabito, mezi nimi 12 Američanů. Na 30 amerických žáků utrpělo těžší a lehčí zranění.

I ostatní židovské kolonie v Hebronu stala se objektem arabských útoků. Z kolonie čítající 200 hlav bylo prý 45 osob zabito. 70 těžce zraněno a ostatní umístěni v policejních kasárnách, kde se proti útokům obhajují jako v pevnosti.

Obzvláště vážná je situace v Jaffě, kde se shromáždily poblíž přístavu velké shluky Arabů, aby podnikly útok na Tel Aviv. Z Jerusaléma byl vyslán velký oddíl vojska do Tel Avivu, aby zabránil výtržnostem.

V Jerusalémě je klid. Jen z okolí doléhá občas praskot výstřelů a rachot strojních pušek.

Zákrok Spojených států.

Jak se z Londýna oznamuje, dostavil se včera generál Dawes do Foreign Office a odevzdal tam nótu, v níž washingtonská vláda žádá za ochranu amerických státních občanů v Palestině.

Bývalý vysoký komisař palestinský, sir Herbert Samuel byl povolán telegraficky k min. předsedovi Macdonaldovi.

Bouře v Palestině trvají.

(Reuter.)

Z Jerusaléma, 27. srpna. Do Tel Avivu, kde vznikly nepokoje při pohřbu jistého muslima, bylo vysláno 200 britských vojáků. Policie tam musila použítí střelné zbraně, přičemž bylo usmrceno 6 Arabů a 5 Židů.

Podle posledních zpráv byl v Jerusalémě včera k večeru znovu klid porušen. V Jaffě zaútočili Arabové na vládní budovy. Britská policie byla

nucena zasáhnouti a vystřeliti do davu. Pět Arabů bylo usmrceno a přes třicet poraněno.

Poslední zpráva hlásí: 200 zabitých, 300 raněných Židů.

Z Paříže, 27. srpna. „Patit Parisian“ sděluje z Palestiny, že počet zabitých činí až dosud celkem asi 200, raněných přes 300. Počet ztrát na straně arabské není dosud přesně znám, poněvadž Arabové odnášejí své mrtvé a raněné.

Jerusalem – v dostřelu anglických válečných lodí.

Doprava anglického vojska v letadlech a vlakem do Palestiny.

Krvavé boje mezi Araby a Židy v Palestině působí britské správě vážné starosti. Z Malty odpluly do přístavu Jaffy dva anglické křižníky a dvě další válečné lodi posílá tam britská admirality. Jsou to 27.500 tunový válečný křižník „Barham“, vlajková loď anglicko středozevní eskadry s 1184 muži a 10.000 tunový křižník „Suffek“ se 700 muži posádky.

Současně s tímto rozkazem admirality nařídilo anglické ministerstvo vojenství, aby do Jerusalema byly dopraveny oddíly vojska umístěného v Egyptě. Oddíl 50 mužů byl ihned dopraven letadly do Palestiny. Prapor mužstva je na cestě tam po železnici.

Všechna tato opatření nedovedla dosud utlumiti rozvášnění bojujících stran.

Obrázkový večerník Národ (28. srpna 1929), str. 1, ročník 69.,
číslo výtisku 196.

V Palestině obnoven klid?

Rozpor mezi zprávami úředními a soukromými.

Podle anglických úředních zpráv byl v Palestině obnoven klid, zejména v městech, kde došlo k nejkrvavějším srážkám, v Jerusalemě a Jaffě. Na venkově dochází ještě k přepadávání jednotlivých usedlostí

nebo kolonií židovských, anglická letadla však rozptylují vrháním pum větší shluky Arabů.

Z válečných i dopravních lodí je stále vylodováno anglické vojsko. Z Egypta odjíždí dalších 1000, z Malty 900 mužů. V okolí Jerusalema je soustředěno 1500 anglických vojáků s děly a tanky.

Censura v zemi je neobyčejně přísná. Všechny listy jsou zastaveny mimo úřední věstník. Rozpor mezi úředními zprávami anglickými a soukromými zprávami je velmi značný, zejména pokud se týče počtu zabitých.

Počet mrtvých Židů nepřestupuje číslici 100?

Podle prohlášení anglického koloniálního ministerstva v Londýně je nemožno, aby počet mrtvých dostoupil čísla, které udávají francouzské zprávy, mluvící o 600 zabitých. Podle anglických odhadů není mrtvých více než 100. V Jerusalemě bylo usmrceno 14 Židů a 8 Mohamedánů. V jiných místech jsou ztráty menší.

Sionistické bureau v Praze dostalo od čsl. konsula Friče v Jerusalemě zprávu, že českoslovenští státní občané v Palestině neutrpěli ztráty ani na majetku ani na životech.

Foto: Pohled na „svaté město“. – Napětí mezi Araby a Židy, trvající už delší dobu, vybil se v těchto dnech novými krvavými srážkami, při nichž počet zabitých jde již do set. Krvavé boje vedly k vojenským opatřením anglické správy a k vyhlášení válečného stavu nad celou Palestinou.

Večerník Národních listů (28. srpna 1929), str. 1, ročník 69.,
číslo výtisku 236.

Nepokoje v Palestýně již téměř potlačeny.

Přehnané zprávy o krveprolití. – I americký židovský tisk píše rezervovaně.

Jak jsme již včera podotkli, zprávy o krvavých nepokojích v Palestýně bylo obtížné posuzovati, ježto ony, jež docházely z pramenů ovlivňovaných mezinárodními izraelskými kruhy, zněly přímo hrozivě, naproti tomu depeše britské byly umírněné.

Situace dle zpráv britského koloniálního ministerstva je ovládána úřady a byl zjednan klid. Do Palestiny byly z Egypta ztaženy vojenské posily.

Podle zpráv zionistické centrály v Londýně židovští osadníci prý se bojí, že Arabové mají v úmyslu zničit všechny židovské osady. Sedm prý jich bylo již zpustošeno.

Podle tvrzení zionistických zpráv mezi arabskými tlupami jsou bývalí britští důstojníci arabského původu, jsou ozbrojeni britskými puškami a uplatňují svoje znalosti moderního válečnictví.

Žádný Čech nebyl zabit.

Pražská zionistická kancelář obdržela od čsl. konsula v Jerusalémě depeši, že čsl. židovští kolonisté neutrpěli při nepokojích žádných ztrát na životech ani na majetku.

Při bojích v Jerusalémě přišlo o život též několik křesťanů, kteří byli pokládáni za Židy. Při přepadu čtvrti Paiproth Arabové zničili prý velkou část vzácných knihoven tří známých učenců.

Přílišné sebevědomí zionistů pobouřilo Araby.

(Reuter.)

Reuterův zvláštní zpravodaj oznamuje o situaci v Palestině: Nyní je po ruce dostatečně sil, aby bylo zabráněno vážnějším nepokojům. V pátek a v sobotu byla situace velmi kritická, poněvadž nebylo více než 1200 strážníků, z nichž na 200 britských. Nic nenasvědčuje, že by hnutí mělo protianglický ráz.

Se strany arabské se uvádí, že srážky byly nevyhnutelným důsledkem agresivní politiky a stále zpupnějšího tónu, jakož i dalekosáhlých nároků zionistů. Hrozné, neslýchané výtržnosti, k nimž došlo v Hebronu, nebyly dosud se směřodatně arabské strany odsouzeny. Reuterův zpravodaj poukazuje v této souvislosti na psychologii arabského venkova, který trpělivě snáší příkoří, ale pojednou vzplane a počíná si neobyčejně zuřivě a bezohledně. Jde tu o náhlé vzplanutí dlouho utajovaných pocitů, které vzrostly následkem sebevědomí projevovaného se strany zionistů.

Jerusalém jako vymřelý.

Zpráva pak končí: Jerusalemské ulice jsou téměř liduprázdný, většina obchodů je zavřena a soukromé příbytky zabarikádovány. Dřívější ruské poutnické domy jsou přeměněny v kasárny, přeplněné vojáky, strážníky a automobily. Zásobování města potravinami, vodou a světlem je zabezpečeno.

Nové srážky v Jerusalémě.

JERUSALÉM, 28. srpna – Po kratší přestávce byl včera Jerusalém opět jevištěm krvavých útoků arabských. Také v okolí Jerusaléma byli v noci Židé napadáni Araby. V Kastinii, která byla Araby zapálena bylo pět Židů usmrceno a mnoho poraněno. V Jaffě, kde Arabové vzali útokem vládní budovy, bylo použito obrněných automobilů. Tři Arabové byli zastřeleni a 25 poraněno. V Damašku demonstrovalo na 20.000 Arabů

proti židovskému obyvatelstvu. Do židovských čtvrtí byly vyslány narychlo silné oddíly vojska. Do večerních hodin nebyly hlášeny srážky.

Americe stačí britské opatření.

President Spojených Států Hoover prohlásil, že americké vládě záleží především na bezpečí amerických příslušníků v Palestině. Ježto se jí však dostalo zprávy, že britská vláda učinila rozsáhlá opatření na obnovení pořádku, očekává vláda Spojených Států, že nedojde k dalšímu krveprolití.

Obrázkový večerník Národ (29. srpna 1929), str. 1, ročník 69.,
číslo výtisku 197.

Protižidovské vření v Palestině nepřestává.

Boje se rozšiřují na venkovské kraje. – Velké protižidovské demonstrace mohamedánů.

Ačkoliv v palestinských městech zásahem anglických vojenských sil byl obnoven klid, nelze dosud ani zdaleka mluvit o tom, že by protižidovské hnutí Arabů utuchlo.

Naopak šíří se i na venkovské části země a Arabům docházejí stále četné posily pro boj proti nenáviděným sionistům i jejich anglickým ochráncům.

Značné ozbrojené síly shromažďují se zejména v severní části Palestiny, kde palestinským Arabům přišli na pomoc syrští Arabové a na 2000 Drusů. Proti těmto silám byly z Jaffy a Haify vyslány anglické oddíly a pancéřovými vozy.

Židé z venkovských sídlišť jsou nakvap sváženi do přístavů, kde se lze lépe postarat o jejich ochranu.

Arabští vůdcové v Jerusalémě prohlásili, že nepokoje neutuchnou, dokud změnou ústavy nebude učiněna přítrž sionistické rozpínivosti.

Vrchní muftí palestinský odmítl anglickou žádost, aby vyzval arabské obyvatelstvo k zastavení nepřátelství proti Židům.

Už při utlumení výtržností padlo v Jerusalémě a Jaffě ranami skrytých arabských střelců 7 Židů (lidí) a 15 bylo zraněno.

Útok na kolonii sionistů z Československa byl odražen.

Pražský sionistický list „Selbstwehr“ přináší zprávu z Jerusaléma o četných arabských útocích na osady, v nichž žijí židovští kolonisté. Osady Tel Josef a Giwah byly Arabi vypáleny.

Podle jiné zprávy byl na kolonii sionistů z Československa v Bet Alfě podniknut útok, který však byl odražen.

Pražská zpráva z Palestiny potvrzuje, že ve městech byl většinou obnoven klid, že však na venkově výtržnosti trvají.

10.000 židovských dobrovolníků hlásí se do Palestiny.

Organisace sionistických Židů amerických oznámilo anglickému vyslanci ve Washingtoně, že 10.000 vojensky vycvičených a ve světové válce vojensky zkušených amerických Židů je ihned pohotovo k dobrovolné vojenské službě za tím účelem, aby arabská revolta byla potlačena.

Z Toronta byl Macdonaldovi zaslán telegram, v němž se oznamuje, že 1000 židovských dobrovolníků je připraveno k nástupu vojenské služby v Palestině.

(foto: Sir John Chancellor. – anglický vrchní komisař v Palestině, je sionistickými kruhy obviňován, že neučinil včas opatření, jež by utlumila výtržnosti arabsko-židovské v zárodku. Zprávy z kruhů sionistických tvrdí, že Chancellor bude z Palestiny odvolán.)

Večerník Národních listů (29. srpna 1929), str. 1, ročník 69.,
číslo výtisku 237.

Arabské kmeny se sjednocují proti Židům.

***Britské vojsko pronásleduje útočníky. – Arabové byli
vyprovokováni zionistickými osadníky?***

Foto: Sir John Chancellor, anglický vrchní komisař v Palestině, je sionistickými kruhy obviňován, že neučinil včas opatření, jež by utlumila výtržnosti arabsko-židovské v zárodku. Zprávy z kruhů sionistických tvrdí, že Chancellor bude z Palestiny odvolán.

Zprávy, které docházejí z Palestiny, nesevřídčí na to, že by povstání Arabů proti zionistickým kolonistům utichlo. V městech britská vojenská policie sice situaci ovládá, ale na venkově hnutí proti židům živelně roste. Arabové dostávají posily. Angličanům celá věc je nemilá a zdá se, že její sympatie ke kdysi tak favorizovaným osadníkům ochabuje. Ježto jsou obavy, aby protižidovské bouře neobrátily pak svůj hrot i proti britskému režimu, je rychle stahována vojenská síla do míst, kam se shromažďují posily arabských kmenů.

Je zajímavé, že pomalu vychází najevo příčina, proč došlo k tak krvavým událostem. O při o zed' nářků přinesli jsme svého času obšírný článek. Již tehdy bylo vidno, že trpělivost domorodého arabského obyvatelstva dochází. Nestranní pozorovatelé oznamují z Palestiny, kde jsou očitými svědky krvavých srážek, že vystupování židovských osadníků vybičovalo přímo vášnivou povahu Arabů k dnešním událostem. Všeobecně se mluví, že židé na sebe uvrhli nenávisť přílišnou roztahovačností, počínajíce si tak, jako by Palestina patřila jen jim.

Protižidovská hnutí v Palestině má již ohlas i v Egyptě. V Kairu došlo k bouřím proti židům, při čemž došlo k velké srážce s policií, Židi rychle zavírají obchody a staví před svými příbytky barikády.

V Americe, resp. Ve Spojených Státech, jež jsou etnograficky známy jako „největší židovská země“, hlásí se tisíce bývalých vojáků ze světové války, ovšem židovského původu, a staví se k dispozici britským úřadům. Je pochopitelné, že služeb jejich nemůže býti užito, neboť jednak britské úřady stačí na ovládnutí každé situace a za druhé není možno, aby koloniální úřad poštvál na sebe všechny arabské národy.

Z Kahíry sděluje Reuterova kancelář, že podle telefonické zprávy z Jerusalema, byl po celý včerejší den v Jerusalemě klid. Je však nápadné, že pravidelné zprávy londýnské, které přicházejí přes Hajfu, včera nedošly. Zdá se, že telegrafní služba v Palestině doznala prouch, takže Jerusalema je snad odříznut od ostatního světa.

Odražený útok Beduinů.

„Daily Express“ oznamuje z Jerusalema, že tlupa arabských záškodníků, která z úkrytu na návrší, poblíže Jerusalema střílela do města, byla včera za soumraku potřena. Stíhání této tlupy se zúčastnil oddíl britského vojska s obrněnými auty a letadly. Beduini byli zaskočeni a zanechali na místě mnoho zbraní, střeliva a kořisti. Část se jich vzdala, kdežto několik set se jich rozprchlo. Byli stíháni letadly, která se pohybovala nízko při zemi. Na prchající Beduiny byla spuštěna palba z kulometů, takže jejich řady značně prořídily.

Vatikán připomíná, že zionisty varoval.

Zajímavé je, jaké mínění vyslovují vatikánské kruhy. Poukazuje se na to, že již v r. 1922 bylo Vatikánem zasláno memorandum Svazu národů s výstrahou proti židovskému vystěhovalství do Svaté Země a porušování práv arabského obyvatelstva. Jestliže dnes i pro římské katolíky je křesťanským příkazem chrániti židy před krveprolitím, neznamená to, že lze připustiti, aby menšina, která se přistěhovala, znásilňovala domorodé obyvatelstvo.

Polští Židé demonstrují – proti Anglii.

Lvov, 29. srpna. – Zdejší Židi uspořádali večera večer – na znamení protestu proti událostem v Palestině – bouřlivé demonstrace proti Anglii. Blízko anglického konsulátu došlo k srážce mezi demonstranty a policií, která příchod k anglickému konsulátu uzavřela. Policie postupovala proti demonstrantům s tasenými šavlemi. Sedm osob bylo lehce poraněno.

Národní listy (30. srpna 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 238.

Uklidnění v Palestině?

(Reuter.) Z Londýna, 29. srpna.

Ministerstvo kolonií vydalo dnes zprávu, podle které bylo včera večer v celé Palestině klidno. Přítomnost vojska působí uklidňujícím dojmem. Velikým nepokojům se, jak se zdá, již předešlo a nezmění-li se poměry nějakým neočekávaným způsobem, možno míti za to, že vážná situace prvních pěti dnů nepokojů je již ovládnuta. Dne 27. srpna, k polednímu, shromáždil se rozčilený dav Mohamedánů v Haramu v blízkosti Jerusaléma, a žádal, aby mu velký Muftgí vydal zbraně. Nebezpečí bylo ihned odvráceno jedním důstojníkem, který přijal jejich deputaci a ujistil je, že vláda nepoužívá žádných ozbrojených židů. Následkem tohoto ujištění se situace včera v Jerusalémě velice uklidnila.

Zabitých mohamedánů je 52, křesťanů 4, židů 98. V nemocnicích jsou 103 zranění mohamedáni, 9 křesťanů a 151 židů.

(UR.)

Z Londýna, 29. srpna. Dle novinářských zpráv z Jerusaléma docházejí tam pověsti o nepokojích v Tiberiadě na jezeře Galilejském, v Oaze a v Zajordání, avšak docházejí stále nové posily anglického vojska a obyvatelstvo věří, že přijde vojska ještě více a že nepokoje budou v nejbližší době vyřízeny.

Britská vláda soustřeďuje svoje snahy k obnovení pořádku v Palestině a ihned, jak se tak stane, bude provedeno řádné vyšetření všech okolností v tomto státě. Ministerská rada může se sejít, až se ministerský předseda vrátí z Ženevy. Zatím sbírají se všechny informace a konají se porady se znalci.

Včerejší schůze pražských Židů o situaci v Palestině.

Pražtí Židé uspořádali včera večer ve velkém sále židovské radnice protestní schůzi proti událostem v Palestině. Schůze konala se za veliké účasti, takže velký sál nepojal ani všech přítomných.

V předsednictvu schůze, kterou řídil Norbert Adler, zasedali kromě vůdců sionistických také zástupcové nesionistických organizací židovských v ČSR. Protest pražských Židů tlumočili řečníci inž. O. Asxhermann, spisovatel dr. Max Brod a měst. rada Angelo Goldstein. Všichni ostře odsuzovali nerozhodnost palestinské vlády a žádali, aby mandatorní moc odvolala úředníky, kteří neplní úkol, odpovídající mandatorním závazkům. Řečníci dožadovali se dále změny celého systému palestinské vlády. Palestinská policie, sestávající z arabského mužstva, na mnoha místech selhala v obraně proti arabským tlupám, budiž reorganizována a doplněna živly spolehlivými za přiměřené účasti Židů. Dále žádali řečníci přísné potrestání všech původců palestinských bouří a od mandatorní moci určité prohlášení, že trvá na Balfourově deklaraci. Toto stanovisko ať projeví také tím, že zvýší židovskou imigraci do země. Nakonec byly na schůzi přečteny telegramy z Palestiny, z nichž vyplývá, že čsl. kolonie neutrpěla dosud žádných ztrát na životech. Po řeči dr. Goldsteina byla schválena rezoluce ve smyslu výše uvedených požadavků.

Na schůzi, která se protáhla do pozdních hodin nočních, učinila mezi jinými projev sympatie spisovatelka Pavla Moudrá. Za židovskou lóži Bnei Brith ČSR promluvil její velmistr dr. Popper.

Národní listy (30. srpna 1929), str. 10, ročník 69., číslo výtisku 238.

Pověstná „Zed' Nářků“ v Jeruzalémě.

Obr. Židovští poutníci se modlí ke Zdi Nářků, jež zavdala podnět mezi celou řadou jiných důvodů ke krvavým srážkám mezi domorodými Araby a sionistickými kolonisty.

V Palestině klid. Projev presidenta Hoovera.

Na velkém táboru lidu, který se konal v ? (text je nečitelný) Madiscua Square Garden v New Yorku na protest proti palestinským krvavým událostem. Byl přečten projev presidenta Hoovera, v němž m. j. praví: „ Vím, že celý svět uznává šlechetnou mysl, již projevila britská vláda tím, že přijala mandát nad Palestinou. Věřím, že z tragických událostí palestinských vzroste v budoucnosti větší bezpečnost, že budou rozhojněny záruky příštího vývoje a že Palestina bude skutečnou domovinou Israelitů. President Hoover vyslovuje kromě toho hluboký soucit všem trpícím a postiženým v Palestině.

Finanční pomoc Židům.

Londýn, 30. srpna.

Lord Melehatt (Sir Alfred Mond) postavil se v čelo pomocného výboru palestinského, který byl ustaven, aby zmírnil nouzi a následky vzniklé při posledních krvavých událostech v Palestině. Vynikající židovští činitelé napsali na tuto akci již přes 40 000 liber šterligu.

Zed' Nářků vedoucí k potokům krve.

Proč došlo k občanské válce mezi Židy a Araby? Krvavé výtržnosti v Palestině jsou nemalým překvapením pro veřejnost, která nesledovala soustavněji postup pokusu vytvořit v pravlasti Židů moderní židovský stát. Cíl ten položilo si tzv. sionistické hnutí, které – podporováno jsouc hmotně příspěvky z celého světa – aranžovalo po světové válce vystěhovalecké hnutí židovské do Palestiny. Je pochopitelné, že tímto

unikáním cizorodého přistěhovaleckého hnutí, cítilo se silně dotčeno domorodé obyvatelstvo arabské, které má v zemi zdrcující většinu. Na 900 000 Arabů připadá asi 100 000 Židů...

Českoslovenští Židé v Palestině nemají ztrát.

O situaci v Jerusalémě došla s úředních míst tato zpráva.

Z Jerusaléma, 29. srpna.

Vojenskými posilami zlepšila se situace v Palestině tak, že v Jaffě a Jerusalémě je úplný klid. Rovněž i v Haifě ustaly boje. Židé čsl. původu neměli ztrát na životech, ani na majetku. Na severu Beth Alfa byla vyklizena pod ochranou policie. Arabové spálili úrodu a odehnali dobytek, který však byl však osadníkům opět vrácen, když se 29. t.m. pod ochranou vojska opět vrátili do svých domovů. V osadě Knefes jest celkem klid.

Obrázkový večerník Národ (30. srpna 1929), str. 1, ročník 69.,
číslo výtisku 198, večerník.

„Zed' Nářků“ vedoucí k potokům krve.

Proč došlo k občanské válce mezi Židy a Araby?

Krvavé výtržnosti v Palestině jsou nemalým překvapením pro veřejnost, která nesledovala soustavněji postup pokusu vytvořit v pravlasti Židů moderní židovský stát. Cíl ten položilo si t. zv. sionistické hnutí, které – podporovalo jsouc hmotné příspěvky z celého světa – aranžovalo po světové válce vystěhovalecké hnutí židovské do Palestiny.

Je pochopitelné, že tímto vnikáním cizorodého přistěhovaleckého hnutí cítilo se silně dotčeno domorodé obyvatelstvo arabské, které má v zemi zdrcující většinu. Na 900 tisíc Arabů připadá asi 100.000 Židů.

Nahromaděná animosita rasová a náboženská propukla po prvé na podzim spory o **Zed' Nářků**. Toto jeruzalémské místo je zbytkem

Davidova chrámu a pro Židy platí za místo nejposvátnější. Patří však mohamedánům. Židům dovoleny na něm modlitby, ale jenom pod tou podmínkou, že Zed' Nářků ponechají v dosavadním stavu. Tuto podmínku však – jak tvrdí Arabové – Židé nedodrželi provedením jistých úprav místa (např. zřízení přepážky mezi muži a ženami). I taková maličkost stačila, aby nahromaděná nenávist propukla.

Arabové nesnášenliví, Židé rozpínaví?

Demonstrace židovské sionistické mládeže proti Arabům a drobné srážky mezi Židy a arabským obyvatelstvem vystupňovaly tuto nenávist až k nynějšímu krvavému výbuchu. Židé obviňují Araby z náboženské nesnášenlivosti a Arabové Židy z provokací a rozpínavosti.

Anglické nesnáze.

Mezi oběma rozvášněnými stranami je anglická správa nucena prováděti jakýsi tanec mezi vejci. Za židovskými přistěhovalci stojí velká mezinárodní finanční židovská moc, za Araby majorita země a širý islámský svět. Anglie nemůže se pochopitelně rozhodnout ani pro tu ani pro onu stranu. A proto, jak tomu obyčejně bývá, je zahrnována výtkami obou táborů.

Probuzené vášně nedají se tak snadno utlumit a nenávist a řevnivost, jež nabyly takových rozměrů, proměnit v přátelství a klidné soužití. Je nesporno, že pro zdar pokusu obnovy židovské vlasti v Palestině je takový stav neblahým znamením.

Jerusalem odříznut od ostatního světa.

Jak se z Kaira oznamuje, nedošly z Jerusalema obvyklé telegramy ani žádné jiné zprávy. Z toho se soudí, že telegrafní služba v Palestině je porušena, takže Jerusalem je odříznut s ostatním světem. Tato skutečnost zdá se ukazovati, že v Palestiině není ještě úplně obnoven žádoucí klid a pořádek.

Národní listy (31. srpna 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 199.

Boje v Palestině.

Jak se z Jerusaléma oznamuje, došlo ve čtvrtek večer k novým krvavým událostem v Safedu. Ještě než mohla posádka, posílená do tohoto místa, dospět k cíli, přepadli Arabové židovskou kolonii a usmrtili 5 Židů a 20 jich zranili. Britský koloniální úřad hlásí, že palestinské hranice přešly ozbrojené čety Arabů ze Sýrie. Anglická letadla vrháním pum se snaží postup arabský zadržet. V přístavě Haifa jsou kvapně vylodovány další vojenské síly anglické.

Večerník Národních listů (31. srpna 1929), str. 1, ročník 69.,
číslo výtisku 239.

Vření mezi palestinskými Araby znovu vzrůstá.

Rozvášnění Arabové krutě se mstí na židovských kolonistech.

Londýn, 31. srpna.

Ke zprávám o nových nepokojích v Safedu oznamuje Reuter z Jerusalema: Vojenské posily, vyslané do Safedu, nemohly již zabránit útoku Arabů na několik židovských příbytků.

Podle posledních zpráv bylo tam asi 9 židů usmrceno a 20 poraněno. Arabové plenili a židovské obyvatele ztýrali. Na to byl celý blok domků zapálen. Škoda, kterou židé utrpěli, jest značná.

Vojsko chrání židovské kolonie.

Podle „Daily Mail“ bylo včera v Jerusalemě zraněno dalších 36 židů. Silné hlídky pěchoty procházejí ulicemi. Ze tří britských válečných lidí kotvících v přístavu Haifě, byly vyslány oddíly na ochranu židovských kolonií. List „Daily Mail“ přináší nyní také podrobnosti o ukrutnostech Arabů v Metze, nedaleko Jerusalema, kde byla jimi napadena velká židovská mlékárna.

Arabové zapálili tam stáje, takže dobytek v nich chovaný zahynul. Mrtvoly malých dětí, usmrcených při útoku, byly vhozeny do plamenů.

V Damašku a Bejrútu došlo k novým demonstracím. V Bejrútu jsou všechny obchody zavřeny a ve městě jest velké vzrušení. Nejzávažnější zprávy došly podle „Daily Mail“ včera, kde se strhly vážné nepokoje. Silný oddíl britského vojska byl tam narychlo vyslán.

Na pomoc Arabům.

„Daily News“ oznamují z Jerusalema: židovské předměstí Petpioth na cestě do Betléma, které bylo již Araby několikrát vypleněno, bylo jimi znovu napadeno. Setnina britských vojnů Araby zahнала a způsobila jim těžké ztráty. Mezi Araby v Jerusalémě je silné vření, očekávají pomoc ze Zajordání a Syrie.

Britské úřady opět ovládly situaci.

Vláda učinila trestní opatření proti ozbrojeným sedlákům, kteří ohrožují židovská předměstí Palestiny. Předevčirem střílela letadla a pancéřové vozy na vesnici Surdakir, jejíž obyvatelé vyplenili část Pelpiothu a zapálili četná obydlí. Britské vojsko podniklo bodákový útok na vesnici a zajalo větší počet ozbrojených vesničanů a odvedlo je do vězení v Jerusalémě.

Včera odpoledne byly staženy vojenské oddíly od bran Damašku a Jaffy. Očekávalo se, že den bude velmi kritický, avšak celkem minul bez incidentu. Soudí se, že napětí povolí v celé zemi. V Safedu jsou nyní vojenské úřady pánem situace a uprchlíci vracejí se do svých příbytků.

V zemi je celkem klid, kromě obvodu galilejského, odkud se hlásí napjatá situace.

Londýn, 31. srpna. Zvláštní zpravodaj Reuterův oznamuje z Jerusalema, že britská vojenská letadla provedla v pátek demonstrační let nad Jerusalémem. Krátce po poledni, kdy Mohamedáni po vykonané

páteční modlitbě opouštěli měšitu Omarovu, objevilo se nad městem 12 vojenských letadel.

„Daily Express“ oznamuje, že podle názoru vojenských kruhů londýnských bude třeba značného počtu vojenských sil všech zbraní, aby se podařilo zatlačit Araby, kteří se tlačí do Palestiny z okolních zemí.

Foto: Palestinští soupeřové.

Profesor Hamida Waitzmann (vlevo) je předsedou světové sionistické organizace, které řídí židovskou kolonizaci Palestiny. Vedle je podobizna šejka Abdela Hamida El Bakrí, duchovní hlavy palestinských mohamedánů. Kdo z obou těchto vůdců zvítězí v nynějších palestinských rozbrojích mezi Židy a Araby?

Národní listy (2. září 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 35.

V Palestýně klid.

Z Londýna, 1. září.

Z ministerstva pro kolonie se oznamuje: Podle posledních zpráv z Palestýny je tam všeobecný klid. Také situace při zajordánské hranici se značně zlepšila.

Večerník Národních listů (2. září 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 241.

Velký muftí promluvil!

Ne zed' nářků, ale Balfourovo prohlášení je příčinou nacionálního povstání.

Londýn, 2. září.

Emir El Hussein, velký muftí a president nejvyšší mohamedánské rady, prohlásil k zvláštnímu zpravodaji „Daily Expressu“: Máme nyní co činiti s vážným nacionálním povstáním, ve kterém máme sympatie a

podporu nejen mohamedánských Arabů Syrie, Egypta a Severní Afriky, ale i celé Arabie se svými 60 miliony obyvateli.

V bezprostřední budoucnosti nastane mír, pokud jej budeme moci udržet. Nebudeme se stavěti proti britským zákonům. Velká Británie musí si však uvědomit, že poslední krvavé události v Palestině nejsou vyvolány incidenty u zdi nářků, ale vztahují se na Balfourovo prohlášení z r. 1917.

Velký muftí pak pokračoval: Vy můžete nynější nepokoje potlačit a za přispění britských zbraní obnoviti na chvíli klid. Trvalý mír a klid však v Palestině a Arábii nebude tak dlouho, dokud Velká Británie provádí politiku ve smyslu Balfourova prohlášení z roku 1917. Celá Arabie je velmi vzrušena.

Jerusalem, 2. září

V Jerusalemě je klid, hlásí Reuterova kancelář. Vojenská policie je všude v činnosti a včera létalo nad městem 12 britských letadel. Město nabývá opět normálního vzhledu, ale práce byla ještě málo kde obnovena. Dosud ani jediný významnější Mohamedán nebo Arab nenavštívili britské úřady, aby projevíli politování nad hroznými událostmi, avšak někteří mají již v úmyslu tak učiniti. Policie dále pátrá po zbraních a zatýká účastníky nepokojů.

Britský vysoký komisař uveřejnil prohlášení, ve kterém se nejostřejšími výrazy vyslovuje proti hrozným činům, které byly spáchány krvelačnými zločinci a vyslovuje pevné rozhodnutí obnoviti pořádek a vinníky co nejpřísněji potrestati. Vysoký komisař praví dále, že tyto zločiny vyvolaly rozhořčení všech civilizovaných národů a že je rozhodnut zastaviti vyjednávání ohledně jistých změn v palestinské ústavě, které nedávno zahájil podle slibu, daného Arabům.

Podle zprávy s Jerusaléma vylodila britská válečná loď 400 námořníků, kteří jsou určeni k zesílení britských vojsk v Haifě.

Israelský arabolog odkázal jmění – Arabům!

(Reuter.)

Jeruzalém, 2. září. Známy izraelský arabolog Harold Weiner, který byl zabit araby u Damašské brány v Jerusalémě 23. srpna, dle závěti odkázal mohamedánským institucím 10.000 lieber šterlinků (asi 1.600.000 Kč). Dle telegrafické zprávy byly nalezeny v Safedu mrtvoly 12 Židů, šesti mužů a šesti žen, zabitých při nepokojích z 28. srpna.

Polští židé pořádají denně schůze.

Varšavští Židé pořádají skoro každého dne schůze, na nichž se hovoří o událostech v Palestině. na jedné z těchto schůzí, svolané varšavskou zionistickou organizací Poale Zion, došlo k srážkám mezi členy této organizace a větší skupinou židovských komunistů, kteří chtěli schůzi znemožnit. Vznikla rvačka, při níž šest osob bylo těžce zraněno, dvě z nich zápasí se smrtí.

Tisíce Židů ze všech částí Londýna zúčastnilo se protestního projevu proti pronásledování Židů v Palestině, který pořádal včera večer Anglický zionistický svaz v Alberthallu.

Nesmýslné požadavky amerických židů.

Londýn, 2. září.

V kruzích amerických Židů vyslovuje se čím dál tím hlasitěji názor, aby mandát nad Palestinou svěřen byl Spojeným Státům.

Americké úřední kruhy dívají se však na tento podnět bez zvláštní sympatie, již také proto, že by byl těžko proveditelný, protože Spojené Státy nejsou členem Společnosti národů.

Večerník Národních listů (3. září 1929), str. 1, ročník 69., číslo
výtisku 242.

Arabský výbor žádá nestranné vyšetřování.

***Zprávy o zohyždění židovských mrtvol – smyšlenkou? – Odezva
arabského hnutí v Indii.***

Londýn, 3. září.

„Daily Telegraph“ sděluje z Jerusalema: Místnímu tisku bylo sděleno, že všechny provokační články v lisech budou zabaveny. – Arabský výkonný výbor uveřejňuje odpověď na proklamaci vysokého komisaře, ve které se m. j. praví: Nebylo nikde zjištěno, ani v Hebronu, že mrtvoly židů byly zohaveny. Židovské hordy usmrtily několik arabských žen a dětí, dokonce i britské vojsko prý postřílelo Araby v jejich příbytcích.

Nepokoje v Palestině jsou důsledkem britské zionistické politiky, která směřuje k tomu, aby byl vyhuben arabský národ ve vlastní zemi a aby byl vzkříšen židovský národ, který neexistuje.

V odpovědi arabského výkonného výboru se žádá, aby bylo zavedeno nestranné vyšetřování této věci a to s osobami, jejichž cit pro spravedlnost není ovlivňován zionisty.

Rozechvění mezi mohamedány v Indii.

„Daily Telegraph“ oznamuje z Bombaje, že zprávy o bouřích v Palestině velice vzrušily mohamedánskou veřejnost v Indii. Kalifátní úřad v Bombaji vydal prohlášení, jímž oznamuje, že na žádost mohamedánského obyvatelstva svolala předseda místního mohamedánského výboru mimořádnou schůzi. Výbor rozhodl, aby ve středu konáno bylo před hlavní mešitou shromáždění bombajských mohamedánů. V prohlášení se také praví, že mohamedánští vůdcové vyzývají vládu, aby palestinskou otázku projednala před Společností

1936

Národní listy (20. dubna 1936), str. 1, ročník 76., číslo výtisku 16.

(of. Pondělí Národních listů a národa)

Boje mezi Araby a židy v Palestině.

(Reuter.)

Jerusalém, 19. dubna. V Jafě se strhly neobyčejné prudké srážky mezi židy a Araby. Bylo nutno přivolat vojsko. Policie musela několikráté útočit obušky. Při srážkách se také střílelo. Situace jest považována za vážnou.

(Havas)

Káhira, 19. dubna. Podle zpráv došlých dnes z Palestiny, propukly výtržnosti mezi Židy a Mohamedány na četných palestinských místech. Největší srážky byly v Haifě, kde byli zabiti 4 Židé a 2 Arabové a vážně zraněn jeden britský policejní důstojník. V Tel Avivu jest velký neklid, neboť jsou obavy před arabskými násilnostmi. Úřady vyhlásily stav poplachu a povolaly vojsko k obnovení pořádku.

Večerník Národních listů (20. dubna 1936), str. 2, ročník 76.

Krvavé srážky mezi Araby a Židy.

Stav obležení v Palestině.

Devět Židů a dva Arabi zabiti, mnoho raněných. – Arabové hrozí bojkotem a stávkou.

(Havas)

Jerusalem, 20. dubna. Při krvavých srážkách v Jaffě a Tel Avivu mezi Židy a Araby bylo zabito 9 Židů a 40 zraněno, z toho 11 těžce. Policisté zastřelili dva Araby a 15 dalších Arabů zranili. Vláda vyhlásila

v obou městech stav obležení a zakázala obyvatelstvu pobyt na ulicích mezi 19. hodinou večerní a 5. hodinou ranní. Také silnice mezi Jerusalemem a Jaffou byly pro každou dopravu uzavřeny. Vzhledem ke kritické situaci byly do Jaffy vyslány britské vojenské oddíly s kulomety. Ač policie je prozatím pánem situace, jsou ještě obavy, že obecný neklid zasáhne také do Haify a Jerusalema. V Jerusalemě jsou obchody v židovské čtvrti částečně zavřeny. V sobotu již byla policejní hlídka, sestávající z Angličanů a Židů, ostřelována v židovské čtvrti z kolem jedoucího auta. – Přímý podnět ke srážkám poskytl zákaz arabského demonstračního průvodu, jehož účastníci se přece semkli a pochodovali do Tel Avivu. Došlo pak ke srážce mezi účastníky průvodu a Židy, při níž byli dva Židé zabití. Také policejní anglické auto bylo napadeno. Při odražení tohoto útoku byli zmíněni dva Arabové zabití.

Arabové mají v úmyslu uspořádati dnes v pondělí dopoledne protestní shromáždění a vyhlásili bojkot Židů a generální stávkou po vzoru stávkou v Damašku.

Židé prchají z Jaffy.

Mnoho židovských obchodníků opouští nakvap Jaffu. Všechny obchody jsou uzavřeny a ulice střeží ozbrojené policejní hlídky. Úředně se prohlašuje, že za včerejších výtržností v Jaffě byla jedna osoba usmrcena, 15 zraněno. Arabové však tvrdí, že obětí jest mnohem více. Prohlašují, že Židé podnikli útok na arabský autobus a zranili mnoho osob. O 23. hodině v neděli byl klid v Jaffě i v Tel Avivu. Později však se nepokoje opakovaly v Jerusalemě. Ze zástupu bylo házeno kamením na anglický automobil, jedoucí do Jaffy. Tři osoby, v automobilu jedoucí, byly lehce raněny. Kromě toho byl ještě čtvrtý Angličan zraněn ze srážek.

Večerník Národních listů (21. dubna 1936), str. 2, ročník 76.

Tel Aviv vypálen.

Nové protižidovské demonstrace v Palestině.

(ČTK.)

Káhira, 21. dubna. Situace v Palestině stává se stále vážnější. Židovská čtvrť v Tel Avivu byla úplně zničena požárem. Britský vysoký komisař pro Palestinu soustřeďuje vojsko do Haify, Tel Avivu a Jerusaléma, kterážto města, podle pověstí obecně rozšířených, budou dnes napadena několika tisíci demonstrantů. V noci konala se porada zástupců úřadů, na níž byla usnesena nejpřísnější opatření pro potlačení nepokojů. Nové nepokoje byly včera hlášeny z Jaify a z Tel Avivu. Za srážek mezi Araby a Židy bylo usmrceno pět osob, raněných jest 26, z nichž 13 bylo převezeno do nemocnice. Arabové byli zabiti dva a raněno jich 32. Arabové konali v Haifě schůzi, na které se rozhodli vyhlásiti ve středu generální stávkou na neurčitou dobu.

Večerník Národních listů (22. dubna 1936), str. 1, ročník 76., č.

výtisku 111., večerník

Palestina ve varu.

Nové protižidovské výtržnosti. – Beduini vnikli do země.

(ČTK.)

Káhira, 22. dubna. Včera přes den byl v Palestině klid, ale nepokoje začaly znovu večer. Arabové, přicházející ze sousedních obcí, pokusili se několikrát o útok na čtvrť Hatekva v Tel Avivu, ale byli vždy odraženi policií. V Haifě demonstranti snažili se přiměti arabské obchodníky, aby zavřeli své obchody a podepsali protestní projev. Vznikly z toho nové nepokoje. Vysoký komisař měl poradu s muslimanskými předáky a požádal je, aby vynaložili svůj vliv k zastavení nepořádků. Úřady konají

přípravu, aby byli za hranice zahnáni četní Beduinové, kteří v poslední době vnikli do Palestiny z Džebel Hauranu a ze Syrie.

Národní listy (11. května 1936), str. 2, ročník 76., č. výtisku 19.

Britské vojsko na cestě do Jerusaléma.

(Reuter.)

Jerusalém, 10. května. Přes opětovaná dementi britských oficiálních kruhů, popírajících, že vojenské oddíly byly poslány do Palestiny z Káhiry, se sděluje, že oddíly a bojové vozy jsou na cestě do Jerusaléma.

Večerník Národních listů (12. května 1936), str. 2, ročník 76.,
č. výtisku 131.

Palestinská starost britské vlády.

(ČTK.)

Londýn, 12. května. „Times“ oznamují, že britský kabinet ve své včerejší schůzi jednal obšírně o situaci v Palestině. Vysokému komisaři Velké Británie v Jerusalémě dostalo se od vlády ujištění, že může počítati s veškerou pomocí, kterou bude pokládati za nutnou pro udržení pořádku.

Káhira, 12. května. Velký Muftí jeruzalémský prohlásil, že Arabové v Palestině jsou rozhodnuti pokračovati ve stávce, až jim bude úplně učiněno zadost.

V Jaffě opět válečný stav.

Jerusalém, 12. května. V Jaffě byl po nových výtržnostech opět vyhlášen vynímečný stav. Za školní slavnosti udály se zde nové srážky, při kterých bylo 5 žáků zraněno. Do Haify přibyly včera další britské vojenské posily.

Večerník Národních listů (13. května 1936), str. 1, ročník 76.,
č. výtisku 132.

Britská výstraha Arabům.

Vojenské posily do Palestiny. – Neklid v zemi trvá.

(ČTK.)

Jerusalém, 13. května. Britský vysoký komisař v Palestině pronesl v úterý večer do rozhlasu v Jerusalémě řeč, ve které varoval arabské obyvatelstvo, že vláda potrestá přísně všechny vinníky a potlačí všechny výtržnosti. – Jak oznamuje Daily Telegraph z Jerusaléma, působily britské vojenské posily na některé vůdce arabských povstalců jistým dojmem, na druhé straně však, bude jim těžko opustiti cestu, kterou jednou nastoupili, protože se musejí obávat ztráty své vážnosti u stoupenců. V úterý se vůdcové povstalců marně pokoušeli přiměti Araby v Haifě, aby zastavili práci. Před domem starosty v Haifě vybuchla puma, která však nezpůsobila větších škod. Nejvyšší rada palestinských Arabů odjíždí dnes do Haify, ačkoliv vysoký komisař ji výslovně radil, aby od toho upustila.

Národní listy (18. května 1936), str. 2, ročník 76., č. výtisku 20.

(Havas.)

Z Jerusaléma, 17. května. V Palestině, obzvláště v Tel Avivu a Jaffě trvají nepokoje. V Jaffě byli v noci zabiti 3 židé a 2 zraněni. V Haifě byl na několika místech v přístavu založen oheň, který způsobil značné škody. Židovské obyvatelstvo v Jerusalémě jest po posledních útocích rozčleneno a pobouřeno. Židovské obchody jsou uzavřeny. Palestinská vláda učinila mimořádná opatření, aby zajistila pořádek.

Policie i vojíny střeží cesty a perlustrují podezřelé chodce. Vyjimečný stav, který se až dosud vztahoval pouze na vnitřní část

Jeruzaléma, byl rozšířen na celé město. Mezi 20. hodinou večerní a 6. hodinou ranní nesmí se nikdo zdržovati na ulici.

Večerník Národních listů (18. května 1936), str. 2, ročník 76.,
č. výtisku 137.

Situace v Palestině na ostří nože.

Britské úřady nehodlají omeziti židovské přistěhovalectví.

(ČTK.)

Londýn, 18. května. Situace v Palestině se zde považuje za mimořádně vážnou. V sobotu se udály opět krvavé srážky. V neděli hlídkoval v hlavních ulicích jeruzalémských skotský prapor. V Jerusalémě, jak známo, byl vyhlášen vyjímečný stav. Vysoký komisař svolal včera k poradě všechny vyšší úředníky, aby pojednali o situaci. „Daily Telegraph“ se dovídá z londýnského pramene, že britské úřady v Palestině nehodlají omeziti židovskou imigraci, jak žádají Arabové. Vysoký komisař schválí dnes listinu židovských imigrantů na příští pololetí. Tento seznam obsahuje asi 4.000 jmen.

Večerník Národních listů (20. května 1936), str. 2, ročník 76.

Na 900 osob zatčených.

Ze země zaslíbené. Situace v Palestině stále vážná. – Pumpy v Jaffě. – Přesuny obrněných automobilových oddílů. – Železniční trati hlídány.

(Reuter.)

Jerusalém, 20. května. Podle Reuterova sdělení z Jerusaléma jest v Palestině situace stále vážná, železnice a silnice jsou střeženy silnými strážemi. Včera došlo k novým výtržnostem v Gaze a v Nazaretu, ale policie zajednala brzy pořádek. Podle sdělení židovské zpravodajské kanceláře konají se na severu a na jihu Palestiny přesuny obrněných

automobilových oddílů. Podle večerní úřední zprávy byly v Jaffě házeny bomby. V Hedeře a Betalpě se strhla přestřelka mezi Araby a židy. Dále se oznamuje, že se v jaffském přístavě srazili stávkující Arabové s arabskými vykladači, kteří chtěli zahájit práci. Výjimečná opatření a zachování pořádku zůstávají dosud v platnosti.

Výzva k dalším stávkám.

(DNB.)

Jerusalém, 20. května. Včera se radili arabští vůdcové o stanovisku, jež hodlají zaujmout k zvýšení vystěhovalecké kvoty pro židy a k rozhodnutí vyslati do Palestiny britskou vyšetřovací komisi, které pokládají za porušení sjednaných dohod. Bylo vydáno zvláštní svolání, v němž se Arabové vybízejí k dalším stávkám.

Od počátků nepokojů dne 19. dubna bylo celkem zatčeno 814 Arabů a 53 Židů. Veřejnost byla i rozhlasem upozorněna, že železniční trati jsou hlídány britským vojskem a že každý, kdo na koleje vnikne, činí tak na vlastní nebezpečí.

Tři mrtví v jeruzalémském kinu.

Jerusalémské kino „Edison“, ležící v židovské čtvrti, stalo se v těchto dnech dějištěm krvavé události. Krátce před koncem večerního představení vypálili neznámí útočníci do plného hlediště několik revolverových ran, jimiž byli tři židé usmrceni a tři další zraněni. Nastala panika, při níž se podařilo útočnickům v autu zmizeti. Přepadení je v souvislosti s posledními politickými nepokoji v Jeruzalémě.

Národní listy (22. května 1936), str. 2, ročník 76., č. výtisku 141.

Britské vojsko z Egypta do Palestiny.

(Reuter.) – Káhira, 21. května.

Jeden prapor britské pěchoty odjíždí dnes večer do Palestiny.

Výjimečný stav na železničních tratích.

(ČTK.) – Jerusalém, 21. května.

Včera byli zatčeni dva Arabové, kteří jsou podezřelí, že při přestřelce před několika dny v jerusalemském biografu spáchali vraždu. Výjimečný stav byl rozšířen na všechny železniční trati s to v pásmu 50 m po obou stranách kolejí a na všechny nádraží.

Nové nepokoje v Jaffě.

(ČTK.) – Jerusalém, 21. května.

Jest nutno se obávat nových nepokojů v Jaffě, pravil mluvčí jaffských Arabů, nebude-li ihned zastaveno vykládání zboží v Tel Avivu během 24 hodin. Vojenské oddíly obsadily všechny důležité body jako petrolejová pole, poštu a jiné důležité budovy.

Vysoký komisař dal svolení, aby v Tel Avivu byly zřízeny různé úřady. Arabští námořníci na zvláštní schůzi protestovali proti vykládání židovského zboží v Tel Avivu a prohlásili, že budou žádati vládu, aby toto vykládání zastavila, s upozorněním, že jinak bude zodpovědná za všechny následky, které se mohou s toho vyvinouti. Včerejší den byl poměrně klidný. Budovy ústředních úřadů jsou obsazeny voskem. Dosud bylo zatčeno 814 Arabů a 53 Židů.

Telefonické spojení mezi Jerusalémem a Jaffou bylo přetrženo. Z toho důvodu je přerušeno také telefonické spojení Jerusalém – Káhira.

Národní listy (25. května 1936), str. 2, ročník 76., číslo výtisku 21.

Nepokoje v Palestině vzrůstají.

(ČTK.)

Jerusalém, 24. května. V Jerusalémě bylo zatčeno 5 mladých arabských předáků. V Nabins (Nablusu) zabarikádovali manifestanti ulice. Když se policie a britští vojáci pokoušeli barikády odstranit, bylo na ně

házeno kamením. Proto bylo z řad strážců pořádku na demonstranty vystřeleno. Neví se zatím, kolik je zraněných.

Pokojné úmysly Židů.

Národní rada židovská uveřejnila okružní cirkulář, v němž zdůrazňuje pokojné úmysly Židů v Palestině, které pracují v rekonstrukci země. Národní rada židovská protestovala proti masakrům a vyslovuje naději, že dospěje k dohodě s Araby. Židovský deník „Doarhajom“ byl na 5 dní zastaven.

***Večerník Národních listů* (25. května 1936), str. 2, ročník 76.**

Bolavá místa britského imperia.

Celá Palestina pod terorem.

Řádění povstaleckých tlup – Také na četných místech v Indii krvavé výtržnosti.

(Reuter.) – Jerusalem, 25. května.

V celé Palestině vzrůstají nepokoje. V Jerusalemě včera stříleli angličtí vojáci na arabský dav, který je napadl kamením, když se pokoušeli rozbořit barikády. Dva Arabové byli zastřeleni a 4 Arabové byli zraněni. Tato čísla udává židovská telegrafní kancelář.

Ozbrojené bandy arabských teroristů se houfně objevují po celé zemi a v horách, a střílí ihned, jakmile spatří policii nebo vojsko. Nelekají se ani pancéřových aut, ničí obilí na polích, přeřezávají telefonní dráty a vrhají pumy s neobyčejnou odvahou. Je proto velmi obtížné podávat zprávy o jednotlivých incidentech. Ozbrojená moc má neustále přestřelky s povstanci, je však těžko zjistit ztráty útočníků, ježto Arabové mají ve zvyku odnášeti své mrtvé a raněné. Zákeřné útoky jsou na denním pořádku, zvláště v okresech Nablus a Tulkeram.

Arabské Amazonky.

(Reuter.) – Jerusalems, 25. května.

Arabské ženy zaplavily kameny policii, která prováděla domovní prohlídku v jedné vesnici u Nazaretu. Jeden britský policista a jedna Arabka byli zraněni. – Arabské šalupy házely bomby proti židovským parníkům na moři proti přístavu Jaffa. Šalupy zabavila britská policie, která přijela z Telavivu.

Večerník Národních listů (26. května 1936), str. 3, ročník 76.

Palestina v plamenech revolty.

(ČTK.) – Jerusalems, 26. května.

Nepokoje v celé Palestině pokračují. Na mnoha místech vybuchly pumy a přerušily telefonické vedení, hlavně s Egyptem. Na ulicích jsou přepadány se zbraní v ruce nejenom hlídky, ale také průvody. V mnoha městech se arabské manifestace proměnily ve rvačku, takže vojsko muselo použít zbraně, aby rozešlo manifestující. V Napluse a Saint Jean d'Acree byly tyto srážky krvavé. Jsou dva mrtví a mnoho raněných. Ve velmi mnoha židovských obcích byly vykáceny stromy a úroda zničena. Hlavní vůdcové stávky byli vypovězeni, ale přes to nejvyšší stávkový výbor se rozhodl, že vytrvá ve stávce až do konce. Jeden z členů tohoto nejvyššího výboru emír Abdalla zaslal britskému vysokému komisaři nové memorandum, v němž jsou obsaženy arabské požadavky. Vysoký komisař odjel včera do Tel Avivu, aby byl přítomen britskému dni na tamějším veletrhu.

Národní listy (27. května 1936), str. 2, ročník 76., č. výtisku 146.

Nepokoje v celé Palestině. 250 Arabů napadlo Brity.

(ČTK.)

Londýn, 26. května. Podle zpráv z Jerusalema trvaly i dnes nepokoje ve všech částech Palestiny. Reuter oznamuje, že zvláště

v severní části Palestiny jsou ozbrojené tlupy Arabů čím dál tím odvážnější, a že ustavičné přepadávání nabývá již skoro rázu povstání. Ve městě Gaza byla vyhlášena policejní hodina. Jeden Arab byl nešťastnou náhodou zastřelen britským policistou, když policejní oddělení hledalo zbraně v jedné vesnici poblíž Tulkaremu. Britská vojenská stanice na úpatí hory Tábor byla dnes napadena ozbrojeným oddílem 250 Arabů. Deset britských vojáků se bránilo tak dlouho, pokud měli náboje, načež byli nuceni ustoupit. Po cestě sebrali vojenskou pomoc, vrátili se, zahnali v ostré přestřelce Araby, z nichž několik zastřelili. Na britské straně není ztrát.

Národní listy (28. května 1936), str. 1, ročník 76., číslo 147., III. vydání

Co se děje v Palestině?

(V.S.) – Praha 27. května.

Protižidovské hnutí v Palestině je hlubšího podkladu, než se zdá na první pohled. Není to pouze místní arabský antagonismus protižidovský, který občas hýbal Palestinou už před světovou válkou, není to pouze přechodný výbuch zášti domácího arabského obyvatelstva, které má v Palestině převážnou většinu a které nerado vidí, že kulturnější živel židovský proniká do své původní vlasti, do své „zaslíbené země“.

Vůdce sionistického hnutí Nahum Sokolov se dožil úspěchu své myšlenky: Svatá země se stala útlukem Židů, stala se jakýmsi židovským státem pod anglickým protektorátem. Ovšem, Sokolov nemohl tušit, že právě tento anglický protektorát stane se příčinou velikého hnutí, které dnes tvrdě stíhá židovské obyvatelstvo.

Arabské protižidovské hnutí v Palestině úzce souvisí s velikou myšlenkou, jejímž konečným cílem je – imperium arabice. Jsou-li na Dalekém východě Japonci nositeli myšlenky panasijské, jsou Arabové na

Blízkém východě nositeli myšlenky panarabské. V čele tohoto hnutí se staví jako největší dnes arabský stát Egypt.

Angličané tentokrátě špatně počítali, když ve strachu o mořskou svoji cestu k Indii vystoupili tak ukvapeně nepřátelsky proti Itálii a když místo toho, aby se dohodli s Římem, strhli do boje proti němu celou Společnost národů, využívající socialistického nepřátelství proti mussoliniovského. Pravda, s počátku byly sympatie Arabů a hlavně Egypta na straně Habeše. Egypt si nepřál míti na svém jihu a ve svém týlu vítěznou Itálii. Situace se však velmi rychle změnila. Anglie začala hromaditi ve Východní Africe válečné síly, anglické vojenské velení vytvořilo z Egypta válečnou základnu proti italské Lybii a na ochranu Suezmu, egyptské vody jsou zaplněny anglickým válečným loďstvem a to vše znepokojuje a pobuňuje egyptský lid, zachvácený mohutnou vlnou nacionalismu.

V roce 1922 přiznala Anglie Egyptu samostatnost, ovšem samostatnost, značně omezenou. Egyptští nacionalisté těžce snášeli oktrojování práv Anglii a anglickou kontrolu nad svým státem a vystoupili s požadavkem úplné samostatnosti. Zvláště pak otázka Sudanu, který Anglie anektovala a prohlásila za své kondominium, jitrí neobyčejně egyptské nacionalisty a vyvolala silné hnutí protianglické, v jehož čelo se postavil Nahas paša. Angličané odpověděli vnucením diktatury, která trvala v Egyptě pět let, až do vlády italsko-habešské. Avšak ani diktatura, kterou Angličané vnutili králi Fuadovi, nedovedla zastaviti rozmachu síly strany vafď, naopak nacionální a protianglické hnutí rostlo a v posledních volbách vafďisté zvítězili plně.

Anglická vláda a Edenova zahraniční politika posloužily si velmi špatně v očích Egypta svým krajně protiitalským stanoviskem v otázce habešské. Egyptané pochopili, co znamená pro Anglii jejich země a jakou je důležitou a pevnou oporou i ochranou anglické koloniální cesty do Indie, a vytušili v tom velmi správně – slabost Anglie. Smrt krále Fuada, který svojí autoritou tlumil krajně protianglické stanovisko vafďistů, stala

se povelem k rozpoutání nového, silnějšího hnutí vítězné strany vafd, která je dnes pánem Egypta a která již vyslovila také své požadavky pro Anglii přímo nepřijatelné: plně samostatným a rovnoprávným státem, Sudan budiž sloučen s Egyptem!

Avšak nacionální Egypt jde ve svých politických plánech dál. Upravuje se především dříve velmi napjatý poměr ke králi Vahabitů Ibnu Saudovi. Chce-li Egypt hráti vůdčí úlohu ve světě mohamedánském, kterou ztratilo moderní Turecko Kemalovými reformami a hlavně zrušením kalifátu, musí dříve odklidit sporné otázky a s Ibnem Saudem, který si upevnil v Arabii své posice upravením přátelského poměru k Iraku a Zajordánsku.

Ohlasem této politiky nacionálního Egyptu jsou dnešní události v Palestině. Egyptské hnutí nemohlo zůstat bez vlivu na arabský svět. Dnes je už celý Blízký východ v pohybu. Horečka egyptského nacionalismu zachvacuje asijské Araby a zachvátila také Araby palestinské, kteří se nebouří ani tolik proti Židům, jako proti jejich protektorce Anglii a kteří je pronásledují jen proto, že jdou s ní a že se opírají o její ochranu.

Situaci v Palestině nutno dnes považovati s hlediska anglické prestiže. Anglie prohrává svoji nerozumnou politiku protiitalskou. Dopláčí na Habeš. Oslabila své posice, místo aby upevnila bezpečnost koloniální cesty do Indie, a oslabuje je také na půdě maloasijské a arabské. Myšlenka arabského imperia se vyvíjí dnes zcela jinak, než to měl na mysli plukovník Lawrence, když za války rozhýbal arabské hnutí a kladl základy k budování arabského státu ve sféře vlivu a autority anglické. Dnes se tato myšlenka vyvíjí naopak proti Anglii. A tak nutno rozuměti i hnutí palestinských Arabů, kterých nedovedl vysoký komisař VB gen. sir Arthur Wauchope získati pro Anglii myšlenkou jerusalemského samosprávného parlamentu, ve kterém měli Arabové zajištěnu téměř dvoutřetinovou většinu. Palestinští Arabové vzpírají se dnes se zbraní

v ruce anglickým diktátům a odmítají rozhodně anglické snahy, aby se pokračovala v imigraci Židů do Palestiny.

Nahum Sokolov se sice dožil vítězství své myšlenky, avšak Nahum Sokolov umíral jistě s těžkým srdcem. Jeho dílo z roku 1922 bylo v předvečer jeho smrti už vážně ohroženo. Dnes je ohroženo ještě více a Židé musí býti připraveni i na to nejhorší.

Pumové útoky v Palestině.

(ČTK.) – Londýn, 27. května

Britské ministerstvo kolonií dostalo dnes ráno úřední zprávu od britského vrchního komisaře v Palestině a v ní se praví: V uplynulé noci byla v Jaffě spáchána řada pumových útoků. Mimo to bylo několikrát střeleno na policii a místy se strhly pravidelné přestřelky. Kromě toho se z okolí Jaffy hlásí z četných míst případy žhářství. V židovské osadě Beit Vegan bylo v noci vypáleno několik obchodů. V Gaze, jak uvádí vrchní komisař ve své zprávě, byl klid obnoven. Ani z jerusalemského okresu se nehlásí již nové srážky. V severní části Palestiny byla spáchána v Tulkarnu, v Nazaretě a v Safedu řada pumových útoků, aniž však jimi byla způsobena vážnější škoda.

Vrchní komisař britský pronesl v Tel Avivu u příležitosti britské říšské slavnosti Empire Day řeč, v níž m. j. prohlásil, že ani stávka ani násilí nezabrání provedení definitivních rozhodnutí a závazků spojených s administrací mandátu.

V pohoří samarském a galilejském došlo k bezpočetným incidentům. K obzvláště prudké srážce mezi britským vojskem a ozbrojenými arabskými tlupami došlo ve zmíněných horách.

Britský obrněnec připlul do Haify.

(Reuter.) – Haifa 27. května.

Obrněnec „Barham“ připlul do zdejších vod pod admirálskou vlajkou admirála Dudleye Pounda, který dnes ráno navštívil haifského starostu. V městě a okolí je celkem klidno, kromě ojedinělých přestřelek, které si nevyžádaly žádné oběti.

Večerník Národních listů (28. května 1936), str. 3, ročník 76.

Uklidnění v Palestině.

(Reuter.) – Jerusalem, 28. května.

Britské vojsko, policie, mají nyní již situaci plně v rukou. Včerejšího dne byl v Jerusalemě již klid a policisté odložili své ocelové přílby a oblékli obvyklé čapky. Oznamuje se, že v noci na včerejšek byly učiněny tři bezúspěšné pokusy poškodit železniční trať. Bilance ztrát od 19. dubna činí: 1 Evropan zabit, 17 Evropanů zraněných a to: 7 policistů, dva britští vojáci a 8 civilistů. Mezi neevropským obyvatelstvem bylo napočítáno 48 zabitých a to 24 Židů, 22 Arabové, 2 křesťané. Bylo zatčeno 969 Arabů a 275 Židů, většinou pro přestupky proti vyhlášené policejní hodině.

Večerník Národních listů (30. května 1936), str. 2, ročník 76.,
číslo výtisku 149.

Sabotáže v Palestině.

(ČTK.)

30. května. Dnes nevyšel žádný arabský list, jelikož všechen arabský tisk zahájil stávkou, která potrvá 3 dny. Hlásí se také několik násilných činů, útoků proti telefonním linkám, výbuchů pum, ohrožování stráží a jeden nezdařilý útok na most v severní části města. Tyto výtržnosti si vyžádaly několik zraněných.

Národní listy (1. června 1936), str. 2, ročník 76., číslo vydání 22.

Arabové proti násilí.

Jerusalém – 31. května. Arabská stávkový výbor v Nablusu uveřejnil manifest, vyslovující se proti jakémukoliv násilí a proti útokům na policii. Z toho se dá soudit, že umírněné živly snad nabudou vrchu a že Arabové zaujmou smířlivá stanoviska.

Večerník Národních listů (2. června 1936), str. 2, ročník 76.

Britská pěchota z Egypta do Palestiny.

(ČTK.) – Káhira, 2. června.

Z Egypta byly vyslány do Palestiny další dva prapory britské pěchoty, takže celkem bylo již vysláno z Egypta do Palestiny pět praporů pěchoty s příslušným počtem letadel, tanků a obrněných automobilů. Posílení britských vojsk v Palestině svědčí o tom, že jest úmysl potlačit nepokoje v Palestině pokud možno nejrychleji.

Dva židovské autobusy přepadeny.

(Reuter.) – Jerusalem, 2. června.

Na cestě z Jaffy do Jerusalema byl včera zastřelen Araby jeden židovský student při přestřelce, která vznikla při přepadení dvou autobusů. Šofér a druhý cestující byli zraněni.

Večerník Národních listů (3. června 1936), str. 2, ročník 76.,
číslo výtisku 152.

Britské úřady lámou arabskou stávku v Palestině.

(Reuter)

Jerusalém, 3. června. Podle nově upraveného nařízení bylo dáno okresním komisařům právo, nařídit pod trestem pokuty otevření všech obchodních podniků. Vojenské oddíly mohou zde jednat jako policie. Dále se zakazuje výroba a doprava třaskavin do Palestiny. Touto novou úpravou nařízení učinila vláda první pokus o zlomení všeobecné arabské stávky.

Večerník Národních listů (8. června 1936), str. 2, ročník 76.,
číslo výtisku 157.

18.000 stromů zničeno – ženy v čele výtržníků.

(ČTK.) – Jerusalém, 8. června

V městě Sidon v Libanonu vypukla stávka ze sympatie s Palestinci. Židovský tisk oznamuje, že za poslední 3 dny bylo v Palestině zničeno 18.000 stromů a vinných keřů. Na výtržnosti v Haifě měly velký podíl ženy, které polévaly olejem a parafinem zboží obchodníků s potravinami, kteří se nepřidali ke stávce, a stavěly barikády na ulicích.

Národní listy (9. června 1936), str. 2, ročník 76., číslo výtisku 158.

Britské vojsko bojuje s Araby v Palestině.

(Reuter)

Jerusalém, 8. června. Podle Reuterovy zprávy z Jerusaléma, obsadili arabští střelci zákopy, které zde zůstaly ze světové války. Skotští horalé provedli útok na Araby s podporou pancéřových vozů. Včera zde vyhořel velký sklad stavebních materiálů a dřeva, jehož majitelé jsou

patrně židé. Nedaleko Jerusaléma byla přepadena a ostřelována karavana automobilů.

Pumový útok v Jerusalémě.

Do Haify přibyl dnes z Egypta první pluk britského řadového vojska. V pondělí dopoledne byla neznámou osobou vržena ve starém městě Jerusaléma puma, při které bylo zraněno 17 osob, většinou arabských zemědělců.

Pumy a sabotáže v Palestině.

(TASS) – Jerusalém, 10. června.

Včera zemřel třetí člověk zasažený pumou, která vybuchla v pondělí v Jaffě. V Balfourově sadu bylo včera opět, již po několikáté, založeným požárem zničeno 1.000 stromů. Ozbrojená hlídka trati zabránila několika nočním atentátům na vlak. Od 19. dubna bylo zatčeno v Palestině celkem 1313 Arabů a 182 Židů ve spojitosti s nepokoji. V úterý přibyl do Palestiny opět 2 pluky britského řadového vojska.

Večerník Národních listů (9. června 1936), str. 1, ročník 76.,
číslo 158.

Bojkot proti bojkotu.

Vření v Palestině neustává. – Pokus Arabů porušit výjimečný stav.

(ČTK.) – Jerusalem, 9. června.

V Akko se Arabové pokusili v noci na pondělí porušit výjimečný stav tím, že se hromadně objevovali na ulicích. Bylo zatčeno 35 výtržníků. Mimo jiné se v pondělí dopoledne konaly také v Jaffě demonstrace. Když policie účastníky rozptylovala, byly dvě osoby zraněny. Všude jsou přestřelky, také znovu v Jerusalemě. Zatím co Arabové vyhlásili bojkot židům, započal v pondělí také odvetný bojkot se strany židovské. Židovský velký trh zelinářský v Jerusalemě odmítl kupovati arabskou

zeleninu a žádá při všech dodávkách zeleniny průkaz o původu výrobků. (fotografie: Angličtí vojáci v Palestině prohlížejí i náklady oslů, aby zjistili, nejsou-li tam ukryty zbraně.)

Večerník Národních listů (10. června 1936), str. 2, ročník 76.

Pumy a sabotáže v Palestině.

(TASS.) – Jerusalem, 10. června.

Včera zemřel třetí člověk zasažený pumou, která vybuchla v pondělí v Jaffě. V Balfourově sadu bylo včera opět, již po několikáté, založeným požárem zničeno 1000 stromů. Ozbrojená hlídka trati zabránila několika nočním atentátníkům na vlak. Od 19. dubna bylo zatčeno v Palestině celkem 1313 Arabů a 182 Židů ve spojitosti s nepokoji. V úterý přibyly do Palestiny opět dva pluky britského řadového vojska.

Večerník Národních listů (15. června 1936), str. 1, ročník 76.,
číslo 164.

Sabotážím v Palestině není konce.

Pumový atentát na dům obývaný Angličany.

(Reuter.) – Jerusalem, 15. června.

Palestinský tisk přijal s uspokojením energická opatření s britské strany a zejména nový arestní zákon. Tlupy Arabů však neustávají útočiti na silnice a železnice. Je také hlášeno několik nových útoků proti židovským koloniím v rozličných částech země. Vojenské oddíly se starají všude o udržení pořádku.

Ve velkém nájemném domě v Haifě, ve kterém bydlí několik britských rodin, nastal včera prudký výbuch. Byl zatčen jistý Arab pro podezření, že je původcem tohoto pumového útoku. Podle nového zákona o sabotáži bude patrně odsouzen k trestu smrti. (fotografie: Drátěný plot dělí Araby od Židů!)

Národní listy Večerník (16. června 1936), str. 2, ročník 76.

Lawrencův falsifikát.

Anglický překlad textu židovsko-arabské smlouvy byl úmyslně porušen.

(ČTK.) – Londýn, 16. června.

Dnešní „News Chronicle“ přináší sensační zprávu z Jerusalema, podle níž nedávno zesnulý plukovník Lawrence, úmyslně porušil při překladu text židovsko-arabské smlouvy s 3. ledna 1919. Tuto smlouvu podepsal král Fejsal. Plukovník Lawrence při překladu chtěl ukázat, že Fejsal se vyslovuje příznivě pro zřízení mezinárodního židovského útulku v Palestině. Za dnešního napětí v Palestině obviňují Arabové Židy, že smlouvu úplně zfalšovali. K tomu podotýká „News Chronicle“, že Fejsal připojil k textu, sepsanému arabsky, dodatek, v němž činí závislým zřízení mezinárodního útulku židovského v Palestině na zřízení velké arabské říše. Plukovník Lawrence při překladu do angličtiny zmínil text, poněvadž mu bylo dobře známo, že arabská říše může býti založena, jen když Židé dosáhnou uskutečnění svých požadavků.

Večerník Národních listů (17. června 1936), str. 2, ročník 76.

Koncentrační tábory v Palestině.

Od počátku nepokojů zabito 31 Židů.

(Reuter.) – Jerusalema, 17. června.

V posledních dnech bylo do koncentračního tábora dopraveno 6 arabských povstaleckých vůdců. Také do nového koncentračního tábora

v Serafandu bylo již dopraveno patnáct arabských agitátorů. Jinak se v posledních 24 hodinách situace dosti uklidnila. Je hlášeno jen několik málo atentátů, mezi nimi je puma, hozená na železniční trať u Kalkiliehu. Jeden ze zraněných židů zemřel, takže od počátku nepokojů zemřelo na zranění nebo bylo zabito 31 židů. Přes poměrný klid, jenž nastal v poslední době, jsou obavy, aby dnes nebyly vyvolány nové nepokoje, protože je výroční den popravy tří arabských agitátorů, kteří byli odsouzeni v roce 1929.

Večerník Národních listů (22. června 1936), str. 1, ročník 76.,
číslo 171.

Krvavý boj s Araby.

Peklo v „zaslíbené zemi“.

***Drakonická opatření mandátní vlády v Palestině. – Doživotní žalář za
nošení zbraně.***

(ČTK.) – Jerusalems, 22. června.

Mandátní vláda ohlásila dnes nová přísná opatření. Podle nového nařízení bude se trestati neoprávněné nošení zbraní, pum a výbušnin žalářem nejméně pětiletým. Ve vážnějších případech může býti také vyměřen žalář doživotní. Házení pum bude trestáno smrtí nebo doživotním žalářem. Z Bejrutu a jiných měst v Libanonu se oznamují stávky ze sympatie s palestinskými Araby.

(Reuter.) – Jerusalems, 22. června.

U Tulkarem v severní části Palestiny došlo k větší srážce s Araby. Bylo použito vojska, policie a letadel. Jeden voják byl zabit, 3 zraněni. Arabové byli zahnáni na útěk, zanechavše na místě 2 mrtvé. Jak se sděluje, odnesli prý s sebou řadu zraněných... Další zprávy oznamují, že při srážce bylo zabito nejméně 10 Arabů. Tři ze čtyř letadel, jichž bylo

v boji použito, byla zasažena výstřely Arabů, avšak vrátila se šťastně na letiště.

Arabští záškodníci pokračují ve své činnosti. V noci na dnešek byli čtyři z nich zajati oddílem skotských vojáků, který je obklopil. Při tom byl jeden arabský střelec zraněn.

V sobotu byl pumou poškozen most, spojující Jerusalema se silnicí do Jericha. U Kiarsaby byl nalezen jeden žid mrtev, u Migdalu byl nalezen jeden žid zraněn. Na četných místech bylo přerušeno telefonní vedení a vojenské hlídky ostřelovány. U Nablusu zajalo vojsko celou skupinu arabských povstalců, při čemž jeden Arab byl zabit. Je hlášena ještě celá řada pumových útoků, které nezpůsobily valnějších škod.

Večerník Národních listů (23. června 1936), str. 2, ročník 76.

Palestinské zmatky.

Silnice z Jerusalema do Jaffy uzavřena.

(Reuter.) – Jerusalema, 23. června.

Úřady uzavřely silnici z Jerusalema do Jaffy v délce 16 mil pro noční dopravu, a to od 19. hod. več. do 4 1/2 hod. ranní. Nikdo se nesmí v tu dobu k silnici přiblížit s obou stran více než 500 m. Vozy ani pěší nemají na silnici přístup. – Počítá se, že židovské obyvatelstvo bylo při nepokojích v Palestině poškozeno již nejméně částkou 180.000 liber šterlinků.

Přestřelky a atentáty.

Vojenská hlídka anglická, která jela po železnici v úseku mezi Jerusalemem a Lyddou, byla ve vesnici Malha ostřelována a palbu opětovala. Při tom byl jeden útočník zastřelen. Krátce poté byla tatáž vojenská hlídka napadena znovu. Při přestřelce, která pak následovala, byli lehce zraněni dva britští vojáci a šest Arabů bylo zastřeleno. U Gazy

provedli neznámí pachatelé útok na vlak, dopravující vojsko. Vlak vyjel z kolejí, při čemž byl poškozen železniční násep.

Neúspěch londýnského jednání.

Londýn, 23. června.

Delegace palestinských Arabů, která dlí v Londýně, jednala včera se stálým státním podtajemníkem v ministerstvu kolonií. Rozmluva však neměla výsledku. Vývody státního podtajemníka vyzněly v týž smysl, jako nedávný projev vysokého komisaře Ormsby Gore v dolní sněmovně. Členové delegace prohlásili, že nepokoje v Palestině neustanou, dokud nebude vydán zákaz židovského přistěhovalectví.

Večerník Národních listů (26. června 1936), str. 1, ročník 76.,
číslo výtisku 165.

60.000 Beduinů u Jordánu.

Před válečným výbuchem v Palestině. – Arabské ultimatum.

(Havas.) – Londýn, 26. června.

Zvláštní dopisovatel listu „New Chronicle“ v Jerusalemě oznamuje, že v posledních dnech počíná hroziti nové velmi vážné nebezpečí v Palestině. Až dosud se omezoval arabský odboj jen na západní Jordánsko, nyní však se rozšiřuje také na Zajordání. Na 60.000 Beduinů je prý připraveno překročiti Jordán a připojit se k arabským povstalcům ve Svaté zemi. V hlavním městě zajordánském Ammanu se shromáždilo 200 šejků a usneslo se zaslati ultimatum britskému vysokému komisaři Wadshopeovi, že odboj v Zajordání veřejně vypukne, jestliže nebudou splněny do 10 dnů požadavky palestinských Arabů. V Zajordání povoluje zákon každému nositi ručnici nebo revolver a libovolné množství nábojů, což v Palestině je zakázáno, takže kdyby se Arabové z tohoto kraje připojili ke svým krajanům v Palestině, musila by Velká Británie svěsti skutečnou válku.

Večerník Národních listů (30. června 1936), str. 2, ročník 76.

Žádné zlepšení v Palestině.

(Havas.) – Jerusalem, 30. června.

Situace v Palestině nejeví dosud žádných známek zlepšení. Ve městech je sice jakýsi klid, avšak na venkově a na velkých silnicích dochází stále k útokům. Železnice jsou bedlivě střeženy a úřady opevňují izolovaná místa. Židé prohlašují, že se jim musí dát právo hájiti se sami ozbrojenou rukou. Arabští vůdcové zaslali pěti muslimanských (muslimským) hlavám států telegramy s žádostí, aby zakročili v jejich prospěch a zachránili muslimská posvátná místa od požidovštění (judaisace). Jeden list píše, že Arabové odmítnou uznati britský mandát nad Palestinou. – Motorisovaná švadrona irských husarů z Káhiry přijela do Jerusalema, prodělavší pochod pouští. Bude jí používáno při bojích v nesnadném horském terénu.

Dva britští a jeden palestinský policista byli přepadeni u Janinn Araby a zraněni. U Ness Ziona byl při přestřelce jeden žid těžce raněn. V Hebronu, kde v posledních dnech nepokoje vzrůstaly, byl vyhlášen výjimečný stav. Dnes bylo počato s bouráním dalšího sta domů v Jaffě.

Reuter. – Jerusalem, 29. června.

Situace v Zajordání je nyní opět klidnější a úřední britské kruhy chovají plnou důvěru, že emír Abdullah uklidní své poddané.

Večerník Národních listů (8. července 1936), str. 2, ročník 76.

Nejistota v Palestině.

***Povstalci zhoršují situaci chudých vrstev. – Zvýšení daní.
Nebezpečí slepoty.***

Jerusalem, 8. července.

Vysoký komisař Wauchope pronesl v úterý večer znovu prostřednictvím rozhlasu výzvu k palestinskému obyvatelstvu, ve které mj. pravil: Vojsko již v nejbližší době učiní konec teroristickým činům, v případě potřeby budou povolány nové posily. Komisař varoval před rozšířeným názorem, že je v Palestině možný odpor proti vojenským silám. Povstalci jsou zodpovědni za zhoršení situace chudých vrstev obyvatelstva. V důsledku snížení státních příjmů bude nutno zvýšiti daně. Komisař poukázal dále na to, že nejistota na silnicích ohrožuje práci lékařů. Lékaři nemohou vyhledati nemocných, čímž vzniká nebezpečí, že se opět rozšíří oční choroba, v zemi obvyklá, zejména u dětí, z nichž mnoho může býti odsouzeno k slepotě na celý život. Komisař nakonec opakoval rozhodnutí londýnské vlády, že po skončení neklidu v Palestině bude do země vyslána zvláštní komise, která na místě vyšetří poměry.

Anglické křižníky do Alexandrie.

Londýn, 8. července.

Britský velký válečný křižník „Repulse“ o 32.000 tunách, přijel v úterý do Alexandrie, kde jsou nyní celkem čtyři britské velké bitevní lodi. Podle „Daily Herald“ oznámily prý přístavní úřady, že část přístavu bude asi na tři měsíce vyhrazena britskému válečnému loďstvu.

Večerník Národních listů (10. července 1936), str. 2, ročník 76.

Židé přepadení u Jeruzaléma.

(Reuter.) - Jerusalem, 10. července.

Arabští záškodníci stříleli na šest židů, vracejících se z lomu, kde pracovali. Jeden žid byl zabit a pět zraněno, z nichž jeden smrtelně. Incident se udál poblíže silnice s Jerusalema do Jaffy. Oznamuje se několik dalších atentátů, při nichž však nikdo nezahynul. Policejní oddíly pokračují v čištění kraje.

Palestina uzavřena židům.

(ČTK.) – Londýn, 10. července.

Jeruzalémský zpravodaj labouristického listu „Daily Herald“ sděluje, že vůdcové palestinských Arabů dostali z Londýna upozornění britských vládních kruhů, podle nichž britská vláda je ochotna zastavit přistěhovalectví židů do Palestiny do té doby, dokud královská vyšetřující komise neoznámí výsledky svého vyšetřování. Jest pravděpodobné, že tato komise zahájí své práce v září. Týž zpravodaj dále sděluje, že arabští vůdcové hodlají po zmíněném londýnském upozornění skončit stávkou a teroristickou akcí.

Večerník Národních listů (11. července 1936), str. 2, ročník

76., číslo výtisku 188.

Arabové přepadli autobus.

(Havas.) – Jerusalém, 11. července.

Mezi Jerusalémem a Nabalusem přepadli Arabové autobus, přičemž 1 žid byl zabit a 2 židé těžce zraněni. Také 2 britští vojáci byli zraněni.

**14. července 1936, Národní listy Večerník, str. 4. Titulek:
V zemi, kde matka vybírá nevěsty (jedná se o Maroko, Fes)**

Jatky na ulicích. – Co je také „práce“. – Mladé maminky.

Fés, Maroko v červenci.

Stoupám přeplněnou ulicí mezi dílnami klenotníků a zbrojířů, jejichž krásná i jemná práce v oceli, zlatě a stříbře je tak divným protějškem řeznickým boudám a černě mouchami obalenému, zapáchajícímu masu. Prodavači vody s kozlím měchem obsluhují zvolna žíznivé a upozorňují na sebe vytrvalým zvoněním, tak jako u nás pojízdní zmrzlináři.

A všude kolem, ať člověk šlápne kamkoliv, na zemi a podél domů leží otrhaní žebráci, kteří buď tiše spí ve jménu Alláhově, anebo, a to častěji, dlouhými věčně opakovanými litaniemi se domáhají almužny. – Najdou se ovšem mezi spáči také drobní obchodníci a Arabové, kteří právě ve spánku pracují do vysílení. Je před nimi hromádka pomerančů, mandlí, datlí, nebo zeleniny, někdy také 3 nebo 4 vejce – a párek křičících kuřat. Vůbec drůbež všeho druhu, právě tak jako skopové maso je zde výborným tržním artiklem a kohouty, nebo slepice s kuřaty můžete koupit na každém kroku. Drůbež je zabíjena na místě a proto v ulicích Médiny jste velmi často nuceni vyhýbati se kalužím krve. Nešťastné slepice jsou pověšeny za svázané nohy ve velikých hroznech hlavou dolů a jejich úzkostlivé kvokání naplňuje celou čtvrť.

Zdá se mi, že o několik metrů dále poznávám známé obrysy svého drahého přítele Ibrahima a se slušným mohamedánským pozdravem odvažuji se tedy probuditi šedivý burnus natažený vedle kusu pytlaviny, na které se suší asi tak dvě hrsti žitných zrn. – „Salám habibí – šchobarak?“ (buď zdrav příteli, jak se máš?) a ohleduplně čekám na výsledek svého úsilí. Arab se nikdy neprobouzí rychle, poněvadž probuzení je velmi vážnou věcí a trvá to tedy delší chvíli, než se v záhybech burnusu objeví známky života. Hlava je sice ještě pokryta kapucí, ale podle dlouhých vzdechů usuzuji, že můj syn Islamu se

nesporně vrací reálnému životu. – Pak se konečně objeví i hnědá vousatá tvář – ještě jedno dlouhé zívnutí – a pohodlně opřen na jedné ruce Ibrahim je hotov k rozmluvě. – „Aaauach – labéz bzef, hanbi hamdulillah – (mám se příteli velmi dobře, díky Allahovi) – a ty, Sidi?“ Říkám totéž, poněvadž pro podobnou konversaci v arabštině neexistuje zápor. – „To se ti to spí na slunci pěkně bez práce – vid' Ibrahime“ – pravím vyčítavě – „Bez práce – bez práce“ ohražuje se tónem uraženého a nepochopeného člověka – „vidíš přeci Sidi, že suším zrní“ -. – A tak je to se všemi, jeden suší zrní, druhý prodává pomeranče, třetí něco jiného atd. donekonečna a vždycky se najde nějaká práce, při které je možno spát.

Nechám tedy Ibrahima jeho námaze a sleduji potulného prodavače cukrového pistáciového těsta, které má natočeno na bambusové holi jako velikého bílého hada. Je doprovázen zástupem maličkých nahých Arabků, pro něž jsou sladkosti sedmým Allahovým nebem. A tato náklonnost k sladkému je provází celým životem. (Nikdo snad nespotřebuje tolika cukru jako arab a proto je Afrika pro Evropu výborným odbytištěm. Ačkoliv Československo zde kryje pouze několik procent celkové spotřeby, přeci jsou homole našeho cukru k dostání v každém potravinářském obchodě.) – Fésské děti jsou velmi živé a hezké, sice trochu špinavé, ale na kráse jim to rozhodně neubírá. Dokud neumějí chodit nosí je jejich maminky na zádech v záhybech bílých háfků, takže jim vykukují jenom oholené hlavy se štětičkou vlasů. A arabské maminky nebývají staré. Mnohdy nemají více než 12 či 14 let. Arabská rodina ve svém celku je mnohem komplikovanější, než evropská kterékoliv národnosti. Jednou z příčin je nedělitelnost majetku, který automaticky přechází na nejstaršího syna (není-li, tedy zetě, takže vlastně všichni členové rodiny i příbuzní jsou nuceni žít společně. Přimyslíme-li si ještě k tomu, že víra Mohamedova dovoluje Arabu mít čtyři ženy, což znamená faktické spojení nových čtyř rodin, je samozřejmé, že velmi zhusta dochází k zápletkám a komplikacím.

Křest dítěte, jako všude na světě, je slavnostní událostí, jenže v arabské rodině k tomu teče ještě trochu beraní krve. Šťastný otec pomalu podřezává skopce. Při každém řezu je vysloveno jedno křestní jméno a to, které připadne na poslední tah nožem, je dáno novorozeněti. – Také námluvy a ženitba je poněkud jiná než v Evropě a její výsledek je v pravém slova smyslu pro Araby tajemstvím. Arabská nevěsta smí odhaliti závoj po svatbě. Do tohoto okamžiku Arab nezná ani tvář své příští ženy, a také průběh námluv mimo záležitostí majetkových, se ho vlastně ani přímo nedotýká. Matka, nebojso nejstarší sestra, či jiná nejbližší příbuzná mu jednoduše vyberou vhodnou nevěstu, která pro něho bývá po svatbě opravdovým překvapením. – Pokud se týče otcovství, je nutno říci ke cti Arabů, že na rozdíl od evropského vžitého zvyku (zbaviti se jakýmkoliv způsobem otcovských povinností) jsou ochotni se soudit a poprat o to, aby si mohli přivlastniti narozené děcko.

-Mázel-

Večerník Národních listů (17. července 1936), str. 2, ročník 76.

Nejistota v Palestině.

Jerusalem, 17. července.

Útoky v Palestině stále pokračují, zejména v noční době. Židovské obyvatelstvo si, jak se zdá, již zvyklo na trvalý stav nejistoty. Stávka Arabů, trvající již 3 měsíce, pokračuje, přesto, že některé složky arabského obyvatelstva již ochabují. Tak zejména obchodníci žádají, aby stávka byla zakončena, kdežto vůdcové Arabů jsou nesmiřitelní a utěšují své stoupence nadějí, že vláda bude nucena učiniti arabskému obyvatelstvu velké ústupky, zejména pokud jde o židovské přistěhovalectví. Prozatím však přistěhovalectví pokračuje a v těchto dnech byl stanoven kontingent pro pololetí duben-září.

Káhira, 17. července.

Britský husarský oddíl doprovázený skotskou baterií dělostřeleckou přibyl z Egypta do Palestiny. Také druhá setnina lincolnshirského pluku a druhá setnina pluku walleského se nalodily k cestě do Palestiny, kam přibudou v sobotu.

Večerník Národních listů (20. srpna 1936), str. 2, ročník 76.

Světový židovský kongres v Ženěvě.

Praha v srpnu.

Světový židovský kongres v Ženevě byl právě ukončen a usnesl se na řadě resolucí namířených proti nynějšímu protižidovskému režimu v Německu. Usnesli se zejména na pokračování ostrého bojkotu obchodního, zakázali kupovati a prodávati německé zboží atd. Jest však zajímavé, že nebylo na kongresu jednáno o užívání německého jazyka a tak tedy lze očekávati, že přes usnesený bojkot budou židé na celém světě, ale zase zejména u nás, němčiti, posice Němců všude posilovati, dítky své posílati do německých škol a Němcům všude nadbíhati, jak jen možno.

To platí zejména o některých židech pražských, kteří němčí nejen v Praze docela bez ostychu, ale i v pražských letoviskách, v českých lázních, Karlových Varech, Mariánských a Františkových lázních, kde tvoří mezi návštěvníky značné procento. Česky nemluví, i když češtinu ovládají dokonale a Němců nenávidí a bojí se jich, jako čert kříže.

Na kongresu se mnoho mluvilo o antisemitismu a hledaly se prostředky, jak proti němu čeliti. U nás židé se cítí naprosto bezpečnými, vědí dobře, že náš národ jest tak demokraticky založen, že se nenechá svésti k pronásledování židů, jak se to stalo již všude v okolních státech evropských, ale jest nepochopitelné, že toho neuznávají a neukazují ani snahu přiblížiti se našemu národu ani jazykem, ani kulturou, ač musí

dobře věděti, že, je-li mezi Čechy nějaký antisemitismus, má svůj původ v těchto důvodech rázu nacionálního, nikoli v rozdílu rasy nebo náboženství. Toto téma jest tak široké, že jest skutečně ku podivu, že židovský kongres světový přešel je úplným mlčením. Musíme si tedy jen myslet, že se to stalo úmyslně, neboť „což kdyby...“.

Národní listy (21. srpna 1936), str. 2, ročník 76., číslo vydání 228.

Bitky v Palestině pokračují. Irácký král intervenuje.

ČTK.

Jerusalém 21. srpna. Včera i dnes došlo v Palestině k několika incidentům, při nichž byli mrtví a ranění. Včera po celý den trvaly přestřelky a bitky mezi ozbrojenými Araby a britskými hlídkami u města Hedy ve střední Palestině. V těchto bitkách bylo zastřeleno 15 Arabů. Britské vojsko nemělo ztratit. Irácký král Ghází pozval v těchto dnech k soukromé schůzce v Bagdádu ministerského předsedy a zahranič. ministra (text je špatně čitelný) a britského vyslance. Král požádal britského vyslance, aby v Londýně intervenoval za účelem co nejrychlejšího vyřešení palestinské otázky v arabském smyslu.

Národní listy (31. srpna 1936), str. 2, ročník 76., číslo vydání 35.

(Reuter.)

Jerusalém 30. srpna. Nejvyšší arabský výbor uveřejnil prohlášení, v němž se oznamuje jednomyslné přijetí zprostředkování Núrí paši. V prohlášení se praví, že jde o zprostředkování, které bude provedeno oficiálně jménem irácké vlády. Výbor svolá v nejbližší době konferenci všech arabských výborů z distriktu, aby tato konference ratifikovala jeho rozhodnutí. Než dojde k rozhodnutí v této dohodě, bude všeobecná stávka v plné platnosti.

Národní listy (28. září 1936), str. 4, ročník 76., č.výtisku 39.

Tisíc a jedna noc a skutečnost.

Podle nejnovějších zpráv má býti palestinský konflikt rozřešen tím, že bude sloučeno Zajorádní s Palestinou pod vedením emíra Abdullaha.

Abdullah, který by se stal jedním z nejmocnějších mužů blízkého východu, je z nejzajímavějších zjevů Orientu, ačkoliv dosud vládl jen docela malé říši.

Princové Hidžasu.

Četné povídky, jež Šeherezáda v Tisíci a jedné noci vypravuje svému pánu, jednájí o otci a jeho třech synech. Vždy je to totéž, tři potomci se nemohou shodnouti o spleť pozůstalosti svého otce, až mezi nimi dojde k soutěži, kdo z nich je nejpovolnější, aby se stal otcovým dědicem.

Jako taková pohádka z 1001 noci vypadá historie tří královských synů, Faisala Eben Husejna, Ali Eben Husejna a Abdullaha Eben Husejna, kteří byli vychováni v Mekce u dvora šerifa a krále Hedžasu. Bratři jsou velmi rozdílného charakteru. Nejstarší Ali je tlustý a pohodlný, ačkoliv je ještě mlád. Celé hodiny vysedává zadumán ve stinném koutě a saje svou vodní dýmku. Naproti tomu Faisal jako by pocházel ze staré beduinské hrdinské báje. Je velký, urostlý, vzorného důstojného chování. Jeho výrazný obličej s výmluvnými černými, poněkud šikmými očima je orámován černým vousem.

Třetí bratr Abdullah je mnohem těžkopádnější, zavalitý, divoch, jenž se neleká nebezpečí a při honech na leopardy dává často v sázku život. Celé své mládí však trpěl tím, že je jen třetím synem, který přichází v úvahu pro následnictví na trůn. Při každé příležitosti se dává přednost jeho dvěma bratrům.

Abdullah otvírá sklepení mrtvých.

Jejich otec Husejn nadto dělá vše, aby se tento rozpor ještě zvýšil. Starý, nesmírně lakotný a nedůvěřivý štve bratry proti sobě, aby jim snad nenapadlo spojit se proti němu. V Mekce, ano v celém islamu je Husejn nenáviděn. Nestoudně vydírá zbožné mohamedánské poutníky svými vysokými daněmi a vládne ve svatém městě jako tyran. Kdo nechce poslechnouti jeho rozkazů nebo se zdráhá odevzdati celé své jmění státní pokladně, je vsazen do „gabbuh“, vlhkého podzemního vězení, kde jsou zajatci mučeni k smrti.

Abdullah je první, jenž se odhodlal jednati proti příkazům svého otce. S pomocí několika přátel vysvobodil zajatce z tohoto vězení. Tím si na sebe popudil otce, starého šerifa, jenž dal syna za trest na měsíc zavřít do příšerného sklepení smrti.

Slavnost smíření.

Když královský syn vyšel z „gabbuh“, vypadal stejně zuboženě jako ti nešťastníci, které tamodtud vysvobodil. V temné cele však v něm uzrálo rozhodnutí, že se jednou otci pomstí, a proto musí nabýti moci! Nejprve nepodnikal ničeho proti Husejnovi. Mezi šerifem a jeho synem nastal smír, jež oslavili v paláci v Mekce slavnostní hostinou, při níž teklo v proudech palmové víno.

Jistý pan Lawrence...

Světová válka dala Abdullahovi příležitost, aby se vyznamenal vojensky. Ale jako vždy, byl i zde v nevýhodě. Jeho bratr Ali se stal vrchním velitelem hedžaské armády Beduinů, druhý bratr Faisal měl po boku mladého oxfordského studenta s hranatým obličejem a pronikavými šedými očima Irčana, jemuž se říkalo prostě pan Lawrence, jenž se svým přítelem sisalem měl dobýt světové slávy.

Ke konci války nastalo dělení kořistí. Ali se stal nástupcem otcovým v Mekce, Faisal a jeho ochránce Lawrence vtáhli do Damašku po

triumfální cestě, vyložené 28.000 koberců, kde delegace domorodců slavnostně proklamovala syna dynastie Hašemitů (Huseinovy) králem Sýrie. A Abdullah? Měl vyjit docela naprázdno? Téměř se tak zdálo.

Pán trpasličí země.

Konečně se pro Abdullaha našel přece nějaký drobet. Za Jordánem Anglie zřídila malé samostatné mandátní území. Zajordání. Je to značně neúrodný kraj, obývaný asi 300.000 beduínů. Abdullah se měl stát emirem ve žhavém, pustém městě Ammanu. Oba bratři se potouchle usmívali, když mluvil o své říši. Ubohý Abdullah, zase dostal nejhorší kousek pečeně!

Šerif – obchodníkem bavlnou.

Jak brzy se však měl list obrátit! Francouzové vypudili Faisala z Damašku. Za svůj ztracený trůn po velkém úsilí dostal vládu na Iráku. Krále Husejna vyhnal z Mekky vahabitský kníže Ibn Saud, a také Ali musil prchnout. A kde se opět sešli, kde hledali útočiště? U dvora „Popelky“, u Abdullaha v Zajordání.

Nyní udeřila i jeho hodina, aby se pomstil svým příbuzným. Anglie, jež si nechce znepřátelit nového vladaře vnitřní Arabie, Ibn Sauda, žádá, aby Husejn šel do vyhnanství. Starý muž marně prosil syna, aby ho ponechal u sebe, aby ho chránil před nepřáteli. Na křižníku „Chrypa“ Husejn se plavil do ciziny, na Kypr.

Král předního Orientu?

Abdullahova moc a vážnost však rostla. Jeho říše je malá, avšak nepostradatelná Angličanům na jejich velké říšské cestě do Indie. Přístav Akaba v Zajordání prý jednou bude mít stejný význam jako Alexandrie. V Abdullahově zemi zkvétají nové osady, buduje se armáda, a jeho prestiž sahá daleko do Palestiny.

Ve svém paláci v Ammanu, zahalen do bílého burnusu, se zlatou dýkou po boku, Abdullah v těchto dnech přijímá důležité hosty. Možná, že se stane králem velké arabské říše, obsahující Palestinu a území až nahoru k Sýrii.

Národní listy (17. května 1939), str. 2, ročník 79., číslo vydání 135.

Před novými těžkými nepokoji v Palestině.

(ČTK.)

Jeruzalém. Z rozsáhlých příprav britských vojenských míst a mandátních úřadů vysvítá, že se očekávají vážné nepokoje v souvislosti s uveřejněním britské Bílé knihy o Palestině.

Židovské listy zaujímají hrozivé stanovisko vůči Velké Británii, již znovu celá veřejnost vytýká porušení slibu. Židovský list „Davar“ prohlašuje v této souvislosti, že se tentokrát s pouhými protesty nic nesvedlo, a že v životě palestinského židovstva prý nyní bude trvale vládnout výjimečný stav. Podle tiskových zpráv prohledávají úřady ruku v ruce s vojenskými odborníky právě židovské osady, aby našly tajnou židovskou vysílačku, která již delší čas štvě židy proti Britům. Kolují pověsti, že i Egypt jest zatahován do kruhu tohoto vyšetřování. V židovské metropoli Tel Avivu se objevili britští důstojníci, aby jak praví židovský tisk – učinili vojenské přípravy, které souvisí s následky, očekávanými po uveřejnění britské Bílé knihy.

Večerník Národních listů (19. května 1939), str. 2, ročník 79.

Srocení Židů v Palestině.

(ČTK.)

Londýn, 19. května. Reuterova kancelář přináší tuto zprávu o židovských nepokojích v Jeruzalémě:

Včera po polední začaly tisíce Židů protestovati před budovou anglické správy proti Bílé knize o Palestině. Konečně postoj davů byl tak hrozivý, že zesílené britské oddíly byly nuceny zakročiti s gumovými obuškami. Na obou stranách bylo mnoho osob zraněno. Židé se stále pokoušeli o útok na budovu, ale byli vždy odraženi. Náhle bylo z davu vystřeleno a dva britští vojáci byli zraněni. Poté britské strážní oddíly zakročily proti Židům.

V 9 hodin večer bylo již dopraveno do židovské nemocnice v Jerusalémě 85 zraněných. Na straně britské bylo zraněno celkem 10 vojáků, z toho 2 těžce.

Vzbouřené davy Židů zničily telefonní sloupy a stožáry pouličních svítlen v okolí budovy britské správy.

Židovská nemocnice nestačila takovému počtu raněných, kteří tam byli dopraveni. Část zraněných Židů bylo nutno umístiti na matracích na dvoře nemocnice.

(ČTK.) – Londýn, 19. května.

Dnešní ranní londýnský tisk věnuje velkou pozornost židovským bouřím v Palestině. Zprávy hlásí, že v Jerusalémě musilo proti židovským vzbouřencům zakročiti kromě policie také britské vojsko. Zprávy mluví o jednom zabitém a deseti zraněných na anglické straně a sto zraněných na straně Židů. Listy musí však přiznati, že odpovědnost za bouře spadá výhradně na Židy a že arabské obyvatelstvo se chová naprosto klidně.

Večerník Národních listů (20. května 1939), str. 2, ročník 79.

Bílá kniha o Palestině.

(ČTK.)

Londýn. Vydání Bílé knihy o Palestině vyvolalo v tisku jen opatrný a zdrženlivý ohlas. Londýnské ranní listy se netají tím, že anglický návrh řešení jej kompromis mezi arabskými a židovskými požadavky a proto

také má všechny slabosti a nedostatky podobného kompromisu. Tento názor anglického tisku je zesilován ještě tím, že všeobecně listy musí přinášeti zprávy, na jak silný odpor naráží britský plán hlavně u palestinských židů. Listy velmi obšírně referují o židovských nepokojích v Palestině a o tom, že bylo nutno mobilisovati vojsko k udržení pořádku.

Je hodné názoru, že „Daily Herald“ zůstává jediným listem, který označil britský plán za nespravedlivý a který se staví téměř úplně na stanovisko židů.

Večerník Národních listů (23. května 1939), str. 1, ročník 79.,
číslo výtisku 141.

Sliby Židům i Arabům.

(ČTK.)

Londýn, 23. května. V britské dolní sněmovně se včera konala rozprava o palestinské Bílé knize. Ministr kolonií McDonald se při této příležitosti pokoušel vyvésti poslance z beznadějně spleťté situace, v níž se ocitla vláda následkem odporujících si závazků vůči Arabům a Židům.

Anglie prý musí dostáti slibům, daným Židům, pravil, musí však prý býti také „čestná“ i vůči Arabům. Ministr však neprohlásil, jak by to bylo možno uskutečnit. Nemáhá se jak Židům, tak i Arabům, pokud možno nezávazně, mazat med kolem úst. V této souvislosti působilo jeho prohlášení, že „Anglie má sice moc, avšak žádné morální právo vnutiti Arabům židovský národní domov.“ přímo groteskně, hledíme-li k tomu, že anglická politika v posledních letech se ohněm a mečem přece nesnažila o nic jiného.

Naproti tomu nepůsobil Mac Donald přesvědčivě na dolní sněmovnu, když zdůraznil, že Anglie má v Palestině důležité strategické zájmy, tak jako, že chce hájiti „jisté zahraniční zájmy“ (totiž zájmy Židů v Americe). Prosil dolní sněmovnu o podporu vládní palestinské politiky, aby vzhledem k této „rozhodnosti“ se neposiloval odpor ze zahraničí.

13.2 Národní politika

1920

Národní politika (28. srpna 1920), str. 3, ročník 38., číslo vydání 237.

Světová židovská konference v Bratislavě.

(ČTK.) z Bratislavy.

Dne 24. t. m. počala v Bratislavě světová židovská konference Mezinárodního ortodoxního svazu „Agudat Israel“. Na konference dostavili se delegáti z Francie, Belgie, Anglie, Německa, Švýcarska, Polska, Rakouska, Maďarska, Norska, Litvy, Palestiny, Holandska, Ruska, Rumunska a Dánska. Účelem konference bylo připravit první mezinárodní kongres ortodoxních židů. Konferenci zahájil vrchní rabín Schreiber z Bratislavy. Večer promluvil na schůzi Jakob Rosenheim z Frankfurtu o programu Svazu, jehož úkolem je soustředění pravověrného židovstva celého světa, organisování pomoci všem trpícím židům, jakož i vybudování Palestiny podle náboženských principů. Druhého dne referoval mimo jiné dr. Lowenstein z Curychu o činnosti ústřední kanceláře.

Ve schůzi, konané třetího dne bylo mezi jiným usneseno, aby ústřední kancelář byla přeložena z Curychu do Londýna a aby byla zvolena ústřední rada, sestávající se 45 zástupců všech zemí na demokratickém podkladě. Zvláštní delegát pojedí v zájmu „Svazu“ do Ameriky. Německý svaz koupí panství v hodnotě 5 milionů marek, kde se budou vzdělávat židovští hospodáři pro Palestinu. K tomuto cíli věnoval jistý člen 1 milion. Čtvrtého dne pozdravil konferenci vládní zástupce referent dr. Šimkovič, který ubezpečil přítomné, že československá republika nepodceňuje významu židovstva jako cenného elementu pro konsolidování mladého státního útvaru. Zástupcům ortodoxních židů

dostalo se již od ministrů Šrobára, Markoviče, Dérera a Habrmana a v poslední době i od presidenta Masaryka ujištění v tomto směru. Dru Šimkovičovi poděkoval předsedající a uvedl, že konservativní židé představují živel, věrný československé republice. Zatím referoval dr. M. Birnbaum o otázce emigrantů a otázkách hospodářských. Konference se jednomyslně usnesla na protestu proti jednostranné správě amerického výpomocného fondu se strany sionistů. Po vyřízení dalších návrhů byla konference v pátek v poledne skončena.

Národní politika (27. srpna 1920), str. 4, ročník 38., číslo vydání 236.

Samospráva Arabů v Mezopotámii.

(ČTK.) z Londýna.

Následkem nepokojů byl vyslán do Bagdadu, dle zprávy z úřední strany, britský zástupce z Theheranu Sir Percy Cox a Philby, který jest nejlepším znalcem arabských poměrů. Má se za to, že tím bude možno rychlé urovnání obtíží. Oba delegáti obdrželi od vlády neomezenou plnou moc. Jest jim ponecháno na vůli uskutečniti návrh, který dán byl svého času, aby zvolena byla státní rada a všeobecná sněmovna, anebo aby zřízena byla výlučně arabská správa pod britským vedením. „Westminster Gazette“ píše, že jest s podivem, na hranici palestinské žádali Sira Herberta Samuela o rozšíření britské správy na východ. Dle odpovědi Samuelovy bude posláno do oněch krajin několik britských úředníků, aby Araby zaučili v samosprávě a dali jim průpravu k obraně, samosprávě a v otázkách obchodních. Tento postup jest nejrozumnější, ježto zmenšuje britskou odpovědnost a urychluje politický rozvoj Arabů.

1930***Národní politika*** (22. října 1930), str. 3, ročník 48., číslo vydání 291.**Odpoověď anglické vlády Židům a Arabům v Palestině.****Zákonodárná rada bude ustavena co nejdříve.**

Anglická vláda vydala Bílou knihu, v níž vyjadřuje jasnými slovy svoje rozhodnutí spravovati mandát palestinský v souhlase s přesným zněním svého pověření, jak bylo schváleno Radou Společnosti národů. Vládní prohlášení nabádá Židy, aby netrvali na nejradiálnějších snahách sionistů, a Arabů, aby upustili od požadavku ústavy, která by znemožnila britské vládě dostáti své dvojstranné úloze. Cílem britské vlády jest a zůstane chránit zájmy obou stran v souhlase se závazky, plynoucími z mandátů. Vláda zamýšlí ustavit v nejbližší době zákonodárnou radu v souhlase s prohlášením Churchillovým z roku 1922, v níž bude zasedati vrchní komisař, deset členů oficiálních a dvanáct členů neoficiálních.

Palestina je v situaci krajně kritické a pouze nejužší spolupráce mezi vládou a vůdci Židů a Arabů může zabrániti, aby situace nestala se katastrofální. Britská vláda proto žádá jednak Arabů, aby se smířili s faktickým stavem věcí a Židy, aby pochopili, že je nezbytno sleviti a modifikovati idee hlasatelů nezávislosti a separatistů, které se vyvinuly v některých židovských kruzích při jejich falešném názoru na otázku palestinskou.

Národní politika (23. října 1930), str. 6, ročník 48., číslo vydání 292.**Poplach mezi palestinskými Židy pro prohlášení britské vlády.**

(Reuter. – ČTK.) z Londýna, 22. října.

Jerusalémský tisk píše jednomyslně, že politické prohlášení britské vlády, týkající se palestinské otázky, bylo hromovou ranou, která zčista jasna dopadla na Židy. Tisk píše, že má za to, že také Arabové byli

značně rozčarováni z toho důvodu, že jim bylo jasně naznačeno, že jak provádění mandátu, tak i prohlášení Balfourovo zůstávají dále v plné platnosti.

„Židovský Denník“ píše, že tato oznámená nová politika britské vlády vůči Palestině znamená atentát proti židovskému národu a jest největším zklamáním, které Židé zažili za celou dobu své historické existence.

Světová Unie sionistů-revisionistů vydala oficiální prohlášení, v němž obviňuje britskou vládu z porušení daného slova. Dále se v prohlášení píše, že Židovstvo celého světa se musí snažiti všemi prostředky obejít chystaná opatření. V prohlášení se také podrobuje přísné kritice vůdcovství sionistů a zdůrazňuje se nutnost, že je třeba, aby se Židovstvu dostalo nezbytných záruk do budoucnosti. Ke konci se prohlašuje, že žádné přechodné krise nemohou zabrániti světovému Židovstvu, aby splnilo své historické poslání.

Spojené státy severoamerické.

Američtí sionisté proti zrušení britského palestinského mandátu.

(Reuter - ČTK) z New Yorku, 22. října.

Na sionistické schůzi byla přijata resoluce, v níž se praví, že židovský národ ze všech sil se postaví a odpor pokusu britské vlády zrušiti palestinský mandát a učiniti z Balfourovy deklarace cár papíru.

1936

Národní politika (20. června 1936), str. 2, ročník 54., číslo vydání 170.

Nesnáze anglické vlády.

Rozprava o Palestině v anglické sněmovně.

Těžké ztráty na obou stranách.

Vysoký britský komisař pro Palestinu Ormsby Gore učinil včera dopoledne v dolní sněmovně při rozpravě o situaci v Palestině delší projev, **ve kterém označil dnešní stav věci za politováníhodný.** Vyslovil obavy nad dnešním občanským bojem v Palestině a žádal všechny poslance, aby se zdrželi jakýchkoliv výroků, které by mohly rozjitřiti mysl té či oné národnosti v Palestině.

Vysoký komisař vylíčil pak snahy vlády, jak čeliti situaci v Palestině a zdůraznil, že nejnaléhavějším úkolem je nyní obnoviti pořádek v zemi. Vyslovil uznání těm vrstvám židovského, arabského i britského obyvatelstva, které pokračují lokálně a klidně ve své práci, a ocenil chování obyvatelstva židovského, které se vůči všem provokacím chová zdrženlivě.

Oběti občanských bojů.

Mezi obyvatelstvem arabským 42 mrtvých, 100 těžce zraněných a 275 zraněných lehce, mezi obyvatelstvem křesťanským 4 mrtví, 24 těžce a 54 lehce zraněných, v řadách židovských 38 mrtvých, 65 těžce a 84 lehce zraněných. Mezi křesťanskými oběťmi je 1 zabitý britský policista, 3 policisté vážně zraněni a 5 důstojníků a 19 policistů zraněných lehce. Z vojska byli lehce zraněni 4 britští vojáci a 1 důstojník. Mezi oběťmi jsou také dva zabití arabští policisté, tři vážně zraněni, 7 důstojníků a 27 mužů palestinské policie, zraněných lehce.

Počet zatčených nebo odsouzených osob v Palestině.

Arabů bylo zatčeno 1823, z nichž 1266 bylo odsouzeno. Židů bylo souzeno 418, odsouzeno 326. Z Arabů bylo osvobozeno 338 osob a 218 očekává ještě rozsudek. Židů bylo osvobozeno 24 osob, rozsudek očekává 76 osob.

Osmdesát arabských vůdců je drženo v koncentračním táboře

ve Falfanu a jiných 122 je pod policejním dozorem na rozličných místech. Zadrženi byli také čtyři komunisté, z nich dva Židé a dva Arméni. Pod policejním dozorem je 69 židovských komunistů.

Pokud jde o kraje kolem Palestiny, je v nich prozatím až dosud poměrný klid.

Pokud jde o budoucnost, prohlásil Ormsby Core, že britská vláda se nedá odstrašiti násilím ani terorem a jakmile obnoví pořádek, odebere se do Palestiny královská komise, k nestrannému vyšetření poměrů. Řešení, jež vláda nalezne, bude uplatňovati pevně a důsledně. **Necht' si Židé i Arabové uvědomí, že jediným přáním britské vlády je, aby obě národnosti žily spolu v míru.**

Národní politika (23. června 1936), str. 3, ročník 54., číslo vydání 173.

Anglie sjednává v Palestině klid.

Z Jerusaléma: Za svítání pokračuje britské vojsko v čištění arabských pozic. Proslýchá se, že opevnění střelců byla ještě v noci obklíčena policií.

Z Jerusaléma: Úřady nezavřely silnici z Jerusaléma do Jaffy v délce 16 mil pro noční dopravu, a to od 18.00 večerní do 4 ½ hod. ranní. Nikdo se nesmí v tu dobu k silnici přiblížit s obou stran více než 500 m. Vozy ani pěší nemají na silnici přístup. Počítá se, že židovské

obyvatelstvo bylo při nepokojích v Palestině poškozeno již nejméně částkou 186.000 liber šterlinků.

Národní politika (23. června 1936), str. 3, ročník 54., číslo vydání 173.

Ostrá opatření britské vlády v Palestině.

Mandátní vláda ohlásila včera nová přísná opatření. Podle nového nařízení **bude se trestati neoprávněné nošení zbraní, pum a výbušnin žalářem nejméně pětiletým. Ve vážnějších případech může být také vyměřen žalář doživotní. Házení pum bude trestáno smrtí nebo doživotním žalářem.** Z Bejrútu a jiných měst v Libanonu se oznamují stávkový ze sympatie s palestinskými Araby.

Další násilnosti proti palestinským Židům.

V sobotu byl pumou poškozen most, spojující Jerusalém se silnicí do Jericha. U Kfarsaby byl nalezen žid mrtev, u Migdalú byl nalezen žid zraněn. Na četných místech bylo přerušeno telefonní vedení a vojenské hlídky ostřelovány. U Nabeusu zajalo vojsko celou skupinu arabských povstalců, při čemž jeden Arab byl zabit. **Je hlášena ještě celá řada pumových útoků, které nezpůsobily valnějších škod.**

Vojenská hlídka, která jela po železnici v úseku mezi Jerusalemem a Lyddou, byla ve vesnici Malha ostřelována a palbu opětovala. Při tom byl jeden útočník zastřelen. Krátce poté byla tatáž vojenská hlídka napadena znovu. Při přestřelce, která pak následovala, byli lehce zraněni dva britští vojáci a šest Arabů bylo zastřeleno. U Gazy provedli neznámí pachatelé útok na vlak, dopravující vojsko. Vlak vyjel z kolejí, při čemž byl poškozen železniční násep.

Národní politika (26. července 1936), str. 6, ročník 54., číslo vydání 204.

Budou Židé pány Palestiny?

Jak vidí poměry v Palestině náš orientalista univ. prof. dr. Musil.

Již po několik měsíců upoutávají krvavé nepokoje v Zemi zaslíbené pozornost celého světa. Není dne, aby nepřicházely smutné zprávy z míst, jež byly po mnoha staletí dějiště světových událostí a k nimž se poutá věrouka tří nejvlivnějších světových církví. Dnes se odhaduje počet obětí krvavých nepokojů na 300. Počet daleko nevystihující hrůzy, jež přinesly čtyři měsíce trvající bouře. Počáteční demonstrace, při nichž docházelo nejvýše k vymlácení několika oken, se zvrhly v ozbrojenou revoltu, kdy se v rukou vzbouřenců objevují již i kulometry. Není pochyby, že za vzpourou v Palestině stojí finance a sympatie ciziny. Abychom porozuměli dnešním událostem, je třeba znáti celý vývoj kolonisace Palestiny židovským národem. Obrátili jsme se proto na znalce této otázky, profesora pražské university dr. Musila. Náš rozhovor s ním, tak, jak jej níže reprodukuje, začíná v lesní samotě v jeho vilce v jižních Čechách.

„Jaké je pozadí dnešních krvavých událostí?“ opakuje pro sebe naši otázku a hned začíná souvisle vypravovati:

„Myšlenka dáti 16 milionům po světě roztroušených židů společnou vlast, nabývá konkrétnější formy asi před padesáti lety. První krok učinili pro její uskutečňování baroni Rotschild a francouzský Hirsch. Obrovským nákladem usídlili oba finančníci r. 1890 několik set židovských rodin v Palestině. Začátkem tohoto století zabývá se již otázkou veškeré židovstvo na světě.

Vyskytly se návrhy, aby židé osídlili jiné země než Palestinu. Návrh Chamberlainův, který byl pro kolonizování Ugandy v Africe, byl ze všech nejlepší. Je to země s přírodním bohatstvím, a dobrým podnebím ve

vyšších polohách. Zvítězily však pohnutky citové před rozumovými a židé se rozhodli pro Palestinu – zemi svých otců.

Střediskem sionistického hnutí se stala Vídeň a německé země vůbec. Do stadia prvních příprav pro hromadnou kolonizaci Palestiny přišla světová válka. Sionisté sympatisovali z valné části s ústředními mocnostmi. Odpor proti Dohodě rozdmýchávali také hodně židé, kteří musili utéci z Ruska před pogromy. Anglie brzy poznává, že potřebuje k vedení války nakloniti si židovské finančníky. K témuž poznání dochází později i Wilson, který vidí, že bez přispění židovských majitelů tiskových koncernů nemůže vstoupiti po bok Dohody do války. Anglie vystihla situaci. Nabízí Balfourovou deklarací z 2. listopadu 1917, že pomůže židům vybudovat v Palestině domovinu, a získává jejich sympatie.

I světové válce r. 1920 si vymohla Anglie skutečně protektorát nad Palestinou. Ukázalo se však, že nebude moci splniti tak lehce slib, jak ho dala. Mohamedáni, o které Anglie opírá svou moc v Indii, se postavili rozhodně proti tomu, aby z Palestiny byl vybudován samostatný židovský stát. Anglie nebyla si již v té době, a s tím méně dnes, tak jista svými posicemi v Indii, aby mohla ignorovat mohamedány, a začala poukazovati na to, že neslíbila židům samostatný stát, ale jenom pomoc při budování jejich domoviny, jak stojí v Balfourově deklaraci.

Co si představovala pod domovinou Anglie a co židé, je jiná otázka. Sami židé nejsou jednotní v politice kolonizování. Radikálnější, vedeni Žabotinskim, trvají na tom, aby přistěhovalectví jejich souvěrců nebylo nikterak omezeno. Dnes je židů v Palestině již 400.000. Je to 33% všeho zdejšího obyvatelstvo. Každý měsíc přibývá jich legálně 4000. Bez povolení úřadů a s podporou sionistických organizací přechází hranice Palestiny tajně asi právě tolik židům. Bude-li Palestina velká jako Morava a přicházející jen z jedné poloviny v úvahu pro kolonizaci, dva roky vystavena tomuto přílivu, nabudou židé zde skutečně početní většiny.

Druhá skupina, vedená Weizmannem, zastává zásadu dorozumění s Araby. Odsuzují vyhánění Arabů s půdy, na které hospodaří po celá staletí. Je třeba vědět, že půda v Palestině nepatří z největší části samotným palestinským obyvatelům. Ti jsou jen dělníky, nejvýše nájemci na pozemcích statkářů, bydlících dnes v sousední Syrii. Majitelé půdy se ovšem ani na okamžik nerozmýšlejí a použijí vhodné příležitosti, aby ji prodali přeplácejícím ji židům. Necítí povinnosti zajistit svým spoluvěrcům další pokojný život na rodné půdě. Ostatně nebylo zde nikdy národního uvědomění mezi Araby. Ale v posledních letech si uvědomilo mnoho těch, kteří byli zbaveni možnosti výdělků, že se liší od přistěhovalců. Bylo potřeba již jen malé jiskřičky. Ta přišla z Indie. Šankad Alí, vůdce indických mohamedánů, vyburcoval náboženské a národní uvědomění. Na jeho nátlak také Anglie povolila a dala Palestině 28členný zákonodárny sbor. Je v něm 14 Arabů (z toho 9 volených a 5 Angličany jmenovaných), 8 židů, (3 voleni a 5 jmenovaných). Potom bylo do palestinského parlamentu posazeno pět anglických úředníků a 1 zástupce obchodních zájmů.

Palestina jest zemí kontrastů. Malá zemička, pohodlně ji za den přejedete autem od severu k jihu a od západu k východu. 170 a 60 km měří tyto vzdálenosti, ale mnohem více byste potřebovali času na porozumění její povaze. Pod Bersabonem vidíme kočující Araby tak, jako v dobách Ježíšových. V městech se setkáváme s posledními vymoženostmi stavební i průmyslové techniky.

Mezi židy celého světa a tím spíše mezi těmi, kteří přicházejí do Palestiny, je mocné jednotící pouto – náboženství. To však nestačí zakrýtí krajní rozdíly mezi jednotlivými vrstvami nového palestinského národa a mezi jejich názory na uspořádání společnosti v příštím státě. Vedle přepychových vil bohatých židů na pobřeží vyrůstají kolonie jejich souvěrců, kde je život uspořádán podle zásad, jimiž se snad lidstvo, dospěje-li tak daleko, bude řídit teprve za několik staletí. Jsou to zásady

puritánského kolektivismu, ne nepodobné těm, dle nichž žili první křesťané.

S každým východem slunce přitéká do Palestiny z celého světa nový kapitál s přibývá lidské energie. Přes to zbývá ještě dosti obojího v ostatním světě, který podporuje snahy souvěrců v „Zemi zaslíbené“. Tím židé asi zvítězí. Do deseti let se stanou nejen hospodářskými, ale i politickými pány v Palestině... a žádná moc světa jim v tom nezabrání.

iK.

Národní politika (28. července 1936), str. 8, ročník 54., číslo vydání 206.

Obchod s Palestinou klesá.

Palestina dostala se v poslední době do popředí nejen politických, ale i hospodářských úvah. Arabský živel bojuje tam houževnatě proti živlu židovskému, který se snaží zvládnouti mocensky tuto zem a zabrániti tak touze arabsko-nacionalistického hnutí po nastolení národní arabské vlády v Palestině. Rozpoutaná revolta ochromila neobyčejně hospodářský život v Palestině. Není proto divu, že i Československo se zajímá živě o všechny události v Palestině, které mohou míti vliv na jeho vývoz.

Dle došlých zpráv není situace v Palestině všude stejná. Poměrně nejméně byla nepokoji zasažena oblast čistě židovského Tel-Avivu. Hůře je na tom oblast Haify, která má obyvatelstvo smíšené, arabské i židovské. Nejvíce ovšem byla postižena oblast Jerusalema. Jerusalemský obchod je totiž v rukou židovských, ale obyvatelstvo samo je arabské. Tento obchod ztratil úplně své bývalé zákazníky a trvalý válečný stav znemožňoval jakoukoliv činnost.

Československý vývoz, který se v Palestině dopracoval velkých úspěchů, musí se bez zaujetí vyčkávacího stanoviska co nejrychleji poměrům v Palestině nově vytvořeným přizpůsobiti. Nutno totiž nyní činiti velmi přesný rozdíl mezi zákazníky arabskými a židovskými. Arabové se

od Židů úplně emancipují a hledí, aby měli nejen své vlastní obchodní komory, ale i vlastní zástupce a velkoobchodníky. Tato emancipace bude pokračovati rychleji než tomu bylo dosud, neboť se počítá s tím, že obchodně vzdělaná mladá generace arabská bude se hledět uplatnit. Nově vytvořená arabská obchodní komora v Jerusalemě rozeslala již oběžníky, ve kterých poukazuje na nepopiratelnou skutečnost napjatých styků mezi Židy a Araby nejen v politice, ale i v poměrech obchodních i společenských. Vyzývá zvláště důrazně firmy do Palestiny vyvázející, aby bezodkladně vedle zástupců židovských zřizovali také zástupce arabské za účelem obchodování jen v kruzích arabských zákazníků. Uvedená obchodní komora žádá dále vývozní firmy cizozemské, aby jí zaslaly anglicky nebo francouzsky tištěný propagační materiál, jako katalogy, ceníky, nabídky atd. za účelem jeho rozdělení mezi její členy. **Budou-li tedy chtít čs. vývozci zpracovávat dobře palestinský trh, nezbude jim nic jiného, než mít v Palestině zástupce dva, a to židovského pro zákazníky židovské a arabského pro zákazníky arabské, při čemž činnost těchto zástupců má zůstat rozdělena pouze dle zákazníků, má zůstat rozdělena pouze dle zákazníků, nikoliv podle oblasti. V žádném případě nelze se však na události v Palestině dívat příliš černě, naopak, nutno v slibně se vyvíjející průkopnické práci našeho vývozu dále pokračovati, ovšem se zvýšenou opatrností.**

Celkový dovoz Palestiny dle palestinské statistiky za první čtvrtletí letošního roku v porovnání s prvním čtvrtletím roku minulého klesl z LP 4,352.398 na Kč 3, 732.056. Podíl Československa na tomto dovozu nebyl tak veliký, jak by někdo očekával. Dle palestinské statistiky činil tento podíl za uvedené údobí v minulém roce LP 160.568, v letošním roce ale jen LP 136.675. Dle naší statistiky vyvezli jsme ještě v dubnu letošního roku do Palestiny zboží za Kč 4,505.000,-. V květnu tento vývoz však klesl na Kč 2,874.000. Od ledna do května vyvezli jsme do Palestiny zboží za Kč 20.493.000,- proti Kč 26,197.000,- roku minulého za stejné údobí. Je zajímavé, že Německo v dovozu do Palestiny zůstává stále na

druhém místě hned za Anglií. Zdá se, že se Židé přece jen s německým zbožím nemohou rozloučiti.

AVU.

13.3 Lidové listy

1929

Lidové listy (Ústřední orgán československé strany lidové),
(24. srpna 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 193., Praha

Krvavé boje Arabů a Židů v Jerusalémě

Stanné právo v Jerusalémě. Čtyři válečné lodi a posily vojenské vyslány do Palestiny. Letadla hlídkují nad městem.

Z Malty a Kahyry došly zprávy, že čtyři válečné lodě a jeden pluk vyslány byly do Palestiny následkem nepokojů, k nimž došlo v Jerusalémě mezi Araby a Židy. Předmětem sporu je právo židů na přístup k t. zv. „zdi nářků“, která považována jest za zůstatek Šalamounova chrámu a byla nedávno včleněna do nových staveb.

Britská admirálita potvrdila, že na žádost britského vysokého komisaře v Palestině vyslány byly do Palestiny válečné lodi „Barham“ a „Sussex“. Také bylo sděleno, že v Jerusalemě bylo vyhlášeno stanné právo následkem srážek, k nimž tam včera došlo a při nichž bylo Židů a Arabů zabito a zraněno. Listy jsou podrobeny přísnější cenzuře.

Z Londýna, 24. srpna. Podle posledních zpráv vykonávají nad městem Jerusalemem a okolím hlídkovou službu letadla z obavy před novými výtržnostmi.

Z Malty, 24. srpna. Křižník „Sussex“ odjel ráno z Malty do Jaffy. Křižník „Barham“ jest připraven k odjezdu a mateřská letadlová loď „Courageous“ udržuje v kotlech páru pro případ, že by byl dán rozkaz, aby dopravila do Palestiny pluk britského vojska.

Z Egypta bylo vysláno do Palestiny letadlem 50 mužů vojska a další vojenské oddíly budou z Egypta do Palestiny vyslány vlakem. Tyto expedice jsou v souvislosti s jeruzalémskými výtržnostmi.

Lidové listy (25. srpna 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 193.

Krvavé boje Arabů a Židů v Jerusalémě.

Stanné právo v Jerusalémě.

Čtyři válečné lodi a posily vojenské vyslány do Palestiny.

Letadla hlídkují nad městem.

Z Malty a z Kahyry došly zprávy, že čtyři válečné lodi a jeden pluk vyslány byly do Palestiny následkem nepokojů, k nimž došlo v Jerusalémě mezi Araby a Židy. Předmětem sporu je právo židů na přístup k t. zv. „zdi nářků“, která považována jest za zůstatek Šalamounova chrámu a byla nedávno včleněna do nových staveb.

Britská admirálita potvrdila, že na žádost britského vysokého komisaře v Palestině vyslány byly do Palestiny válečné lodi „Barham“ a „Sussex“. Také bylo sděleno, že v Jerusalemě bylo vyhlášeno stanné právo následkem srážek, k nimž došlo a při nichž bylo Židů a Arabů zabito a zraněno. Listy jsou podrobeny přísnější cenzuře.

Z Londýna, 24. srpna. Podle posledních zpráv vykonávají nad městem Jerusalemem a okolím hlídkovou službu letadla z obavy před novými výtržnostmi.

Z Malty, 24. srpna. Křižník „Sussex“ odjel ráno z Malty do Jaffy. Křižník „Barham“ jest připraven k odjezdu a mateřská letadlová loď „Courageous“ udržuje v kotlech páru pro případ, že by byl dán rozkaz, aby dopravila do Palestiny pluk britského vojska.

Z Egypta bylo vysláno do Palestiny letadlem 50 mužů vojska a další vojenské oddíly anglického vojska budou z Egypta do Palestiny vyslány vlakem. Tyto expedice jsou v souvislosti s jeruzalémskými výtržnostmi.

Lidové listy (28. srpna 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 197.

Krvavé srážky Arabů se Židy v Palestině.

Na 300 zabitých, přes 300 zraněných.

Nepokoje rozšířily se po celé Palestině a některé nabyly hrozného rázu. V Baisanu spálili Arabové všechny domy. Kolonie Artuf mezi Jaffou a Jerusalémem stojí v plamenech. Výtržnosti Arabů v Mozze byly strašlivé. V jednom domě umučili ženy a spálili je.

Četní křesťané poznamenali své domy modrým křížem a uchránili se takto před útokem Arabů.

V noci na neděli odražen byl útok na odloučenou židovskou čtvrť, ve které se nachází sirotčinec Difkin. Židovské policii dostalo se zpráv, že do Jerusaléma táhnou Arabové z Hebronu a Nábpluse, aby podporovali mohamedány.

Do Telaviru, kde vznikly nepokoje při pohřbu jistého moslemína, bylo vysláno 200 britských vojáků. Policie tam musila použítí střelné zbraně, přičemž bylo usmrceno 6 Arabů a 5 Židů.

V Jerusalémě byl v pondělí večer znovu klid porušen. V Jaffě zaútočili Arabové na vládní budovy. Britská policie byla nucena zasáhnouti a vystřeliti do davu. Pět Arabů bylo usmrceno a přes třicet poraněno.

Počet zabitých činí až dosud celkem asi 200, raněných přes 300. Počet ztrát na straně arabské není dosud přesně znám, poněvadž Arabové odnášejí své mrtvé a raněné.

Z Bejrútu, 27. srpna. Židovská telegrafní agentura oznamuje, že je nemožno dostat se ze Syrie do Palestiny. Lidé, jimž se podařilo z Palestiny uprchnouti, prohlašují, že předevečím večer a včera ráno Arabové napadli Hajfu. Velký počet lidí byl přítom zabit a poraněn. Arabové prý rovněž podnikli útok na vlak, vezoucí vojsko z Hajfy.

Demonstrace Židů v New Yorku.

Z New Yorku, 27. srpna. 1500 Židů zúčastnilo se dnes manifestace na protest proti židovským bouřím v Palestině. Řečníci prohlašovali, že z části je vinna neschopnost britských úřadů.

Státní tajemník oznámil, že Spojené státy nevyšlou žádné lodi do palestinských vod. Má se za to, že britské vojsko a lodi ovládnou brzy situaci a zabrání dalšímu krveprolití.

***Lidové listy* (28. srpna 1929), str. 4, ročník 8., číslo výtisku 197.**

Pražští Židé proti událostem palestinským.

Pražští Židé uspořádali včera za veliké účasti protestní schůzi proti událostem v Palestině. Všichni řečníci ostře odsuzovali neschopnost palestinské vlády. Žádali změnu celého palestinského mandátního vedení a od Anglie určité prohlášení, vztahující se notě Balfourově.

Sympatický projev židům palestinským přednesla spisovatelka Pavla Moudrá.

***Lidové listy* (28. srpna 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 197.**

Čechoslovák doživotním zástupcem patriarchy jerusalémského.

Dr. Rückel vyznamenán velkokřížem řádu Božího hrobu.

Papežským výnosem byl dru Janu Jiřímu Rücklovi, československému průmyslníku v Paříži a pracovníku v Mezinárodní jednotě katolické udělen velkokříž řádu Božího hrobu, v uznání vynikajících zásluh, kterých si získal na zahraničním církevním poli. Současně bylo vydáno breve latinského patriarchy v Jerusalémě, rektora, velkokancléřem tohoto rytířského řádu, jímž jest dr. Rückel jmenován doživotním zástupcem patriarchy jerusalémského, členem řádové rady a promotorem řádu Božího hrobu pro Československou republiku. Chotí dra Rückla, pí. Růženě Rücklové, byl zároveň udělen komandéřský kříž

téhož řádu v uznání její rozsáhlé činnosti humánní a podpory katolických zájmů v Paříži.

Toto vzácné vyznamenání našeho krajana jest i velkým úspěchem věci československé v mezinárodním církevně-politickém světě.

Na okraj dne

Židé se nedají.

V Jerusalémě a po celé Palestině rozpoutal se boj mezi Araby a Židy. Židé si přistavili stěnu ke zdi nářků a to bylo Arabům podnětem k útoku. Již jest na 200 mrtvých a na 300 raněných.

Tak referují zprávy různých tiskových kancelář. A referují ještě o něčem jiném. Říkají, že Angličani sami vyvolali ten boj, a že Židé požádali některé vlády o zakročení. A ku podivu, vlády vyhověly.

Tekla krev, tekla kdysi, není to ani před sto lety, ani před 20 lety, ještě dříve, tekla krev nesčetných minulých křesťanů arménských. Hůře než se zvířaty s nimi jednali Turci a křesťané volali k vládám o pomoc. A co učinily vlády? Nic.

Tisíce nevinných obětí, tisíce věrných katolíků krvácelo v Mexiku. Největší ukrutnosti byly páčány na katolících, ne proto, že se dopustili zločinů, nýbrž proto, že byli katolíky. Hlava křesťanstva, papež, ve svých encyklikách a listech volal k civilizovanému světu. Amerika chtěla jednou zakročiti, ale ne proto, že byla prolévána krev nevinných, nýbrž že byla ohrožena finančně. Ostatní vlády ani nehlesly. Vždyť to tekla krev katolíků.

A hle, pár Židů jest pobito a hned zakročují vlády. Vždyť se nejedná o křesťany, jedná se o Židy. A ti se nedají.

J. K.

Lidové listy (30. srpna 1929), str. 3, ročník 8., číslo výtisku 198.

Palestina jevištěm krvavých událostí.

**Střelba Beduinů do Jerusalema. Panceřová auta a letadla proti útočnickům.
Bouřlivé protianglické demonstrace Židů proti Anglii ve Lvově.**

Z Londýna, 29. srpna. „Daily Express“ oznamuje z Jerusalema, že tlupa arabských záškodníků, která z úkrytu na návrší poblíže Jerusalema střílela do města, byla včera za soumraku potřena. Stíhání této tlupy se zúčastnil oddíl britského vojska s obrněnými auty a letadly. Beduini byli zaskočeni a zanechali na místě mnoho zbraní, střeliva a kořisti. Část se jich vzdala, kdežto několik set se jich rozprchlo. Byli stíháni letadly, která se pohybovala nízko při zemi. Na prchající Beduiny byla spuštěna palba z kulometů, takže jejich řady prořídly.

Z Kahýry, 29. srpna. Podle telefonické zprávy z Jerusalema, byl po celý včerejší den v Jerusalemě klid. Je však nápadné, že pravidelné zprávy londýnské, které přicházejí přes Hajfu, včera nedošly. Zdá se, že telegrafní služba v Palestině doznala poruch, takže Jerusalema je jaksi odříznut od ostatního světa, pokud jde o telegrafické spojení.

Z Londýna, 29. srpna. Zprávy z Jerusalema hlásí, že situace v Palestině jest nyní úplně v rukou úřadů. Není třeba se obávat již výbuchů nepořádků na širokém podkladě a přítomnost dostatečného množství vojska posílila moc vlády tak, že s místními nepořádky bude brzo hotovo. Vrchní komisař pro Palestinu a Zajordání sir John Chancellor přijel včera do Port Saidu a je očekáván dnes v Jerusalemě.

Ze Lvova, 29. srpna. Zdejší židé uspořádali včera večer – na znamení protestu proti událostem v Palestině – bouřlivé demonstrace proti Anglii. Blízko anglického konsulátu došlo k srážce mezi demonstranty a policií, která příchod k anglickému konsulátu uzavřela. Policie postupovala proti demonstrantům s tasenými šavlemi. Sedm osob bylo lehce poraněno.

Lidové listy (30. srpna 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 199.

Kolik půdy mají Židé v Palestině.

Krvavé boje v Palestině obrátily znovu pozornost na židovskou otázku a na poměry, v kterých žije židovský živel ve své staré vlasti. Právě v těchto dnech Ústřední buró židovského národního fondu v Jerusalemě vydalo přesnou zprávu o majetkových poměrech palestinských Židů. Podle této zprávy Židé mají ve svém držení 5.6 % z celkové výměry Palestiny, do čehož Zajordání není započteno. Ačkoli se tedy zdá, že Židé mají ve svém vlastnictví palestinské půdy poměrně málo, přece jde o velký majetek, neboť židovským kolonistům náleží nejúrodnější krajiny. Tak v dolině Saronu a Šefeli mají Židé 15% půdy, v dolině Hajfa a Akko 13,2%, v dolině Jezreelské 42%, v údolí Jordánu 2% a nad Tiberidským jezerem 7,6%. V úrodných palestinských krajinách mají Židé ve svém majetku 13,3% úrodné půdy.

Lidové listy (31. srpna 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 200.

Vpád syrských Arabů do Palestiny.

Z Jerusalema, 30. srpna. Podle nových informací jest počet osob, zabitých nebo po zranění celkem 164 mrtvých, z nichž je 97 židů, 60 mohamedánů a 4 křesťané. V nemocnicích jest ošetřováno ? raněných židů, 103 mohamedáni a 9 křesťanů.

Mocné síly Arabů překročily syrské hranice dnes ráno a vpadly do Palestiny. Byl vyslán oddíl bombardovacích letadel, aby zadržela postup.

V Bagdadě došlo v hlavní mešitě k velkému shromáždění Arabů, kteří zavrhovali britskou politiku v Palestině. 4000 manifestantů shromáždilo se před královským palácem, při čemž došlo k několika pouličním srážkám. Asi 12 osob bylo zraněno.

Lidové listy (31. srpna 1929), str. 3, ročník 8., číslo výtisku 200.

Krvavé nepokoje v Palestině neustávají.

Útok Arabů na město Safed. – Židovské domy zapáleny. – Jerusalém v obavách.

(ČTK.)

Z Jerusaléma, 30. srpna. Včera večer došlo k nepokojům v Safedu. Dříve než se na místo mohly dostat vojenské posily, podnikli Arabové útok na židovské domy, zabili 5 Židů a 20 zranili. Poté zapálili několik domů v hlavní ulici židovské čtvrti. V Jerusalémě panuje velké zneklidnění, ježto jsou obavy, že dojde ke krvavým výtržnostem při odchodu Musulmanů z mešit, kde se konají dnes bohoslužby u příležitosti arabského sabaatu. Veškeré obchody jsou zavřeny. Na nebezpečných místech byly postaveny silné vojenské oddíly.

Lidové listy (5. září 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 205.

Polsko protektorem Palestiny?

Z Varšavy, 4. září. Dnešní „*Nasz Przeglond*“ orgán sionistické strany, uveřejňuje sensační článek, ve kterém se žádá, aby mandát nad Palestinou byl přiřčen Polsku. Autor článku m. j. uvádí, že by jen Polsko dovedlo spravovati mandát nad Palestinou v zájmu blaha židovského obyvatelstva. Podle mínění autorova by spravování mandátu Polsko téměř nic nestálo. Stačilo by zorganizovati v Palestině armádu z polských Židů, která by stačila sama na ochranu země. Všechny správní funkce v Palestině by musely býti dány do rukou židovských. Arabové by prý proti Polsku ničeho nenamítali, poněvadž se Polsko v mosleminském světě odedávna těšilo největším sympatiím. Autor na konec vyslovuje názor, že by mandát nad Palestinou příslušel Polsku, jakožto přísně katolické zemi.

Lidové listy (7. září 1929), str. 3, ročník 8., číslo výtisku 192.

Příčiny bojů mezi Židy a Araby.

Politování hodné události palestinské budí velké vzrušení v celém civilizovaném světě(slova jsou nečitelná) do budoucnosti. Již čtrnáct dní vedou musulmanští Arabové na celém území nelítostně soustředěný útok proti Židům, jehož výsledkem jsou dosud sta mrtvých a na tisíce zraněných a na několik spálených synagog. Ve prostředí židovském, zejména mezi sionisty, panuje vrušení. Vznegli již prostřednictvím vysokého rabího palestinského žádost o pomoc na ...(text je nečitelný) a bouří k činnosti veškeré mezinárodní právo. Největší rozčilení jeví Židé američtí, kteří mají nejvíce vlivu. Jeden z jejich mluvčích požádal v resoluci, která bude podána ve sněmovně reprezentantů, vládu americkou, aby v otázce židovské zakročila cestou diplomatickou. Tato resoluce, jak se zdá, setkává se s úspěchem, neboť departement právě pověřil konsula Spoj. států v Jerusalemě, aby podal zevrubnou zprávu o probíhajících zmatcích...

...Židé mají dnes ve svých rukou 5,8% půdy palestinské. A ježto správa země stále odpírá jim k dispozici „nomans land“, t. j. zemi nikomu nepatřící , které je tu dosud hojně, mohou pozemky opatřovati jedinež koupí od Arabů, ale za hodně draho. Budou-li tito jen chtít, nemají si nač naříkat.

Pravdou jest, že národ arabský nejen nikterak netrpí přistěhovalectvím Židů – naopak, má z něho několikerý prospěch. Židé znova zalesnili území, ozdravili celé rozsáhlé prostory, zkulturnili pustá a zanedbaná území, přinesli zemi peníze a vzpružili obchod, vytvořili průmysl a pozvedli celkovou životní úroveň domácího obyvatelstva. Z toho ze všeho mají chudí Arabové prospěch právě tak, jako Židé sami.

Ale domácí obyvatelstvo dá se snadno podnítit k fanatismu, a toho právě využívají staří majitelé velkých částí půdy, feudálové, kdysi všemocní, a dnes právě těmito všemi novotami dotčení i ohrožení, ježto

se tím vším zvyšuje životní úroveň obyvatel a tím zmenšuje se jejich ...
(text je nečitelný).

Důkaz toho, že nynější nepokoje nevypukly spontánně a že jsou výsledkem a ovocem dobře vymyšlené politiky, již sama doba, kdy právě vypukly: hned po nastolení labouristické vlády v Anglii, která znepokojovala šlechtice arabské, snad i některé koloniální správce. Hned po skončení sionistického kongresu v Curychu, na němž uskutečnilo Židovstvo svoje sjednocení a rozhodlo se ke zvýšení svého úsilí. A posléze hned po uzavření dohody mezi Anglií a Egyptem, která snad vzbudila přemrštěné naděje nacionalistů arabských.

Odpovědnost je však i na jiných stranách, nelze pominouti mlčením – totiž u činitelů správy britské. Anglie vyzvala a pobídla Israelity z celého světa, aby se znova usídlili v Palestině, vytvořila pro ně prohlášením Balfourovým v této zemi jaksi jich národní sídliště, slíbila jim výslovně ochranu i podporu – a po všem tom jsme dnes svědky pogromů a honby na lidi, pořádaných před zraky nedostatečné policie, jejíž agenti – Arabové – desertovali na prvé znamení.

Správa anglická, právě tak jako správa francouzská v Syrii, neprojevila dosti obezřetnosti, ani opatrnosti, když zde složila svou policii z pěti šesti z Arabů. Ještě větší chyby dopustila se, když povolila bez potřeby židovské manifestace 15. srpna i současné protimanifestace arabské téhož dne, což ovšem musilo nezbytně vésti ke srážkám. Liberalismus, jaký je zcela v pořádku a na místě v Londýně, je nemožný v Jerusalemě. A konečně dopustila porušení posvátného a nedotknutelného dosavadního stavu tím, že dovolila Arabům prorazit zeď, dělící místo před Zdí Nářků od vnitřku mešity.

Pravdou jest, že mnoho britských činovníků v Palestině chová odpor k prohlášení Balfourovu. A místo, aby je prováděli v praxi, dle jeho smyslu a v jeho duchu – sabotovali je příliš úzkoprsým výkladem úlohy, jaká tu připadá mandatorní velmoci. Pod záminkou, že v otázce

náboženské respektují status quo ante, trpěli i nadále všechna zneužití moci se strany správy turecké, Židům tak zjevně nepřátelské. A tak jsou dnes Židé ve svém, národním sídlišti, předmětu tolika tužeb a veškeré jich nadějek, postaveni pod platnost zákonů, jež kdysi Turci ukuli proti nim...

Anglie mohla v Palestině provozovati jen jedinou možnou politiku – uplatňovati svoji autoritu. Měla se ukázati spravedlivou vůči Arabům, ale přece dáti jim pocítiti, že v jejich zemi je cosi nového. Ne-li, neměla raději vůbec zřizovati zde národní sídliště pro Židy. Dnešní poměry a události jsou jen důsledkem jejich slabosti a nerozhodnosti.

Musíme však dodati, že jsou rovněž důsledkem slabosti a nerozhodnost mandatorní komise Spol. národů. Loňského roku, po příhodách u Zdi Nářků – východní to strany chrámu Šalamounova, kam se chodí Židé modliti – nezmohla se v celé věci, než na to – „mýti si ruce“. A dnes vidíme, že si je umyla v krvi židovské.

Celkový závěr, k němuž dospíváme, jest ten, že Angličané starali se pramálo o to, jak naučiti Palestinu spravovati se. Ujali se této země spíše jen proto, aby, tak mohli snáze střežiti průplav Suezský. A k této jejich starosti přistoupila touha vytvořiti mocnou říši arabskou. K dosažení těchto cílů zdálo se jí vhodným šetřiti Israele, aby si zase usmířili sympatie veřejného mínění světového. Avšak naděje i snaha, již Anglie zprvu chovala – totiž, přivést Židy a Araby k srdečné spolupráci, zklamal a neobstála při první zkoušce, ukázavši se marnou... Mimo to bylo osudnou chybou, že Anglie sáhla odtud své vojenské síly. Poněvadž od poslední vzpoury Druzínů v Syrii byl v Palestině klid, v Londýně oddali se příliš brzo naději, že pacifikace země jest už provedena definitivně, a spokojili se tím, že tam zanechali vojenské síly zcela nepatrné, téměř žádné. Avšak v Palestině, právě jako v Syrii, vzhledem v různosti náboženské, různosti zájmů i ras, bude lze udržovati mír jen potud, pokud domorodé obyvatelstvo bude jasně cítiti, že je zde evropská moc, schopná i ochotná zakročiti důrazně v případě potřeby.

1930

Lidové listy (15. února 1930), str. 3, ročník 1930, číslo výtisku 38.

Krach židovské kolonisace v Palestině.

Židé se stěhují z Palestiny do svých evropských domovů. – Rostoucí rozpory v sionistických řadách.

Když po skončení světové války byla Palestina lordem Balfourem a spojeneckými mocnostmi prohlášena za národní domovinu, přijali židovští sionisté tuto skutečnost s jásotem. V Československu reklamovali sionisté pro sebe práva menšinového národa, nijak se neohlíželi na to, že nemají práva mluvit jménem všech židů v ČSR. Pro velkou účast našich židů jest židovství jenom otázkou náboženskou a nikoliv národnostní. Židé se hlásili buď do českého tábora a z valné většiny do tábora našich Němců. Sionisté jsou podporováni ze zahraničních fondů, vyvolali v život rozsáhlou propagandu ve prospěch židovské kolonisace v Palestině. Zasluhou této propagace byli získáni mladí židovští příslušníci, kteří se do Palestiny odebrali a zde pracovali za těžkých životních podmínek. Židovská kolonisace palestinská děje se za nejvyššího protektorátu Velké Británie. Hlava světového sionistického hnutí prof. dr. Weizmann, měl a má dosud značný vliv na britskou palestinskou politiku. Během několika málo let se ukázalo, že jinak vyhlíží myšlenka v teorii a jinak v praxi. Židovská kolonisace Palestiny narážela na četné potíže rázu hospodářského, neboť budoucnost země leží jedině v zemědělství. Kromě toho schází se v Palestině různorodý živel židovský, značně se od se lišící. Nesčetné rozdíly kulturní mezi židy východními a západními jsou hlavní překážkou palestinské kolonisace. Ačkoliv se sionisté snaží zemi industrializovati, nedaří se jim to valně. Suroviny, které nutno do Palestiny dovážeti s Evropy, vyřazují již předem budoucí palestinský průmysl ze světové hospodářské soutěže. V osadách židovských kolonistů vzniká rozčarování a počíná se mluvit o návratu do bývalých evropských domovin. Kromě toho rostou zde rozpory mezi židy východními a

západními, kteří západoevropských židům vyčítají náboženskou lhostejnost. Poslední mezinárodní sjezdy sionistů byly již svědkem četných názorových rozporů a svědčí o tom, že mezi sionisty jsou již dvě frakce: umírnění a radikální. Jsou obavy z přelidnění Palestiny, kde počínají se již jevit těžké životní podmínky, a proto se již hovoří o omezení židovské emigrace do Palestiny. Poslední bouře Arabů proti židovským palestinským kolonistům vnesly do židovských řad nový rozruch a nejistotu. Angličanům jsou činěny výčitky, že nepostupovali dosti energicky proti vzbouřencům, jimž padlo za oběť několik set životů z židovských řad. Z věrohodných míst bylo nám potvrzeno, že židovští kolonisté z Palestiny počínají se vraceti do svých domovů. V poslední době vrátilo se do Československa několik židovských rodin z Palestiny a jejich zkušenosti z palestinské kolonisace jsou velice smutné. Obavy před novými nepokoji a těžký existenční boj židovských kolonistů způsobuje znechucení a zaviňuje hromadnou reemigraci – židů z Palestiny. Myšlenka o samostatném židovském státě dostává povážlivé trhliny, sionisté mají čím dále tím více otřesenou posici. Krach jejich kolonizační politiky v Palestině je úplný a neodvratný.

1936

Lidové listy (12. září 1936), str. 2, ročník 15., číslo výtisku 158.

Také ve Svaté zemi stálá občanská válka.³⁰⁴

Celý svět je v pohybu a ve Španělsku, Svaté zemi, Habeši, Číně zuří občanská válka neb boje proti cizincům. Náš obrázek zachycuje scénu, dnes tak obvyklou ve Svaté zemi, jak vládní anglické oddíly chrání dopravní tepny mezi hlavními městy se židovským obyvatelstvem. Skotští střelci udržují v uctivé vzdálenosti arabské útočníky proti autům židovských osadníků, kteří jsou stále předmětem arabských útoků. Po pravdě budiž řečeno, že židovská kolonisace Svaté země znamená pro

³⁰⁴ viz obr. č. 12, s. 245

domorodé obyvatelstvo nový zdroj příjmů, neboť po prvé v dějinách židé pracují, zlepšují půdu, dovážejí kapitál z ciziny, vytvářejí nové hodnoty v zemi pouští, pastvin. Arabové byli podníceni cizí propagandou – mluví se o desetitisících liber šterlinků z italských pramenů – ač dobře vědí, že obchod židovských kolonistů znamená pozvolný návrat k bídným poměrům, které byly dříve ve Svaté zemi pod vládou tureckou.

Pondělní Lidové listy (3. srpna 1936), str. 2, ročník 15. (uvedeno 3.), číslo výtisku 26.?, Praha, neuspořádanost čísel a ročníků

Krvavá Svatá země.

Z železničního vlaku na trati Jaffa-Tel Aviv – Lydia, který uprostřed města Tel Aviv kříží hlavní třídu, byla dnes dopoledne vržena z okna puma, kterou bylo jedno děcák usmrceno a 20 osob zraněno, 11 z nich těžce. Pachatel nebyl zjištěn. Během posledních dnů bylo při rozmanitých srážkách zabito 20 lidí, z toho 12 Židů.

Nedělní Lidové listy (23. srpna 1936), str. 5, ročník 15., číslo výtisku 193.

(Cestopis) Do Palestiny a Egypta

... „Právě na sv. Annu přijíždíme do Beyrouthu. Cestou míjíme stany Beduinů a potkáváme první karavany a velbloudy. Vůdce jejich klusá vpředu na oslu a korábové pouště vážným tempem se pohybují obtěžkáni nákladem, spojeni provazem za sebou. Z Baalbeku se pouštíme do hor a projíždíme nádhernými serpentínami hranice a ocitáme se ve vlastní Syrii...“

... „ Nový týden jsme začali v palestinské Haifě. Celní prohlídka byla důkladná. Hlavně zbraně jsou zakázány. Památné pohoří Karmel, které je přímo u Haify, jsme také navštívili, a u P. Marie Karmelské se pomodlili. Vyhlídka z klášterní terasy na moře je jedinečná. Řeholníci-karmelitáni se snaží z hory udělat to, čím byla dříve (karmel = zahrada), a osazují všechna místa olivami, chlebovníky, aj. Kaktusy roustou divoce a jsou

velmi neoblíbeným plevellem. Hospic na Karmelu je krásná budova, v níž je možno pobýt nejdéle 3 dny.“

13.4 Lidový deník

1929

Lidový deník (18. srpna 1929), str. 4, ročník 16., číslo výtisku 192., Praha

Židovské povstání v Palestině.

Z Jerusaléma, 17. srpna. Ve vládních kruzích a mezi Araby šíří se pověsti o zamýšleném židovském povstání v Palestině. Policejní oddíly ze všech částí země byly soustředěny v Palestině.

Napjatá situace pro stavby na zdích templu vyvrcholila v obrovské demonstrace u příležitosti výročí vyvrácení Jerusaléma.

Na táboru lidu za účasti 10,000 lidí v Tel Awiru, po řečech řečníků všech stran a směrů, usnesen byl ostrý protest proti skandálu se zdmí templu, v němž žádá se propuštění úředníků palestinské správy, „jejichž jasným cílem je zabrániti vybudování židovského státu.“

Lidový deník (23. srpna 1929), str. 6, ročník 16., číslo výtisku 196.

Nové bouře židů v Jerusalémě.

Při pohřbu obětí demonstrací mnoho těžce zraněných.

Z Jerusaléma 21. srpna. K nové těžké srážce došlo ve středu odpoledne za pohřbu 17letého kurdského žida Abrahama Misrachiho, jenž byl smrtelně postřelen při poslední židovské demonstraci v Jerusalémě.

Vláda palestinská prý chtěla smrt a pohřeb tohoto chlapce zatajit, ale jeruzalémští židé se o tajném pohřbu dozvěděli a vyžádali si odklad

pohřbu na středu odpoledně, kdy konal se pohřeb zastřeleného chlapce za ohromné účasti židů.

Pohřební průvod chtěl proniknouti na jaffskou hlavní ulici města, čemuž však policie zabránila. Policisté použili gumových obušků, jimiž spráskali smuteční hosty, takže průvod byl úplně rozehán. Při tom padly též střelné rány. Počet zraněných není dosud znám. Jen do Rotschildovy nemocnice bylo dopraveno 23 těžce zraněných židů.

Zbytek pohřebního průvodu shromáždil se později opět a za silného průvodu policie táhl damašskou branou na hřbitov.

***Lidový deník* (29. srpna 1929), str. 2, ročník 16., číslo výtisku 201.**

Arabové chtějí zničit všechny židovské kolonie v Palestině.

Z Londýna, 28. srpna. Koloniální ministerstvo sděluje, že v Jerusalémě a v Jaffě zjednáán byl klid, přes to **Arabové podnikají organisované útoky na přčetné židovské kolonie, rozptýlené po venkově.**

Do Palestiny byly vyslány nové posily z Egypta a z Malty, a to čtyři válečné lodi a tři pěší pluky s tanky a letadly. Vláda vydává zvláštní list o událostech a opatřeních proti nepokojům.

Počet mrtvých obnáší podle úřední zprávy ministerstva: 93 židů, 46 Arabů a 4 křesťané. Mimo to bylo 269 židů, 118 Arabů a 39 křesťanů zraněno.

Zionistická centrála v Londýně uveřejňuje telegram z Palestiny, podle něhož Arabové zamýšlejí zničit všechny židovské kolonie.

Sedm židovských kolonií již úplně zničili. Počet anglického vojska je prý naprosto nedostatečný.

Lidový deník (31. srpna 1929), str. 1, ročník 16., číslo výtisku 203.

Na pomoc pronásledovaným Židům.

Ze zpráv, došlých z Palestiny, je již jasno, že Arabové vzbouřili se proti Židům, ježto se domnívají, že se svými koloniemi je chtějí vytlačit z Palestíny. Tato nenávisť vůči Židům dlouho byla utajena, až propukla se zuřivostí, vlastní Arabům.

V mnoha městech se jakž takž Židé s pomocí anglických posádek mohli uhájiti, hrozně však dopadly zvláště osamělé židovské kolonie na venkově, přepadené Araby.

Náš snímek znázorňuje anglické vojsko, tábořící u Jerusaléma. Do Palestíny přibyly právě dva britské pěší pluky s obrněnými auty a letadly z Malty, jež stačí na pacifikaci země.

Lidový deník (8. září 1929), str. 2, ročník 16., číslo výtisku 211.

Papež – proti židovské kolonizaci v Palestině.

Vatikán s velikou pozorností sleduje události v Palestině, boje v Jerusalémě, zkrátka velmi živě se interesuje o otázce židovstva v Jerusalémě. Tento zájem není jen v poslední době – jak známo, již v červenci 1922 Vatikán zaslal Společnosti národů zvláštní memorandum o Balfourově projektu, v němž upozorňoval, že zamýšlená převaha židů v Palestině dotkne se těžce práv ostatních náboženství v Palestině a odporuje článku 22. smlouvy versailleské o podrobnostech britského mandátu v Palestině.

Svatá Stolica ovšem nesouhlasí nikterak s krvavým vražděním v Palestině těchto dnů. Ale je-li povinností lidskosti a křesťanství chrániti židy proti barbarskému pronásledování, neplyne z této povinnosti zároveň

nutnost, souhlasiti s tím, aby židovská menšina proti nejprostším zásadám spravedlnosti a nezbytné potřebě klidu v Palestině se snažila proti domácímu obyvatelstvu pomocí přistěhovalectví změnit vzájemný poměr ras. (To značí, že papež je proti židovské kolonizaci v Palestině.) Apoštolský delegát pro Egypt a Palestinu, povoláný papežem naléhavě, přijel do Říma a byl přijat papežem v dlouhém slyšení, aby přijal od něho směrnice k dalšímu postupu. Hned potom nastoupil zpáteční cestu.

1936

Lidový deník (22. dubna 1936), str. 1, ročník 23., číslo výtisku 95.

V Palestině se nepokoje šíří.

Situace v Palestině stává se stále vážnější. Židovská čtvrť v Tel Avivu byla úplně zničena požárem. Nové nepokoje byly hlášeny z Jaffy a z Tel Avivu. Za srážek mezi Araby a Židy bylo usmrceno pět osob, raněných jest 21, z nichž 13 bylo převezeno do nemocnice.

Lidový deník (26. dubna 1936), str. 2, ročník 23., číslo výtisku 99.

Protižidovské demonstrace v Bratislavě.

V pátek večer se začalo v kinech v Bratislavě s promítáním filmu „Golem“. Tato okolnost zavdala podnět k protižidovským demonstracím, které uspořádalo katolické studentstvo a henleinovské studentstvo německé. V kině „Metropol“ musilo být představení přerušeno a policie dala sál vyklidit. Nepokoje skončily v Židovské ulici, kde bylo vybito okno židovského obchodníka. Policie předvedla celkem 21 osob, mezi nimi také známého tenoristu a film. herce Štefana Hozu.

Lidový deník (16. května 1936), str. 3, ročník 23., číslo výtisku 115.

Palestina ve varu.

Situace v Palestině zůstává velmi napjatá. Vysoký komisař britský svolal nejvyšší arabskou radu, které navrhl řešení problému židovského

přistěhovalectví, avšak vůdcové Arabů po rozpravě, která trvala 5 hodin, se rozhodli zamítnouti návrh vysokého komisaře.

V Jerusalemě po krvavých výtržnostech posledních dnů vzrostl neklid jak u Židů, tak i u Arabů. Všude ve městě je vidět vojenské hlídky.

Lidový deník (19. května 1936), str. 2, ročník 23., číslo výtisku 117.

Vážná situace v Palestině.

V sobotu se udály opětně krvavé srážky. V neděli hlídkoval v hlavních ulicích jeruzalémských skotský prapor. V Jerusalemě byl vyhlášen výjimečný stav.

Lidový deník (21. května 1936), str. 1, ročník 23., číslo výtisku 119.

Revoluční vření v Palestině.

V Palestině jest situace stále vážná, železnice a silnice jsou střeženy silnými strážemi.

Včera byly nové výtržnosti v Gaze a v Nazaretu, ale policie zjedнала pořádek bez jakékoliv nehody. Na severu a na jihu Palestiny konají se přesuny obrněných automobilových oddílů. V Jaffě byly házeny bomby.

V Hedoře a Betalpě se strhla přestřelka mezi Araby a Židy.

Od počátku nepokojů dne 19. dubna bylo celkem zatčeno 814 Arabů a 53 Židů. Veřejnost byla rozhlasem upozorněna, že železniční trati jsou hlídány britským vojskem a že každý, kdo na koleje vnikne, činí tak na vlastní nebezpečí.

Lidový deník (23. května 1936), str. 1, ročník 23., číslo výtisku 121.

Bombardovací letadla nad Jerusalemem.

Arabové napadli anglické vojenské hlídky.

Jak sděluje se z Jerusalema, došlo ve čtvrtek po prvé k přestřelce mezi anglickými vojenskými oddíly a arabskými domorodci.

Při jedné příležitosti vyzvala hlídka, která se strojní puškou procházela čtvrtí, skupinu Arabů, aby zůstala stát. Arabové odpověděli výstřely z revolverů, načež vojáci rovněž zahájili palbu.

Téměř současně s touto příhodou byla Araby napadena na předměstí Jerusalema jiná hlídka, jež chtěla jim odejmouti zbraně.

Zpráva hlásí, že v prvním případě byli 3 angličtí vojínové těžce zraněni – o ztrátách na straně arabské nepovídá nic, v druhém případě byl jeden Arab těžce zraněn.

Jako výstraha arabským demonstrantům objevila se záhy poté čtyři bombardovací letadla, která kroužila nad městem. Pozdě večer přepadli Arabové autobus, obsazený židy. Při střelbě byli dva židé zraněni.

***Lidový deník* (29. května 1936), str. 2, ročník 23., číslo výtisku 126.**

Pokles našeho vývozu do Palestiny.

Za prvé čtvrtletí 1936 nastal ve vývozu z Československa do Palestiny značný pokles, a to o 16%, proti témuž období předchozího roku. Naproti tomu dovoz z Palestiny velmi vzrostl, a to o 100%. Posice Československa zaujímá cizí konkurence. Generální konsulát v Jerusalemě vytýká toto zmenšení zájmu našich vývozců o Palestinu jako bezdůvodné, i když se vezmou v úvahu nynější politické nepokoje v Palestině.

***Lidový deník* (30. května 1936), str. 1, ročník 23., číslo výtisku 127.**

Letci a slzotvorný plyn proti teroristům v Palestině.

Jerusalémští studenti chtějí vytvořit židovskou legii.

Představitelé vládní anglické moci konali v pátek v Jerusalemě konferenci, jejímž výsledkem bude **zostření opatření proti teroristům**

v Palestině. Soudí se, že bude uvalen v nejbližších hodinách válečný stav nad celou zemí.

Proti arabským teroristickým tlupám, jež přepadávají anglické vojenské oddíly, byla vyslána pronásledující bombardovací letadla, jež každý takový arabský teroristický oddíl počnou ihned ostřelovat z kulometů.

Židovští universitní studenti v Jerusalemě podali britským úřadům žádost, aby mohli utvořit „**židovskou legii**“ na pomoc anglickým vojenským a policejním silám proti teroristům.

K potlačení nepokojů v Palestině bude možná použito slzotvorného plynu. Oficiální zpráva praví, že tento plyn je chován v rezervě, aby se ho použilo, bude-li třeba. Ve zprávě se dodává, že vysoký komisař si přeje k zachování pořádku vyhnouti se opatřením, která by mohla způsobit ztráty na životech nebo vážná zranění.

1937

Lidový deník (27. července 1937), str. 1, ročník 24., číslo výtisku 173.

Polsko se bude domáhat Velké Palestiny.

Také polští židé mají zájem o vystěhovalectví do své původní vlasti.

V žádné snad evropské zemi nevyvolalo rozdělení Palestiny tak živé ozvěny jako v Polsku. Jest to zcela pochopitelné, uvážíme-li, že se svými 3.3 miliony židů představuje polská republika po Spojených státech severoamerických největší živý sborník židovského obyvatelstva. Procento židovského obyvatelského živlu v Polsku jest vyšší než v kterémkoli jiném státě, s výjimkou Palestiny.

Jeví se proto v židovských masách na polské půdě silný sklon k emigraci. Již před válkou stěhovalo se ze zemí tvořících dnes sjednocené Polsko na 75.000 židů ročně. Od války změnil se

hospodářské poměry na tomto území v neprospěch židů hlavně tím, že židovské prostřednictví se vůči hledě omezuje a že zejména vesnický živel polský chápe se sám obchodu i řemesel, tudíž pracovních oborů okupovaných do nedávna hlavně židy.

Hlavním cílem židovské emigrace byla po válce přirozeně Palestina. – Z celkového počtu asi 300.000 židů, kteří v posledních letech odjeli do Palestiny, dobrá polovina připadala na židy polské. Fakt ten sám o sobě dostatečně vysvětluje zájem Polska o Palestinu. Na venek jevil se, pokud jde o varšavskou vládu, každoročním vystoupením polských zástupců v Ženevě v tom smyslu v tom smyslu, aby brána Palestiny byla co nejdříve otevřena evropským emigrantům.

Polští židé vždy ochotněji budou se stěhovati do Palestiny, než kamkoli jinam, posuzující toto stěhování nikoli jako změnu pobytu, leč jako návrat do původní vlasti. Už z toho důvodu Palestina zaujímá a bude i nadále zaujímati prvé místo v emigrační otázce Polska a vše, co emigrační možnost židům do Palestiny odnímá či oslabuje, musí býti v Polsku jak vládou a polskou veřejností tak i židy samými pokládáno za nežádoucí.

Lidový deník (10. srpna 1937), str. 2, ročník 24., číslo výtisku 185.

Němečtí židé ani v Palestině se netěší dobré pověsti.

Doznání vynikajícího palestinského židovského pracovníka.

Vynikající palestinský židovský pracovník, budovatel nové Palestiny, pocházející ze Slovenska a léčící se právě v Trenčanských Teplicích, v rozhovoru se spolupracovníkem našeho „Slovenského Deníku“ o budoucnosti nové Palestiny, pravil mezi jiným toto:

„Němečtí Židé v Palestině nemají dobrý kurs. Zní to neuvěřitelně, ale je tomu tak. Palestinští Židé bojkotují německé zboží. Rovněž tak brání se proti německým židovským přistěhovalcům zvláště proto, že

„rozpínavost německých Židů v Palestině přesahuje všechny meze.“ Takto mluví o německých Židech v Palestině palestinský Žid.

Je sice pravda, že němečtí židovští emigranti přivezli si sebou do Palestiny – tisíce, ba mnozí i svoje miliony.

Oni přišli do Palestiny na hotové, přišli obchodovat, špekulovat, stavět továrny, zakládat obchodní společnosti, ale kolonizačním pracem němečtí Židé – se vyhýbají.

Bohatí německo-židovští spekulanti nemají v Palestině kurs. Židé, kteří budovali dnešní Novou Palestinu, dávají jim veřejně najevo, že je nevidí rádi. Většina německých Židů má však miliony v kapsách a proto se jim do kolonií nechce. Jsou zvyklí na vysoký životní standard a nejsou pro Palestinu – zemi těžké práce – zralí.—,

Ejhle, jaké výstižné vysvědčení dávají německým Židům jejich vlastní souvěrci z Palestiny! A na nás se německo-židovské listy v naší republice a naši socialisté zlobí, když žádáme ostrý postup proti židovským emigrantům z Německa a proti německým Židům vůbec, kteří se v naší republice drze roztahují!

Lidový deník (15. září 1937), str. 2, ročník 24., číslo výtisku 216.

První a největší československý legionář.

Masaryk – odvěký vojenský husitský duch československý!

Zesnulý první president republiky T. G. Masaryk mohutně zasloužil se o naši vlast tím, že již dávno před válkou ve svých spisech hlásal svému národu největší úkol: navázat na nejslavnější minulost národa, na reformaci husitskou a československou.

Sám byl v pravdě po celý život typ husitského Božího bojovníka v ohromné duchovní a mravní ukázněnosti a nesmírné statečnosti a neohroženosti bít se za spravedlnost a dobro lidí a své vlasti.

Svou filosofií i politickou praxí vystihl také však ideál slavné naší reformace: „bít se za bratrství všech lidí v celém světě v duchu evangelia.“

Vyjádřil to nejlépe těmito slovy o naší národní armádě: „My nikoho nenapadneme, humanita je zásadně a výchovně proti tomu, abychom někoho napadli. Nemám práva jako člověk, práva druhé napadnout, ale když mne napadnete, tož se nedám, bude se bránit železem.“

Svou velikou skromnost a zároveň nejhlubší cit pro velikou husitskou minulost národa vyjádřil nejlépe T. G. Masaryk ve své řeči k legiím ruským r. 1917, v níž prohlásil, že opustil vlast a svou rodinu a šel do vyhnanství, aby následoval ty prosté vojáky, sedláky a dělníky, kteří na frontách ve světové válce opouštěli zrádnou rakousko-uherskou armádu a přecházeli do řad nepřátel této monarchie.

T. G. Masaryk byl tím v pravdě prvním největším československým legionářem, jeho příjezd do Prahy měl nesmírný vliv na rychlý a silný rozmach našich ruských legií.

Ve své „Světové revoluci“ mocně vylíčil odvěký, náboženský a mravní charakter československý. Praví tam, že jednal „pod zorným úhlem věčnosti“, tj., že radil se vždy s Bohem, než jednal --- Masaryk byl každodenním a zbožným čtenářem bible, z ní čerpal odvahu, sílu a vytrvalost.

Hus, Žižka a všichni největší mužové naší slavné reformace byli mu vzorem. Jméno Masaryk stalo se pro naše legionáře a všechny české vojáky zářivým vzorem odvahy a statečnosti.

Legionáři a domácí vojáci, bojující za osvobození na Slovensku mluvili přímo zbožně o „tatičku Masarykovi“ a v jeho duchu bili se jako lvi.

Po dobytí Slovenska ze spárů maďarských hord četli jsme na vagonech vlaků na Slovensku tato slova, napsaná našimi národními vojáky:

„Tatičku Masaryku – osvobodili jsme Slovensko. Kaž nám – pojedeme do Afriky dobývat československé kolonie.“

Dnes zdají se tato slova prostých vojáků československých jen přeceňováním vlastní odvahy, statečnosti a síly mužů, kteří zvítězili na Slovensku. Tehdy však to bylo dosti pochopitelné heslo, neboť mluvilo se i vážně o československém koridoru s Jugoslavií, čímž Československo i přímo stalo by se státem námořním.

Vojáci naší armády v bojích za osvobození naší vlasti za hranicemi i doma, všichni praví českoslovenští vojáci od prvních dob od převratu až do dnešní doby milovali T. G. Masaryka, neboť mocně cítili a věděli, že Masaryk miluje nejvíce svou armádu.

Den 6. července t. r., dne Husův, stal se historickým pro náš národ, neboť projevil se tu přímo prorocký duch presidenta Masaryka. Staříčkový prezident již takřka na prahu smrti přijel nečekaně na Masarykův stadion na Strahově rozloučit se se svou milovanou armádou, jež mu právě vzdávala hold---

To byla přímo boží ruka, jež vedla presidenta Masaryka 6. července, aby se šel naposled podívat na československé vojáky. Je to odkaz Masarykův, abychom dobudovali nejsilnější a nejukázněnější armádu a celý stát v duchu Žižkových a Husových Boží bojovníků!

Orloj.

Lidový deník (30. září 1937), str. 1, ročník 24., číslo výtisku 230.

I ve Svaté zemi koncentrační tábory.

Počet zatčených Arabů v souvislosti se zavražděním britského komisaře v Nazaretu dostoupil již 150. Zatčení byli dopraveni do koncentračního tábora u Akko. Na dopadení vrahů vypsala mandátová

vláda vysokou odměnu 10.000 liber šterlinků. Arabské listy protestují proti zatčením a arabský Nejvyšší výbor se rozhodl podati protest u mandátové vlády.

13.5 Pražské noviny

1930

Pražské noviny (podnázev „Československá republika“), (1. října 1930), str. 1.-2., ročník 251., číslo výtisku 231.

Besídka.

Pohled do Palestiny.

Osudy palestinských kolonistů a země.

Je tomu několik dnů, co do Prahy zavítal president Národního fondu židovského, inž. Usiškin, aby předsedal sjezdu československé sekce sionistické a při této příležitosti pozval si pražské novináře, aby jim poskytl autentické informace o palestinských otázkách. Nemluvil nepravdu, když vyslovil se o ohromných obtížích, které je kolonistům v Palestině prodělávat. Než v knize „Neklidná Asie“ od A. Holitsehera dočteme se chmurných zpráv o osudech židovských pionýrů v nové zemi a její budoucnosti, kterou inž. Usiškin viděl optimističtěji. Čteme:

Ne, chalucovi, mladému dělníku-pionýru se nevede dobře. To je, když po třech letech opět vidím zemi, můj první, nutkavý dojem. Armáda práce ... trpí nouzí. Na rovinách učinili zemi ornou, půdu osázeli, bahna odvodnili, krev a zdraví dali za zemi zaslíbenou. Dnes tam nemají dosti jídla. Ve městech staví z pevných cihel domy bohatých lidí, nových spekulantů, tesají tvrdý kámen z lomů, aby vystavěli pevné, solidní domy pro jiné – sami však bydlí v bídnych stanech, v barácích z vlnitého plechu, pod nimiž lijavec odplavuje prst'.

Ještě stojí v jejich středu Jehud Kopelewič, přítel, vůdce apoštolské síly a víry. Jeho milují a poslouchají tito z celého světa se sešedší mladí

lidé, nejlepší mezi Židy naší doby. Dovede ještě znavené, na těle a duši nemoci propadající, zoufalé muže rozohniti k vytrvalosti – on bude státi také v čele zástupu, jestliže se vypraví do neznámého Hauranu na druhé straně měsíčního pohoří Moab, aby, jak říkají, dobyli Hauranu pro Židovstvo...

Gdud se však trápí, chalucu se nevede zrovna nejlépe – co mu na tom záleží, bude-li zabit, zničen, zajde-li mezi divokými kmeny neprobádaného Zajordání – dostalo se mu snad zde, mezi svými, díky a spravedlnosti za to, že zanechal své zdraví v močále, svou krev ztratil za zemi, která teď bude rychle osídlena a kým!!

To je tedy konec legendy chaluců, legendy gdudu.

Tel Awiw, „jarní pahorek“, „New York Palestiny“, ukazuje nejzřetelněji osudnou změnu, kterou země v posledních letech prodělala, říká se, že v posledním roce, ba, v posledních šesti až sedmi měsících. Ze skromné osady s asi 2500 obyvateli v roce 1921 vzrostl Tel Awiw pře noc a kypí hlukem, pohybem, prací, obchodní podnikavostí, kapitalistickou zpupností a žádostivostí zábav, máje dnes 35.000 obyvatel. Neboť přistěhovalectví do Palestiny se v posledním roce proti stavu před třemi lety, zdesateronásobilo a většina přistěhovalců zůstává seděti v Tel Awiwu.

Od omezení vystěhovalectví do Spojených Států nachází se Palestina v úplně novém období svého vývoje. Mohla-li ze zvěti v době mého prvního pobytu zde ještě právem dělnickou zemí, stala se z ní náhražka Ameriky, obzvláště od té doby, co polská vláda znemožnila život svým Židům tím, že jim odňala koncese k prodeji monopolizovaných předmětů a prostředků spotřeby a výživy. Je na cestě státi se útočištěm, ne-li eldorádem keřasů, malých kapitalistů a spekulace žádostivých a lačných lidí, kteří sem přicházejí jakoby přišli do kterékoliv země, jež by jim poskytovala možnost obohatiti se rychle neproduktivní prací, vykořistiti z dané situace, co je nejlepšího a pak zase zmizeti.

Zatím kvete tu lichva s pozemky, lichva s hotovými, ve stavbě se nacházejícími, ještě nevystavěnými domy, pronájmem krámů, bytů a světnic. Cenu prázdné světnice, z betonových zdí nejistě slepené, lze sotva zaplatiti...

Pražské noviny (24. října 1930), str. 1., ročník 251., číslo výtisku 251.

Neklid v Palestině.

V Praze, 23. října.

Memorandum britského zahraničního a koloniálního úřadu obsahující podstatné změny poválečné Balfourovy deklaráce o Palestině vzbudilo pobouření mezi Židy palestinskými i ve všech kruzích židovské diaspory, sionistické i protisionistické. Změna britské politiky záleží v tom, že v Balfourově deklaraci šlo o úmysl zřídit židovský stát na palestinském území, kdežto nyní se pomýšlí pouze na ochranu židovských kolonií. Co se dříve pokládalo za samozřejmé, zdá se nyní neuskutečnitelné. Za posledních několik let se totiž zjistilo, že Palestina není židovská, nýbrž vlastně arabská, že se Arabové pokládají při nejmenším za stejně domorodé obyvatelstvo jako domácí židé a že hlavně se pokládají za mnohem domorodější nežli sionistické kolonie vybudované po válce židovským kapitálem v Palestině.

Arabské sebevědomí neobyčejně vzrostlo při nedávných četných srážkách Arabů se židy a Británie byla postavena před obtížný problém utišiti neklid hrozící pogromy, uchovati autoritu svých úřadů v zemi a nepozbýti arabské přízně při opatřeních na ochranu židovských kolonistů. Nával přistěhovalců zabral půdu, která byla vhodná ke kolonisaci. Nezaměstnanost stoupla. Antagonismus mezi židy a Araby se prohloubil. V této situaci nezbylo šéfu židovské exekutivy dru Weitzmannovi nežli podati demisi. Palestinský neklid se stal akutní.

Stálý orgán amerických židů ve Washingtonu, „židovská rada“ uveřejňuje ostré prohlášení proti britskému vládnímu návrhu na zřízení

jakéhosi zastupitelstva. Vidí v něm porušení Balfourova slibu a britských závazků. Podle zpráv z Jeruzaléma jeví se mezi Araby a židy příznaky nepokoje, který může propuknouti odbojem, zejména budou-li židé světové diaspory trvati na publikovaném prohlášení „Židovské rady“, která jednomyslně odmítá účast na nové zákonodárné radě a na jakékoli parlamentní instituci, jíž by bylo zmařeno uskutečnění židovského národního státu. „Židovská rada“ apeluje na Velkou Británii a civilizovaný svět, aby se ujaly práva židů a zamítá zřízení jakéhokoli zastupitelstva. K tomuto protestu se připojili i Baldwin, Chamberlain a Amery, kteří uveřejnili v „Times“ prohlášení proti vládní deklaraci, jako proti porušení znění Balfourových slibů. Z Varšavy, z Londýna a z Nového Yorku se hlásí demonstrativní schůze židů. V londýnském parlamentě se chystá konservativní interpelace o palestinské politice. Naskytuje se příležitost nahlédnouti do anglického hospodářství v přední Asii a do politických plánů Anglie v oblasti arabského živilu, o nichž nedávno podal několik svrchovaně zajímavých zpráv francouzský židovský spisovatel Joseph Kessel ve vylíčení činnosti dvou anglických politických agentů, plukovníka Lawrence a majora Philbyho.

Všimněme si zatím blíže židovské světové diaspory a jeho poměru k palestinské otázce. Bylo konstatováno, že sionismus, hnutí pro znovuzřízení židovského státu v Palestině, je převážně hnutí židovstva t. zv. Aškenazi a že druhá část židů, sefardistů, je většinou netečná k této ideji, ač právě ze sefardistů vyšel dr. Herzl i Nordau, zakladatelé sionismu. Skuteční sionističtí vůdci jsou židé Aškenazi. Nehledíme-li k odštěpencům Aškenazů, které sefardisté pokládají za vše jiné jen ne za židy a nazývají je „aluvionárními“ židy (jsou to požidovštělí Chazaři a členové uralských a kavkazských plemen, mongolských a kalmuckých), vidíme v židovské diaspoře dva tábory, které mají společné jedině mojžíšské vyznání a ve všem se různí tak, že španělský žid, Sam Levy, neváhal nedávno prohlásiti neexistenci židovstva jako rasy.

Palestinské obtíže jsou v nemalé míře také důsledek úpadku sionismu, o němž otevřeně mluví španělští židé, sefardisté. Sefardisté, neteční k palestinskému hnutí, stojí stranou jako tábor mentálně odlišný od Aškenazů, hlavních propagátorů sionismu ve střední Evropě, v Anglii a Spojených Státech. V poslední době vyvinují sefardisté hnutí, které čelí proti sionismu Aškenazů. Jsou pro náboženskou jednotu židovstva, nikoli pro politickou nebo státní. Balkánští sefardisté, sefardisté ze severní Afriky a z Jižní Ameriky, kteří nezapomněli svého španělského původu, hlásí se k španělské jednotě židovské, jejímž ideálním duchovním centrem je spíše židovské Toledo z dob před vyhnání židů ze Španěl nežli palestinský Jeruzalém, nové zaslíbené město sionismu Aškenazů.

Politická krise palestinská, která právě propukla, má tedy ohlasy v hlubší krizi sionismu a v duchovní nejednotě sefardistické a aškenázské židovské diaspoře.

1931

Pražské noviny (10. června 1931), str. 2, ročník 252., číslo výtisku 131., Praha

Sjednocování Arábie.

Obnovený anglický plán z r. 1924.

V arabských zemích projevuje se zvýšená snaha federačního spojení. V hl. městě Zajordání v Annanu, byla podepsána mezi Zajordáním a Irakem přátelská smlouva a vyjednává se mezi oběma zeměmi o zrušení cel pro národní arabský průmysl, zejména textil. Podobné smlouvy sjednal irácký ministerský předseda Nuri paša s Hedžasem a Redžasem. Základem tohoto federativního hnutí jsou nejen politické a vojenské otázky, ale i snahy po vytvoření národního průmyslu a sjednocení kulturní. Nuri paša a irácká delegace odebrala se přes Jerusalema, kde jednala s arabskou exekutivou do Kahýry a pak do Hedžasu, kde uzavřela smlouvu s králem Ibn Saudem. Po podepsání

smlouvy pojedje král iracký Feisal do Mekky a Ibn Saud do Bagdadu. Iracká delegace odebere se pak do hlavního města Jemenu, aby tu vyjednávala o přistoupení k této federaci. Král Iracu dokonce prý žádá i vojenskou spolupráci a vyžádal si vojenskou missi z Iraku. Zdá se, že tyto snahy, forsírované hlavně Irakem, jsou podporovány Anglii a mají za účel jednak smíření vládnoucích rodů, jednak převedení plánu z r. 1924 o sjednocené Arabii. Nuri paša chystá se právě k cestě do Ženevy, aby tu pracoval pro přijetí Iraku do Společnosti Národů.

Pražské noviny (2. července 1931), str. 2, ročník 252., číslo výtisku 153.

XVII. sionistický kongres v Basileji.

(SDA.)

Z Basileje, 1. července.

Včera byl za přítomnosti 250 delegátů zahájen XVII. sionistický kongres za předs. Nahuma Sokolova. Vládní president dr. Imhof tlumočil pozdravy švýcarské vlády, města Basileje a spolk. presidenta. Angl. vysl. ve Švýcarsku sir Howard Kennard promluvil za britskou vládu. Také zástupcové Společnosti Národů a Mezinár. úřadu práce tlumočili sjezdu pozdravy. Dr. Ruppin pak referoval o problému nového vybudování Palestiny.

Na dnešní dopol. schůzi sionistického kongresu referoval odstoupivší předseda sionistické organizace prof. dr. Weizmann o politické situaci, při čemž vyslovil politování, že politická situace židovského národa se v posledních dvou letech obrátila k horšímu. Zastává názor, že sympatie Anglie k židovskému národu nejsou čistě jen hmotné a politické povahy, nýbrž spočívají též z části na mystickém poměru Anglie k Palestině. Těžce postihla židovský národ a sionismus zkáza ruského židovstva, které dříve bylo oporou sionismu. Řečník pak se obhajoval proti námitkám svých odpůrců, kteří mu vytýkali změnu politiky Herzlovy. Prof. Weizmann vyslovil se dále o mandátu a tzv.

Churchillově bílé knize. V letech 1922 – 29 byla anglická politika v Palestině vedena těmito dvěma dokumenty. Vinu na menším osídlování nemají jen politické zřetele, nýbrž též židovský národ, který zavřel své peněženky a tím znemožnil rozsáhlejší osídlování. Anglické civilní správě v Palestině vytkl řečník zaujatost proti obsahu mandátu, jakož i nedostatečné zkušenosti ve správě země.

Pražské noviny (3. července 1931), str. 6, ročník 252., číslo výtisku 154.

XVII. sionistický kongres v Basileji.

Z Basileje, 2. července. Návrhy akčního výboru sjezdových komisí a podkomisí byly přijaty. Dr. Arlosorof, dělnický vůdce z Palestiny, promluvil o otázce financování výstavby Palestiny. Uvedl, že za posledních deset let pro slabé finanční příjmy bylo přistěhovalectví do Palestiny menší, než bylo předvídáno. Roční průměr byl 9000 osob. Kapitál investovaný v Palestině za posledních 10 let činí 1,800.000 liber šterlinků. Dále pravil řečník, že peněžní prostředky, poskytované Židy celého světa, činí ročně asi 10 ang.šilinků (asi 80 Kč) na jednu rodinu, z čehož sedm šilinků připadne na Keren Hajessod (fond pro výstavbu židovské národní domoviny) a 3 šilinky na národní fond. Řečník naléhavě vyzývá, aby z národního fondu bylo co nejvíce poskytováno pro fond výstavby. V této souvislosti se zmínil též o tom, že židovští dělníci v Palestině jsou ze dvou třetin zaměstnání v soukromém průmyslu palestinském.

1933

Pražské noviny (26. srpna 1933), str. 1, ročník 254., číslo výtisku 196.

President Masaryk o židovském problému v Německu.

V Praze 25. srpna. Ředitel židovské telegrafní agentury Jacob Landau byl ve středu dne 23. srpna přijat presidentem Masarykem na jeho letním sídle v Topolčiankách. Slyšení trvalo 40 minut.

President Masaryk prohlásil: „Sleduji události na sionistickém kongresu v Praze s největším zájmem. Úsilí o vytvoření židovského národního domova v Palestině má moje plné sympatie.“

Na otázku, zda bude se zabývat Společnost Národů otázkou německých židů, kteří byli na svých právech zkráceni, odpověděl president Masaryk: „Soudím, že Společnost Národů bude vskutku o této věci jednati. Židovský problém v Německu nemůže býti pokládán za čistě vnitřní záležitost. Tisíce židů, kteří byli zkráceni ve svých právech a jimž byly vzaty možnosti živobytí, chystají se v počtu stále rostoucím opustit Německo. Tvoří přirozeně problém pro všechny země, které jim nabídlý asyl. Nelze očekávati, že tyto státy vezmou na sebe břímě, které bylo vytvořeno politikou jednotlivého státu. Přesto přese všechno věřím, že situace se obrátí k lepšímu. Antisemitismus není nový.“

Na otázku o hospodářské krizi pravil president Masaryk: „Mnohé zprávy, přicházející od našich zástupců, ohlašují vskutku zlepšení světové situace. Samozřejmě lze těžko říci, kdy bude krise úplně ukončena. Další zlepšení nastane docela pomalu a krokem, budou pokroky a reakce. Bude-li však celý svět prováděti mírovou a konstruktivní politiku, dostaneme se úspěšně z této krise.“

Pražské noviny (31. srpna 1933), str. 1, ročník 254., číslo výtisku 200.

Proti obchodování židovských uprchlíků

Příliv židovské emigrace z Německa působí vážné obavy našim obchodním kruhům, neboť příslušné úřady živnostenské jsou stále častěji žádány o vydání živnostenského oprávnění za účelem provozování obchodu židovskými emigranty. Otázkou zabývaly se v těchto dnech čelné organizace obchodní, jež se usnesly intervenovati ve věci u ministra obchodu, vnitra i u nižších stolic živnostenských úřadů. Ústřední rada obchodnictva vyslovuje obavu, že německo-židovská emigrace zařídí se v Československu trvale, jak ose zařídila u nás emigrace ruská. Zkušenosti komor lékařské, zvěrolékařské, inženýrské a advokátní jsou v tomto směru velmi poučné, neboť uvedené stavy byly emigrací těžce poškozeny a pocítují neblahé důsledky jejího přílivu zejména v nynější krizi. Organizace vyslovují se proti udělování živnostenských listů uprchlíkům z Německa.

Pražské noviny (5. srpna 1933), str. 1, ročník 254., číslo výtisku 229.

Velký projev min. dra Beneš v Ženevě pro spravedlivou a všeobecnou ochranu menšin.

Jen demokratický režim zaručí ochranu menšin. – Potměšilé útoky Maďarů odražený.

Ze Ženevy 4. října.

Ministr zahraničních věcí dr. Beneš učinil dnes v šesté komisi Shromáždění Společnosti Národů důležitý projev

o ochraně menšin:

„Není spravedlivé a slučitelné se zásadou Společnosti Národů, jestliže jsou zkoumány různé podrobnosti menšinových smluv států minoritních, kde základní práva menšinová jsou respektována, zatím co

menšiny ostatních zemí nejsou chráněny a zatím co v některých státech, jak všichni víme, základní práva menšin nejsou vůbec respektována a Společnost Národů se jimi nechce anebo nemůže zabývat.

Ministr dr. Beneš dále odmítl prapodivnou teorii německého delegáta Kellera, jenž tvrdil, že židé v Německu nejsou menšinou, která by měla být chráněna. Dr. Beneš konstatoval, že všechny menšinové smlouvy, jednající o židovské otázce, považují židy za rasovou a náboženskou menšinu.

Dr. Beneš uznává, že pokud jde o dosavadní postup ochrany menšin, Rada Společnosti Národů zůstává kompetentní, ale nemůže nic podniknouti bez interesovaného státu. **„To je právo mého státu, kterého se nikdy nevzdám.**

Jsme ochotni dodržeti závazky, staré 15 let, ale nedovolíme jednostranných změn a rozšíření závazků mezinárodních smluv. Tuto zásadní otázku obhajují již 14 let, a pokud jsou menšinové smlouvy v platnosti, budu ji hájiti stále.“

Dr. **Beneš** dále žádá, aby smlouvy o ochraně menšin byly závazné pro všechny státy, neboť **nelze snášeti**, aby určitý počet států, jejichž národní svědomí, jejichž politická vyspělost a národní hrdost stále rostou a které jsou členy Společnosti Národů, zůstal ve stavu politické a právní podřízenosti, kdy tytéž menšinové otázky a někdy ještě ožehavější, existují ve státech jiných a aby každá podrobnost menšinové politiky oněch států byla kritizována a často podřízena nespravedlivému šikanování a kontrole, které provádí státy, v nichž menšinový problém není vůbec vyřízen. Tím strašné trpí celá zásada ochrany menšin.

Je také nutno, aby ihned byla stanovena obecná kriteria naprosto objektivně, aby mohl býti přesně charakterizován menšinový problém v každém státě.

Lze konstatovati percentuelní počet menšinových a většinových nových škol na základě počtu obyvatelstva. Z toho je okamžitě zřejma politická tendence dotčeného státu v menšinovém problému.

Lze přirovnávati nakládání s menšinami v různých státech, **např. s menšinou německou v Československu s německou menšinou v Maďarsku.** při porovnávání stavu menšinového školství, počtu úředníků menšinového jazyka okamžitě vysvitne menšinová politika těchto států.

Otázka menšin je přímo dotčena politickým režimem. Demokratický režim dává tu nejlepší záruky. **Život menšin je nerozlučně spojen s všeobecným hlasovacím právem, s hlasovacím právem žen, právem spolčování, tiskové svobody atd.**

Mají-li menšiny ve státě určitá práva, **mají i povinnosti.** „Musím zdůrazniti, že první podmínkou uplatňování menšinových smluv je **naprostá loyality menšiny ke státu.** Ze své politické zkušenosti vím, že menšiny, které s největší energií a s neústupností žádají o ochranu, obyčejně jsou nejméně lokálními.

Ministr dr. Beneš konečně důrazně odmítl skryté útoky maďarského delegáta na československou správu **v Podkarpatské Rusi.**

Československá vláda odmítá všechny stížnosti a ukazuje, jak ze stavu, zděděného v Podkarpatské Rusi po starém maďarském režimu, **postavila s velkými oběťmi pozoruhodné dílo v oboru zdravotnickém, správním a školském.**

V závěru svého projevu československý ministr zahraničí žádal, aby při řešení menšinových otázek byla projevena **dobrá vůle a hlavně fair play.** Nutno respektovati lidskou osobnost, ať je jakákoliv.

Pražské noviny (31. října 1933), str. 1, ročník 254., číslo výtisku 250.

Arabové se bouří proti Židům v Palestině.

V některých palestinských městech, zvláště však v Jerusalémě, Jaffě a Haifě došlo k vážným výtržnostem Arabů, namířených proti židovským přistěhovalcům. Arabský výbor žádá, aby bylo úplně zastaveno židovské přistěhovalectví, že podá stížnost ku Společnosti Národů. Zvláště vážné demonstrace byly v Jerusalémě, kde na policii byly házeny pumy. Jeden policista byl zabit dýkou a policie konečně použila střelné zbraně. Celkem bylo při těchto srážkách zabito třicet a zraněno asi dvě stě padesát lidí. Anglické posádky mají pohotovost na všech strategicky důležitějších místech. Židovská Národní rada vydala svolání k arabskému obyvatelstvu, v němž vyzývá ke smíření a k dorozumění a ke svorné práci ve prospěch Palestiny.

Dánský parník „*Polonie*“ připlul včera do Portsaidu s 900 židovskými emigranty, kteří cestují do Palestiny. Egyptská vláda však odmítla jeho kapitánu povolení k vylodění.

Podle posledních zpráv z Jerusaléma byl v Palestině již obnoven klid. Všeobecná stávková vyhlášená Araby, však pokračuje.

Také italský parník „*Marta Washington*“ změnil pro nepokoje v Palestině cíl své cesty a s 800 židovskými přistěhovalci na palubě zakotvil u ostrova Cypru, kde očekává další rozkazy.

1936

Pražské noviny (22. září 1936), str. 2, ročník 257., číslo výtisku 221.

Urputní arabský boj proti židům v Palestině.

Z Bejrutu 13. července. V Saidu došlo k několika demonstracím. Dvě z nich měly celkem klidný průběh, při třetí musilo zakročiti četnictvo. Jeden demonstrant totiž použil střelné zbraně, na což četnictvo

odpovědělo rovněž střelbou a zranilo těžce devět demonstrantů. Pak byl obnoven klid.

13.6 Židovské noviny

1938

Židovské noviny (12. srpna, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 13.,

Bratislava, psáno slovensky

Mac Donald v Palestině

Ir. Praha

Neustále volání zodpovědných židovských kruhů, které několikrát varovaly anglickou vládu před nerozhodným a váhavým jednáním, skončilo přeci s úspěchem. Ale muselo dojít až k chaosu? Musel přijít teror, který ničil životy a majetky nejen Židů, ale i Angličanů a kromě nich i vojáků, bylo nutné, aby prestiž Anglie právě v této zemi se rovnala nule?

Abychom pochopili váhavost Anglie, srovnajme tyto skutečnosti se zadržením šesti anglických inženýrů v Rusku, kterému Anglie pohrozila přerušением diplomatických styků! Ano, nezměnily se jen poměry střední Evropy, ale i na západě a šéf anglické vlády ještě pokáral delegaci anglických kapitánů, která si přišla postěžovat na potopení anglických lodí ve španělských vodách.

Ale zdá se, že Anglie snes nejen ztráty lodí, vojáků a majetku, ale i ztrátu dobrého jména, ve věci práva a utlačovaných národů. Dnes není v Palestině Araba, který by nehovořil potupně o anglickém vojsku a není Žida, který by nesrovnával anglické vojsko na příklad s československým. Každý z nás dostává týdně dopisy, kde bývalí českoslovenští občané píší: Jen posádka Bratislavy by stačila, aby vládl v zemi zákon a pořádek.

Váhavost a mírný posun vůči teroristům, kteří začali s širokým nábořem v palestinských vesnicích, umožnil dnešní chaotický stav.

Anglické vojsko sice postupovalo proti teroristům, ale málokdy je chytilo, většina z nich se vždy stačila schovat nebo zaútočit v nejbližším lese. Samozřejmě, mladí angličtí vojáci byly v nevýhodě proti teroristům, kteří znají nejen okolí, ale i lidi, které donutili ke spolupráci. Ale to by ještě nevysvětlovalo jejich mírný postup. Tento postup totiž stál v rozkazu velícího důstojníka.

Tak se stalo, že skupinu arabských teroristů pronásledovalo dva tisíce vojáků pomocí pancéřových aut a letadel. A výsledek byl, že teroristé zmizeli, tu a tam ztratili Angličané vojáka, důstojníka i letadlo.

To by vedlo k občanské válce, a proto demisí pohrozili vysoký komisař a nejvyšší vojenský velitel a přinutili anglickou vládu, aby rychle rokovala o věci a usnesla se na jednoznačném postupu. A vskutku, anglická vláda se minulý čtvrtek zaobírala situací Palestiny a na základě jejího usnesení odletěl ministr kolonií Mac Donald už v pátek do Palestiny.

Mac Donald byl dva dny v zemi a mohl se přesvědčit o tom, že váhání anglické správy jen podpořilo radikální kruhy arabských extremistů, finančně a politicky podporovaných velmocí, která myslí, že už je čas vyměnit staré impérium Britanií impériem jiným. Vskutku je pravda, že rázný postup vůči arabským teroristům byl by sjednal pořádek v zemi a přispěl k zvýšení anglické prestiže na Blízkém východě.

Několik dní před neočekávaným příletem Mac Donaldovým, opustila Palestinu „komise pro dělení“, vedená Sirem Johnem Woodheadem. Jejím úkolem bylo na místě studovat plán poměrů, přijmout návrhy palestinského obyvatelstva na rozdělení země a vypracovat plán. Tento plán bude předmětem porad anglické vlády a parlamentu i společnosti národů.

Komise měla v zemi 42 schůzí, z toho dvě byly veřejné. Navštívila jednotlivé kraje a města, a byla též hostem emíra Abdulla na jeho sídle v Transjordánsku. Malá příležitost na vlastní oči vidět, že dnešní stav je

neudržitelný a že si většina židovského obyvatelstva si přeje rozdělení země podle nového plánu.

Je jisté, že náhlý přílet Mac Donalda souvisí s důležitým rozhodnutím anglické vlády. A toto rozhodnutí zase souvisí v první řadě s tragickou situací židovského národa a též s plány syrské vlády, která chce svolat meziparlamentní konferenci arabských států, na které by se debatovalo i o Palestině. Všechno to nasvědčuje možnosti, ba nutnosti velkých změn a je jen žádoucí, aby se jišuv i nadále podřizoval disciplíně a poslouchal vůdce Jewish Agency. I židovstvo galutu ? vykoná svou práci a splní své povinnosti.

Palestina – (obytišťom) odbytiště česko-slovenských výrobků

Stálou vzorkovnu třeba zřídit.

Pražský týdeník Weithandel ve svém čísle 31. ze dne 5. srpna 1938 uveřejňuje úvodník pod titulem „Československý zájem o Palestinu“. Z tohoto článku uvádíme zde toto:

Tohoto roku obchodní styky čs. palestinské poněkud ochabovaly, hlavně protože činnost stavební se zmenšovala, ale také proto, že čs. vývozci se chovali nadměru zdrženlivě.

Zájem se začíná oživovat na obou dvou stranách, důsledkem několika akcí obchodní komory čs.-palestinské v Praze a palestinsko-československé obchodní komory v Palestině. Svědčí o tom především to, že čs. vývozci podnikají cesty do Palestiny a též početné cesty obchodníků palestinských do ČSR. Za posledních týdnů byly cesty na obou stranách úspěšné.

Turistický ruch z Palestiny do Evropy bude tohoto roku slabší: toto se očekává všeobecně. Přeci víme, že ještě vždycky (dojachává) přicestuje mnoho cestujících, ale to jsou většinou obchodníci, kteří jezdívají za obchodem, za novými styky. To hlavně důsledkem toho, že spol. „Haavara“ svou činnost zastavila. **Obchodníci, kteří doposud**

nakupovali německé zboží (tovaru), hledají teď náhradu v ČSR. I Rakousko je teď celkem vyřazeno. Celá řada výrobků, na jehož dovoz do Palestiny mělo Rakousko takřčený monopol (gumové potřeby, dopisový papír atd.). Ale palestinský obchodník je zvyklý clearing a jen ztěžka se odhodlá kupovat za devizy. Clearing palestinský: toť velmi palčivá otázka obchodních styků čs.-palestinských. Je třeba jí rozřešit co nejdříve a to takovým způsobem, aby to poskytovalo výhody vývozců československému, aby se tím stupňoval rozsah vývozu do Palestiny, ale aby se současně zamezilo zbytečným ztrátám na straně (transferentovéj). V Palestině i v ČSR je tolik odstrašujících případů s clearingem, že je třeba tyto nesrovnalosti najednou zažehnat řešením vyhovujícím oběma stranám.

Čsl. vzorkovnu v Palestině

je třeba natrvalo zřídit. Není možné předpokládat, že palestinský obchodník zavítá do ČSR rok co rok, aby si tu nakupoval. Kdybychom už měli výstavu vzorků, to by obchodní ruch palestinsko-čs. hodně oživovalo. I ti, co dodnes objednávají v Německu (Rakousku) by se přeorientovali.

Taková výstava by nemusela být příliš nákladná. Zatím by stačila malá. Mnoho států s námi konkurujících takové vzorky již má, anebo se je chystá zřídit. Abychom se (neoneskotili). Je jisté, že státy, jejichž obchod s Palestinou se snižuje, se vrhnou na ostatní země Blízkého východu. Itálie pr. rozpíná se v Jemenu a Němci v Iráku, Sýrii atd. ČSR by neměla zůstat nečinná, pokud se ostatní státy rozmáhají. Vřídla nafty v Saudské Arabii objevená, mohou přispět k netušenému rozvoji této země. Očitý příklad: Irák, jehož konjunktura vyplývá výlučně z koncesí pro těžbu nafty,

...

Židovské noviny (12. srpna, 1938), str. 3.- 4., ročník 1., číslo 13.,
Bratislava

**Antisemitská propaganda má rozkládat státy
demokratické,**

toť účel nové, „rasobranné“ politiky italské.

ITA z Paříže, 5. srpna.

Německá propaganda antisemitská od samého svého startu si umínila, vnášet zárodky rozkladu do států demokratických, pobuřovat tamější národy proti vládám svým, aby tak klestila cestu „Německé idey“. Z části se jí to podařilo... Zdá se, že Německo naléhalo na Itálii, aby mu v tom pomáhalo. Polemika fašistického tlaku italského proti papežovi, proti Francii a Anglii dosvědčuje, že bude spolupracovat i v tomto odboru. Není pravda, že ve Francii a v Anglii není nikoho, kdo by pokládal „rasismus“ za uvážení hodný. Je to otázka světová, nejen italská. Přitom narážejí na kruhy okolo „Action Française“. V Itálii doufají, že se jim podaří vzkřísit náladu z doby Dreyfusovy aféry.

Palestina.

Ministr kolonií (inšpicíruje) Palestinu.

Atentáty za jeho přítomnosti

Rozdělení padne?

Ministr pro kolonie Malcom MacDonald navštívil Palestinu. Nevěděl o tom nikdo. Už minulý čtvrtek se usnesla ministerská rada na tom, aby přednosta záležitostí koloniálních se podíval na místo činu. Ve čtvrtek večer odjel MacDonald na voj. letiště Calshot, bez jakéhokoli doprovodu. Ani sekretáře si nevzal s sebou. To proto, aby v Palestině nikdo se nedozvěděl o chystané návštěvě. Zodpovědní činitelé se báli, že arabští teroristi by mu mohli ublížit. O návštěvě vědělo dohromady přibližně 20 osob.

MacDonald doletěl do Jeruzalema v sobotu o 8 hod. Daily Express hlásí, že jeho zavřené auto bylo silně (šmírované) vojskem. V Jeruzalémě poradil se o situaci s vysokým komisařem Haroldem McMichaelem, s generálem Hainingem, nejvyšším to velitelem vojsk britských v Palestině, u posádkovaných a s majorem Saudersomem.

Potom odletěl do Haify. Inspiroval také Galileu ..., kde je arabsko-židovské napětí největší.

Daily Herald myslí, že tato tajená návštěva úzce souvisí s většími změnami plánu na rozdělení Palestiny.

Právě když byl McDonald v Palestině, byly spáchány 3 atentáty: tři britští vojáci byli zabiti nastraženými bombami.

V Tiberiasu policie zatkla Araba 14 letého. Podezřívá ho, že vrhnul dvě bomby. Jedna vybuchla na trhu, jedna uvnitř města. První byla „úspěšná“, poranila lehce dvojici Arabů, třetího zranila těžce. Druhá bomba neporanila nikoho. Třetí bomba byla objevená na parkovišti pro automobily. Dříve nežli vybuchla, byla zneškodněna.

V Jeruzalemě, v jednom severním předměstí, poranili jednoho Žida několika ranami. Pachateli se podařilo uprchnouti.

Palestinská vláda chce ustoupiti?

Prager Mittag 9. srpna hlásí, že v diplomatických kruzích se proslýchá, že McDonalдова zpráva o situaci palestinské zalarmovala Chamberlaina a vládu celou. Chamberlain přerušil svou dovolenou a vrátil se náhle do Londýna. MacDonald pak ihned odletěl do Palestiny po výslovné žádosti vysokého komisaře jeruzalémského a hlavního velitele britských vojsk palestinských. Situace se zostřila tou mírou, že vláda palestinská pohrozila mu, že se svého úřadu bude muset vzdáti, když se vláda londýnská nehodlá k tomu arabskému teroru čelit způsobem ráznějším.

Palestinu rozdělí roku 1940?

ČTK oznamuje z Haify: Státní úředníci dostali otázku? Chcete po r. 1940 sloužit v palestinském státě arabském? (nečit.) a nebo v židovském? (nečit.) a nebo na území, kde mandát britský zůstane? (nečit.) a nebo chcete do penze?

Židovská loď se židovskou vlajkou obch. v Tel Avivu.

Tel Aviv, ITA. 9. srpna. Slavnostním obřadem byla v místním přístavu vyvěšena židovská vlajka obchodní na parníku „Amal“, jehož celé osazenstvo je židovské od kapitána až po posledního plavčíka.

„Kdyby se něco stalo...“

ČTK hlásí z Haify: V Palestině, Egyptě a v Zajordánsku britští vojáci si opevňují svá letiště. Práce jsou prováděny urychleně. Budují si kryty protiletectvé.

Bomba v synagoze jeruzalemské

vybuchla a poranila 5 osob.

Bomby na autobus židovský

Ve čtvrti Halisa v Haifě. Usmrcena byla 20letá Sara Mizráchi. Mendei Čudnovskij, 40letý, byl zraněn tak těžko, že 1. srpna v nemocnici zraněním podlehl. Pocházel z Chersonu, z Ruska. Už mnoho roků působil v Palestině. Poraněno bylo ještě 8 židovských cestujících lehce, dva těžce.

Gan Hašomron

tuto osadu u Karkúnu přepadli v noci Arabové. Podářilo jim dostat se až do vodárny. Poraněna byla 14letá Ráchel Rezníková a to těžce. Oddíl policistů potom Araby zahnal na útěk.

Kfar Sirkin

byl také přepaden. Ale výpomocným policistům této osady se podařilo nepozvané návštěvníky odehnat.

Bomba – bumerang:

Arab ozbrojený bombou a puškou vnikl do židovské osady blízko Petach Tikvy. Bomba vybuchla v jeho ruce a roztrhala bombnosiče na nudle.

Dolní Galilea:

Tady pracovala veliká společnost arabská. Zaútočila na židovské osady: Chittin, Micpe, Seera j. Kvucath Kinereth a na tiberiadskou čtvrť Kirjath Šmuel. Židovští policisti výpomocní je všude odrazili.

38 mrtvých, 70 zraněných

padlo za první týden srpnový. Mezi mrtvými je také 5 Britů. (Neue Züricher Zeitung cituje z „Palestine Post“.)

Arabové s kulometem

zaútočili na židovskou osadu Petach Tikve, ale policie je odehnala.

Arabská strana svobody

podle Prager Mitta ze dne 10. srpna protestovala proti tomu, že britské vrchnosti přijímají posily židovské: dobrovolníci židovští jsou jen však záminkou a přípravou k nejhoršímu – zřízení armády židovské. Arabská strana svobody však žádá: Odzbrojte Židy!

Oběti židovské:

(ITA.)

8. srpna z Jeruzalema: V sobotu a neděli arabské přepady se opakovaly. V Remezi u Chedere zabili Menáchema Averbucha. Těžce zranili Cvi Pinkasa a Jicchaka Rosenberga, který pracoval v Hadaril u Chedere. Židovští policisti pronásledovali útočníky, ale po honičce

dvojhodinové se vzdali, nemohli je zatknout. Nožem těžce poranili Jáakoba Gigiho, sefardského Žida z Tiberiasu, když přešel arabskou kavárnou ve starém městě jeruzalémském. Gigi poznal těch, co na něj zaútočili a když policie přiběhla, udal je. Těžce zranili Jessefa Jecheskéla, 37letého Žida....

***Židovské noviny* (? 1938), str. 3, ročník 1., číslo.?**

Britská vláda neustoupí teroru.

Arabové musí Židům dovolit, aby si v Palestině vybudovali svou národní domovinu.

(ITA.) Londýn, 16. srpna

Ve svém úvodníku Times se zabírají posledními rozhlasovými projevy ministra kolonií MacDonalda a vysokého komisaře sira Harolda MacMichaela. Po těchto řečech, hovořila Times, není pochyb, že rozdělení Palestiny je teď stejně jako před tím neotřesitelným základem britské politiky v Palestině. Z této základny vláda neustoupila a neustoupí bez ohledu na arabské teroristy. Koloniální ministr stejně jako vysoký komisař potvrdili, že konečná forma řešení palestinské otázky nebude určená skór, než komise pro rozdělení nedokončí svou práci, která potrvá ještě několik týdnů, snad i měsíců. Události ospravedlňují návrh podaný Peelovou komisí, aby bylo provedeno teritoriální oddělení obou palestinských národů. – hovoří Times dál – a komise je oprávněna podávat návrhy na změny v plánu. V žádném případě však nesmíme podat návrh, který by znamenal negaci Peelova plánu. Anglická vláda je rozhodnutá tuto politiku uskutečnit, teď se zabírá protichůdnými „neraz“ dosud neslučitelnými názory a požadavky obou stran. K závěru Times píší: Arabové, kteří po mnohé generace sice v Palestině a v Sýrii žijí, avšak k zvelebení těchto zemí ničem nepřispěli, musí Židům dovolit, aby si vybudovali národní domovinu v Palestině, která by do doby před 2000 lety byla jejich vlastní. Je jejich povinností, Židům umožnit, aby svým sionistickým hnutím Levantu oživil a povznesli. Arabovi obývaná teritoria

blízkého a středního Orientu jsou nepoměrně velká vůči malému území rezervovanému pro židovský stát v Palestině. Na neštěstí není mimo Palestinu žádného města pro tisíce a statisíce Židů hledajících útočiště před svým utrpením.

Židovské noviny (19. srpna, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 14.,
psáno slovensky

ČSR . – Palestina

Investice veřejné.

Pražský týdeník Welthandel uveřejňuje tyto zprávy: Za LP 300.000 chystají se investice veřejné: oživit ruch stavební, poskytovat levné ? nečitelné ? , na stavbu ? (silnic), předměstí pro dělníky(robotnické), ? pro dělníky v novém přístavě v Tel Avivu, dále poskytovat laciný úvěr průmyslový.

Přední židovské instituce zamýšlejí zřídit velká skladiště pro materiál, aby zabránily náhlému nedostatku a drahotě, kdyby ve Středozemním moři vynořily se politické překážky mimořádného rázu.

Obchodní ruch čs.-palestinský.

V prvním čtvrtletí t.r. o celou třetinu se snížila palestinská potřeba potravin (pokles o 1,310.000 liber). Příčina hlavně: dovoz obilí poklesl důsledkem toho, že úroda r. 1937 uspokojila. Další příčina hospodářské situace v Palestině je nepříznivá a proto snížil se dovoz potravin i jiných druhů. (obchodních artiklů).

Poklesl také vývoz těch druhů, na kterých producent potravin v ČSR je zainteresovaný především. ? (nečitelné) vlny v tomto období vyváželo se za 93.960 liber. Tohoto roku jen 85.553 liber.

Zdokonalovat zastupitelstvo je příkazem doby. Že nejde o potraviny masové, netřeba klást takovou váhu na firmy veliké, když jde o získávání zástupců obchodních. Tím, že veliké firmy mají velmi mnoho

zastupitelstev, ? (nečitelné) je jejich práce za propagování novot. Třeba tedy získat osobnosti také, které si chtějí zapracovat na zvýšení životní úrovně, takové osobnosti, které jsou ochotné a schopné, najít jiné cesty než ty dosavadní obvyklé způsoby komisionálního obchodu. Takových zástupců bude třeba štedře zásobovat propagačním materiálem a vzorky, neboť pro nejmodernější způsoby získávání zákazníků je zákazník palestinský právě takový vnímavý jako nejlabužničtější a nejrozmazlenější Evropan.

Dále: prodávající musí poznat finanční schopnost zákazníkovi, neboť dostat objednávku je v Palestině lehčí ? (nečitelné) než obchod takto uzavřený dovybavit.

ČSR má dodávat hlavě speciality vysoké kvality.

Takové články kupují hlavně vrstvy s vyšším standardem životním, krizí ne tak silně postihnuté, jako spotřebitelé poživatin všední potřeby. T. j. nejde o odbyt velkých kvantit. Ale nesvobodné zmeškat příležitost k navázání obchodních styků. Spotřeba poživatin vyššího standardu může se naráz zvýšit a zvyšovat, když napnutí povolí. Být v čas na trhu je příkazem obchodní prozíravosti.

Palestina - Peelův plán padl?

Evening Standard tvrdí, že Peelův plán (rozdělit Palestinu na stát arabský a stát židovský a na koridor pod mandátem britským) padl a že anglická vláda zamýšlí rozřešit problém jiným způsobem: vytvořit autonomní oblast židovskou a zbytek Palestiny západní (mandátového území dosavadní) ponechat pod mandátem britským ? (nečitelné) zreformovaným. Státu (samosprávného území) arabského však v rámci palestinském nebude.

Evening Standard tvrdí, že britská vláda se přesvědčila, že provedení plánu Peelovo by dosavadní vojenský stav se prodlužoval do nekonečna. Peelem navrhnutý arabský stát palestinský by zaujal dvě

třetiny a trpasličí stát židovský (jedna pětina území mandátního) by se nemohl ubránit.

Samosprávní oblast židovská má být 40 ? (nečitelné) dlouhá a 10 ? (nečitelné) široká. Od Tel Avivu na jihu až po Athilt na severu.

Jednou z příčin takového rozhodnutí britské vlády je však to, že ibn Saud, vladař vahabitský, pán Mekky, přítel a spojenec Anglie, žádá navrátit Arabům britský přístav v Akabě, coby v rámci palestinském ? stát arabský.

Palestinští hlavní rabíni u MacMichaela.

Jeruzalem, ITA:

Hl. rabín, dr. Jicchak Herzog a hl. rabín z Tel Avivu, Haify a Petach Tikvy navštívili vysokého komisaře MacMichaela.

Židovské noviny (2. září, 1938), str. 4., ročník 1., číslo 16.

Palestina

Jicchak Grünbaum a Mossinson v ostřelovaném autě. – Oba nezraněni.

(ITA.)

Jeruzalem, 28. srpna. Mezi cestujícími v autě, na které byl podniknut bombový útok na cestě Jeruzalem – Jaffa, byli také známí sionističtí vůdcové, Jicchak Grünbaum, člen exekutivy Jewish Agency a Dr. B. Mossinson. Oba dva jsou nezraněni.

Populační pohyby v Palestině.

(ITA.)

Jeruzalem, 29. srpna. Podle bulletinu statistického úřadu palestinského v prvním čtvrtletí r. 1938 narodilo se v Palestině 16.944 dětí, z toho 2.986 Židů. Skoro ten samý přírůstek porodů u Židů byl vloni, v prvních třech měsících. Co do úmrtnosti 80% spadá na mohamedány,

13 na Židy. V současnosti je v Palestině: Židů 29,8%, mohamedánů 61% a křesťanů 8,3%.

Mustafa bej Kahilbi starostou Jeruzalema.

(ITA.)

Jeruzalem, 29. srpna. Arabský soudce Mustafa bej Khalibi přijal úřad jeruzalémského starosty, zvolený byl palestinskou vládou. Zastupuje tím místo svého synovce Husseina Fakhriho, který vloni v září byl odsouzen do vyhnanství na Seychelské ostrovy...

Židovské noviny (9. září, 1938), str. 1, ročník 1., číslo 17.

Je tomu rok

(Vzpomínka na osobnost T. G. Masaryka, autor: H. J. Tauber)

úryvky:

...Masaryk disponoval kritickou schopností a odvahou, vypořádat se všemi napravnými, které kalily ryze národního života. K těmto nepravdám předválečného života v Čechách je třeba počítat jednu šlechtnou: uznávání rukopisů královédvorských a zelenohorských, a jednu nízkou: antisemitismus všeobecně a rituální pověru zvláště. Masaryk byl odhodlaný očistit ovzduší i za cenu strašné bouřky, která se musela snést nad českými zeměmi...

...A takovou modlou byl též latentní antisemitismus v Čechách, který Hilsnerovou aférou byl vybičovaný k nevídané prudkosti. Zase to byl Masaryk, který viděl v antisemitistickém tažení podvratnou práci poctivých a zlomyslných fanatiků a neklamný náznak úpadku. Nebyly to pouze Masarykovy humanitní zásady, které mu dávají vystupovat jako obránce Židů, sám hovoří ve svých pamětech, že v hilsneriádě nerozhodovaly žádné sentimentální důvody. Šlo o dvě věci: o pravdu, kterou chtěl Masaryk použít za každou cenu, a o národ, který nechtěl nechat upadnout do středověké tmy...

...Masaryk nepřestal nikdy být vroucným nacionalistou... Podle Masaryka si svět zvykl opovrhovat malými národy, a proto je úlohou statečných vlastenců, aby dokázali světu neoprávněnost této myšlenky...

... Ve své knize „Jak pracovat“ stojí: „ ... A jestliže problém malého národa je problém a pro nás veliký problém, pak mládež akademická musí o tomto problému přemýšlet a každý musí tuto malost hledět vyvážit promyšlenou prací. Jiné pomoci není člověku slabšímu proti silnějšímu, nežli využít všeho, co je možné, aby se jakž takž silnějšímu vyrovnal... Ale nezbytná podmínka je pochopit tyto rozdíly, pochopit co je „příčinou malosti, tyto příčiny odčinit.“...

...Masaryk veřejně oponoval probíhajícímu Hilsnerově procesu...

...Zásadu absolutní lidskosti spojuje Masaryk s politickou zásadou demokratizmu a s etickou zásadou aktivity...

...Odhodlání k boji za myšlenkovou a státní svobodu je jedinečným posvěcením toho, o čem Masaryk hovoří ve své „Cestě demokracie“. „Avšak tento veliký cíl je před námi nadále, každému z nás a všem dohromady, a bude do konce našeho života: dobytou svobodu a samostatnost, zachovat a vybudovat, stát se celým svým životem občanem opravdu svobodným...

Židovské noviny (9. září, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 17.

Dědictví

(Dr. O. N.)

...My, Židé jsme za vším nacházeli v etice tohoto velikého muže něco z vlastního světového názoru, usilujícího o spojení učení a života. Ale také Masaryk vniknul velmi brzy do poznatků pravého židovského ducha a židovské osobitosti. Už roku 1881 praví ve svém spise „Sebevražda“. Ze Starého zákona je vidět, jak těm, co měli v rukou vedení intelektuální a mravní, bylo důrazně vštěpován teismus do srdce.

Je celkem zázrak, jak tento malý národ v nejvyšší tísní – není nešťastnějšího národa než Žida – nacházel za vším novou nadějí a útěchu ve svém Bohu (národ)... Pronásledovaný a opovrhovaný lpěl na víře otců a vyznačoval se vůlí k životu a praktickým optimismem...

...Mělo by být jasné: že jen z poctivého porozumnění v duchu Masaryka, může vzejít pravá a statečná spolupráce všech podstatných konstruktivních sil. K těmto silám našeho státu od prvního okamžiku jeho zvěstování, ba dokonce jeho politického zrodu – Židů...

...Nezdá se však docela, že velké dědictví velkého prezidenta Osvoboditele je spravované v jeho smyslu. Stačí se jen podívat do jistého slovenského a částečně také českého tisku a možná ještě v této době najít proti části obyvatelstva postoj, který je velmi vzdálený duchu dědictví Masarykovu. Za vším se vyskytují nepovolání, kteří mají odvalu, bez toho, že by k tomu měli nejmenší legitimitu, židovskou náboženskou a světonázorovou literaturu, talmud a etické zákony tupit a (difamovat), při čemž je inspirují takové prameny, které nežidovští odborníci, soudní rozsudky a papežské buly odhalili a odsoudili už dávno jako falzifikáty...

...A vše znovu se pokoušejí (bafamovat) sionistického Žida, podporujícího budovatelské dílo v Palestině, jako méněcenného vlastence, tak jako by jedno s druhým bylo neslučitelné. Zapomínají přitom na klasický případ amerických Slováků, kteří ještě nejsou menšími patrioty americkými, když srdcem lpějí na staré vlasti a z dálky ji podporují z nejlepších sil. Opovažil-by se někdo pochybovat o jejich vlastenectví? A nevedla právě podpora poskytovaná československými sionisty tomuto budovatelskému dílu v Palestině k tomu, že dnes mezi oběma státy existují takové úzké hospodářské vztahy a obchodní styky, že v Palestině žijící Židé českoslovenští zjednali republice vážnost mezi Židy v Palestině a na celém světě a zvýšili také sympatie pro stát Mararykův a Benešův, bez toho aby čekali odměnu, z čistých pocitů vděčnosti a pocitvého vlastenectví...

Židovské noviny (9. září, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 17.

Světová konference Keren Hajesodu zahájena

Velká řeč Weizmannova: „Židovský národ prožívá nejosudovější krizi ve svých dějinách. Evion nemůže přinést dostatečnou nápravu. Trvalým řešením může být jedině Palestina. Omezení přistěhovalectví ukazuje na slabost vlády. Bezprostředním naším požadavkem je obnovení zásady hospodářské nosnosti země. Výzva k židovskému národu o podporu palestinského židovstva a o konsolidaci kolonizace. Výzva k arabskému lidu o mír a spolupráci.

(ITA.)

Antverpy, 5. září. Za účasti prezidenta Jewish Agency prof. Chajima Weizmanna a dalších vedoucích osobností sionistického hnutí, za přítomnosti výše 100 delegátů z různých zemí, byla tu slavnostním způsobem zahájena světová konference svolaná ředitelstvím Keren Hajesodu z Jeruzaléma...

...Ředitel Keren Hajesodu Dr. A. Handtke: „Je naší povinností, příštího rok obstarat 600.000 fondů pro Keren Hajesod. Doposud činily příjmy tohoto roku půl miliónu fondů. (fondov). Je pravdou, že dnešní hospodářská situace v Palestině nevábí židovského kapitalistu, aby tam své peníze investoval. Přesto je ale třeba souhlasit s tím, že sionismus dnes více jako kdykoli jindy, že nebude židovskou Palestinu, aby odstranil politickou a hospodářskou bídu jednotlivých Židů, ale aby s tím cílem, bylo znovu vybudované židovské centrum a vnější rámec pro novou periodu národního rozmachu židovské společnosti...

Řeč profesora Weizmanna.

„Židovský národ, který po 2000 let neměl pokoje, prožívá teď nejosudovější krizi svých dějin. Náš lid nemá domoviny, která by mu poskytla útočiště. Národy světa, které ještě nejsou infikované bacily antisemitismu, nedávno projevíly snahu řešit problém, který samy

nezavinily. Anglie, Francie, Spojené Státy a ostatní země zastoupené v Eviane převzaly dobrovolně ve jménu lidskosti břemeno, které jim jiné národy uložily...

...Naše situace je dnes tak akutně kritická, že jsme nuceni požadovat trvalé řešení našeho problému. Toto řešení může být nalezené v Palestině, národní to domovině našeho lidu, který nemá vlasti. Napříč nepokojům, které v posledních 2 letech lomcují touto krajinou, Palestina absorbovala okolo 35.000 židovských přistěhovalců a dokonce dnes, když přistěhovalectví je vládou z politických důvodů omezované, Palestina přijímá více židovských přistěhovalců, jako žádná jiná země mimo Spojených států.

... Navzdory bezpříkladným tlakům posledních dvou let a navzdory nedostatečné podpoře ze strany vlády, pokud jde o naši samoobranu a hospodářskou výstavbu, podařilo se založit 24 nových osad pro naše zemědělce, odrazit každý útok a naši pozici konsolidovat. Omezení přistěhovalectví, o kterém se nesprávně myslelo, že uspokojí teroristické tlupy, nevyhnutelně ukázalo se jako slabost ze strany vlády a mělo dvojí následek. Byly povzbuzeny živly rozvratu a byla položena překážka budování našeho mírumilovného díla, při kterém naši hrdinní pionýři také i své životy obětovali.

Nevíme, co komise na rozdělení navrhne anebo, co bude posledním rozhodnutím vlády. Nedáme však nikdy svůj souhlas k řešení, které by naše masy zbavilo naděje na přistěhovalectví do Palestiny ve velkých masách, na přistěhovalectví, které jak jsme pevně přesvědčeni je možné, i když různí experti čas od času vyslovují o tom pochybnosti.

Naše bezprostřední požadavky jsou: obnovení zásady, že židovské přistěhovalectví do Palestiny má být určované hospodářskou nosností země, dále, aby vláda našim bratrům v Palestině poskytla náležitou ochranu a dále, aby podíl Židů při udržování veřejné bezpečnosti, který

stále roste, se i nadále zvyšoval, dokud nebude plně vyhovovat potřebám dnešního položení.

Voláme Židy všech zemí, aby podporovali jišuv v jeho boji, který vede za celé židovstvo. Volám Židy, aby obstarali prostředky, pomocí kterých se naše postavení v Palestině zkonsoliduje a rozšíří se základna našeho kolonizačního díla, necht' nám pomůže klestit cestu k přijetí velké imigrace a necht' podpoří naši politickou akci, kterou pod sionistickou vlajkou vedeme boj o naše historická práva v zemi našich otců.

Necht' se stane cokoliv, budeme pokračovat v našem díle a boji za uskutečnění našich ideálů. Necht' není ztotožňovaný arabský národ se zbabělými a úskočnými útoky teroristických tlup. V této vážné hodině obracíme se opět k arabskému národu s výzvou, aby s námi spolupracoval na budování země, k prospěchu všech jejích obyvatel.

Dnes, více jako jindy, spravedlnost žádá na národech světa, aby odčinily jednu z nejpříkřejších nespravedlností dějin a aby židovský národ účinně podepřely v jeho boji s vydobytí elementárních lidských práv a ve snaze znovu vybudovat svojí národní domovinu v Palestině

... Ředitel Keren Hajesodu – Lévi Jaffe uvedl: „Minulý a tento rok jsme byli nejlepšími v naší činnosti (propaganda?) za poslední léta. Vloni jsme ... ? sme 479.000 fondů do Palestiny a doufáme, že toho roku překročíme půl milionu fondů.

Židovské noviny (9. září, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 17.

Palestina dnes.

(Eugen Winterstein.)

V době, kdy na sebe narážejí největší politické protiklady, kdy je celý svět rozdvojen do dvou nepřátelských částí, kdy chce dynamismus fašistických států dobýt moc železem a krví, tehdy je až přílišnou

samozřejmostí, že se i malá Palestina vtáhne do tohoto vroucího kotle politického...

... V politických a hospodářských zápasech nemůže být pominut ani jeden stát, zvláště ne takový malý stát jako Palestina, stojící pod mandaturou svrchované velmoci, o jejíž přízeň se teď zoufale bojuje...

... Zatím se bojuje jen o strategické pozice a ne malý význam na Blízkém východě třeba právě Palestině v této otázce připsat.

Anglie je velmi citlivá zvláště na Blízkém východě. To vědí její političtí protivníci příliš dobře, a proto se nedá očekávat, že by v dohledné době přestali s podporováním a financováním nepokojů v Palestině. A židovská Palestina musí za to trpět politicky, hospodářsky a obětovat drahé své židovské životy.

... Není již možné si odmyslet Palestinu jako duchovní, politické a ne na konec i hospodářské centrum Židovstva. Pozice jsou dobře podložené, což dobře ví Angličani i Arabové, a natom nezmění nic ani Peel-plán, ani královská komise, ani nepokoje, anebo tak zvané „panarabské“ nebezpečí...

... Zvláště dobře organizovaná je spolupráce mezi kibuci Hašomer hacairu, u kterých se hospodaření rozšiřuje i na soukromý život v takové míře, že jich je možné v každém ohledu považovat za jednu rodinu.

Důvodem této rodinné pospolitosti je okolnost, že počet členů je velmi malý (80-150 lidí). Takovými koloniemi jsou např. Merchava, Sarid, Shar Hagolan, Karkur atd. V posledních dvou jsou většinou lidé z ČSR, ale i v ostatních koloniích je mnoho členů z naší republiky. Naproti tomu však je v kibucu Hamechad (občanské kolektivní hospodářství) 500-1000 lidí vtělených jako např. v Jagur, kde je 1.000 lidí a asi 250 dětí. Nemůže se proto kolektivně spolunažívanie tak důkladně do soukromého života probojovat.

Židovské noviny (16. září, 1938), str. 1, ročník 1., číslo 18.**T.G. Masaryk – Otázka židovská**

Literárně politický orgán rumunské strany liberární obrátil se před světovou válkou na prof. T. G. Masaryka, aby přednesl Rumunům svůj názor na otázku židovskou...

... Prof. Masaryk byl tehdy známý v celé Evropě z urputného boje proti rituální pověře v Čechách. Prof. Masaryk rumunskému listu vyhověl (bohužel nemožné je zjistit, kterého to bylo roku) a sám o tom napsal pro „Čas“ zprávu, s kterou chtěl uveřejnit také své názory, které zaslal do Rumunska. Rukopis se zachoval v pozůstalosti šéfredaktora „Času“ Jan Herbena, možné je soudit, že tento Masarykův názor o rumunských Židech je čsl. veřejnosti neznámý. Proto ho teď předkládáme svým čtenářům...

... Členové rumunské vlády jsou sami přesvědčení o nutnosti reforem ve prospěch Židů, nejsou však rozhodnutí, jestli mají Židům poskytnout všechna práva najednou, anebo postupně. V rumunsku Židé totiž nepoužívají ještě práv politických anesmí se stát vlastníky pozemků. K vyjasnění sporů se obrátili rumunský literárně-politický orgán „Nona reišta Romana“ na různé odborníky a evropské učence, např. H.S. Chamberleina, Ernesta Macha, Aochitta Loru a profesora Masaryka. Profesor Masaryk odpověděl:

Na otázku, jestli má být rumunským Židům poskytnuta úplná rovnoprávnost, pokud jde o práva sociální a politická, odpovídám: Ano! Úplná rovnoprávnost.

Rozumí se, že rumunští státníci by museli být připraveni, že osvobození Židů kromě dobytých vlivů bude mít také které vlivy za následek, pokud totiž osvobození nastane bezprostředně. K analogickým zkušenostem došli v Severní Americe při osvobození černochoů, při osvobození sedláků v Rusku a v jiných zemích. Člověk, který ihned,

bezprostředně z otroctví nabyde plně svobody, není schopný svobody se vším všudy správně užívat. Užívá svobody nesprávně, áno, on jej zneužívá. Osvobozený Žid bude chtít také v Rumunsku dosáhnuté svobody rychlé využít, aby si nahradil dlouhou porobu. Osvobozený Žid podrží též všechny vady, které si osvojily národy a třídy lidu, ?Nevidím však možnost tomuto zlu se vyhnout tím, že by Židé byli osvobozeni jen částečně. Všelijaké tyto chyby jsou v přirovnání s přítomným zlem, rozhodně menším zlem.

Umím si představit, že utlačovanou třídu lidí je možné osvobozovat v dobrém smyslu krok za krokem přípravně, výchovou, ale k tomu je třeba více trpělivosti a více politické pedagogiky, než je možné očekávat od státníků všech zemí. Proto Vám v Rumunsku nezbyvá, než udělat to, co za přibližně stejných okolností učinily jiné státy a národy. Ostatně jste v Rumunsku zavedli mnohá moderní zřízení též tak bezprostředně, a proto by ste měli s politickou a sociální emancipací Židů na nastupující dráze civilizace vaší země a svého lidu důsledně pokračovat.

Osvobození Židů pokládám, pravdaže, jen za krok k řešení otázky židovské a proto (načim) udělat též další kroky, a ty – podle mého názoru – záleží na tom: vlastní lid důkladněji poučovat a vychovávat.

Otázka židovská je zároveň otázkou křesťanskou. Jsou mi známy námítky, které všude vyslovují proti osvobození Židů, ale pravím. Vzdělaný a pracovitý lid nemá důvodu, proč by se Židů obával. A když Židé byli již dosavadním tlakem nuceni jednostranně k činnosti hospodářské a obchodní, bude úlohou rumunské národní výchovy šířit a upevňovat mezi lidem též (nejma) hospodářské vědomosti hospodářské vzdělání, nepřestávat vychovávat lida k (friezivosti) a pracovitosti.

Potlačení Židů – tomu čí také poznání Vaší země – nikomu (neosožilo), otázku, otázku židovskou nevyřešilo, spíše jí učinilo palčivější. Za to též učí zkušenost, že obvyklý antisemitismus křesťanských národů je škodlivý.

Osobitě rady dávat si nedovolím, protože neznám tak dobře ani zemi ani lidi, nechci se také dovolávat humanit lásky k svobodě a sociálních cností našeho lidu, spokojím se nazírajíc na otázku židovskou s praktické stránky a v souvislosti s tím, že ji chápu jako stanovisko vývoje lastního Vašeho lidu. Vaše starší generace vyrostla ještě pod panstvím tureckým, a může tedy na vlastní duši studovat následky a vlivy poroby a svobody.

Úplné osvobození Židů teprve dovrší dílo z r. 1878. Podle mého názoru národ, který drží v nesvobodě 1/16 obyvatelstva své země, sám ještě není svobodný.

Židovské noviny (16. září, 1938), str. 1, ročník 1., číslo 18.

Světová konference Keren Hajesodu zahájena

(ITA.)

... Významná jsou slova dr. George Haiperna: „Je zajímavé, že při všech hospodářských těžkostech v zemi neutrpěla ani stabilita měny an důvěra kapitálu v banky. ? (nečitelné) Depozity Anglo-palestinské banyk v posledních týdnech poprvé převýšily 7 milionů liber. Banka Generai Mortgage funguje velmi dobře a má výborné možnosti pro vklady. Důležité je, že mezi obyvatelstvem Palestiny je naprostá důvěra. Londýnská City má též důvěru ve zdárný vývoj země, což se projevuje tím, že papíry Anglo-palestinské banky a Palestina Elektro Corporation notované na londýnské burze mají 150% kurz.

Židovské noviny (16. září, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 18.

Mužný postoj anglických odborářů k židovské otázce

(ITA.) Blackpool, 9. září.

Stálý výbor kongresu generální rady anglických odborů se usnesl na prohlášení, ve kterém se zaobírá otázkou židovských uprchlíků,

vyzývá vládu, aby striktně splnila povinnosti plynoucí z jej palestinského mandátu.

Nový italský návrh, aby bylo umožněno osídlení Židů v Abesínii, v zemi která je pro kolonizaci krajně nezpůsobilá, vyžaduje dnes více než kdykoliv, aby židovským uprchlíkům byla dána možnost stahovat se do Palestiny podle hospodářské nosnosti země.

Vzhledem k uprchlíkům, hovoří se v rezoluci, kongres nemá vřelé sympatie vůči oběťm fašistického potlačování, vůči lidem, kteří pro své náboženské vyznání, politickou příslušnost anebo rasu jsou teď vyháněni ze svých rodných zemí a nuceni hledat útočiště v jiných zemích...

... Za takových okolností je naprostou nezbytností, aby anglická vláda splnila své povinnosti. Wate: Schwveneis, generální tajemník mezinárodního svazu odborů pronesl ve své řeči o dnešní situaci v Palestině mezi jiným toto: „ Za mírumilovných podmínek začal se tu vytvářet stát, ve kterém židovský lid v čestné spolupráci s Arabi má najít svou novou vlast, zem, kterou by mohli nazvat svojí. Toto dílo přineslo by požehnání pro tisíce Židů, kteří z jistých diktátorských krajin byli přinuceni vystěhovat se, ale přineslo také zlepšení politických, sociálních a hospodářských poměrů mezi Araby. Při uskutečňování tohoto díla hrálo důležitou úlohu palestinskí rolníci.

Zneužívající nedostatek politické výchovy u arabských felláhů, fašistická propaganda teď usiluje o zničení tohoto celého sociálního a hospodářského díla v Palestině. Je povinností mezinárodního dělnického (rolnického)robotnického hnutí, stát po boku robotnictva v Palestině v jeho boji proti fašistickému rozvratnictvu.

Arabská delegace v Ženevě.

(ITA.) Ženeva, 11. září.

Na 102. zasedání Rady společnosti národů přišla delegace Arabů z Palestiny a Sýrie, která by ráda (vplývala) dohlížela na vývoj britské

politiku v Palestině. Jen co dorazili do Ženevy, rozeslali arabští delegáti 4strannou publikaci ve francouzském jazyce členům Rady a Shromáždění Společnosti národů. Účelem publikace je „vyjádřit názory Arabů a mohamedánů celého světa a nástin programu na obnovení míru v Palestině“.

Co Arabové žádají?

- 5) Vyhlášení Palestiny za samostatný stát
- 6) Uzavření smlouvy mezi Velkou Británií a Palestinou, garantující teritoriální integritu Palestiny
- 7) Řešení židovské otázky mimo arabské státy
- 8) Budoucí arabský stát v Palestině v souladu s britskou vládou činí opatření k (zaisteni) práv Židů žijících již v Palestině.

Jen takovým způsobem může být řešený arabsko-britský konflikt.

Bylo by (dostké nazdávat sa), že rozdělení Palestiny přivedí konec arabsko-židovskému konfliktu. Byl by to jen nejstrašnější prostředek způsobit válku mezi Araby a Židy trvalou, výsledkem kterého by bylo zničení všech Židů v Palestině. Nakonec varují Velkou Británii před provedením plánu rozdělení Palestiny. Neboť by to znamenalo vážné ohrožení strategické pozice Anglie ve Středozezemním moři.

Židovské noviny (16. září, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 18.

Palestina

Položení hospodářské a politické

Neočekávaná návštěva britského ministra pro kolonie McDonalda bylo vítaným příznakem toho, že velká Británie ani se zmatky v Palestině nedá odvrátit od svého plánu: rozděli zem, pot. zřídit samostatný stát židovský. Také u příležitosti návštěvy MacDonaldivy povedené řeči naznačují rozhodnutí anglické vlády, rozřešit palestinský problém v

několika málo měsících. Před cestou MacDonaldovou nebylo nijak možné odhadnout výhledy na skončení palestinské krize. Po jeho návštěvě se objevují první příznaky nadějně situace, nebo (badať) vůli k aktivnější britské politice v palestinské otázce. Jak McDonald vyhlásil, (zaklučí) takzv. Particion Commision svou práci na několik týdnů a konečné rozhodnutí má následovat v nejkratší možné době. K rozřešení problému rozhořčeného konfliktu mezi Araby, kteří po mnoho generací žijí v zemi a Židy, kteří se po stoletích vrátili do domoviny svých předků, doporučila první komise krajně drastický prostředek: rozdělit krajinu na dva samostatné státy, židovský a arabský, oddělené britským koridorem. Britská vláda přijala tuto politiku jako nejlepší řešení, konečnou úpravu však není možné očekávat dřív, než skončí svoji práci komise technická, která zkoumá podrobnosti případného rozdělení.

Stupňované akce teroristické v Palestině v posledních týdnech měly sice normální vývoj, ale židovská imigrace je rozhodnutá neustupovat a konečně není k tomu ani otevřené cesty. Vysoký komisař vyhlásil v projevu, adresovaném arabským teroristům, že jejich akce nemohou nijak (vplývat) ani na doporučení technic

ké komise ani na rozhodnutí britské vlády, a že zůstává jen otázkou, jestli doposud odstrašující scény násilí budou vyplňovat také poslední měsíce před rozhodnutím.

Co se týká palestinského obchodu, je samozřejmé, že poslední měsíce tak značně zesíleného teroru musely přinést další úpadek obchodního života. Až do konce března klesl palestinský obchod o 16% oproti loňsku, kdy oproti prvním třem měsícům toho samého roku jen o 1%. Těžko předpovídat, jaký vliv bude mít etapa stupňovaného teroru – od června do srpna – když půjde zase o nákupy jesenné?, takže očekávaný pokles by mohly vyrovnat sezónní nákupy, přičemž by se mohly uplatnit také jiné okolnosti, ku příkladu zmenšené zásoby tovaru? atd.

Československý vývoz do Palestiny klesá nejen podle statistiky, ale také podle zkušenosti poslední doby, která ještě není statisticky zachycená. Na základě údajů palestinské statistiky do konce března t. r. snížil se dovoz z Československa o 26%, kde celkový dovoz palestinský je jen o 16% menší. Větší pokles než s Republikou vidíme už jen u Německa a Sýrie. U Německa jde o zastavení transferu, u Sýrii o pokles kupní kapacity arabského obyvatelstva: Belgie ztratila tolik co ČSR, Spojené státy vykazují mínus 15%. Japonsko 19%. Francie 8%, kde dovoz z Jugoslávie se nezměnil. Naproti tomu vykazuje Polsko zvýšení o 1%. Rumunsko o 2%. Švýcarsko o 3% a Velká Británie o 13%.

Poslední tři měsíce, ve kterých teror značně se přiosťřil, postihly už také Hajfu s jejím celým severním zázemím, takže také tato oblast, která až doteď nejlépe odolávala, je též citelně otřesená. Velkoobchodníci, které měli termínované lhůty k nákupu s bonifikací, zásobili se na (diho) laciným towarem německým. Dovoz stavební klesl následkem úpadku stavebního ruchu, pokles dovozu strojů souvisí s všeobecným snížením investic za současných okolností. Maloobchodníci, a to Arabi a Židé jen těžko plní své finanční závazky. Zapříčinila to zase zmenšená kupní síla následkem nepatrných (zárobkov) při současných poměrech. K tomu přistupuje ještě okolnost, že v mrtvých letních měsících je obchod všeobecně slabý.

Jedna z hlavních příčin úpadku českoslov. vývozu do Palestiny toho roku je však ta okolnost, že naši vývozci vzhledem na poplašné zprávy v denním tisku o situaci v Palestině, jednak následkem zklamání na trhu palestinském, jednak proto, že mají možnosti odbytu českoslov. výrobků na jiných, toho času azda lákavějších odbytích, případně také na trhu domácím, neprojevují už bývalý zájem o Palestinu. Není možnoé odtajit', že isté zdrženlivost i je dne na místě, ale tato rezervovanost nesmí jít daleko...

Vzhledem na nadějnější politickou perspektivu v Palestině doporučujeme vývozcům, věnovat vývoj odbtových možností v Palestině

patřičnou pozornost, aby při oživení konjunktury uměli změněné situace využít.

Palestinská otázka a problém vystěhovalců před Společností národů.

(ITA.) Ženeva, 7. září.

Na denním pořádku schůze Rady Společnosti národů, 9. září je zpráva permanentní mandátní komise o Palestině a zpráva Vysokého komisaře pro uprchlíky z Německa.

Jak hlásí zpravodajská agentura ITA. bude se Shromáždění národů zaobírat ve své diskuzi otázkou palestinskou. Protože není tam ještě zprávy Woodheadovi komise, je pravděpodobné, že zástupci Anglie nepodá určité prohlášení o budoucí politice mandátní moci. Přeci však není vyloučené, že lord Halifax poví něco o budoucích plánech Anglie ohledně Palestiny. Je jisté, že zástupci mnoha arabských zemí jako obyčejně, i teď projeví své stanovisko k palestinské otázce. Přitom není vyloučené, že řeč zahraničního ministra Iráku bude mít nádech mírumilovný, když jeho radikální vystoupení vloni neučinilo dobrý dojem.

Co se týká vystěhovalců, Společnost národů bude muset učinit patřičná rozhodnutí. Shromáždění bude jednat o plánu, který vypracuje Rada Společnosti, dle kterého bude koncem tohoto roku Nansenův úřad zlikvidovaný, sloučí se s vysokým komisariátem pro uprchlíky z Německa, v rozšířený organismus v čele s Vysokým komisařem pro vystěhovalce. Shromáždění bude muset vytyčit kompetenci a úlohy tohoto nového organismus.

Židovské noviny (16. září, 1938), str. 5, ročník 1., číslo 18.

Možnosti československého vývozu do Palestiny

Od ledna do března roku 1938 činil vývoz Československa do Palestiny 140.727 liber proti 191.241 liber v tom samém období minulého

roku. Z tohoto srovnání není možné však vyvodit, že by ostatní země byly těžily na úkor československého obchodu v Palestině. Jeho pokles je možný připsat jediné změně palestinského exportního (volumenu). Československé produkty se se svojí kvalitou i nadále dobře uplatňovaly. Mnoho známek nasvědčuje tomu, že jejich vývoz do Palestiny se v budoucnosti bude moci podstatně zvýšit. Ze skutečnosti, že Anglie Německu odebere palestinský obchod, je možné usuzovat na příznivou prognózu československého exportu do Palestiny.

Při šikovném využití situace, především však při přizpůsobení transferové politiky novým poměrům, československý obchod bude moci vyplnit při zásobování Palestiny vakuum vzniklé vyloučením Německa.

Pokles dovozu z Československa měl dvě příčiny. Zatím co zmenšení potřeby textilií a strojů je třeba připsat celkové hospodářské situaci, zmenšení potřeby obuvi má svůj původ ve zvýšení domácí produkce.

Na československého průmyslníka a čs. exportéra necht' neovlivní dnešní položení maloobchodu. Velkoobchod má velké rezervy a palestinský grisisa má dále možnost provádět velké obchody. Snížení čsl. exportního volumenu o 26% bude možné nejen vyrovnat, ale naopak jsou tu předpoklady, aby tento vývoz byl ještě rozšířený.

Zastavení německé Aawarah, polských Halifin a obrat v Itálii, jehož následky se už ve velmi blízké době projeví v palestinsko-italských obchodních stycích, jsou okolnostmi, které nutkají čsl. vývozce k nové úspěšné iniciativě.

Jak hovoří časopis „Welthandel“, vydávaný čsl. exportním institutem, stává se nezbytností, aby čsl. Národní banka změnou transferové politiky více vycházela vstříc potřebám palestinských velkoimportérů a průmyslníků. Tato transferová politika bude moci brát ohled na devizové potřeby Československa a na zájmy volného obchodu...

Židovské noviny (4. listopadu, 1938), str. 1, ročník 1., číslo 20.

Nové Slovensko a Židé.

(Dr. O. N.)

(Úvod článku line se v úderném a pozitivním duchu, vyjadřující podporu Hlinkově lidové straně, jejíž původním cílem byla autonomie Slovenska, postupně v ní však převládly autoritativní a fašistické tendence...)

... I většina židovstva na Slovensku je na půdě víry a národní uvědomělosti. (Dihoročné) statistiky dosvědčují, že židovstvo na Slovensku lpí ke svému náboženství a národu. Už z této skutečnosti ukazuje se mnoho styčných bodů jako základna zdravé a statečné spolupráce. Nábožensko-národní orientace převážné většiny židovského obyvatelstva na Slovensku je pádným důkazem proti útokům toho slovenského tisku, který identifikuje židovstvo které, jak známo, je svou sociologickou strukturou života čistě měšťanské, (so) se snahami marxizmu a bolševizmu. Stejně tak je statistika – z které je zřejmé, že výše 66 tisíc našich Židů se i svou národností přihlásilo k židovskému národu – nejlepší důkaz proti současným obviněním tohoto tisku, že Židé Slovenska dělají propagandu za připojení se k jinému etnografickému společenstvu...

... Celek, který se vždy otevřeně hlásil jinak, nemůže být zodpovědný za nezodpovědné činy jednotlivců, odcizených židovstvu národně a nábožensky...

... Židé na Slovensku, které pravda, co nejostřeji odsuzuje konání anebo výroky těchto nezodpovědných jednotlivců a jasně se od nich distancuje, bylo by velmi vděčné, kdyby tisk, který bojuje za vznešené ideály křesťanství, a který je dnes vlastně oficiálním tiskem naší země zanechal paušální podezřívání a paušální obviňování Židů na Slovensku a kdyby věci okolo Židů posuzoval spravedlivěji....

... Mladý, autonomní stát ke svému dalšímu vývoji bude potřebovat pokojné a harmonické spoluzití všech svých občanů, při čemž Židé, jako prvek pokoje, hospodárnosti a kulturního snažení budou při tom moci konat dobré a cenné služby...

... Židé na Slovensku doufají, že vláda, která se hlásí k vysokým etickým ideálům křesťanského světonázoru a k národní zodpovědnosti, najde spravedlivý způsob ke spolupráci a že právě tak jako doposud vzorným způsobem pečovala o pokoj a pořádek i nadále bude po této cestě pokračovat...

Manifest Židům

Uskutečnil se dávný sen národa slovenského: bitva za autonomii je dobojovaná.

Slovenští Židé přivítali tento fakt spontánními projevy loajality. Ujistili jsme vládu slovenskou, že jsem ochotni upřímně spolupracovat na zvelebování slovenské državy a že upřímně chceme pomáhat při spravedlivém rozřešení všech problémů.

Dáváme své síly do služeb Slovenské země a tohoto státu, neboť chceme jeho zdárný vývoj a úspěch. Zapojujeme se do této práce jako celek a každý jednotlivě a proto chceme se vnitřně posilnit a sjednotit pro těžké úlohy, které na nás čekají.

Proto chceme jako Židé dále pěstovat svůj náboženský a národní život, abychom především židovské mládeži v nejužším spojení s našimi všemi etnickými hodnotami dodali duševní a mravní obsah, zvláště nutný pro těžký život dneška. To znamená zachovat a vybudovat všechny naše kulturní, náboženské, hospodářské a sociální instituce, dosáhnout tohoto ustanovení zřízením orgánů, pověřených všemi životními a národními problémy židovstva. Úlohy, které třeba vyřešit, jsou jmenovitě: musíme co nejdříve začít s dalekosáhlým převrstvováním co do povolání sledovat (sriad'ovat') řádně pro volbu zaměstnání, zprostředkování práce...

... Naše akademická mládež potřebuje podpůrná a hospodářská ustanovení. Sport a tělovýchova, které byly už ... posilovat i nadále, jenže intenzivněji než doposud.

... Organizace celého židovského života, žid. hospodářství a uvěrná pomoc, ochrana našich oprávněných životních zájmů si vyžadují koncentraci všech židovských sil. Konečně musí být řešené cílené a ústředně organizované vystěhovalectví.

K řešení těchto a též jiných zatím ne přesně vymezených úloh spojily se dnešním dnem všechny židovské organizace na Slovensku v Židovskou národní radu, která se bude snažit upravit v dohodě s vládou Slovenské země, životně důležité problémy židovstva na Slovensku, zapadající do jeho kompetence.

Židé!

Učme se z okolního světa!

Jednota, disciplína a cit povinnosti, to jsou velké tvořivé síly, kterých je nám třeba k rozumnému utváření našeho života.

Voláme Vás všechny k zodpovědné a důvěryhodné spolupráci.

Přípravný výbor Židovské národní rady pro Slovensko.

Židovské noviny (18. listopadu, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 21.

V nových poměrech

(I. R.)

Pokládali jsme vždy za nejpřednější úkol makabejského hnutí, působit ke sjednocení židovské mládeže. V těchto dnech – plných nejistoty a vzrušení – sešli se představitelé jednotlivých organizací židovské mládeže, aby hledali základnu společné práce...

... Kolik zla, kolik zmeškaných příležitostí, jen proto, že vůdci skupin a stran neviděli vývoj, který se nebezpečně přirostřoval již od roku 1933. Sionisté tento vývoj předpovídali a proto je jejich právem, ale i povinností převzít vedení všech národních a ústředních institucí do svých rukou...

... Jako ostatní národy, i my – později a za trochu jiných předpokladů – spějeme k národní koncentraci a k vybudování národního státu.

Převrstvení je jedna z aktuálních otázek. Může a musí být naší záchranou. Proto třeba varovat jak jednotlivce, tak i skupiny před každou improvizací. Řemeslo a polní hospodářství bude zaměstnáním většiny našeho lidu...

... Chápeme nervozitu mnoha našich lidí, ale nepomůže nám. I to nejhorší budeme snášet s důstojností národa, kterého dějiny byly doposud vyplněné těžkým životním bojem. Udrželi jsme se doteď a budeme i v budoucnosti. **Nechceme však pokračovat v dosavadní cestě putování ze země do země, ale chceme jednou pro vždy skončit (galut) utrpení a nastoupit cestu svobody národa, který má být ve znamení výstavby židovského státu v historické zemi našich předků.** To předpokládá nejen změnu zaměstnání a řeči, ale především změnu ducha. Zdravý a statečný musí být ten nový Žid, který bude obrábět svatou zem...

Sionistická páce na Slovensku

Sionistická organizace na Slovensku se octnula před novými a velkými úkoly, přizpůsobila se novým poměrům autonomního Slovenska a utvořila osobitou státní organizaci s ústřednou v Bratislavě. Založil se dočasný pracovní výbor, který má připravit zemskou konferenci. Mimo toho byla v Bratislavě vytvořena sionistická ústřední kancelář s těmito odbory:

Sionistický zemský svaz pro Slovensko,

Ústřední sběrna KKL pro Slovenskou republiku,

Informační kancelář Palestinského úřadu,

Informační kancelář Hechalucu.

Ústřední kancelář nachází se v Bratislavě, Ventúrská 3. III. poschodí a úřaduje pro stránky? ve všední den od 9. do 12. hodin. Všechny přípravy týkající se sionistické organizace a KKL mají být odted' posílané na výše uvedenou adresu. Informační kancelář palestinského úřadu odpovídá jen na ty (pripisy) a informace, ke kterým bude připojené zpáteční (porto) a informační poplatek Kč 10.- v známkách...

Stanovisko Jewish Agency k statutu angl. vlády

(ITA.) Londýn, 10. listopadu.

Hned po uveřejnění Woodheadovi komise a Statement of Policy britské vlády o její budoucí politice v Palestině, vydala exekutiva Jewish Agency ve středu statut, ve kterém se hned na začátku hovoří, že statut skýtá neúplnou analýzu nové politiky, do podrobnosti nerozvedenou. Dále se hovoří ve statutu, že zpráva komise pro rozdělení nemůže být brána za základ dalších vyjednávání at' už mezi Židy a Araby, anebo mezi Jewish Agency a anglickou vládou. Pokud se takového jednání má zúčastnit Jewish Agency, musí být vedené pouze na základě Balfourovy deklarace. K návrhu statutu vlády, aby byla do Londýna svolána židovsko-arabská konference, podotýká Jewish Agency, že už vloni po uveřejnění zprávy Peelovy komise požádala britskou vládu, aby svolala židovsko-arabskou konferenci a že vláda tuto žádost zamítla. V prohlášení hovoří se dále: „Nemůžeme zatajit naše obavy vzhledem k navržené proceduře, při které by měly být přibrané k poradě i arabské státy sousedící s Palestinou. Tyto státy nemají vztah k Palestině. I když jsou členy Společnosti národů, nemají více práv, jako ostatní členské státy Společnosti národů, tím méně jako Spojené Státy Severoamerické. (Dohovory) Jednání s těmito státy budou sotva moci být uvedené v soulad s ustanoveními? (nečitelné) britské vlády, že vždy zachová

mezinárodní charakter mandátu, kterým byla pověřená a že bude dbát povinností z toho vyplývajících.

Jewish Agency poznamenává dále, že odmítnutí plánu Peelovy komise Woodhedovou komisí není výsledkem zjištěných skutečností, ale výsledkem interpretárních vytyčení nových úkolů ze strany britské vlády. Tyto úkoly byly však apriori v rozporu s doporučeními Peelovy komise.

Také Arabové zamítají Statement of policy

(ITA.) Jeruzalém, 10. listopadu.

Zvláštní zpravodaj londýnských Times píše: První dojem Statement of policy britské vlády působil stejně nepříznivě na Židy jako na Araby. S obou stran se vyhlašuje, že Statement of policy je nesprávné označení a neobsahuje politické řešení, takže (kedže) nevede k ukončení bojů a nepokojů. Arabové si myslí, že je pád plánu na rozdělení netřeba připisovat (vačšej) větší ohleduplnosti, ale okolnosti, že je neproveditelný, což je důkazem, že arabské povstání bylo spravedlivé. Plán konference zeleného stolu Arabové zamítají, protože podle jejich názoru znamená to uznání Balfourovy deklarace. Za těžko snesitelnou považují Arabové výhradu vlády, aby byli vyloučeni z jednání ti arabští vůdci, kterých britská vláda považuje za zodpovědné za povstání. Tady myslí Arabové v první řadě na jeruzalémského muftího. Arabové považují také za nepravděpodobné, že by zástupci sousedních států přijaly pozvání na tuto konferenci. Arabové jsou přesvědčeni, že vláda podlehla židovskému a arabskému tlaku.

Jak hlásí dále korespondent Timesu označil jeden z vůdčích židovských činitelů Woodovu zprávu za výsměch spravedlnosti, zpráva je prý plná rozporů a krutá. Statement of policy britské vlády je po práci dvou komisí a po výše dvou roků nepřestávajícího napětí a hospodářského zhoršování ničím jiným než frází. Pokud britská vláda opravdu míní přibrat ke konferenci okolní arabské státy, Židé budou nuceni požadovat, aby byl vyslechnut názor USA a Polska.

Židovské noviny (24. listopadu, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 22.

V nových poměrech

O t. zv. židovské otázce

... Nepovažujeme za konečné řešení židovské otázky, přestěhování několika tisíc židovských rodin ze států střední Evropy do jižní nebo severní Ameriky. Židovská otázka spočívá v tom, že Židé nemají svůj stát, kde by si sami a suverénně rozhodovali. Dokud ho nebudou mít, bude i řešení židovské otázky dočasné, neboť ona není ani otázkou náboženskou, ani hospodářskou a v tom smyslu politickou. Její řešení může být jen v duchu národních požadavků a v politické spolupráci států velkých i malých se zákonnými zástupci židovského národa. Židé už dávno před tímto akutním projednáváním židovské otázky vyslovili svou vůli. Je ztělesněná v myšlence sionismu.

Ale sionismus neznamena jen přestavbu dnešní Palestiny v Židovský stát, sionismus uskutečňuje mravní a kulturní obrodu národa a zvyšuje jeho tělesnou zdatnost. Proto bojují sionisté o přiznání menšinových práv tam, kde Židé tvoří silnou menšinu a proti se snaží sjednotit národ a usměrnit jeho výchovu...

... Nečekejte, že nám někdo pomůže. I ti, co nám na západě pomáhají, sledují jen zajištění vlastních cílů. Proto žádáme, aby dobře situovaní Židé nám pomáhali ve výstavbě, polnohospodářských středisek, jejichž údržba bude stát statisíce korun. Hechaluc připravuje rokování se židovskými statkáři na Slovensku a jeho cílem je umístění židovské mládeže (po skupinách v počtu asi 40 chlapců) na polnohospodářské statky, kde by se učili pracím zemědělským pod vedením zkušeného odborníka.

K otázce usídlení Židů:

„Otevřete brány Sionu pro židovský národ!“

(ŽTA.) Londýn.

Výkonný sionistický výbor, zasedající v Londýně, učinil ve středu dne 15. listopadu následující prohlášení k židovskému národu:

„Výkonný výbor, reprezentující sionisty celého světa, prohlašuje:...

...Od světové války našlo 300.000 Židů, mezi nimi 45.000 uprchlíků z Německa, v Palestině svou domovinu. Nejlepší část židovské mládeže putoval jako průkopníci, do země, aby svou prací, energií, usilovností, často za nadlidské námahy i při obětování vlastních životů, zasela (zasadila) na opuštěné půdě nový radostnější život pro židovský národ...

...Dílo, které jsme v posledních 20ti letech vytvořili, dokazuje, že Palestina je ve stavu přijmout ve prospěch všeho obyvatelstva ještě větší počet Židů. Poskytuje možnost k usídlení nesčetně velkému počtu dětí bez domova a mladých lidí. Apelujeme na Vás a Vaší vládu, aby plně vykonala poslání, které ho Balfourova deklarace a mandát uložily a otevřela dokořán brány Sionu pro židovský národ.

Hlavní rabín Herzog žádá palestinskou vládu o zvláštní certifikáty.

(ŽTA.) Jeruzalém.

Hlavní rabín DR. Isaac Herzog obrátil se na palestinskou vládu se žádostí, aby povolila zvláštní přistěhovaleckou (šedulu) pro Židy z Německa- Rakouska. Hlavní rabín ujistil mimo jiné vládu, že palestinský hlavní rabinát a světová organizace Mizrahi jsou ochotné garantovat živobytí za rabíny z Německa- Rakouska, kterým by bylo povolené přistěhování do Palestiny.

Jak ŽTA oznamuje, povolila palestinská vláda 200 přistěhovaleckých certifikátů pro studenty různých židovských výchovných ústavů v Palestině.

Mezistátní akce pro pronásledované Židy

(ŽTA.) Londýn.

Jak se ŽTA dozvídá, je svolaná schůze mezistátního úřadu pro uprchlíky, vedená Georgem Rubieenem, aby provedla rychlé kroky k usídlení židovských uprchlíků v zámořských zemích. Britský kabinet projednával na svém zasedání dne 6. listopadu židovskou otázku (v souvislosti s nacistickým terorem.) Exekutiva liberální strany odevzdala ministerskému předsedovi Chamberlainovi prohlášení, ve kterém vyjadřuje přesvědčení, že celý anglický národ podporuje vládu v provedení poskytnutí útočiště pro velký počet židovských uprchlíků. Bývalý ministr zahraničí Eden, prohlásil ve své rozhlasové řeči, pronesené do Ameriky, že britská vláda za podpory anglického národa, s pomocí prezidenta Roosevelta a holandského ministerského předsedy Collijina, provede akci k ulehčení tragédie židovského národa.

Židovské noviny (25. srpna, 1938), str. 5, ročník 1., číslo 23.

Ze světa

Zástupci Arabů a Židů na palestinské konferenci v Londýně

Pozváni byly: Egypt, Irák, Saudská Arábie, Transjordánsko. Jewish Agency též Jemen, Muftího anglická vláda definitivně odmítá.

(ŽTA.) Londýn, 24. listopadu.

V dolní sněmovně podal ve středu, 23. listopadu ministr kolonií Malcolm MacDonald na dotazy tuto zprávu:

Odeslané byly formálně pozvánky na výše uvedené státy, Jemen se ještě vyjednává. V otázce zastoupení palestinských Arabů, obrátil

jsem se na High Commissioner, kterému jsem tlumočil přání vlády, aby byly na této konferenci zastoupeny všechny skupiny Arabů a aby ihned s nimi jednal a podal mi o výsledku zprávu. Informoval jsem již dolní sněmovnu o stanovisku vlády vůči jeruzalémskému Muftímu. Co se týká jednotlivců, kteří jsou toho času deportováni, anebo vykázáni z Palestiny, můžeme usnadnit jejich připuštění na konferenci, kdyby výsledek jednání High Commissioner závisel na jejich přítomnosti. Na další otázku, kdy mají tato jednání začít a jak dlouho mají trvat, odpověděl MacDonald, že nemůže udat datum, dokud nebude (kým) určena delegace, ale doufá, že k jednáním dojde již v příštích týdnech. Jak se v Statement Policy naznačuje, nechce vláda, aby tato jednání trvala déle, než by se došlo k nějakému výsledku. Kdyby však k dohodě přeci jenom nedošlo, oznámí vláda směr své politiky, na základě vlastního uvážení a přezkoumání této otázky.

Na otázku Commandera Fietschera, zda se zaobíral výhradami, které by vznikly přítomností Muftího, a zda je rozhodnutí vlády, nepřipustit Muftího ke konferenci už definitivní, přitakal MacDonald jen na druhou část dotazu a o první části se vyjádřil tak, že měl možnost zaslechnout jak pozitivní tak i negativní postoje k této věci, ale od něho takovýto názor či postoj nikdo oficiálně nežádal.

Židovská delegace u ministerského předsedy Daladiera.

(ŽTA.) Paříž, 25. listopadu.

Min. předseda Daladier přijal delegaci Svazu na ochranu Židů ve východní a střední Evropě. Delegace podala min. předsedovi zprávu o postavení německých Židů a zároveň mu předestřela požadavky týkající se zlepšení situace židovských utečenců z Německa a možnost jejich vystěhování. Delegace žádala, aby němečtí Židé žijící už teď ve Francii, měli možnost dočasně zůstat na svých místech, aby Francie umožnila usadit se určitému počtu Židů ve svých koloniích, aby nebyli vykázáni ze země němečtí utečenci, kteří dokáží, že vedli bezúhonný život, aby byli vpuštěni utečenci bez víza a považováni za lidi bez státní příslušnosti,

aby vláda zřídila „(převrstvaciu) stanici“, za účelem převrstvení německých Židů pro život v Palestině, aby vláda podporovala usídlení Židů na Madagaskaru. Delegace předestřela i požadavky ohledně polských a rumunských Židů. Ministerský předseda Daladier projevil o tyto problémy živý zájem, a delegace doufá v jejich brzké řešení.

Prohlášení prezidenta Roosevelta

(ŽTA.) New York, 25. listopadu.

Z prohlášení prezidenta Roosevelta v americkém tisku se dozvídáme, že Roosevelt obdržel zprávy, dle kterých se připustí značně zvýšený počet utečenců do Palestiny, zvláště se přitom myslí na vystěhování dětí. Doufá, že se tyto zprávy i uskuteční.

Ve svém prohlášení v tisku, dle kterého americká vláda zkoumá možnosti usídlení Židů na Aljašce, oznamuje ministr vnitra Harold Ickes, že se otvírají pro německé Židy možnosti k usídlení v Matanusa-údolí, průmyslovém kraji a i v jiných částech.

Židovské noviny (9. prosince, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 24.

Kam s uprchlíky?

Emigrační plán světového židovského kongresu

(PAT.) New York.

Předseda administrativního komitétu svět. kongresu Židů uveřejnil plán pro vystěhování německých Židů za 5 let. 400.000 nezaměstnaných Židů vystěhuje se od 1. ledna roku 1939. Podle plánu mají Spojené státy přijmout ročně 23.000 německých Židů, Erec Israel 100.000, z toho 50.000 ihned.

J. A. Baťa uveřejnil v časopise „Zlín“ článek o emigraci z Československa. Mimo jiné píše:

„Jistě je dnes Židům u nás nedobře. Nedivím se tomu. Tlak z Třetí říše je silný. A myslím, že spíše narůstá než opacně. Když jsou už někteří u nás neklidní, bylo by dobré, zařídit to tak, abychom se s nimi dohodli o možnosti, jak by svým odchodem do ciziny posloužili alespoň našemu hospodářství. Jsou to všichni obchodníci. A obchodníci, exportéři, jsou právě to, co potřebujeme, abychom se mohli rozeběhnout a zaměstnat svých lidí výrobou – pro vývoz.

Dnes je vývoz z ČSR hledaný. Takto bychom mohli spojit ke vzájemnému prospěchu oba konce nití, které osamocené nevedou nikam.

Takto zdatní obchodníci budou mít zaměstnání a my možnost vyrábět. Budou mimo hranice státu, jak by to chtěli, ale bude to ve prospěch (všetkým) všem. Budou moci žít a přitom pomáhat žít našim lidem, když mi jim pomůžeme k tomuto začátku.

Česko-slovensko nikdy nebude moci dělat politiku protižidovskou – i kdyby to chtělo.“

(ŽTA.) Londýn.

Reuter hlásí z Džidy, že Ibn Saud určil svého syna Emíra Fajsala za delegáta na konferenci do Londýna, kde se bude jednat o otázkách Erec Israel.

Židovské noviny (30. prosince, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 27.

Konec konců přeci jen Palestina

Přinášíme výtah z článku uveřejněného pod tímto titulem v jidiš časopise „Hajnt“. – Tento článek dává nám jasnou odpověď na mnohé fantastické plány ve spojitosti s řešením židovské otázky v Evropě, hlavně s umístěním německých emigrantů

V posledních dnech objevily se v tisku absurdní zprávy o tom, že Rodesia a Afrika vůbec chce přijmout neméně a ne více než 10 miliónů

Židů. Teď se však dokázalo, že tyto země jsou ochotné přijmout celkem 150 duší. Psalo se též mnoho o Austrálii, která chce přijmout 15.000 Židů za dobu 3 roky t. j. 5000 Židů ročně. Hovořilo se hodně o Ceylonu: Ceylon celkem krátce, ale přímo odpověděl: Ne. Uruguay – to samé. Čekáme snad ještě na odpověď Aljašky, kde je jediným pokladem sníh a led? To jsou tedy naši dobročinní a rychlí „kolonizátoři.“

A co má stát kolonizace v takovéto zemi? V „kolonizátorských“ kruzích velmi často kritizují kolonizování v Erec Israelu, že je příliš drahé. Samozřejmě že je, že náklad je o mnoho větší, když práce musí být pomalu prováděná. Proč? Všichni to dobře víme. Znamý anglický státník Churchill píše teď, že před 20 lety stálo usazení 50 tisíc lidí ve státě Viktoria celých 30 miliónů liber, t. zn. kolonizování jedné rodiny vyžádalo si na 30 tisíc liber. A mys jsme za posledních dvacet let usadili v Palestině 80 tisíc lidí a za celou dobu kolonizování usadili jsme v Erecu 400 tisíc duší. Tto celé nestálo více jako třetinu výševedené kolonizace v Austrálii. S 1000 librami může si rodina příjemně zařídit svůj život v Erecu a pevně zakotvit v polnohospodářství. Co se tedy vůbec vyplatí? Kolonizace – ne emigrace – v Austrálii anebo v Erec Israelu? A musíme se zasmát trpké skutečnosti, když ten samý Churchill vychvaluje Židy, jako nejlepší kolonizátory podle jejich práce a výsledků v Erec Israelu a navrhuje, aby byli kolonizováni v Austrálii. Palestina je pro něho (primalá)Nepřeje si mít tam příliš mnoho Židů. To víme velmi dobře. On sám se postaral o to, aby Palestina byla tak malá, protože jeho zásluhou byla vytvořená hranice mezi Palestinou a Transjordánskem. On sám přinutil sionistickou organizaci potvrdit toto „vlastní a dobrovolné“ rozhodnutí v Bílé knize.

Churchill je synem bohaté země a ještě bohatšího národa a proto nepovažuje za velmi mnoho 30 miliónů liber pro kolonizování 10 tisíc rodin. U nás je poměr obrácený: máme méně peněz, ale tím větší počet lidí, odkázaných na kolonizaci. Churchill zapomněl však ještě na jednu věc. V tom samém čase, kdy tak draze byla zaplacená kolonizace 50 tisíc

lidí v Austrálii, právě tak velký počet lidí opustil vesnici a přestěhoval se do města. A to byli Angličané, navyklí fyzické práci v polnohospodářství. A myslí si pan Churchill, že Židé – městští obyvatelé – vydrží to, co nevydrželi k polnohospodářské práci přivyknutí Angličané? Churchill nerozumí mnohým věcem a tak nerozumí a nechápe sílu, která udržuje židovský národ a nutí ho k divům v Erec Israel a je úzce spjatá jen a jen s Erec Israel.

Židovské noviny (2. prosince, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 23.

V nových poměrech

Sionisté při práci

U příležitosti londýnských porad Akčního výboru světové sionistické organizace vyslalo naše hnutí čtyřčlennou delegaci, aby rokovala o důsledcích změněných poměrů na Slovensku, včetně o možnostech zvýšeného vystěhování do Palestiny.

Rokování delegace bylo úspěšné. Podařilo se dosáhnout toho, že Council for German Jews rozšíří svou činnost na židovské uprchlíky ze sudetských zemí. Pomoc tohoto ustanovení bude záležet především na tom, že umožní několika tisícům mladých Židů odbornou polnohospodářskou výchovu v Anglii a ve skandinávských zemích a Jewish Agency se zaručí, že těmto odborně vyškoleným Židům umožní přestěhovat se do Palestiny.

Na poradě o „aliji mládeže“ bylo dosaženo, že bude v nejbližší době možné připravit na vystěhování 100 až 200 dětí ve věku od 15 do 17 let do Palestiny...

...Alija mládeže umožní též vystěhování rodičů. Podle ustanovení palestinské vlády mohou děti, které si našly existenci a přijaly tamější občanství, navrhnout po dvou letech imigraci rodičům ve věku od 50 let.

Tímto už dnes stoupá význam alíji mládeže, která takto rozmnoží počet židovských vystěhovalců z Česko-Slovenska do Palestiny.

Jewish Agency povolila pro nejbližší půl rok, který končí 30. března 1939 tyto certifikáty: 40 pro nemajetné dělníky (robotníkov) od 18 let do 35 let, z části svobodných a z části ženatých, několik pro nemajetné rodiny od 35 do 50 let, bez ohledu na počet členů rodiny, 10 pro děvčata, která budou umístěna do hospodářských škol WIZO a několik kvalifikovaných řemeslníků. 20 až 30 certifikátů pro příbuzné, navrhnutými členy své rodiny v Palestině, 10 z kategorie specialistů, vyžádaných zemědělskými farmáři a dále 400 certifikátů pro rodiny s kapitálem 1000 liber. Spolu odstěhuje se v nejbližší půl roku na 2300 osob z Česko-Slovenska do Palestiny...

Jewish Agency apeluje na Anglii.

(ŽTA.) Londýn, 24. listopadu.

Jewish Agency for Palestine uveřejňuje zprávu o příběhu debaty o utečencích v dolní sněmovně, ve které se zdůrazňuje, že navrhovaná pomoc či už množství anebo tempo, požadavkům doby nevyhovuje. Jewish Agency žádá akci rychlé a okamžité pomoci.

Dále čteme: Je tu země Palestina, která by byla ihned ochotná přijmout 100.000 německých Židů, to by byla prakticky záchrana celé mladší generace německého židovstva...

Židovské noviny (20. května, 1938), str. 7, ročník 1., číslo 1.

Světová organizace pro uprchlíky

(ŽTA.) Ženeva.

Z poloúředních kruhů se sděluje, že ve Společnosti národů v komisi pro uprchlíky ve čtvrtek 12. května bylo ratifikováno rozhodnutí na vytvoření světové organizace pro uprchlíky. V rozhodnutí stojí, že do této organizace mají být přijati ti uprchlíci, kteří byli přijati vysokým

komisariátem pro německé uprchlíky a od Nansenovo úřadu. K tomu ještě připadají uprchlíci z Rakouska. Tato nová organizace bude mít za úkol vystavovat emigrantům pasy Společnosti národů anebo nansenové pasy.

Arabský teror posiluje odhodlanost židovského národa

(ŽTA.) Jeruzalém.

Zemská konference palestinské strany (Mapai) v Rechobot byla po delší činnosti uzavřena. Konference vydala rezoluci ohledně položení v zemi, která zní: „Arabský teror nedosáhne svého cíle a neohne židovskou vůli, ba právě naopak, posílí odhodlanost židovského národa vybudovat svou vlast.“ Zároveň v dalších rezolucích konference protestuje proti omezení počtu přistěhovalců. Volá Židy v (galute), aby nezoufali a posílili národní síly a zasílá sionistům v Rusku bratrské pozdravy. Obhájce Jischuvu, zvláště na nebezpečných místech je s úctou připomínán. Dále vyzývá vládu, aby rozšířila míru možností na potlačení teroru a nezákonných činů...

***Židovské noviny* (20. května, 1938), str. 8, ročník 1., číslo 1.**

Co se děje v Palestině.

Orientalista prof. Alois Musil, známý svým přátelským smýšlením vůči Arabům, uveřejňuje ve „Slovenské Politice“ ze den 3. května článek o poměrech v Palestině, na které (načím odpovedat').

Článek analyzuje dobu světová války, zamlčující přitom, že sionistické budování započalo se dávno předtím. Balfourova deklarace z roku 1917 byla jen politickou pečetí sionistického úsilí. Cíl deklarace udává Musil velmi dvojsmyslně hovoříce o „nějaké národní domovině“. Směrodatnou v této otázce je Peelova zpráva, která popírá pravdivost tvrzení o slibu Anglie šerifovi z Mekky, že pro případ vítězství Dohody dostane větší část arabských provincií v Turecké říši samostatnost. Citujeme dále místo ze zprávy, abychom objasnili vlastní smysl židovské

národní domoviny. Churchillova Bílá kniha z roku 1922 neobsahuje nic, co by vylučovalo zřízení židovského státu, sám Churchill nám vysvětlil, že vylučování této možnosti ani nemohlo být úmyslem Anglie. Sionistické vedení velmi správně chápalo, že pojem národní domoviny má být rámcem společenského útvaru za účelem úplného státního osamostatnění. Toto pojetí bylo autenticky ustálené závěry Peelovy komise.

Konečně bychom chtěli uvést, že současný ministr kolonií Ormsby Gore prohlásil, že dohoda mezi Mac Mahonem a arabskými vůdci se nevztahuje na Palestinu. Dalším dokladem v této věci necht' je úmluva z 3. ledna 1919 mezi doktorem Weizmannem a nebohým králem Fajsalem, podle které Palestina se přenechává Židům. Reprezentativnějšího zástupce Arabů jako Fajsala tehdy vůbec nebylo.

Nepravdivé je tvrzení, že anglická vláda přenechala sionistům nejlepší půdu a odňala takto Arabům existenční možnost, že tento vývoj musel vést ke krvavým nepokojům.

Je pravda, že hořejší odstavec o mandátu jasně ustaluje, že administrativa Palestiny má emigraci Židů pokud možno ulehčovat a tak podporovat kolonizaci země. Mandátní správa této své povinnosti nedostála. Granovsky, sionistický odborník v otázkách půdy, uvádí, že Židé dostali celkem 83.220 dunumů státních pozemků, z toho ovšem jen 17.408 dunumů půdy obrábitelné. Naproti tomu dostali Arabové v Zemakh, Beisan a Gor el Fara 350.000 dunumů úrodné půdy, tedy dvacetkrát tolik, jako Židé. Tak se jeví Musilovo tvrzení ve světle autentických čísel.

Nepravdivé je též tvrzení, že kolonizací velký počet Arabů přišel o své pozemky. Tento fakt nacházíme poprvé ve zprávě John Hope Simpsona, která uvádí, že 29% arabského zemědělského lidu patří do této kategorie. Vyšetřování vlády z roku 1931 vyneslo nad těmito

číslicemi zdrcující ortel. Pokud Arabové přeci opustili své pozemky, dostali odškodné, které však nepoužili na zakoupení nových pozemků.

Prof. Musil je považovaný československou veřejností za odborníka ve věcech orientu, z toho důvodu považovali jsme za povinnost tak důkladně odpovědět na jeho článek. Je zájmem nás sionistů, aby veřejnost byla o našich otázkách věcně a pravdivě informována.

***Židovské noviny* (27. května, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 2.**

... Dne 14. prosince 1935 T. G. Masaryk se vzdal prezidentského úřadu a jako starostlivý otec odkázal své dědictví tomu, kdo sám na něm pracoval a zaň bojoval. Dne 19. prosince 1935 se stal Dr. Eduard Beneš druhým prezidentem Československé republiky.

Společnost národů ztělesňuje jméno našeho prezidenta dra Eduarda Beneše. Jednak sám byl jejím předsedou a jako její dlouholetý člen hájil naše práva a zájmy. Byl průkopníkem myšlenky sblížení národů a bojoval za světový mír. Kroky, kterými dnes řídí osudy našeho státu, jsou kroky bezpečnými, neboť jsou řízené ideály, které jsou pevně zakořeněné a jejich zrcadlem je politika bezpečnosti, klidu a silných nervů.

(Imrich Weiss)

Musíme dokázat životní sílu

(Z přednášky na sjezdu Židovské strany.)

... Tam, kde není národnostního problému, je problém Židů nejjednodušší. Ale v zemích, kde několik národů žije vedle sebe, vyskytuje se otázka po národnosti den co den. Takovým státním útvarem par excellence bylo bývalé Rakousko a je jím i Československá republika. A v takových státech, kde je Židům třeba uvažovat o denně se opakující otázce „jaké jsi národnosti?“ cítí Žid, že z jakési vnitřní pravdy **nemůže odpovědět jinak než jako prorok Jonáš v těžké tísní na otázku mu položenou: „lvri onauchi – jsem Žid.“**

Proto pozdvihla část židovského národa ze starého Rakouska hlas za uznání židovského národa. Po těžkých bojích nastěhovali se r. 1907 po prvé čtyři sionističtí poslanci do vídeňského parlamentu. Židé v Československé republice pokračovali v této politice provázané a prosazované v Rakousku. V den, kdy byla v Praze vyhlášena Československá republika, vytvořila se tam Židovská národní rada pro nový stát. Ústavní listina v VI. kapitole výslovně stanoví, že **„Židé v Č.S.R. mají právo hlásit se k židovské menšině při sčítání lidu, volbách a jiných politických a úředních jednáních, taktéž v poměru ke kulturním a sociálním institucím, uvedených mezinárodní smlouvou o menšinách....“**

Zvláštní význam má v tomto směru vyhlášení předsedy vlády dra Hodžy ze dne 12. března 1937, ve kterém se vůči mluvčím Židovské strany výslovně uznává, že příslibení z 18. února 1937 ve věci úpravy národnostních menšin má automatickou platnost na menšinu židovskou.

Jako všechny ostatní národy v ČSR formoval se též židovský národ politicky. Židovská strana jako projev formování neutralizuje postoj Židů k všem ostatním stranám a vyhýbá se tím nepřístojné a nebezpečné rvačce ostatních stran o židovské hlasy...

... Dvakrát se Židům nepovedlo získat jediný mandát. Vinu třeba hledat v tom, že volební zákonodárství nevyhovuje potřebám malých národů v otázce parlamentního zastoupení. Až r. 1929 a 1935 získávají Židé spojením se s jinými politickými stranami dva poslance v Národním shromáždění, třebaže podle počtu by měli mít čtyři až pět poslanců a dva členy senátu.

Vedoucí politickou organizací židovstva v ČSR je „Židovská strana“, která je též nositelkou parlamentní politiky. K ní se kromě obou poslanců hlásí i člen zemského zastupitelstva na Slovensku a člen guberniální rady na Podkarpadské Rusi. Takměř ve všech městech Republiky sedí členové Židovské strany v zastupitelských sborech.

Židovské noviny (27. května, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 2.

Angličtí sionisté žádají větší imigraci pro Palestinu

(ITA.) Londýn.

Za přítomnosti více než 400 delegátů ze všech částí Anglie (VB) konala se v neděli v Londýně výroční konference Sionistické federace pro Velkou Británii za předsednictví reverenda J. K. Goldbloom.

Po úvodním politickém referátě pro S. Brodetskiho a po projevu dr. Nahuma Goldmanna a rev. M. L. Perizweiga byla přijata rezoluce, která obsahuje prosbu k britské vládě, aby v dohodě s jinými vládami udělala takové opatření, které by zajistilo rakouským Židům a židovstvu v jiných státech lidská a občanská práva, která jim náleží podle mírových smluv jako náboženské a národnostní menšině.

Dále žádá komise britskou vládu, aby ulehčila imigraci židovských uprchlíků z Rakouska do Palestiny a učinila všechna opatření, aby Palestina mohla přijmout více židovských vystěhovalců.

Další rezoluce vyzývá vládu, že pokud (kým) se nedocílí dohody o změně základní palestinské politiky, aby plnila ustanovení mandátu a ulehčila zřízení židovské národní domoviny. Každá politika, která nezajišťuje imigraci odpovídající židovským potřebám, nebereohled na židovské hospodářské a politické požadavky, chce vnutit židovskému národu státu trvalé menšiny nebo uměle omezuje židovský vývin v Palestině, narazí vždycky na rozhodnou opozici anglických sionistů. Konference zdůrazňuje znovu, že cílem sionismu je zajistit židovskému národu historické právo na židovský stát v Palestině, tu spojují se anglické a židovské ideály a zájmy. Angličtí sionisté uvítají řešení, které přikáže židovskému státu místo v britské říši.

Další rezoluce žádá, aby Jišuv byl ozbrojený k sebeobraně a zúčastnit se obnovení pořádku v zemi. Jiná rezoluce vyslovuje obavu z další politiky arbitrárního přistěhovaleckého maxima, která odporuje

zásadám mandátu i vyhlášení vlády v Radě společnosti národů v září 1937, že omezení je jen dočasné a mimořádné. Zřízení židovské národní domoviny, (znejde) znaje konec rezoluce, je jediným trvalým řešením židovské otázky. To je možné docílit jen imigrací odpovídající životním zájmům Palestiny a situaci politicky a hospodářsky utlačeného židovského národa.

Další vojsko do Palestiny.

(ŽTA.) Londýn.

Reuter oznamuje, že začátkem 20. května přikročilo se v Palestině k ráznému potlačení arabského teroru. Za tímto cílem budou provedené různé změny v rozpoložení vojska a kromě toho pošle Anglie do Palestiny dalších 3000 pěšáků. Už z tohoto posledního skutku je možné pozorovat, jakého rozsahu budou akce chystané v Palestině.

Reuter sděluje: Oddíly anglické policie budou umístěné na neurčitou dobu v osadách Samaří a Galileje, jejich úlohou bude, aby znemožnily podporování arabských teroristů z jakéhokoliv pramene. Mimo toho postarají se pohyblivé kolony v celém tomto území o klid a pořádek. Za tímto jistým cílem bude vláda systematicky opravovat a budovat silnice. Dosud bylo možné přiblížit se k povstalcům jen pěšky anebo na (muliciach) mulách.

Mahomed Hassan, který byl 10. května v Haifě odsouzen k trestu smrti, byl popraven dne 18. května v akkonské citadele.

Židovští dělníci, kteří v blízkosti Chanuty zabezpečovali hranice ostnatým drátem, byli přepadeni arabskými teroristy, kteří na ně spustili prudkou palbu. Příslušníci pomocné stráže bezpečnosti, kteří kryli práci dělníků, palbu opětovali. V boji nikdo nepadl.

Rozdělení Palestiny zase aktuální?

(ŽTA.) Londýn.

„Great Britain and the East“ oznamuje dle jeruzalémských zpráv, že vyšší vládní úředníci znovu navrhují rozdělení Palestiny v kantony, každý kanton by měl vlastní vládu, ale podléhal by autoritě svazu, po případě by byl v něm zastoupen. Umírnění Arabové by s tímto návrhem souhlasili. Mnozí Arabové totiž vědí, že jejich národ ještě není dost zralý pro suverénní samovládu a právě tito dali by přednost plánu pod britským protektorátem pokračovat v cestě k úplné svobodě. V plánu rozdělit Palestinu vidí tito Arabové konečné řešení otázky, s kterým však nemohou souhlasit. Proto též – dle názoru jeruzalémského korespondenta – se naděje na rozdělení Palestiny na dva oddělené státy značně zmenšily.

Židovské noviny (27. května, 1938), str. 7, ročník 1., číslo 2.

Náš vývoz do Palestiny 66 mil. Kč.

Dle předběžných statistických údajů, jak uvádí „Weithandel“, obnáší vzestup palestinského dovozu proti roku 1936 13,7% a k výsledkům 1933, roku nejlepší konjunktury, chybí jen 11%. Vývoz během roku 1937 vykazuje vzestup až k nejvyšší dosáhnuté číslici, což vysvítá z následujícího přehledu všech údajů:

	Dovoz:	Vývoz:
	Hodnota v angl. librách	
1932	7.768.000	2.381.491
1933	11.123.489	2.591.617
1934	15.151.781	3.217.562
1935	17.853.493	4.215.486
1936	13.979.023	3.625.233

1937

15.904.608

5.819.675

Samozřejmě musíme při těchto výsledcích brát v úvahu také všeobecný vzestup cen na světovém trhu, na které připadá značný podíl v tomto vzestupu, bez toho, že by tento mohl být přesně určený. Značný dovoz, který neodpovídá těžké hospodářské krizi země zapříčiněné politickými poměry, možno vysvětlit následujícími okolnostmi: od (jasene) roku 1935, t. j. od habešské krize, která našla ozvěnu v útoku na pokladnu palestinských bank, palestinstí dovozci zastavili nákupy až do možné krajní míry, takže po skončení arabské revolty na (jeseň) 1936 byl nedostatek (tovaru) zboží na palestinských trzích. Následkem toho počátkem r. 1937 začal dovoz za účelem doplnění zásob. Vývoz z Palestiny obnáší ještě vždy asi jednu třetinu dovozu. Vyrovnání rozdílu možné připsat – pokud byl rozdíl vůbec vyrovnaný – přílivu peněz emigrantů, turistů a poutníků, pokud se toto proudění nezastavilo v posledních letech následkem nejistých poměrů v zemi, kromě toho i vývozu z Palestiny ve formě návštěvy (kúpelov) a jiných cest do Evropy. Když srovnáme čísllice dovozu do podle druhů zboží, zjistíme, že značný podíl palestinského dovozu připadá na investiční nákupy (zařízení průmyslových podniků, stavby, polnohospodářské stroje, zařízení aj.), takže palestinská bilance není ve skutečnosti natolik nepříznivá, jako se zdá při pouhém srovnání dovozu a vývozu. Vzestup palestinského vývozu projevuje se oproti roku 1936 hlavně na vzestupu vývozu pomerančů (rozdíl asi 1 ¼ mil LP), olivového oleje a jiných olejů (rozdíl 126.000 LP) a chemikálií z Mrtvého moře (rozdíl 78.000 LP).

Dovoz z Československa v r. 1932 – 1937:

Hodnoty v LP.		Podíl na celkovém dovozu:
1932	179.788	2,32%
1933	312.943	2,81%
1934	514.210	3,39%
1935	667.536	3,74%
1936	421.385	3,01%
1937	473.841	2,98%

Oproti všeobecnému palestinskému dovozu, který oproti r. 1937 vykazuje vrůst o 14,7%, palestinský dovoz z Československa projevuje vzestup o 12,3%, což s malým rozdílem znamená, že Československo se vyrovnávalo celkovému palestinskému dovozu.

Přepočítejme udávané číslice (LP 473.841) v čsl. korunách při průměrném kurzu 1 LP = 140 Kč, udávané palestinskou statistikou pro dovoz z Československa v r. 1937. Obdržíme protihodnotu asi 66.342.000 Kč, (kým) přičemž oficiální československá statistika udává jen 59.896.000 Kč. teda přibližně 60 mil. Kč.

10% rozdíl se vysvětluje z části z možných rozdílů údajů dovozní a vývozní statistiky, může být však též vyvolaný nepřímými nákupy československého zboží v tranzitních přístavech (Terst – cukr) a též reexportem zboží z Egypta.

Židovské noviny (3.června, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 3.

100.000 židovských rolníků v Palestině.

(ITA.) Jeruzalém.

V pátek, 27. května. Statistika. Na palestinském území se v současné době nachází 222 polnohospodářských kolonií, ve kterých

žije spolu 99.901 duší. Židy obráběné osady mají rozlohu 860.564 dunumů. Do všech těchto polnohospodářských kolonií investoval Keren Hajesod dosud 2.486.483 ist. Odbor Jewish Agency pro usazení německých Židů na (vidieku) investoval vedle toho 257.559 ist. do německých osad.

Arabský teror.

(ITA.) Jeruzalém.

V pátek, 27. května, dopustili se arabské tlupy v okrese Samaria těžkých teroristických činů, které měly povahu (fémového) soudu. Jedna tlupa vtrhla do vsi Miska a odvedla 7 mužů na místo, kde jim pověděli: „Hlavní velitel vás odsoudil na smrt pro udavačství. Potom jich postavili do řady a zastřelili. Čtyři byli hned mrtví, tři zůstali těžce zraněni ležet.

Jiná tlupa vnikla do vsi Attil, zmocnila se starosty a vyhlásila mu, že ho hlavní velitel odsoudil k smrti. Starostu zastřelili a v té samé vesnici těžce zranili muže a ženu.

Hebrejský tisk v Palestině označuje poslední úterek v Palestině za „černý den“ Jišuvu.

Židovské noviny (3.června, 1938), str. 5, ročník 1., číslo 3.

Rozvrstvení Židů na Slovensku

(Výtah z referátu E. Wintersteina přednášeného na kongresu Židovské strany).

Pokud chceme správně poznat rozvrstvení Židů na Slovensku, musíme si především znázornit zeměpisnou polohu, vzájemný poměr menšin a uvědomit si početnou sílu v poměru k celému obyvatelstvu. Vedle těchto momentů mají na všeobecný politický život pronikavý vliv: různost kultur, náboženské smýšlení a různé povolání jednotlivých vrstev.

Kdybychom si chtěli znázornit židovský život na Slovensku, a to na základě logických důsledků, bylo by třeba podrobit všechny uvedené

momenty důkladné politické analýze, neboť jen tak by bylo možné tento těžký problém pochopit.

Židé, kteří žijí dnes na území Slovenska, měli být ve starém Uhersku – díky svým rychle nabitým jazykovým vědomostem prostředkem maďarizace. Této své úloze zadostiučinili však napříč materiálními výhodám jen minimálně, přičemž se zvláště starší generace oddávala náboženskému životu, činícimu z nich netečný objekt maďarské asimilace a neosvojila si ničeho z maďarské kultury.

Dle posledního sčítání lidu z roku 1930 je na Slovensku 136.737 Židů, t.j. 4.1% celého obyvatelstva. Žijí v politické nesvornosti, roztroušeni, bez vnější spojitosti, ale podle naší ústavy jako uznaná národní menšina. Za to můžeme děkovat oněm nežidům, kteří tento stát utvořili a oněm Židům v Americe, Anglii a Francii, jako i u nás, kteří podporovali všemožně osamostatnění našeho státu.

Židé na Slovensku spolu s ostatními menšinami vítali s radostí pravou demokracii a velmi rychle se do celostátního procesu zařadili. Podobně jako v historických zemích byl i na Slovensku v roce 1920, jako zástupce Židů, utvořen židovský lidový svaz, ze kterého vznikla Židovská strana. Po dlouhých třenicích a roztržkách s oficiální ortodoxií, po bojích, do kterých bylo tehdy vedení zatáhnuto, vykryštovala se dnešní Židovská strana, která jako politická organizace pracuje k dobru celého židovského obyvatelstva.

Mírumilovné slovenské obyvatelstvo, které je občas nesvědomytými politickými proudy proti Židům vyštvané, si vůbec nepřeje, aby se Židé zúčastnili (prác) v jiných politických stranách. V politickém životě si více váží německých a maďarských menšin, nebo vidí jejich poctivé, politické postavení. Jen Židé se jim zdají nejednotní a klamáni politickými svody. A to je pravda, kterou můžeme bohužel i my úplně potvrdit. Tato politická nejednotnost se využívá podle dané situace k cílům nejrůznějších pomluv.

Sestavil jsem kvůli přehledu přesnou statistiku, ze které je možné vidět účast Židů na Slovensku v jiných politických stranách, zvláště v živnostenské straně.

Dle posledního sčítání lidu přiznalo se k židovské národnosti 65.385 t. j. zaokrouhlo 48% celého židovského obyvatelstva. Když vztahujeme všeobecnou formuli - zjistíme poměr součtu obyvatelstva k počtu voličů – na Židy, tak zjistíme, že na Slovensku má volební právo 79.000 Židů. Poslední dvoje krajské volby soustředily na židovské listině v roce 1928 – na společné listině Židovské strany a židovské hospodářské strany, které do voleb šly společně – 45.239 hlasů, tedy 58 ½ % všech židovských voličů: v roce 1935 jen 36.446 hlasů, ale jen na listinu Židovské strany: je to tedy asi 46% všech židovských voličů. Živnostenská strana získala při těchto volbách, napříč velké spolupráci některých Židů – jen 31.640 hlasů, ze kterých je dle odhadu asi 15.000 hlasů židovských.

Na základě prvního uvedeného výpočtu nám chybí v poměru k posledním volbám do zemského zastupitelstva 42.000 hlasů. Z toho je vidět, že asi 35% chybějících židovských hlasů, t.j. 19% všech židovských hlasů připadlo straně živnostenské a 81% na všechny ostatní strany.

Když připočítáme ke všem hlasům přirozený přírůstek, tak nám chybí asi 27.000 hlasů, jejichž rozdělení není možné kontrolovat. Z tohoto obdrželi (dle odhadu), soc. demokraté asi 15.000, agrárníci, nár. socialisté, německé a maďarské strany spolu nejméně 9.000 hlasů, takže komunisté dostali celkem 3-4.000 židovských hlasů, což je minimální počet 4 ½ % židovských voličů, přičemž (spomedzi) 1,744.000 voličů nežidovských na stanu komunistickou volilo 181.000 tj. tedy 10 ½ % nežidovských voličů.

Tato statistika nám ukazuje, že 1) Židé na Slovensku svými hlasy jen nepatrně podporují stranu komunistickou, a tak vypadá antisemitům hlavní argument z ruky, 2) že živnostenská strana, která počítala se

židovskými živnostníky a obchodníky se trpce zklamala ve svých předpokladech.

Nepříznivé rozvrstvení Židů a organizovaný antisemitismus vypouští své kořeny za ochranné hráze antisemitismu a mezinárodní reakcí používané prostředky ohrožují i rozvrstvení Židů ve státech demokratických. Denně musíme s největší obavou zjišťovat, že se i do našeho státu pašují antisemitské výplody, které jsou obdařeny všemi moderními vymoženostmi literatury a žurnalistiky. Na tomto poli se u nás antisemitismus rozšiřuje nejen skrytě, ale i celkem otevřeně infikují naše obyvatelstvo tímto jeden a proto vidíme příliš často, že i časopisy na oko liberalistické přinášejí zprávy, ovlivňující rozvrstvení Židů nepříznivě. Dokonce i ta část německého tisku, která už je v rukách židovských, nepíše v duchu potřebném v těchto časech. Na Slovensku není ani německého ani slovenského časopisu, který by chtěl a byl ve stavu hájit zájmy židovstva to zájmy rázu tak politického jako i hospodářského, anebo který by se otevřeně postavil proti oním antisemitským útokům, které ty-teré časopisy předkládají svým naivním čitatelům. Není na Slovensku možnosti odrazit útoky, které se na nás lavinovitě hrnou.

Tato okolnost nás přiměla k tomu, abychom uskutečnili vycházení židovského časopisu ve slovenské řeči a je příkazem času zasadit se za něho všemi silami.

Rozvrstvení Židů na Slovensku se hospodářsky i politicky zračí v malém sebevědomí, lehkomyšlnosti a nepatrné svépomoci. Tento nepříznivý moment vyplývá nejméně ze dvou okolností, které je možné jako běžné zjevy najít všude tam, kde masa je pod vlivem hlasatelů náboženství vedená (hrnlitým) směrem a kde se za nepatrné reálné protihodnoty vzdává svého největšího pokladu – židovské solidarity – a kde roztrhne politické pouto, aby se postavila účinně do služeb cizích politických stran.

Tato úvaha současně vede k poznání, že větší část politických stran je protižidovská, aby tak u protižidovského obyvatelstva našly kořeny své číselné síly, přičemž vůbec nepociťují výčitky svědomí, že zradili židovskou věc.

Rozvrstvení Židů, rozum a židovský cit jsou tři momenty, které mají ovlivňovat náš postoj k politickým událostem. Stálá aktivita, nutná energie a jednotná síla musí být uplatňována. Proti nepřátelům z venka sjem slabí a nepřítel vnitřní nám tedy škodí ještě více: absolutní (indolencia) mnohých našich funkcionářů. Co nám chybí, je ochota k práci a disciplína.

Židovstvo na Slovensku je dostatečný rezervoár sil, který může být v politickém boji využit, když ovšem budou zodpovědně místa ve straně obsazená jen těmi lidmi, kteří sami se sebou provedli účtování o svém politickém přesvědčení.

Vynaložili jsme všechny snahy na to, abychom zadostiučinili svých úkolů politických, které nám byly uloženy a které jsme rádi přijali.

Naše boje, motor to dnešního politického života, jsou velmi pestré. Odboj proti antisemitismu, zajištění nejzákladnějších práv židovských občanů, odstranění každé křivdy a boj za právo a spravedlnost nám nedávají zahálet ani jen na chvíli.

Stálý pohyb politických dějů nás nutí být připravenými, abychom mohli zakročit v pravý čas. A proto bude naší snahou rozšířit pole naší působnosti a postarat se o budoucnost židovského národa, která se, - aspoň dle současných výhledů nezmění podstatně k lepšímu.

Židovské noviny (10. června, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 4.

Před rozhodnutím v Palestině.

... Úsilí západních mocností směřovalo a směřuje k vytvoření regionálních dohod, které by zajistily jejich zájmy ve středomoří.

Mandátní země Sýrie a Palestina (předtím též Irák), znamenají nejen bohatství hospodářské, ale jejich důležitost je daná v první řadě jejich strategickou polohou a tím, že přes ně vedou Pipe lines z Mosulu do Haify. Nervozita v sandžaku Alexandrettě, která dává podnět k těm nejdivočejším zprávám, připisuje se aspiracím Turecka, které chce mít nejkratší, a proto nejbezpečnější spojení k polím mosulským. Jisté je, že politické poměry předního orientu jsou velmi labilní.

Rýsují se před námi kontury nového uspořádání poměrů politických v tomto, tak choulostivém místě vzájemně se potírajících velmocenských zájmů. Arabský tisk zaznamenává zprávy, dle kterých dojde v souvislosti s dělením Palestiny i k dělení Sýrie mezi Francii, Tureckem a Arabským státem, utvořeným z Transjordánie, z části dnešní Palestiny a Sýrie. Tuto zprávu je třeba brát s rezervou, i když se uvádějí v souvislosti s cestou syrského ministerského předsedy do Paříže. Je však zájmem západních mocností, aby východní břehy středomořského moře byly spravované a ovládané tak, aby přátelstvím s Francií a Anglií zajistily kontrolu nad cestou do Indie po zemi i přes suezský průplav.

Krátce na to, co do Palestiny přišel nový vysoký komisař Mac Michael, přišla tam i čtyřčlenná technická komise, jejímž úkolem je po detailním poznání poměrů národnostních, hospodářských a politických vypracovat návrh na rozdělení Palestiny na dva státy, židovský a arabský. Komise už pracuje a před ní vypovídali přední činitelé židovští a vysocí úředníci anglické správy. Arabové už před jejím příchodem vyhlásili, že ji budou bojkotovat, že nepřestanou v odboji a jejich teroristické činy mají upozornit mandátní správu na to, že i násilím překazí plány, směřující k rozdělení země.

Konference v Nyonu....(nečitelné) znamenala i plné uznání vojenské důležitosti početného židovského obyvatelstva v Palestině. Zprávy o židovské armádě, jejíž počet odhadovali angličtí odborníci na 120.000 mužů se stále více a více množily. Úsilí anglické vlády o pokoj v zemi vedlo k (vymenování) výměně Sir Charles Teggarta,

k rozmnožení početného stavu židovských strážníků, k drastickým represivním činům, jako i k vypovědění vůdců arabského terorismu, ke konfiskaci jejich majetku a následně k provedení několika rozsudků smrti.

Poslední dala zhotovit anglická vláda, aby zamezila pašování teroristů, verbovaných v sousedních arabských státech, postavila ploty z ostnatého drátu okolo celých severních a z části i východních hranic. Takto hermeticky uzavřela hranice a zároveň reorganizovala rozdělení strážnic tak, aby nikdo nepovolaný nepřišel na půdu Palestiny.

To všechno nasvědčuje tomu, že Anglie je odhodlaná provést rozdělení a uklidnění země. Nebyla by však Anglií, kdyby zároveň neomezila židovské přistěhovalectví, aby ukázala na stopy tradiční politiky ústupků na stranu jednu i druhou. Na jedné straně souhlasí s usazením horského severu a východních hranic Palestiny a na druhou stranu omezuje židovské přistěhovalectví a tím i příliv židovského kapitálu a tak zraňuje židovský hospodářský rozvoj na jeho nejcitlivějším místě.

Židovský národ však nezávisle na tom pokračuje na dalším vybudování země. Je to skoro zázrak, jak odolává mladý Jišuv všem nepopsatelným těžkostem hospodářským, politickým a konečně i arabskému teroru. Staví osadu za osadou, brání neozoranou půdu a přitom rozvíjí se kulturně, umělecky i hospodářsky. Vytrvalost a oběti židovského národa sjednávají mu respekt u všech kulturních národů a vnucují anglické koloniální politice směr, jehož cílem je vybudování židovského státu, jako státu mírumilovného a spojeneckého.

Židovské noviny (10. června, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 4.

Merkaz lanoar pracuje úspěšně

Nitra.

Pod titulem „Židé za republiku a svobodu“ uveřejnil deník A-Zet tuto zprávu: Ve středu měla v Nitře tel. jednota Makabi slavnostní vystoupení za velké účasti jejích přívrženců a oficiálních hostů. Toto vystoupení vyznělo v krásný manifest věrnosti státní vlajce a národu. Slavnostním řečníkem byl Dr. Ludevít Neumann, známý průkopník pro národní myšlenku čsl. Židů. Mezi jiným řekl: „ V těchto těžkých historických dobách jsme si všichni Židé v republice vědomi svých povinností. S oddaností stavíme se po bok národa československého. Ne my, ne národ československý, ale i celý svět nezapomene na svého Masaryka. Jsme odhodláni do poslední kapky krve obětovat se pro národ a stát. Nejsme však odhodláni obětovat se pro tento stát jen proto, že je uprostřed nenávisti, rasismu a krvelačnosti, ostrovem svobody, nejen proto, že národ československý a jeho vláda v nás nevidí cizince, ale proto dáme všechno v sázku, neboť teď, když nás potřebuje stát, můžeme nejlépe dokázat naši vděčnost, kterou v srdcích k němu chováme. „Slavnostní řeč, píše dále A-Zet, která skončila popřáním zduaru státu a jeho prezidentovi a armádě, vyposlechnuta byla s oduševněním. Víme, že Židé znají své povinnosti.

Praha

Svaz Makabi, který sdružuje všechny židovské tělocvičné jednoty a sportovní kluby v ČSR, vyzval počátkem měsíce května jednoty k setkání, při kterém by všichni členové slavnostním způsobem projevíli věrnost Republice a národu židovskému. V 25 jednotách byl tento sraz s úspěchem proveden a znamenal pro členstvo novou vzpruhu v práci tělovýchovné a národní.

Slib věrnosti, složený všemi členy, zněl takto: „Slibujeme na svou čest a svědomí, že zůstaneme vždy a všude věrni republice Československé, že budeme zachovávat všechny její zákony a nařízení a bránit její celistvost a demokratické zřízení. Slibujeme, že zůstaneme věrni makabejské myšlence a naší jednotě, že budeme zachovávat a plnit členské povinnosti a vždy věrně se hlásit k židovskému národu. Slibujeme zachovávat disciplínu a bratrské přátelství ke cti jednoty a židovského národa...

Židovské noviny (17. června, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 5.

(Ze světa)Československo

Vystěhovalci v ČSR.

Počet vystěhovalců podle posledních výkazů se oproti r. 1936 zdvojnásobil a zvýšil se (najma) hlavně do zámořských států. V prvním čtvrtletí 1938 vystavili 1425 osobám vystěhovalecké pasy do evropských, 1646 osobám do mimoevropských států. Bylo tedy v prvním čtvrtletí t. r. 3071 vystěhovalců oproti 2246 v prvním čtvrtletí 1937 a v 1685 v prvním čtvrtletí 1936. Z evropských států přijalo nejvíce vystěhovalců Německo a Francie, ze zámořských zemí Spojené státy a Kanada. Vystěhovalci nesouvisí však s nejnovějšími politickými událostmi. V Čechách vzrostlo jen o 15%, v zemi Moravsko-slezské jen o 12%, na Slovensku o 53% a na Podkarpatské Rusi o 110%. Příčiny je proto možné hledat v hospodářských poměrech a ve velkém přírůstku obyvatelstva na východě republiky.

Obchod mezi Palestinou a ČSR vrůstá.

Dovoz tovaru zboží z Palestiny v prvních třech měsících t. r. vzrostl z 10.7 mil. r. 1937 na 16.6 mil., vývoz do Palestiny v té jisté době klesl z 18.2 mil. na 13.2 mil. V květnu vykazuje statistika vývozu menší vzestup (z 3.3 mil. r. 1937 na 3.61 mil., kdy dovoz klesl z 5.4 na 4.13 mil. Kč).

Palestina

Ostnatý drát pro severní hranici Palestiny.

Do Haify dorazilo dalších 350 tun ostnatého drátu, určeného k zajištění severní palestinské hranice. Britský odborník pro boj proti teroru Charles Tegart přišel z Bengálska do Palestiny, aby řídil práce, spojené se zabezpečením hranice.

Komise pro rozdělení Palestiny se vrátila ze své návštěvy v Transjordánsku a pokračuje v Jerusalémě ve své práci.

Židovský strážce byl v blízkosti Tiberias v boji s teroristy zastřelen. V Chedera a Roš Pina došlo k podobným útokům na Židy.

Při výbuchu dynamitu v Chanitě zahynuli dva Židé.

Dr. Ahmed Maher, vůdce parlamentní opozice v Egyptě pozval muslimské zástupce z několika zemí na konferenci do Kairy. Konference se bude zabývat palestinskou otázkou.

(Palcor). Jerusalém.

Komise pro rozdělení Palestiny vyslechla po svém návratu z Transjordánska Davida Ben Guriona, Moše Shertoka, dra Bernáta Josepha a Zalmana Lifschitza. Porady se protáhly do třetí hodiny ranní.

Aaron Nehama a Haim Tzafam z Jerusaléma, kteří byli odsouzeni před dvěma lety pro nedovolené nošení zbraně k sedmi, potažmo šesti letům do káznice, byli teď propuštěni při příležitosti narozenin anglického krále, kdy byly vyhlášena všeobecná milost Šlomo Jacobsonovi, který pro zabití Araba, vstoupivšího neoprávněně na židovskou půdu, byl odsouzen na sedm a půl roku do vězení touto všeobecnou milostí byl navrácená svoboda.

Židovské noviny (24. června, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 6.

O československé iniciativě v Palestině.

V době, kdy se palestinské hospodářství pomalu zotavuje z těžké hospodářské deprese, je třeba si všimnout blíže jeho psychologie. Podceňování i přeceňování jeho těžkostí způsobilo již mnoho zla a nedostatek odstupu vedl k falešným a přenáhleným závěrům, které potom zapříčinily těžké ztráty. Na druhé straně přehnaná opatrnost zavinila promeškání mnohých možností, které se daly využít při jisté dávce chladnokrevnosti a znalosti situace.

Hospodářství Palestiny řídí svůj rázný a velmi komplikovaný mechanismus, který vyžaduje více než u ostatních zemí Blízkého východu přesnou a soudnou pozornost, neboť jeho chod závisí na celé řadě nepředvídatelných těžko vypočítatelných faktorech. Při posuzování nešlo – napříč častým a značným výkyvům – zapomenout při kalkulaci na jedno: základní tendence palestinského hospodářství je pevná a jeví vzestupný kurz.

Každý, kdo se účastní palestinského hospodářského života – jak má kromě opatrnosti dostatečnou dávku optimismu a dostatečné rezervy, aby mohl vytrvat – bude (napokon) odškodněn za svou námahu a vynaloženou práci.

Toto zjištění není nevhodné, neboť všechny okolnosti naznačují, že hospodářské vztahy mezi Československem a Palestinou jsou na

počátku nového a významného období. K tomu je potřebná přesná znalost tohoto území, což bude v blízké budoucnosti velmi důležité pro nejširší obchodnické kruhy československé i pro československý kapitál, hledající jinde investičních možností. Při správně pochopené spolupráci obou těchto skupin je možné počítat v této zemi s úspěchem, který jim může složit za operační základnu v dalších zemích předního orientu.

Je nutné si uvědomit, že jak jsou tyto plány spojené s jistými těžkostmi, představují též různé a velmi důležité předpoklady, které by práci mohly ulehčit. Půda není celkem nepřipravená a je celá řada precedenčních případů, které dávají naději na úspěch systematicky připravované pionýrské činnosti. Klasickým příkladem a důkazem, že energií a účelným použitím kapitálu je možné dosáhnout úspěchu, je československým kapitálem a iniciativou založená společnost „Ata Textile Ltd.“ v Kfar Ata u Haify, která i v době krize zaznamenávala stálý vzestup.

Pokles našeho podílu na palestinském dovoze, jak je při bedlivějším zkoumání zřejmé, nebyl ani tak zapříčiněn poklesem spotřeby, jako jistou panickou náladou, která je výsledkem nedostatečných znalostí pravého stavu palestinského hospodářství a kterou ještě zvyšuje nedostatečně vybudovaná síť zástupců.

Chyby v palestinském podnikání nejsou tak velké, aby byly nenapravitelné. Na druhé straně počíná se opět jevit nutnost činů, neboť hospodářství v Palestině ožívá. Konkurenční boj tím způsobený, nebude se jevit jen na obchodním podnikání. Soutěž bude velmi silná i v oblasti kapitálové účasti, neboť se jistě projeví tlak nejen evropských, ale i amerických peněz, které třeba umístit automaticky v zemi, kde schopnost umístění produktivně pracujícího kapitálu taktéž není omezená.

Nepříznivá situace palestinského průmyslu, kterou nechceme generalizovat, nemá (odňat) skutečnou vůli k podnikání.

Tak jako se ukázalo za krize, že palestinský trh má svou stálou úroveň, dá se ze situace průmyslu soudit, že při jeho budování spáchalo

se více těžkých chyb, které ho však v žádném případě neodsoudily k zániku. Bude jen třeba přebudovat ho, protože skýtá několik velmi zajímavých možností, které by se měly podrobit zkoumání. Dále ukazují se za vším v denním životě mezery ve spotřebě, které se dají vyplnit vhodnou investicí menších kapitálů, tyty by mohly zajistit především základy existence dobrým a pružným odborníkům.

Proto by se doporučovalo, aby tímto předpokladem pro československou účast na palestinském hospodářství věnovala se systematická pozornost. V Palestině je dostatek znalců hospodářství, kteří by se mohli věnovat s úspěchem práci na tomto poli. Každý z nich je toho času činný v jisté speciální oblasti bez toho, že by měl možnost scházet se čas od času s ostatními a vyměnit si zkušenosti. Pokus o spolupráci by mohl být základem užitečné činnosti. Nejde tu o zřízení nového úředního ustanovení, ale o vytvoření grémia, které by mělo povahu poradního sboru a bylo by v živém a trvalém styku se zájemci.

Je dostatek schopných lidí, kteří by se mohli chopit iniciativy. Bylo by jistě možné, aby tato iniciativa vyšla ze strany československo-palestinské obchodní komory, která by tím získala velkou zásluhu o utužení a rozšíření vzájemných vztahů. Budoucnost ukáže, že takováto situace by mohla mít pro obchodní styky československo-palestinské největší význam.

Židovské noviny (24. června, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 6.

Palestina – příčiny a důsledky dovozu

Při studiu palestinských statistik vidíme, že pokles dovozu v 1. třech měsících tohoto roku (z 4,19 na 3,55 mil. tun) má odůvodnění, které působí na konzumní schopnost země při surovinách a polotovarech skoro příznivě než opačně. Pokles postihl téměř výlučně potraviny, jejichž dovoz se snížil z 1,31 na 0,87 mil. tun. Příčinou poklesu dovozu není omezená spotřeba, ale prostý fakt, že se zvýšil výnos palestinského polního hospodářství, které může zásobovat domácí trh ve vyšší míře,

než v uplynulých letech. Sám dovoz obilí poklesl ve zmíněném období o 300.000 tun, značně se snížil dovoz ovcí, drůbeže, másla, ovoce a zeleniny. Při velmi dobrých výhledech na výnos roční úrody nutno počítat ještě s dalším omezením dovozu. K tomu přistupuje skutečnost, že výsledek poslední citrusové sezony byl nad očekávání takměř o milion tun vyšší, než v jiných letech, což nezůstalo bez vlivu na kupní sílu židovského i arabského obyvatelstva.

Shodou těchto okolností zlepšil se značně palestinská platová bilance, čímž se vytvoří ve zvýšené míře protiváha proti nepříznivým úkazům vzniklých trvalými nepokoji a úpadkem přistěhovalectví.

(Světový obchod 23/24 – 17.VI. 1938)

Židovské noviny (24. června, 1938), str. 5, ročník 1., číslo 6.

Tarbut - Vydání spisů T.G. Masaryka v Hebronu

Jak jsme už zaznamenali, utvoří se v Palestině výbor, který zamýšlí vydat sebrané spisy T. G. Masaryka (Vaad hozast klitvej Masaryk). Celkově vydá se 5 svazků. Literární komise, složená ze spisovatelů a vědců, volí materiál a třídí ho. Cena – 250 Kč. Z toho je splatné Kč 100,- při subskripci, a dalších 150,- při přijetí díla. Je jistě významné, že v dobách nepokojů a krize nezastavila se kulturní práce v Palestině, ale pokračuje na úrovni, která si musí vynutit úctu světa. Dílo možno dostat u organizace Tarbut, Praha 15, Doudova 16.

Židovské noviny (1. července, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 7.

Josef Kastein, Haifa – Sionismus je zodpovědnost

...Celá sionistická ideologie zakotví v okamžiku, kdy přistoupí k realizaci, u otázky pozemkového vlastnictví. Sedlák, měšťan i průmyslník potřebují zemi, a to zemi ve vlastnictví, ne (arendovanú) kterou mu mohou kdykoliv odejmout. Jít do země s úmyslem učinit ji plodnou a úrodnou a nemoci dosáhnout jejího vlastnictví, bylo by absurdní a byl by

to zánik celého budovatelského díla. Židé jsou odkázáni na každý kousek půdy, jsou dále odkázáni na to, že musí arabskou půdu, doposud obráběnou extenzivně, uvést do stavu, schopného intenzivního hospodaření. Nakonec jsou dále odkázáni na velké ladem ležící území a na pozemky patřící vládě, které mohou přijmout statisíce Židů, přicházejících do země proudem, který stále roste. Nepotřebují zem k tomu, aby se v městech tísnili v beztvarych davech a opakovali neproduktivní život evropský, ale k tomu, aby vybudovali v zemi řetěz sedláckých osad a aby ze zubožené a zanedbané půdy utvořili základnu pro živobytí. Nemůžeme žít ve statisících v zemi a krýt potřebu zeleniny a potravin dovozem a z arabského trhu. Musíme žít na vlastní půdě a umět se uživit z plodů vlastní práce. Jinak zanikne židovské budovatelské dílo.

Řešení všech těchto problémů – neboť v instituci Národního fondu je myšlenka správně fundovaná – spočívá na možnosti jejich převoditelnosti. To znamená, že záleží na množství prostředků, které jsou k dispozici. S penězi není možné dosáhnout všeho, ale velmi mnoho. Ještě je na prodej nekonečné množství půdy. Arabský nacionalismus sice volá z nacionalistických a dogmatických důvodů po ukončení židovského přistěhovalectví, hraje však přitom nepoctivou hru, neboť arabští majitelé pozemků čekají na každou loď s největším zájmem, neboť každá z nich přiváží lidi, kteří jeho přebytečnou půdu odkoupí za nejvyšší cenu. Ještě není židovská pozemková spekulace, o které třeba mluvit jako o rakovině na těle židovského budovatelského díla tak rozsáhlá, aby se jí nedalo předejít a zachránit tak množství půdy před přechodem do těchto chamtivých rukou...

Židovské noviny (1. července, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 7.

Ze světa

Palestina

Šalamon ben Josef, kterého odsoudili k smrti pro útok na arabský autobus, byl včera popraven. Židovské obyvatelstvo, hlavně v Tel Avivu je velmi pobouřeno. Strana revizionistů, která sdružuje radikální elementy sionistického hnutí, zahájila velkou kampaň mezi židovskou mládeží. Policie udělala potřebná bezpečnostní opatření.

(United Press), Jeruzalém.

V Jeruzalémě je velké pobouření kvůli vykonané popravě. V židovských částech města skupiny strážníků s obušky rozptylují shluky lidí, stále se tvořící. Za skupinami strážníků je vidět pancéřované vozy s kulomety. Jak se zdá, soustředila britská vláda všechny své policejní síly ke kontrole židovských okresů. V Jeruzalémě a jiných městech nesčetné židovské obchody vyvěsily černé zástavy, které však po několika hodinách policie odstranila. V Tel Avivu jsou všechny obchody a úřady zavřené a v žádném závodě se nepracuje. Poslední slova Ben Josefa před popravou byla adresována Jabotinskému. Řekl: „Obětoval jsem svůj život v naději, že pro židovský národ bude to poučením, že sebeovládání posledních dvou let bylo pouze na škodu.“...

Teror v Palestině.

Jeruzalém. Tlupa 200 banditů napadla arabské dělníky, zaměstnané na stavbě policejní stanice v Saasa na severu Palestiny. Tři dělníky zabil, ostatní hrozně zbili a zranili. Práce na stavbě je přerušena.

Napříč silné policejní strážci podařilo se dnes znovu velké tlupě teroristů zničit velký úsek Tegartova (múru), t. j. překážek z ostatého drátu na severu Palestiny. Vojsko tlupu stíhalo, dva zabili a zranilo více teroristů.

Pohřbu 38 letého židovského inspektora železničních (dielní) J. Morgensterna zúčastnilo se velké množství lidí, mezi nimi velká skupina arabských železničářů a britští inženýři. Věvec poslal i šéf železniční dopravy v Palestině Webb. Arabskými železničáři věnovaný věvec měl podobu Davidova štítu. J. Morgensterna, který se přistěhoval r. 1923 z Polska do Palestiny, postřelila při inspekční cestě arabská teroristická tlupa. Zraněný zanedlouho na to zemřel.

Na severní hranici službu konající oddíl židovských pomocných policistů bránil velké arabské tlupě překročit hranici a vniknout do Palestiny. V boji dva teroristy zastřelili a šest zajali. Policisti se zmocnili i zbraní.

Teror prý zlikvidují do konce července.

Jeruzalém. Hlavní stan anglické branné moci v Palestině věří, že se mu podaří arabský teror zlikvidovat do konce července t. r. Horské okresy v Samarii a Gallilei obsazuje teď vojsko, takže operační pole ještě dosud činných tlup se zužuje a již brzy úplně zmizí. Hermetické uzavření hranic Tegartovým ostnatým drátem znemožnilo jednak další pronikání tlup ze severu, jednak ústup menších ještě operujících oddílů k severu. Vůdcové teroristů odvolali v posledním době asi polovinu svých lidí z Palestiny a přeložili je do Transjordánska, odkud mohou nerušeně udržovat styk se Sýrií. Proto je pravděpodobné, že konečný boj mezi vojskem a tlupami odehraje se na transjordánské půdě.

Židovské noviny (8. července, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 8.

K evianské konferenci – Rezoluce Židovské strany v ČSR.

Židovská strana v ČSR, která reprezentuje židovskou menšinu v Československu, a čl. komitét pro židovský světový kongres zkoumaly otázky, které bude řešit konference v Evian, svolaná z iniciativy prezidenta Roosvelta, a usnesly se na této rezoluci:

- 13) Vyslovujeme svou hlubokou procítěnou vděčnost prez. Roosveltovi za jeho šlechetnou iniciativu pro svolání konference, účelem které je poskytnout pomoc uprchlíkům...
- 14) Žádáme, aby konference v Evian protestovala se vším důrazem proti pronásledování židovských menšin... a odsoudila ... svou autoritou neslýchané krutosti, kterými německý režim židovské spoluobčany týrá, ponižuje a tupí.
- 15) Emigrační země musí mít životní zájem na tom, aby se přistěhování dělo organizovaně...
- 16) Bezprostřední a nutnou úlohou konference je zachránit německé a rakouské Židy od programů (pogromů) a týrání.
- 17) ... Potřeba mezinárodní finanční pomoci spoluprací mocností za účasti židovských organizací a sociálních sítí.
- 18) ...Zvýšit příliv emigrantů...
- 19) ...Zvýšit příliv uprchlíků a nabídnout jim i jiné pracovní možnosti než pouze práci v zemědělství atd.
- 20) Jediný prostředek, který umožňuje pronásledovaným žid. masám konstruktivní podmínky vystěhovalectví, je polnohospodářská kolonizace velkých neobývaných území, ...kde první příliv přistěhovalců (50.0000 – 100.000) může utvořit základ pro normální vývoj a další příliv židovských mas ze zemí emigrace.
- 21) ...Pomoc mezinárodních sil při kolonizaci neobývaných území...
- 22) V rámci všeobecného řešení židovského emigračního problému připadá velký a osobitý význam židovské národní domovině v Palestině.

- 23) ...Komise má studovat židovskou emigraci nejen z hlediska okamžité pomoci, ale i z hlediska řešení, které by obsáhlo problém v jeho celistvosti.
- 24) Pověřujeme Židovský světový kongres, aby nás zastupoval v tomto smyslu při konferenci v Evian.

Židovská strana v ČSR:

předs., Inž. A. Frischer v. r.

posl. Dr. A. Goldstein v. r.

posl. Dr. Ch. Kugel v. r.

gen. taj. Dr. L. Zeimanovits v. r.

Čsl. výbor pro židovský kongres světový:

Dr. E. Müller v. r.

B. Jelilnek v. r.

Na okraj konference v Evian

Konference v Evian svolaná na podnět prezidenta Spojených států severoamerických Roosevelta bude se zabývat osudem politických uprchlíků z Německa, přesněji těmi ubožáky, kteří se stali bezdomovci následkem politických událostí v již zmíněném státě.

Do nebo volající křivdy, které postihly nevinné lidi a postavily je mimo zákon, přiměly prezidenta největší demokracie světa k zákroku, který by měl zasáhnout v zájmu nebohých lidí. Třeba tomuto muži děkovat z celého srdce nejen za jeho šlechetný čin, ale hlavně za to, že dokázal, že smysl pro lidskost a nejzákladnější lidská práva ještě nevymizel ze světa dvacátého století.

Na této konferenci budou se konstatovat především statistická data o počtu postižených osob, o jejich kvalifikaci, dále o tom, které státy jsou ochotné přijmout na své území uprchlíky a v jakém počtu. Bude se hledat jedním slovem řešení pro faktický stav, nastolený jistým režimem.

Faktický stav však znamená v mezinárodní právní terminologii jistý stupeň stálosti, nezměnitelnosti, tedy stav, se kterým se zúčastněné strany již spokojily, anebo spokojit míní. Proto konference v Evian, pokud bude mít kýžený úspěch, který jí ze srdce přejeme, bude řešením pouze polovičním, neboť se nedotkne zla, neboť nebude moci zasáhnout účinně tam, kde by zasáhnout bylo třeba...

Židovské noviny (8. července, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 8.

Nové nepokoje v Palestině.

Jerusalem. Polední dni vyžádaly si nové oběti teroru. Ozbrojená arabská tlupa přepadla zemědělskou pokusnou stanici u Ako, zničila úrodu a vyhodila do povětří. Přitom byl zraněn židovský kolonista. Oddíl britských vojáků a židovských pomocných policistů přistihl jinou arabskou bandu teroristů při pokusu poškodit petrolejové vedení. V nastalé bitvě nechali Arabové na bojišti sedm mrtvých. I v horách u Tulkaru byly přestřelky s arabskými teroristy, při kterých padl větší počet Arabů.

V jeruzalémském Starém městě zabil terorista Žida, jiného těžce zranil. V židovské pohraniční kolonii Roš-Pina, odkud pocházel nedávno popravený ben Jozef, vznikla srážka, při které byli zraněni 4 Židé. V židovské kolonii Ejn Vered padlo několik lidí při útoku arabských teroristů. Vojenský soud v Haifě odsoudil dva arabské teroristy na smrt.

Židovské noviny (15. července, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 9.

Zápas o pobřeží Středozemního moře

(Ir.), Praha.

... V Palestině ukončila svou činnost komise pro rozdělení země. Už na první pohled najde každý pozornější čtenatel určitou souvislost mezi posledními nepokoji a snahou Muftího, který diriguje své akce ze

sousední Sýrie za vydatné pomoci Itálie a Německa, jak to otevřeně doznala vláda v Dolní sněmovně, ovlivnit úsudek komise.

Komise i konference v Evian má vědět, že Arabové jsou proti rozdělení země a proti novému velkému přistěhovalectví Židů z Německa a Rakouska. Naproti tomu Jewish Agency žádá ve svém memorandu na konferenci, aby brány Palestiny se široce otevřely. Poukazuje přitom na to, že dosud přijala Palestina kolem 45.000 Židů z Německa, kteří si tu našli nový domov.

Palestina bude rozdělena. Jak, to je otázka, kterou zodpoví Anglie po dohodě s příslušnými činiteli a po diskusi s Židy a Araby. O Anglii každý už dnes ví, že pracuje pomalu, ale to co učiní, přetrvá dlouhé roky. S její nerozhodností je nespokojená celá Evropa, ale lépe informovaní vědí, že Anglie nepočítá s dny, ale s roky, a její horizont není jen jedna malá země, i když je důležitá, ale velká britská říše, rozprostírající se po celém světě. A Anglie musí dnes bojovat na četných frontách, i když i někdy nepřímě proti určitým státům.

Na rozdělení Palestiny má zájem i Egypt. Jedna část kabinetu vyslovila se za připojení arabské země k Egyptu a sní o vytvoření egyptského císařství. Sám král, potomek albánského Napoleona, je příznivě nakloněn tomuto plánu. Ale i jinak jeví se snaha po vytvoření Velkého Egypta. Následník íránského trůnu ožení se sestrou krále Farúka. Mnozí egyptští činitelé by rádi viděli ve Farúkovi i chalífu, a tak by se v Kairu koncentroval celý islámský svět pod vedením Egypta. Nejbližší čas ukáže, zda tuto akci podporuje Anglie a zda je snahou Egypta uvolnit přátelské vztahy ke svému bývalému protektorovi.

Trvalý teror v Palestině.

70 mrtvých v uplynulém týdnu v Palestině.

(ITA.), Jerusalém, 11. července.

Oficiální zpráva sděluje, že v posledním týdnu počet obětí nepokojů v Palestině byl: Arabové: 52 mrtvých, 155 zraněných, Židé: 12 mrtvých, 18 zraněných. Vzhledem na velké napětí mezi arabským obyvatelstvem byly zesíleny policejní patroly v blízkosti židovských závodů. Londýnská vláda rozhodla, že vyšle do Palestiny kromě dvou pěších bataliónů i 11. husarský pluk, který se dosud zdržuje v Egyptě.

V Tel Avivu nožemi ozbrojení Arabové přepadli dva židovské pracující. Jeden z Židů, 25 letý Jicchak Charif, byl raněn těžko, druhý Cvi Gustav Beinhorn, lehce. Mezi Jerusalémem a Hajfou přetrhli teroristé telefonní vedení v délce 1 míle.

Mezi Nábulusem a Jerusalémem byli napadeni Araby dva policejní důstojníci, jedoucí na motorovém kole, podařilo se jim však útok odrazit. Nedaleko Hajfy byla přepadnuta policejní stráž. U Tulkaremu bylo způsobeno vykolejení vlaku. Doprava v těchto místech musela být načas zastavena.

Z Kahýry se oznamuje, že první oddíl IrishGuards a pluk Essex jsou na cestě do Palestiny. Dva batalióny jsou už v pohotovosti k odchodu do Palestiny.

Emír Abdull z Transjordánie předložil vysokému komisaři Siru Haroldovi Mac Michaelovi memorandum, ve kterém se tvrdí, že nepokoje palestinské pronikají do Transjordánie. Mezi obyvatelstvem Transjordánie je velké napětí. Svaz arabských žen žádá v memorandu, adresovaném vysokému komisaři, vyhnání židovských vůdců a užití protiteroristických opatření též proti židovským městským čtvrtím a koloniím, které poskytly úkryt teroristům.

Zprávy o arabských stávkách si odporují. Z arabských pramenů se oznamuje, že stávka je úplná. Na oficiálních místech však pochybují o pravdivosti těchto zpráv.

(ITA.), Londýn, 9. července.

Anglické noviny oznamují, že palestinská vláda uvažuje o přísném potrestání revizionistických vůdců, podezřelých z organizování odvetných útoků posledního týdne. Dále noviny oznamují, že ministerský předseda Chamberlain a ministr kolonií Mac Donald hovořili koncem minulého týdne o situaci v Palestině.

Na anglických politických místech hovoří se o možnosti vyhlášení vojenského stavu v Palestině.

Situace v Palestině stále vážná. Útoky proti Židům v mnohých částech Palestiny. Četní ranění a několik mrtvých. Boj mezi židovskými výpomocnými policisty a arabskou tlupou v Givat AAd.

(ITA.), Jerusalém, 11. července.

Situace v Palestině byla v sobotu a neděli vážná. V mnohých částech země přepadli arabští teroristé židovské kolonie. V židovských čtvrtích Hajfy spáchali arabští teroristé několik pumových útoků, při kterých poranili asi 40 Židů, většinou těžko. Tři Arabové hodili téměř před očima policie a námořníků bombu na židovský autobus, při čemž poranili šoféra Valtera Schachtela velmi těžce, a 8 židovských cestujících mezi nimi Dova Karola, Arja Schustakovského a Natana Dubinu lehce. Druhá bomba vybuchla v blízkosti nádraží v Hajfě, 100 námořníků prohledalo okolí, nikoho však nezavřeli. Později zavřeli židovského mladíka.

Židovské noviny (15. července, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 9.

Kompromitování Židů

... Zanáší se vědecká debata na podklad všedních nevkusných útoků, ne tak pro objektivní nesprávnost kritizovaných tezí, ale čistě proto, že kritizovaný pisatel je náhodou příslušníkem jiného národa.

Tak si dovolil časopis Slováč spojít tvrzení **údajně** nesprávných historických dat uveřejněných v časopise A-Zet s takovou kritikou Židů vůbec, že je se třeba (čudovat) podívat nejen nad neohrabaností pisatele tohoto článku, ale třeba vůbec pochybovat o tom, zda pisatel bude vědět objektivně a (sine) Ira et studio podat kritiku o nějakém vědeckém a uměleckém díle.

Takovýto způsob zbanalizování umění a vědy je třeba odsoudit proto, neboť se takovýmto způsobem kritiky dostává naše veřejnost, která čte denně časopisy a z nich čerpá poučení o tom, co by mělo platit při posuzování hodnoty uměleckého anebo vědeckého díla, na cestu vkusu, který v obyčejném životě nazýváme nevkušem. Dobrému jménu poslouží každý hlavně tím, že dobré jméno jiného zbytečně a násilně neposkvrní, i když na povrchu zračí se ve způsobu psaní, vždy pisatel sám a jeho charakter. Kdo jinému uzná nárok na čisté jméno a přesvědčení, bude si moci činit nárok na to, aby i jeho považovali za pořádného člověka...

L.

„Špinaví Židé“ ve Slovenském hlase.

Dne 13. července 1938 po Kr. vyšlo mimořádné vydání Slovenského Hlasu: číslo (zhabané), tedy zkonfiskované. Na straně 1. ho pan cenzor pořádně vybělil. Zdá se, že tímto (vyradýrováním) byl už tak (ustatý), že, všecek vyčerpaný, nechal stranu třetí „plavat“ takovou, jaká byla. Tato – námi předpokládaná – únava cenzorova je polehčující okolností. A předpokládat to musíš, jinak by tě mohl obžalovat pro urážku

na cti. Neboť byla by to perfektní urážka na cti: povědět, že pan cenzor přistihl někoho přítom, když hřeší proti zákonu na ochranu republiky a že pan cenzor nezakročil: svou „tyranskou“ tužkou neznemožnil hanobení národa, (zák. na ochr. rep. č. 50 Sb. z. a n. z r. 1923, §14, bod 5.)...

Na straně 3. totiž Slovenský Hlas dovoluje si zveřejnit článek „PALESTINA A SIONISMUS“. Jakási značka „(C. H.)“ (tára tuná dve na tři). Např., že „První sionistický kongres byl v Palestině roku 1897.“

Slovutná značko „(C. H.)“, pokud ti na tom záleží, povíme ti pravdu: 1. kongres sionistický konal se doopravdy roku 1897 (29.-31.VIII.), ale ne v Palestině, nýbrž v Basileji. Doplnil bych ještě, že Basilej (Basel) je ve Švýcarsku, a že tato země je v Evropě, ale netroufám si. Neboť ty, značko C. H., bys ještě myslel, že to považuji za negramotné chápání 300%ní.

Bohužel nemám dostatek místa, abych tu poodhalili (jágra) C. H. celého: všechny střely a všechny trefy. Nuže, alespoň jednoho (capal)

...“Čitatelům je známo, že Izraeliti – tím rozumíme Židy, kteří zůstali věrni izraelskému náboženskému kultu – vidí v Palestině ještě stále tu starou „zaslíbenou zemi“. Nebudem tu opisovat těch několik rozvášněných a špinavých Židů, pro které neexistuje nic jiného, než jen očekávání Mesiáše a kteří ve své zaryté beznaději shromažďují se v Jeruzalémě při pověstném moři nároků. Ale to je jen jeden z nepatrných aspektů sionismu.“ ...

Člověče, to je ohromné! Značka C. H. ancvaj ti (skibuje). Všežidovský (front) fond lidový tedy totalitu! Do šiků sionistických raz-dva (doasentíruje) ještě pár takových, kteří se neperou, nýbrž pláčou.

Tedy: značka (C. H.) není povinná poznat Palestinu a vyznat se ve spleti otázek a složek židovských.

Ale sl. šéfredakce Sl. Hl. by měla vědět, že alegorie není totožná s (fliagoriou).

(J. D. Austerlitz)

Židovské noviny (22. července, 1938), str. 1-2, ročník 1.,
číslo 10.

Palestinský oheň

(Ir.)

České i slovenské noviny tisknou (otištějí) každodenně telegramy různých agentur, které zveličují nepokoje na způsob amerického zpravodajství Hearstov. Jména osad jsou často udávána tak, že jsou i pro nás hádankou. V posledních dnech jsme jen pomocí palestinských přátel zjistili, že tam není např. kolonie „Samra“, o které všechny noviny psaly, že tam ozbrojené oddíly Arabů povraždily 60 osadníků. Ve skutečnosti se měla věc tak, že půda se řekne arabsky samra a na zemi bojovalo šedesát, dobře ozbrojených arabských teroristů proti anglickému vojenskému táboru. Angličani teroristy zahnali a několik zastřelili.

Přitom však se mnohé noviny neuspokojují jen otištěním telegramů, ale píší samostatné úvahy, které se snaží být objektivní. Tak „Národní listy“ že Chamberlain si povolal mladého státníka z rodiny Mc Donald, aby zavedl v tomto království Office systém pružnosti a pevné ruky.

„Mladého ministra“, pokračují Národní listy, „uvítala Palestina s celou (řarchou) své složitosti a nebezpečného významu. Základ této otázky je velmi opředěn výklady o „pravdě každého“ a mladá generace anglických státníků za ní nezodpovídá. Je to odkaz starší generace lordů Curzora a Balfoura, přičemž dnes nepomůže ani výklad, který usiluje dát událostem spojením s mírovým procesem stále svěží David Lloyd George. My sionisté jsme stále tvrdili, v rozporu s anglickou vládou, že není „pravdy každého“ a „dvojjakých povinností“, jednak vůči Židům, jednak vůči Arabům. Až lord Peel uznal, že Anglie přišla do Palestiny, aby pomáhala vytvořit židovskou národní domovinu a znovu potvrdil, že není závazků, které by byla Anglie převzala listem Mac Mahonovým, anebo jak Národní listy tvrdí, slibem plukovníka Lawrence. Že tomu tak je, nevysvítá

jen z jasných slov předsedy Royal Commission lorda Peela, ale i z té skutečnosti, že irácký král Fajsal uznal v listě na Chajima Weizmanna aspirace Židů na Palestinu, jako historické právo národa, se kterým bude spolupracovat na obrodě Předního orientu. A král Fajsal byl v té době jediným partnerem ze strany arabské a také též jediným, kterému se podařilo sjednotit (rozvedené) kmeny jednotlivých šejků ke vzpouře proti osmanské říši.

Článek potom uvádí, že způsob, jaký si vybraly obě dvě strany k řešení vzájemných sporů, totiž teror, není nic nového v dějinách. Ale tento palestinský teror zapříčiňuje hlubokou a trvalou nenávisť, kterou neodstraní ani rychle pacifikační pohyby vojenských oddílů, pochodujících do „Zaslíbené“ země pod zástavou Union Jacka. I tady je ta samá chyba, že se obě dvě strany posuzují stejným metrem. Po celých 28 měsíců se jedni jen bránili, zatímco jiní plenili a vraždili, a smrt ben Jozefa, nedávno popraveného, litují všichni mimo malé hrstky revizionistů, kteří za ní nesou plnou zodpovědnost.

I Lidové noviny věnovaly palestinským nepokojům delší článek, ve kterém se pokoušejí dokázat, že Palestina je „země mnohým zaslíbená“. Už v tomto nadpise lze poznat stopu myšlenky, kterou jsme již v předchozích odstavcích potírali, že totiž na Palestinu mají historické právo jak Židé, tak i Arabové. Tomu odporuje nejen historie, ale i jednomyslná konference v San Remu, která dala Anglii mandát nad Palestinou.

Ale kromě této podstatné chyby má článek Lidových novin ještě celou řadu dalších omylů. Tak např. uvádí, že Židé dostanou sice „národní domov“, ale ten bude tak malý, že jeho „zřízení zasadí smrtelnou ránu sionismu“. Je pravda, že sionismus nebude uskutečněný Židovským státem, ale je též pravda, že mu nemůže zasadit smrtelnou ránu... Neboť sionismus není jen směr politický, ale především směr duchovní, a jeho cílem je mravně a kulturně obrodit celý národ a nejen ten, co bude

v hranicích Židovského státu. Ten je pouze prostředkem, kterým se má obroda národa uskutečnit anebo její proces urychlit.

Kdo pozorně sleduje vývoj palestinských poměrů, ví, že dnes všichni Židé žádají rychlé rozhodnutí, ba dokonce i Smilansky, který vždy brojil proti politice Weizmannově, žádá, aby se vláda rychle rozhodla. A tím rychlým rozhodnutím se myslí utvoření Židovského státu. Jak bude vypadat, neví dnes ještě nikdo. My víme, že musí být schopný existence jak po stránce strategické, tak i hospodářské a musí v něm být daná možnost přistěhovalcům, kteří by umožnili uvolnit napětí ve střední a východní Evropě. Slova lorda Wintertona na konferenci v Evian tomu plně odpovídají.

Správně však analyzují Lidové noviny celkovou situaci na Předním orientě a zájem Německa a Itálie o tuto část země. Píší: Zdá se, že jen příslušníci velmocí mají právo určovat své osudy, naopak příslušníci malých a menších států se musí smířit s úlohou figurek, které postrkuje čísi ruka sem a tam po politické šachovnici. Kdyby v Palestině šlo jen o zájmy Židů a Arabů, netekla by dnes v ulicích Jeruzaléma krev, právě tak, jako by se už dávno skončila španělská válka, kdyby šlo o věc Španělů. Dále pokračují: V Palestině nejde o štěstí Židů, ani o spokojenost Arabů. Jde o Německo a hlavně o Itálii, o jejich pronikání na Blízký východ a o klíčové postavení Palestiny, která se stala svým přístupem k irácké naftě a svým sousedstvím se Suezským průplavem v očích moderních dobyvatelů zemí mnohonásobně „zaslíbenou“.

Nacistická podpora Arabů netýká se jen dnešní Palestiny, ale i Transjordánska. Dnešní večerník Národních listů píše, že „britské úřady usilovně pátrají po šiřitelích nacistické propagandy, která se rozmáhá v Transjordánsku. Tamější političtí vůdci, skauti a členové různých svazů mládeže dostali arabské brožurky o nacismu, nacistické výchově mládeže, spolu s fotografiemi Hitlera a jiných nacistických vůdců.

V Palestině, právě tak jako ve Španělsku, končí Lidové noviny svou úvahu, jde o mír nás všech. Velká Británie se bude muset brzy rozhodnout, zda chce tento mír udržet a zajistit, nebo zda ho bude chtít ústupky a nerozhodností prohrát.

Prezident Beneš přijal zástupce Palestiny.

(Trikor.)

Dra E. S. Soskina, palestinského delegáta na sjezdu Mezinárodního svazu pro zemědělství, představili prezidentu Benešovi při audienci sjezdových delegátů. V delším rozhovoru diskutovali o současné situaci v Palestině.

***Židovské noviny* (22. července, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 10.**

Židovští frontovní vojáci a záložníci, hlaste se!

Tíseň pospolitosti žádá si oduševnělých činů od každého jednotlivce. Každý z nás je povinný pomáhat bojujícímu židovstvu. V první řadě je to židovský frontový voják, který nám má dát, co potřebujeme: sebe samého, svou osobnost, svůj osobnost. Vyzýváme tedy židovské frontové vojáky a záložníky, aby se sjednotili ve svaze, nejen aby chránili naše zájmy, ale aby podali viditelný a za vše živý důkaz, že svou branností a ochotou k obětem jsme osudově spojeni s rodnou půdou a s ideály naší republiky. Taková organizace nejlépe vyvrátí bajku o židovském ulejkovy. Musíme tím dokázat, že není možné hovořit o nespolehlivosti židovského živlu ve vojsku a že duševní ubohost antisemitismu je v zahanbujícím rozporu s duševním životem židovského branného a vojenského živlu. Pomožte nám tedy získat všech bývalých frontových a vysloužilých vojáků. Hlaste se do (chlapa)!

Za organizační komitét:

Alfred Nagel

Bratislava, Župné nám. 5

Židovské noviny (29. července, 1938), str. 1, ročník 1., číslo 11.

Hrozivý teror v Palestině

Bomba usmrtila 43 Arabů. Útok na židovskou čtvrť. Vzrušení v celé zemi.

(ITA).

Londýn. Včerejšího dne udály se nejtěžší srážky od zřícení tohoto mandátního státu. Nad ránem explodovala na haifském trhu bomba. Výbuch, který měl hrozný účinek. Podle úředních zpráv zahynulo 43 Arabů a 4 Židé, 52 utrpělo zranění, z toho 41 Arabů a 11 Židů.

Ihned po výbuchu bylo alarmováno vojsko a policie, jednak aby odklidili oběti, jednak aby zabránili Arabům v odvetě proti Židům. Ale ani zesíleným počtem strážníků nepodařilo se celkem zamezit vniknutí rozhořčených Arabů do židovských čtvrtí. V nejbližších minutách zabili dva Židy a mnoho zranili. Kromě toho podpálili Arabové 11 židovských obchodů. Hasiči, hlavně Židé, museli záchranné práce provádět pod ochranou vojska. Nad Hajfou vyhlásili (štatárium) i ve dne, předtím platilo pouze v noci.

I v jiných místech byly nepokoje, které si vyžádaly mrtvé a zraněné. Skupinu židovských pracujících, která pracovala u Tiberiasu pod ochranou pomocné policie, zákeřně přepadli, zastřelili jednoho židovského a zranili jednoho arabského policistu. V Jenině též zabili arabského strážníka. Nepokoje byly také v oblasti Ramieh, kde arabské tlupy nad ránem přepadly a vyplenily 3 osady (dědiny). Obyvatelstvo částečně opustilo tuto oblast.

Haifa. Zvěst o výbuchu bomby v Hajfě se rychle rozšířil a Arabové připravují odvetu. Na znamení protestu proti postupu policie vyhlásili všeobecný (štrajk). Mezi Jaffou a Tel Avivem přihodily se četné násilnosti. Silné vojenské hlídky střeží obě dvě města. Nad celou oblastí krouží britská pozorovací letadla.

V posledních třech dnech pozatýkali 1500 osob, z nichž mnoho je ze střední Palestiny, kde je dosud poměrně klid. Všude ožívá teroristická propaganda, hlavně v pobřežních oblastech. Vyzývají obyvatelstvo, aby neplatilo (dlžoby)dluhy a daně. Věřitelům vyhrožují smrtí, kdyby (súřili) své požadavky.

Výsledky pátrání po pachatelích haifského útoku nejsou zatím známy. Zjistilo se, že mechanismus bomby byl velmi přesný. Vzhledem na (štatárium) v Hajfě musí všechny lodě, které tu měly zakotvit, přistát zatím v Tel Avivu.

Z Jeruzaléma se oznamuje, že 12 leté safardské děvče Rachel Kuka dosud nepropustili z vězení. Děvče a jeho otce zatkli po pumovém útoku na arabský autobus dne 8. července. Policie poukazuje na to, že musí vyčkat rozhodnutí prokurátora vojenského soudu, který případ právě zkoumá.

Židovské noviny (1. srpna, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 12.

Palestinský posudek o českém zemědělství.

Interview s drom S. E. Soskinem,

jediným to zástupcem palestinským, který byl na pražském sjezdu „Confédération Internationale de l'Agriculture.“ Konfederace má každý rok valné shromáždění, každý druhý rok sjezd.

Sionisté znají dra S. E. Soskina coby zastánce moderních kolonizačních metod. Na základě hojných svých zkušeností ze západní Afriky a početných cest za studii do různých zemí, pokusil se o to, zavést tyto metody i do Palestiny. Od něho pochází systém intenzivního polnohospodářství a požadavků: při palestinském osidlování musí být kolonisté „úplně ozbrojení“. Založil osadu Naharia na sever od Haify a tady vyzkoušet své metody. Na sjezdu Mezinárodní konference polnohospodářské referoval o tom, jakých výsledků se dopracoval. Jeho výsledky udělaly velký dojem. M. I. mi pověděl toto: Národ náš je starý

jako Bible, v polnohospodářství jsme ale nejmladší. Musíme se učit mnohé a od každého. Na sjezdech konference konfederace sbíhají se informace o metodách a jejich výsledcích v různých zemích. To je příležitost, učit se...

Československých Židů v Palestině,

máme poměrně málo. Je jich přibližně 4500. Co do povolání jsou mezi nimi polnohospodáři, pocházející ze středních vrstev, dále pracující v kolektivech, inženýři, učenci a obchodníci. Několik osad palest. vzniklo z popudu mladých přistěhovalců československých. Očekáváme příliv nový, zčásti poháněný smýšlením sionistickým, zčásti zostřením poměrů hospodářských, hlavně v sudetoněmeckých krajích. Tento živel bude nám vítaným přírůstkem, neboť v ČSR se naučil, jak třeba stát budovat a zvelebovat. Takovéto zkušenosti politické a hospodářské se nám hodí.

Při této příležitosti chceme podotknout, že ČSR si vybrala šťastně, když za svého polit. a obec. zástupce v Palestině ustanovil J. M. Kadlece, gener. to konsula ČSR.

Dr. S. E. Soskin nakonec pověděl: Doufám, že shoda a dobrý poměr mezi ČSR a Palestinou bude pěstovaný i nadále.

V současné době je v Palestině těžko, ale doufejme, že těžkosti překonáme. Myslíme přitom na to, že sympatie a spolupráce demokratických národů nám pomohou.

R. 1941 bude sjezd v Káhiře. V zápětí na to bude uskutečněna exkurze do Palestiny.

Židovské noviny (1. srpna?, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 12.

Kdo dodává Arabům zbraně?

Basilejský deník „National-Zeitung“ uveřejňuje úvodník „Následník plukovníka Lawrence.“ To víte, plukovník Lawrence z anglické tajné zpravodajské služby (Secret Service anebo Intelligence Service) za světové války popuzoval Araby proti Turecku, přesvědčoval je, že „Svatou válku“ proti (ďauirom) nevedou Turci (pádišáh(I) místodržitel Mohamedovi) nýbrž Angličané, kteří dali vyhlásit „Svatou válku“ proti „Svaté válce“ turecké. Lawrencovi výřečnosti a chrabrosti se podařilo Araby přitáhnout na anglickou stranu. O jeho šíleně odvážných kouscích za bojů s Turky a Němci kolují mezi Beduíny legendy. Když vypukla světová válka r. 1914, byl akorát v Egyptě. Studoval arabské nářečí. Ovládal je všechny, a to tak dokonale, že příslušníci toho-kterého kmene, se kterými právě hovořil, byli přesvědčeni, že je krev z jejich krve, kost z jejich kosti. Jakmile zjistil, že začala válka, ihned se přihlásil. Ale v Káhiře ho nechtěli (asentýrovat), jelikož byl „tělesně slabý“. Ale Lawrence vleklé jízdy na velbloudech vydržel déle, než Beduíni. Tito otužilí synové pustiny, kteří se na velbloudech tak řečeno narodili, tvrdí a houževnatí Beduíni za ním povypjali ze svého sedla zmožení únavou, hladem, úporným horkem... A „tělesně slabý“ Lawrence to vydržel stejně dobře t. j. dokonale uměl jezdit na velbloudu, jako na koni, stejně tak šikovně obsluhoval automobil, motocykl, jako letadlo. Byl rychlý a nevypočitatelný jako blesk. Arabové ho zbožňovali. Turci a Němci ho nenáviděli.

Kdo je jeho následníkem? Major Glubb, velitel to patrol (pustatiny) na hranicích transjordánských. Tento voják ovládá všechny dialekty beduínské naprosto dokonale. Jeho pancířová jízda je bleskurychlá. Hned tu, hned zase tam se vynořují Glubbovy patroly, ochraňují napadené, trestají ty, kteří je napadají a také pašeráky.

Na všech hranicích se rozmáhá doprava ilegální(podlúdná). To se ví, teď dopravují hlavně zbraně. V Palestině zuří boje, které svou

intenzitou a rozšířeností rovnají se občanské válce. Odkud mají zbraně? George Herald v Na.-Zeitung odpovídá takto:

„Skutečné vedení guerilly je v rukou trojice: Gustav Schmeller, Faucin Eddin el Kavadži, Charles Crane.

Gustav Schmeller z Münsteru (Westfálsko) organizuje pašování: podlúdné ilegální dopravování zbraní. Od r. 1920 pobývá v Palestině. Teď je mu 55 let. Osobně t. j. bezprostředně se ještě žádného protižidovského anebo protibritského podniku nezúčastnil. Ale říká se o něm, že je to nejúspěšnější pašerák mezi Damaškem a Rudým mořem. V březnu t. r. ho skoro chytili v Sýrii. Cestoval s karavanou, co dopravovala munici, údajně. No, podařilo se mu uprchnout.

Zdá se, že Schmeller by rád získal Sauda do (krážov) křížů osi Berlín- Řím. Kdyby se mu to podařilo, to by položení Anglie na Předním Východě ještě zhoršilo. Už beztak je ohrožena. Podněcovatelé palestinské vzpoury se velmi snaží získat tohoto vladaře arabského, který panuje v Mekce.

Faucin Eddin el Kavadži: se stal arabským národním hrdinou. V srpnu roku 1936 totiž na trati Nablus – Jenin u Quabatgu bojoval proti (patorici) pěti indickým batalijónům. Byla to (ozajstná) bitva, Faucinova armáda byla rozprášena, ale rozdrobila se na malé čety, ztěžka dostižitelné. Za jeho hlavu vyplatí Angličané 10.000 liber šterlingů. Ale nikdo ho doposud nechytil.

Z dobrodružného Faucinova života: Před 42 lety narodil se v Tripoli v Sýrii. Učil se v Cařihradě na anglickém Staff-College (štábním kolegiu). Za světové války bojoval po boku mocností ústředních (Německa). Dostal železný kříž I. třídy. Napokon se dostal do gener. štábu Faissalovo, samozvaného to na královském trůnu syrském. Rok po Faissalovo kralování ho Francouzi svrhli. A Faucin sloužil dále vyzvědačstvu francouzskému. Vysloužil si Čestnou (égiu). Ale zradil ty, kteří ho vyznamenali, a pokusil se o to, posadit emíra Lotfailu na trůn. Roku 1925

bojoval po boku drúzských povstalců. Potom zběhl k Ibn Saudovi. Tady pracoval jako vojenský poradce. Ale britští agenti ho brzy vypudili. Utekl tedy do Iráku, kde dosud kraloval Faissal. Co chce Faucin? **Sní o arabské říši od Bagdádu až po Akabu.**

Takovou říši by mohli utvořit leda tak, že mezi severem a jihem Palestinu osvobodí zpod vlády cizinců. Proto se teď Faucinova námaha výlučněji koncentruje na Svatou zemi.

Mr. Charles Crane: Z Chicaga (Illinois). Zdědil 25 miliónů (dolarů? funtov?) Jeho otec byl „králem koupacích van“. Takže jak se Crane dostal do této společnosti?

Charles Crane si mohl dovolit, působit na diplomatické dráze. Roku 1917 procestoval oblasti okolo Kaspického moře s americkou komisí, vyslanou, aby pomohla hladomorem stíhanému obyvatelstvu kalmyckému. Roku 1919 byl v Turecku, r. 1920/21 je chargé d'affaires v Nankingu. 1922 je členem komise pověřené provést hlasování syrského lidu.

Charles Crane v Jerusalémě.

Sem se dostal r. 1923, coby pozorovatel americký. Tady vznikají jeho sympatie vůči Arabům. Podporuje povstání Drúzů, Faissalův boj v Iráku, financuje Vafd (národní výbor egyptský) a svými šeky podněcuje nepokoje palestinské r. 1929, 1932, 1936 a 1938. Kromě toho podporuje studenty Arabů, zakládá arabské školy a pomáhá Syřanům, kteří chtějí utéci do Ameriky.

Arabští náčelníci jsou takměř na něj odkázaní, po stránce finanční. V Jerusalémě má Charles svého pověřence Araba, který jim každého prvního dne v měsíci ukazuje groše.

To se ví, že Charles Crane z Chicaga nerozdává takto štědře z pouhého idealismu. Vsadil na kartu, že v Palestině a Transjordánsku budou zakládány arabské nezávislé státy. Od emírů si nechává

poskytovat důležité monopoly hospodářské. Ty by si inkasoval, kdyby takovéto nezávislé státy staly.

13.7 *Haló noviny*

1936

Haló noviny – reportážní a informační list pro všechny, (31. ledna 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 31., Praha

„V celé Syrii byl obnoven klid“

10 mrtvých v Alepu a 4 v Damašku.

„Po celé Syrii byl opět postupně obnoven klid. Také v Alepu a v ostatních místech, kde se udály výtržnosti, je opět klid a pořádek. Celkový počet mrtvých o počátku nepokojů v Syrii je 10 v Alepu a 4 v Damašku.“ Tak ohlásila včera Havasova francouzská oficiální zpravodajská kancelář z Bejrutu, která dosud byla tak málomluvná o tom, co se v posledních dnech dalo v Syrii, kde došlo k velkým bouřím proti nařízení francouzského vládního komisaře Martele, který dal internovat nacionalistického vůdce Fakri Bejrudiho. Representant Francie poslal proti demonstrantům vojsko. To bylo jeho odpovědí na protestní generální stávkou, která se jako oheň rozšířila po celé Syrii. Zároveň vyhlásil stav obležení a do ulic Damašku a Alepu vyjely tanky a obrněné automobily a nad všechna větší syrská města se vznesla vojenská letadla. Úřední zpráva hlásí 14 mrtvých, ale soukromé zpravodajství mluví o desítkách mrtvých a stech zraněných a zatčených. Pro význam posledních událostí v Syrii je příznačné, že se nejednalo snad jen o izolované demonstrace studentů nebo dělníků, ale o hnutí, jehož se zúčastní i rolníci, kteří hromadně přitáhli do měst, aby tam společně s dělníky a intelektuály demonstrovali proti imperialismu a za nezávislost své země. Nyní tedy hlásí francouzské oficiální zprávy, že „klid byl obnoven“. Za jakou cenu a

na jak dlouho při režimu, který Francie v Syrii zavedla, při režimu, který zbavil lid všech politických svobod a hospodářsky ho uvrhl do bída?

Haló noviny (21. dubna 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 104.

Generální stávka a válečný stav v Palestině.

Krvavé srážky v Palestině.

V Jerusalemě, v Jaffě a Tel Avivu došlo ke krvavým srážkám mezi Araby a Židy, které si až dosud vyžádaly několik desítek obětí. Příčinu ke srážkám prý zavládl zákaz demonstračního průvodu, který chtěli Arabové uspořádati při pohřbu jednoho Araba, zabitého ve srážce s Židy. Srážky nabyly tak velkého rozsahu, že bylo povoláno policii na pomoc anglické vojsko a vyhlášen válečný stav. Mnoho židovských obchodů, zejména v Jaffě, bylo arabskými demonstranty vypleněno. Oposiční arabské skupiny odpověděly na postup vlády vyhlášením generální stávky. Tel Aviv byl vojensky obsazen, aby bylo zabráněno dalším srážkám. Po celé zemi, zejména na silnicích, jsou rozestaveny silné policejní hlídky, které zastavují automobily a chodce a pátrají po zbraních.

Haló noviny (27. dubna 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 109.

Generální stávka v Palestině pokračuje

Z Jerusalema, 26. dubna. Ve staré čtvrti jerusalemské vypukl velký požár. Shromáždění arabských vůdců se rozhodlo učiniti výjimečná opatření, aby byla do důsledku provedena stávka. Školy byly většinou zavřeny. Vyhořelo několik obchodních domů. Nepokoje jsou hlášeny také z Beisanu. Nejvyšší národní výbor arabský, jemuž předsedal Velký Muftí, se usnesl na formulování arabských požadavků, z nichž nechce za žádnou cenu sleviti: okamžité zastavení židovského přistěhovalectví, zákaz prodeje půdy, vytvoření národní arabské vlády. Všeobecná stávka pokračovala dne v celé Palestině. Jerusalemem projíždějí opuštěnými ulicemi stráže na automobilech. Pouliční ruch je velmi slabý, všechny obchody byly uzavřeny, takže město vypadá jako v den nějakého svátku.

Haló noviny (27. dubna 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 109.

Generální stávka v Palestině pokračuje

Z Jerusalema, 22. června. – U Tulkarem v severní Palestině došlo k větší srážce se 70 Araby. Bylo použito vojska, policie a letadel. Jeden voják byl zabit, 3 raněni. Arabové byli zahnáni na útěk, zanechavše na místě 2 mrtvé. Jak se sděluje, odnesli pryč s sebou řadu zraněných.

Další zprávy oznamují, že při srážce bylo zabito nejméně 10 Arabů. Tři z čtyř letadel, jichž bylo v boji použito, byla zasažena výstřely Arabů, avšak vrátila se šťastně na letiště.

Arabové hájí velmi houževnatě své posice a vyklizují je často teprve po delším obléhání, když se britskému vojsku a policii dostane posil. Arabové útočí stále na vlaky, bez ohledu na to, jsou-li provázeny vojskem. Vojenská hlídka, která jela po železnici v úseku mezi Jerusalemem a Lyddou, byla ve vesnici Malha ostřelována a palbu opětovala. Při tom byl jeden útočník zastřelen. Krátce poté byla tatáž vojenská hlídka napadena znovu. Při přestřelce, která pak následovala, byli lehce zraněni dva britští vojáci a šest Arabů bylo zastřeleno. U Gazy provedli neznámí pachatelé útok na vlak, dopravující vojsko. Vlak vyjel z kolejí.

Haló noviny (18. července 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 176.

Oběti palestinských bojů.

Z Jerusalema 17. července. Oficielně se oznamuje, že při nepokojích v Palestině mezi 19. dubnem až 15. červencem t. r. zahynulo 86 muslimů, 4 křesťané a 36 židů, všichni civilisté. Stejně tak byl usmrcen jeden britský policista, dva policisté muslimští a čtyři vojáci nebo letci.

Haló noviny (1. října 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 239.

Boje v Palestině.

Z Jerusalema, 30. září. Poblíže Dženinu střetly se v úterý znovu britské oddíly s arabskými bojovníky. Angličané použili i letadel. Podle dosavadních zpráv padly na straně Arabů dvě osoby a několik bylo zraněno. Na straně Angličanů byli tři zraněni.

Haló noviny (2. října 1936), str. 2, ročník 1936, číslo výtisku 240.

Ze světa.

Ztráty Angličanů v Palestině.

Z Londýna, 1. října. Podle odhadu činí ztráty britské armády v Palestině od začátku nepokojů: 2 důstojníci a 18 mužů mezi mrtvými, 16 důstojníků a 87 mužů mezi zraněnými. Deset dalších bylo při nehodách poraněno. Na trati Haifa – Jerusalem se Arabové pokusili vyhodit do povětší vojenský transport. Útok byl znemožněn jen tím, že vojenský transport odjel z Haify dříve, než se očekávalo, takže přípravy arabských povstalců nebyly ještě zcela provedeny. Šetřením se zjistilo, že na trati byly napolo vykopány již jámy pro položení pum. Poblíže Jaffy byl zastřelen jeden arménský příslušník, zaměstnaný ve vládních dílnách.

Haló noviny (9. října 1936), str. 2, ročník 1936, číslo výtisku 246.

Ze světa.

Boje v Palestině neustávají

Z Jerusalema, 9. října. U Tulkaremu ostřelovali arabští povstalci britské tanky. Tanky palbu opětovaly, při čemž bylo 15 Arabů zabito.

Haló noviny (13. října 1936), str. 2, ročník 1936, číslo výtisku 249.

Ze světa.

Konec stávky Arabů v Palestině?

Z Jerusaléma. Zdá se, že v Palestině nastalo všeobecné uklidnění. Arabové chystají se dnes opět zahájit práci po stávce, která trvala půl roku a na které bylo zúčastněno asi 200.000 Arabů. Neobyčejný ruch a činnost lze pozorovat dnes dopoledne v Jeruslémě, Haifě a jiných městech. Většina obchodů jest již otevřena. Dělníci jdou všude čile za svou prací, ulice jsou rušné a byl v nich zahájen volný provoz soukromých i veřejných vozidel.

Oběti palestinských bojů.

Od 19. dubna do 30. září t. r. bylo mezi civilním obyvatelstvem Palestiny a policií i vojáky 1629 obětí nepokojů. Z toho bylo 315 případů smrtelných. Celkem bylo zabito 184 mohamedánů, 80 židů, 9 křesťanů, 7 britských policistů, 7 moslimských policistů, 21 vojáků, námořníků a letců. Raněno bylo celkem 1314 osob a to z civilistů 752 mohamedánů, 288 židů, 51 křesťanů, 39 britských policistů, 41 moslimských policistů, 8 židovských policistů, 96 vojáků, námořníků a letců a 27 vojáků a námořníků utrpělo úraz.

